FLORES EXEMPLOR

FLORVM EXEMPLORVM,

SIVE

CATECHISMI HISTORIALIS,

AVCTORE

R. P. ANTONIO DAVROVLTIO

E SOCIETATE IESV,

PARS IV.

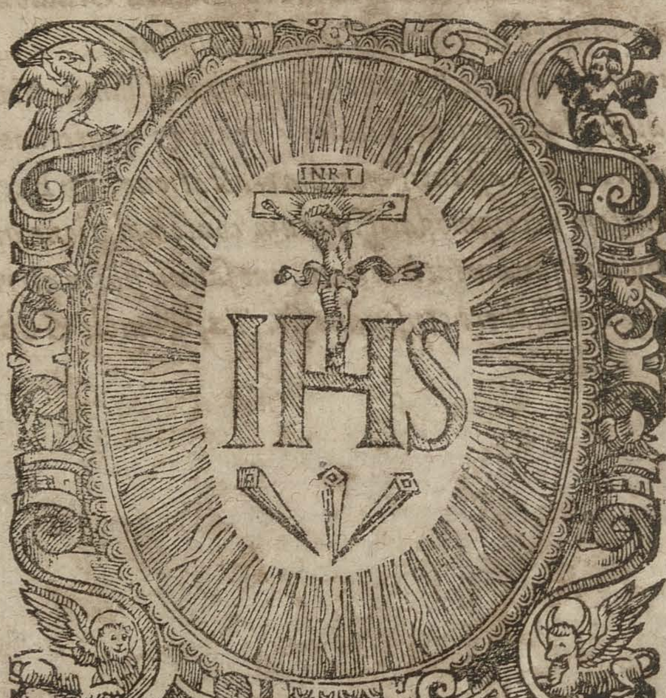
IN QVA

CAPVT VII.

De operibus misericordiæ corporalibus.

CAPVT VIII.

De quatuor hominis nouissimis, Morte, Iudicio, Inferno, & Cœlesti gloria.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus IOANNIS KINCKII sub Monocerote.

ANNO M. DC. XXIX.

LECTORI BENIVOLO.

QVARTA & postrema Anthologiæ paradigmaticæ Pars, beniuole Lector, Duobus Capitibus constabit, & omnigenas penè Christianarum Virtutum exercitationes tibi proponet. Et prius quidem ex iis Caput quod cum de operibus misericordiæ corporalibus, & spiritualibus, aliisque ei generi adfinibus, tum de Virtutibus, & iis, quæ vitiis capitalibus aduersari dicuntur, & iis, quæ tanquam fontes aliarum ac Cardines omnem honestæ vitæ rationem continent, atq; adeo de septenis S. Spiritus Donis, & octonis Euangelicæ beatitudinis Gradibus, & Consiliis, pertractat; quinis & nonagenis Titulis absoluitur.

Posterius verò, in quo de Quatuor Hominis nouissimis, Morte, Iudicio, Inferno, & Cælesti gloria, agitur, Titulos Vicenos & quaternos comprehendit. Cuiusmodi rerum præstantissimarum tractatione, & Exemplorum in omnem vitæ partem accommodatissimorum contemplatione qui non capitur: nescio an vllam sanæ mentis micam, aut salutis sibi in æternitatem parandæ curam vllam habere censendus sit. Tu, beniuole & Christiane Lector, vtere & Vale.

FLORVM EXEMPLORVM,

SIVE

CATECHISMI HISTORIALIS

CAPVT SEPTIMVM,

DE OPERIBVS MISERICORDIÆ CORPORALIBVS.

TIT. I. De eleemoſyna in genere, quæ eſt beneficium ſeu munus, quo alterius miſeriæ ex commiſerationis affectu ſubuenimus.

EXEMPLVM I.

Quo feruore & ardore exercuerit Abrahamus opera charitatis.

6.18.

APPARVIT Abrahamo Dominus in conualle Mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei. Cũq; eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri ſtantes prope eum: quos cũ vidiſſet, cucurrit in occurſum eorũ de oſtio tabernaculi ſui, & adorauit in terra. Et dixit: Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum: ſed adferam pauxillum aquæ, vt lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore. Ponamque buccellam panis, & confortetur cor veſtrum: poſtea tranſibitis: idcirco n. declinaſtis ad ſeruum veſtrum. Qui dixerunt: fac vt locutus es. Feſtinauit Abraham in tabernaculũ ad Saram, dixitque ei: Accelera, tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubcineritios panes, &c.

Et contra, quomodo Iob ad ſummam inopiam redactus ab amicis & propinquis deſeritur.

.&
t.

Amici Iob, quum eum in ſterquilinio ſedentem viderunt, & teſta ſaniem radentem, multis verbis vſi ſunt, vt eum alicuius ſceleris arguerent, propter quod ſic eum Deus percuſſerat: multum accuſauerunt, ſed toto illo tempore nec pannum quidem, quo vulnera ſua mundaret, ei porrexerunt. Quare & iratus eſt illis Deus, nec niſi ipſius Iob precibus placari voluit.

II. *Chriſto mendicanti neceſſaria miniſtrant piæ mulieres.*

uca 1.
10.

Et factum eſt deinceps, & ipſe iter faciebat per ciuitates, & caſtella prædicans, & euangelizans regnũ Dei: & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ quæ erant curatæ à ſpiritibus malignis, & infirmitatibus, Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua ſeptem dæmonia exíerant, & Iohanna vxor Chuſæ Procuratoris Herodis, & Suſanna, & aliæ multæ, quæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. Et capite decimo. Factũ eſt autem dum irent, & ipſe intrauit in quoddam caſtellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam.

III. *Retributio miſericordiæ.*

Matth. 25.

Tunc dicet Rex his, qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare, ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes eram, & collegiſtis me: nudus & cooperuiſtis me: infirmus, & viſitaſtis me: in carcere erã, & veniſtis ad me. Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicẽtes: Domine, quando te vidimus eſurientem, & pauimus te: ſitientẽ, & dedimus tibi potum? quãdo a. te vidimus hoſpitẽ, & collegimus te, aut nudũ, & cooperuimus te? aut quãdo te vidimus infirmũ, aut in carcere, & venimus ad te? Et reſpondẽs Rex dicet illis: Amẽ dico vobis, quãdiu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Tunc dicet & his q à ſiniſtris erũt: Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternũ, qui paratus eſt diabolo, & Angelis eius: eſuriui n. & nõ dediſtis mihi manducare: ſitiui, &c.

IV. *Liberalitas Ioannis Eleemoſynarij.*

Leontius Episc Neapoleos in vita eius apud Simeon Metaphr & Sur. om 1. 23. tan.

Ioannes Eleemoſynarius Archiepiſcopus Alexãdrius, quaſi alter Nilus copioſo fluẽto eleemoſynę, nõ ſolũ, vt ille, rigans Ægyptũ, ſed ipſam vniuerſam, vt ſemel dicã, terram circumfluens: cui n. non ea præbuit, quę ad vſum ſufficerent? Nam cũ Perſę populati eſſent vniuerſam Syriam, qui eorum manus potuerant effugere, & laici tam ii qui magiſtratum gerebant, quam priuati & Clerici cum Epi-

ſcopis, confugiunt Alexandriam. Quibus omnibus diues ille, & minime auguſtus conuiuator quotidie ſuppeditabat, quæ erant ad vſum neceſſaria, non ad indigentium adſpiciens multitudinem, vt aliquid faceret, quod eſſet ſordidi & illiberalis animi: ſed ad eum, qui aperit manum, & omne animal implet benedictione. Deum autem Raſmiſzes dux exercitus Coſroe vaſtaſſet, & depopulatus eſſet veneranda loca Hieroſolymorum, poſtquam hoc audiuit ille homo Dei, & quod omnia ſancta fuiſſent igni tradita, deflet quidem non ſecus atque Hieremias, id quod factum fuerat: non hactenus autem conſiſtit eius commiſeratio, ſed mittit etiam Creſippũ quẽdam, virum pium, tradens ei multum auri, frumentumque, & alia alimenta & indumenta, & ad ea vehenda iumenta plurima: tum vt aſpiceret vaſtitatem, tum etiam, vt eos qui remanſerunt ex captiuitate, ſatis per ea, quæ dicta fuerunt, recrearet. Præter ea autem Theodorum quoq; Amathuntis Epiſcopum, & Anaſtaſium præfectum Magni montis Antonii, & Gregorium Epiſcopum Rinocurorum, e mittit ad eos recipiendos, qui abducti fuerant in captiuitatem, vim auri præbens prope innumerabilem.

Loca ſancta à Raſmiſze vaſtata.

X. *Pauperes à Ioanne Eleemoſynario reputantur domini eius, & eorum prima cura.*

Ibidem.

Cum prædictus Ioannes primum factus eſſet Epiſcopus, iis acceſſitis, qui res eccleſiæ diſpenſabant, iis etiam ſimul audientibus, qui erant à ſecreto: Non eſt, inquit, iuſtum, ô fratres, & in miniſterio ſocii, vllius alterius rei curam gerere prius, quã Chriſti. Euntes itaq; per totam ciuitatẽ, ſingulatim deſcribite meos dominos. Cum a. illi, poſtquam hoc dixiſſet, dubitarent, & quinã eſſent Patriarchæ domini, interrogarent: Quos vos dixit ille, pauperes & mendicos ſoletis appellare, eos ego dominos meos & adiutores nomino. Nam ii ſoli mihi poſſunt opem ferre, vt à Chriſti regno non excidam. Poſtquam autem cito factum fuerat quod iuſſerat, intellexit omnes, qui numerati fuerant, efficere ſeptem millia & quingentos, & iuſſit vnicuique eorũ dari ſumptum diurnum. Poſt hæc ſtudium conuertit ſuum ad hoc, vt iuſtis ponderibus & menſuris vterentur, qui vendebant in ciuitate.

VI. *Idem Ioannes Eleemoſynarius triſtatur: quod dies elaberetur ſine præſtita miſericordia.*

Ibidem.

Cum idem Ioannes Patriarcha, vt conſueuerat, aliquando præſediſſet & nullus acceſſiſſet, ſurgens veſpere receſſit triſtis, & lacrymans. Nullo vero audente rogare cauſam, cur eſſet triſtis, diuinus, qui aderat, Sophronius: Quid eſt inquit, ô vir diuine, quod te afficit moleſtia, & animi ægritudine bonam tuã impleuit animam? Ille a. miti & leni voce; Hoc die, inquit, miſerandus Ioannes non ab aliquo vllam recepit mercedem, neque vllum vel minimum piaculum potuit offerre Chriſto pro multis & magnis ſuis delictis, quomodo neq; alias vnquã. Quid hoc illo minus, niſi etiam maius dixeris, quod dicunt eſſe cuiuſdam Imperatoris Romanorum, qui dixit: Hodie non regnauimus, quoniam neminem affecimus beneficio? Cum itaq; ſacroſanctus intellexiſſet Sophronius, quid ſibi vellet, quod ab eo dictũ fuerat. Te potius, inquit, lætari oporteret, & non triſtitia affici, ô beatiſſime Domine, quod tibi commiſſum gregem feceris viuere in tanta pace, vt nullus de re aliqua cum vicino habeat controuerſiam: ſed tanquam Angeli aliqui, abſque vlla lite, & contentione homines viuant in terra. Cum a. verum eſſe quod dixerat, inueniſſet vir mitiſſimus, ſtatim fuit traductus ad animæ lętitiã, & pro eo Deo gratias egit.

VII. *Idem contendit cum Deo donante, ipſe diſpergens pauperibus, vter vincet.*

Idem ſanctus vir dixit aliquando miniſtro ſuo Zacharię, eſto miſericors, & verbum promiſſionis habe ex Deo per infirmitatem meam, quia neque in vita mea, neq; poſt mortem deerit tibi Deus, quod ſeruet vſq; hodie. Multas enim benedictiones mittit ei Deus, ſed non dimittit quidquam, quod non ſtatim det pauperibus, propemodum conſtringens, & in nihilum redigens domum ſuam. Multoties in exultatione inuenerunt eum quidã dicentem Deo: Sic ſic, aut tu mittendo, aut ego diſpergendo, videbimus quis vincat. Liquet enim, quoniam tu diues, Domine, & vitæ noſtræ miſerator es. Porro autem quando iuxta euentum non habet, ad horam aliquid quod det à ſe petenti, contriſtatus dicit ad tabernarium aut negotiatorem. Da mihi vnum tremiſſem, id eſt, tertiam partem ſolidi aurei, & ſeruiam tibi vno menſe vel duobus, vt vis, & vbi vis, quoniã eſuriunt valde qui in domo mea ſunt. Et ſumens dat egenti, rogans vt nemini dicat.

Leontius episc. Neapoleos insulæ Cypri in vita eiusdem.

VIII. *Ioannes Eleemoſynarius impignorauit omnia ſua pro pauperibus imperatori, quo mortuo, Imperator pluris fecit eius lectulum pauperem & ligneum, quam omnes ſuas diuitias.*

Hierarcha vrbis Conſtantinop. Ioannes, qui quod voluptates expugnarit, animique perturbationes coercuerit, & imperium in ventrem exercuerit, νηστευτής (h. e. ieiunator) vocabatur, propter præſtantem virtutem ad epiſcopatum ſublatus eſt: de quo hoc etiam celebratur, quod propter ſuam erga pauperes affectionem, & miſericordiam, pluribus ab imperatore talentis mutuo ſumptis, ſyngrapham illi dederit, qua ſubſtantiã ſuã mutuę pecunię tanquam hypothecam appoſuit, atque impignorauit. Cæterum poſtquã is è vita migrauit, Mauritius Antiſtitis facultates inquirens paupertatem eũ magnopere conſectatũ fuiſſe cõperit: eumq; de virtute tanta admiratus ſyngraphã ſtatim diſcerpſit: & lectulũ tũ ligneum, qui in bonis eius repertus eſt, & amiculum laneum tenue admodum nec non penulam quandam deformem, (fuerat namque Ioannes male veſtitus, frugalitate vitæ conſpicuus) in aulã imperialẽ inferri iuſſit, eaq; rebus omnibus prætulit. Et ieiuniorum ſolenni tempore deinceps, lectis ex auro & lapillis pretioſis, concinnatis ſericiſque veſtibus.

Niceph. Call. li. 18 hiſt. Eccleſ. c.34.

Vilia indumenta ... precioſis palatii cimeliis præferentur.

ſtibus, & aliis Imperialibus deliciis valedicto, ligneo Præſulis eius toto noctibus totis vſus eſt, gratiã quondã diuinã ex eo ſe conſecuturũ exiſtimans.

IX. *D. Ioannes moriens, quantulumcumque ſupereſſet, in pauperes erogari voluit.*

eod. ...etaphr. ...m c. 12. ...ſtamen... in S. Ioannis Eleemoſynarii.

Cum alio tempore præfatus Antiſtes in ſuã ciuitatem perueniſſet Amathuntem, iuſſit ſcribis vt ſcriberent teſtamentum, quod ſic habebat: Ioannes humilis quidem ſeruus ſeruorũ Dei: propter a. mihi impoſitam Pontificatus dignitatem, gratia Chriſti liber: Ago tibi gratias Domine Deus meus, q̃ me dignum cenſueri qui tua tibi offerrem: & quod ex mundi bonis nihil aliud ſit mihi reliquum, niſi tertia pars nummi, quã ipſam iubeo quoq; dari pauperibus, qui ſunt mihi fratres in Chriſto. Quando enim Dei permiſſione creatus fui Epiſcopus Alexandriæ, inueni in meo Epiſcopatu circiter octo millia librarum auri; ex oblatione autem piorum collegi denis millibus plures his pecunias. Quas cum cognoſcerem eſſe Chriſti, Chriſto etiam dare volui, cui nunc quoque trado animã. Cum hoc teſtamentum ſui feciſſet ille magnus homo Dei, depoſuit ſpiritum in manu Dei viuentis.

X. *D. Gregorius in paupere Angelo largitur Eleemoſynam.*

...n. Diacon. vita eius ...c. 10. a... ...d Surium, ...art. 112.

Ioannes Diaconus in vita Diui Gregorii Papæ libro primo: Hunc de more quædam ſcribentẽ Angelus Dei reperiens, miſereri ſibi flebiliter ſub habitu naufragi poſtulabat. Cui Gregorius ex intimo corde compatiens, bis ternis numiſmatibus datis, abire præcepit. Nec multo poſt eadem die, idem naufragus rediit, ſeque multa perdidiſſe, pauca vero ſuſcepiſſe perhibuit: à quo pari modo ſenis numiſmatibus ſumptis lætabundus abſceſſit. Sed die tertia rediens, identidem adiutorium naufragus importunis vocibus inquirebat. Cui liberaliſſimus pater, accerſito veſtiario, alia ſex numiſmata dari præcipiens, cognouit in veſtiario nihil numiſmatum, vnde poſſet conſolari naufragũ, remanſiſſe. Quid faceret, neſciebat. Æſtuabat Deo deuoti pectoris pietas, nõ ſufferens vacuam proximi reliquiſſe miſeriam. Rurſus veſtiarium ſuũ, ſi forte vas quodlibet, aut veſtimentũ haberet interrogans, audiuit, nihil penitus remanſiſſe præter matris argenteam, quæ cum infuſis leguminibus mitti ſolita erat, ſcutellam. Mox alacrior factus, Ergo, inquit, frater hãc defer: ne triſtis abeat, qui conſolari quæritur pauper. Itaque delatam ſcutellam Gregorio ſatis hilariter largiente, pauper qui putabatur, lætus amplectitur, non iam ad expetenda, ſed ad cognoſcenda ſuffragia rediturus. A quo videlicet Angelicæ viſitationis tempore tantis miraculis, tantis eſt virtutibus prædicatus, vt omnibus ſecum viuentibus exemplo fuerit & terrori: quippe qui nõ ſolus, ſed ſocialiter cum Beato Andrea Apoſtolo, ſuo monaſterio ſignis euidentibus ſit præfuiſſe putatus.

XI. *De Attici Epiſc. Conſtantinop. etiam in alienos liberalitate per Eleemoſynam.*

Niceph. lib. 14. cap. 24. Soc. 7. 25. Tripart. 12. 2.

Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus vt Eccleſia incrementa ſua caperet, mirifice operam dedit. Summa enim prudentia eam adminiſtrans, cõtinua doctrina populũ ad ſtudiũ virtutis excitauit, & ad miſericordiam atque largitionem tam procliuis fuit, vt nõ modo eis qui in parochiis eius erant, egenis prouidendum duceret, ſed etã vicinis Conſtantinopoli eccleſiis pecuniam multam, ad pauperum conſolationem mitteret. Porro ex vna eius epiſtola, quam ad Calliopiũ Nicenum presbyterum dedit, miſſis ſimul trecentis aureis, qualis ea re vir fuerit, ſatis patebit. Ea ſic habet: Calliopio presbytero Atticus in Domino ſalutem. Decies mille in vrbe veſtra egenos piorum commiſeratione indigere cognoui. Decies mille dum dico, multitudinem ipſam, nõ certum pauperũ numerũ oſtendo. Quandoquidem vero certum pecuniæ numerum ei acceptum fero, qui perliberali manu rite eam diſpenſantibus donat, & nonnulli indigent, explorandorum eorum gratia, qui habent quidem, ſed illis nõ dant, acceptis à me, ô charũ mihi caput, trecentis aureis iſtis, vt voles eos expende. Voles a eis maxime, qui mendicare erubeſcunt: non illis, qui in vita ventrẽ ad nundinationem proponunt. Cum igitur pecuniam largieris, religionis hac in parte rationem nõ habebis: hoc vnum ſpectans, vt indigentes alas, neque eos præferas, qui moribus noſtris viuunt.

Attici Patriarchæ Conſtantinop. epiſtola ad Calliopium presbyterũ.

Qui maxime Eleemoſyna digni.

XII. *S. Ephraim famis tempore Eleemoſynas quas à locupletibus acceperat, diſpertiendo, inſeruit.*

Ex Niceph. lib. 9. hiſt. Eccl. cap. 16.

Palladius in hiſtor. Lauſiaca. c. 101.

Plurima de Sancto Ephraim memoratu digna referuntur: vnum hic, quod ab eo ante obitum eſt geſtum, inſerere viſum eſt. Fames ingens Edeſſenorum vrbem premebat: atque ipſe, qui multos annos non fuerat domo egreſſus, tum philoſophandi ſtudio aliquantum intermiſſo, prodiit: & in homines locupletes, qui ſic turpiter rerũ neceſſariarum inopia ciues ſuos pereuntes deſpicerent, acriter eſt inuectus arguens eos, quod animarum cura neglecta, ſtudium omne in corpore fouendo collocarent. Illi autem integritatẽ, & paupertatẽ viri obſeruanter veriti, minime ſic eſſe affirmarunt: facile enim & promptum eis eſſe, indigentibus facultates diſtribuere: deeſſe ſaltem, qui in eo miniſterio pro eo atque deceret, fidelẽ ſe præberet, omneſq; lucro inhiare, & talia fœde in quæſtũ ſuum vertere, dixere. Tũ Ephraim: Ego vero, inquit, qualis vobis eſſe videor? & illi: Honeſtus atq; bonus, reſpondere; vt talis prorſus, qui opinioni, quæ de eo fertur, vita ipſa reſpondeat. Itaq;, ille ait, paratus ſum omnibus hac in re inſeruire: Et multo ab eis ſumpto argento, trecentas parauit menſas: & in publicis porticibus eos, qui fame affecti erant, acceptos diligenter & benigne fouit: aduenas quoque, & alios, qui inopia affligerentur, humaniter curauit. Idque tantiſper fecit, dum fames ibi eſt graſſata. Ea vero depulſa ipſe ad philoſophiæ ſuæ officinam reuerſus ibi paucos poſt dies vita eſt defunctus.

D. Ioannis Chrysostomi similitudo de eleemosyna.

Quemadmodum hi, qui ad magnos quosdã principatus accersiti, regis inhabitaturi ciuitates, omnẽ substantiam suam in pecuniam cõmutant, & sic illo migrant: Ita plane & tunc faciebant homines illi ad cœlum vocati, & ad supernam metropolim: & regnum, quod illic est. Nam persuasum habentes, illic esse patriam, omni substantia sua in pecuniam cõmutata, pecuniam per Apostolorum manus illuc præmiserunt. *In illud Apostoli dictum: Oportet semper hæreses esse.*

Alia eiusdem I. Chrys. similitudo.

Sicut radix in pingui plantata solo, quę nobis singulis annis tempestiuos affert fructus: sic & pecuniam manibus pauperũ plantata, non solũ in singulos annos, sed & in singulos dies spirituales nobis fructus affert, fidentiam scilicet in Deum, peccatorum abscessum, conscientiam bonam, lætitiã spiritualem, spem iucũdam, aliaque bona, quæ præparauit Deus diligentibus se. *ibid.*

XIII. *Insigne Christianæ benignitatis exemplum S. Nicolai.*

Ex Zacharia Lippeloo, & Surio 6. Decembr. tom. 6. per metaphr. & Leonard. Iustinian. patricium Venetum.

Erat Patarę vir genere nobili, qui (vt fert humanarum rerũ inconstantia, & fortunæ ludibriũ) ab alto honorũ culmine in summũ contemptũ, & à diuitiarum gloria in extremam rerum omnium inopiam deciderat. Ei erant filiæ tres, corporis formęque venustate, & morũ elegantia longe præstantes, virgines omnes, & quarum ætas (si patris calamitas non obstitisset) nuptias flagitabat. Has inops pater omnium rerum egestate calcatus, nõ modo viro tradere, sed ne alere quidẽ quoquo pacto poterat: neq; spes vlla miserum hominẽ solabatur, qua quotidie crescentis inopiæ vim perferret. Heu, rem dictu fœdam heu, quo mortalium mentes insuperabilis vis egestatis impellit, tętrum, atrox, immane facinus patrẽ (paternæ pietatis memorem ne animmemorẽ dixerim) exagitat filiarum decus ac pudicitiã deserentem, vt natis esurientibus nõ deesset. Cœpit n. de illarum virginitate alienæ prostituenda libidini cogitare, vt turpissimo, & flagitioso quæstu vitã pereuntis familię tueretur. Iã vesana fames reluctantem patris animum ægre perfregerat. Iã crudele & humanis indignum luminibus spectaculum parabatur. Quod simul ac, Deo sic volente, Nicolaus cognouit, tum rei atrocitate, tum insita pietate cõmotus, in auxilium periclitantium totus accingitur. Sed cũ animus misericordiæ studio vehementer arderet, & humanũ sui beneficii testimonium refugeret, qua potissimum ratione cogitatum charitatis opus perficeret non videbat. Itaq; impiger illius animus his agitatus stimulis, intempestę noctis silentio è strato prosiliens, auri haud mediocre põdus sacculo belle insutum sumit, domo egreditur clanculum, miserandæ familiæ domum protinus adit, circumspectat sagaciter omnia, animaduertit tandẽ, luna ipsa adiuuante, fenestram apertã paullulum: ea cubili inseruiebat, in quo infelix pater membra quieti tradiderat. Tunc Nicolaus pulcherrimam sibi à Deo oblatam occasionẽ ratus, auro per fenestram immisso, domum se statim proripit. Mane pater auri comperto miraculo, stupens, cum tanti muneris datorem suspicari non posset, dęmonum eã esse, aut callidi cuiuspiam hominis fallaciã putat, adulterinoq; se credit lusum auro. Inde cum autũ digitis cõtrectaret, iãq; rei cognosceret veritatẽ, incredibili lætitia gestiens lacrymas vbertim effundit. Miratur rem, animo versat omnia, & cũ humanum benefactorem cõiectare non posset, in Deum hoc muneris transferens. Quid faciam nunc miser, inquit, ne tanti beneficii ingratus arguar? Certũ est peccatum meũ diluere, & impio me, ac nefario scelere expiare filiam, in cuius pudicitiã crudelissime sæuiebam, à fœdo periculo eruam. Aurũ virginem redimat, quæ meo scelere auri gratia perdenda erat. Hæc itaque secũ reputãs, primam ex tribus filiam honesto marito locat. Nicolaus non minus dato, quam ille accepto munere gaudens, vbi virginẽ vidit à periculo liberatã: Liberabo, inquit, ei reliquas, auriq; tantũdẽ noctu, vt antea, per patentẽ fenestrã immittit. Diluculo pater cũ secundũ aurũ inuenisset, vix sui compos, humi supplex sese prosternit. Tum ora pectusque largis irrigans fletibus: Deus, inquit, misericors esurientiũ liberalis alumne, fac (quæso Domine) vt sciam quo ministro tu flagitiorum meorum periculum sustulisti, vt te, Domine, in illo laudẽ, te in illo magnificem, te in illo contempler, Domine, qui me iampridem sanguine tuo redemisti & nunc auro pereuntem familiam redimis. Hæc dicens non prius destitit, quam alterum quoque generum sibi asciuit, nec minori certe gaudio duplicis coniugii celebrati, quam spe tertii quoque prope diem celebrandi. Iam n. tantum sibi de Dei misericordia pollicebatur, vt sese putaret tertiæ filiæ dotẽ quoque tenere manibus. Ita ab inferno ereptus homo, noctes diesque perpetua ereptoris sui desiderio æstuabat. Statuitquoq; noctes insomnes per excubias ducere, quoad, quisnã esset hic, exploratũ haberet. Nec minus admirabilis noster tertiam quoque filiam nuptiis tradi cupiebat. Profunda itaque nocte veniens, tacito, vt assolet, per eandem fenestram, tertiam iniecit dotem. At peruigil pater, decidentis auri strepitu monitus, quanta potest pedum velocitate prosiliens, Nicolaũ tandem fugientẽ assequitur, comprehendit, tenet, atque illius pedibus aduolutus Redemptorẽ suũ, adiutorem, saluatorem pereuntiũ animarũ flens, gaudensq; cõpellat. Talia lacrymantẽ, beatosque osculantẽ pedes, Nicolaus ægre compescuit: qui cũ beneficium suum, quanta potuit humilitate attenuasset, multis tandem adiurationibus, vt rẽ nulli mortalium patefaceret, frustra precatus est.

Eleemosyna in occulto.

Gratus à beneficio elicit nouum.

Gratus animus vigilat pro agendis gratiis.

XIV. *S. Elizabeth misericordia in egenos.*

Contra luxum vitæ suæ.

Elizabeth nondũ marito Lantgrauio viduata, ob assiduam in pauperes benignitatem, mater eorũ cognomi-

gnominabatur. Sanis vitæ subsidia mittebat, afflictos consolabatur, ægrotos visitabat, mortuis funus sua procurabat impesa. Quos in plebe magis inopia pressos animaduertebat, ex his compatruos, atque commatruas sibi comparabat, vt eis liberius subueniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppeteret, vestimenta vendebat: cernẽs pauperculum quendam nudum efferri, detracto sibi capitis velamine, inuolui iussit cadauer. Quo tempore fame laboratum est, vim magnam frumenti diuisit. Et id quidem absente viro, & inconsulto, vel quia approbaturũ speraret, vel quia quod vnius erat, aliis quoque commune esse debere, facile persuaserat necessitas multorum Deniq; cum esset Regis Pannonum filia, & Turingiæ Domini coniux, nere, texere, suere suis manibus non est dedignata, vt de laboris sui peculio eleemosynas dare posset.

XV. *Franciscus Assisiensis pro feruenti in pauperes amore bonis omnibus se ipsum denudauit.*

Inerat Francisco Assisinati ab ineunte ætate tam ardens pauperibus benefaciendi studium, & insita quædam diuinitus erga inopes, & calamitosos miseratio: prorsus vt neminem pro Dei amore stipem petentem vacuum à se dimittere proponeret. Cum autem quadam vice solis negociationis intentus tumultibus, præter insolitũ morem pauperem à se repulisset, statim pœnitudine ductus, rapido cursu illum assecutus est, & eleemosyna clementer impensa, promisit Domino Deo, numquã deinceps se pauperi pro facultate stipẽ negaturum. Cum verò post in grauem morbum incidisset, ex eo aliquando confirmatus, cœpit ardentius colere officia charitatis. Qua in exercitatione tantum profecit, vt Euangelicæ perfectionis cupidus, quidquid haberet, pauperibus largiretur. Quod ferens iniquius pater, eũ ad Assisinatem Episcopum duxit, vt in ipsius manibus facultatib. renuntiaret paternis. Ibi tunc Franciscus coram Episcopo continuo omnibus depositis vestimentis, ea patri restituit, & sic plane nudatus subiũxit: Vsq; nunc vocaui te patrem in terris, modo autem secure dicere potero, Pater noster, qui es in cælis; apud quem omnem reposui thesaurum, & omnẽ spei fiduciam collocaui. Quod cernens Episcopus, pallio, quo erat amictus, eum operuit, præcipiens suis, vt aliquid ei darent ad membra corporis contegenda.

XVI. *Bissarion senex Euangelium nudauit ex misericordia.*

Fuit quidam senex possessionibus carens, & misericors nomine Bissarion. Is cum venisset in quendã vicum, vidit mẽdicum nudum in foro mortuum, vnam quidem ferẽs tunicam conuenienter Euangelicæ traditioni, & paruum superhumerale. Nihil enim possidebat, prꝫter hoc necessarium tegumentũ. Habebat autem semper quoq; paruum Euangeliũ sub axilla, aut ad sui faciendũ periculum, num perpetuo voci Domini obediret: aut potius gestans sermonẽ, quem erat opere executus. Tã admirabili enim vita vsus est hic vir, & citra vllum dedecus, vt perinde ac terrestris Angelus cæleste iter legitime peregerit. Hic ergo cum vidisset reliquias, se protinus exuens superhumerali, eo induit mortuum. Et rursum cum parum processisset, nudo egenti occurrit: & stetit apud se disceptans & sic ratiocinans: Quomodo ego quidem, qui mundo renuntiaui, veste induor, frater autem meus algore concrescit. Si ergo ego eũ siuero exanimari, ero omnino causa mortis proximo. Quid ergo, exuens ne scindam, & partem distribuã, an totum dabo ei, qui factus est ad Dei imaginem? Sed quid mihi & illi erit vtilis pars quæ scinditur? Et cum apud se disceptasset, dixit: Damni ne aliqui patiemur, si plus quam sit pręceptũ faciamus? Generosus itaq; hic Athleta, prompto & alacri animo vocat pauperem in vestibulũ: & cum eum dimisisset indutũ, stetit nudus, se operiens manibus, genua flectẽs, & subsidens: solum habens sub axilla verbum quod facit diuites. Eius autẽ consilio & prouidentia transiens quidã Irenarcha, agnouit senem, & dixit proximo suo socio: Respice illuc. Non est hic senex Abbas Bissarion? Cum autem is dixisset, Maxime: de equo descendens, rogauit sanctum, dicens: Quis te exuit: Ille verò dextera protendens Euangeliũ, Hoc, inquit, me exuit. Statim autem se suà veste exuens Irenarcha, perfectum militẽ induit, & protinus gestans veluti quandam paruã vestem monachorum, à mundo latens recessit: declinans laudem eius, qui suum vidisset vitę institutum, eum qui est ab occulto honorem celando exspectans. Hic ipse postquã omnẽ præceptum Euangelicũ rectè esset executus, cum nihil huius mundi haberet in animo, ad diuinorum dictorum perfectiorem executionẽ, cum in transitu vidisset pauperem, cursu in forum cõtendit. Vbi cũ paulisper constitisset, vendidit Euangelium. Paucis igitur post diebus, qui cum eo erat Abbatis discipulus Dulas nomine, rogauit senẽ, dicens: Quid paruo libello factum est ô Abba? Cui senex placide verbum pulchrum admodum, & valde scitum est locutus, sic dicens: Ne tristitia afficiaris ô frater. Nã vt illic habeamus fiduciam, propter obedientiam, vendidi ipsum sermonem, qui mihi semper dicebat: Vende quæ habes, & da pauperibus.

XVII. *S. Laurentij misericordia in pauperes.*

Cum B. Laurẽtius Archidiaconus videret Xistum Episcopum suum ad Martyriũ duci, his verbis eum appellare cœpit: Quo progredieris sine filio, Pater? Quo sacerdos sancte sine Diacono properas? numquã sacrificium sine ministro offerre consueueras: quid in me ergo displicuit paternitati tuæ? Num degenerẽ probasti? experire certe, vtrum idoneum ministrum elegeris, cui cõmisisti Dominici sanguinis dispensationem: &c. Nõ ego te, fili, desero, neq; derelinquo, sed maiora tibi debentur certamina. Nos quasi senes leuioris pugnæ cursum recipimus; te quasi iuuenẽ manet gloriosior de Tyranno triumphus. Post me venies, flere desiste: post triduum sequeris Sacerdotem Leuita. Totam hæreditatem tibi dimit-

Marginal notes (left column):

: Bonau.
rd. & Epi.
banensi in
a eius c. 1.
ud Suriũ
Octo. to. 5.
enia. Ro.

illadius in
stor. Lau-
ca factio-
116.

Marginal notes (right column):

Pietas in mortuos.

Amor Christi causa est nostrę liberalitatis.

Marci 10.
Lucæ 18.

D. Amb. lib. 1. offic. ca. 41. & Surius to. 4. Aug. 10.

dimitto:accipe facultates eccleſiæ, & diuide quibus tibi videtur. Quibus acceptis cœpit Laurentius per regiones curioſe inquirere, vbinam ſancti Clerici vel pauperes eſſent abſconditi: adferenſque theſauros, vnicuique prout opus erat ſubminiſtrabat. Et cum Decius Imperator intellexiſſet, Laurentium Sixti Archidiaconum, qui reconditos habebat theſauros, in cuſtodia teneri, gauiſus eſt, iuſſitque eum ſibi præſentari, aitque illi; Vbi ſunt theſauri eccleſię, quos apud te cognouimus reconditos: Beatus Laurentius ne verbum quidē illi reſpondit. Decius itaq; tradidit eum Valeriano præfecto, dicens: Perquire diligenter de theſauris eccleſiæ, & fac vt ſacrificet: Quod ſi nolit, diuerſis pœnis eum interfice. Valerianus autem tradidit illum Hippolyto vicario in cuſtodia aſſeruandum, qui dixit Laurentio; Oſtende mihi theſauros eccleſiæ. Cui Laurentius: O Hippolyte, ſi credis in Deum patrem omnipotentem, & in filium eius Dominum Ieſum Chriſtum, & theſauros tibi oſtendo, & vitam æternam promitto. Dicit ei Hippolytus: Si dictis facta compenſas, faciam quod hortaris. Deinde more ſolito catechizauit, & baptizauit eum. Iubetur iterum reduci ad Valerianum; qui dixit Laurentio: Pone iam pertinaciam, & profer theſauros, quos apud te didicimus repoſitos. Beatus Laurentius dixit: Da mihi bidui aut tridui inducias, & proferam tibi theſauros. Dixit autem Valerianus Hippolyto: Tua fide habeas trium dierum inducias. Collegit ergo Beatus Laurentius cæcos, claudos, debiles & pauperes, & abſcondit eos in ædibus Hippolyti. Valerianus vero nuntiauit Decio, Beatum Laurentium, triduanis acceptis induciis, promiſiſſe ſe theſauros prolaturū. Poſt triduum præſentauit ſe B. Laurentius, in palatio Saluſtiano; Dixitque ei Decius coram Valeriano præfecto: Vbi ſunt theſauri, quos te exhibiturum pollicitus es: B. Laurentius, collecta multitudine pauperum, introduxit eos in palatium, dicens clara voce: Ecce iſti ſunt theſauri æterni, qui nunquam minuuntur, ſed creſcunt: qui in ſingulos diſperguntur, & in omnibus inueniuntur. Valerianus Præfect⁹ dixit: Quid per multa vagaris? Sacrifica Diis, & abiice artes magicas, quibus confidis. B. Laurentius dixit: Quid ita premit vos diabolus, vt Chriſtianos iubeatis ſacrificare dæmoniis? Vos ipſi iudicate, iuſtumne ſit nos ceruices noſtras inclinare dæmonibus potius, quam Deo, viſibilium, & inuiſibilium omnium creatori, & vtrum debeat adorari is qui fecit, an qui factus eſt.

Deci⁹ Imp. inhiat theſauris Eccleſiæ.

Pauperes ſunt theſauri Eccleſiæ.

XVIII. *De propriis bonis, non de alienis facienda eleemoſyna.*

Nicetas Choniates lib. 3. Annalium, de imperio Iſaaci Angeli.

Iſaacius Angelus imperio potitus quinque auri centenarios ciuibus diuiſit. Magna hebdomade, qua ſupplicij, quod Deus homo pro nobis ſubiit, memoria colitur, viduas eleemoſynis, paupereulas virgines dote & ſumptu nuptiarum iuuabat. Neque vero ſingulos duntaxat homines, domos, familias munificentia ſua recreabat, ſed interdum vrbibus integris tributum remittebat. Vt paucis complectar, ita propenſus erat ad miſericordiam, beneficentiam, & inopum ſublevationem, vt quidquid vndecumq; per vim & iniuriam partum acceperat, id rurſus vtraque manu effunderet, eaq; de cauſa, etſi pecunia à pauperibus exigebatur, in eo errore verſabatur, vt ſe nō peccare perſuaſum haberet, quod hoc modo iiſdem reſtitueretur. Nam immenſi ſumptus efficiebant, vt in prouincias mitteret homines corruptos, qui magiſtratus auctionarentur. Quæ cauſa erat, vt reſp. peſſum iret. *Nam pecunia per vim & fraudem acquiſita, etiam bene partam vna corrumpit & abſumit.* Denique à ſuomet fratre Alexio Comneno expulſus eſt regno.

XIX. *Eleemoſynam ex illicitis reſpuit Launomarus Abbas.*

Cæſar Ba[ro]. to. 7. An[nal.] Eccl. ann[o] Dom. 5[67].

Anno Chriſti quingētesimo ſexageſimo ſeptimo, tempore Chilperici in Gallia refulſit Launomarus Abbas: ad quem vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui iam ad extrema perductus, mortis angorib. premebatur, miſit ſolidos quadraginta, obnixe rogans, vt ipſi iam in ſupremo conſtituto ſpiritu velit benignus opitulari, & ſuis apud Deum precibus efficere, vt ſpes obtinendæ ſanitatis ipſi præſtetur. Illam pecuniam vir ſanctus prorſus recipere noluit: attamen rogante latore, accepit illam quidem: ſed ingreſſus in oratorium fudit preces ad Deum, vt accepta foret in conſpectu illius oblatio hominis: imponenſque altari pecuniam, & multo ſtudio ſingulos appendens, & manu reſeruans nummos, crebroque flectens genua, & orans Dominum; ad extremū non niſi vnum ex omnib. retinuit ſibi ſolidum, quē per ſpiritum cognouit non rapina, ſed iure partum eſſe. Reliquos autē reſtituens illi, qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem conflata eſt; nec poteſt mutare ſententiam Dei, nec vitæ ſpatia producere, nec peccatorum veniam impetrare, ſcriptū eſt enim: Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iuſtorum placabilia. Hinc eſt illa prophetæ exprobratio: Sacrificate de fermēto laudem. De fermēto quippe laudem immolat, qui Deo ſacrificium de rapina parat. Tu ergo, frater, celeriter nuntia Domino tuo, vt pro animæ ſuę ſalute ſit ſollicitus, iniuſteque aliis ablata reſtituat, noueritque hoc morbo vitā ſe amiſſurum temporariam: nos vero, Chriſto propitio, bonis omnib. abundamus, nec quidquam nobis firmiter in Chriſtum credentibus poterit deeſſe. Dominus ſit tecum, fili: vade in pace. Illis his auditis, abiit ad Dominum ſuum: quem tum quidem adhuc viuentem reperit; ſed idem tamen inualeſcente morbo exceſſit è vita.

Prius a[...] reſtitu[en]da, quam [fi]an[t] Eleemo[ſy]næ.

XX. *De cera furto ablata, & Deo oblata in lapidem verſa.*

Ex Sur[io] in vita S[...] c 8 Ba[ron. An]nal. E[ccl.] to. 6. Ann. Domini 7[...]7

Pauperculus quidam iuxta Regiam poſſeſſionem, quæ Rotumuilā dicitur, commanens, dum ad cellā ſancti viri Dei pergere voluiſſet, nec haberet aliquid quod ob deuotionis iudiciū illuc deferre potuiſſet:

diabolo suadenti consentiens, atrium cuiusdam diuitis irrupit, & alueare cum melle & apibus furtim auferens, intulit domui suę, apibus deinde extinctis, ceram conficit. Et non multo post inter vicinos & amicos cum hoc furtiuo munere ad Ecclesiam venerabilis Galli perrexit. Cumq; singuli, quod attulerant, obtulissent: is qui contra fas offerre voluit de rapina donarium, ceram reperit in lapidis durissimi rigorem mutatam. Ingenti itaque timore perculsus, vni eorum qui secum venerant, reatum suum confessus est. Qui deinde cum custodibus Ecclesiæ quæ facta fuerant indicarent, fama huius miraculi mira celeritate cunctis innotuit.

[Margin: ...o 747. ...emosy- ...furti- ...non re- ...t Deus.]

XXI. *Ducis Sabaudiæ insignis benignitas pauperes alendo loco canum venaticorum.*

Amedæus Sabaudiæ dux, rogatus quondam à quibusdam oratoribus, qui ad eum venerant, an etiam haberet canes venaticos, ad venandum ceruum vel aprum? Annuit, vt postera die redirent. Cum vero iã adessent exspectantes videre quod cupiebant. Amædæus è pergula Aulæ ingentem à latere ædium mendicorum multitudinem eis ostendit vna discumbentium. Atque hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibusq; cœlestem gloriam me spero venaturum. Et si alios canes haberem, nullum per eos leporem, vel ceruum, vel aprum caperem, qui mihi centum aureis non constaret. Malo equidem reditum meum in rè magis seria collocare.

[Margin: ...stian. ...ibr. 2. ...nogr. ...Volat. ...Geogr. ...ius est ...peres, ...m canes ...aticos ...e.]

XXII. *In præstanda misericordia modus seruandus.*

Sancta Olympias, vidua nobilis, Constantinopoli Diaconissa, cum multarum facultatum esset, primũ quidem prout sors tulit, petentibus eas distribuit. Cum vero eã sic facere insigne Ecclesiæ lumen sanctus Ioannes Chrysostomus videret, (eã enim Diaconissam Nectarius legerat) consilium sanè, inquit, & institutum tuum, ô mulier de vanis hisce mundi rebus admiror. At dispensandi largiendiq; modum tenere eum oportet, qui ad perfectę virtutis fastigiũ contendit. Ac tu quidem, quæ habentibus substantiam tuam distribuis, mari ipsi aquam inferre & mutuam dare videris. Illud autem te maximè spectare decet, quãdoquidem tua sponte Deo ipsi bonis tuis cessisti, & dominio possessionique pecuniarum renunciasti, vt eas de cætero veluti diuini iuris factas rectius maiore cum æquitate dispenses, obnoxiamque te reddendæ rationi, si quid de eis præter rationem factum fuerit, esse scias. Itaque liberalitatem, si mihi obsequeris, petentium indigentia metieris. Plures enim hoc modo abundabunt, & misericordiam simul, & necessitatis curam, quã in diuina pecunia consectari conuenit, conseruabis, compensationemq; & gratiam consequeris. Ex eo igitur tempore in solam sanctorum curam opes suas impendere constituit, & liberali manu virtutis amatores prosecuta est.

[Margin: ...ph. Cal- ...ib 13. ec- ...hist. c 24 ... emosy- ...genti- ...distri- ...nda.]

De profusiore Paulæ viduæ in pauperes liberalitate vide Hieron ad Eustoch. in Epitaph. Paulæ, Epist. 27.

XXIII. *Beata Virgo & Angeli assistunt in opere misericordiæ, & triticum corruptum reddunt optimum & sapidum.*

Mirabile est illud, quod modo subiiciam, singularem misericordiæ laudem continens. Alexia vidua adeo feruenter Catharinam Senensem amabat, vt propemodum absq; illa viuere nollet. Accidit autẽ anno quodam, vt magna esset tritici apud Senenses inopia. Vendebatur etiam vile & male olens triticũ, & eius partem quandam Alexia quoq; emit, ne pane omnino careret. Antequam autem putridum illud triticum absumeretur, nouum, idq; purum prostabat in foro. Itaq; volebat Alexia abiicere id quod reliquum erat corrupti tritici, & emere recens: prius tamen mentem suam sanctæ virgini aperuit. Illa vero respondit: Itane tu abiicere vis, quod Dominus voluit esse hominum alimentum? Quod si tibi non licet illo vesci, da pauperibus, qui non habent quod edant. Alexia rursus dicente, non posse se tranquilla conscientia vel pauperibus tam putentem offerre panem, virgo sancta ait: Para aquam, & affer corruptam illam farinã: ego ipsa panes inde conficiam in vsus pauperum. Alexia facit vt erat iussa, & sancta virgo ex modica farina celerrime tam multos effecit panes, vt multis hebdomadibus præter omnium expectationem nouo miraculo sufficerent nec vllus in his sentiebatur putor; immo, qui illis vescebatur, dicebant se nunquam tam grati saporis panes degustasse. Postea autem sancta virgo secrete dicebat Raymundo confessario rem certe admiratione dignissimam, & quę apud eos solum fidẽ habere poterit, qui beatissimę Virginis Matris miserationes fuerint expertí. Dixit igitur illi, se cũ magno charitatis & misericordiæ affectu accessisse ad illam farinam, mox vero beatissimã Mariam ipsi apparuisse sanctis Angelis sociatam, suisq; sacratissimis manib. cum ipsa panes composuisse, atq; inde sic auctos fuisse. Quid hic prius mirer aut commendem? An singulare Catharinæ meritum, quæ talem operis sui sociam habere meruit? An sacratissimę Virginis Deiparę piissimam dignationẽ, quæ propter pauperum inopiam subleuandam ad hoc seruile opus maiestatem suam demisit? An singularem misericordiæ virtutem, quã tali honore sacratissima Virgo decorauit?

[Margin: Raymundus Capuan. in vita eius apud Sur. 29. April.]

[Margin: Charitas in pauperes miraculo adiuta.]

XXIV. *Misericordia præstanda potius in vita, quam in morte.*

Eutychia fœmina nobilissima Syracusana iã moritura dixit Luciæ filiæ suæ: Omnia q̃ sunt patris tui defuncti ante nouem annos, intaminata custodiés, ampliaui potius, quã minui in patrimonio. Mea vero quæ sunt, vel esse possunt, ipsa melius nosti. Tege oculos meos, & quodcunq; tibi placuerit, de istis facultatibus facito. Lucia dixit: Audi, mater, consilium meum: Non satis Deo charus est, qui illi hoc dat, quod secum ferre non potest, & quo ipse perfrui nõ potest. Sed si tu vis gratum esse Deo, hoc illi da, quo poteris tu vti. Moriens.n. nullo poteris vti: & quod

[Margin: In vita S. Luciæ p. Sur. 106. Decemb. 13.]

das, ideo das, quia tecum ferre non preuales. Viuens ergo, & salutem tui corporis habens, da Christo, quod possides: & quicquid te mihi daturam spopõderas, vel etiam cogitabas, Christo incipe tradere. Igitur cum quotidie de his sermocinaretur virgo cum matre, fiebat rerum distractio, & quotidie necessitatibus pauperum impendebantur.

TIT. II. De virtute & fructu spiritali eleemosynæ.

Actor. 10.

Per eleemosynarũ largitionem peruenit Cornelius Centurio ad vitæ puritatem.

I. *Impedit eleemosyna, ne de peccatore Zenone Imperatore vltio fiat à B. Virgine.*

Baron. to. 6. Annal. anno Christi 474. Ex prato spirit. 175.

Vis eleemosynarum.

NArrauit mihi quidam patrum de Zenone Imperatore dicens de muliere quadam, cuius filiam ipse Imper. ad libidinem exatiandam subripuisset: Hæc (inquit) vacabat in templo Dominę nostrę Dei genitricis, orans eam & deprecans, ac cum lacrymis dicens: Vindica me de Zenone Imp. Cum ergo dieb. multis hoc faceret: apparuit ei per visum sancta Dei Genitrix dicens: Crede mihi, mulier, vltionem tuã sæpe facere volui, sed manus eius prohibet me. Erat enim valde misericors & eleemosynas faciens.

II. *Miraculo demonstratur retributio futura pro eleemosyna in vita beata.*

In prat. Spir. c. 159. Hugo Etherianus lib. de regressu animarũ ab inferis ca. 15. Ioh. Zonar. 3. Annal. Bred. lib. 8. cap. 2.

Cum Alexandriæ essemus, Leontius Apameensis vir religiosus, ac fidelissim[us] venit ex Pentapoli: multis n iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autem diebus Eulogij sancti Alexandrini Patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbis futurus Episcopus. Cumq; in familiari colloquio essemus narrauit nobis, dicens: Fuit temporib. Theophili beatissimi Patriarchæ Alexandrini, Cyrene Episcop. Synesius Philosophus. Qui cum venisset Cyrenem, reperit illic philosophũ quendã, Euagrium nomine, qui sodalis suus in studiis liberalibus fuerat, amicum sibi charissimũ, sed religione Gentilẽ, & culturæ idolorum maxime deditum. Eum Episcopus Synesius ab Idololatria trãsferre ad culturam Christi satagebat, curamq; ingentem eius rei sibi assumpserat pro charitate, quã erga ipsũ à principio habuerat. Ille vero minime id patiebatur, neq; illius doctrinam admittere volebat. Episcop. tamen præ nimio ad illum amore, ne sic quidẽ tædio victus desistebat diebus illũ singulis hortari, & instruere, ac inducere, vt Christo crederet, ipsiusque Sacramenta susciperet. Cumq; illi quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel Philosophus: Vere, mi Domine Episcope, cum cæteris, quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, ꝙ consummationem sæculi istius futuram dicunt, & post consummationem omnes, qui ab initio sæculi fuerunt, homines, in isto corpore, resurrecturos, carnemq; hanc ipsã incorruptibilem recepturos, & immortalem, atque in perpetuum victuros, sicq; eorum quæ in corpore gesserunt, præmia percepturos: cum etiam, qui miseretur pauperi, fœnerari Deo: & qui dispergit in pauperes & inopes, in cœlo sibi thesauros reponere, & centuplicata, quæ erogauerit, in regeneratione in æterna vita, à Christo esse reddenda.

Resurrectio Gentibus incredibilis.

Quæ omnia cum dicuntur, deceptio & irrisio, & fabula mihi videntur: Episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilq; habere omnino falsum, vel veritati contrarium, idque multis documentis asserebat, & illi persuadere conabatur. Post multum vero temporis, cum illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum, & filios eius, cunctosq; domesticos illius. Cęterum nõ multo postea quam baptizatus fuerat: dedit Episcopo auri tria centenaria in vsum pauperum, dicens: Accipe aurũ istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, ꝙ Christus mihi ipsum reddet in futuro sęculo. Qui suscepto auro, prompte illi, vt petebat, cautionem fecit. Vixit itaq; post baptismum annos aliquot Philosophus, ac tandem infirmatus est ad mortem. Cum vero morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando curabitis funus meum chartam istam in meis manibus ponite, & cum illa me sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, sicut ipse eis præceperat, sepelieruntq; eum cũ chirographo. Tertia vero post sepulturã die, apparuit Episc. Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulcrũ, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi n. debitum, satisfactumq; mihi est, atq; vt certior eius rei fias, propria mea subscripsi manu. Ignorabat autem Episcopus, quod chirographum illud consepelissent ei. Mane autem facto, accersitis filiis eius, dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? Illi putantes, quod eos de pecuniis interrogaret, dixerunt ei: Nihil, Domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquã consepelistis ei? Tunc recordati illi (ignorabãt enim, quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sane, Domine, Chartam enim quãdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istã mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quod nocte illa viderat: sumensq; illos cum Clericis, ac primariis ciuitatis, accessit ad Philosophi tumulum, Quo aperto, inuenerunt iacentem Philosophum, chirographumq; manu Episcopi conscriptum suis manib. tenentem. Accipientes autem chirographum ex illius manibus, aperuerunt, inueneruntq; in eo nouiter manu Philosophi subscriptum ita: Ego Euagrius Philosophus tibi sanctissimo Domino Synesio Episcopo salutem: Accepi debitum in his literis manu tua conscriptum, satis actumque mihi est & nullum contra te habeo ius propter aurum, quod dedi tibi, & per te Christo Deo & saluatori nostro. Qui vero cõuenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamarunt: Kyrie eleison, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, talem que ac tantam promissionum suarum euidentiam dat seruis suis.

Sacræ [...] pturæ [...] missio [...] veriss[...]

Appa[...] in test[...] tione [...] ritati[...]

Mort[...] viuu[...] stola[...]

III. *Dem[...]*

III. *Deusdedit Monachus eleemosynis domum sibi ædificat in cœlis.*

Hic etiam quidã iuxta nos, Deusdedit nomine, religiosus habitabat, qui calceamẽta solebat operari: de quo alter per reuelationem vidit, quod eius domus ædificabatur, sed in ea constructores sui solo die Sabbathi videbantur operari. Qui eiusdem viri postmodũ subtiliter vitã inquirens, inuenit, quia ex his, quæ diebus singulis laborabat: quidquid ex victu, atq; vestitu superesset, die sabbathi ad beati Petri Ecclesiam deferre consueuerat, atq; indigentibus erogare. Qua ex re perpende, quia nõ immerito domus ipsius fabrica crescebat. Sane quidẽ quæ per visum ostensa sunt symbola veritatis, ex diuinis quoq; scripturis sibi vẽdicãt testimoniũ: sĩ n. destructura agitur scriptum est: Misericordia ædificabitur in cœlis.

[margin: ...n. to. 7. ...na!. anno ex lib. 4. Greg. 30.]

IV. *Eleemosyna potens est ad delenda peccata & veniam impetrandam.*

Anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo trigesimo, mense Septembris, Indictione tertiadecima, ego Dominus Petrus Senior Soræ, & Arpini, filius bonæ memoriæ Domini Raineri, eiusdẽ ciuitatis, & Domina Doda filia bonæ memoriæ Oderisi Comitis, vxor supradicti Domini Petri, vnacũ eius voluntate & absolutione bona, & spontanea volũtate nostra declaramus, quia dũ quadã die cogitare cœperimus intra nosmetipsos, qualiter in peccatis cõcepti, & nati sumus, & qualiter ab infantia nostra die noctuq; horis & momẽtis innumerabilia peccata cõmisimus, & qualiter in illo terribili Iudicio de omnibus factis nostris & cogitationibus Deo rationẽ redditur i sumus; & qualiter ab illo æquissimo Iudice vnusquisq; recipiet secundũ opera sua: Et rursus dũ cogitare cœpimus, qualiter impii & peccatores, qui hic peccata sua redimere negligunt, in illã pauendã pœnã perpetuo cũ diabolo damnabuntur, & qualiter iusti & electi Dei in illa ęterna beatitudine cũ Domino gloriabuntur: subito respexit nos diuina pietas, & cõpunctum est cor nostrum cum tremore, & æstuatione cordis, & cæpimus cogitare, & quærere cõsilium à sacerdotibus & religiosis viris, qualiter innumerabilia peccata nostra redimere potuimus, & ab ira æterni Iudicis & à pœna ęterna euadere Accepimus cõsilium ab eis: præterquã renunciare sæculo, nihil esse melius quã Eleemosynarum virtutẽ, & de propriis rebus & substantia monasterium cõstruere ibi dẽ cœtus monachorum Deo famulantium coadunare, & ibi secundum regulã & normã beati Benedicti laudẽ Deo resonare, & vota persoluere, & omni tẽpore pro animabus nostris incessanter orare. Hoc cõsilium ab eis lubenter, & ardentissimo amore accepimus & cœpimus quærere inter nosmetipsos, vbi oportunum locum inuenire potuissemus. Et sic Deo concedente, inuenimus locum in finibus Soræ, vbi dicitur, inter formas, quẽ habebamus in rebus proprietatis nostræ per chartulam acquisitionis. Ibiq; nos ipse; Dominus Petrus, & Domina Doda simul atq; communiter vno animo, mente vna nouo fundamento construximus Ecclesiam in honorem Domini nostri Iesu Christi & sanctæ Dei genitricis & Virginis Mariæ, & tradidimus eam in manus viri venerabilis Domini Dominici Sacerdotis, & abbatis, & ibi eum abbatem constituimus, vbi monasterium construxisset, & cœtus monachorum Deo famulantium eo aduocasset, &c.

[margin: ...on. to. 11. ...nn. Domini 1035. — ...gitatio ...issimo... ...n quam ...ibris. — Monasterium fun... tiores o... ...ma, & ...eo gratis... ...na.]

V. *Quod à peccatis nõ liberat eleemosyna ex rapinis facta.*

Episcopus, qui tum (si recte teneo) Capuæ præerat, vidit maiorem Benedictum Papam (ita dictus Benedictus Octauus maior respectu nepotis eius, qui iunior est Benedictus appellatus) qui iã obierat, nigro equo quasi corporaliter insidentem. Cumq; in illum cœptum iter capere cerneret: Heus, inquit, nonne tu es Papa Benedictus, quem defunctum liquido nouimus? Ipse, inquit, infelix ego sum. Et ille: Quomodo tibi est, Pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, spe tamen, (si adiutorium præbeatur) de mea recuperatione nõ priuor. Sed perge quæso ad Fratrem meum Ioannem, qui nunc Apostolicã occupat sedem, eiq; mea functus legatione, denuncia, vt illã potissimum summã, quæ in tali theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, sicq; me redimendum esse, quandoq; decreuerit diuina miseratio, agnoscat. Nam cætera quæ pro me sunt indigentibus tradita, nihil mihi penitus profuerunt, quia de rapinis & iniustitiis acquisita sunt. Hic igitur Episc. Romã impiger adiit, & vbi Ioanni Papæ defuncti fratris Benedicti verba narrauit, Episcopalis mox sarcinæ pondus abiecit, monachum induit, eoq; modo salutẽ sibi ex aliena calamitate prouidit.

[margin: Idem Baron. eod. to. anno Dom. 1024. Ex Petro Damiani, in Ep. ad Nicol. II. Pontificẽ.]

VI. *Theophanus Dominum in paupere lauit, immo & ipsum Dominum in specie pauperis.*

Fuit in Centumcellensi vrbe Theophanius Comes, vir misericordiæ actibus deditus bonis, quoti die ad mensã suã peregrinos cum susciperet, quodã die peregrinus quidã inter alios aduenit, ad mensam ductus est, dumq; Paterfamilias ex humilitatis cõsuetudine aquam vellet in eius manibus fundere, conuersus vrceum accepit, sed repente eum in cuius manibus aquam fundere voluerat, non inuenit. Cumque hoc factum secum miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionem dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti.

[margin: Ex D. Gregor. Mag. hom. ... in Euan.]

TIT. III. De virtute & fructu temporali & corporali Eleemosynæ.

Proles promittitur Abrahamo Eleemosynam. — Gen. c. 18.

Abigail ob panes aliquot Dauidis militi...s prudenter distributos ad statum Regium promouetur. — 1. Reg. 2.

Reg. 17.

Viduæ, etiam pauper, Eliam, magno cum gaudio hospitans, dignos percepit fructus.

4. Reg. 4.

Mulier Sunamitis Elisæum transeuntem hospitio suscepit, atque ideo ei filium impetrauit, & eundem mortuum suscitauit.

Act. c. 28.

Cum euasisset Paulus cum sociis de confracta naui, Publius princeps triduo eis victum benigne exhibuit. Paulus autem patrem ipsius febri & dysenteria laborantem, oratione, & manuum impositione sanauit.

I. *De Adriani secundi Pontificis liberalitate diuinitus multiplicata.*

Ex Platin. in vitis Pont. in Adriano 2. Alph. Salme. to. 6. tract. 27.

Adrianus secundus, patria Romanus, patre Valaro Episcopo, Sergio Pontifici familiaris fuit, à quo cum aliquando denarios quadraginta dono accepisset, domum rediens dispẽsatori mandauit, vt eos peregrinis & pauperibus, qui in vestibulo domus suæ stabant, erogaret. Facere ille mandata conatus, cũ videret, ne minimæ quidem parti tantula re satis fieri posse, ad Adrianũ rediens rẽ ipsam exponit. Tum Adrianus accepta pecunia ad pauperes rediens, & ternos denarios singulis præstitit, & totidẽ sibi, rei familiari satisfacturus, reseruauit, admirante dispensatore miraculũ rei. Cui Adrianus: Vides, inquit, q̃ benignus & largus sit Dominus, his præsertim, qui liberales & munifici in pauperes sunt; Hac & aliis virtutibus tãto in pretio apud omnes fuit, vt cũ de Pontifice creando sermo haberetur; certatim omnes vnicũ Adrianũ diligerẽt, quẽ ẽt ab Ecclesia sanctæ Dei Genitricis ad præsepe, ad Lateranensem Basilicã nolentẽ detulere; ac statim Pontificem crearunt. Non est habita in tanto tumultu cuiuspiam ratio.

II. *Osualdi Regis manus in pauperes liberales post mortem non putrescit.*

Ex Beda. l. 3. hist. Angl. c. 6.

Beda libro tertio Anglicanę historię capite sexto refert, quod tempore quodam cum Osualdus Anglorũ Rex die sancto Paschæ cum Aidano Episcopo consedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus regalibus epulis refertus, iamq; essent manus ad panẽ benedicendũ missuri, intrauit subito minster ipsius, cui suscipiendorũ inopũ erat cura delegata, & indicauit Regi, quia multitudo pauperũ vndequaq; adueniens maxima per plateas sederet, postulans aliquid eleemosynæ à Rege. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus iussit, sed & discum argenteũ confringi, atq; iisdẽ minutatim diuidi præcepit. Quo viso, Pontifex qui assidebat, delectatus tali facto pietatis, apprehendit dextram eius, & ait: Nunquã inueterascat hæc manus. Quod & iuxta votũ benedictionis eius prouenit. Nã cum interfecto illo in pugna, manus cũ brachio a cætero essent corpore resectæ, contigit vt hactenus incorruptæ perdurẽt. Deniq; in vrbe Regia, quę à Regina quadã nomine Debba cognominatur, loculo incluso argenteo, in Ecclesia sancti Petri seruantur, ac digno à ciuitibus honore venerantur.

Osualdi Regis misericordia in pauperes.

III. *Quomodo Deus liberalitatem Tiberii Cæsaris etiam in hac vita compensarit.*

Greg. Tu[...] lib. 5. c. 5 Franc. E[...] trop. l. 17 Rer. Ro[...] Paul. D[...] hist. Lo[...] l. 3. c. 6. [...] Dom. 5[...] Matth. [...] 19.

Cum Iustinus Imperator amisso sensu amens effectus esset, & per solam Sophiam Augustam eius imperiũ regeretur, Tiberiũ Cæsarẽ elegerunt, vtilẽ, strenuũ atq; sapientẽ eleemosynariũ, inopumq; optimum defensorẽ. Qui cum multa de thesauris, quos Iustinus adgregauit, pauperibus erogaret, & Augusta eum frequentius increparet, q̃ Rempublicam redegisset in paupertatẽ, diceretq;: Quod ego multis annis congregaui, tu infra paucum tempus prodige dispergis, aiebat ille: Non deerit fisco nostro, tantum pauperes eleemosynam accipiant, aut captiui redimantur. Hic est n. magnus thesaurus, dicente Domino: Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, vbi neq; ærugo, neque tinea corrumpit, & vbi fures nõ effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per pauperes in cælo, vt Dominus nobis augere dignetur in seculo. Et quia, vt diximus, magnus & verus Christianus erat, dum hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis ei Dominus subministrat. Nã deambulãs per palatium vidit in pauimento domus tabulã marmoreã in qua (vide l. vnicã, c. nemini licere signum saluatoris Christi humi vel in silice, vel in marmore, aut insculpere, aut pingere) crux Dominica erat sculpta, & ait: Cruce tua Domine frontem nostrã munimus, & pectora, & ecce crucem sub pedibus cõculcamus. Et dicto citius iussit eã auferri, defossaq; tabula atq; erecta, inueniunt subter & aliã hoc signum habentem. Nuntiantesq; iussit & illã auferri. Qua amota reperiunt & tertiam: iussuq; eius & hanc auferunt. Qua ablata inueniunt magnum thesaurũ habentẽ supra mille auri centenaria. Sublatũque aurũ pauperibus adhuc abundantius, vt cõsueuerat, subministrabat, nec ei Dominus aliquid deficere permittebat p̃ bona volũtate sua. Quod ei Dominus in posterũ transmiserit, nõ omittã. Narses ille dux Italię, cũ in quadã ciuitate domũ magnã haberet, in Italiã cũ multis thesauris egressus, ad supra memoratam vrbẽ aduenit: ibiq; in domo sua occulte cisternam magnam fodit, in qua multa millia cẽtenariorũ auri argentiq; reposuit, ibique interfectis consciis, vno tantummodo seni per iuramẽtũ condita cõmendauit, defunctoque Narsete hæc sub terra latebant. Cumque supra dictus senex huius eleemosynas assidue cerneret, pergit ad eũ dicens, si, inquit, mihi aliquid prodest, magnam rẽ tibi Cæsar edicam. Cui ille, dic, ait, quod volueris. Proderit n. tibi, si quidquam nobis profuturũ esse narraueris. Thesaurũ, inquit, Narsetis reconditũ habeo, quod in extremo vitæ positus celare non possum. Tũ Cęsar Tiberius gauisus, mittit vsque ad locũ pueros suos. Præcedẽte vero sene, hi sequũtur attoniti. Peruenientesque ad cisternã, deopertam ingrediuntur.

Crucis [...] neratio

In qua.

In qua tantum aurum argentumq; reperiunt, vt per multos dies vix euacuaretur à deportantibus. Ex hoc ille amplius hilari erogatione diſpẽſauit egenis.

IV. *De eo qui ſimplum dedit pro Chriſto, centuplum recepit etiam in hoc ſaculo.*

…neon …et. in vita Ioan. Eleemoſ. & …ed lib. 6. …ll. c. 10.

Ad Magnum Ioannem aliquando euntem ad Eccleſiam accedit quidã nobilis, cui fures, quas habebat facultates diripuerant, & qui ſic erat ad extremam redactus paupertatem. Cuius miſertus, quæ tam breui tempore acciderat, inopiæ, iuſſit ei dari quindecim liberas auri Ille a. qui iuſſus fuerat dare, partim quidem cedens inobedientiæ, partim a. ſuggeſtioni eorum, qui adminiſtrabant res Eccleſiæ, tamquã non eſſent multa reliqua, vtpote quod neſciret Magnus Ioannes theſaurum recõdere, præbuit quinque tantum ei, qui rogauerat. Beato a. Ioanni ex Eccleſia egredienti, mulier quædam vidua admodum diues ei tradidit chartam, in qua ſcriptũ erat donum quingentarum librarum. Quam cũ legiſſet, intellexit ex ea, quæ in ipſo habitabat gratia, id quod non fuerat factum prout iuſſerat, de diminutione, inquam, quindecim librarum auri. Cũ eos ergo, qui id fecerant, accerſiuiſſet, de eo examinauit Cũ a. ii de re geſta mentiri conarentur, & non ſolũ in re prius, ſed etiam mendaces exiſtere in ſermone, eo ipſo, qui rogauerat, accerſito, cum reſciuiſſet eum accipiſſe ſolas quinque libras auri, oſtendens illis chartam mulieris, à vobis, inquit, Dominus eſt exacturus alias mille. Si n. vos quindecim libras, vt à nobis ſtatutũ fuerat, ei qui rogarat præbuiſſetis, mille & quingentas Deo prębuiſſet mulier. Vt a. factis fides fiat eius, quod vobis eſt incredibile, accerſite, inquit, mihi hanc piam mulierem. Cum ea a acciſſiſſet, & aurũ promiſſum attuliſſet: Dic mihi, inquit Patriarcha, an tantum pecuniæ ſtatuiſſes Deo offerre ab initio? Illa vero cum ſenſiſſet illum non latuiſſe id quod ſeorſum ab ea factũ fuerat, magno metu correpta, vniuerſum arcanum enunciauit, dicens: Reuera mille & quingentas libras ſcripſerã in charta tibi data. Paucis a. poſt diebus cũ eam euoluiſsẽ, inueni mille neſcio quomodo ſua ſponte deletas. Hinc iudicaui Deo omnino nõ placere, vt plures quingentis libris offerrem. Hæc illis qui audiuerant magnum metum iniecerunt, & accedentes ſimul ad pedes Magni Ioannis, petierunt, vt ſibi remitteretur peccatum inobedientiæ. Illis a Chriſti amanti viduæ multam à Deo precatus benedictionem, dimiſit B. Ioannes, vt abiret in pace.

…efrauda- …o paupe- …m cœli- …s reuela-

…iſpenſa- …orum in- …delitas …raudi eſt …eris.

V. *Centuplum retribuitur S. Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi, & plus ſi famulus cui mãdarat plus dediſſet.*

In vita eius apud Sur. to. 4 l. 2. cap. 11. Iulii 31.

Occurrerunt aliquando in via ſancto Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi in Gallia, pauperes eleemoſynam poſtulantes. Conſulit ille Diaconũ quantũ eſſet in ſumptibus. Tres tantum aureos eſſe reſpondit, quod ſtatim præcepit Epiſcopus erogari. Adhæc Diaconus; Vnde victuri hodie ſumus? Reſpondet ille: Paſcet Deus pauperes ſuos. Tu quod habes pręſta pauperibus. Diaconus quaſi prouidus, duos erogat, reſeruat vnu. Dũq; agitur iter cœptũ, veniunt poſt eos equites concitati, à Leporio ſpectabili viro miſſi, qui ducentorũ ſolidorũ munus obtulerunt. Deinde conuerſus ad Diaconum, ait; Accipe quæ traduntur, & intellige te fraudem feciſſe pauperibus. Nam ſi totum quod dedi, indigentibus contuliſſes, remunerator noſter trecentos hodie reddidiſſet.

Pro modo eleemoſynæ eſt & retributionis modus.

VI. *S. Marcellus pro nouem aureis donatur nouem talentis, ſi œconomus dediſſet decem, vt mandarat dominus, decem talenta data fuiſſent.*

Aloyſ. Lipo. to. 5. ex Sim. Metaph. apud Sur. 29. Dec c. 2.

Sanctus Marcellus Archimandrita monaſterii τῶν ἀκοιμήτων, id eſt, non dormientiũ, iuſſit œconomo ſuo, dare tribus Epiſcopis, à captiuitate redeuntibus, quidquid auri habebat. Ille ex decẽ aureis nouem dedit, vno retento; volens fungi officio boni œconomi. Venit paulo poſt ad Marcellum quidam, donans cũ nouem talentis. Quibus acceptis, ait ad œconomũ Abbas: Ecce, ô auare, quis ſit exitus tuæ parſimoniæ; fecit vt vno talento minus acceperimus; decẽ vtiq; accepturi, ſi decem aureos dediſſes. Hæc eſt menſura bona, conferta, coagitata, ſuperfluens, quam Chriſtus promiſit.

VII. *Epiphar ius plus largiendo plus accipit.*

Hiſt. tripart. lib. 9. c. 45. Anno Dom. 399.

Anno Domini trecenteſimo nonageſimo nono, Epiphanius Cypriorũ Epiſcopus, ad cuius ſepulcrũ hactenus dæmones expelluntur, cum ſubſtantiam propriam neceſſitatem ſuſtinentibus erogaſſet, & multis quoq; offerentibus ei pecunias manu largiſſima diſpenſaret, contigit, vt pecuniis deficientibus œconomus Eccleſiæ murmuraret. Quo facto aſſiſtens quidã in domo, in qua habitabãt œconomus, ſacculũ multarũ pecuniarum dedit, & ita diſparuit, vt nec qui dediſſet, nec qui miſiſſet cognoſceretur. Quod factum omnes diuinum eſſe iudicauerunt.

VIII. *Admirabile miraculum Dei Chriſtianorum rependentis cum fœnore ſextuplum.*

Prat. ſpir. cap. 185.

Cum in Samo inſula eſſemus, narrabat nobis venerabilis pauperũ cultrix Maria, mater Domini Pauli Candidati, dicens: Cũ eſſem in ciuitate Niſibe erat ibi Chriſtiana mulier virũ habens gentilẽ. Erant a pauperes, habebant tamen quinquaginta numiſmata. Die vero quadã ait vir vxori ſuæ: Demus hæc numiſmata fœneratori, vt aliquid ſolatium ex eis capiamus. Ea enim ſingulatim codſummus, & deficiunt. Reſpondens a illa bona vxor, ait viro: Si placet ea fœnerari; veni, demus illa ſub fœnore Deo Chriſtianorũ. Dixit ei vir eius: Et vbi eſt Deus Chriſtianorũ, vt demus ei? Ait illa: Ego tibi illũ oſtendã: Si enim huic dederis illa, nõ ſolũ nõ illa perdes, ſed & vſuras tibi perſoluet, & capitale duplũ reddet: Qui ait illi: Eamus, oſtende illũ mihi, & demus ei. Illa vero aſſumens virũ ſuũ, duxit in ſanctã Eccleſiam. Habet autẽ Eccleſia illa quinq; magnas ianuas:

Cum ergo induxiſſet illum in Eccleſię porticum, oſtendit ei pauperes, dicens: iſtis ſi præbueris, Deus Chriſtianorum ipſa accipit. Iſti a. omnes ſui ſunt. Qui mox cũ gaudio numiſmata cœpit erogare pauperibus. Reuerſiq; ſunt in domum ſuam. Cum vero poſt menſes tres neceſſitate ſumptuum anguſtiarentur, ait vir vxori ſuæ: Soror, nihil, vt video, daturus eſt nobis Deus Chriſtianorum ex debito illo, & nunc anguſtiamur inopia. Reſpondit mulier, & ait illi: Profecto dabit. Vade, vbi illa dediſti, & exhibebit eã tibi cũ omni alacritate. Quo audito, ille currens abiit in ſanctam Eccleſiam, veniensq; in loco, vbi erogauerat numiſmata pauperibus, & circumiens totam Eccleſiam, neminẽ vidit, qui ſibi debitũ redderet, niſi ſolos pauperes denuo ſedentes. Cum ergo cogitaret in ſeipſo, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, adſpexit ante pedes ſuos in marmore iacere numiſma vnum ex illis, quæ pauperibus ipſe erogarat: inclinanſq; ſe, & accipiens illud, abiit in domum ſuã, & ait coniugi ſuæ: Ecce profectus ſum in Eccleſiam, & crede mihi, mulier, quod Deum Chriſtianorum non vidi, vt dixiſti, nulluſq; mihi aliquid dedit, niſi quod hoc numiſma ibi poſitũ vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eũ mulier illa mirabilis: Ipſe eſt, qui hoc tibi inuiſibiliter præſtitit. Ille enim inuiſibili poteſtate manus ſuæ diſponit hunc mundum. Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rurſuſq; ipſe prouidebit nobis. Abiit ille & emit ſibi panem, & vinũ, & piſcem, & veniens domum dedit vxori ſuæ. Quę accipiens piſcem, cœpit ipſum purgare, exenteranque illum inuenit in viſceribus eius lapidem valde mirabilem, ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen ſciebat, quid eſſet. Seruatum a. oſtendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidẽ in piſce reper. Videns autem & ipſe miratus eſt quidem ipſius pulchritudinem, ignorabat tamen, quid eſſet. Cum autem comediſſet, ait vxori: Da mihi lapidem, vt vadam, & vendam illum, ſi quid fortaſſis pretii de illo accipere contingat. Neque enim vt dixi, nouerat & ipſe, quid eſſet, vtpote ſimplex & rudis. Tulit itaque lapidem, & abiit ad trapezitam, cuius erat proprium talia emere & vendere, inuenitq; illum iam clauſis omnibus egredientem (ad veſperem enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? Ille vero conſiderans lapidẽ, dixit ei: Quid vis vt tibi pro eo ſoluam: Ait autem ille: Da quidquid vis. Ad quem ipſe: Accipe, inquit, quinque numiſmata. Putans autẽ venditor, quia illuderet ſibi. Dicit ei: Et tantum vis pro illo perſoluere? Exiſtimans trapezita, quod ita ille per ironiam loqueretur, ait ipſi: Accipe decem pro eo numiſmata. Venditor iterum ſe irrideri arbitrans, tacuit. Dicit illi trapezita: Viginti numiſmata accipe. Ille autem tacebat, nihil reſpondens; Cum vero ad triginta, quadraginta, & quinquaginta numiſmata emptor aſcenderet, & ſe daturum ea iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidẽ æſtimare: paulatim vero emptor aſcendens, vſq; ad trecenta numiſmata peruenit, deditq; illa vendenti. Ipſe igitur dato lapide, acceptaque pecunia, venit ad vxorem ſuam gaudẽs. Quæ cum vidiſſet illum exultantem, dixit: Quanti illum vendidiſti. Putabat autem, quod illum quinque vel decem minutis vendidiſſet. Tunc ille trecenta numiſmata proferens, dedit illa vxori ſuæ, dicens, tanti ſe illum vendidiſſe. Illa vero ſummam diuinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce DEVS Chriſtianorum qualis eſt? quam bonus, quam gratus, quam diues? vide, quia non ſolum quinquaginta numiſmata tibi reddidit, quæ tu illi mutuaſti, ſed paucis diebus ipſa tibi ſextuplicata reſtituit? Agnoſce igitur, quia non eſt Deus alius, neque in terra, neque in cœlo, niſi ipſe ſolus. Ille vero miraculo admonitus, cum experimento didiciſſet & ipſe veritatem, effectus eſt repente Chriſtianus, & glorificauit Deum, & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum cum Patre & Spiritu ſancto, plurimas referens gratias prudentiſſimæ vxori ſuæ, per quam vero Dei notitia ipſi in veritate eſt conceſſa.

Fides mulieris eleemoſynariæ diuinitus compenſatur.

Lapis precioſus in piſce inuentus.

Lapis in piſce inuentus venit trecentis numiſmatis.

Infidelis cognita Chriſti fidelitate in remunerandis eleemoſynis fit Chriſtianus.

IX. *Ephræm Comes Eleemoſynis & fidei Catholicæ inſiſtens creatur Epiſcopus.*

Prati ſpiri. c.37. & Baron.to.7. Annal. Eccl. ſu[b] ann. Dom. 526.

Quidam patrum enarrauit nobis de quodam Epiſcopo, quod relicto Epiſcopatu ſuo profectus eſt ad ſanctã ciuitatẽ, Antiochiam ſcilicet, quod (vt dicemus) Theophilis, Dei ciuitas, fuiſſet diuinitus appellata, ibique ſumpto operarii habitu miniſtrabat architectis. Eo vero tempore vir clemens, & miſericordiæ operibus deditus Ephræm Comes Orientis erat, ac per ipſum ædificia publica reparabantur, ciuitas enim terræmotu conciderat. Die a. quadam vidit per viſionem Ephræm Epiſcopum, columnamque ignis ſuper eum ad cœlum vſque pertingentem. Hoc autem cum non ſemel, nec bis, ſed ſæpius cerneret; obſtupuit Ephræm (erat quippe viſio illa terribilis & plena ſtuporis) cogitabatq; apud ſemetipſum, quidnam hoc eſſet; neque agnoſcebat, quis eſſet ille mercenarius, videns illum coma neglecta, veſte ſordida, vili & abiecto habitu, & nimia exercitatione & continentia, iugiſq; laboris fatigatione afflictum, & ſquallidum toto corporis cultu. Accerſitum autem operarium eiuſmodi Ephræm perconabatur, quiſnam eſſet: cœpitque ſeorſum agere cum illo, quo vocaretur nomine, & cuius ciuitatis eſſet oriundus. Qui ait ad illum: Ego vnus pauperum huius ciuitatis ſum: cumq; non habeam, vnde me ipſum ſuſtentare valeam, cogor vt poſſum, & Deus de laboribus meis paſcit me. Motus ergo diuinitus Ephræm reſpondit illi, & ait: Crede mihi, non te dimittam, donec mihi de te omnia veraciter proſecutus fueris. Cum vero ita conſtringeretur, neque ſe vlterius poſſet abſcondere, dixit illi: Pollicere mihi, quia quamdiu fuero in via hac, nemini dices quæ circa me ſunt: & ego, ſuppreſſo

tantum

tantum nomine, vera tibi de me annuntiabo. Iurauitq; illi Comes, nulli se ea dicturum, quamdiu esset in vita. Tunc ait illi: Ego Episcopus sum, & propter Deum dimisi Episcopatum, & veni huc quasi ad ignotum locum: affligens autem carnem meam, & operans ex labore meo modicum panis mihi acquiro. Tu vero quantum potes adiice ad eleemosynam: his enim diebus Deus promouebit te ad Apostolicũ thronum huius ciuitatis, vt suum populum pascas, quem acquisiuit per proprium sanguinem Christus verus Deus noster. Vt igitur dixi, eleemosynis insiste, & pro recta fide iugiter ista & decreta: talibus enim sacrificiis maxime delectatur Deus. Ista, vt prędixerat, contigerunt, sanctusque Ephræm, his auditis, glorificauit Deum, dicens: Quantos habet occultos famulos, & soli sibi cognitos Deus.

[Margin: Eleemosyna cõmendatur, & præsertim Episcopo.]

X. *Pater consentiente filio omnia bona in pauperes profundit: filius inde pauperrimus, sed Christum curatorem habens, repente fit diues.*

[Margin: Idem ibid. cap. 201.]

Narrauit quidam patrum, dicens: Ascendi aliquando Constantinopolim cuiusdam necessitatis gratia. Cumque in Ecclesia sederem, ingressus est quidã sæcularis, maxime illustris, atq; fidelissimus. Is cum aspexisset me, accedens salutauit cum omni charitatis officio. Et post salutationem sedit iuxta me, & cœpit interrogare de his, quæ pertinent ad animæ salutem. Cumq; ego illi dicere, quod his, qui rite terrena disponunt, cœlestia quoque donantur: Bene, inquit, pater dixisti: nam vere beatus est, qui spem suã in Deum ponit, & seipsum totum committit Deo. Et dicebat Ego filius fui cuiusdam sęcularis gloria clarissimi. Erat aũt ipse pater meus eleemosynis maxime deditus & plurima pauperib. distribuebat Die ergo quadã vocauit me: & ostendit mihi omnes pecunias, dicens Fili, quid tibi gratius est, vt dimittam tibi pecunias istas, an Christum curatorẽ tuum? Ego, cum placerent mihi, quæ faciebat, respondi, me Christum malle. Ista enim omnia prætereunt, & hodie sunt, & cras non erunt; Christus manet in æternum. Quod ille cum audisset, omnia iam libere & larga manu pauperibus erogabat; ita vt moriẽs pauca ad modum mihi relinqueret. Ego autem iam pauper effectus, humilis procedebã, spem meam habens in Christum, cui ille me reliquerat. Erat autem alius quidã diues valde & primarius, habens vxorem fidelem Christo, & timentem Dominum: habebat autem & filiam vnicam. Dixit ergo illa viro suo; Hanc solam habemus filiam, tantaque bona nobis largitus est Deus: cuius ergo rei indiget? Si quæsierimus illam dare alicui primario, & diuiti, qui non sit bonis moribus, affliget eã semper. Quæramus illi virum humilem & timentem Dominum, qui secundum Deum illam diligat, & foueat. Qui dixit illi: Recte dixisti. Perge ergo in Ecclesiam, & ora instantissime, atque illic reside & qui primus ingressus fuerit, hic illi a Domino missus est sponsus. Fecit igitur, vt iusserat vir eius: cumque orasset, & sederet, ingressus sum ego primus. Mittens ergo illa seruum suum, continuo accersiuit me, cœpitque interrogare, dicens: Vnde es? Ego autem dixi illi: Ex hac ciuitate sum talis filius Dixit autem mihi: Illius eleemosynarij? Et dixi: Ita, illius sum filius. Tunc ait mihi: Habes vxorem? Et dixi, non. Narrauique illi quæ mihi dixerat pater meus, & quæ ego responderam ipsi. Illa vero glorificans Dominum, ait: Ecce bonus curator tuus misit tibi vxorem & pecunias, vt vtaris vtrisque cum timore Dei. Deditque mihi filiam suam, & pecunias. Ego autem oro, vt patris mei viam vsque in finem teneam.

[Margin: Melior curator Christus quam multæ diuitiæ.]

[Margin: Præoptandus est magis pauper, sed bonus, quã diues, sed malus. Maritus quæsitus, & obtentus precibus.]

XI. *Conferunt Eleemosynæ ad prosperam corporis valetudinem recuperandam.*

Cum Ludouicus Germaniæ Rex apud Ratisbonam Baioariæ ciuitatem graui detineretur infirmitate, ita vt medici illum sanitatem recuperare posse desperarent, omne aurum & argentum, quod in thesauris suis inueniri potuit, in diuersa monasteriorum loca distribuit, & pauperibus erogauit. Vnde & à cœlesti Medico, cui se, suaque commendauit, ex insperato curari promeruit.

[Margin: Pithæus in Annal Baron. tom. 10. 869. 107.]

XII. *Guntheramnus Rex pestem pietate propulsare contendit.*

Cum peruasisset Hispaniam atque Galliam pestis inguinaria, nauis ab Hispania vna cum negotio solito ad portum Turonensis ciuitatis appulsa prędicti morbi fomitem secum nequiter deferebat: de qua cum multi ciuium diuersa mercarentur, vna confestim domus, in qua octo animæ erant hoc contagio interfectis habitatoribus, relicta est vacua Nec statim hoc incendium luis per domos spargitur totas, sed interrupto certi tẽporis spatio, ac velut in segetẽ flamma accensa, vrbem totam morbi incendio conflagrauit. Quid autem Rex Guntheramnus pietate insignis ad eandem luem auertendam pręstiterit, ne reliquas Galliæ ciuitates adiret, idem auctor sæpius ita narrat: ipse autem Rex (vt sæpe diximus) in eleemosynis magnus, in vigiliis, atq; ieiuniis promptus erat. Nam tunc ferebatur Massilia à lue inguinaria valde vastari, & hunc morbum vsque ad Lugdunensem vicũ Octauum nomine fuisse celeriter populatum. Sed Rex, ac si bonus Sacerdos, prouidens remedia, quibus cicatrices peccatoris vulgi mederentur, iussit omnem populum ad Ecclesiam conuenire, & rogationes summa deuotione celebrari, & nihil aliud in vsum vescendi nisi panem hordeacęum cum aqua munda assumi, vigiliisque adesse instanter omnes iubet. Quod eo tempore ita gestum est: per triduũ enim ipsius eleemosynis largius solito præcurrentibus, ita de cuncto populo formidabat vt iam tunc non Rex tantum, sed etiam Sacerdos Domini putaretur, totam spem suam in Domini

[Margin: Ex Gregor. Turon. lib. 9. hist. Franc. cap. 21. & c. 22. Baro. to. 8. ann. Dom. 590. 30.]

[Margin: Eleemosynis, & aliis bonis operibus pestis amouenda.]

misera-

miſeratione transfundens, & in ipſo iactans cogitationes, quæ ſuperueniebant, à quo eas effectui tradi tota fidei integritate putabat.

XIII. *Eleemoſynarius in euerſione Antiochiæ ſuorum ſalutem obtinet.*

Greg. Turon. libr. 10. hiſt. Franc. c. 24. Metaphr. in vit. S. Alexij.

Homo erat in Antiochia valdè deuotus in eleemoſynis, coniugem ac liberos habens: nec vnquam ei in omni vita ſua dies præteriit, poſtquam quiddã proprium habere cœpit, quod ſine paupere epulum prælibaſſet. Hic vna die cum circumiſſet vrbem vſq; ad veſperum, & reperire non potuiſſet egenum, cum quo cibum capere poſſet, egreſſus extra portam, cũ nox irrueret, reperit virum in veſte alba cum duobus aliis ſtantem: quẽ aſpiciens, quaſi Loth ille antiqua memoratus hiſtoria, territus ait: Et forſitan peregrinus eſt Dominus meus, dignetur accedere ad domũ ſerui ſui, & ſumpto epulo quieſcite in ſtrato: mane autem proficiſcemini in viam quã voluetitis. Cui ille qui erat ſenior, tenẽs ſudarium in manu ſua ait: Non poteras ô homo Dei cum Simeone veſtro hanc vrbem ſaluare ne ſubuerteretur? Et eleuans manum excuſſit ſudarium, quod tenebat, ſuper medietatem vrbis: & ſtatim corruerunt omnia ædificia, & quodcunq; ibi ſtructum fuit, ibiq; oppreſſi ſunt ſenes cum infantibus, viri cum mulieribus, atq; vterque ſexus interiit. Quod ille cernens, tam de perſona viri, quam de ſonitu ruinæ hebes effectus, ruit in terram, & factus eſt velut mortuus: eleuanſq; iterum vir ille manum cum ſudario, quaſi ſuper aliã medietatem vrbis, apprehenſus eſt à duobus ſociis, qui cum eo erant, atq; obſecratus terribilibus ſacramentis, vt indulgeret medietati vrbis, ne rueret: mitigatoq; furore ſuſtinuit manum ſuam, atq; eleuans hominem, qui corruerat in terram, ait: Vade ad domum tuam, ne timeas. Filij enim tui cum vxore & omni domo tua ſalui ſunt, nec quiſquam ex iis periit: *Cuſtodiuit enim te oratio aſſidua, & eleemoſynæ, quas quotidie exerces in pauperes.* Et hæc dicendo diſceſſerunt ab oculis eius, nec ei apparuerunt vltra. Ille autem regreſſus in vrbem, reperit vrbis medietatem dirutam atque ſubuerſam, cum hominibus pecoribuſque, ex quibus nonnulli à ruinis deinceps extracti ſunt mortui, pauci debilitati reperti ſunt viui. Veruntamen nec illa caſſata ſunt, quæ viro huic ab ipſo, vt ita dicam, Angelo Domini ſunt effata. Nam veniens omnem domum ſuam incolumem reperit: tantum funera propinquorum, quæ in aliis domib. effecta fuerant, lamentabatur, protexitque eum in medio iniquorum dextra Domini cum domo ſua, ſaluatuſque eſt à periculis mortis, ac velut memoratus Loth quondam in Sodomis.

Precum & eleemoſynarum fructus.

XIV. *Vnicum bouem neceſſarium diſtribuens, recipit quadraginta & amplius.*

Pater Andreas Oueydo (qui vitam finiit in Salembri anno 1579.) à ſanctiſſimo Papa Iulio tertio in Patriarchã ſuffectus, vir fuit, vt aiũnt teſtes, vere ſanctus, & Apoſtolicus, & pro tali ab vniuerſa gente Goana habitus. Erga pauperes viſcera charitatis plena gerebat, quæ charitas eo eum deduxit, vt nihil quod daret ſupereſſet, præter vnum bouem, qui erat ei neceſſarius ad ſacra ornamenta geſtanda, ſi quando ex vna parte in alteram tranſeundum foret: cum tamen inopes egerent, eum mactari iuſſit, & in pauperes diſtribui; cumq; ei dixiſſet is, qui hæc teſtatur, ne bouem ita ſibi neceſſarium mactaret; reſpondit Pater: ſine fili eum cædi atq; diſtribui, quippe mane Deus prouidebit bouem: atque ita contigit: cum enim nobilis quidã hæreticus Patris ſimul neceſſitatem, charitatemque audiſſet, tanto ſanctitatis exemplo motus, & tantam patriarchæ paupertatem admiratus, ad eum ſeptuaginta, aut octoginta porcos, & quadraginta vaccas, & alium commeatum miſit, quibus ipſe ſuæ pauperumque neceſſitati ſubuenit.

TIT. IV. De pœnis quorundam illiberalium erga pauperes.

EXEMP. I. *Ob conſuetæ Eleemoſynæ ceſſationem totum monaſterij triticum corruptum, & in mare proiectum.*

Bredemb. coll. ſac. ca. 21. e Sophronij prat. ſpir. cap.

IN Monaſterio Abbatis Theodoſij in ſcopulo, inter Seleuciam, & Roſum Ciliciæ, conſuetudo fuit, vt in cœna Domini pauperes omnes, & pupilli regionis huius confluerent huc, & acciperent mediũ tritici ſextarium, benedictiones tredecim, & ſextariũ vini, mediumque ſextarium mellis pro quolibet. Ante hoc autem triennium magna tritici ſterilitas fuit, vendebaturq; triticum in regione hac, ſextarij duodecim vno numiſmate. Cum ergo veniſſent ieiunij dies, dicunt Abbati noſtro quidã ex patribus: Noli, domine Pater, ſecundum conſuetudinẽ dare pauperibus triticum, ne deſit monaſterio. Triticum enim non inuenitur: Abbas autem cœpit dicere fratribus: Non infringamus, filij, benedictionem patris noſtri Theodoſij. Videte, mandatum ſenis eſt, non expedit nobis illud tranſgredi. Vere ipſe eſt, qui curam noſtri gerit. Fratres autem perſtiterunt in ſua ſententia, dicentes Abbati: non ſuppetit nobis quod dare poſſumus. Tunc Abbas contriſtatus ait illis: Ite, & ſecundum quod vultis, facite. Non itaque, vt conſuetum erat, dederunt benedictionẽ in die ſancto cœnæ, & Paraſceues. Præfectus poſtmodum, qui præerat horreis, aperuit oſtia, & reperit triticum totũ germinaſſe. Quare coacti poſtea ſumus in mare proijcere. Tunc cœpit Abbas noſter dicere fratribus: Qui patris noſtri monita non facit iſta patitur. Labores nunc inobedientiæ metite. Quingentos modios daturi eramus, & patri noſtro Theodoſio per obedientiam placuiſſemus, fratreſque noſtros pauperes conſolatis fuiſſemus: nunc vero quinque fere millia modiorum tritici perdidimus. Quid lucrati

crati sumus, filij? Quantum nobis ipsis nocuimus? Duo profecto mala egimus. Vnum, quia mandatum patris nostri præteriuimus; alterum, quia spem in Deum non habuimus, sed in horreo nostro. Vel ex hoc discamus, fratres, quia Deus est, qui disponit omne humanum genus, quodque sanctus Theodosius inuisibiliter pro nobis filiis suis curam sollicite gerit.

II. *Paruam denegans eleemosynam magnam interdum iacturam incurrit.*

gor. Tur. de glor. eff. c. 107

Fuit vir vitæ venerabilis Paulinus Nolanæ vrbis ex nobili stirpe ortus; Tarasiã similem sibi sortitus est vxorem, habens diuitias multas, & tã in fundorum possessione, quam in præsidio domorum valde diues erat ac locuples. Sed cum primum aures eius Euangelij lectio illa penetrauit, in quo Dominus adolescentem pro diuitiis arguit, dicens: Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me: facilius est camelum per foramen acus transire, quã diuitem introire in regnum Dei: statim venditis omnibus quæ habebat, pauperibus erogauit. Exoneratus à cunctis cupiditatibus magistrum liber sequitur, per hęc se putans paradisi diuitiis locupletari, si videretur nihil de transitoriis possidere. Cui maiestas diuina tribuit, vt quod impossibile dixerat per Euangeliũ, hic possibiliter mereretur adimplere per actũ. Quadam vero die venit ad eum, qui stipem peteret, & ait coniugi: Vade, & da ei quod habet necessarium: quę respondit: Non est nobis amplius quam vnus panis: cui ille, Vade, inquit, porrige eum: Dominus enim dabit nobis victum: sed illa quasi strenua reseruari cupiens, ne aliquid deesset, porrigere noluit. Interea aduenerunt quidam dicentes, missos se à dominis suis, vt illi annonæ ac vini deferent speciem: sed per hoc se moratos, quod orta tempestas vnam eis cum tritico abstulerit nauem. Tunc vir Dei conuersus ad mulierem ait: Intellige te nunc pauperi vnum panem fuisse furatam: & ideo hanc nauem esse mersam.

III. *Esculenta omnia pauperis imprecatione vertuntur in lapides.*

Quidam pauper & senex, marsupiis oneratus, venit ad littus maris: & accedens ad portũ petere eleemosynam à naucleris cœpit, atq; illi, qui primus carinæ erat, importunior adsistebat dicens: Da mihi aliquid. Tunc ille commotus ait; Absiste quæso decrepite, & noli à nobis quærere quidquam: nihil.n. hic aliud præter lapides habemus. At ille ait, Si lapides dicis esse, quæ in tuis ditionibus nauis hæc continet, omnia vertãtur in lapides: & statim cunctum nauis onus, quod mandi potuit, in saxum conuersum est. Ego enim ex his & dactylos vidi, & oliuas aspexi marmore duriores. Nam cum in lapidis duritiam conuersa fuissent, nunquam tamen colorem, quem habuissent, perdiderunt, eadem forma, eademque species erat. Dominus autem nauis pœnitentia motus, inquisitum senem numquam potuit reperire: & sicut ferunt, per multas ciuitates de iis, quæ in saxum mutata fuerant, ad videndum direxit, vt scilicet exemplum esset omnibus, ne similia perpetrarent.

IV. *Aurum in pauperes dispertitum denuo repetitum tenaci homini mortis subitæ causa.*

Anno à partu Virgineo quingentesimo quinquagesimo tertio, Constantinopoli diues quidam cum ægrotaret mortemq; timeret, triginta libras argenti in pauperes erogauit: restitutus autem præter spem suam bonæ valetudini, fraude diaboli eo inductus est, vt facti eum pœniteret, hocque fideli cuidam amico suo aperiret. Monet ille hominem, ne huic malæ assentiatur cogitationi, Deumque irritet, qui propter istam largitatem miseratus sanitatem donarit: alioqui fore, vt subita morte, nondum mutato facto, pereat. Cum non moueretur ille, sed magis magisque irritaretur, amicus; Quando, inquit, salutare consilium non admittis, aliud tibi subiiciam poscenti, hoc vere misericors ille: Agedum, ait, ad templum vade & non te, sed me in pauperes elargitum pecuniam istam dicito: ipse statim triginta libras reddam. Consentiens infelix ille ad templum abiit, auroque accepto, ita vt alter præceperat, locutus est. Inde egrediens ad ipsam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei nouitate stupentibus, omnibusque aliis, qui forte aderant, iubentibus alterum pecuniam recipere suam, ille non obtemperauit: sed inter egenos omnem diuisit, quod diceret, Deum non pati sannas. Promissa enim non tantum Deo pecuniam, sed verba voluntatemque obligant, & quidquid homo Deo pollicitus fuerit, præstare id opus habet, virgo virginitatem, continens continentiam, &c.

Baro annal. Eccl. tom. 7. 553.

Neminem vnquam erogatæ eleemosynæ pœnitere debet.

V. *Tenacitas Sabiniani diuinitus carpitur.*

Sabiniani Papæ repentini obitus causam terribiliorem referunt scriptores: cuius totius rei gestę tragœdiam Sigebertus ita summatim complexus est. Cum Sabinianus Papa & ipse liberalitati Gregorij prædecessoris sui derogaret, Gregorius eum per visum ter pro culpa tenaciæ & huius derogationis increpitum, quod non resipisceret, etiã quarto horribiliter increpans, & comminans, in capite percussit. Quo ille dolore vexatus non multo post mortem obiit. Cuius rei gratia accidit (vt habet Anastasius) vt eo defuncto, non ex more per medium ciuitatis deferretur cum funebri pompa corpus eius ad Basilicã Sancti Petri, sed eiiceretur extra vrbem per portam sancti Ioannis, deferreturque extra muros vsque ad pontem Miluium; inde vero inferretur in ipsam sancti Petri Ecclesiam, vbi est sepulturæ mandatum: exasperatum enim admodum fuisse aduersus eum populum Romanum, eo quod triticum Ecclesiæ non erogasset (vt Sanctus Gregorius consueuerat) in pau-

Idem Baron. tom. 8. ann. Dom. 603.

pauperes, sed venum exposuisset triginta solidis modium vnum.

VI. *Vt Faustinianus quidam diuinitus castigatus sit ob suam in pauperes duritiam.*

Ex Simeone Metaphra. Sur. 12. Maij in Vita S. Epiph. epist. ca. 58 & 59.

Aliquando cum esset magna fames, & panis non afferretur in forum, erat quidam Faustinianus immisericors, qui multas habebat domos clausas plenas hordeo & frumento. Is accipiens aurum dabat volenti. Dabat autem pro nummo tres mensuras, qui vocantur modij; erantq; magnæ angustiæ in ciuitate. Dixit ergo Epiphanius Faustiniano: Da mihi, ô optime, frumentum ad alendos homines, & à me accipies horum omnium debitũ. Immisericors autem & barbarus, & sceleratus Faustinianus hæc verba dixit Epiphanio: Roga Iesum, quem colis, & dabit tibi frumentum ad alendos tuos amicos. Epiphanius itaque vna nocte ingressus est cæmeteria Sanctorum Martyrum, & rogauit Deum, vt daret frumentum iis, qui erant redacti in angustias. Erat autem templum obsignatum, quod vocabatur tutela Iouis. Huic templo si quando quis ex hominibus appropinquasset, à multis ferebatur, quod à morte statim arriperetur. Cum ergo Epiphanius Deum oraret pro iis, qui affligebantur, ad eum vox facta est, Epiphani, inquiens: Epiphanius autem nihil conturbatus: Quis es, inquit, Domine? & dixit ei: Vade in templum, quod vocatur tutela Iouis, & soluentur signacula portarum, & inuenies multum auri. Cum tu id acceperis, eme frumentum & hordeum Faustiniani, & da alimentum egentibus. Epiphanius autẽ iuit protinus in templum, & cum fuit prope ingressum templi, statim ceciderunt signacula, & portæ apertæ sunt. Ingressus autẽ Epiphanius inuenit multum auri. Cum ex eo ergo accepisset, dedit Faustiniano, & dixit: Accipe pecuniam, & da mihi frumẽtum. Epiphanius autem id præbuit indigentibus. Non defecerunt ergo pecuniæ, donec Epiphanius emit omnia quæ habebat Faustinianus ad alimentum. Impleuit autẽ Epiphanius multas domos frumento & hordeo, quod emerat à Faustiniano. Defecerunt autem escæ in domo Faustiniani, & inter omnes homines lautæ erant epulæ & magnæ angustiæ in domo Faustiniani. Malus vero, & violentus, & immisericors Faustinianus probrum esse ratus, cibos domui suæ petere ab Epiphanio, cum sex haberet propria nauigia, alia quoque quinq; conduxit: & cum dedisset pecunias Longino totius familiæ suæ fidelissimo, misit eum ad emendum frumentũ. Illi autem cum nauigassent in Calabriam, & frumẽtum illic emissent, post tres menses adnauigant id habentes. Centum vero stadiis longe à Constantia, ex aduerso eius, quod dicitur, Dianenterium, oritur in mari maxima tempestas, & venerunt in periculũ naues Faustiniani, quæ afferebant frumentum, totumque frumentum mare ad littus impulit. Cum hęc audisset Faustinianus, & statim ad mare accessisset, & oculis vidisset, quæ facta fuerant, sepulchrum habens os suum apertum, statim cœpit sceleratus blasphemare in altissimũ, & probris appetere Epiphanium, dicens verba huiuscemodi: Hic magus & prædo non solum in terra malefecit domui meæ omni tempore, sed etiam in mare mittens dæmones, prohibet, ne ingredratur id, quod est vsui familiæ meæ. O quis ventus emisit hunc prædonem? Cumq; hæc dixisset, & plura his, iuit in domum suã minitans Epiphanio. Omnes autem, qui erant congregati in ciuitate viri & mulieres, vna cum suis liberis, colligebant frumentum, & ferebant in domos suas, congregantes sumptum, alius quidem vnius anni, alius vero duorum annorum. Habebat autem Faustinianus vxorem, quæ faciebat bona opera. Ipsa ergo, inscientc Faustiniano, misit bis mille nummos Epiphanio, vt domui suæ præberet alimenta. Dixit autem mulieri Epiphanius: Tene pecuniam in domo tua, & accipe esculenta, quibus indiges & quãdo terra produxerit, tunc reddes, quæ acceperis.

Precipuus S. Epiphanij impetratur publicæ famis subsidium.

Vltio diuina in crudelem Faustinianum.

VII. *Quidam Moguntinus à dæmonibus murium specie necatus, quod pauperibus infestus fuisset.*

Anno Christi nongentesimo decimoquarto, Ottone Magno rerum potiente, cum dira fames Germaniam infestaret, Episcopus Moguntinus, Hatto nomine, plurimos pauperes in horreo congregatos, ea spe, quod escæ, vel panis nonnihil ex Episcopi liberalitate accepturi essent, concremauit, dicens nihil differre eos à muribus, frugibus tantum consumendis natos. Quam tyrannidem Deus protinus vltus est. Præcepit namque muribus, vt cateruatim illum inuaderent, ac diu noctuque affligerent, viuumque deuorare festinarent. Itaque ille in turrim in medio Rheni iuxta oppidum Bingium extructã, & ab hoc casu murium turrim vocatam, aufugit: sed nec ibi à morsibus murium tutus esse potuit. Nam mures facto agmine per Rhenum natantes in turrim conscendere, iustum Dei iudicium executuri. Quod agnoscens miser horrenda morte inter mures periit. Ferunt, quod mures nomen quoque eius delentes à parietibus, & tapetibus abraserint.

Ex Cosmograph. Munsteri, lib. 3. Marian. Scoto Gener. lib. 4. Chronogr. sub an. Dom. 970.

Qui pauperes muribus comparauerat à muribus iusto Dei iudicio perimitur.

VIII. *Dæmones boum & equorum specie granum hominis tenacis deuorant.*

In Sueuia Bauaris & Franconibus finitima fuit quidam nobilis valde diues & opulentus, nomine Kickbergerus: cuius annui reditus supra triginta millia nummum aureorũ extendebantur. Hic tametsi in reliquis vitę actionibus non vulgari laude dignus censebatur; ineffabili tamen cupiditate laborabat, eaque factum est, vt quotidie per fas & nefas accumulare, omniaque ad se rapere studeret. Cum itaque prospiceret annonæ charitatem, quæ proximo anno ea regione subsecuta est, sua horrea tritico & frugibus impleuit, magnoque pretio ea diuendere cœpit, adeo vt indigenæ compulsi ab eo vi-

Ex Petr. Bozaio in ... tom. ... rab Eur. post an. Dom. 1[illegible]0. P. Mar. Delrio t... mag. lib. 3. par. 2. q...

ctum emere, ob inexhaustam eius auaritiam, vel fame prorsus perirent, vel si ali & sustentari vellent, ad magnam egestatem, atq; inopiam redigerentur, tam care illis granum, & reliqua eius generis diuẽdebat. Ad hunc, præter alios innumeros, venit quidam pauper, & liberis onustus, cum sex taleris, eũq; rogauit, vt pecuniam acciperet, ac quandam tritici mensuram sibi daret, seque reliquam partem pecuniæ, quam illi deberet, breui bona fide persoluturũ? at ipse hunc superbo vultu, atq; iracundis oculis intuens à se protinus abire iussit, & quod reliquum erat pecuniæ secum adferre, si frumentum vellet; atq; ita miser ac mœstus, diras imprecatus illinc recessit. Paucis post diebus, cum is quendam ex famuiis in horreum misisset, vt illud de more inspiceret, ab ipso in reditu accepit, tres nigros boues intus esse, qui granũ deuorarent. Qui a hoc retulit, proximo die lecto decumbens, haud multo post è vita migrauit. Idem quoq; accidit cuidã generoso, quẽ illuc herus miserat; vt videret, an ita se res haberet, vt prior narrauerat: is enim & boues, & equos inspexerat. Cum igitur de hac re certior fieri vellet; ipsemet in eum locum proficisci statuit: iuitque ad portam horrei, ibique per quasdam rimas vidit totum horreum plenum variis, atq; innumeris armentis, quæ omnes fruges absumebant. Hoc spectaculo ita perterritus est, vt statim furiosus atque insanus euaserit, multaque dementer fecerit, donec tandẽ catenis adstringeretur. Hic horribilis casus magnam sane admirationem attulit, cum in ea prouincia, tum præcipue in aula Cæsariana, quæ illum antea prudentissimum cognorat.

...uendæ precatio- s pauperũ ... umentũ gatum uperibus uoratur ęmoni- s.

IX. *Obturans aurem suam ad clamorem pauperis ipse non exauditur clamans.*

...speculo ...tium Duegnii ...p. c. 1.

Legimus quadam in vrbe hominem cætera bonum, castum humilem, modestum, nullique obnoxium in Deum blasphemiæ, adeo tamen asperum, vt ne horum quidem emendicantium vocem ferre posset; remotius ab ædium ianua nouum struxisse domicilium, vnde nullos vel maximos pauperum clamores perciperet. Verum vbi extremũ ille diem obiit, ac elato in templum funere, sacris Episcopus operari cœpit: ecce huic nouũ & admirabile quidpiam obiicitur. Quoties enim ad populum hæc Episcopus verba protulit, *Dominus vobiscum*, toties imago Christi Domini in crucem suffixi visa est illi manus clauis eximere, ac in aures coniicere, ne preces pro illo defuncto factas exciperet. Tali monstro attonitus Episcopus, peracto demũ sacrificio tantę rei causam rimari statuit: nihil tamen à demortui vicinis aliud expromere potuit, quã præclarũ vitæ laudabilis testimonium. Et creuit non paullum inde admiratio, donec tandem certis auctoribus accepit, quam asper ille & immitis in egenos exstiterit quos ne audire quidẽ, nedũ adiuuare, vellet, tum n. ille certo animaduertit, Christum Dominũ pro mortuo respuisse preces, qui pauperũ clamoribus aures occluderet: cuius indicium fecerit imago Redemptoris, aures manibus obstruens, iuxta illud Sap. in Prouerbiis: qui obturat autem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.

Prouerb. c. 21. 13.

De VII. Operibus misericordiæ corporalis quæ sunt 1. Esurientes pascere. 2. Potum dare sitientibus. 3. Operire nudos. 4. Captiuos redimere. 5. Ægrotos inuisere. 6. Hospitio peregrinos suscipere. 7. Mortuos sepelire.

Tit. V. De pascendis esurientibus, 1. opere misericordiæ corporalis.

Abdias centum prophetas in spelunca metu Iezabelis vxoris Achab delitescentes occulte pauit.

Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam & consolabatur eos, diuidebatque vnicuique prout poterat de facultatibus suis: esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam solicitus exhibebat. — *Tobiæ c. 1.*

Audientes discipuli, qui erant Antiochiæ, quod fames futura erat in vniuerso orbe, proposuerunt in ministerium mittere habitantibus fratribus in Iudæa. Quod & fecerunt mittentes per manus Barnabæ & Sauli. — *Act. 11.*

Exemp. I. *S. Exuberius esuriens alios pascit.*

Sanctus Exuberius Tolosæ Episcopus, viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiuniis, fame torquetur aliena, omnemque substantiam visceribus Christi erogauit. Nihil illo ditius, qui Christi corpus canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.

Ex Epistola D. Hier. ad Rusticum Monachum in fine. Sur. tom. 7. 28. Septembr.

II. *Liberalitas admiranda Caroli Flandriæ Comitis.*

Anno Christi millesimo centesimo vigesimo tertio asperrima fuit hyems. Intemperies aeris tanta, vt vix mense Majo florerent arbores, & imbribus sata perirent. Secuta fames intolerabilis in Gallia ferme biennio. Quo nobilis illius Caroli Flandriæ Comitis liberalitas admiranda patebat: qui quotidie omni petenti panem integrum dari præcepit: ita vt semel apud Ipram vna hora octingenti pauperes totidem panes acciperent. Præterea consuetudo illi fuit, omnibus feriis sextis tredecim pauperibus tredecim tunicas, tot paria calceorum, tot subuculas lineas elargiri. Ipse vero iisdem feriis

Christian. Massæus l. 16. Chronicorũ. Iacobus Meyerus lib. 4. Annal. Flandric. 112.

Ieiunium feriæ 6.

(nisi præcipuum festum incidisset) in pane & aqua ieiunabat Indutus cilicio, nudis pedibus, tunica talari, ne facile pedũ nuditas videretur, ad ecclesiam mane properabat, Illic ad meridiem vsq; deuotioni deditus permanebat. Interim ex principibus eius duo, Præpositus sancti Donatiani & Prępositus aulæ coemerunt maximam frumenti copiam, vt venderent ad libitum suum: sed Carolus fecit illis reddi pecuniam: frumentum vero distribuit indigentibus aliis gratis, aliis competenti pretio. Quod dicti mercatores ægre tulerunt, & ex illa d e in mortem domini conspirauerunt Itaque secundo Martii, feria sexta, Indictione similiter sexta, in templo sancti Donatiani, retro altare legentẽ Psalmũ Miserere necauerũt ipsũ, fisso capite, & amputato brachio dextro. Cuius pretiosa mors illico miraculis ostensa est.

Liberalitas in pauperes martyrio coronata.

III. *S. Dominici misericordia in pauperes.*

Theodoricus de Apoldia, in vita eius lib. 1. c. 2. apud Sur. to. 4. Augusti 5.

Cum sanctus Dominicus Hispanus Valentiæ daret operam litteris, omnem fere Hispaniam immanis oppresserat fames. Deficiebant præ fame & siti pauperes, nec erat qui reficeret: moriebantur miseri & inopes, nec erat qui curaret clamabant pupilli & viduæ, paruuli & debiles, nec quisquam attendebat. Inter hæc affligebatur spiritus iuuenis Dominici, & compatiebatur misericors anima eius pauperum multitudini. Itaq; consilii Euangelici non surdus auditor, immo perfectionis sectator egregius, distraxit libros, & omnes res suas, pretiũq; in pauperes expendit. Ita gratissimus Christo iuuenis, obediens verbo Saluatoris, proximorum periculis medebatur, intuentesq; pręclaro prouocauit exẽplo.

IV. *De insigni Ecdicii in pauperes tempore famis liberalitate.*

Greg. Tur. lib. 2. hist. Franc. ca. 24.

Tempore Sidonii Episcopi magna Burgundiam fames oppressit: cumq; populi per diuersas regiones dispergerentur, nec esset vllus qui pauperibus alimoniã largiretur, Ecdicius quidam ex Senatoribus, huius propinquus, magnã tunc rem in Deo confisus fecisse perhibetur. Nam inualescente fame, misit pueros suos cũ equis & plaustris per vicinas sibi ciuitates vt eos qui hac inopia vexabantur, sibi adducerent At illi euntes, cunctos pauperes, quotquot inuenire potuerunt, adduxere ad domos eius: ibiq; eos per omne tempus sterilitatis pascens, ab interitu famis exemit: fuereq;, vt multi aiunt, amplius quã quatuor millia promiscui sexus. Adueniente abertate, ordinata iterum euectione vnũ quẽque in locũ suum restituit. Post quorum discessum, vox ad eum è cœlis lapsa peruenit, dicens: Ecdici, quia fecisti rem hanc, tibi & semini tuo, panis non deerit in sempiternum, eo quod obedieris verbis meis, & famem meam refectione pauperum satiaueris.

Maiorum benefacta posteris prosunt.

V. *Iudocus Britonum Regis filius panem vnicum, quem habebat ad victum quotidianum, distribuit pauperibus, & abundauit postea.*

Florentius Abbas in vita eius, apud Sur. tom. 6. c.

Quadam die cum Iudocus Britonum Regis filius ad victum quotidianum non haberet nisi panem modicum pro se, & discipulo suo Vulmaro: & Dominus in specie pauperis adueniret eleemosynã petens, vir Domini Iudocus panẽ diuidi iussit in quadrantes, & petenti de quadrantibus vnũ erogari. Iã vir egressus erat, & ecce reuertitur Dominus in forma egeni deficientis inedia, & de secundo panis quadrante satisfactum est eius petitioni: Nec mora, regressus tertio, quasi esuriens, ac deficiens fame, donatus est tertia panis parte. Consequenter visus est aduenire Dominus in altera inopis effigie, rogaturus eleemosynam sicut iam tertio fecerat ante, nec erat vnde reficeretur, nisi de residuo panis quadrãte: eum quoque vir Domini Iudocus pauperi erogari iussit. Cui ait Vulmarus: Nihil nobis vis reseruari pater? Volo, inquit vir sanctus, totũ tribui esurienti, quia potens est Dominus etiam hodie nostræ prouidere necessitati. Vix recesserat Dominus, & interim dum consolaretur verus Dei amicus discipulũ de panis erogatione cõmotum: Ecce per fenestram visæ sunt, & inuentæ in aluo fluminis quatuor nauiculæ victualibus onustæ, de quibus quis eas adduxerit, vel quo iam victualibus exoneratas reuexerit, nescitur vsque in hodiernum diem.

VI. *De mira pueri Bernardini Senensis beneuolentia erga pauperes.*

Apud Sur. in vita eius c. 1. tom. 3 Maij 20.

Singulari studio sanctus Bernardinus Senensis ferebatur ad præstãdas eleemosynas, nec vlla re adhuc puer delectari videbatur quam si posset pauperibus benefacere. Casu quandoque accidit, vt parum in ædibus Dianæ relictum esset panis. Eum a. ipsum pauperi mendicanti Diana dare nolebat. Dixit ergo illi pius puer: Quæso, demus pauperi stipem: alioqui ego hodie neque prandium, neque cœnam sumpturus sum: malo enim pauperem refici hoc pane, quam me.

TIT. VI. De secũdo opere misericordię corporalis, potu nimirum sitientibus dando.

Genes. 24 versu 18.

Rebecca filia Bathuel valde liberaliter egit cum famulo Abrahæ, ipsum & camelos eius adaquare cupiens, dicens: Bibe, domine mi, &c.

EXEMP. I. *Leo primus quærit potum cœco sitienti, & aquam diu non inuenit. immo ipse cæcutit, sed paulo post & lumen reddit cœco, & potum præstat, & ei prædicitur futurum se Imperatorem.*

Ex lib 15. hist. Eccl. Nicephor Coll. c. 25 Bar. anna. Eccl ad an. Do. 457.

CVm Leo Maiorianus primus eius nominis Imperator, nondum diuino nutu imperiali dignitate exornatus, priuatus degeret, & circa locũ cœno arboribus, & limo vliginoso obstructũ deambularet, in hominẽ cœcũ tota via errantẽ incidit: & vicẽ eius miseratus, (erat enim vir bonus, misericors, & in rebus omnibus consideratus & prouidens) manu

eum

eum duxit, oculi ei vicem præstans, gressumq; eius per loca plana dirigens, si quid in itinere spinarum aut duri esset, quod incedentem offendere posset, remouit. Atque ille quidem hunc ducebat, hic a. sequebatur. Et iam aliquanto itinere perfecto, prope cœnosum hunc locum venerant: cæcusque ille siti plurimum conficiebatur, & quin concideret, parum aberat, ita humor omnis in eo æstu vehementissimo exaruerat. Itaque Leoni valde institit, ab eoque crebrius contendit, vt siti eius mederetur, & vię laborē in vmbra quapiam aliquantulū recrearet. Erat hoc inenarrabilis cogitationis & Sapientię Dei, quæ mirifice omnia instituit. Ille igitur misericordia erga pauperem motus, densam syluam omnem perlustrauit & si quis aquæ humor ibi scateret, scrutatus est. Vt vero post fatigationem multam infecta re ad illum rediit, & auxie admodum quereretur, ꝙ misero illi in tali casu nihil solatii cōferre posset, vocem incredibilem præter opinionem omnem ex alto ad se delatam audiit, quæ diceret: Non ita anxietate te marcerari oportet Leo, ecce aqua prope est. Proinde voce hac consternatus, denuo vndam inquirere instituit. Sed & ipse cęcus prorsus fuit. Circumeam enim ipse versabatur, minime tamen eam videbat, quod & syluæ densę opacitas ei obstaret, & cœnum profundius inde illum remoueret; quapropter partim indignans, ꝙ quem manu duxerat cæcus ærumnam eam pateretur: partim vocem eam in animo fixam considerans, & aquam rursum inuestigans, denuo eam ipsam exaudiit suaue quiddam & facetum cælitus sonantē vocem. Nam & de nomine eum compellauit, & Imperialem dignitatem primo quoque tempore ei aduenturam certo denuntiauit ita inquiens: Leo Imperator, densum hunc & vmbrosum lucum ingressus turbidā aquam hauri, eaque sitim hominis ægri refice; & lutū cœnosū manibus cape, quo cęci oculos inungas. Quę vero sum, dudum hunc obtinens locū, eoq; me oblectans, mox scies. Tu fac vt ædem hic mihi sacram construas, in qua identidem verser, & suauiter deambulē: in qua etiā peccantibus omnibus, locumque hunc cum ardore & fide certa adeuntibus optata præstem omnia. Neque quidquam est prorsus, ꝙ mihi aduersetur, & non continuo potestati meæ cessurū sit, etiā si dæmon sit, aut morbus, qui omnem superet medicinę curam, aut aliquid quidquam, quod factura nō sim, dummodo rite pieque sit petitum. Verbis Leo parens, cœnū & vndam ad cœcum parum id iam curantem, vt in quo spiritus prope exstinctus esset, attulit: & oculos eius luto, nō secus atq; Seruator, illius à natiuitate cæci, liniuit: deinde etiam aquam præbuit, oculos attrectanti. Ecce a. maiestas & magnificentia tua ô Dei genitrix, se exhibet, & misero illi aqua turbida & lutum Siloe fit. Confestim enim visum recipit, & diuturnas abiicit tenebras, oculis, præter spem omnem, solem, seu potius, cœnū & lutum inspiciens. Sicuti namque sol primum, qui visui lucem primus dat, ab eo conspicitur, sic tum lutum, quod lumen illi subministrat, primū ab eo est conspectum. Qua in re illud etiam admirandum fuit. Nam quod oculis valentibus maxime aduersatur, id tum natura, & vi sua deposita salutare est factum.

II. *Lydvvina dando potum aquæ sitienti, recipit vinum diuinitus.*

Ioannes Brugmannus in vita eius apud Sur. to. 7. 14. April.

Mulier quædam caduco laborans morbo sæpe in plateis corruebat. Accidit autem, vt magno spiritus angore correpta in domum Lydvvinæ intraret potumque sibi dari posceret. Lydvvina tum nihil cogitans de exiguo vino, quod supererat, cum sola esset, aquam monstrauit fœminæ quodam vasculo contentam. Illa totam exhausit, sed sitis extincta nō est. Ardet misera, plusque sibi dari petit: tum Lydvvina recordata vini, digito ostendit: atque illa totum bibit: rursumque instat pro potu. Sed cum nihil liquoris haberet virgo, dedit ei nummū quendam, vt illo sibi potum emeret: quem illa hilariter accipiens abscessit. Deinde febribus Lydvvinam corripientibus, orat patrē, vt pauxillum vini porrigat, quo labia arentia tingantur. Non n. meminit tunc, fœminam morbidam vinum omne epotasse. Porrigit pater poculum filiæ, vnde illa mulier biberat, & ecce plenum est optimo vino, diuinitus in illud infuso stupet virgo, nullum se melius bibisse vinum sentiens, nec tamen patri indicat vnde sit, licet & ille stupens admiraretur, neque colorem, neque saporem eius vnquam perire. Tandem cum in vasculo longo tempore durasset, cuiusdam fœminæ incuria effusum est. Per id tempus adhuc parcissime vtebatur vino Lydvvina: itaque doluit illud effusum, quod nunquam habuisset sibi accommodatius vinum. Cum enim alia vina sine aquæ admixtione bibere non posset, hoc solum purum bibit.

Vinum miraculosum.

III. *De pœna presbyteri Episcopo in tormentis sitim patienti aqua refrigerium recusantis.*

Cyrinus Episc in vita eius cap. 9. 12. apud Surium 22. Septemb.

Cum S Heimerammus Episcopus Ratisbonensis in tormentis grauissimis esset, & carnifices videntes eum ita pœnis affectū, nec laudibus Dei & Psalmis Dauidicis desistentem, ipsius linguæ ministerio inuidentes, eam ferro in os iniecto præciderunt, atque ita corporis trunco relicto abierunt. Remansit a. in certaminis campo, sanguine suo inuolutus, victor triumphalis exultans. Postquam a. abiere, è suis latibulis ad venerabilem Christi martyrem Clerici cum vicinis mulieribus aduolārunt, à quibus vir sanctus pro sui refrigerio aquā petebat. Dixit a. ad eum Vitalis presbyter & interpres eius, vir pius & religiosus, cuius antea meminimus: dixit vero non sine lachrymis, quas ab oculis eius exprimebant tanti sui magistri cruciatus: Quid vis refocillari, cū sis membris corporis destitutus? Meo quidē iudicio rectius tibi mortem optaris, quam tot affectus iniuriis vitam producere velis. Cernens a. Dei Martyr presbyteri sui animum secus affectum, quam expediret, collecto spiritu, abscissa lingua,

Sine lingua loquitur.

verba, vt potuit, explicans, ita ait ad eum: Non tibi in mentem venit, ſæpe me dixiſſe, neminem ad mortem feſtinare debere, ſed potius optare vt differatur, vt poſſit piis interceſſionib⁹ faciem Domini præoccupare, vt detur ſpatium infirmis ad agendam pœnitentiam propterea, quę humana infirmitas perpetrauit? An vero pigritiæ tuæ moleſtum videtur cruentũ refrigerare pectus? Ecce nunc temporariæ vitæ hanc ego propono pœnam, vt quoties ori tuo potum applicueris, mentis inops fias; nec tamen cuiquam noceas, ſed inobedientiæ exemplum de te præbeas. Dixit hoc vir ſanctiſſimus, & vt dixit, ita factum eſt.

Potum negans punitur.

IV. *Contumelioſus in ſanctum Wilibrordum, & nolens cum eo bibere, grauiſſima ſiti percutitur.*

Ex Albino Flacco Alcuino Caroli Magni præceptore in eius vita Sur. cap. 29. 7. Nouemb. tom. 6.

Cum aliquando S. Wilibrordus Epiſcopus Traiectenſis euangelizandi gratia feſtinanter in Friſiam proficiſceretur, & propter viæ laborem in pratis cuiuſdã diuitis equos paululum laſſos refocillare vellet; diues ille id minime ferens ſpiritu ſuperbiæ motus equos cædere cœpit, & è paſcuis abigere: quẽ vir Dei placidiſſimis verbis alloquitur, dicens: Deſine nobis iniuriã facere, non enim propter lęſionem tui, ſed propter neceſſitatem noſtri ad horam in his paſcuis quieſcere volumus. Inſtat nobis opus Dei peragendum, cuius tu quoq; mercedẽ habere poteris, ſi nos, quantum ad te pertinet, adiuueris animo, memor illius Domini noſtri Ieſu Chriſti dulciſſimæ ꝓmiſſionis: *Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit, recipit eũ qui me miſit.* Sed magis mente pacifica nobiſcum quaſi amicus te ipſum reficiens, aliquantulũ bibe, nobiſq; iter cœptum pergentibus, tu à Deo benedictus reuertere in domum tuã. Ille autem in malitia pertinax, nolens pacificis viri Dei verbis acquieſcere, ſed conuicia ingeminans, opprobria iaculãs: Tu me, inquit, hortaris bibere, & pacem tecum inire: ſcito certiſſime, quod tecum bibere pro nihilo habeo. Rapienſque ex eius ore verbum hoc vir Dei: Si non velis, ait, mecum bibere, non bibe: & ſtatim paratis ſociis, perrexit viam ſuam. Ille quoque contumax domum ſuam feſtinabat abire, ſed totus ſubito ſiti ardebat; cupienſq; ardentem ſtomachum vino refrigerare, os, quod viro Dei conuicia ingeſſit, vini potionem recipere non valebat: & qui pacem cum viro Dei voluntarie noluit, pœnam in ſe ipſo neceſſarie ſuſtinuit. Vocati ſunt medici, qui ſitim ſedarent, aut facultatem ægroto bibendi præſtarent: anhelabant viſcera; ſed non fuit, qui guttam vini ferueſcenti pulmoni infundere valeret. Tandem aliquando pœnitentia ductus ille, in ſeipſum reuerſus eſt, & agnoſcebat ſanctum Wilibrordum eſſe, quem offenderat, illiuſque anhelante ſpiritu optabat reditum. Qui ſequenti anno eadem reuerſus eſt via, præcognitoque aduentu eius, obuius ei homo ægrotus venire feſtinabat, culpam confitens ſuam, & quam patiebatur pœnam aperiens, pro amore Chriſti ſe ſolui deprecabatur. Quem vir Dei miſericordia motus abſoluit, deditque illi cum benedictione de ſuo bibere calice. Qui mox abſolutus bibebat, & ſanus in ſuam reuerſus eſt domum.

V. *Epiſcopo carenti vnde pauperem potaret, vinum ex templo diuinitus mittitur.*

Alius item Epiſcopus oppido ſitiens vinum ſibi adferri præcepit: cumque pincerna totũ quod erat in vaſculo funditus exhauſiſſet in poculum, & Epiſcopo detuliſſet: ecce pauper importunis illud ſibi flagitabat precibus dari, dicens, quia præ ariditate nimia, niſi biberet, quo minus exſpiraret. E contra miniſter aſſerebat, & nil ſe in vaſe reſiduum reliquiſſe; & in eo loco vinũ aliud reperire nullatenus poſſe. In his ergo fortis Epiſcopus anguſtiis deprehenſus, cum & hinc vim ſitis ſufferre non poſſet, illinc a alio periclitante ſe bibere impium iudicans, auertit ſe à ſe, fratrique laboranti in neceſſitate ſuccurrit. Præcepit ergo pauperi vinũ dari. Sed iã quo ſpes bibendi defecerat omnino, eo ſitis Epiſcopi atrocius ſæuiebat: mandauit miniſtro, vt vinarium vas requireret, ſi forte aliquam conſolationis ſtillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegãs nihilque ſe reſeruaſſe conſtanter affirmans, tandem non ſpe erectus, ſed imperio magis oppreſſus paruit, & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus inuenit.

Tom. 3. Bibliotheca SS. Patrum ex epiſt. Pet. Damiani.

TIT. VII. De tertio opere miſericordiæ corporalis, ſcilicet nudis operiendis.

Si deſpexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum & abſque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactum eſt.

Iob. 31. Tobiæ 1.

Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem ſuam & conſolabatur eos, diuidebatque vnicuique, prout poterat, de facultatibus ſuis: Eſurientes alebat, nudiſque veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſollicitus exhibebat.

EXEMP. I. D. *Martinus adhuc catechumenus veſtiens pauperem cenſetur eadem veſte Chriſtum contexiſſe.*

QVodam tempore cum Diuus Martinus Turonenſis Archiepiſcopus iam nihil præter arma & ſimplicem militiæ veſtẽ haberet, media hyeme, quæ ſolito aſperior inhorruerat (adeo vt pleroſq; vis algoris extingueret) obuiã habuit in via Ambianenſiũ ciuitatis pauperẽ nudũ. Qui cũ prætereuntes, vt ſui miſererentur, oraret, omneſque miſerum præterirent, intellexit vir Deo plenus ſibi illũ, aliis miſericordiã nõ præſtantibus, reſeruari. Quid tamen ageret? Nihil præter chlamydem, qua indutus erat, habebat. Nã reliqua in opus ſimile cõſumpſerat. Arrepto itaq; ferro, quo erat accinctus, mediã diuidit, partẽq; eius pauperi tribuit; reliqua rurſus induitur. Interea de circũſtãtib. ridere nõnulli,

Seuerus Sulpitius lib. de vita S. Martini cap. 2. Petr. Caniſius de eleemoſyna c. 12. n. 8.

quia

quia deformis esset, & truncatus habitu videretur: multi tamen, quibus erat mens sanior, altius gemere, qui simile nihil fecissent, cum vtiq; plus habentes, vestire pauperem sine sua nuditate potuissent. Nocte igitur insecuta, cum se sopori dedisset, vidit Christum chlamydis suę, qua pauperē texerat, parte vestitum. Intueri diligentissime Dominum, vestemque, quam dederat, iubetur agnoscere. Mox ad Angelorum circumstātium multitudinem audiuit Iesum clara voce dicentem: Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit. Verè memor Dominus dictorum suorum, quæ ante prædixerat: Quamdiu fecistis hæc vni ex minimis istis, mihi fecistis: se in paupere professus est esse vestitum, & ad confirmandum tam boni operis testimonium in eodem se habitu, quem pauper acceperat, est dignatus ostendere.

II. *Martianus vnica veste, qua erat indutus, vestit pauperem.*

...ron. An... Eccles. ...6. ad an. ...9. ex Sur. ...1. Ia-... nr. 10.

Constructa à sancto Martiano presbytero in honorem sanctæ Anastasię æde sacra, omnibus conuenientibus, noui templi, vt par erat, ipso die quo Martyr certamen consummauit, encænia fuerunt celebrata: vocabant autem ad encænia & fideles Imperatores, & sacrum Senatum, & omnem, vt semel dicam, ciuitatem. Oportebat autem eum, qui latebat, Martianum eo die videri, qualis esset moribus, qualis virtute, & quantum se vltra mandata extēdebat. Nam cum tota concurreret ciuitas & pauperes vna cum ea quodam pacto attraherentur: pauper quidā accedens ad hunc virum egregiū (ij enim exquirunt & discunt benignas, & clementes animas, non secus atq; hi, qui laborant, medicos) accedens ergo respexit ad eius dexteram, & petiit, vt acciperet aliquod medicamentum famis. Ille autem (tunc enim nihil gestabat in sinu; sed re vera habebat intra animæ sinum benignitatem multam & clementiam) cum remotus fuisset ab omnibus, & locum aspexisset valde latentem: nullo autem alio, nisi vnica tegeretur tunica, quod quidē fuit ei tota vita familiare, vt duab. non vteretur tunicis: cum sic se haberet vir diuinus, etsi facile erat, excusando egestatem, repellere supplicationem: nam ꝙ nihil portabat, testes habebat optimos omnia intuentes oculos: Ille, perinde ac si non daret, fieri non posset, vt non Deo afferret molestiam, cum se ea ipsa, quæ sola intus erat, veste exuisset, dat egenti prompto & alacri animo: & de cætero habebat solam vestē Sacerdotalem, & penulam, qua corpus contegebat, quā etiam vndiquaq; contrahens, cupiebat, quantum fieri poterat, latere, & id quod factum fuerat, omnium celare oculos.

III. *Martyrius suo pallio inuoluens leprosum, & asportans, admirabili miraculo ostenditur Christum texisse & portasse.*

Gregor. ...gn. ho-... 39. in ...ang.

Epiphanius Diaconus, Isauria prouincia exortus, in vicina factum terra Lycaoniæ narrare solet miraculum. Ait enim, quod in ea quidam Martyrius nomine, vitæ valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritualis pater præerat. Pergens itaq; leprosum quendam, quem densis vulneribus Elephantinus morbus per membra fœdauerat, inuenit in via, volentem ad suum hospitium redire, sed præ lassitudine non valentem. Ipso vero itinere se habere hospitium perhibebat, quo idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei eiusdē leprosi lassitudinis misertus pallium, quo vestiebatur, in terram prorsus proiecit & expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio vndiq; constrictum super humerum leuauit, secumque reuertens detulit: cumq; iam monasterij foribus propinquaret, spiritualis pater eiusdem monasterij magnis vocibus clamare cœpit: Currite, ianuas monasterij citius aperite, quia frater Martyrius venit Dominū portans Statim vero vt Martyrius ad monasterij portam peruenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo eius exiliens, & in ea specie apparens, qua recognosci ab hominib. solet Redemptor humani generis, Deus & homo Christus Iesus, ad cælum Martyrio adspiciente rediit, eiq; ascendens dixit: Martyri, tu non me erubuisti super terram, ego te non erubescam super cælos Qui sanctus vir mox vt est monasterium ingressus, ei pater monasterij dixit: Frater Martyri, vbi est, quem portabas? Cui ille respondens dixit: Ego si scissem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus eius minime sensisset. Nec mirum: Quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat?

Christus Dominus leprosi formam induit.

IX. S. *Franciscus vestiens militem pauperem mira videt, & compensationem admirabilem recipit.*

D. Bonauentura in vita eius, cap. 1.

Facta est aliquando super Franciscum Assisinatem manus Domini, & immutatio dexteræ excelsi, diutinis languoribus ipsius corpus affligens, vt coaptaret animam ad Sancti Spiritus vnctionem. Cumque resumptis corporeis viribus, sibi vestimenta decentia more solito præparasset; obuium habuit militem quendam, generosum quidem, sed pauperem & male vestitum: cuius pauperiem pio miseratus affectu, illum protinus, se exuto, vestiuit, vt scilicet in vno geminum impleret pietatis officium, quo & nobilis militis verecundiam tegeret, & pauperis hominis verecundiam releuaret. Nocte vero sequēti cum se sopori dedisset, palatium speciosum & magnum, cum militaribus armis crucis Christi signaculo insignitis, clementia sibi diuina monstrauit, vt misericordiam pro summi Regis amore pauperi exhibitā militi, præostenderet incomparabili compensandam esse mercede. Vnde & cum quæreret, cuius essent illa omnia; sua fore, militumque suorum, superna fuit assertione responsum. Euigilans itaque mane, cum nondum haberet exercitatum animum ad diuina perscrutanda mysteria, nesciretque per visibilium species transire ad contuendam inuisibilium veritatem, magnę forte prosperitatis indicium e[x]stimabat insolitam visionem. Disposuit itaque,

dispositi-

dispositionis diuinæ adhuc ignarus, in Apuliam ad quendam liberalem Comitem se conferre, in ipsius sperans obsequio decus adipisci militiæ, vt ostensa sibi visio prætendebat. Cumque paulo post iter aggressus iuisset vsq; ad proximam ciuitatem, audiuit in nocte Dominum familiari sibi allocutione dicentem: Francisce, quis potest melius facere tibi? Dominus, an seruus? diues, aut pauper? Cumque Franciscus respondisset, quod tam Dominus, quam diues, facere melius potest: intulit statim: Cur ergo relinquis pro seruo Dominum, & pro paupere homine diuitem Deum? Et Franciscus: Quid me vis facere, Domine? & Dominus ad eum: Reuertere in terram tuam: quia visio, quam vidisti, spiritualem præfigurat effectum, non humana, sed diuina in te dispositione complendum.

V. *Comes exuit se omni veste ad tegendum pauperem, qui ex oculis eius euanuit, relicta omni veste.*

Huc etiã referri potest illud, quod narrat Thom. à Cantiprato, lib. 2. Apum: Domina, inquit, Aleidis Carnotensium ac Blesensium Comitissa mihi de auo suo retulit, dicens: Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliæ, Comes Carnotensium, ac Blesensium pariter, Theobaldus, liberalissimus omniũ suo tempore extitit in donando. Iste hyeme media, quę tunc solito magis inhorruit, per viam cum multitudine transiens obuium habuit pauperem nudum. Quo clamante, respondit Comes, Quid petis? Cui pauper, Da, inquit, cappam, quam habes indutam. Nec mora, Comes extractam cappam pauperi dedit, dicens: Si quid vis amplius, petas: & pauper: Da mihi supertunicale quod habes, quo statim habito petiuit tunicam; quam vt Comes dedit, remansit in lineis. Cui pauper, Vides (inquit) ô Comes, quod caput rasum habeam, & nudum, da igitur & pileum. Tunc Comes paululum erubescens, caluus enim erat. Nunc, inquit, charissime, nimis insistis, quia hoc ipse carere non possum. Quo dicto, relictis vestibus, pauper euanuit. Comes vero de equo cadens planctum lamentabilem fecit, & omni tempore postea tale quid cauens, omni petenti se tribuit.

Thom. Cantipr. lib. 2. apum c. 25. part. 14.

VI. *De pallio ab Elizabetha pauperi donato, mox ipsi miraculose restituto.*

Maxima sanè commiseratione erga pauperes, atq; incommodis membrorum laborantes erat Elisabetha Regis Hungariæ filia, vt ei concinne admodum sancti Iob verba conuenirent: Ab infantia mecum creuit miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum. Huic virtuti, ne sterilis esset, adiuncta erat munificentia: ad quam cum sua sponte incitaretur, vbi & Principis fauor accessit, properanti (vt dici solet) calcaria sunt addita. Venerunt siquidem quodam tempore ad Ludouicum Hungarorum Regem dictæ Elisabethæ maritum, comites aliquot, procerumq; non pauci. Iamque conuiuij tempus aduenerat, cum residentibus cunctis, aberat Elisabetha. Iussu Principis, statorum vnus, accitum illam. Cui cum obuiam factæ nunciasset, cunctos ad ipsius aduentũ pendere cõuiuas: illa maturius incedens, vbi cœpit gradus, qui ad triclinium pertinebant, ascendere, subito mendicus quidam importunis clamoribus eleemosynam deposcere auditur. Quem illa desuper videns (neq; enim antea sub gradibus iacentem animaduerterat) paullisper expectare monet, pollicita, quandoquidem in præsentiarum nihil sibi erogandum suppeteret, missuram se breui quod petebat. Ille nihilo tranquillior factus, abeuntem pertinacissimis inclamat vocibus, & ne miserum se sine dono præteriret, instantissime precatur. Figit gradum Elisabetha, eique pallium non contemnendi pretij, quo vestita erat, transmittit. Quod ille summa cum alacritate suscipiens, arce statim excessit. Id cum reuersus stator non sine indignatione propalã retulisset, subrisit princeps: desertoq; mox accubitu, progressus occurrenti ait: Quid, mea soror, tamdiu moraris? Ad quem illa, En, inquit, mi frater, appropero: Talibus enim se nominibus vicissim appellabant. Tum princeps: Vbiligi, ait, pallium reliquisti? Illa porrecto indice; En, inquit, pallium nostrum de pertica propendens. Videt ille, accedit, attrectat, euoluit, illudque ipsum esse, quod pauperi dudum eleemosynæ loco donatum audierat, cognoscit. Illico stupore vehementi perfusus, non parum addubitat tantæ ne rei miraculum, an egregiam vxoris fidem, in cælum ferat.

Iacob. Spirensis in vita eius c. 8. apud Sur. tom. 6. Nouemb. 19.

VII. *S. Catharina aliud ad manum non habens, dat pauperi crucem argenteam, quam gestabat; Christus eandem ostendit virgini oranti.*

Orante quandoq; sancta virgine Catharina Senensi in Ecclesia Dominicanorum Senensium, quidam mendicus ab ea petiit opem. Illa, cum nihil haberet apud se, rogauit vt exspectaret, donec esset reuersa domum. At illo dicente, se tam diu exspectare non posse, sancta virgo eius non ferẽs afflictionem, anxiè cogitare cœpit, quidnam ei dare posset. Mox succurrit ei, habere apud se crucem paruam argenteam. Eam igitur pauperi hilariter dedit, isq; ea accepta lætus abscessit. Nocte proxima Christus virgini oranti apparuit, eamque crucem ei ostendit, multis gemmis vndique ornatam, promisitque ei, se in die iudicij eam coram tota Angelorum & hominum frequentia ostensurum.

In Vita ... per Ra... dum à ... pua S. Anto... nius 3. ... hist. tit... ca. 4. & Sur... to. 2. 2... pril.

VIII. *Catharina Christo in specie pauperis largitur, & ab eodem apparenti amplam recipit remunerationem.*

Alio tempore, eadem sacra virgine Catharina ex eodem templo domũ redire volente Christus occurrit in forma iuuenis pauperis, ac peregrini, triginta plus minus annorum: petiuitq; ab ea vestem. Illa rediens ad sacellum, vnde descenderat, tunicam non manicatam, quam sub extima veste propter frigus habebat, sibi caute detraxit pauperique tribuit, nesciens esse Christum. At ille etiam lineum vestimentum petiit. Tum illa iubet eũ se sequi ad ædes suas, vbi ei subuculam & subligaculum dedit. Verum non

Idem i...d.

Catha... Senen... charit... seu liberal... in pau...

destitit

destitit ille plura mendicare, vt probaret eius animum. Quid inquit, faciam hac tunica, quæ manicis caret? Quæso etiam manicas mihi largiaris. Illa perlustrat domũ, & ecce videt à pertica suspensam nouam ancillæ tunicam: ab eaq; manicas auferens dat pauperi. Rursus ille etiam socium in domo hospitali se habere dicit, valde indigentem vestibus. Tum vero sancta virgo nihil prorsus sibi superesse videns, quod daret, præter tunicam, qua erat induta, quam non sinebat virgineus pudor & honestas, vt sibi detraheret, ne nuda cogeretur cum multorũ offendiculo incedere, dixit pauperi: Reuera charissime, si possem vllo pacto, libenter aliquid præstarem socio tuo. Ille vero subridens: Video, inquit, promptum animum tuum: sed iam bene vale. Etsi autem sancta virgo, illo recedente, ex quibusdam signis coniecit Dominum Iesum esse; tamen quia tanta gratia se indignissimam putabat, ad consueta se recepit exercitia sua. Sed nocte sequenti Dominus ei oranti manifeste se visendum præbuit, in illius pauperis effigie, in manu ferens tunicam, quam ipsi virgo dederat, margaritis iam & coruscantibus gemmis conspicuam, aitque se illi daturum vestem inuisibilem, quæ ab ea arceret omne noxium vtriusque hominis frigus. Quod certe etiam reipsa præstitit, adeo vt ex eo tempore iisdem hyeme, quibus æstate, contenta fuerit vestibus, immo nec hyemis intemperiem vnquam senserit. Simul autem etiam Dominus, & cum crucem argenteam, & cum hanc tunicam illi ostenderet, talia ei promissa fecit, vnde certo illi constare posset ipsam in cælis excellenti gloria sine fine perfruituram.

[Misericordiæ opus liberaliter Christus compensat.]

TIT. VIII. DE IV. opere misericordiæ corporalis, captiuis scilicet redimendis.

Quod cum audisset Abraham, captum videlicet Loth fratrem suum, numerauit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo, & persecutus est vsq; Dan. Et diuisis sociis irruit super eos nocte, percussitque eos, & persecutus est eos vsque Hoba, quæ est ad læuam Damasci Reduxitque omnem substantiam, & Loth fratrem suum, cum substantia illius, mulieres quoque & populum. [Gen. 14.]

EXEMP. I. *Iniuste carcere detentus diuinitus liberatur.*

ALdephonsum Hispaniæ Regem Sanctius frater eius regno priuauerat, captum & catenatum carceri mancipauerat. Illi vero pius Hugo compatiens, pro eo apud Dominum precibus insistebat, & Apostoli confidens meritis, à Domino eum absolui poscebat. Nec mora: beatus Petrus Apostolus cuidam fratri in Cluniaco apparuit, preces Hugonis pro Aldephonsi ereptione Deum admisisse reuelauit; fecit etiam Aldephonso illud in carcere nunciari. Porro Sanctio in somnis sub graui comminatione præcepit, vt cito Aldephonsum restitueret, nec differre ausus esset. Sanctius terrore correptus statim restituit Aldephonsum: restitutus ille, Deo & liberatori suo Hegoni gratias egit, censumque, quem pater suus Ferdinandus Rex quotannis Cluniacensi monasterio soluendum instituit, ipse duplicauit, ducentas & quadraginta auri vncias annuatim reddens.

[*Hugo monachus Cluniacensis in vita Hugonis Abb. apud Sur. 29. Apr.*]

II. *Sanctus Paulinus Episcopus Nolanus sua ciuitatis captiuos sua seruitute liberat.*

Cum sæuientium Wandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multique essent de hac terra in Aphricam regionem traducti, vir Domini Paulinus cuncta quę ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibusq; largitus est. Cumq; iam nihil omnino superesset, quod petentibus dare potuisset, quodã die quædam vidua aduenit, quæ à Regis Wandalorum genero filium suum in captiuitatem fuisse ductum perhibuit, atq; à viro Dei eius pretium postulauit, si forte illius dominus dignaretur hoc accipere, & hũc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere petenti fœminę quid dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud nisi se inuenit, petentiq; fœminæ respondit, dicens: Mulier quod possum non habeo sed memet ipsum tolle, seruum me tui iuris esse profitere, atque vt filiũ tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Quod illa ex tanti viri audiens ore, irrisionem potius credidit, quam compassionem; ait ille, vt erat vir eloquentissimus, atque apprime exterioribus quoque studiis eruditus, dubitanti fœminæ citius persuasit, vt audita crederet, & pro receptione filij sui in seruitium tradere Episcopum non dubitaret. Perrexere ergo vtriq; ad Aphricam. Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, rogatura vidua se obtulit, ac prius periit vt ei filiũ donare debuisset. Quod cum vir barbarus typho superbiæ turgidus, gaudio transitoriæ felicitatis inflatus, non solum facere, sed etiam audire despiceret, vidua subiunxit, dicens: Ecce hunc hominem pro eo vicarium præbeo, solummodo pietatem in me exhibe, mihique vnicum filium redde. Cumq; ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cum in nutriẽdis oleribus quia peritus esset audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti fœminæ reddidit filium. Quo accepto, vidua ab Aphricana regione discessit. Paulin⁹ vero excolendi horti suscepit curam. Cumq; idem regis gener crebro ingrederetur hortum, suumque hortulanum quædam requireret, & sapientem valde hominem videret, amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atque eius sermonib. delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam olera, virentesq; herbas deferre consueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumq; hoc diutius ageret, quadam die suo domino secum secretius loquenti ait: Vide quid agas, & Wandalorum regnum qualiter disponi debeat, prouide;

[*Greg. libr. 5. dial. cap. 1. D Aug. li. 1. de Ciuitate Dei cap. 10. D. Prosper de contemplatione lib. 2. c. 9. Breuiar. Ro. 21. Iunij.*]

[S. Paulinus fit hortulanus.]

S. Paulinus prædicit regis mortẽ.

quia Rex citius, & sub omni celeritate est moriturus, Quod ille audiens, quia ab eodẽ rege vehementius præ cæteris diligebatur, ei minime tacuit: sed quid à suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnouisset, indicauit. Quod dum Rex audisset, illico respõdit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener eius, venerabilis Paulini temporalis dominus, respondit dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre consueuit. Has itaq; ad mensam eum deportare facio, vt quis sit qui mihi hæc est locutus agnoscas. Factumq; est. Et dum Rex ad prandendũ discubuit, Paulinus ex suo opere olera quæque, & virẽtia delaturus aduenit. Cumq; hunc Rex subito conspexisset, intremuit, atque accersito eius domino sibi per filiam propinquo, ei secretũ, quod prius absconderat, indicauit, dicẽs: Verum est quod audisti: nam nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus coram me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum, quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percunctare quisnam sit, nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conspicitur, esse non suspicor. Tunc regis gener secreto Paulinum tulit, & quisnã esset inquisiuit. Cui vir Domini respondit: Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumque instanter ille requireret, vt non quis esset, sed quis in terra sua fuisset, indicaret; atq; hoc ab eo iteratione frequentis inquisitionis exigeret; vir Domini constrictus magnis coniurationibus, iam non valens negare quid esset, Episcopum se fuisse, testatus est. Quod possessor eius audiẽs valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicens: Pete quod vis, quatenus ad terram tuam à me cum magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est quod mihi impendere beneficium potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Aphrica regione requisiti, cum onustis frumento nauibus pro venerandi viri Paulini satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Post non multos vero dies Wandalorum rex occubuit, & flagellum, quod ad suam perniciem dispensante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret: & qui se in seruitium solum tradiderat, cũ multis à seruitio ad libertatem rediit, illum videlicet imitatus, qui formam serui assumsit, ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia Paulinus ad tempus voluntarie seruus factus est solus, vt esset postmodum liber cum multis.

Dei iudiciũ regi Wandalorum in somno ostensum.

S. Paulini humilitas.

III. *Sanctulus pro Diacono captiui se captiuum, & morti obtulit, & se, & illum, & alios multos de captiuitate liberauit.*

Ex libr. 3. dialog. B. Greg. Papæ cap 37.

Quid in virtute Domini venerãdus vir Sanctulus ex eius fecerit, audi ex virtute Domini qualis internus fuit. Die enim quadam à Longobardis captus quidam Diaconus tenebatur ligatus, eumq; ipsi qui tenuerant, interficere cogitabant. Aduesperascente autem die vir Dei Sanctulus ab iisdem Longobardis petiit, vt relaxari, eique vita concedi debuisset: quod posse se facere omnino negauerunt. Cumque mortem illius deliberasse conspiceret, petiit, vt sibi ad custodiã tradi debuisset. Cui protinus responderũt: Tibi quidem eum ad custodiendum damus, sed ea conditione interposita, vt si iste fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum Diaconum in suã suscepit fidem, quem nocte media, cum Longobardos omnes graui somno pressos aspiceret, excitauit, & ait: Surge, & concitus fuge: liberet te omnipotens Deus. Sed idem Diaconus promissionis eius non immemor, respondit dicens: Fugere, pater, non possum: quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris: quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge & vade, te omnipotens Deus eripiat. Nam ego in manu eius sum, tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque Diaconus, & quasi deceptus in medio fideiussor remansit. Facto igitur mane, Longobardi, qui Diaconum ad custodiendum dederant, venerunt, quem dederant petierunt; sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquiunt: Scis ipse melius quid conuenit. Seruus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit dicens: In manu Dei sum, ea morte me occidite, qua me occidi permiserit. Tunc omnibus, qui illic aderant, Longobardis placuit, vt eũ capite truncare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius cõpendiosa morte terminarent. Cognito itaque quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reuerentia magni honoris habebatur, occidendus esset: omnes qui in eodẽ loco inuenti sunt Longobardi conuenerunt, sicut sunt nimiæ crudelitatis, læti ad spectaculum mortis. Circumsteterũt itaq; acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atq; ex omnibus viris fortibus electus est vnus, de quo dubium non esset, quin vno ictu caput eius abscinderet. Venerãdus igitur vir inter armatos deductus ad sua arma statim cucurrit: nam petiit vt paullulum orandi sibi licentia daretur: Cui dum cõcessum fuisset, in terrã se strauit, & orauit. Qui dum paullo diutius oraret, hũc electus interfector calce pulsauit vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu intende ceruicem. Surrexit autem vir Domini, genu flexit, ceruicem tetendit: sed tenso collo eductam contra se spadã intuens, hoc vnum publice fertur dixisse: Sancte Ioannes suscipe illã. Tunc electus carnifex euaginatum gladium tenens, nisu forti brachium in altum percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente obriguit, & erecto in cælum gladio brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa mirari cœpit, virumq; Dei cum timore venerari, quia profecto claruerat cuius sanctitatis esset, qui

Precationis virtus

Sanctus ipsis hostibus est venerabilis.

qui carnificis sui brachium in aere ligasset. Itaque postulatus vt surgeret, surrexit; postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante iuramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidat. Sed Longobardus idem, qui (vt ita dicam) brachium contra Deum tentendo perdiderat, pæna sua exigente compulsus est iurare, se Christianum hominem nunquam occidere. Tũc vir Domini præcepit, dicens: Tolle manum deorsum, qui statim deposuit: atque illico adiunxit: Remitte gladium in vaginá, & statim remisit. Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues & iumenta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant. Sed vir Domini tale munus recipere noluit, munus autem bonæ mercedis quæsiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captiuos quos habetis mihi tribuite vt habeam vnde pro vobis orare debeam. Factumq; est, & omnes captiui cum eo dimissi sunt, atque superna gratia disponente, cum se vnus pro vno morti obtulit, multos à morte liberauit.

IV. *Abbas Leo obtulit captiuum pro aliis tribus, & recepit coronam martyrii.*

Cæsar Baron. tom. Annal. Eccl. ad an. 686. ex prat. spirit. c. 112.

Temporibus imperii Tiberii fidelissimi Cæsaris ascendimus Oasim, vidimusque magnum illic in diuinis rebus monachum, genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autem pertingentes ad illius familiare colloquium, magnumque experimentum capientes sancti viri huius, magnifice ædificati sumus, & maxime in humilitate eius & silentio, & nuditate rerum omnium, & charitate, quam ad omnes habuit. Dicebat ergo semper venerabilis senex: Credite mihi, filii, quia regnare debeo. Nos a. dicebamus: Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia vnquam regnauit: importunam ergo habes istam cogitationem. Ille vero rursus dicebat: Veraciter filii, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remouere. Cũ a. venisset Mazices, & vniuersam pro uinciam illam deuastasset ac diripuisset Phocas Imperator, venerunt in Oasim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimosque captiuos duxerunt Inter quos acceperunt & Abbatem Ioannem (fuerat a. hic Lector magnæ Constantinopolitanæ ecclesiæ) & Abbatem Eustathium Romanum, & Abbatem Theodorum Cilicem (erant a. tres infirmantes) Cum ergo vincti fuissent, ait Abbas Ioannes Barbaris: Ducite me in ciuitatem, & faciam vt Episcopus det pro nobis numismata viginti quatuor. Accepit ergo illum vnus ex barbaris, & duxit prope ciuitatem, ingressusque est Abbas Ioannes ad Episcopũ; inuentus a. est in vrbe & Abbas Leo, & alii quidam patrum, atq; ideo tenti non fuerant. Ingressus igitur Abbas Ioannes cœpit orare Episcopum, vt barbaro numismata daret. Episcopus autem non plura quam octo numismata habere inuentus est. Voluerunt ergo dare barbaro octo numismata, & noluit accipere, dicens: Aut viginti quatuor numismata præbete mihi, aut monachum date Coacti sunt qui erant in ciuitate, rursum Abbatem Ioannẽ dare barbaro flentem & eiulantem. Adduxit autem illum barbarus in tabernacula sua. Post tres a. dies sumptis octo numismatibus Abbas Leo in eremum exiit, vbi erant barbari, orauitque illos, dicens: Accipite me cum octo numismatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi sunt neque pergere per eremum possunt: nam interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego vero sanus sum, & seruiam vobis. Tunc barbari acceperant Abbatem Leonem, & octo numismata, & dimiserunt illos tres. Abiit ergo Abbas Leo vsque ad quendam locum, & cum præ debilitate vltra pergere non posset, barbari decollauerunt eum: impleuitq, Abbas Leo scripturam dicentem: *Vt ponat animam suam quis pro amicis suis, maiorem hac dilectionem nemo habet.* Tunc nos quoque cognouimus quidnã esset quod dixerat: Quia regnare habeo. Veraciter enim regnauit, quia posuit animam suam pro amicis suis.

Mori pro fratribus regnare est.

V. *Nicolaus Abbas adolescentem captiuum liberat à captiuitate barbarorum, & reddit libertati Christi, & eius obsequio.*

Idem ibid. ex Sophr. cap. 155.

Opportune adiiciendũm ducimus, quod paulo post Imperatore Mauritio, rursum barbarorum incursione contigisse idẽ auctor tradit his verbis: Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Iordanes: Narrauit, inquit, senex, quia imperante fidelissimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Saracenorum nationis dux prædam egit: Cum circu rẽ ergo per Arnonẽ & Aidonẽ, aspicio Saracenos tres habentes secũ vnũ adolescentẽ formosum valde, annorũ ferme viginti, vinctum atq; captiuum. Vt ergo vidit me adolescens, flere cœpit, & orare vt ab eis illum acciperem. Ego a. Saracenos rogare cœpi, vt dimitterent eum. Vnus a. illorum sermone respondit Græco, & ait: Non dimittemus eum. Et ego rursum dixi illis: Accipite me, & hunc dimittite, qui fatigationem non sustinet. Ait mihi & ipse rursum: Non dimittemus eum, Dixit eis tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum, & quidquid petieritis, afferam vobis. Respondit: Non possumus tibi dare illum: Sacerdoti enim nostro promisimus, quia si quid pulchrum ceperimus, offeremus illud ei, vt ipsum in sacrificium offerat Sed vade iam: nam si moram feceris, caput tuum in terram proiiciam. Tunc prostratus ego humi dixi: Saluator noster Christe Deus, saluum fac seruum tuum. Et continuo tres Saraceni dæmonio repleti euaginatis gladiis se ipsos conciderunt: assumensque ego adolescentem in speluncam meam refoui illum, qui noluit discedere à me, sed renuntians sæculo, cum septem annos implesset in habitu monastico, requieuit; erat enim genere Tyrus.

Precationis pro salute proximi efficacia.

VI. *Ornamenta ecclesiæ distrahit Acacius Episcopus Amidensis, vt hostes redimat.*

Niceph. Call lib. 14. *Eccl. hist. cap* 22. – *Socrates lib.* 7. *cap.* 21. *Tripar.* 11. *cap.* 16. *Vsuard ap. pend. ad Martyrol. anno* 424.

Erat in ciuitate Amidensi Episcopus Acacius nomine, quem tum facinus pulchrum omnibus illustriorem, atq; clariorē reddidit. Cum n. exercitus Romanus Azazena regione vastata, supra septem millia Persarum cepissent, eosque nullo modo Persæ redimere vellent, atq; illi paulatim fame afflicti interirent, eaq; res nō parū molestiæ Regi afferret, Acacius ea re cognita, non ita prætermittendū censuit, sed qui sub eo erat, clero coacto: Deus, inquit, noster, filioli, neq; discis indiget, neq; pocula curat. Egestati enim minime obnoxius, non edit neque bibit. Cum igitur multa sint ecclesiæ eius donaria, aurea quidem plurima, multa etiam argentea, quæ benignitate, & liberalitate eorum qui se ad eā contulerunt, parauit, vtendum eis censeo ad Persas captiuos redimendos, & famelicos alendos. Hæc atque alia hisce similia locutus, statim diuina illa donaria conflauit, atque ex eis æstimationem militibus, quæ eis visa fuerat, persoluit, & captiuos recipit: deinde alimētis eos abunde refectos, viatico eos etiā prosecutus, ad regē suum misit. Id Episcopi factum plurimum Persarum regem ad consternationem adegit: quod Romanis vtrumq; hoc studio esset, vt simul & bello, & benefactis egregie vincerēt.

VII. *Deo-gratias Episcopus Carthaginensis etiam sacra vend t redimendorum captiuorum gratia.*

Victor Vticensis lib. 1. *hist. Vandal. & Sur.* 17. *Octob apud Baron tom.* 6. *Annal.* 455.

Cum Deo-gratias constitutus esset ecclesiæ Carthaginensis Episcopus, factum est peccatis vrgentibus, vt vrbem illam quondam nobilissimam atque famosam decimo quinto regni sui anno caperet Romam Gensericus. Et simul exinde regum multorū diuitias cum populis captiuauit. Quæ tum multitudo captiuitatis Africanum attingeret littus, diuidentibus Vandalis & Mauris ingentē populi quantitatem, vt moris est barbaris, mariti ab vxoribus, liberi à parentibus separabantur. Statim sategit vir Deo plenus, & charus Deo-gratias, vniuersa vasa ministerii aurea, vel argentea distrahere, & libertatem de seruitute barbarica liberare, & vt coniugia fœderata manerent, & pignora genitoribus redderentur: & quia loca nulla sufficiebant ad capessendā multitudinē tantā, basilicas duas nominatas & amplas, Fausti & Nouarum, eorum lectulis atque straminibus deputauit, decernens per singulos dies, quantū quis pro merito acciperet. Et quia plerosq; insuetudo nauigii & crudelitas captiuitatis afflixerat, nō paruus inter eos fuerat numerus ægrotorū quos ille beatus Antistes vt nutrix pia, per momenta singula cū medicis circuibat, sequentibus cibis, vt inspecta vena, quid cui opus esset, illo præsente daretur. Sed nec nocturnis horis ab hoc opere misericordiæ feriabatur, sed pergebat excurrens per singulos lectos, sciscitās qualiter se quisq; haberet:

Caritas Episcopi Carthaginensis erga captiuos quanta.

ita se tradiderat omnino labori, vt nec defessis membris, nec cariosæ iam senectuti parceret.

VIII. *Ecclesiæ opibus & sacris vasis multos captiuos redimit sanctus Cæsarius.*

Baron. to. [illegible] *Annal.* [illegible] *sti* 508 *ex Surio in vita S. Cæsarii Cypriano eius discipulo conscripta c.* 14 *&* 15. [illegible] *Augusti. tom.* 4.

Arelatem Gothis cum innumera captiuorū turba reuertentibus, replentur sacræ basilicæ, replentur ecclesiæ domus fidelium multitudine: & cum multa inopia laborarent, quæ ad victum, vestitúq; que pertinerent, affatim eis præbuit vir beatus Cæsarius, donec ab ipso omnes essent redempti argento, quod venerabilis Eonius antecessor eius ecclesiæ mensæ reliquerat; obseruans illud, quod Dominus in paropside intinxit panem, non in vase argenteo: discipulisque præcepit ne possiderent aurū vel argentū. Hoc a. sanctum opus ita prosecutus est, vt etiam ab illis, quæ ad diuini mysterii dispensationē pertinent, nō obstrueret, thuribulis, calicibus, patinis argenteis: dicebat n. Ne homo rationalis Christi sanguine redemptus, amissa libertate, & dura pressus seruitute, aut Arianus efficiatur, aut Iudæus aut ex ingenuo seruus, aut ex libero seruus. Ornauit igitur & defendit; non deformauit Ecclesiam: patere voluit filiis viscera matris, non præcludi; hoc sæpissime dicens: Velim respondeant mihi pleríq; domini Sacerdotes, & reliqui de clero, qui nescio quo superfluitatis amore, nolunt dare insensibile argentū & aurum ex Christi donariis, pro mancipiis Christi: Velim, inquam, dicant mihi, si aliquo casu ipsi in eam calamitatem inciderent, vellentne eiusmodi insensibilibus donariis in libertatem vindicari; aut potius sacrilegii loco haberent, si quis eis ex diuinis munusculis subueniret? Equidem non puto id ingratū esse Deo, de suo ministerio redemptionē parari, qui se ipsum pro hominibus redimendis dedit Sed hoc quoq; nomine in beatū virū inuidiæ facibus inflammatus Sathan, in eū accusatione cōficta id effecit, vt Rauennam vsq; sub custodia pertraheretur ad Theodoricum Regem: vt impleretur ēt in illo, quod habet Scriptura diuina: Tanquam aurū in fornace probauit electos Dominus. Venit ergo in palatium ad Theodoricum Regē eumq; intrepide salutat. Cernens Rex eum nihil formidantem, & aspectu venerabilem, reuerenter ei assurgit, eumq; depositis capitis ornamentis clementer resultat. Deinde placide sciscitatus ab eo de labore itineris, de Gothis suis, & Arelatensibus. Post ea egresso sancto Pontifice, Rex ad suos ait: Nō parcat illis Deus, qui tantæ sanctitatis & innocentiæ virum frustra compulerunt tam prolixum iter conficere. Quantus n. ille sit, vel hinc liceat animaduerti, quod cū ad salutandū me ingrederetur, totus cōtremui, vidiq; in eo Angelicum vultū, vidi virum Apostolicum: prorsus nefas puto de tam venerabili viro quidquam durius statuere, aut male de eo sentire. Deinde vero beato viro in hospitium ingresso, misit idem Rex magni pretii discum argenteum librarum plus minus sexaginta, & cum eo solidos

S. Cæsarius ex benefacto patitur inuidiam.

Honoratur à rege Theodorico.

lidos trecentos: iussitq; illi sic dici: Accipe, sancte Episcope; rogatq; te filius tuus Rex, vt vasculum istud pro munere tua beatitudo dignetur suis vsibus pro ipsius memoria reseruare. At vir sanctus, qui præter cochlearia nihil vnquam argenti ad mensæ suæ vsum adhiberi passus erat, tertio inde die per ministros suos discum prius æstimatum iussit publice vendi; cuius pretio multos redemit captiuos. Illico Regis satellites ad eum referunt se vidisse regium munus palam prostare, eoq; distracto sanctum Episcopum multos è captiuis liberasse. Tam enim ad eius hospitium confluebat ingens pauperum multitudo, vt præ miserorum suas calamitates exponentium densitate, vix ad salutandum eum pateret accessus. Vidimus vero etiam per plateas miserorum immensos greges cursitare, euntium ad virum Dei, atque reuertentium.

IX. *S. Rembertus merito præfert redemptionem captiuorum ecclesiæ ornamentis.*

Sanctus Rembertus Archiepiscopus Bremensis, bonis pæne cunctis, quæ habebat, ad redemptionē captiuorū expensis, cum multorum adhuc apud infideles detentorum calamitatem cernere cogeretur, etiam sacri altaris vasa ob illos redimendos impendere non dubitauit: qua in re dum quibusdam minus sublimiter intelligentibus non recte fecisse videretur, quasi in alios vsus conuerteret, quæ sacris essent deputata ministeriis, & à quodam interrogatus esset, cur id faceret iusta ratione sciscitanti satisfaciens: Non ignoro, inquit, res ecclesiastici officii digne tractandas, & sub magna obligatione ad hoc opus esse depositas. Veruntamen plus est apud Deū, per eas subueniri captiuis Christianis in angustia constitutis, quā esse queat depositū eas custodiendi, cumq; incumbit necessitas è duobus bonis alterū eligendi, altero carendi, præferendū est illud, quod est præstantius, & id quod inferius est, relinquendū. Vnde etiam ego, ait, cum nullū suppetit consilium aliud, non sum arguendus impietatis, si Christianum, qui filius Dei est, thesauris ecclesiæ redimo: quandoquidē semper inuenire possumus, quod ad vsum sacri ministerii sufficiat: irrecuperabilis vero damni est, si Christianus in captiuitatis afflictione deficiat. Exempli a. causa vnum aliquod eius factum commemoremus, in quo sane non minus potentia miraculi, quam misericordiæ opus effulsit. Cum venisset quandoque ad partes Sclauorum, vbi nouellam recens ad Christum conuersorum ecclesiam exstructam habebat in loco, qui dicitur Slesuuicum, vidit multitudinem Christianorum in catenis captiuam teneri: inter quos quædam virgo Deo sacrata vt eminus illum conspexit, tam genu flectendo, quam caput crebro inclinando, tum honorem illi exhibere, tum illius misericordiam pro sui liberatione implorare videbatur: atque vt ipsam intelligeret esse Christianam, sublata altius voce, cœpit cantare Psalmos. Tum Episcopus miseratione commotus, cum lachrymis rogabat Deum, vt illi opitularetur: ad cuius preces mox dirupta est catena, quo ad collum vincta tenebatur, ne tamen posset effugere, facile impediebant gentiles illi, inter quorum manus habebatur. At Episcopus pro eius ereptione anxius, detinentibus eā paganis, complura diuersi generis pretia pro illa obtulit: verū illi nullam accipiebant conditionem, nisi eam solam, vt equum suum, quo ipse sedere cō-sueuerat, ipsis daret. Quod ille vir pius & misericors non detrectans, & repente de equo desiliens, totum illum cum omnibus ad eum pertinentibus pro captiua dedit, redemtamq; libertate donauit, potestatem illi faciens quo vellet abeundi, ex vno opere geminum suæ laudis & virtutis monumentum relinquens, quod & efficacia orationis suæ catenā cōfregerit, & tam egregium misericordiæ opus declararit.

S. Remberti precibus, Christianæ captiuæ vincula dirumpuntur.

X. *Anianus in sua inauguratione petit captiuos liberari, qui recusat, punitur, & vt liberetur à morbo & morte, captiuos liberat, & sanatur.*

Anianus Episcopus Aurelianensis cum pro inauguratione cum solennitate vrbem esset ingressurus, petiit ab vrbis præfecto Agrippino, vt captiuos omnes sibi dono daret. Quod cum Agrippinus recusaret, ex ruina lapidis ex alto cadentis grauiter vulneratus est. Sensit illico ea causa id accidisse, quod Episcopi preces reiecisset. Mittit ergo, iam à famulis reportatus in domum suam, qui Episcopū vocent: Mox enim propter nimiam sanguinis effluxionem iam impendere videbatur. Venit Episcopus, manu sua vulneri Crucis signū imprimit, sanguis sistitur, redeunt vires prope iam deplorato, aperiuntur carceres, & exeunt miseri, beati Aniani Episcopi intercessione in libertatem vindicati.

Sur tom. 6. Nouemb. 17. Vincent. l. 39 cap. 12.

Tit. IX. De quinto opere misericordiæ corporalis, de visitandis nimirum infirmis.

Exem. I. *De insignis Macarii charitate aduersus ægrum.*

S. Macarius olim visit monachorum morbo laborantem, quæsiuitque, ecquid desideraret? Parū inquit, panis recentis ex flore farris melioris. Pinsebant a tibi tunc religiosi farinam ipsimet ad vsum totius anni; sic enim illic mos obtinuerat. Ter ergo beatus ille suoque nomine dignissimus Macarius, homo natus annos nonaginta, ea ætate profectus Alexandriam, panes, quos secum aridos & siccos acceperat, delicatioribus permutauit, & ægro allatos porrexit. Macte senex labore, virtus nunquam languescit, viget in fractis membris, & frangitur in delicatis. Senium non sentit charitas.

Matthæus Rader. p. 3. Viridarii Sanctorum c. 6. num. 19.

S. Macarii mira in ægrum charitas.

II. *Insignis diligentia & charitas Apollonii erga infirmos.*

Palladias in histor. Lausiaca secti. 4. Niceph. lib. 11.c.35.

Quidam Apollonius nomine, ἀπὸ πραγματευτῶν, id est, à negotiatoribus, cū mundo renuntiasset, & montem Nitriæ habitasset, & nec artem discere posset, nec literas, q; ætate esset prouectus: viginti annis, quibus vixit in monte, habuit exercitationem. Suis pecuniis & suis laboribus emens Alexandriæ vasa medica omne genus, vniuersæ fraternitati ea suppeditabat ad morbos: & licebat eum videre vsque ad horam nonam discurrentem obeundo monasteria, & ostium ingredientem, & visentem, num quis decumberet. Portabat autem vuam passam, mala punica, oua, panem filigineum, & ea, quibus opus habent, ægroti. Hanc sibi conferentem inuenit vitæ rationem vsque ad senium Christi seruus.

III. *Quomodo infirmis sit compatiendum.*

Guillelmus Abbas in vita S. Bernardi lib. 1. c.10.

Quodam tempore accidit, vt auunculus sancti Bernardi Galdricus, qui & ipso zelo simili eius mansuetudinem duris increpationibus obruebat, grauissimis febribus laboraret. Demum ingrauescente morbo, ipse doloris magnitudine superatus. Abbatem humili obsecratione compellat, vt sui misereatur, & opem sibi ferat, quam cæteris consueuit. At ille, cuius spiritus super mel dulcis, primum leuiter breuiterque commemorans crebras huiusmodi obiurgationes ipsius, & imponens ei, ne forte hæc diceret tentans eum: persistenti tandem manū imponit, & febrem abscedere iubet. Nec mora, ad imperiū eius reliquit eum febris, expertum in semetipso quod in cæteris arguebat.

IV. *De Christiana charitatis munere ciuium Bethuniensium erga suos pestiferos, eorumque singulari priuilegio.*

Francis. Hogenbergius Cosmographus ex ipsis Archiuis Bethuniensib.

Hic minime prætermittenda visa est sodalitas Bethuniensium ea, quam partim ab effectu, partim ab auctore, charitat Eligianā vocant, qua fortasse nihil habet vniuersa Europa neq; laudabilius neq; Reip. salutarius: Græce non male νεκροφορία, ab exportandis cadaueribus, siue funeribus efferendis, nuncupare possis, qua fit, vt nemo hic cuiusmodi sit conditionis, supremo funeris & sepulcri honore careat. Auctor seu potius suasor huius instituti fuisse fertur beatus Eligius, verus ille Flandrorum Apostolus, qui anno supra millesimum centesimo octogesimo octauo, eodem temporis & horæ articulo, duobus fabris ferrariis, vni Bethuniæ alteri Beuriaci (inter quæ interuallum est passuum amplius mille) sub noctē apparuisse, & vt cereum illum toto Belgio memoratissimum (qui etiamnum visitur, pompis solennibus circumfertur, & ad sacra accenditur, neq; tamen vlla sui parte deperit) formarent, admonuisse proditur. Quam rem cum diligentissima inquisitione cognouisset Rogon, ad Diui Præiecti in suburbiis Bethuniensib. Prior, singulari vitæ sanctimonia preditus, suasor fuit, vt eiusmodi sodalitas, quasi quædā ἑταιρεία ἢ φρατρία charitatis, & Christianæ in defunctos pietatis alumna, institueretur Ad cuius legitimam & politicā administrationem quotannis viginti vnus viri ex honestissimo ciuium ordine deliguntur, qui communibus suffragiis Præpositum, & quatuor viros creant, quos Maiores nominant, qui se duces præbeant, & cæteros pro sua auctoritate se subsequi cogant in ædium penetralia; inde cadauera exportare, & sandapila ad sepulturam efferre quocunq; morbi genere, etiam pestilenti exstincta, modo in sodalitatē nomina dederint, & intra statos vrbis limites mortui deprehendantur. Et annis prope iam hinc quadringentis, vsu & longinqua periclitatione est cōpertum, nihil vnquā contagionis ex infectis corporibus contraxisse eos, qui tam pium Christianæ charitatis munus exercent Quod quidē beneficium Bethuniani ciues, cum immensæ Dei clemētiæ, tū assiduæ beati Eligi, quasi tutelaris Diui, apud eundem pro se suaque ciuitate intercessioni meritissimo acceptum rdferunt.

Sodalitas pestilen[...] infectos sepelie[...]

V. *Obstupenda D. Bernardini charitas erga infirmos etiam pestiferos, sine vlla sui contagione, aut infirmitate.*

In vita S. Bernardini Senen. [...] 11. & 2[...] tom 3. [...] Maii. 20.

Sæuiente peste generali anno millesimo quadringentesimo, in quem incidit Iubilæus, innumeri peregrini Romam euntes, atque inde redeuntes, ad celeberrimam illam toto orbe Christiano domum hospitalem beatæ Mariæ Virginis, quæ Senis est, & de Scala dicitur, confluxere, augebaturq; valde numerus ægrotorum, è quibus plurimi moriebantur; Locus a. propter fœtorem intollerabilem omnibus horrori erat, nec quisquam ferme reperire potuit, qui, quamuis magna proposita mercede, ægrotantibus illic inseruire vellet. Itaque piissimus Deus excitat Bernardini animum, qui iam fere vicesimū agebat ætatis annum, vt in illa piissima domo ægrotorum & pauperum ministerium suscipiat. Vt vidit enim summam necessitatem, maximo incitatus zelo, pestiferam contagionem nihil metuens, immo vero etiā vltra morti se offerre cupiens, modo posset Christo gratum exhibere in eius pauperib. seruitiū, multis hebdomadibus ægris illis accuratissime, & officiosissime ministrauit. Cernēs a. ad tantā morbidorū multitudinē sufficere non posse tā paucos ministros, duodecim religiosos & pios adolescentes ad se vocat: hortatur illos, velint vna cum ipso curare pauperes Christi: dicit eos, qui pauperi seruiant, ipsi Christo seruire: & si tali occasione decedāt è vita, pro Christo eos mori: nihil vero homini Christiano debere esse antiquius & optatius quā Christi causa vitā suā profundere, cū ille suā nostra causa profuderit: deinde addit: Simus omnes fratres: Deus ope sua aderit nobis. Videtis fratres ignem accensum esse, iam pæne orbis illo conflagrat, securis arbori admota est, falx messem sollicitat.

D. Bernardini gr[...]gia [...]tatio [...]ram [...]est labo[...]n- tium[...]

Quid

Quid nobis de vitæ nostræ prorogatione polliceri possumus, cum & alios quotidie videamus mori, & plerosq; etiam intimos sodales, propemodum ante exire è corpore, quam morbo correpti videantur? Nos si in his charitatis officiis obierimus, ad Dominum euolabimus: sin autē superstites manserimus, quoad victuri sumus, semper lætabimur, nos Deo nostro in eius pauperib. hæc officia præstitisse, memores sententiæ illius: Nullum opus bonum apud Deum sua carere mercede, vel irremuneratū abire. Siue igitur viuamus, siue moriamur, non possumus Deo seruiendo non lucrari. His Bernardini persuasionibus allecti adolescentes, in eius mox sententiā iere: è quibus sane hodieq; nonnulli supersunt: cumque essent confessi sua peccata, & sacram Eucharistiam sumpsissent, ita Bernardino consulente, iucūdis animis & magno feruore curam ægrotorum cū Bernardino ipsorum magistro & capite suscipiunt. Porro hospitalis domus moderator statim totius pœne domus claues tradidit Bernardino, commisitque ei munus morbidos, & peregrinos aduentantes curandi, & oēs fere eleemosynas distribuendi, adeo vt propemodum pro sua voluntate omnia disponeret ac dispensaret, perinde ac si ipse eius domus dominus foret: eius autem & sociorum feruor & charitas suo exemplo permultos alios ciues & adolescētes inuitauit, ac permouit ad seruiendum morbidis illis, licet non pauci ex illis è vita decederent. Itaque Bernardinus charitate feruens domum illā ita moderatus est, vt officia, ministeria exercitia, laborum vices pro ratione loci, temporis, & personarū opportune, & congruenter distribuerit. Dabat vero operam, vt quoad eius fieri posset, ipse semper omnibus coram adesset. Adstabat diu noctuq; ægrotantibus, pharmaca parabat, cibos pro singulorum qualitate porrigebat, sordes omnes in illis necessario ferēdas, ipse ante omnes sua voluntate amouendas suscipiebat: non labore, non vigiliis, non intolerandis fœtoribus, non incōmodis vllis frangebatur: sed ea semper alacritate, & spiritus viuacitate illis seruiebat, ac si vel parētes, vel fratres, aut filij eius essent. Neq; sane id mirum. Cum.n. Dei amor horum omnium faciendorum, ac perpetiendorum ei præcipua esset ratio. Deo vtiq; seruiebat, qui patre, fratre, liberis omnibus potior nobis esse debet. Ægrotis ex animo condolebat, adeo vt etiā cum illis vna ploraret: interdum vero etiā ridebat, canebat, blandiebatur, talemq; se illis exhibebat, quemadmodum pro illorū consolatione expedire putabat. Nihil autem fere illius charitati satis ad vota ab aliis curatum videbatur, nisi omnia ipse vidisset, & cōtrectasset. Cū erant ex hac vita migraturi, sacramenta vt illis porrigerentur efficit: vita functos, vesperi sepulturæ mandat. Peregrinis fere innumeris ad vesperā aduentantib. cibos & lectos apparabat: si lecti, alioqui multi, non sufficerent, sternebat humi pannos, ita vt nulli deesset commodus captandæ quieti locus: crebros quoq; excitabat ignes, & suffitus grati odoris, spargebat multum aceti in tota fere domo, vt corruptus aer saltem aliqua ex parte corrigeretur, libentiusque ministri suam operā ægre affectis nauarent. Non est autem passus benignus Deus, vt inter tot labores, vigilias, incommoda infinita Bernardinus vnquam aduersa laboraret valetudine; sed semper promptus, alacer, vigil & indefessus, dictis & factis confirmabat tum ægros, tum illorum ministros.

Boni exempli vis.

Omnibus omnia fit S. Bernardinus.

Loci pestilentis remedia.

VI. *S. Gallicani pietas erga ægrotos & peregrinos.*

Sanctus Gallicanus Martyr, vir consularis, qui triūphalibus infulis sublimatus, & Constantino Augusto charus, à sanctis Ioanne & Paulo ad Christi fidē conuersus est: qua suscepta, cum sancto Hilarino ad Ostia Tiberina secedens, hospitalitati & infirmorum seruitio totum se dedit: cuius rei fama in toto orbe diuulgata, multi vndique illuc venientes videbant virum ex Patritio & Consule lauantem pauperum pedes, ponentem mensam, aquam manibus effundentem, languentibus sollicite ministrantem, & cætera pietatis officia exhibentem.

Baron. in martyrologio Rom. 25. Iunij, ex Vsuardo & Adone in Martyrologiis.

VII. *De insigni Patris Ignatij Loiolæ, & sociorum eius erga infirmos charitate.*

Anno Domini M. D. XXXVII. ad tertium Idus Ianuarias socij P. Ignatij Venetias peruenerunt, vbi tunc erat B. Ignatius. Interea ne ibi cessarent, atque adeo vt quædam rudimenta suæ militiæ futuræ ponerent: publicis valetudinariis inter se distributis ægrotos ac pauperes omni ope iuuare cœperunt: Cōfessionis & Eucharistiæ sacramenta gratis ministrare, qui per Sacerdotium poterant: cæteri solari iacentes; afflictos mœrentesque spe bonorum cælestium erigere; adesse animam agentibus; cunctos denique ad patientiam, fidemq; adhortari, nec modo spiritualibus officiis fungi certatim, sed ne vilissiam quidem ac seruilia corporibus pauperum curandis defungere ministeria: sternere lectos; euerrere sordes; purgare scaphia: cadauera defunctorum rite curata humi condere: interdiu pariter noctuque omnibus præsto esse tanta cum alacritate, ac diligentia; vt cuncti obstupescerent, vulgatoque rumore, principes etiam viri ad spectaculū conuenirent. Quibus in officiis cum aliorum omnium, tum Xauerij præcipue charitas ac virtus enituit. Is cum in quendam incidisset morbo Gallico misere deformatum, atq; ad eius aspectum exhorruisset, vt ea re infringi ac debilitari sensit charitatem in proximum, ita in semetipsum excanduit egregius Christi miles, vt manantem saniem ex vlceribus purulentis (cuius rei vel mentionem aures delicatæ aufugiant) obfirmato animo semel, iterumque non dubitarit exugere: qua re non modo se ipsum in præsentia præclare vicit; sed etiam in omne tempus propriam quandam atq; perpetuam in elephantiacos atq; vlcerosos clementiam & misericordiam est consecutus: quam deinde, vbicumque terrarum fuit, quoties cumque se dedit occasio, diligenter exercuit. Quidam etiam ex sociorum numero, paupere in lepra toto corpore cooperatum cum præfectus nosocomij non admit-

Petrus Maffæus lib. 2. vitæ patr. Ignat. cap. 3.

Insigne B. Francisci Xauerij factum.

Charitas in leprosum.

admitteret, in suum lectum accepit ipse: cumque mane surrexisset cunctis ingemiscentibus eadem ipse quoque morbi fœditate correptus; postridie non sine miraculo prorsus illęsus atque intactus apparuit.

VIII. *Imperatricis erga infirmos pietas & humilitas.*

Niceph. libr. 12. cap. 4. Io. Nauclerus tom. 2 generat. 13.

Theodosius Imperator plurimum quidem Ambrosii doctrina & constitutionibus est delectatus. Non parum vero occasionis & vtilitatis ei ad pietatem scilicet ēt attulit eius coniux. Quotidie namq; illi diuinas leges, quibus ipsa etiam erudita fuerat, in memoriam reuocauit. Non enim illa se imperiali efferebat potentia; sed potius amorem erga Deum sibi ipsi veluti thesaurum conseruabat. Quanto nāque illa ab eo beneficia acceperat, tanto etiam quotidie charitatem in benefactorem suum adaugebat magis. Itaq; eorum, qui variis detinerentur morbis, & membris partibusque corporis mutilati essent, omnis generis curam gessit, ipsa per se ipsam in rebus omnibus eis inseruiens. In illorum enim domicilia ventitabat, & qua quisque indigeret re, eam illi suppeditabat: & ecclesiarum hospitales domos circumiens, eos qui grauibus morbis lecto affixi erant, curauit. Non enim tātum illorum attingebat ollas, & iuscula delibabat: sed & patellas admouebat, panem apponebat, ciborum frusta auferebat, pocula eluebat, aliaque omnia prompte & feliciter obibat, quæ seruarum & ancillarum sunt officia. Ad eos vero, qui ministerium eius, quod per manus ipsa suas peragebat, inhibere conabantur, dicere solita erat: Imperio quidem conuenit, vt aurum id largiatur: ego vero manuum mearum opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit, offero. Viro autem suo talia verba sæpissime subiiciebat: Considerare te semper, coniunx suauissime, oportet, & quisnam antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratum præstabis, sed ex præscripto legum Dei, quod ab eo accepisti, gubernabis Imperium: & ita eum, qui id tibi vt fideli ministro commisit, rite coles. Eiuscemodi verba accinens, quæ ei insita erant diuina excitauit semina, continuo admonitionum fluxu ea rigans.

Imperatrix charitatis impulsu ancillaria obit munia.

Salutaris Imperatoribus cogitatio.

IX. *S. Radegundis Reginæ charitas erga infirmos leprosos.*

Fortunatus libr. 1. vitæ eius cap. 9 apud Sur 13. Aug. to. 4.

Venerabili omni Dominico die hoc habebat in canone, vel ęstate, vel hyeme sancta Radegundis regina, vt pauperibus collectis, primum merum sua manu de potu dulci porrigeret, puellæ postea committens, vt omnibus postea propinaret: quia ipsa festinabat ad orationem recurrere, quo & cursum consummaret, & Sacerdotibus ad mensam inuitatis occurreret: quos adhuc regali more, ad propria cum redirent, sine munere non laxaret. Hanc quoq; rem intermiscendam qua peragebat dulcedine? Cum leprosi venientes signo facto se proderent, iubebat adminiculæ, vt vnde vel quanti essent, pia cura requireret. Qua sibi renunciante, mensam parari iussit, itemque cochlearia, cultellos, cannas, potum & calices. Sola subsequēte, intromittebantur furtim, quo eos nemo perciperet: ipsa tum mulieres variis lepræ perfusas maculis comprehendens in amplexibus osculabatur vultus, toto in Deo diligens animo. Deinde mensa posita ferens aquam calidam facies lauabat, manus vngens & vlcera, & rursus administrabat ipsa, pascens per singulas. Recedentibus præbebat auri vel vestimenti, vix vna teste, munuscula. Ministra tamen præsumebat, etsi non sine blandimentis, sic appellare Sanctissimam: Domina, quis te osculabitur, quæ ita leprosos amplecteris? Illa respondebat beneuole: Vere, si me non osculeris, hinc mihi cura nec vlla est.

Radeg[undis] regina [le]prosos [oscu]latur.

X. *Vt se gesserit Eustochia erga Paulam matrem suam infirmam.*

D. Hier[on]. [ad] Eusto. [vir]g. de [ep]itaph. Paulæ [ma]tris tom.

Quis possit siccis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in grauissimam valetudinem, immo ꝙ optabat inuenit, vt nos desereret, & plenius Domino iungeretur. In quo languore, Eustochiæ filiæ, probata semper in matrem pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, flabellum tenere, sustentare caput, puluillum supponere, fricare pedes, manu stomachum confouere, mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum officia præuenire, & quidquid alia fecisset, de sua mercede putare substractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu, interiacentem matrem & specum Domini discurrit, ne priuaretur tanto contubernio, ne illa absente viueret, vt eodem feretro portaretur?

XI. *De Maria Oegniacensi, quæ ex charitate leprosorum curam suscepit.*

Iacob. à Vi[triaco] ... vita ei[us] ... 3. in Sur. ... Iunij tom.

Erat Maria Oegniacensis Christi ancilla multa commiseratione prædita, & erga ægrotos piissima, adeo vt apud illos etiam interdum noctes duceret insomnes. Mater fratrum Oegniacensium grauissimo, eoq; diutino laborabat morbo. Ei nonnunquā aderat Christi famula, vt eam consolaretur sed cum esset iam prope centenaria anus illa, & tenderet ad extrema, eius anhelitus admodum fœtebat, ita vt nocte quadam ei assistens sancta mulier, sine magno cordis dolore vix ferre illum posset. At nihilo minus hærebat apud illam, & quasi per vim à se ipsa extorquebat, vt illic remaneret. Sed cum iam amplius ferre non posset, ac prope deficeret, respexit Dominus humilitatem ancillæ suę, & in os eius immisit gustum quendam vini aromatitæ, & in eo gustu odorem suauissimum, tanquam accensi thuris, isque fere triduo mansit illi, ita vt nullius cibi sapor eum gustum aromaticum ab ea posset excludere. Multis vero ægrotis ex eius præsentia consolationem & patientiam præstitit Deus: sæpe etiam corporis sanitatem eius meritis restituit. Oblati sunt ei quandoque pueri rupti, & illa manus eis imponens sanos à se dimisit.

Maria Oegniac. erg[a] ægrotos h[u]manit[a]s. Dom[in]us Deus [gr]a[tia] ... ueole[n]tia ex ch[ar]ita[te] te tolerā[tam] suauissimis comp[en]sat odoribus.

XII. *Quan-*

XII. *Quanta animi constantia inseruierit Catharina Senensis mulieri cancro laboranti.*

Raymun Capuano .1. vita S. Catharinæ Senens. ca. 9. r. 29. Ap. n. 1.

Quædam soror ordinis S. Dominici, quam Andream vocabant, canceri morbo laborabat in pectore, illud valde deuastante. Tantus autem ex eo vulnere exhalabat fœtor, vt nemo nisi obstructis naribus, posset ad eam propius accedere. Inde fiebat, vt vix vllam posset obtinere, quæ ei vellet ministrare. Audiens hoc virgo Christi, intelligensque eam sibi derelictam, mox eam adiit, & iucunda facie suum ei seruitium, donec curaretur, obtulit. Valde hoc miseræ illi gratum fuit, maxime cum se cerneret omnium pæne ope destitutam. Seruiuit igitur iuuencula seni viduæ, & licet incresceret fœtor abominabilis, nihil omisit eorum, quæ essent ægrotæ impendenda. Adstabat ei assidue nihil obstructis naribus, vulnus detergebat, abstergebat, abluebat, pānis obligabat: nullum interim horrorem, nullum tædium præ se ferebat; sed hilari animo & iucunda facie omnia efficiebat, etiam ipsa ægrota stupescente ad tantam iuuenculæ constantiam & charitatem. Vidit autem hæc, & inuidit coluber tortuosus, & vt impediret, summam nauauit operam. Cum autem voluntatē sanctæ virginis mouere non posset, quippe in Christo fundatam, quodam die, sancta virgine vulnus detergente, fœtore intolerabili stomachum eius prope euertit, ita vt ad vomitum propēderet. At sancta virgo sibi ipsi irata sic alloquebatur corpus suum; Itane abominaris tu sororē tuam Christi sanguine redemptam, cum possis in eundem, vel etiam deteriorem morbum incidere? Viuit Dominus, non feres istud impune; simulq; faciem in pectus ægrotæ inclinans, os & nares horrendo illi vulneri applicuit, sicque permansit diu, donec sentiret spiritum iam sibi carnem calcitrantem subdidisse, & illā nauseam extinxisse. Videns autem hoc ægra fœmina, exclamauit: Cessa, cessa charissima filia, noli tei psam tam immani putore corrumpere.

TIT. X. De VI. opere misericordiæ corporalis: peregrinis, & pauperibus hospitio suscipiendis.

Sodoma hospitio Loth Angelos suscepit, quos putabat esse homines transeuntes obnixe rogans, ei q; necessaria benigne offerens, & domum suam contra incursantes defendit, vt potuit: vnde liberatus est ab incendio. (n. cap. 39.)

Prompta admodum ad hospitalitatem erat Rebecca, cum dixit seruo Abrahæ: Palearum & fœni plurimum est apud nos, & locus spatiosus ad manendum. Et paulo post dixit eidem Laban: Præparaui domum & locum camelis. (n. 24.)

Sine magna prece recepit Iethro peregrinum Moysen hospitio. Postmodum autem filia eius, & nepotes sui fuerunt per illum magnifice honorati. (od. 2.)

Exploratores, quos misit Iosue, hospitio liberaliter excipit Raab meretrix, eos fideliter custodiuit ac dimisit. Proinde domus eius tota ab hoste seruata est. (sue. 2. & 6.)

In Gabaa Beniamin non inuenit locum Leuites, qui eum hospitio susciperet, nisi quendam senem de opere venientem. Iudic. 19.

Mulier Sunamitis Elisæum transeuntem hospitio suscepit, qui ei ob id filium impetrauit, & eundem mortuum suscitauit. 4. Reg. 4.

Gaudens suscepit Dominum Zachæus in domum suam & Dominus ipsum magis gaudentem effecit, cum dixit: Hodie salus huic domui facta. Luc. 19.

Apostoli hospitabantur vt plurimum in domibus artificum, & hominum mediocrium. De Petro legitur. Hic hospitabatur apud Simeonem quendam coriarium, &c. Act. cap. 10.

EXEMP. I. *De Leonis IX. Pontif. Max. in pauperes pietate, & miraculo circa hospitem patrato.*

Platina in vita Leonis. 9. Pap. Io. Naucle. gene. 36. & Bred. lib. 6. cap. 18.

Leo eius nominis X Pontifex Max. vir fuit pietate, innocentia, benignitate, gratia, hospitalitate adeo insignis, vt domus eius peregrinis & pauperibus semper pateret: nam cum semel ante fores suas leprosum inuenisset, eumque præ misericordia collocari in lectulo suo mandasset, apertis mane à ianitore foribus, nusquam pauper inuentus est: Christum pauperis nomine eo loci recubuisse creditum. Hic deinde anno Domini 1054 gloriose vitam finiuit, 6. Calendar. Maij: Romæ in Ecclesia S. Petri sepultus.

II. *S. Syluester hospitalitatis virtutem exercebat in peregrinos omnes Romam venientes.*

Ex Metaph. Aloys. Lipo. to. 5. & Sur. to. 6. in vita eius cap. 2. 31. Decemb.

Sanctorum exēpla sunt hospitalitatis incitamenta.

Cum S Syluester Papa adhuc esset iuuenis, secutus est quendam Curionem presbyterum, virum & fide rectum, & in rebus diuinis eruditum, & vita pium, à quo etiam fuit confirmatus & stabilitus in diuinissimis nostræ fidei decretis, compositiq; sunt eius mores, & formatus animus ad institutum virtutis. Cum autē iam superasset adolescentiam, erat præ ceteris deditus virtuti hospitalitatis, & quos offendebat Romam ab externa venientes regione, eos hospitio lubenter excipiebat, eis hilariter mensam apponens, & aqua illorum pedes abluens, & ad quiescendum eos in stragulis collocās. Quo factum est, vt Timotheus quidam vir diuinus, qui ex Antiochia Romæ peregrinabatur, & sanctum prædicabat euāgelium, forte ab hoc diuino patre hospitio exciperetur, & eū hospes perfectius imbueret, & institueret in verbo rectæ fidei. Non enim timuit, vt reliqui fideles, præconem salutaris dogmatis excipere, sed lætus excepit eum, qui erat æqualis Apostolis: & si cognitum fuisset eum hoc facere, pro ea re pati, lucrum existimasset.

III. *Cerbonius Episcopus dum aduentantes hospitio suscipit & defendit, ipse capitur, & bestiis exponitur, sed liberatur & honoratur.*

Ex libr. 3. dial. B. Greg. cap. 11.

Vir vitæ venerabilis Cerbonius Populonij Episcopus magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nã cum hospitalitatis studio valde esset intentus, die quadam suscepit hospitio transeuntes milites, quos Gothis superuenientibus abscondit, eorumq; vitam ab nequitia abscondendo seruauit. Quod dum Gothorum Regi perfido Totilæ nuntiatum fuisset, crudelitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum, qui octauo huius vrbis miliario, qui Merulis dicitur, vbi tunc ipse cum exercitu sedebat, iussit deduci, eumque in spectaculo populi vrsis ad deuorandum proiici. Cumq; idem Rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset ad inspiciendam mortem Episcopi, magna populi turba confluxit. Tunc Episcopus deductus in medium est, atq; ad eius mortem immanissimus vrsus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sæui regis animum satiaret. Dimissus itaq; vrsus ex cauea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit: sed subito suæ ferocitatis oblitus, deflexa ceruice, submissoq; humiliter capite, lambere Episcopi pedes cœpit: vt parenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum virum Dei, & ferina corda essent hominum, & quasi humana bestiarum. Tunc populus, qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam Rex ipse permotus est. Quippe cum quo superno iudicio actum erat, vt qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiarum sequeretur.

Vrsus posita ferocia S. Cerbonij pedes lambit.

Barbari à feris mansuetudinem edocentur.

IV. *Quidam seruiens studio hospitalitatis Christum suscipit in sua persona, à quo per visionem audit: Cæteris diebus me in membris meis, heri me suscepisti.*

Greg. in Euang. to. 23.

Opinata res est valde, & seniorum nostrorum nobis relatione tradita. Quidam paterfamilias cũ tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat: cumq; quotidie ad mensam suã peregrinus susciperet, quodam die peregrinus quidam inter alios aduenit, ad mensam ductus est: dumque paterfamilias ex humilitatis consuetudine aquam vellet in eius manibus fundere, conuersus vrceum accepit, sed repente eum, in cuius manibus aquam fundere voluerat, non inuenit: cumq; hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionẽ dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti. Ecce in iudicium veniens dicet: *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

Matth. 25.

V. *Innocentius quidam hospitalitati deditus curatur miraculo'se à vulnere periculosissimo.*

D. Aug. l. 22. de ciuitate Dei cap. 8.

Apud Carthaginem quis nouit, præter admodum paucissimos, salutem, quę facta est Innocentio ex Aduocato Vicariæ præfecturæ, vbi nos interfuimus, & oculis aspeximus nostris: venientes enim de transmarinis, me & fratrem meum Alipium, non dum quidem clericos, sed iam Deo seruientes, vt erat cum tota domo sua religiosissimus, ipse susceperat, apud eum tunc habitabamus. Curabatur à medicis propter fistulas, quas numerosas, atque perplexas habuit in posteriore atque ima corporis parte. Iam secuerant eum, & artis suæ cætera medicamentis agebant. Passus autem fuerat in sectione illa & diuturnos & acerbos dolores. Sed vnus inter multos sinus fefellerat medicos, atque ita latterat, vt eum non tangerent, quem ferro aperire debuerant. Denique sanatis omnibus, quæ aperta curabant, iste remanserat solus, cui frustra impendebatur labor. Quas moras ille suspectas habens, multumque formidans, ne iterum secaretur, quod ei prædixerat alius medicus domesticus eius, quem non admiserant illi, vt saltem videret, cum primum sectus est, quomodo id facerent, iratusque illum domo abiecerat, vixque receperat, erupit, atque ait: Iterum me secturi estis? Ad illius, quem noluistis præsentem, verba venturus sum? Irridere illi medicum imperitum, metumque hominis verbis, promissionibusque lenire. Prætereunt & alij dies plurimi, nihilque proficiebat omne quod fiebat. Medici tamen in sua pollicitatione persistebant, non se illum sinum ferro, sed medicamentis esse clausuros. Adhibuerunt & alium grandæuum iam medicum, satisque in ea arte laudatum, adhuc enim viuebat Ammonius, qui loco inspecto, idem quod illi, eorum diligentia, peritiaque promisit. Cuius ille factus auctoritate securus, domestico suo medico, qui futuram prædixerat aliam sectionem, faceta hilaritate, quasi iam sanus elusit. Quid plura? Postea tot dies inaniter consumpti transierunt, vt fessi atque confusi faterentur, eum nisi ferro nullo modo posse sanari. Expauit, expalluit nimio timore turbatus, atque vbi se collegit, farique potuit, abire illos iussit, & ad se amplius nõ accedere, nec aliud occurrit fatigato lachrymis, & illa iam necessitate cõstricto, nisi vt adhiberet Alexandrinum quendam, qui tunc chirurgus mirabilis habebatur, vt ipse faceret, quod ab illis fieri nolebat iratus. Sed posteaquam venit ille, laboremque illorum in cicatricibus sicut artifex vidit, boni viri functos officio persuasit homini, vt illis potius, qui in eo tantum laborauerant, quantum ipse inspiciens mirabatur, curationis suæ fine fruerentur adiiciens, quod re vera nisi sectus esset saluus esse nõ posset: valde abhorrere à suis moribus, vt hominibus, quorum artificiosissimam operam, industriam, diligentiam admirans in cicatricibus eius videret, propter exiguum quod remansit; palmam tanti laboris auferret. Redditi sunt animo eius, & placuit, vt eodem Alexandrino assistente ipsum sinum illum ferro, qui iam consensu omnium aliter insanabilis putabatur, aperirent. Quæ res dilata est in consequentem diem. Sed cum abiissent illi, ex mœrore nimio domini tantus in domo illa est exortus dolor, vt tanquam funeris planctus vix comprimeretur à nobis. Visitabant eum quoti-

Chirurgorum inuidia sæpe laborantibus perniciosa.

Insignis chirurgi modestia, & inuidiæ declinatio.

die sancti Viri Episcopus tunc Vzalensis beatæ memoriæ Saturninus, & presbyter Gelosus, ac Diaconi Carthaginensis ecclesiæ: in quibus erat, & ex quibus solus est nunc in rebus humanis iam Episcopus, cum honore à nobis debito nominandus, Aurelius, cum quo recordantes mirabilia opera Dei, de hac re sæpe collocuti sumus, eumq; valde meminisse, quod commemorauimus, inuenimus. Qui cum eũ sicut solebant, vespere visitarent, rogauit eos mirabilibus lacrymis, vt mane dignarentur esse præsentes suo funeri potius quam dolori. Tantus cũ metus ex prioribus inuaserat pœnis, vt se inter medicorum manus non dubitaret esse moriturum. Consolati sunt eum illi, vt in Deo fideret, eiusdem voluntatem viriliter ferret. Inde ad orationem ingressi sumus. Vbi nobis ex more genua figentibus, atq; incumbentibus terræ, ille ita se proiecit, tanquam fuisset aliquo impellente prostratus, & cœpit orare. Quibus modis, quo affectu, quo motu animi, quo fluuio lacrymarum, quibus gemitibus, atq; singultibus succutientibus omnia membra eius, & pœne intercludẽtibus spiritum, quis vllis explicet verbis: Vtrum orarent alii, nec in hæc eorũ inuerteretur intentio, nesciebam: ego tamen orare prorsus nil poteram, hoc tantummodo breuiter in corde meo dixi: Domine, quas tuorum preces exaudis, si has non exaudis? Nihil n. mihi videbatur addi iam posse, nisi vt exspiraret orando. Surreximus, & accepta ab Episcopo benedictione discessimus, rogante illo, vt mane adessent, illisq; vt æquo animo esset hortantibus. Illuxit dies, qui metuebatur aderant serui Dei, sicut se affuturos esse promiserant. Ingressi sunt Medici, parantur omnia, quæ hora illa poscebat, tremenda ferramenta proferuntur, attonitis, suspensisque omnibus. Eis a. quorum erat maior auctoritas, defectũ animi eius consolando erigentibus, ad manus secturi membra in lectulo componuntur, soluuntur nodi ligamentorũ, nudatur locus, inspicit Medicus, & secandum illum sinum armatus atque intentus inquirit. Scrutatur oculis, digitisq; cõtrectat: tentat denique modis omnibus, inuenit firmissimam cicatricem. Iam illa lætitia & gratiarum actio misericordi & omnipotenti Deo quæ fusa est ore, omnium lacrymantibus gaudiis, non est committenda meis verbis: cogitatur potius quã dicatur.

[...]recandi [...]chemen-[...]a eiusque [...]ctus.

VI. *Quadam beneficio hospitalitatis à cæcitate mentis & corporis liberatur.*

[...]. Bonauent. [...] vita beati [F]rancisci [c]ap de miraculis apud [S]urium [...]o. 3. 4. Oct. [...] Francisci [a]pparitio.

In Zachanto, quod est castrum prope Anianam, miles quidam Gerardus nomine oculorum lumen ex toto perdiderat. Accidit a. vt duo fratres Minores ab exteris partibus venientes, ad domum ipsius hospitaturi diuerterent. Suscepti itaq; deuote propter reuerentiam sancti Francisci à familia tota, & cum omni benignitate tractati, gratias agentes Deo & hospiti, ad locum fratrum deuenere vicinum. Nocte igitur quadam beatus Franciscus vni fratrum illorum in somnis apparuit, dicens: Surge, festina cũ socio ad domum hospitis nostri, qui Christum & me suscepit in vobis: volo enim beneficia rependere pietatis. Cæcus quidem effectus est suis promereutibus culpis, quas pœnitentiali non studuit confessione purgare. Disparente quoque Patre frater festinus surrexit, vt mandatum cum socio celeriter adimpleret: venientesque ad hospitis domum, cuncta quæ viderat alter, per ordinem narrauerunt eidem. Stupuit vir ille non modicum, & vniuersa quæ dicebantur, vera esse confirmans, compunctus ad lacrymas, confessus est lubens. Tandem correctione præmissa, interioriq; homine taliter renouato, exteriorem continuo recuperauit aspectum. Huius miraculi fama circumquaque diffusa, non solum ad reuerentiam Sancti, verum etiam ad confessionem humilem peccatorum, & hospitalitatis gratiam plurimos incitauit.

Peccata cæcitatis corporalis.

Pellitur cæcitas confessione peccatorũ.

VII. *Hospitalitatis mercedem recipit mulier à sancto Iuliano, filium à mersione præseruatum.*

Baron. to. 4. annal. Eccl ad annum Christi 370. 77. ex Theodoreto in Philot.

Cum insignis ille Iulianus cognomento Saba, maximum Ecclesiæ lumen, à diuino Acacio moneretur, vt Antiochiam veniret, quietam valere iubens ad tempus, nec ciuitatis strepitus, quibus non erat assuetus, refugiens, eo accurrit. Cum autem duorum vel trium dierum iter confecisset in solitudine, noctu venit in quoddam prædium. Quædam autem diues muliercula, cum sacrum illum chorũ audisset venire, cucurrit, vt perciperet eorum benedictionem & ad eorum pedes prouoluta rogabat vt sua domus esset eorum diuersorium. Concessit senex, idque cum plusquam quadraginta annis à tali fuisset spectaculo separatus. Cum vero admirabilis illa mulier esset in sacris illis viris ministrãdo occupata; puer septem annos natus, cuius solius erat mater, quæ hospitalitatem Saræ est æmulata, (esset autem vesperum & tenebræ) cecidit in puteũ Cum a. ex eo, vt est consentaneum, exortus esset tumultus, mater vero sensisset; iubet omnes quiescere, puteo autem operculo imposito, instabat ministerio. Mensa vero diuinis viris apposita, diuinus senex iussit vocari puerum mulieris, & accipere benedictionem. Cum autem admirabilis mulier diceret, eum male habere, perstitit ille iubere, vt is duceretur. Sed postquam ei, id quod accidisset, significauerat mulier: mensam quidem relinquit senex; accurrens autem ad puteum, cum auferri quidem operculum, afferrique lumen iussisset, vidit puerũ sedentem super aquæ superficiem, & aquam manu pueriliter pulsantem & eum ludum putantem, qui reputatus fuerat interiisse: & cum quosdam fune alligassent, & eos dimisissent, puerum extraxerunt: & statim accurrit puer ad pedes senis, dicens se eum vidisse in aquis ipsum ferentem, & ne mergeretur, prohibentem Hanc hospitalitatis mercedem recepit illa mulier à beato sene.

Puer in puteum lapsus ob matris hospitalitatem saluatur.

Miraculum S. Iuliani.

VIII. *Monachus motus compassione erga puerulum peregrinum vagabundum, Iesum puerum reperit.*

Vtrum viderim dubito monachum Cisterciensis ordinis, virum pietate plenum, de quo tale miraculum ferebatur. Algore niuium terra Brabantiæ respersa per totum, monachus prædictus in itinere existens, præmisso in villam famulo, solus in campis per deuia veniebat. Et ecce inuenit puerum elegantissimæ formæ quasi triennem, magno fletu & eiulatu solum in niuis frigore residentem. Compassus igitur tali puero, equo descendit, & complexus flentem flere cœpit cum eo, & quærere quid haberet. Tacente autem puero, iterum ingeminat, ingemescit, quærens, Vbi est mater tua? Nunquid perdidisti matrem? Ad interrogationes igitur illius fortius puer eiulans, tandē dixit: Heu me, Heu me, quare non flerem? quare non eiularem? Ecce vides quod egens, solus, & in frigore sedeo, & non est qui colligat me, & hospitium mihi præstet: Mox Monachus surgens & puerum in brachiis eleuans, osculatus est eum; dicens: Cesses flere dilectissime, quia ad hospitium portabo te, & faciam enutriri. Hoc dicens cū puero equum ascendere voluit, sed puer de brachio tenentis exiliens repente disparuit, quia Christus filius Virginis fuit. In terram igitur cadēs monachus, eiulare & flere cœpit acerrime, & cum diu sic eiulans iacuisset, tandem quæsitus à seruo, inuentus est, & eleuatus in equo ad hospitiū ducitur. A quo cum quæreretur, cur fleret, nihil aliud vne nocte dicere potuit: Heu me puer bone, puer pulcherrime, quare me dereliquisti? cur tam cito abiisti? cur te perdidi? Post hæc monachus consolationē recipiens, cuidā rei euentū retulit, qui illis, per quos serui, tantæ rei miraculū & piaculū patefecit.

Christus apparet monacho in forma triennis pueri.

IX. *Quadam hospitalitatis liberalitate factus pauper, fit ditissimus.*

Fuit Romæ vir quidam pius, & bonus, qui indifferenter homines religiosos, & pauperes ad hospitium suum inuitabat. Contigit a. eum senio confectum rebus temporalibus attenuari, & angustiabatur plus quod solitam hospitalitatem exercere non posset, quam quod ad vsus suos sufficientiam non haberet. Cūq; vna noctium anxius pro talibus in lecto iaceret semiuigilans, audiuit vocem dicentem sibi: Vidi charitatem tuam & misericordiam, quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti, & per hanc ad vitam pauperē peruenisti. Volo ergo non solum in futuro remunerari te, verum etiam in præsenti Loquere illi diuiti, & de vinea tua, quæ melior est, cū vinea illius concambium facies. Ipse autem libenter annuet verbis tuis. Habita ergo illius vinea, in medio illius aceruum fodias in profundum, & sub eo reperies quod Romanis copiis est inuisum. Ad hanc igitur vocem cum protinus homo non obediret, secundo quoq; & tertio idem quod prius vox diuina præcepit. Tūc igitur homo ad diuitem veniens obtulit concambiū vinearum. Cui diues, libenter, inquit, id faciā; & quo melior tua est mea, tibi soluam. Cui pauper, Nolo, ait, sed æquo valore concambium fiat, & factum est sic. Mox pauper, communicato secretę rei consilio filio, quem habebat, & duabus pariter filiabus, ad aceruum cum eis supradictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cum spe magna. Cumque diu fodissent, nec adhuc effectus sui q gnū signum aliquod inuenissent, cœperunt patri suo filius cū sororibus insultare. Quibus pater, Nullo, ait, modo possum credere me frustratum esse. Aceruo igitur pater cum filiis viriliter insistentes, tandem in profundo inter ingentes lapides vas marmoreum plenum aqua, & in ore ipsius vasis, ollam vitream plenam balsamo, & in orificio ollæ vas paruum fictile, & in eo tres lapides pretiosos, smaragdum, saphirum, & carbunculum quantitatis non modicæ repererunt. Nihil autem aquam in vase marmoreo reputantes, effuderunt eam. Quæ mox vt effusa est, instrumenta quædam ærea, in quibus laborauerant, perfusione contingens, calorem æris in pulcherrimam auri speciem commutauit. Erat enim aqua ex sanguine & carnibus basilisci in modum aquæ rosaceæ per eleuationem facta, qua solet ab Alchimistis aurum fieri sophisticatum: sed hac aqua Deus noluit dicti viri innocentiam maculari, & ideo effusa disperiit. Balsamo vero, cum dictus homo debilitatus visu, vsus fuisset nescius, quasi cōmuni oleo per dies aliquot, visum integerrime recuperauit. Et post cognito per presbyterum suum, quod esset balsamum, vendidit illud inæstimabili pretio: & pro lapidibus, quos inuenerat, pretiosis, pecunias copiosissimas, & multas accepit, factusq; diues & inclytus glorificauit Deum, & post se filios & nepotes suos in multis copiis dereliquit.

Hospitalitas mercedem meretur in præsenti & in futuro.

Vir hosp[italis] talis mo[do] tu diuin[itus] thesaurum effodit.

X. *Egenos hospitiis esse inducendos.*

Venerabili Adæ de Bolomeir tale miraculum contigit. Recedente viro suo nobilissimo milite, & quasi diebus multis non redituro, petens leprosus hospitium, receptus est Illo ergo gemente & causante debilitatem corporis fatigati, petit in lectum suauissimum se deponi. Domina autem, nullum credens lecto domini sui molliorem, in eo leprosum hominem mox deponit. Nec mora, ex insperato dominus rediens petit in thalamum intromitti. Dissimulante ergo domina, coniecit ille aliquem esse in thalamo, & irruptione facta, hyemali tempore, lectum suum rosis fragrantissimis coopertum inuenit. Admiratus igitur quærit quid factum sit, indicat vxor. Nec mora, in laudem Christi ambo cum lacrymis resoluuntur.

XI. *Christiani hospitalitatis beneficio laudati.*

Cum post persecutiones Constantinus Magnus imperaret, & aduersus Tyrannum Licinium bellū gereret; iussi sunt plurimi iuuenes in aliquibus prouinciis referri in numerū tironū, inter quos fuit Pachomius: qui, vt ipse affirmauit, annum agebat vigesimū. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum iis, qui ipsos assumserant, militibus, appulerunt

Apud M[e]taph die [..] Maij Baron. to 3. Anal. Eccl. anno Dom. 31[.]

in quod-

in quoddam oppi lum Thebarum. Vespere autem, cum ciues vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuissent viri Christiani. & misericordes; attulerunt eis omnia, quæ erant eis ad vsum necessaria & valde eis magnum præbuere solatium, cum essent in maxima afflictione. Ego vero cum vidissem (inquit Pachomius) quod ab eis factum fuerat, & valde essem miratus: didici ab eis, qui vna me cum erant, Christianos erga omnes quidem, præcipue tamen erga hospites esse benignos, & misericordes. Rogante a. me, inquit, quidnam esset appellatio Christianorũ; dicebant: Sunt homines pii, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filii Dei sui Iesu Christi: & omnibus benefacientes sperant ab eo mercedẽ remunerationis. Ipsis a. hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, & metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cum parum recessisset, & apud se fuisset; manus suas in cœlum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cœlũ & terram, si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitionem, & me liberaueris ex hac afflictione; tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conuenienter tuis præceptis vitam instituam. Cũ ergo esset precatus, & sic Deo pollicitus, vno die postea egressus è custodia, cũ iis qui cũ ipso erant, & nauem ingressus, nauigauit ex illo oppido. Interea a. dum in aliena regione versaretur, si quando eum carnis voluptates, aut aliquarum rerum mundanarum vexarent cupiditates, valde auersabatur, precum memor, per quas mente illuminatus Christum fuit professus, & eius, qui in ipsum extitit, diuinæ gratiæ aduentus.

chomius aratione Christia-s.

neficio-n Dei moria mundi tinguit luptates.

XII. *Violans pauperum hospitiola punitur.*

Quid Ruccoleno pauperum hospitiola violanti acciderit, à beato Gregorio res ob oculos positas enarrante sic accipe: Cũ vero (inquit) interempto Sigeberto Rege, Chilpericus regnum exemptus ab imminenti morte cepisset: Ruccolenus cũ Cœnomanicis grauiter ciuitatem Turonensem opprimebat, ita vt cuncta deuastans nullam spem alimoniæ in domos ecclesiæ, vel pauperum hospitiola relinqueret. Postera autem die Legatos ad ciuitatẽ mittit, vt homines, qui propter culpam minime nobis incognitam ad sancti basilicam residebant (quod illic confugisset Gumterramus Dux, qui dicebatur occidisse Theodobertum) extraherentur à Clericis. Quod si differretur fieri, vniuersa promittit incendio concremari. Et nos hæc audientes, mœsti valde basilicam sanctam adimus, & sancti auxilia flagitamus: statimq; paralytica, quæ per duodecim annos fuerat contracta, dirigitur. Ipse vero Ruccolenus vlteriorem ripam aggressus, morbo confestim regio sauciatur, atq; ab infirmitatibus Herodianis (quas enarrare longum videtur) allisus, & sicut cera à facie ignis guttatim defluens, quinquagesima die ab hydrope conflatus interit.

eg. Turon. l.2. mirac. Martini c.7. apud Surion. to. 7. Dom. 9.18.

TIT. XI. De septimo opere misericordiæ corporalis: de sepeliendis nimirum mortuis.

Abrahamo Patriarchæ tanta cura fuit honeste sepeliendi Saram coniugem suam, quæ 117. anno mortua fuit Chariatarbæ in Chananæa, vt apud Hettæos in Ephrone, Hettæo fundũ cum duplici cauerna quadringentis argenti siclis emerit, è regione Hebronis, in qua Saram sepeliret. Genes. 23.

Isaacus & Ismael patrem suum Abrahamum vita functum sepeliuerunt in duplici cauerna agri, quem ab Ephrone Hettæo viuus redemerat. Gen. 25.

Rachel sepulta est à marito Iacobo Patriarcha in via Ephratæ quæ Bethlehema est cum ex partu Beniaminis filii obiisset. Sepulchro eius imposuit Iacobus cippum, qui etiamnum cippus sepulchri Rachelis dicitur. Gen. 35.

Curam sepulcri sui habuerunt Iacob & Ioseph filius eius; qui mortui in Ægypto, transferri tamen ossa sua, & in sepulcro Patrum suorum, in Chanaan sepeliri iusserunt, quod & factum fuit. Geneseos cap. 50.

Commendauit Dauid multum viros Iabes Galaad, eo quod cadauera Saulis & Ionathæ, & filiorum eius reuerenter tradiderant sepulturæ. 1. Reg. 31 & 2. Reg. 2.

Tobias cum periculo vitæ suæ corpora occisorum rapiebat, & sepulturam sollicitus exhibebat. Tob 2. & 12.

Iason impius & crudelis homo, cum multos homines insepultos abiecisset, ipse demum diuinam vltionem sentiens, sine sepultura quoque abiectus est. 2. Marc. 5.

Laudatur Iudas Machabæus, quod interfectos in prælio honeste sepeliri, precesq; & sacrificia pro eis offerri iusserit. 2. Machab. c. 12.

Discipulorum B. Ioannis Baptistæ pietas ab Euangelistis notatur, quod eo in carcere decollato, venerunt discipuli eius, & tulerunt corpus, & sepelierunt illud. Matth. 11.

Nicodemi & Iosephi ab Arimathia circa Christi corpus sepeliendum pietas & religio in Euangelio diligenter commemoratur. Matth. 27. Ioan. 19. Marci 16. Luce 23.

EXEMP. I. *Ecclesiastica sepultura magni facienda.*

Platina in Gregorio VI. Pontif.

GRegorius sextus S. Ioannis ad portam Latinam Archipresbyter, Pontificatum adeptus sedis Apostolicæ dignitatem labefactatam sua auctoritate, & animi magnitudine breui restituit. Nam & ditionem Ecclesiæ recuperauit, & latrones circa Vrbem positos, quorum seuitia peregrini ad Vrbem religionis causa accedentes necabantur, è medio sustulit prius execrationibus & interdictis admonitos, deinde vi & armis domitos. Hanc ob rem ferunt à perniciosis hominib. vulgo homicidã Simoniacũ, & sanguinis humani appetentissimum habitũ, idq; à Cardinalibus ẽt quibusdã prædicari solitum. Motũ itaq; Gregorium ipsum in ea ægritudine, qua postea moritur, Cardinales ad se vocatos verbis castigasse, quodq; iuste & sancte fecisset, ipsi liuore moti reprehenderent: Et vt inquit, scire possitis, vbi mortuus fuero, recte an perperam fecero, corpus meũ ante fores ecclesiæ sistite vectibus oneratas:

Pontifex Italiam à latronibus expurgat.

Innocentia miraculo declarata.

ratas: si diuino nutu aperientur, censetote me dignũ Christiana sepultura: sin secus, corpus meum vna cum anima damnatum, quo volueris, eiicitote. Fecere mandata Cardinales, itaque portæ coorto graui vento apertæ sunt, & corpus cum admiratione omniũ & opinione magnę sanctitatis intro latũ est.

II. *Petri abbatis sepulcrum cœlesti luce collustratur.*

Beda lib. 1. hist. Eccl. gentis Anglorum cap. 3.

S. Augustinus Anglorum Patronus, postquam in Regia ciuitatem sedem Episcopalem recuperasset, non procul ab ipsa ad Orientem monasterium fecit, in quo eius hortatu Edelbertus ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli à fundamentis construxit, ac diuersis donis ditauit, in qua & ipsius Augustini & omnium Episcoporum Dorouerniensium, simul & Regum Cantii poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor eius Laurentius consecrauit. Primus autem eiusdem monasterii Abbas Petrus presbyter fuit, qui legatus in Galliam missus, demersus est in sinu maris, qui vocatur Ampleat, & ab incolis loci ignobili traditur sepulturæ: sed omnipotens Deus, vt qualis meriti vir fuerit, demõstraret, omni nocte supra sepulcrum eius lux cœlestis apparuit, donec animaduertentes vicini, qui videbant sanctũ fuisse virũ, qui ibi esset sepultus, & inuestigantes, vnde & quis esset, abstulerunt corpus, & in Bononia ciuitate, iuxta honorem tanto viro congruum, in ecclesia posuerunt.

Petri & Pauli Apostolorum templum.

III. *Deus suis sanctis præparat sepulcra.*

Ex Victore de persecu. Vandal. li. 4. Baro to. 6. annal. Eccl. sub an. Dom. 456.

Cum Armogastes Episcopus insignis Christi miles, ac inuictus Ecclesiæ Romanæ contra Arianos propugnator, dormitionis suæ proximum cerneret diem, aduocat quendam Felicem venerabilẽ Christianum, procuratorẽ domus filii Regis, qui Armogastem vt Apostolum venerabatur, dixitq; illi: Tẽpus meæ resolutionis aduenit: obsecro te per fidem quam vtriq; tenemus, vt sub hac siliquæ arbore me sepelire digneris, redditurus Domino nostro, nisi feceris, rationem. Non quod ille curaret, vbi aut qualiter suum sepeliretur corpus; sed vt illud demonstraretur, quod seruo reuelauerat Deus. Respondit Felix, & dixit: Absit à nobis, confessor venerabilis; sed sepeliam te in vna basilicarum, cũ triumpho & gratia, quam mereris. Cui beatus Armogastes: Non, sed quod dixi, facturus es. Ille timens Dei hominem contristare, veraciter quod dixerat, promisit se esse facturum. Statim intra paucos dies comes bonæ confessionis de hac vita migrauit. Festinauit Felix sibi delegatum sub arbore fodere sepulcrum. Cui cum intextæ radices & sodalitas aridæ telluris moram facerent, & calore angeretur, quod tardius sancti membra corporis humarentur: tandem abscissis radicibus, multo altius terram cauans, conspicit sarcophagum splendidissimi marmoris præparatum, qualem forte nullus omne habuit Regum.

IV. *S. Catharina impetrat à Deo sepulturam Angelicam.*

Ex Simeo. Metap. Alsius Lipp. t. 5. & Sur. to. 6. 25. Nouemb.

Sancta Catharina Alexandria cum iamiam esset martyrium subitura, tempus ad orationẽ postulat: inter cætera vero sic rogat: Da Domine Iesu Christe Deus meus, vt hoc corpus meum, quod pro te fuit conscissum, non possit ab iis adspici, qui quærunt illud. Deus itaque honorans suam Martyrem illius preces ad effectum deduxit: cum enim Angeli venerandum illius corpus composuissent, in ipso consummationis tempore, visi sunt illud in montem Sina deducere, ab iis qui præsentes erant.

V. *S. Ermelendis ab Angelis sepelitur.*

Sur. 29. Oct. tom.

Ea nocte qua rapienda erat ex hac vita sancta Ermelendis virgo, meruit Angelicam vocem audire se monentem eo nomine: Recede, inquiens, virgo recede, & virginitatem, quam Deo consecrasti, inuiolatam custodi. Quæ valde perterrita, obediens iussioni iterfecit. Cumque spiritu sancto duceretur, Angelus Domini ei secundo apparuit, & viam quã cœperat ne desereret, imperauit. Veniens (inquit Angelus) in villam quam Meldricem nuncupabis, ibi namque præparauit tibi Dominus locum ad perficiendum desiderii tui votum. Peruenit igitur venerabilis virgo in locum, quem prædixerat ei Angelus: ibique parsimonia miræ abstinentię diu viuens, geminæ dilectionis in se continebat mandatum. Alebatur autem beata Ermelendis solummodo herbis agrestibus, non inferior summis eremi cultoribus: puellares quoque artus teneros diris cruciabat iniuriis. Frequentabant quoque eam quique religiosi, sed quanto Dominus famam eius dilatabat, tanto humilius se agebat. Tandem vero post multa certamina euocata à Domino, ad cælestem peruenit gloriam, quã in terra posita tota deuotione quæsiuit. Ad cuius exequias non hominum resonabatur, sed hymnidici Angelorũ chori Christo cecinerunt gloriam. Et quia Christo fuit dilecta, ab ipsis est officiosissime sepulta.

VI. *S. Marcellinus Pontifex ob negatum Saluatorem dicit se non mereri sepulturam, sed S. Petrus iubet sepeliri.*

Platina vitis Pont. Marul. in cap. 9. Nauclerus gen. 12. volum. 2. Io. Laiza lib. 2. c. 7.

Tempore Diocletiani & Maximiani Imperatorum Marcellinus Pontifex ad sacrificia gentiũ ductus, cum minis instarent carnifices vt thura Diis exhiberet, metu perterritus Deos alienos adorauit. Habito deinde non ita multo post Concilio C. & LXXX. Episcoporũ in Sinuessa vrbe Campaniæ, eo, & Marcellinus squallidus & puluerulentus, ac cilicio indutus proficiscitur, petitq; vt sibi pro incõstãtia debita pœna tribuatur. Qui cũ damnaret, in tãto concilio, ne vnus inuentus est, cũ dicerent omnes, ea ferme ratione Petrum peccasse, ac flendo peccati pœnam luisse. Rediit Romam Marcellinus iratus, Diocletianum adiit, hominẽq; increpat, qui se impulerit Diis gentium immolare. Ducitur ad martyrium Diocletiani iussu Marcellinus, cum Claudio, Cyrino, Antonino Christi fidelibus. Inter eundũ vero Marcellinũ presbyterũ admonet, ne Diocletiani

S. Marcellini Pontificis pœnitentia.

præceptis

præceptis obtemperet, in rebus maxime ad fidem pertinentibus: neve corpus ſuum ſepulturæ traderet, quod diceret ob negatum Saluatorem ſe id nequaquam mereri. Horum autem ſimul interemptorum corpora Diocletiani iuſſu ad dies ſex & triginta inſepulta iacuerunt via publica. Vnde Petri Apoſtoli iuſſu, qui Marcello in ſomnis apparuit, via Salaria, in cœmeterio, quod Priſcillæ deinceps nomen habuit, ſepeliuntur, ſexto Kalendas Maias, apud beati Creſcentionis corpus.

VII. *S. Sebaſtianus proiectus in cloacam inſepultus ſepelitur honorifice, & colitur.*

Sanctus Sebaſtianus inſtar hericij ex ſagittarum denſitate ad mortem fere vſque impetitus & confectus diuinitus ſanatur: cum vero Diocletianus Imperator eum ſuper gradus Heliogabali ſtantem conſpexiſſet, ait: Tune es Sebaſtianus, quem nos dudum ſagittis iuſſeramus interfici? Sebaſtianus dixit: Ad hoc me Dominus meus Ieſus Chriſtus* reſeruare dignatus eſt, vt conueniam & conteſter vos corã omni populo, iniuſto iudicio perſecutionem veſtrã in Chriſti famulos ebullire. Tunc iuſſit eum in hippodromum palatij duci, & tamdiu fuſtibus cędi, donec exhalaret ſpiritum. Tulerunt autem corpus eius noctu, & in cloacam maximam miſerunt, dicentes: Ne forte Chriſtiani eum ſibi Martyrem faciant. Porro beatus Sebaſtianus apparuit in ſomnis matronæ religioſæ Lucinæ nomine, dicens ei: In cloaca illa, quæ eſt iuxta Circum, quære, & ibi inuenies corpus meum pendens in vnco: quod cum leuaueris, perduces in Catacumbas, & ſepelies me in initio cryptæ iuxta veſtigia Apoſtolorum. Itaque beata Lucina cum ſeruis ſuis media nocte abiit, & eleuans corpus eius poſuit in pilento ſuo: perductumq; ad locum, vbi ille imperauerat, cum omni diligentia ſepeliuit, perque dies triginta à ſancto loco illo non receſſit. Poſt aliquot autem annos, pace Eccleſiæ reddita, domum ſuam mutauit in eccleſiam, omnes opes ſuas pro Chriſtianorum conſolatione illi derelinquens, & eccleſiam earum hæredem inſtituens in Chriſto, qui viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

VIII. *S. Cerbonius ſepulturam præparatam non obſtantibus hoſtibus obtinet.*

De S. Cerbonio illud miraculum, Venantio Lunenſi Epiſcopo narrante, cognoui. In ea namq; Populonij eccleſia, cui præerat, ſepulcrum ſibi præparauit. Sed cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vaſtaſſet, ad Helbam inſulam receſſit. Qui ingruente ægritudine ad mortem pręcepit, clericis ſuis, ſibique obſequentibus pręcepit, dicens: In ſepulcro meo, quod mihi præparaui Populonij, me ponite. Cui illi cum dicerent, Corpus tuum illuc qualiter reducere poſſumus, qui à Longobardis teneri loca eadem, & vbique illic eos diſcurrere ſcimus? Ipſe reſpondit: Reducite me ſecuri; nolite metuere: ſed feſtiue ſepelire me curate: moxque vt ſepultum fuerit corpus meum, ex eodem loco ſub omni feſtinatione recedite. Defuncti igitur corp⁹ impoſuerunt naui: cumq; Populonium tenderent, collectis in aere nubibus, immenſa nimis pluuia erupit. Sed vt patefaceret omnibus, cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris ſpatium, quod ab Helba inſula vſq; Populonium duodecim milliaribus diſtat, circa vtraq; nauis latera procelloſa valde pluuia deſcendit: & in nauem eandem vna pluuię gutta non cecidit. Peruenerunt itaq; ad locum clerici, & ſepulturæ tradiderunt corpus ſacerdotis ſui. Cuius præcepta ſeruantes, ad nauem ſub feſtinatione reuerſi ſunt. Quam mox vt intrare potuerunt in eundem locum, vbi vir Domini ſepultus fuerat, Longobardorum Dux crudeliſſimus Gunimar aduenit. Ex cuius aduentu virum Dei habuiſſe ſpiritum prophetiæ claruit: quia miniſtros ſuos à ſepulturæ ſuæ loco ſub feſtinatione diſcedere præcepit.

Nauis qua vehitur corpus S. Cerbonij tuta eſt à pluuia circumquaque depluente.

IX. *Henricus Germanorum Rex ſanctum Romualdum propriis humeris ad ſepulturam defert.*

Anno Domini milleſimo ſeptimo, qui numeratur quintus ab obitu Ottonis Imperatoris, moritur Ratisbonæ in Bauaria ſanctus Romualdus Abbas ſancti Emmeranni, cuius feretro Henricus Germanorum Rex, & poſtea Imperator proprium ſuppoſuit humerum, ad portandum illud ad ſepulturam.

Baron. to. 11. an. Do. 1007. ex Arnolfo Comite.

X *De Ladislao Rege, qui humeris propriis tumbam ſancti Gerardi effert.*

Anno Domini milleſimo ſeptuageſimo nono, legatio miſſa eſt à Gregorio ſeptimo Papa ex Romana Synodo, ad ſanctum Ladislaum Hungariæ Regẽ, pro ſanctorum reliquiis debito honore perquirendis, ac religioſe colendis. De qua legatione hæc in rebus ſancti Gerardi martyris: Tum enim à Romanæ Eccleſiæ Synodo iniunctum eſt, vt corpora eorum, qui Pannoniam fidei prædicatione irrigaſſent, ſummo honore afficerentur. Veniente autem ſedis Apoſtolicæ Legato, & nobilium Pannoniæ coacto conuentu, ſacrum huius beati Martyris corpus eleuatum eſt, atq; Ladislai Regis, & Principum humeris translatum, honorificeq; depoſitum eo loco, vbi pro meritis tanti patris, ſuperna gratia afficiendis, & declarandis miraculis largius coruſcat.

Baron. to. 11. an. Do. 1070. apud Surium to. 5. die 24. Sept. in fine.

XI. *Theodoricus Rex propriis humeris vexit ad ſepulcrum corpus S. Theodorici Abbatis.*

Theodoricus Abbas, ſancti Remigij diſcipulus, qui eiuſdem magiſtri ſui meritis ſuffragantibus à mortuis ſuſcitarat filiam Theodorici 4. filij Clodouei Regis Francorum, cum multas virtutes operatus eſſet, & Angelis eum ſuſcipientibus cum gloria migraſſet, Theodoricus Rex ad monaſterium veniens ſanctum corpus propriis humeris ad ſepulchrum euexit.

Vſuard. in Martyrol. die 1. Iulij.

XII. *S. Odilo reperiens duos pueros fame mortuos, eos ſepelit in ſua interula.*

Anno

Baron. to. 11. Annal. Eccl. ann. Dom. 1006. 4. ex Sigeberto & Petr. Damiani, apud Sur. 1. Ian.

Anno Domini 1006. fames & mortalitas tam grauiter per totum orbem inualuit, ait Sigebertus, vt sepelientium tędio, viui adhuc spiritum trahentes obruerentur cum mortuis. Quo tempore accidisse videntur, quæ de S. Odilone Cluniacensi Abbate Petrus Damiani in ipsius vita sic narrat: In erogandis eleemosynis ita largus erat, vt nonnulli, dum eum omnia dispergentem sine cunctatione conspicerent, non dispensatorem, sed prodigum iudicarent; præsertim quodam tempore, dum fames valida Aquitaniæ fines vehementer affligeret, exhaustis iam in pauperum vsus ærariis, & horreis quorumcumque prouentuum non mediocriter profligatis; mox etiã plurima sacra vasa confregit, insignia ecclesiæ ornamenta destruxit; coronæ quoque, quam sibi Imperator Honorius ob sui memoriam destinauerat, non pepercit. Vt igitur tam acerbæ famis, in quibus valuit, temperaret inopiam, quicquid hinc inde corradere potuit facultatum, in sustentationes & alimenta tradidit egenorum. Quadam sane die, dum per publicum pius equitator incedit, duos in itinere pueros fame peremptos reperit. Mox equo desiliẽs, laneam, qua indutus erat ad carnem, subduxit sibi interulam, eamque prout velaminis quantitas permittebat, vtrumque cadauer obuoluens, exhibet mortuis sepulturam: nam & vespillones mercede conduxit, & funereis vsque ad tumulum prosequutus exequiis, defunctis fratribus debitum humanæ pietatis exoluit.

Liberalitas S. Odilonis famis tempore.

Mortuos sepelit S. Odilo Abbas.

XIII. *Alphonsus Rex cadauer insepultum ipsemet sepelit.*

Anton. Panormit. li. 1. de Reb. gestis Alphonsi.

Idem fecisse legimus Alphonsum Aragonum Regem. Quum Puteolos obsideret, atq; animi laxandi gratia littus quotidie peteret; reperit viri Genuensis cadauer, à triremi hostium eiectum, littori appulsum. Quo viso celeriter equo desiliit, iisque qui prope aderant omnibus desilire iussis, aliis negotium dedit, vt terram effoderent, aliis, vt nudum corpus obuoluerent; ipse vero non minimas in sepeliendo homine partes sibi ascripsit.

XIV. *Ridentes sepelientem mortuum puniuntur.*

Zachar. Lipeloo. ex Laur. Sur. 29. Ianuar.

Imperante Antonino, cui Pio cognomẽ erat, florebat S. Constantinus Perusinæ ciuitatis Episcopus; qui cum neq; blanditiis, neq; verberibus compelli posset, vt Christum desereret, tandem non procul ab vrbe Fulgineo sacrum ipsi caput fuit abscissum. Erat autem tunc temporis Fulginei quidam Leuianus, vir inter cæteros fide & bonorum operum meritis præstans, qui nocturna visione admonitus est, vt sanctissimi illius corporis curam susciperet, & omni cum honore, vt par erat, sepulturæ mandaret. Qui abiens protinus summa cum reuerentia illud humeris suis imposuit, sacroq; onustus pignore iam domum redire festinabat. At ei iam iter ingresso obuiam fiunt viri duo, qui Leuianum agnoscentes, cachinnos tollere, & Constantinum maledictis insectari cœperunt. Sed ecce Deus, qui suorum honorem mirifice defendere consueuit, volens serui sui iniurias contumeliasque vlcisci, simul & miraculo eius gloriam clariorem reddere, vtrumq; oculorum sensu illico priuat. Sed tamen & ipsis ira Dei misericordia efficitur: siquidem illi propria calamitate edocti: supplices ad cælum manus tendere, & Christum Iesum vnum solum verum Deum confiteri cœperunt, tandemque Leuiani opera ad sacrum Martyris corpus ducti, statim primo eius contactu pristinum oculorum lumen receperunt.

Cœcitas [...]ratur at[...]ctu S. re[...]quiarum.

TIT. XII. De loco sepulturæ Christianæ.

Noluit Iacob sepeliri cum malis hominibus in Ægypto, sed adiurauit Ioseph, vt eum mortuum ad patrum suorum sepulturam deferret. Hoc ipsum repetiit post benedictionem filiorum instante morte sua. Quod Ioseph sollicitus adimpleuit. Gene. 47.

Sepultus fuit Dominus per Ioseph & Nicodemum in sepulcro nouo exciso in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat. Matth. [...] Marc. [...] Luc. 23. Ioan. 19.

EXEMP. I. *De loco cœmeterij diuinitus demonstrato.*

Beda lib. [...] hist. An[...] c. 7. apud [...] tom. 8 [...] Dom. 6[...].

CVm in quodam monasterio Britanniæ, cui pręerat sanctissima Abbatissa Edilburga, grassaretur pestis, & passim quotidie raperentur multi ad Dominum; sollicita mater congregationis, qua hora etiam monasterij partem, qua ancillarum Dei caterua à virorum erat secreta contubernio, eadẽ plaga tangeret, crebrius in conuentu sororum perquirere cœpit, quo loco in monasterio corpora sua poni, & cœmeterium fieri vellent, cum eas eodem quo cæteros exterminio raptari è mundo contingeret. Cumq; nihil certi responsi, tametsi sæpius inquirẽs, à sororibus accepisset, accepit ipsa cum omnibus certissimum supernæ prouisionis responsum. Cum enim nocte quadam, expletis matutinæ laudis psalmodiis, egressæ de Oratorio famulæ Christi ad sepulcra fratrum, qui eas ex hac luce præcesserant, solitas Domino laudes decantarent: ecce subito lux demissa cælitus, veluti linteum magnum venit super omnes, tantoq; eas stupore percutit, vt etiam canticum, quod canebant, tremefactæ intermitterent. Ipse autem splendor emissę lucis, in cuius comparatione Sol meridianus videri posset obscurus, non modo post illo eleuatus de loco, in meridianã monasterij partem, hoc est, ad Occidentem oratorij secessit, ibique aliquamdiu moratus, & ea loca operiens, sic videntibus cunctis, ad cæli se alta subduxit, vt nulli esset dubium, quin ipsa lux, quæ animas famularum Christi esset ductura, vel susceptura in cęlis, etiam corporibus earum locum, in quo requietura & diem resurrectionis esset exspectatura monstraret. Cuius radius lucis tantus extitit, vt quidam de fratribus senior, qui in ipsa hora in oratorio eorum cum alio iuniore positus fuerat, referret, quod mane ingressi per rimas ostiorum vel fenestrarum radij lucis omnem diuturni luminis viderentur superare fulgorem.

II. Se-

II. *Sepultura gratis exhibenda.*

Gregor. ag. lib. 7. ist. 4. Baro. n. 8. anno m. 618. 9.

cra sepul ra gratis nda.

Diuus Gregorius epistola ad Messalinum Episcopum sic scribit: Secundum nostrum institutum noueris nos illicitam antiquam consuetudinem à nostra Ecclesia omnino vetuisse, nec cuiquam assensum præbere, vt loca humandi corporis pretio possit adipisci. Nam si Gentiles (vt arbitramur) viri Sichimitæ Abrahæ pro Sara mortua, atq; in loco proprio humanda, sepulturam gratis obtulerunt, & vix magna eius importunitate coacti sunt, vt pretium de loco sepulturæ perciperent: nos, qui Episcopi dicimur, de humandis fidelium corporibus pẽsa quid facere debemus. Hoc ergo fraternitatis vestræ iudicio committimus.

III. *De Gregorio Turonensi, qui delegit sibi abiectum sepulturæ locum.*

r. in vita s cap. 23. n. 17. n. 6.

Nec hic pretereundum, quomodo sanctus Gregorius Turonensis Episcopus consuetam sibi humilitatem etiam in ipsa sepultura sua seruauerit Nam in tali loco se sepeliri fecit, vbi semper omnium pedib. conculcaretur, & ipsa loci necessitas cogeret, ne vnquam in aliqua reuerentia haberi posset. Sed grex beati Martini talia non ferens, amicum domini sui de loco leuauit, & edito sepulcro Mausolæo ad læuam sancti sepulcri digna reuerentia collocauit.

TIT. XIII. De honoranda fidelium defunctorum sepultura, eaque cantu, tędis, cereis, floribus, campanarum pulsu, vestimentis, &c. ornanda.

EXEMP. I. *In sepultura S. Paulæ, Psalmi Hebræo, Græco, Latino Syroque sermone personarunt.*

Hieron. in ta S. Paulæ bilis. Rom. st. 27.

equiarũ mpa & lebritas.

SAncta Paula vidua nobilissima Romana, vt audiuit sponsum vocantem ad mortem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quoniã ecce hyems transiit & recessit, pluuia abiit, sibi lęta respondit: *Flores visi sunt in terra, tempus sectionis aduenit.* Et: *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Ex hinc non vlulatus, non planctus, vt inter sæculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis diuersis examina concrepabant: translataque Episcoporum manibus, & ceruicem feretro subiicientibus, cum alij Põtifices lampades cereosq; præferrent, alij choros psallentium ducerent, in media ecclesia speluncę Saluatoris est posita. Tota ad funus eius Palæstinarum vrbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerũt? Sacrilegium putabant, qui non tali fœminæ vltimum præstitisset officium. Viduæ & pauperes, in exemplũ Dorcadis, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis inopum multitudo matrem & nutritiam se perdidisse clamabat. Quandoque mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem: sed ita dignitas quædam, & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroque sermone Psalmi in ordine personabant: non solum triduo, donec & subter ecclesiam, & iuxta specum Domini conderetur; sed per omnem hebdomadam, cunctis, qui venerant, suum funus, & proprias lacrymas credentibus. Venerabilis virgo filia eius Eustochium, quasi ablactata super matrem suam, abstrahi à parente non poterat: deosculari oculos, hærere vultui, totum corpus amplexari, & se cum matre velle sepeliri.

II. *S. Parthenius sepelitur cum hymnis, & canticis.*

Ex Metaph. Sur. 7. Feb. tom. 1.

Cum in hac pia & Angelica vita refulsisset in terra Dei seruus, & vir venerãdus Parthenius Episcopus, & multos conuertisset à simulacris ad Deum viuũ, perinde ac morbo arreptus, à Deo vocatus requieuit in pace. Prædictus ergo Hypatianus Episcopus, cum audisset inclytum & venerandum patrem nostrum Parthenium ad Christum migrasse, relictis omnibus, quæ habebat in manibus, soluens ex ciuitate Heraclea, secundo vento, cum Deus iussisset, eadem nocte peruenit Lampsacum. Similiter etiam Cyri Episcopus, & Episc. Meliti, in qua fuerat natus: & Parij Episcopus nomine Eustathius, & reliqui ex ciuitatibus quæ erant circumcirca. Sicq; cum Psalmis & hymnis & spiritualib. cãticis deposuerunt eũ prope ecclesiam in oratorio, quod ipse ædificauit.

III. *Daniel Stylites honorifice sepelitur.*

Dum magnus ille Daniel Stylites extremum ageret spiritum, aderat Antistes Episcoporum (is erat Euphemius) cum aliis ad emigrationẽ animæ eius. Aderat & Rais mulier fidelissima; & vir quidam qui possidebatur à dæmone, ac pergebat ad columnam: qui & sanctorum ad sanctum aduentum, clamando, aperte significabat, & eos suis appellabat nominibus; & ipsorum, vt qui cõuenissent, meminerat Angelorum. Deinde adiiciebat fore, vt tertia hora eius diei Daniel excedat ad Dominum, & à diuturna habitatione immundus expellatur spiritus: quæ vtraque suo tempore euenerunt. Quæ autem prius dicta est, Rais magnifice parabat ea quæ pertinebant ad sepulturam: & cum multos adduxisset artifices, & iussisset fieri tumulũ in inferiori parte columnæ, & vsque ad fastigium, statuit ex vtraque parte tumuli homines, qui faces ferrent, & lampades tenerent in manibus, & ea canerent quæ cani solent in decessu. Cumque illa corpus infra detulisset, in plumbeo id ponit loculo: in hoc quoque seruans magni Danielis testamentum Ille enim mandauit discipulis: Seu Imperatores, seu reges, seu denique vlli alij se inuicem superare contendant in loculi sumtu & magnificentia, nolite suscipere; sed & ille & sic corpus deponi sinite, vbi & quomodo voluerit Rais fidelissima. Hæc ergo peracta sunt, & expulsus est immundus dæmon, cum multum hominem discerpisset.

Prædictio futurorum.

IV. *Sepelitur S. Bauo cum lampadibus & cereis.*

In vita eius per Theodoricum Abb. S. Trudon. c. 24. apud Sur. to. 5. Octob. 1.

Cum sanctus Bauo spiritum ex huius fæcis luto efflasset, translatum fuit eius funus sacerdotũ Christi in manibus ad ecclesiam beati Petri Apostoli. Expletis autem quæ necessaria erant funeri, cum lampadibus, & cereis, & psallentium choris in locum agonis sui, hoc est, in reclusionis cellulam reportatur, ibiq; ex officio sancti Episcopi Amandi sepelitur, non ad sitiendum, sed fonte viuo potandum: non ad plorandum, sed Euangelico risu ridendum: ad nullam prorsus huius corruptionis afflictionem sustinendam, sed ad perpetuæ consolationis stolam percipiendam.

V. *S. Amabilis cum honore sepelitur.*

In vita S. Amabilis c. 11. Sur. tom. 5. Octob. 29.

Sanctus Gallus Aruernorum Archidiaconus, & postea Episcopus, cernens ad tumulum sancti Amabilis presbyterij multa fieri miracula, omnesq; eius beneficiis gratulari, ingentes Domino gratias egit, qui ciues Aruernenses tanto patrono muniisset: æquissimumque sentiens, vt corpus eius sacrum loco honoratiori tumularetur, rem totam quibusdam amicis & religiosis hominibus communicauit. Ii lætantur omnes, hortantur vt id faciat. Ædificauit ergo in prima templi fronte in eius honorem egregij operis testudinem, & sub ea altare: eoque transtulit solenniter sacrum corpus illius, psallente clero, populoque cereos & lampades gestante.

VI. *Campanæ sponte personant in sepultura cuiusdam ignoti.*

Iac. Meyerus lib. 3. Ann. Flandric. an. Dom. 1062.

Anno Domini millesimo sexagesimo secundo, cum fames intolerabilis Flandros premeret, grandisque multitudo hominum panis quærendi gratia confluerer Aldemburgum, repertus ibi quidam prima luce, qui sub dio de nocte fame (vt creditum est) perierat: qui dum sepeliretur, prohibuit sacerdos Godobertus, ne pulsarentur campanæ, eo quod homo esset ignotus: sed ecce ibi stupentibus cunctis qui aderant, prodigio per se æra illa (mirum dictu) personuerunt.

Miraculũ.

TIT. XIV. De pœnis violantium sepulcra fidelium defunctorum.

EXEMP. I. *Monachus Abbatis sui sepulchrum conspuens diuinitus multatur.*

Ex Sur. in vita Petri Abb. Cauen. c. 24. die 4. Martij.

SErgius monachus & monasterij S. Trinitatis sancti Petri Gauensis Abbatis amarius, sæpe pro negligentiis suis à viro Dei Abbate suo argutus fuerat. Quadam vero die, maligno spiritu instigante, cum non sua merita, sed correptionis suæ amaritudinem memoraret, contra viri Dei sepulcrum expuit, & quem fratres monasterij quasi viuentem pronis ceruicibus in eodem loco salutare consueuerant, Iudęorum more conspuere non expauit. Mos autem, cũ adhuc viueret, viri venerabilis fuit, vt subditorum culpas puniret, ne futuræ vindictæ eos negligendo seruaret. Consuetudinis ergo suæ dignitatem post mortem etiam seruans, eundem monachum grauiter percussit. Nam vbi contra sepulchrum expuit, facies eiusdem intumuit, & ita os torsit, vt in maxilla depositum ex latere videretur. Percussus itaque, tunc primum cognoscere Abbatis sui magnitudinẽ cœpit, cum eum, cui quasi mortuo exprobrauit, viuere melius post mortem, & dignitatis suæ vigorem tenere altius didicit: sed cum magnis doloribus ingratus paternis beneficiis torqueretur, liuenti facie, tumentibus labiis, cinctus doloribus, ad venerabilem virum Abbatem meum Simeonem venit, reatũ suum confitendo aperuit, & meriti sui dari sibi pœnam tantę audaciæ dignam postulauit. Cui venerabilis Abbas respondit: Si ab illo percussus es, curare te nullus alius potest. Iussus ergo monachus rediit, & ante sepulcrum venerabilis viri in oratione prostratus, faciei & oris incolumitatem promeruit. Os namque, quod ad derogationem sancti sputum eiecit, percussum doluit, atq; eo verba proferente pœnitentiæ salutem recepit, vt patris sui iustitiam & pietatem contra detractorum fallaciam probaret. Quia nimirum vt magister bonus errantes percussit, & vt prius pater quem percusserat, sanauit. Felix vtrique, qui vtrumque potuit, videlicet & percutiendo corrigere, & sanando mulcere. Hoc autem idem Sergius monachus senex retulit: sed me petentem relationis suæ miraculum Domini Abbatis Simeonis testimonio confirmauit.

Pœnitentiæ fructus.

II. *Vindicta diuina in violatorem sepulcri sancti Ignatij.*

Baron. Annal. tom. 10. Anno Dom. 878.

Quomodo silentio præteribimus miraculum illud Lydi Sacellarij? Qui suggestione, Photij impudentis, monasterium ingressus: vt omnes qui in sancto eius sepulchro preces effundebant, vt suis egestatibus opem ferret, verberibus & iurgiis pelleret: & hoc cum fecisset, addidit malum malo, & præcepit, vt prope sacrum sepulcrum effodiatur, & profunde terra euertatur; ea videlicet occasione, eo, ꝙ eo in loco à Patriarcha multum aurum alias fuerat occultatum: reuera autem, vt hoc dedecus impingeret venerandis reliquiis: ita inuidia illum omnino occupauerat insanam videlicet eius animam, vt ne post mortem quidē illum quiescere sineret. Sed vna cum impio illo mandato, impium etiam ira à Deo immissa adorta est; non ferente in hoc loco Dei longanimitate, sed velociter merito inferente vindictam. Quamprimum igitur, vehementer clamans superbus ille ac si interficeretur, sursum ac deorsum proprio sanguine instar fluuij ex ore manante cruentatus, & elatus alienis humeris, quasi voce carens, quatuor diebus ita tormentatus efflauit animam.

III. *In monumentum S. Equitij Abbatis irreuerentia punita.*

Silere

Greg. 1. dialog. 0.

Silere hic etiam non debeo (inquit Diuus Gregorius) quod de sancto Equitio Abbate quondam meo reuerendissimo, Valentino narrante, cognoui. Aiebat namq; quia corpus eius dum in beati Laurentii Martyris oratorio esset humatũ, super sepulcrum illius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus, qualisque vir illic iaceret, perpendere ac vereri curauit. Tunc repente turbo cælitus factus, rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus, arcam, quæ superposita eius sepulcro fuerat, extulit, longeque proiecit; ita palam cuncti cognoscerent, quanti meriti esset is, cuius corpus illic iaceret.

TIT. XV. Corpora Christianorum defunctorum à bestiis quandoque sepulta, honorata & conseruata.

EXEM. I. *Leones aptant sepulturam S. Paulo Eremitæ.*

[B]reuiarium [R]omanum in [v]ita S. Pauli Eremitæ 15. [Ia]n. ex D. [H]ieronymo.

CVm Diuus Paulus & Antonius Eremitæ aliquando simul essent, & noctem in diuinis laudibus consumsissent, diluculo Paulus de morte, quę sibi instaret, admonens Antonium, hortatur, vt pallium, quod à b Athanasio acceperat, ad inuoluendũ suum corpus afferret. Quo ex itinere rediens ille, vidit inter Angelorum choros, inter Prophetarũ & Apostolorum cœtus, Pauli animam cœlum ascendere cumq; ad eius cellam peruenisset, inuenit genibus complicatis, erecta ceruice, extensisque in altum manibus corpus exanime; quod pallio obuoluens, hymnosque & psalmos ex Christiana traditione decantans, cum sarculam, quo terram foderet, non haberet: duo leones ex interiore eremo rapido cursu ad beati senis corpus feruntur: vt facile intelligeretur eos, quo modo poterant,ploratũ edere: qui certatim terram pedibus effodientes, foueá, quæ hominem commode caperet effecerunt? qui cum abiissent Antonius sanctum corpus in eum locum intulit; & iniecta humo tumulum ex Christiano more composuit Tunicam vero Pauli, quam in sportæ modum ex palmæ foliis ille sibi contexuerat, secum auferens, eo vestitu diebus solennibus Paschæ & Pentecostes, quoad vixit, vsus est.

[L]eones sancti obsequium præstant.

II. *Leo iuuat Zosimam in sepultura S. Mariæ Ægyptiacæ.*

Paulus Diaconus apud Sur. tom. 2. 9. Aprilis.

Cum Zosimas Abbas corpus S. Mariæ Ægyptiacę iacens mortuum inuenisset in solitudine, & manus sic, vt oportet, compositas, & corpus ad Orientem respiciens, lacrymas aliquamdiu fundens, & psalmos dicens tempori & rei congruentes, fecit sepulturæ orationem, & dicebat sibi ipsi: Forsitan nõ perplacet sanctæ hæc fieri. Hoc eo cogitante, designata erat in terra scriptura, vbi hæc scribebantur: Sepeli Abba Zosima miseræ Mariæ corpusculum, redde terræ quod suum est, & pulueri adiice puluerem, & ora Dominum pro me. Has senex cũ legisset litteras, cogitabat, quisnam esset, qui scripserat: illa enim litteras ignorabat (vt ipsa dixerat) in hoc tamen valde exultans gaudebat, quia eius sanctum didicit nomen. Glorificans a. Zosimas Dominum, & lacrymis corpus eius infundens: Tempus est, inquit, miser Zosima, quod iussum est, perfice. Sed quid faciam infelix, quia vnde fodere vaieã, non habeo? Deest sarculum, non est rastrũ, nihilq; ex omnibus est præ manibus. Hæc illo in corde suo secrete dicente, vidit lignũ permodicũ iacens; quod assumés, cœpit fodere. Valde a. dura erat terra, & valde fortissima, & nequaquam valebat senex fodere: quia & ieiunio confectus, & longa itineris fatigatione nimis erat exhaustus. Laborabat n. & suspiriis nimiis vrgebatur, & sudoribus madefactus ingemuit grauiter ex ipso sinu cordis sui, & respiciens vidit ingentis formæ leonem iuxta corpus sanctæ stantem, & eius plantas lambentẽ. Videns a. contremuit præ pauore grandissimæ feræ illius, præcipue quia audierat fœminam illam dicentem, Quod nunquã aliquã vidisset feram. Signo a. crucis se confirmauit vndiq; credens quia illæsum eum custodire valet virtus iacentis. Leo a. cœpit annuere seni, blandis cũ motibus salutans Zosimas a. dixit leoni: Quoniam à Deo missus venisti maxime ferarum, vt huius Dei famulæ corpus terræ cõmenderur, exple opus officii, iussuque eius corpusculum sepeli. Ego enim senectute confectus non valeo fodere, sed nec congruum quid habeo ad hoc opus exercendum: rursus a. tanti itineris spatia emetiri non valeo, vt aliquid adferam. Tu diuino iussu hoc opus cum vngulis facito, vt cõmendemus terræ hoc sanctum corpusculum Continuo a. iuxta senis sermonem, leo cũ brachiis & vngulis fecit foueam, quantá ad sepeliendũ sanctæ corpusculum sufficere posset. Senex vero lacrymis pedes sanctæ abluens & multipliciter effusa prece orans eum, vt nunc pro omnibus amplius oret, operuit terra corpusculũ nudũ adstante leone, sicut eam prius repererat, & nihil aliud habens, nisi illud scissum vestimentum, quod ei iá ante proiecerat Zosimas, & Maria quædã corporis sui membra texerat. Deinde recedunt pariter; & leo quidẽ interiora solitudinis quasi ouis mansueta abscessit. Zosimas reuersus est benedicens, & glorificans Domino nostro.

S. Mariæ Ægyptiacæ nomen reuelatur.

Virtus signi crucis.

Leo sancti viri iussis obedit.

III. *Sancti Anastasii martyris corpus exanime à canibus custoditur.*

Baron. Annal. Eccl. tom. 8. anno Dom. 627. apud Surium 22. Ianuar.

Carnifices cum sanctum illud caput sancti Anastasii martyris amputassent, vt eum interfectum esse ostenderent, ad Persarum Regem Cosrhoem detulerunt. Stellarium vero, qui præerat custodiæ carceris, cum Christianus esset, & sciret martyriũ honorare corpora, vellet autem sancti tollere reliquias

& eas ſeparare ab aliis, ne tantum lateret bonum permixtum cum cæteris corporibus, prohibuere carnifices. Cum filiis autem Ieſdim annunciata fuiſſet viri conſummatio, ad quam euntem martyrem illorum pueri conſequebantur, & illi ſeruiebant ii pecunia corrumpunt carnificum diligentiam, & vt corpus ſibi liceret in loco ſeparato deponere, non paucis emunt pecuniis. Deinde is quoq; monachus qui cum martyre exceſſerat è Cæſarea, & cum decertante ad finem vſq; permanſerat, cum & pueros filiorum Ieſdim, & quoſdam ex iis qui illic erant, monachis in noctem ſequentem aſſumens, vt martyris corpus pie ſancteque componeret; venit (ô quo modo, ô Chriſte, laudabo miraculorum tuorum magnitudinem:) inuenit canes alia quidẽ corpora toto ore exedentes, ab hoc autem ſolo ſe abſtinentes, vt quod non ſubiiceretur amplius legibus corporis. *Iam enim pulchritudinis corona in manu Dei* (vt diuinitus dixit Iſaias) *& diadema regni in manu Dei eius.* Cum ſuſtuliſſet ergo corpus martyris, & mundis linteis, quæ dedere filii Ieſdim pro vltimis corporis exequiis, mundas illas & ſanctas inuoluiſſet reliquias, in Sergii martyris monaſterio, quod ad vnum lapidem diſtabat à vico, deponit decimo ſeptimo quidem anno imperii pii Heraclii, vigeſimo autem ſecundo die menſis Ianuarii: is enim fuit dies, qui vidit deceſſum martyris.

Canes parcunt corpori S. Anaſtaſii martyris.

IV. *De ſancto Luciano, cuius cadauer ſepeliendum è mari ad littus delphinus effert.*

Sur. 7. Ian. tom. 1. & Bar. to. 3. Annal. Eccl. ann. Do. 326. ex Metaphraſt.

Sanctus Lucianus martyr cum iuſſu Imperatoris Maximiani in mare proiectus eſſet, cũ magno lapide appenſo in brachio eius dextero, vt ſubmerſus nuſquam appareret, & corpus eius nullam aſſequeretur ſepulturam, nec iuſta ei fierent: poſtquam ibi fuiſſet per quatuordecim dies, quintodecimo die Delphinus in ſiccum eum hoc modo extulit: Cum eius diſcipuli circa ripas & littora alius alibi verſarentur, vt viderent, ſi quo modo poſſent eum è mari eiectum inuenire, tempore autem hyberno id valde eſſet turbatum: diuturnum tempus effecit, vt plane deſperarent ſe poſſe id inuenire. Interim vero adueniente decimoquinto die, martyr in ſomnis apparens cuidam Glycerio, germano ſuo diſcipulo, qui tunc verſabatur in aduerſa regione continenti Nicomediæ, dixit ei: O tu, cum primum mane ſurrexeris, abi in hunc locum, oſtendens locum littoris. Te enim, inquit, conueniam, cum illuc veneris. Ille a. cum primum ex magna euidentia & admiratione eorum, quæ oſtenſa fuerant, eum ſomnus dimiſiſſet, & iam dies illuceſceret, ſurgens, & quoſdam alios ex piis ſecum aſſumens, cum eis venit in locum, qui fuerat ei ſignificatus. In eo a. ingens delphinus aſcendebat è mari, iam ex eo emergen; qui cum eſſet extenſus ſuper aquæ ſuperficiem, valde ſpirabat, & ad terram contendebat: eratque circa ipſum multa ſpuma, & murmur fluctuum, qui ab ipſo ſcindebantur. Ferebat autem extenſum mortuum, tanquam in lecto iacentem. Eratque ſpectaculum mirabile, ſuper corpus adeo lubricum & rotundum quiete manens mortuus, & nec à ſuo pondere, neque à vi fluminum deuolutus ab eo, quod ipſum portabat, vehiculo. Cum autem Delphinus fuiſſet prope continentem, fluctu ſublime fuit ſublatus, & terræ id appulit. Atq; ille quidem ſtatim exſpirauit. Tunc diſcipuli ſepulcrum illi quale potuerunt, prout tẽpus vrgebat, ſtatuerunt, & humili ſepultura adonarunt. Hæc autem omnia cum ſancta Helena percepiſſet, vt erat ſanctorum Martyrum ſtudioſiſſima, digno trophæo triumphum Martyris ornare decreuit, atque illic ſumptuoſum deſuper Baſilicam erigendam curauit.

Luciani corpus delphinus fert ad littus.

V. *Sancti Stanislai reliquias è feris protegunt aquilæ inuſitatæ magnitudinis.*

Ex Martino Cromero de rebus Polonorum & Ioann. Longino Canon. Craco. Sur. to. 2. Maii. 8. ca. 4. vitæ S. Stanislai.

Cum impius Boleslaus Poloniæ Rex Stanislaum Epiſcopum Cracouienſem altari adſtantem gladio percuſſiſſet, & occidiſſet, eius corpus exanime è templo extractum, militibus diſcerpendum tradit, graui propoſita pœna prohibens, ne quis aut iuſta funeri perſolueret, aut diſiectas corporis partes colligeret, & ſepulturæ mandare auderet, ſcilicet vt à canibus & volucribus, & feris beluis deuoraretur. Sed non eſt paſſus ille omnia circumſpectans diuinæ prouidentiæ oculus, tam fœde lacerari exiſtimationẽ martyris ſui. Nã altera ab eius cęde die, cũ Rex & impii adminiſtri crudelitatis eius, putarent iã corpus omne à canibus & auib. abſumptũ, à quatuor mundi partibus totidẽ raræ formæ & magnitudinis aduolarunt aquilæ, magnoq; ſtudio loca, in quibus diſſipata erant ſancti Præſulis membra, circumuolitantes, non ſinebant ab illis vel feris, vel volucribus ea attingi, donec miraculo admoniti viri religioſi membra diſſecta in vnum collegerint, eaque diuinitus in vnum corpus iterum coierint.

Corpus S. Stanislai defendunt aquilæ.

TIT. XVI. Impiis ſacram non prodeſſe ſepulturam.

EXEM. I. *Corpus cuiuſdam mali ſacerdotis priuatur ſepultura monitione cœleſti.*

Cyrillus epiſt. ad Aug. de laudibus D. Hier.

SAcerdos quidam maioris eccleſiæ cuſtos impudicus, luxuriæ & ebrietati deditus, nondum cõpleto anno de hoc ſeculo migrauit. Cuius corpore in cæterorum ſepulto barathro ſacerdotum, vt eius punitio cunctis innoteſceret ad exemplum, ſubſequenti nocte tantus in eccleſia, eiuſque cœmeteriis fuit ſtrepitus, quod rumore nimio in vrbe illa commorantes excitati, pauore ingenti velut amentes in eccleſiam cucurrerunt. Stant itaque omnes circa eccleſiam, ſtrepitus vehementes, campanarumque ſonitus audientes. Diuinam quidem exorant clementiã, quatenus cur iſta fiant debeat reuelare: ſed nullum exauditionis ſentiunt adiuuamen. Diluculo hoc ceſſante, cuncta quæ fuerãt in eccleſia reperiũt reuoluta, & quaſi vndiq; flamis igniũ violata.

Ad hoc

[margin: ...pparitio Hierony-...]

Ad hoc memoratus pontifex preces indicens populo, quid sequenti eueniat nocte, præcipit expectari. Ne nimis succumbam verbis, sequenti nocte duplex strepitus & pauoris tribulatio est secuta. Qua de re repletus populus amaritudine & dolore, cernens nullũ sibi à Domino adiutorium euenire, sicut vulnerati, qui in monumentis proiecti dormiunt, existebant. Die a. elucescente, omnibus in ecclesia orationibus congregatis glorioſus Hieronymus subito septies sole splendidior in ecclesiam veniens, ad altareque gradiens cunctis videntibus & mirantibus, per horã forte sub silentio manens, obstupenti populo, hoc propter Sacerdotis illius miserũ cadauer sacris indigne locis conditum, ad spectantium terrorẽ contigisse intimauit: eidemq; mandans, vt cadauer miserũ tartareis post resurrectionẽ omniũ mansionibus deputandũ, dissepultum, flammis traderent protinus concremandũ. Alioquin incepta pestilentia non abiret. Et sic ab intuentiũ oculis est inuisus. Quod vt ordinauerat, lætabũdus populus protinus adimpleuit, Deo & beato Hieronymo laudes præcipuas persoluendo. Et sic pestis illa cessauit. Qui deinceps beatũ Hieronymum omnes vnanimiter deuotione maxima inceperunt colere.

II. *De famulo proditore è loco sacro à canibus ignotis extracto, & ab iisdem discerpto.*

[margin: ...homas ...antiprat. ...l. apum c. ...parte 4.]

[margin: ...muli in- ...os domi- ...os nequi- ...& prodi- ...o.]

Erant in Flandria, sicut presbytero quodam terræ illius narrante cognoui, viri duo diuites, qui cõtra se grauiter inimici, opportunitatem quærebant, quomodo vnus alterum caperet vel necaret. Erat autem quidam nequissimus, qui vnius seruus fuerat & nunc alteri seruiebat. Ad illum ergo cui olim seruierat veniens, conquestus est de domino, cuius ad præsens seruus erat: sibique dixit fore perfacile, vt illius manibus eum tradat. Qui gauisus, continuo pactus est pecuniam illi dare, & spopondit, & exinde nacta opportunitate, dominum suum tradidit in manus inimici. Quo occiso, venit proditor ille ad amicos partis aduersæ, & simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. Credebat enim scelus proditionis in primo, omnes, nisi solos illos cum quibus pactum inierat, latuisse. Sed non sic erat. Comprehensus ergo ab illis, quibus tradere voluit occisorem; oblatus est iudici, & suspensus turpi morte necatus est: sed scelus eius facto postmodũ claruit turpiori. Amicorum enim precibus patibulo deponi permissus, in terra sepultus est. Nec mora die sequenti cum de nocte sepultus fuisset, ignoti canes multis videntibus extraxerunt eum, & membratim inter se miserabiliter discerpserunt.

[margin: ...uaritia ...roditionis ...ater.]

III. *De cadauere viri scelerati ab æde sacra diui Vincentii diuinitus proiecto.*

[margin: ...reg. Tur. ...l. de gloria ...artyrum ...9.]

Gregorius Turonensis refert, apud vrbem Tolosatium fuisse quendam Antonium nomine, iniquum, Deo, & omnibus hominibus odibilem, eo quod multa perpetraret scelera. Factum est autem vt impletis diebus, migrans à sæculo, in basilica sancti Vincentii sepeliretur, in qua ipse viuens sibi vas deposuerat. Verum vbi cunctos sub alta noctis silentia sopor arripuit, & omnes blandiente somno dedissent membra quieti, sarcophagus ille à sancta Basilica per fenestram proiicitur, & in medio deponitur atrio. Mane autem facto, ibi repertus est, effractum supra se opertorium habens. Denique propinqui illius non intelligentes virtutem Dei, neq; sentientes sancti iniuriam, in cuius templo indignum temere sepelierant, iterũ deposito sarcophago, in loco in quo prius fuerat, altius suffoderunt. Altera vero illucescente die inuenerunt eum iterum foris eiectum, in medio esse atrii, & sic intellexerunt magnalia Dei. Ex hoc enim à nullo tactus vsq; hodie in loco, in quo eiectus est, in testimoniũ reseruatur.

IV. *De Valeriano Patricio viro lubrico in terra sancta sepulto, quo modo iubetur exhumari.*

[margin: *Gregor. Magn. l. 4. Dialog. cap. 52.*]

Ioannes vir magnificus in hac vrbe locum Præfectorum seruans, cuius grauitatis, atq; veritatis sit, nouimus, qui mihi testatus est, Valerianũ Patricium in ciuitate, quæ Brixia dicitur, fuisse defunctũ. Cui eiusdem ciuitatis Episcopus, accepto pretio, locum in ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsq; ad ætatẽ decrepitam leuis ac lubricus extitit, modumq; suis prauitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit dicens: Vade, & dic Episcopo, vt proiiciat hinc fœtentes carnes, quas hic posuit, quod si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem Episcopo custos timuit confiteri: & rursus admonitus declinauit. Die a. trigesimo eiusdẽ ciuitatis Episcopus cũ vespertina hora sanus atq; incolumis ad lectum rediisset, subita & inopinata morte defunctus est.

[margin: Apparitio S. Faustin. Mart.]

[margin: Episcopi indignum hominem in templo sepelientis pœna.]

V. *De cadauere Valentini hæreticorum defensoris ab ecclesia post sepulturam eiecto.*

[margin: *Idem ibid. cap. 53.*]

Adest quoq; in præsenti venerabilis Frater Venantius Lunensis Episcopus, & magnificus Liberius vir nobilissimus, atq; veracissimus, qui se scire, suosque homines interfuisse testantur, eam rem quam narrant nuper in Genuensi vrbe contigisse. Ibi namque, vt dicunt, Valentinus nomine ecclesiæ Mediolanensis defensor, defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis voluptatibus occupatus; cuius corpus in ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte a. media in eadem ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ex ea expelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdem Valentini pedes quadam ligatura strinxerant; & eum ab ecclesia clamantem ac nimium vociferantem foras trahebant, qui videlicet perterriti ad sua strata reuersi sunt. Mane a. facto aperientes sepulchrum, in quo idem Valentinus positus fuerat,

[margin: Cadauer Valentini hæretici extra ecclesiam à dæmonio extractum.]

eius corpus non inuenerunt. Cumq; extra eccleſiam quærerent vbi proiectũ eſſet, inuenerunt hoc in ſepulcro alio poſitum, ligatis adhuc pedibus, ſicut ab eccleſia fuerat abſtractum.

VI. *De Almarico hæretico Concilii decreto è loco ſacro pro ecto & diſperſo.*

Io. Naucl. gener. 40. vol. 2.

Almaricus Carnotenſis Epiſcopus, hæreticus licet iam fuiſſet (vt putabatur) in pace Eccleſiæ ſepultus: quia tamen conſtabat eum ſectæ cuiuſdam fuiſſe auctorem, condemnatus eſt à Concilio, ac de ſacro cœmiterio eiectus, eiuſque cinis & oſſa diſperſa.

VII. *De tinctoris cadauere in eccleſia ſepulto, & poſtmodum ibidem non inuento.*

Gregor. Magn. lib. 4. dialog. cap. 54.

Damnati æternis ſuppliciis vox horrida.

Nam quid quoque in hac vrbe contigerit, tinctorum qui hic habitant, multitudo teſtatur, quod quidam artis eorum primus, cum defunctus fuiſſet, in eccleſia beati Ianuarii martyris, iuxta portam ſancti Laurentii à coniuge ſua ſepultus eſt. Sequenti a. nocte ex eadem ſepultura audiente cuſtode eius ſpiritus cępit clamare: Ardeo, ardeo: cũ vero diu has duas voces emiſiſſet, cuſtos hoc eius nuntiauit vxori. Vxor vero illius eos, qui diligenter inſpicerent, artis eiuſdem viros tranſmittit ad eccleſiã, volens cognoſcere qualiter eius corpus eſſet in ſepulcro, de quo talia clamaret. Qui aperientes ſepulcrũ veſtimenta quidam intacta repererunt: quæ nunc vſque in eadem eccleſia pro eiuſdem cauſæ teſtimonio ſeruantur, corpus vero illius omnino non inuenerunt, ac ſi in eodem ſepulcro poſitum non fuiſſet. Qua ex re colligendum eſt, qua vltione anima eius damnata ſit, cuius & caro eſt ab eccleſia proiecta.

VIII. *Excommunicatus à cœmiterio ſancto eiicitur.*

S. Antonius in 2. par Chron. tit. 17, c. 6. in principio.

Filii in patrem impietas, & ambitio.

Anno Domini milleſimo ſeptuageſimo, cum Henricus quintus per duos annos ante mortem patris ſui declaratus eſſet futurus Imperator, ab eo immemor beneficii recepti, aduerſus patrem rebellionem mouit, ac ſub obtentu meliorandæ Reipublicæ, ac reſtaurandæ eccleſiæ in ipſum inſurgit: ſumens occaſionem ex eo, quod pater eius excõmunicatus eſſet à ſancta Romana Eccleſia. Vnde facile Saxonum principes patri ſuo ſemper infeſtos, ſuę voluntati coniunxit. Multi præterea Principes Imperii relicto patre filio adhæſerunt, ad poſtremum cunctis illum relinquentibus, à filio capitur, & carcerali cuſtodiæ mancipatur. Vbi cum audientiã peteret, filius vna cũ principibus dolo circumuẽtũ cogunt Imperialia inſignia filio reſignare. Quo facto dimiſſus eſt, omnium ſuffragio deſtitutus, per Alemanniam vagus & profugus diſcurrens Coloniam venit. Ciues a. eius miſerati ſunt calamitatẽ, & ab eis non ſicut exul, ſed tanquam Imperator ſolenniter eſt ſuſceptus. Inde multis illum concomitantibus Leodium venit, vbi vocata Principũ Curia, aliquibus ad eum confluentibus, aſſeruit à filio fuiſſe coactũ Imperialia inſignia reſignare. Filius a audiens illum Leodii eſſe, obſidere eũ parauit; præmiſſiſq; militib. qui Pontẽ ſuper Moſam fluuiũ ſitũ occuparent, a gente patris repulſi multi occiſi ſunt, atq; capti: inter quos Bruno comes occiſus eſt: ſicque filius cõtra patrẽ pergens rediit inglorius. Non a. multo poſt tempore Henricus quartus ipſe apud Leodium moritur, ac à ciuibus in eadem eccleſia more Principũ ſepelitur. Sed poſtmodũ mandato ſummi Pontificis, tanquã excõmunicatus cœmiterio ſancto eiicitur, & omnes ei ſepultura Chriſtiana denegatur.

Filii ambitio & contra patrem inſurgentis confuſio.

IX. *Paganus iuxta S. Dunſtanum ſepultus eiicitur.*

Idem ibid. tit. 16. c. 7 §. 6. in fine.

Mos verberandi pueros immerentes.

Moris erat in monaſterio, vbi olim ſanctus Dunſtanus fuerat Abbas, & poſtea ibi ſepultus, omnes pueros in ſcholis verberari ante quintum diem Natalis Domini; non pro culpis tantum, ſed ex vſu tãtu. Forte ex hac cauſa, vt aſſueſcerent etiam ſine cauſa rationabili patienter ferre vltra magiſtrorũ & prælatorũ. Rogati ſunt magiſtri, vt condonarent illũ diẽ: qui noluerunt. ſed omnes ſe ad virgas præparauerũt. Ea nocte aſtitit vni eorũ in viſu ſanctus Dunſtanus dicens: Cur iam pauidi eſtis ô pueri? Quia, inquit, domine, furor magiſtrorũ ſanari nequit. Ne timeatis, ait, ego eos ſedabo. Ego ſum Dũſtanus pater huius monaſterii. Hoc tibi erit ſignũ, qui liberabo vos. Vade & dic cuſtodi eccleſiæ, vt auferat ab eccleſia corpus filii Aroldi, quẽ gentilẽ odibilis quorundã adulatio iuxta me auſu temerario ſepeliuit. Quod ſi cito nõ fecerit, graue damnũ tota hæc eccleſia patietur. Iã Aurora illuſcebat, hora pueris tremenda; & magiſtri inſtabant armati corrigiis nodatis, expectantes pueros ante ſe tranſituros. Et ecce ſubito omnes magiſtri dormierũt: & pueros per mediũ tranſeuntes nõ fuit qui tangeret. Adoleſcens a. detulit mandatum cuſtodibus, qui contempſerunt: poſtea à quibuſdam Monachis ſanctus Dunſtanus à loco diſcedere viſus eſt. A quibus cũ detineretur, & cur diſcederet, quæritur, reſpondit. Se fœtorẽ paganæ carnis, & quorundã illic viuentiũ iniquitates ferre nõ poſſe. Quę res, inquit, ſi nõ fuerat emendata, tota hæc ciuitas, & hęc eccleſia luet. Nõ ita multo poſt ciuitas combuſta eſt, & tota eccleſia cũ officinis ſuis, excepto dormitorio & refectorio cum clauſtris, quę ibi appendebant.

Apparitio S. Dunſtani.

Sancti loca ſacra, ob inhabitantium peruerſos mores deſerunt.

De ſeptem operibus miſericordiæ ſpiritualis.

1. Peccantes corrigere. 2. Ignorantes docere. 3. Dubitantibus recte conſulere. 4. Pro ſalute proximi Deum orare. 5. Conſolari mœſtos. 6. Ferre patienter iniurias. 7. Offenſas remittere.

TIT. XVII. De primo opere miſericordię ſpiritualis. De corrigendis peccantibus.

Dulcitur

Dulciter & benigne increpabat Loth Sodomitas, licet illi acquieuerint ei.

Reprehensurus Regem Achab Regem Israel vir quidam de filiis Prophet ... um, proposuit ei similitudinem, per quam cognouit rex peccatum suum.

Nehem. 5.
Nehemias audiens clamorem populi, propter grauamina quæ patiebatur à diuitibus, increpauit optimates, & Magistratus. Idem fecit pro eo, quod multi portando onera, diem Sabbathi profanabant.

Iudith. 8.
Audiens Iudith propositum ciuium suorum, quod post quinq; dies volebant ciuitatem tradere Assyriis, reprehendit eos sermonibus fidelibus & discretis.

Daniel. 5.
Daniel valde discrete arguit Regem Balthazar exemplo patris sui. Et nota quam patienter Rex illum audiuit, licet dixisset contra eum, & postea ipsum magnifice honorauit.

Matth. 3.
Cum miro feruore dicebat Ioannes Baptista Pharisæis & Saducæis: Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira.

Ioan. 9.
Pulchre arguebat & conuincebat Pharisæos ille cæcus natus, à Domino illuminatus, dicēs: Mira illud quidem est, quod vos nescitis vnde sit ille homo, & aperuit oculos meos: à sæculo non est auditum, quod aperuerit quis oculos cæci nati: nisi hic esset à Deo, non potuisset facere quidquam.

Act. 6 & 7.
Stephanus in Concilio Iudæorum existens confidenter increpabat eos dicens inter cætera: Duri ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri ita & vos. Quem Prophetarum non persecuti sunt patres vestri?

Act. 13.
Paulus intuens Elymam Magum, qui nitebatur auertere proconsulem à fide, dixit illi: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias Domini rectas.

EXEMP. I. *S. Amandus corripiens Regem primo eijcitur regno, postea est gratus.*

Naucl. to. 2. gener. 21.
S. Petri apparitio.
SAnctus Amandus Episcopus Argentinensis, cum aliquando Romam venisset, in ecclesia sancti Petri pernoctauit, vbi ei apparuit sanctus Petrus, iussitque vt pergeret ad Dagobertum Regem, ac de peccatis suis eum corriperet: quod & fecit. Et cum illi verbum salutis prædicat, regno extruditur. Sed tandem resipiscenti Dagoberto Amandus gratus fuit.

II. *S. Isaacius Valentem Imperatorem Arianis fauentem tota libertate corripit.*

Niceph. l. 11. hist. Eccl. cap. 50.
Sanctus Isaacius, qui circa Constantinopolim monasticam casam habuit, cum aliis rebus vir bonus, tum quoduis adire discrimen propter Deum promptus & paratus, cum Valētem vna cum exercitu exeuntem videret, ad eum accessit, & manibus frenum equi, quo ille vehebatur, arripuit, & voce magna dixit: Quo, ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neq; illius opem tecum trahis? Nam ille quodammodo contra te barbaros excitauit, quoniam & tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemas linguas exacuisti, eosque, qui pro eo atque decet, de illo opinantur, atque illum rite laudibus ferunt, ex sacris ædibus eiecisti. Redde igitur recte sentientibus, & sinceræ fidei Nicænæ decretum seruantibus, quas ademisti ecclesias: & labore nullo victor in bello euades. Si enim aduersari illi desieris, & quieueris, quiescet scilicet, & ille quem tu oppugnas. Si verbis hisce contemptis, in aciem perueneris, re ipsa experiere, quā durum sit contra stimulum recalcitrare, & in cœlum impotentem linguam tollere. Neq; enim ipse redibis, & quas tecum ducis copias, perdes. Imperator autem vehementiore ira commotus: Ego vero, inquit, redibo cū præclaro trophæo, & dignas à te temeritatis tuæ sumam pœnas, prædictionemq; tuam falsam esse ostendam. Et confestim iussit hominem comprehendi, & in custodia asseruari, donec rediret. At ille abductus vociferabatur: Eneca etiam, inquiens, si mendacia esse deprehenderis verba mea.

Prædictio interitus Valentis Imp.

Num autem ad rem collata sint sancti viri dicta, res ipsa gesta declarabit. Valens enim Imperator cū copiis est egressus, barbari cōuersi retrocesserunt: quos ille insequens, Thracia post se relicta, Adrianopolim venit, quæ in Macedoniæ finibus sita est. Atque vbi non longe ab hostibus abfuit, cum ipsi in tuto essent, ex improuiso, ordinibus non dispositis, atq; acie pro eo atq; debuit structa eos est adortus. Cum vero barbari confertim ruentes, equitatus eius impetum & impressionem distraherent, & grauiorem armaturam in suam verterent, alius alio se recepit: hostes autem eis imminentes, metu nullo, cædem multam fecere. Imperator quoq; ipse, cum ex equo per desperationem summā descendisset, quantū poterat fugiens, in quandam villæ domunculam stramentis contectā, cum paucis, qui eum secuti fuerāt, latere ibi volens, se abdidit. Barbari autē impetu, & celeritate maxima insequentes, sicuti alia ad quę venerant tecta, ita & domunculam istam incenderūt: cum quidem, vt dicitur, nihil de Imperatore suspicarentur. Sic illi vna cum vico eo veritatis etiam hostem in cineres redegerunt. Quo tempore fama est, Deo dilectum virum Isaacium, cum Valentem in domuncula ea assum sentiens, nidore eius repleretur, eis qui secum in custodia erant, annuntiasse.

S. Isaacii contra Imperatorem Arianum libertas & fiducia.

Valentis Imp. miserandus interitus.

S. Isaacius sentit longe absentis interitum, & nidorem adusti cadaueris.

III. *Macedonius monachus magno animo mon ta curat deferri Imperatori.*

Ex Theodoreto lib. Eccl. hist. 5. ca. 19. Baron. to. 4. Annal. Eccl. sub annum Dom. 38.

Macedonius vita insignis monachus, vir tum rerum, quæ in cōmuni vita geruntur inscius, tum literarum sacrarum prorsus ignarus, in montium verticibus vitam agens, noctes diesq; omnium Saluatori sinceras preces offerre solebat; qui neq; Imperatoris violentiam pertimescere, neq; de potestate eorū, qui missi fuerant, laborare visus est: sed in media vrbe, prehenso alterius Iudicum pallio, ambos ex equis descendere iubet: Illi vero cum viderent senem statura exigua, pannis sordidis amictum, primo indignari quidem: sed vt primum à quibusdam illorum qui antecedebant, viri virtutem didicerant, desilire de equis, illius genua amplecti, veniam denique precari cœperunt. Macedonius diuina.

Virtus formam contemptam reddit venerabilem.

Viri idiotæ sapientissima admonitio ad Imperatorem.

uina imbutus sapientia tali eos oratione compellat: Dicite, viri chariſſimi, Imperatori hæc verba: Non ſolum Imperatorem eſſe eum, ſed hominem etiam. Itaq; ne oculos tantummodo ad Imperium adiiciat, ſed ſuam ipſius naturam mente complectatur. Nam cum homo ſit, imperat eis qui ſunt eiuſdem naturæ participes: humanam autem naturam ad Dei imaginem, & ſimilitudinem eſſe fabricatam. Quare ne adeo crudeliter, & inhumane imaginem Dei è medio tolli iubeat: nā bilem mouet opifici, cum eius imaginem contumelioſe tractat. Conſideret enim, quā iniquo animo tulerit ipſe æneam coniugis imaginē contumelia affectam eſſe: ſe tamē in imaginem Dei contumelioſum eſſe non dubitare. At quantum interſit inter imaginem inanimem & animatam, viuam ac rationis compotem, omnib. qui ſunt mente præditi, perſpicuum eſt. Illud præterea ſecum cogitet, nobis perfacile eſſe, pro vna ænea imagine multas fabricare: ſed non poſſe eum omnino facere vel pilum vnum illorum qui interfecti ſunt. Hac audita oratione, viri illi admirabiles eam ad Imperatorem retulerunt.

Homines ſunt ſpirantes Dei imagines.

IV. *D. Amatus monendo libere & diſcrete Romaricum nobilem, eum ad perfectionem adducit.*

Sur. in vita D. Amati tom. 5. Septemb. 13.

Ea tempeſtate, qua Diuus Amatus Abbas à fratribus ad perluſtrādas Auſtraſianorū vrbes miſſus eſt, fuit vir nobilis in palatio, & in populo honoratus Romaricus, habitu quidē laicus, ſed animo religioſus: ad cuius ædes diuino nutu præfatus S. Amatus Abbas diuertit. Eum intuens Romaricus, inprimis reuerenter & honorifice excepit. Cumq; iam menſa apparata eſſet, inter epulas hortabatur eū, vt expetenti & deſiderāti ſibi verbū ſalutis exponeret. Mox ille, vt erat promptus & circumſpectus in ſermone, ita locutus eſt: Cernis hūc diſcum argenteum? Quā multos ille & antehac habuit, & deinceps habiturus eſt ſeruos? Et tu ipſe velis nolis, nunc ſeruus illi⁹ es: ſiquidem ſeruādi eius cauſa eū poſſides. Et ille quidem nunc ex ſe edentibus æqualem nauat operam, ſed à te, qui eum nunc ſeruas, de illo quandoq; ratio exigetur. Scriptum namque eſt: *Aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit.* Et ipſe Dominus ait: *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram.* Hæc cum S. Amatus dixiſſet, Romaricus ait ad eum: Obſecro ſanctitatem tuā, vt aliquot diebus apud me maneas dicaſq; quid faciendum mihi ſit. Quod n. iam olim auxius concupiui, Dei benignitate nunc completum iri gratulor. Sanctus Amatus reſpondit: Cum ſis generis nobilitate ſublimis, opibus pollens, magno ingenio præditus, demiror te ignorare illud, quod Dominus ſciſcitanti reſpondit, quid faciendo vitam æternā poſſideret. Dictum eſt illi: *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata:* quæ cum ille à ſua iuuentute ſe cuſtodiuiſſe reſponderet, ſubiunxit Dominus: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & habebis theſaurum in cœlo: & veni, ſequere me.* Hæc vt audiuit vir Domini Romaricus, amore & deſiderio

Sermonum conuiuantium ſalutaris materia & fructus.

Vocatio Romarici ad religionem.

Dei inflammatus, paucis euolutis diebus ſpreuit diuitias, & quidquid hic mundus habet, & factus eſt monachus.

V. *Correptio debet eſſe non vltrix, ſed cum charitate correctiua.*

Dionyſ. Areop. ad Demoph. epiſt. 8. Baron. to. 1 Annal. Eccl. ſub an. Dom. 59.

Quid de Cretenſi illo Carpo memoria dignum Dionyſius ſcribat ad Demophilū, hic deſcribere nō abſurdum exiſtimaui: Cum aliquando, inquit, in Cretā veniſſem, ſanctus Carpus me ſuſcepit hoſpitio, vir ob eximiam animi munditiem ad Dei ſpeculationem vltra ferme omnes aptiſſimus. Denique nunquam ſancta myſteria celebrare cœpiſſet, niſi prius inter eas preces, quæ antea conſumātur, ſacra illi ac propitia viſio apparuiſſet. Hunc igitur (vt ipſe referebat) infidelis quiſpiā contriſtauerat aliquando. Erat autem cauſa triſtitiæ, quod ille quendā ab Eccleſiæ fide ad impietatis errorē adduxerat. Cumque eius celebritatis, quā vulgus Hilaria vocat, agerentur dies: qui debuerat pro vtriſq; benigniſſime orare, atq; Dei Saluatoris auxilio alterum ab errore cōuertere, alterum bonitate ſuperare, nec deſiſtere, quin eos admoneret per omnem vitā, donec pœnitentiæ tempus ſupereſſet, & ita eos ad Dei cognitionem attrahere; vt iam tandem quæ illis erant ambigua & obſcura, pateſcerent, & ab iis q̄ præter rationem audenter admiſerāt, reſipiſcere legitima ſeueritate cogerentur: neſcio quo pacto (cum intra ſemetipſum id antea paſſus non eſſet) tunc vehementē indignationem imbiberat animo. Sic itaq; affectus obdormiuit: erat enim veſpera. Cum vero circa mediam noctem, quo tempore cōſueuerat ipſe ſemper apud ſe ad diuinos euigilare hymnos, expergiſcitur quidem & ſurgit, cū ſomnos parum quietos, & crebro interruptos, nec abſque perturbatione cepiſſet. Stans tamen ad diuinā precem & collocutionem nō ſatis intente, irreligioſe triſtabatur, & ferebat grauiter iniquū eſſe dicens; Si impij homines, & qui vias Domini peruerterent rectas, adhuc viuerent: & hæc dicens, precabatur Deum, vt amborum vitā turbine aliquo & fulmine prorſus extingueret. His dictis repente ſe vidiſſe referebat, domū, in qua conſiſtebat, primū vehementer agitari, ac demum à ſummo culmine per medium diuidi, & quendā ante ſe ingentis luminis rogum, cumq; (videbatur enim iam ſub dio eſſe locus) à cœlo ad ſe vſque deferri. Cœlum vero iſtud patere conſpiciebat eiuſq; cardini Ieſum inſidere, innumeris illi humana ſpecie adſtantibus Angelis. Et iſta quidē vidiſſe, cum ſuperne adſpiceret, & ſe eſſe admiratum memorabat. Vbi vero ad inferiora deflexit obtutus Carpus, ipſum quoq; ſolum inſtar vaſti ac tenebroſi cuiuſdā profundi diſciſſum ſe vidiſſe ait, atq; viros illos, quibus mala imprecatus fuerat, ante ſe ad os illius profundæ voraginis ſtare trementes ac miſerabiles, & qui ipſa pedū ſuorum labilitate iā mergendi viderentur: porro ab inferiori parte voraginis ſerpentes cernebat emergere; qui circa illorum pedes ita inſtabiles ac nutātes,

S. Carpus ex zelo nimia capitur iracundia.

Viſio S. Carpi.

interdum quidem in globum colligi, & grauari vna atq; pertrahere; interdum vero dentibus, & caudis, ore, gutture, linguis, ac toto corporis motu vim immensi pauoris viderentur incutere, vt qui modis omnibus deorsum illos precipitare molirentur. Fuisse autem & viros quosdam in medio, qui contra eos vna cum serpentibus impetum facerent, exagitãtes vna, & impellentes atque ferientes. Videbantur autem illi lapsui proximi partim vi, partim etiam inuiti, partim etiam sponte, cum à malo sensim & cogerentur, simul & inducerentur. Referebat autẽ Carpus, dum inferiora adspiceret, fuisse delectatum, atque superiora neglexisse, grauiter autem & indigne ferentem, quod illi nondum cecidissent: & cum sæpius eo desiderij ferretur impetu, eosq; ipse niteretur impellere, semperq; frustra moliretur, molestissime tulisse, & contra eos imprecatum esse. Cum ecce vix tandem reuocatis ad superna luminibus, vidit cœlum, sicut prius adspexerat, Iesumq; miseratum quod fiebat, de cælesti illa sede consurgentem ad eos vsque descendere, & porrigere clementissimam manum, Angelosque vna opem ferentes aliunde alium tenuisse viros; ac dixisse Iesum Carpo stanti porrecta adhuc manu: Iam percute aduersum me. Paratus enim sum iterum pro saluandis hominibus pati: gratum mihi istud est, dum non alij homines peccent. Tu autem inspice, an tibi vtile sit, hanc istius profundi, & cum serpentibus mansionem, Dei ac bonorum, clementiumque Angelorum præferre consortio.

...isti Iesu peccato- summa ...mentia.

VI. *Ob nimiam Episcopi seueritatem presbyter à fide fit apostata.*

...on. to 10. ...nal. ann. ...m. 957. 2. Cur pa-...

Nongentesimo quinguagesimo septimo Redemptoris anno accidit in Oriente, vt nimia seueritate Episcopi presbyter à fide factus apostata, innumerabilia mala aduersus imperium perpetrarit, rem gestam sic breuiter prosequitur Curopalates: Cum autem Ameras Tharsi Dux Saracenorum contra Romanos cum exercitu profectus esset, atq; in Herculis vicum milites deprædatum misisset, quidã presbyter Themel nomine sacrificiũ incruentum peragens, vt agnouit Saracenorum irruptionem; relicto sacrificandi munere, ita vt erat indutus, manibus gestans Ecclesię mysterium, sic eos, qui inuaserant, propulsauit, & multos vulnerauit, non paucos interfecit, reliquis in fugam versis: & ab Episcopo interdicto ei sacrificandi munere, postquam non impetrauit veniam, ad Agarenos se contulit, & Christianam fidem eiurauit, atque cum ipsis egressus non solum Cappadociam, & finitima loca vexabat, sed etiam vsque ad Asiam, quæ minor dicitur, peruenit: & quanta detrimenta intulerit, nec scribere quidem nobis fas est.

VII. *Aliquando sola monitio, pœna melior.*

Greg. li. 6. 4. 24. epist.

De Cyriaco Episcopo Constantinopolitano, qui sibi Episcopi vniuersalis nomen per summam simplicitatem vsurpauerat, sola monitione contentus pœnas nullas sumit Diuus Gregorius Pontifex Maximus: ne vt, ait, Ecclesiæ vnitatem perturbaret, pro causa profani vocabuli moras faciendo.

TIT. XVIII. De iis qui reprehensiones & monita aliorum ægre tulerunt.

Agar ancilla Saræ non ferens correptionem dominæ suæ, qua affligebat eam propter ipsius superbiam, fugam iniuit: sed ad mandatum Angeli rediit. Gen. 16.

Achab cum ab Helia argueretur propter iniquam mortem Naboth, maximo eum odio prosecutus est, dicens: Vnde inuenisti mihi inimicum tibi? Cui dixit: Inueni. 3. Reg. 21.

Michæas propheta quia ad gratiam Principum non est locutus, à Sedechia in maxillam percutitur, & ab Achab in carcerem coniicitur. 3. Reg. 22.

Cum increpasset Hanani propheta Aza Regem Iuda, quia confisus erat in Benadab Rege Syriæ, iratus est Aza, misitque videntem in neruum. 2. Paral. 16.

Clausit Hieremiam prophetam in domo carceris Sedechias Rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hæc dicit Dominus? Hier. 32. & 38.

Quia Daniel probauit Bel & draconem non esse Deos, Babylonij conuenerunt aduersus Regem, & procurauerũt Danielem mitti in lacum Leonum. Dan. 14.

Sara filia Raguelis vnam de ancillis suis pro culpa increpabat, & illa nimis iniuriose respondit, dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Tob. 3.

Ioannes Baptista dicebat Herodi, Non licet tibi habere vxorem fratris tui Philippi Herodiadem. Id ægre ferens Herodes in vincula coniectum interfecit. Matt. 14. Marci 6.

Cum Dominus increparet hypocritas & pharisæos, cœperunt illi grauiter insistere, insidiantes ei, & quærentes capere aliquid ex ore eius. Lucæ 11.

Pharisæi cæco nato, & à Christo Domino illuminato maledixerunt, & extra Synagogam eiecerunt, quod veritatem constantissime fateretur. Ioan. 9.

Principes sacerdotum audientes verba Apostolorum de doctrina Christi, cogitabant interficere illos, & cæsis denuntiarunt, ne amplius loquerentur in nomine Domini Iesu: at illi gaudentes ibant à conspectu concilij. Act. 5.

EXEMP. I. *De Anastasio Imperatore, qui monita respuens, monitoreq; expellens diuinitus punitur.*

Vlricus Abbas Vrspergensis in Chronico.

ANno Dominicæ Incarnationis quadringẽtesimo nonagesimo tertio aut circiter, dũ Anastasius Imp. in hæresi, in quam delapsus fuerat, perseueraret, Hormisda Papa Symmachi successor misit ad eum Ennodium Ticinensem Episcopum, cum aliis Catholicis, vt eum reducerent ad regulam fidei Catholicæ. Sed ille non solum eorum monita salubria spreuit, verum etiam à conspectibus suis nõ sine iniuria expulit, nauique veteri, fragiliq; imposuit, & ne vspiam per totam Græciam ciuitatem vllã intrarent,

rent, præcepit. Quàm impiam eius temeritatem diuina mox vltio subsecuta est; nam breui post tempore mortuus est, aut (quod multi dicunt) fulmine percussus est.

II. *Quidam B. Ælfegi monitionem ludibrio excipiens, exanimis in cubiculo mox reperitur.*

Baro. to. 10. Annal. Eccl. sub an. Dom. 947. 4. ex hist. Flor.

De beato Ælfego legitur, quod in die Cinerum, cum de more pœnitentes de ecclesiæ liminibus remoueret, hortatus est eos, vt tempore Quadragesimali, ieiunio & castitati vacantes, diebus illis vxorum etiam deliciis abstinerent. Quorum vnus cęteris Episcopi iussionibus reuerenter obtemperantibus, ioculari cœpit, dicens se abstinere non posse à venere, à cibo, pariter & coniugio. Cui Episcopus: Contristas me miser oppido, nesciens quid tibi pariat dies ventura. Et sic homo ille procedens duram beati Ælfegi prophetiam nebulo experitur, dum postera luce in cubiculo sit repertus exanimis, incertum vtrum à diabolo suffocatus.

III. *De Gisa Reginæ pœna ob contemptam sancti Seuerini monitionem.*

Eugypius in vita S. Seuerini c. 8. Bar. to. 6. sub an. Dom. 473.

Quanto detrimento Dei amicorum despiciantur petitiones & monita, terribili hoc patefactum est exemplo de Regina Gisa, quod ita subdit Eugyppius: Felitheus Rex Flacithei filius (qui & Feba) paternam secutus industriam, sanctum virum pro regni sui cœpit frequentare primordiis. Hunc coniunx feralis & noxia, nomine Gisa, semper à remediis clementiæ reuocabat. Hæc ergo inter cætera iniquitatis suæ contagia, etiam rebaptizare Catholicos aliquos conata est. Sed ob sancti reuerentiam Seuerini, non consentiente viro, à sacrilega quantocyus intentione defecit: Romanos tamen, captiuos scil. duris conditionibus aggrauans, quos etiam Danubio iubebat abduci. Nam cum quodam die in proximo à Fauianis vico veniens, aliquos ad se trãsferri Danubio præcepisset, vilissimis scilicet ministeriis seruitutis damnandos, dirigens ad eam vir Dei, vt eos dimitteret, postulabat. Verum illa facib. fœminei furoris, exæstuans, mandata reportari iussit asperrima. Ora, inquit, tibi, serue Dei, intra cellã tuam delitescens: licet nobis de seruis nostris ordinare quod volumus. Audiẽs autem hoc homo Dei: Confido, inquit, in Domino meo Iesu Christo, quod necessitate explere compelletur, quod praua voluntate despexit. Velox itaq; secuta correptio prostrauit animos arrogantis.

Prædictio S. Seuerini.

Quosdam enim aurifices barbaros pro fabricandis regalib. ornamentis clauserat arcta custodia (nam eos iure seruitutis possidebat inuitos) Ad hos filius memorati Regis admodum paruulus, nomine Fridericus, eo die quo Regina seruum Dei contempserat, puerili motu concitus introiuit. Tunc aurifices pectori infantis gladium imposuere, dicentes, quod si quis ad eos absq; iuramenti præsidio, quo vita cum libertate promitteretur, ingredi conaretur, paruulum regium primitus transfigentes, semetipsos postea trucidarẽt; quippe cum sibi nullam spem promitterent macerati diuturnis ergastulis. His auditis, Regina crudelis & impia, vestibus præ dolore conscissis, talia clamitabat: O Serue Dei Seuerine, sic illatæ à Deo vindicantur iniuriæ? Hanc mei contemptus vltionem effusis precib. postulasti, vt in mea viscera vindicares? Itaque multiplici contritione, ac miserabili lamentatione discurrens, fatebatur se pro scelere cõtemtus, quod in seruum Dei commiserat, plagæ præsentis vltione percelli: confestimque directis equitibus veniam poscens, Romanos, quos eadem die tulerat, pro quibus & rogantem contempserat, transmisit. Et abiens ad ergastulum, vbi aurifices operabantur, dato eis sacramento euadendi mortem, sospitem suum recepit infantem. Mox & illi dimissi sunt.

Reginæ [a]speritas d[i]uersis mol[l]itur.

TIT. XIX. De II. opere misericordiæ spiritualis; de docendis nimirum ignorantibus: & rudibus catechizandis.

Christus Dominus legitur multos docuisse: vtpote Philippum Apostolum, & alios: Principem quendam nomine Nicodemum: puerum à natiuitate cæcum Martham Magdalenæ sororem: adolescentem quærentem quid facto opus esset ad vitam beatam consequendam: inter exteros vero Samaritanam mulierem.

Diuus Paulus Corinthios, Ephesios, nec non & alios multos populos catechizauit. Idem cum Tarsi inuentus esset à D. Barnaba, qui eum quærebat, perductus est Antiochiam. Et annum totum conuersati sunt ibi in Ecclesia: & docuerunt turbam multam, ita vt cognominarentur Antiochiæ discipuli, Christiani.

Act. c. 1[1].

Diuus Augustinus ipse sui temporis Catechumenos instruxit.

Lib. 50 Hom. 4.

EXEMP I. *Eremitam errore deceptum de filio Dei instruit S. Cyrillus Episcop. Alexandrinus stratagemate.*

Ex Vitis SS Patr de[...] den. & [...] templ. [...] tom. 6. [...] 444.

CVm magnus quidam Anachoreta audisset de Melchisedech Dei sacerdote, fuisse eũ sine patre, sine matre, & sine genealogia, secundũ hæresim Melchisedechianorum dictã, ipsum esse Christum, vel Spiritum sanctum asserentium, putauit pariter ipsum esse filium Dei: sed eũ ab eo errore Diuus Cyrillus Episcopus Alexandrinus reuocauit, quod ex Vitis Patrum sic accipe. Daniel narrauit de magno sene, qui habitauit in inferioribus partibus Ægypti, quia diceret per simplicitatem, quod Melchisedech ipse esset filius Dei. Hoc autem indicatum est sanctę memoriæ Cyrillo Episcopo Alexandrino de eo, & misit ad eum. Sciens autẽ quia signifer esset ipse senex, & quidquid peteret à Deo reuelaretur ei, & quia simpliciter diceret hoc verbũ: vs⁹ est huiusmodi ratione, dicẽs: Abba, rogo te, quia in cogitatione mea est, quod Melchisedech ipse sit filius Dei; & rursus alia cogitatio mea dicit, Quod non sit Deus, &

S. Cyri[llus] in corr[igen]do magi[stro] Anach[ore]tæ erro[re] solers [...] suetud[...]

homo

homo ſit, & ſummus ſacerdos fuerit Dei. Quoniam ergo hæſito de hoc, idcirco miſi ad te, vt deprecereis Deũ, quatenus tibi reuelare dignetur, de hoc quid veritas habeat. Senex autẽ de conuerſione ſua pręſumens, cum fiducia dixit: Da mihi tres dies induciàs, vt ego deprecer Deum de hac re, & renuntiabo tibi quid mihi fuerit reuelatum de hoc. Intrans ergo cellam ſuam deprecabatur Deum de verbo hoc. Et veniens poſt tres dies, dixit ſanctæ memoriæ Cyrillo Epiſcopo: Certo ſcito, Melchiſedech non eſſe Deum. Archiepiſcopus reſpondit: Quomodo conſtat apud te, Abba? Et ille dixit ei; Deus oſtendit mihi omnes Patriarchas, ita vt ſinguli eorum corã me tranſirent, ab Adam vſque ad Melchiſedech. Et Angelus mihi aſſiſtens dixit: Ecce iſte eſt Melchiſedech. Et ideo Archiepiſcope certus eſto, quod ſic eſt. Abiens a. ſenex per ſemetipſum prędicabat, quia homo eſt Melchiſedech: & gauiſus eſt magnifice ſanctæ memoriæ Cyrillus Epiſcopus.

Viſio Anachoretæ.

II. *Sanctus Syluester instituit Constantinum Magnum Trinitatem eſſe vnum Deum. &c.*

Sanctus Syluester Pontifex Romanus vocatus venit ad Constantinum Imperatorem, eumq; catecheſi inſtituit de Sacroſanctæ Trinitatis & diuinæ Oeconomiæ myſteriis, &c. Vide Surium.

Ex Metap. & Aloyſ. tom. 5. Sur. to. 6. c. 2. 13. & ſequentib.

III. *Chlodoueum primum Regem Galliæ Chr ſtianum catechizat ſanctus Vedastus.*

Clodoueus Francorum Rex ſuperatis tandem hoſtibus, & rebus in pace compoſitis, & Alemannis ſuæ ſubiectis ditioni, ouans cum laude triumphi ad Patriam rediit. Et vt fidelis tantæ ſibi gloriæ largitori ſponſor appareret, feſtinauit ſeruorũ Christi ſacra imbui prædicatione, & ſancti baptiſmi ablui ſacramentis. Venit a. ad Tullum oppidum, vbi ſanctum agnouit Vedaſtum laudabili religione ſoli Deo ſeruire, & dulciſſimos contemplatiuę vitę carpere fructus. Hunc vero ad ſanctum Remigiũ Chriſti chariſſimum ſacerdotem ad Remorum properans ciuitatem ſibi ſocium aſſumpſit, quatenus per ſingulos itineris ſui greſſus ſaluberrimis ab eo imbueretur doctrinis, & Catholicæ fidei firmis initiatur fundamentis: vt paratus fide & virtutum ſcientia, à tanto Pontifice (Remigio ſcilicet) ſpirituali ablueretur lauacro, & ab illo donis cæleſtibus cõfirmaretur, quod ab iſto diuina prius proueniens gratia, Euangelicis cœptum fuerat prædicationibus.

Baro. tom. 6. Annal. Eccl. ad an. Christi 99. 2. ap. Sur. tom. 1. dies Febr.

S. Vedaſtus primus Clodouei catechiſta.

IV. *Fritigildem Reginam per litteras catechizant Diuus Amb roſius.*

Fritigildis Regina Marcommannorum, cum à quodã Christiano viro, qui ad illum forte de Italiæ partibus venerat, referente ſibi, audiret famam viri Chriſto credidit, cujus illũ ſeruũ recognouerat: miſſiſque Mediolanum muneribus ad eccleſiam, per legatos poſtulauit, vt ſcriptis ipſius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epiſtolam fecit præclaram, in modum Catechiſmi, in qua etiam admonet, vt ſuaderet viro Romanis pacem ſeruare. Qua accepta epiſtola, mulier ſuaſit viro, & cum populo ſuo ſe Romanis tradidit. Quæ cum veniſſet Mediolanum, plurimum doluit, quod ſanctũ ſacerdotem, ad quem feſtinarat, minime reperiſſet: iam enim de hac luce migrauerat.

Paulinus Presbyter in vita S. Ambroſ. Sur. 4. April.

V. *S. Vincentius omnibus debitor ex charitate omnes inſtruit.*

Sanctus Vincentius Ferrarienſis, Ordinis Prædicatorum Religioſus, nulli hominum ordini, vel ſtatui, nulli ætati, nulli ſexui negauit fructum doctrinę & ſanctitatis ſuæ. Neque enim duntaxat ætate prouectos, & ſublimium rerum atque diſciplinarum capaces erudiebat; ſed etiam pueros certis ad ſe horis euocatos inſtituebat, docens eos, quemadmodũ cruce ſe ſignarent, orationem Dominicam & Angelicam ſalutationem, atque fidei ſymbolum enunciarent, Deũ colerent, amarent, parentibus & proximis quibuſque honorem haberent, & debita officia perſoluerent. In dandis conſiliis, nec diuites pauperibus, nec ignobilibus nobiles anteponebat; ſed erat charus omnibus, vtilis omnibus, pius, benignus, amabilis deniq; & venerabilis omnibus.

F. Petrus Rauzanus Panormit. l. 4. vita eius in præfat. apud Sur. to. 2. 5. April.

VI. *Diaconus nullo terrore omittit inſtruere ignorantes.*

Beniamin in Perſide Diaconus à rege Perſarum comprehenſus, & in carcere clauſus fuit. Cũq; duo tranſiſſent anni, ſuperuenit Legatus Romanorum pro aliis cauſis acturus. Qui cum hæc cognouiſſet, poſtulauit à Rege, vt dimitteretur Diaconus. Porro Rex iuſſit vt promitteret Beniamin, quod nulli Magorum doctrinam Chriſtianam prædicare tentaret, & dimitteretur exire. Tũ legatus quidẽ cuſtodire Beniamin quæ Rex præceperat compromiſit: Beniamin a. audiens monita Legati: Impoſſibile eſt, inquit, nõ me participare lumen aliis, quod ipſe percepi. Quanto enim ſupplicio dignus ſit, qui tatentum abſconderit, ſacra Euangeliorum teſtatur hiſtoria.

Caſſiodorus lib. 10. hiſt. Tripart. c. 33.

VII. *Theodoſius Imperator, vt Valentinianum à matre corruptum Catholicæ reddiderit Eccleſiæ.*

Valentinianum à matre Iuſtina impietate corruptum Catholicæ reddidit diſciplinæ Theodoſius Imperator: oſtendens illi ea de cauſa à Maximo è regno depelli commeruiſſe, quod inhærens matri fidem Catholicã depuliſſet. Verba a. Theodoſii ad Valentinianum iuxta Suidam hæc ſunt: Cũ veniſſet Valentinianus ad Theodoſium, in recta fide eſt inſtitutus: dicebat enim ei Theodoſius, Imperatoriam aciem ſtare non armis, ſed iuſtis cauſis. Et noui, inquit, Valentiniane, religioſiſſimos Imperatores, quieſcente exercitu, victoriam obtinuiſſe, & hoſtes ſubactos tributarios factos eſſe, periculo antegreſſo Sed & Conſtantinus Magnus erectum Licinium tyrannum naufragio trucidauit. Sic etiam

Ex Suida Verbo Valentinianus. Baron. annal. Eccl. tom. 4. an. Dom. 388.

Theodoſii Imp. dictũ Imperatore dignum,

Valentinianus pater tuus felicius imperium, & ab hostibus illæsum gubernauit, Deo enim defendente, innumerabilibus prælijs victor, multis & diuersis barbaris sublatis. Valens vero patruus tuus Deũ diuellens inquinauit Ecclesiam, homo profanus cæde sanctorum relegatione; diuinaq; prouidentia à Gothis oppugnatus, cõbustus est. Recte Christum colitis, qui non immerito te eiecit Increduli-tas tua Maximo potestatem dedit. Si Christum non videmus, quem inuocabimus pugnaturi? Hæc & plura etiam his admonitus à Theodosio Valentinianus ad fidem rectam adductus est.

Valentis Imp. interitus.

VIII. *Godscalcus Wandalorum princeps, vt populum rudem doceat, quæ ab Episcopis mystice dicebantur, vernaculo sermone in Ecclesia explicat.*

Godscalcus Wandalorum princeps, cum magis in reducenda Christi religione laboraret, quam antea laborauerat in euertenda; ad conquirendum sibi apud Deum magni meriti locum intendens animũ Wandalorum populus (quos Christianitatis ab olim cepit obliuio) ad recuperandam fidei gratiam, & ad recipiendam religionem, quam abiecerant, excitare cõtendit. Infinita autem gentilium multitudo per instantiam eius ad baptismi gratiam peruenit, & reædificatæ sunt per vniuersam Wagriorum Prouinciam ecclesiæ, nec non Polaborum, & Obetritorum quondam dirutæ ædes sacræ. Iamque missum est in omnes prouincias pro sacerdotibu, ac ministris verbi, qui rudes fidelium mente in fide erudirent. Gratulabantur vbique fideles de nouellæ plantationis incremento, factũq; est, vt prouinciæ replerentur tã sacerdotibus q̃ ecclesiis. Sane memorabilis ille Princeps tanto diuinæ religionis amplificandæ studio exarsit, vt sermonem exhortationis ad populum frequenter in ecclesia faceret: ea scilicet, quæ ab Episcopis & presbyteris mystice dicebantur, cupiens Wandalicis verbis reddere planiora, explicauit; In hac omni prouincia nemo vnquam princeps surrexit potentior, & tam fœcundus Christianæ religionis executor. Etenim si vita illi longior extitisset, omnes paganos congentiles suos ad Christianismum pertrahere meditabatur, cum fere tertiam partem reduxerit eorum, qui sub auo eius Mistivvoi relapsi sunt in paganismum.

Albertus Cranzius lib. 3. Wandal.

IX. *Doctrinam Christianam in patria tradit B. Pater Ignatius de Loiola.*

Anno virginei partus millesimo quingentesimo trigesimoseptimo, cum beatus Pater Ignatius de Loiola in patriam rediret, à fratre nulla ratione adduci potuit, vt apud se diuerteret, sed in publica hospitalique domo diuersatus est, stipemq; colligere ostiatim cœpit, multum fratre repugnante, & Christianæ fidei rudimenta pueros docere. A cuius quidẽ explicatione frater natu maior vt Ignatius auerteret, futuram auditorum paucitatem obtendit Sed Ignatius vel vnum modo puerum sibi instar omnium fore dixit: nihilque vel voluntatem fratris, vel prudentiã veritus, eã ipsã institutionẽ fidei tradere aggressus est, ad q̃ ẽt deinde frater ipse venditabat magnaq; hominum copia confluebat.

P. Petrus Ribadeneira lib. 2. vita P. Ignatii c. 5.

X. *Idem Christianæ doctrinæ rudimenta Romæ explicat.*

Idem beatus P. Ignatius Præpositi Generalis munere suscepto, grauiter constituere cœpit, quæ tum ad vniuersæ Societatis administrationem, tũ etiam ad domesticam disciplinam pertinerent. Inter cætera vero, Christianæ doctrinæ rudimenta tradere exorsus est, & pueros instituere: quod in templo nostro per sex & quadraginta dies continenter fecit: plurimiq; ad eum audiendũ veniebant quotidie, neque tam pueri, quã viri & fœminæ, docti & indocti. Et cũ pia potius quam docta diceret, & impolitis, atque impropriis verbis vteretur; illa tamen rudia & inculta verba fortia erant, ac robusta, audientiumque animos mouebant, non ad inanem plausum atque admirationem, sed ad fletum, & vitiorum detestationem salutarem.

Idem i[bid.] lib. 3. c. 2.

TIT. XX. De III. opere misericordiæ spiritualis: nimirum de bono consilio aliis dando, & ab aliis petendo.

Bonum consilium dat Angelus Domini iusto viro Loth, vt cum familia Sodoma exeat, ne iustus cum impiis obuoluatur.

EXEMP. I. *De Theodorico Rege, qui consilium secutus ab iniquo proposito resilit.*

CVm sanctus Quintianus Rutenorum Episcopus in vrbe Auernẽsi moraretur, Proculus quidam ex ærario presbyter ordinatus iniurias intulit; omnemq; potestatem illi de rebus ecclesiæ auferens vix ei tenuem quotidianum victum ministrari præcepit: sed per eius orationem à quibus correctus est prudentioribus, restituta ei omni potestate, ab eo illius remotis insidiis Antedictus tamen sacerdos non immemor iniuriæ, sicut quondam Paulus Apostolus de Alexandro ærario; & hic de Proculo decantabat, dicens: Proculus ærarius multa mala mihi fecit: reddet illi Dominus secundũ opera sua. Quod ad postremũ ei euenisse certũ est. Erat a. vir beatus in oratione assiduus, & in tantum amator populi sui, vt veniente Theodorico, & vallante exercitu vrbem, sanctus Dei muros psallendo circuiret, & vt Dominus vel regioni vel populo velociter succurrere dignaretur, afflictus ieiuniis & vigilis instanter oraret Porro cum Theodoricus Rex cogitaret muros euertere, mollitus est misericordia Domini, & oratione sacerdotis eius, quem in exilium extrudere cogitabat. Nam nocte perterritus, de strato suo exilit, ac solus per viam publicam fugere nititur: perdiderat enim sensum, nesciens quid ageret: Quod aduertentes sui, eũq; retinere conantes, vix potuerũt, cohortantes vt se signo salutari muniret.

Ex Greg. Turon. [v]ita SS. Patr. [c]ap. 4. & apud Lippoma. tom. 8 Bro. Ann. Ec. ann. Dom. 314 to. 6. Prædicto S. Episcopi vera.

Preces sanctorum sunt munimenta vrbium.

Tunc Hilpingus dux accedens propius ad Regem, ait: Audi, gloriosissime Rex, consilium paruitatis meæ. Ecce muri ciuitatis istius fortissimi sunt, eamque propugnacula ingentia vallant. Quod vt plenius magnificentia tua cognoscat, de sanctis, quorũ Basilicæ vrbis muros ambiunt, hæc loquor: sed & Antistes loci illius magnus apud Dominum habetur. Noli facere quod cogitas, noli Episcopo iniuriam inferre, aut vrbem euertere. Cuius consilium Rex clementer accipiens, præceptum posuit, ne vllus ab octauo vrbis milliario læderetur. Quod ob tentu sacerdotis præstitũ nullus ambigat. Tũc Poculus ille, diruptis Vtrensis castris muris, ab ingredientibus hostibus, ante ipsum ecclesiæ altare gladiorum ictibus in frusta discerptus est, redditq; Dominus, sicut sacerdos cantare consueuerat, secundum opera sua.

cerdotis Episco- m iniurii nitio.

II. *De consilio à sanctis viris in angustiis petendo.*

Cum Elesbaam Christianissimus Æthiopum Rex validum collegisset exercitum, vsque ad centũ & viginti millia contra Homeritas, suorum partem per continentem ad Homeritidis partes magis Occidentalis misit; ipse vero per mare cum nauibus, vt illi per terram irruentes, hostes in medium coercerent. Cæterum illi quidem cum multos dies iter fecissent per loca arida, & transitu difficilia, omnes interierunt; vt qui nec peruenire ad Hometidam, nec ad regionem suam potuerint redire. Rex a.cum iam esset nauigaturus, venit in templum, ad cuius fores Regia veste, aliisq; insignibus Imperii depositis, ingressus quidem est in priuato habitu: stans a. ex aduerso aræ, cum Deum multum orasset, & ab ipso in Ægypto miracula, atque in ipsa solitudine pro Hebræis in memoriam reuocasset: Illi, dicebat, fuerunt ingrati in te benefactorem, neq; illi solum, sed ii etiam qui ex iis nati sunt. Tu eim scis, Domine, quã male se gesserint in vna ciuitate, vt qui populum illum per dolum circumuenerint, & cõsiliũ inierunt aduersus sanctos tuos; & in eos, qui restãt, adhuc mala machinantur. Quod si peccata nostra id merentur; sed ne tu nos tradas in illorum manibus, Quod a. ipse volueris, hoc excepto, nobis impone supplicium: ne forte dicatur: Vbinam est ipsorum Christus, propter quem gloriantur, & crux eius? Hæc cum precatus esset cum lacrymis, egreditur de templo, & è ciuitate, & ad quendam monachum, qui propter virtutis operationem dignus erat habitus, vt præuideret futura, & in angusta turricula iam quadraginta quinq; annos fuerat inclusus, penes venit eodem habitu, de prælio sciscitaturus: attulit quoq; cõposita thymiamata, in quibus etiã aurũ latenter immiscuerat. Quæ cum tradidisset seni, quærebat preces, & significationem eorum, quæ erant euentura. Ille autem, dolo deprehenso, cum qui s esset, optime nosset: Sit tecum (inquit) Deus, qui tecum etiam regnat. Verũ etiam abi, munitur martyrum sacrificio, quod Deus est odoratu, & precibus Põtificis Alexandriæ, & lacrymis Iustini. Hæc cum audisset Elesbaan, & eum non tentasset amplius, benedictione accepta abiit lætus: & cũ iussisset exercitui, ne ferrent viaticum plusquam viginti dierum, nauigauit.

: Agathia bel. Pers. .2. ron. annãl. cl tom. 7. Do. 523.

gis ante gressum npli mo- stissima mpositio.

onachi tus ad ura præ- cenda.

III. *Flacitheus Rugorum Rex in discrimine positus à sancto Seuerino consilium postulat.*

Quam felix consilium dederit S. Seuerinus Noricorum Apostolus Flacitheo Rugorum Regi, Eugypius Abbas fideliter scribit his verbis: Rugorum Rex nomine Flacitheus, in ipsius regni sui cœpit nutare primordiis, habens Gothos ex inferiore Pannonia vehementer infensos, quorum innumerabili multitudine terrebatur. Is ergo beatissimum Seuerinum in suis periculis tanquam cœleste consulebat oraculum. Siquidem dum vehementius turbaretur, veniens ad hominem Dei, deflebat se à Gothorum Principibus ad Italiam transitũ postulatũ, à quibus se non dubitat, quia si hoc eis denegatum fuerit, occidendum. Respondit ei vir Domini Seuerinus: Si nos omnes vna fides Catholica adnecteret; magis me de vitæ perpetuitate consulere debuisti; sed quia de præsenti tantum salute sollicitus es, ausculta quæ dico: Gothorum nec copia, nec aduersitate turbaberis: quia cito securus, eis decedentibus, tu desiderata prosperitate regnabis: tantum ne humilitatis meæ monita prætermittas. Non te itaq; pigeat pacem appetere, etiam inimicorũ. Nunquã propriis virtutibus innitaris: Maledictus (inquit scriptura) qui confidit in homine, & ponit carnẽ brachiũ suũ, & à Domino recedit cor eius. Disce igitur insidias cauere, non ponere. In lectulo quippe tuo pacifico fine transibis. Qui tum tali animatus oraculo lætus abscederet, perlato sibi quod turba latronum aliquos captiuasset ex Rugis, virũ Dei protinus mittit consulendum. Qui sanctis eum mãdatis, ne prædones sequeretur, Domino reuelante præmonuit, dicens: Si eos secutus fueris, occideris. Caue ne amnẽ trãseas, & insidiis, quæ tribus in locis paratæ sunt, improuida mente succumbas. Nam cito nuntius fidelis adueniet, qui te de his omnibus efficiet certiorem. Tunc duo captiuorum ab his hostium sedibus fugientes, ea per ordinem retulerunt, quæ beatissimus vir, Christo sibi reuelante, prædixerat. Igitur frustratis insidiis aduersantium, Flacitheus incrementis auctus prosperioribus, vitam rebus tranquillissimis terminauit.

Eugyp. Abb. in vita S. Seuerini. Bar. n to. 6. an. Dom. 473.

Prædictio S. Seuerini

Vitat Flacitheus Rex insidias cõsilio S. Seuerini.

IV. *De Clothario Rege, qui sancti Columbani consilio abstinu t à bello.*

Sanctus Columbanus Luxouiensis Abbas, aliquando ad Clotharium Chilperici Regis filiũ, qui in Austrasiis Francis regnabat in extrema Gallia ad Oceanum positis perrexit. Porro Clotharius audierat, quantis qualibusue iniuriis virum Dei Brunichildis ac Theodoricus fatigauerant. Quem cum vidisset, veluti cœleste * numen recepit, oransque precatur, vt si velit, intra sui regni terminos resideat, seque ei, prout voluerit, famulaturum. At ille nequa-

Ionas in vita S. Columbani c. 23. Baron to. 8. ann. Dom. 612.

* munus.

Clotharii regis erga reprehendentem moderatio.

quam ait his in locis se consistere velle, vel ob suam peregrinationem augendam, vel illis inimicitiarũ occasionem sedandam. Tenuit ergo eum Clotharius quantis potuit penes se diebus: castigatusque ab eo pro quibusdam erroribus, quibus vix aula regia caret, spondet se Clotharius iuxta eius imperiũ omnia emendaturum. Erat enim Clotharius solers in amore sapientiæ: inuentũ ergo optatum munus gratificabatur. Morante igitur eo penes Clotharium, lis oritur inter Theodobertum & Theodoricum disceptantibus vtrisque de regni termino. Et vtrique ad Clotharium Legatos dirigunt, vterque aduersus fratrem auxilium postulat. Quod Clotharius beato viro insinuare procurat, consulens, si videretur eius consilio se vni consentiendo, contra alium dimicare. Ad quem ille, prophetico repletus spiritu, ait: Neutris eum fore pariturum consiliis, in suam a. intra triennii tempus ditionem vtrorumq; regna venire. Videns a. Clotharius à viro Dei tali sibi prophetico ore dici, neutri parere voluit: sed promissum sibi tempus fideliter expectans, postea potitus est triumpho.

Prædictio S. Columbani.

V. *De prudenti sanctæ Monicæ ad vicinas mulieres consilio.*

D. August. lib. 9. conf. cap. 9.

Mulieres quędam viris Christianam religionem profitentibus nuptæ, apud Monicam Diui Augustini matrem de virorum iniuriis, assiduisque contentionibus, quibus affligerentur, conquerebantur. Se, inquiunt, mirari, qua illa viuendi vteretur ratione, quibusue esset moribus, quæ pacifice cum viro, qui & Christianæ religionis sit expers & animi præferocis, cohabitaret. Quibus respondens Monica, Meæ, inquit, sorores, vos ipsę fortassis ad rixas maritos vestros morositate vestra & contumacia impellitis, contentionibusque frigidam quasi suffunditis. Eo ego sum ingenio: marito meo vehementissime sæuiente, ego interim taceo, multa dissimulo, animumque precibus ad Deum fundendis occupo. Hisce moribus iracundiam & furorem mei frango, &, vt stabili fruamur concordia, efficio, quę animum eius sic inflexi, vt vna mecum Christum colere cœperit. Tales etiam & vos erga maritos vestros gerite, sic omnes rixas & contentiones cauebitis; maritisq; vtemini & humanis & obsequentibus.

S. Monicæ prudens consilium

VI. *Consilii petendi neglectu vir quidam à Satana decipitur.*

Tho. Cantipr. lib. 2. Apum cap. 42. p. 2.

Erat vir bonus, sed simplex valde, sicut indubitabili relatione percepi, in finibus Galliarum, cui diabolus in specie & visione Angelica frequentius apparebat: cui & dixit, Diuersis quidem voluntatibus fluctuas, & quid facere debes ignoras: in hoc ergo missus sum, vt mea regaris consilio, & cõsiliũ omne aliud postponas. Quacunq; a. hora prodideris me, consilio meo, & sincera visione carebis. Nec mora, vbi misertimus ille pactum cum morte spopondit, visitatur, serenatur, illustratur, & in tanta tranquillitate cordis conquieuit, vt vix se hominem inter homines, sed super homines Angelum æstimaret. Hinc cum tentator astutus in familiarem sibi superbiam, præ nimia securitate, hominem extulisset, paulatim cœpit ei mollities blandiri: & per hanc tandem miserum inclinauit, vt in crimen maximum prope corrueret: & ipsius etiam corporeæ mortis pręcipitio propinquaret. Sed miseratio eum diuina præuenit, & tali remedio liberauit. Erat in vicinia eius vir sagax ingenio & expertus multa, cui ille confiteri consueuerat, priusquam in laqueũ Diaboli cecidisset. Hic, vt vidit Hominem solitarium incedere, & absentem se ab omni societate bonorum, eum alloquitur in hunc modum: Mi rór charissime, cuius diu iam regaris consilio: nam mutatis pristinis moribus, nec confiteri te video, nec loqui spiritualibus viris nec prædicationem ecclesiasticam frequentare. Videas ergo ne decipias temetipsum, & irretiaris laqueis diaboli tentatoris. Ego quidem simplicem te noui, & facilem, quo te solum & priuatum consilio callido hostis elidat, & non habeas subleuantem. Ad cuius verba mox homo pudore perfusus (credebat enim illi omnia quę gesta erant per spiritum patuisse) commotusque & effusus in lacrymas, arguenti se totam conscientiam patefecit. Nec mora, consilio illius à tentatione solutus est, & per consequens à tentatore.

Lapsus spirituali indicia.

VII. *De regulo respuente consilium, & per morbum resipiscente.*

Petrus Ribadenein. lib. 4 vitæ Francis. Borgiæ. ...

Regulus quidam Hispaniæ à filio dissentiens grauiter segregarat se, vt ne aspectum quidem eius æquo animo ferret; Franciscus, qui erat pietate, ad concordiam reuocare alloquiis studens, hortatur, parentem se esse meminisset. Filium ad se recipiendo; quod se dignum esset, facturum. Ille indignabundus vultu terrebat, vt missum faceret illum sermonem. Igitur verbis Franciscus repulsus, ad summum parentem Deum confugiendum ratus, pacẽ venerans precatur. Venatum ille mox abiit, & ardente correptus febri, lectulo affixus iacuit. Post in mentem venit, morbo se iuste puniri, quod sana pii hominis consilia repulisset. Franciscum euestigio arcessit, veniamque obtestatur; & illius se fidei cõmittit, & cum filio quamprimũ in gratiam redit.

TIT. XXI. De iniquorum consiliariorum pœnis, vel eorum consiliis non amplectendis.

Ionadab nepos Dauid malum consilium dedit Amnon vt defloraret sororem suam: de quo postea multa mala euenerunt. 2. Reg 1[illegible]

Detestandum & turpe consilium, quod dederat Architophel Absaloni, sibimet ipsi pessimum fuit. 2. Reg. 1[illegible]

Roboam potiore regni sui parte priuatur, quod iniquum secutus fuerit consilium. 3. Reg. 1[illegible]

Stultum conſilium vxor Iob dedit ei; ſed ille tanquam prudens & ſanctus homo tali conſilio non acquieuit.

rem. 33. *Quia Ieremias prophetauit, capiendam eſſe ciuitatem Ieruſalem à Chaldæis, dixerunt principes populi Zedechiæ regi: Rogamus, vt occidatur homo iſte. Qui ſtulte acquieſcens, reſpondit eis: Ecce in manibus veſtris eſt, Non enim fas eſt Regem vobis quidquam negare.*

Mac. 4. *Tantum ſuaſit Menelaus Andronico, quod ille occidit Oniam ſacerdotem.*

idem. *Cum aduerſus Menelaum iudicium agitaretur coram Antiocho, Ptolomæus pecunia corruptus per Menelaum perſuaſit Regi, & eum ad ſententiam deduxit, qui Menelaum abſoluit, & multos iuſtos eius accuſatores morte damnauit.*

EXEMP. I. *Qua ratione Luithbrandi Regis, & Eutychij nefandum conſilium fuit mutatum.*

Anaſtaſ. ... Baron. ann. ... 729. ... tom 9.

ANno Domini ſeptingenteſimo vndetrigeſimo, Eutychius Patricius, & Luithprādus Rex inierunt conſilium nefandum, vt congregato exercitu Rex ſubiiceret Duces Spoletinum, & Beneuentanū, Exarchus Romam, & quæ pridem de pontificis perſona iuſſus fuerat, impleret, nempe vt eum occideret. Qui Rex Spoletum veniens, ſuſceptis ab vtriſq; Ducibus ſacramentis atque obſidelibus, cum tota ſub cohorte in Neronis campo conuenit (erat enim locus iſte prope baſilicam Vaticanam, olim dictus Prata Neronis.) Ad quem egreſſus Pontifex, eique præſentatus, ſtuduit (vt potuit) Regis mollire animum commonitione pia. ita vt ipſe Rex ſe proſterneret eius pedibus, & promitteret, nulli inferre læſionem. Atque ſic ad tantam compunctionem ipſe piis monitis flexus eſt, vt quæ fuerat indutus arma exueret, & ante corpus Apoſtoli poneret, mantum, armillariam, baltheum, ſpatam, atque enſem deauratum, nec non coronam auream, & crucem argenteam. Poſt orationem factam obſecrauit Pontificem, vt memoratum Exarchum ad pacis concordiam ſuſcipere dignaretur. Quod & factum eſt, & ſic receſſit, reclinante Rege à malis, quibus inierat conſilium cum Exarcho.

II. *Quidam adulatores ob prauum ſuum conſilium diuinitus puniuntur.*

Vita S. Radegundis, Reginæ lib 2. ... & 5. a- ... Sur. 13. ... tom. 4.

Clotharius Gallorum Rex cognita Radegundis vxoris ſuæ pietate, permiſit, vt ea ſibi monaſterium Pictauis conſtrueret. Quo conſtructo, vt mundi fallacias blanditiaſque reſpueret, & perfectionis ſibi ornamenta compararet, hilariter illud ingreſſa eſt. Cæterum humani generis inimicus bonis omnibus inuidens, eam perſequi non deſtitit. Nā Clotharius Rex quorundam conſilio, cum filio ſuo Sigiberto Turonos venit, ſub deuotionis prætextu, vt facilius inde Pictauos adiret, ipſam Reginam repetiturus. Qua re illa comperta, literas ſcripſit, cum diuina obteſtatione, ad virum Apoſtolicum Germanum Pontificem Pariſienſem, qui tum cum Rege erat: eaſque per Proculum agentem ſuum ſecretius miſit cum Xenio & eulogiis. Eas literas vbi perlegit vir Deo plenus, cum lacrymis ſe proſtrauit ad pedes Regis apud beati Martini ſepulchrum, grauiter eum obteſtans, vt literis ei erat indicatum, ne Pictauum adiret. Tum Rex animo commotus, intelligens Reginę eas eſſe preces, pœnitentia ducitur, & malis conſiliariis conatus ſuos imputans, ſeq; indignum iudicās, qui talem Reginam diutius apud ſe haberet, itidem ſe proſtrauit ad pedes beatiſſimi Patris Germani ante ſancti Martini limina, orans vt à beata Radegunde veniā ipſi peteret, vt illa condonaret, quod in eā, à malis conſiliariis perſuaſus, peccaſſet. Et ecce repente illos malos conſultores vltio diuina perſequitur. Sicut enim Arius Catholicam fidem oppugnans inteſtina ſua omnia in cloacam effudit, ita iſtis accidit, beatam reginam infeſtantibus.

Vis precum piæ reginæ.

II. *De Ezido Rege, qui nefarium Ducis conſilium ſecutus morte cum conſultore multatur.*

Ex Ioan. Damaſ. lib. de imaginibus Baron. Ann. Eccl. ſub an. Dom. 723. tom 9.

Sub annum Chriſti Domini ſeptingenteſimum vigeſimum tertium, in Tiberiade dux quiſpiā erat Hebræorum impiorum, cui nomen Sarantapechys, officina diabolorum, quib. vitiare animas luſus eſt & iocus, homo præſtigiator & veneficus, & Eccleſię Dei hoſtis implacabilis. Hic animaduerſa * Ezidi Regis leuitate, hominem aggreditur, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe Regi quædam prędicturum, & vatem acturum in maxime neceſſariis rebus ſe offert. Eas ob res cum eſſet inſinuatus Tyranno: Volo, inquit, ô Princeps, modo me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facillime & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſeruare. Stultus autem tyrannus, ſpe & deſiderio vitæ longioris, animi leuitate elatus (erat enim homo voluptatibus deditus & pręditus) reſpondit. Quęcumque me iuſſeris facere, modo poſſim, agam. Veneficus autem Hebræus; Confeſtim, inquit, ſine vlla dilatione iube vniuerſum per regnum epiſtolam, quæ paſſim circumferatur, ſcribi & mitti, qua omnē imaginem, & picturā, ſiue ea in tabulis, ſiue in opere muſaico, in parietibus, ſiue in vaſis ſacris aut indumentis & altaribus ſit, & quæcumq; in eccleſiis Chriſtianorū reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubuerti mandes: neque illas ſolum, verum omnes ſimilitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus, & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia quam vt odium & furorem aduerſus Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentauit. Tyrannus autem nefandus præſtigiatori ſua leuitate auſcultans, miſſis nuntiis, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per vniuerſam prouinciam abſtulit. Hoc itaque modo primum Eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venefico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cum id ſuis manibus facere detrectarent: miſſi ſunt Hebræi & Arabes: homines in Deum impij, qui exuſtis imaginibus, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam aliis coloribus dealbarunt, & incru-

* Gizidi.

Venefici conſilium de euerſione imaginum.

ſtarunt

ſtarunt. Arbitror autem relatu dignum, quem finem ignauus iſte, & veneficus Hebræus habuerit* Ezidus enim, qui facinus perpetrauerat, vltra annũ cum dimidio non vixit, in ignemq; æternum deſ endit. Poſtquam autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius Vlidus nomine, indignatus Hebræo, tanquam interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ita is vaticinij ſui dignum præmium accepit.

* Cizidus.

IV. *Rex Vitiza malo conſilio male periit.*

Petrus Ribadeneira Principis Chriſtiani l.1 c.15 Rodericus Arch. Tolet. l.3.c.15. Materianus de reb. Hiſp. l.6. cap.19.

Nefarius & ſceleribus infamis Rex Hiſpaniæ Vitiza, laxatis libidinum frænis, clementia, quam initio mentiebatur, in ſummam crudelitatem verſa, conuulſis, effractiſque in toto regno iuris, pudoris, officiiſq; repagulis, populo ad omnem turpitudinẽ factis, verbis, edictis incitato, negata per vim ſummo Chriſti vicario obedientia, detracta Deo reuerentia, omni flagitiorum genere demerſus & obrutus, carnificina tandem conſcientiæ ſtimulatus, vereri cœpit, ne regnum in ſe inſurgeret; vrbes & munitiora quæq; loca, defectione facta, correptiſq; armis, diademate, cuius erat appetentiſſimus, tametſi indigniſſimus, priuarent. Vt ergo imminenti damno occurreret, periculumq; declinaret, hominis conſilium ſecutus, vrbium oppidorumq; muros euertit, munitiones regni proſterni, diruique mandauit: &, ne facto tam inſolenti deeſſet velum aliquod, pacẽ opponebat, qua ſtante, nihil eſſe quod timeretur; re autem vera, vt à periculo tutus coronam conſeruaret. Sed cum ea indigniſſimus eſſet, conſilium à ciuili humanaq; ratione profectum, Deoq; inuiſum, & rationi aduerſum, male illi ceſſit: nam regno & oculis priuatus, miſere mortuus eſt, regnumq; adeo debile, armis prçſidiiſque nudum, Roderico ſucceſſori reliquit, vt Mauris Hiſpaniam oppugnantibus perfacile fuerit expugnare, & ſub iugum mittere Deo etiam Regis & regni peccatis debitas pœnas acerbiſſimo hoc imperio, miſeraque & diuturna multorum annorum ſeruitute repoſcente.

V. *Dux Mediolanenſis in ſuis conſiliis ſecutus priuatum commodum grauiter punitur.*

Idem Ribadeneira ib. Frãc. Guich. lib.3. & 4. hiſtor. Ital. Paul Iou. lib. 4. Elog. milit.

Ludouicus Sfortia (quem Maurum nominabant) Mediolani Dux, cum cuperet principatum firmare, quem malis artibus, ac per ſummum ſcelus Ioanni Galeacio fratris filio abſtulerat, optaretq; Alphonſum Neapolitanũ Regem, à quo diſſidebat, vlciſci; fallax prudentiæ humanæ conſilium ſecutus, telam exorſus eſt, quam non ante pertexuit, quam imperio, libertate, vitaque ipſa priuaretur. Carolum enim octauum Franciæ Regem in Italiam cũ valido exercitu euocauit, vt ſuſcepta Neapolitana expeditione, Alphonſum regno exueret; quam in rem operã ſuam prolixe pollicitus eſt. Accitus Rex in Italiam ingreſſus eſt, facili negotio regnum Neapolitanum cepit; quod tamen eadem facilitate paulo poſt amiſit. Ludouicus facti pœnitens, & à Gallis alienatus, facta cum aliis Italiæ Principibus coniuratione, redeuntem Regem aditu Galliæ, oppoſita forti militum manu, prohibere conatus eſt: qui tamen viam ſibi ferro aperuit, inito ad Tarum fluuium prælio atroci, & memorabili victoria, de qua Galli atque Itali ſcriptores inter ſe diſſentiunt, dum ſuæ quiſque patriæ gloriam, non veritatem propoſitam habet. Atq; hic tandem fuit conſilij non ſani euentus, vt amiſſo imperio, Ludouicus à ſuis militibus venditus & habitu gregarij Heluetij captus, ac tandem caueæ ferreæ incluſus, miſerrime interierit, relicto raro admodum documento iis Principibus qui in ſuis conſiliis priuatum commodum diuinis legibus antefe-runt.

Ambitioſi exitus calamitoſus.

VI. *Dux Saxoniæ inſanum Lutheri conſilium ſecutus punitur grauiſſime.*

Idem Ribadeneira ib.

Superioribus exemplis accedat & illud, idque recentius, Ioannis Friderici Saxoniæ Ducis Hic (vt à fide dignis accepi) miro deſiderio tenebatur familiam Auſtriacam Imperatoria dignitate ſpoliandi, quod ſenſim videretur quaſi hæreditario iure poſſideri: quod ſuum deſiderium cum vocato ad ſe Martino Luthero communicaſſet, auctor fuit Duci, religionem vt mutaret, ſi imperium mutatum vellet. Accepto & approbato hoc conſilio, Lutherum ſibi adiunxit, conceptæ nequitiæ aptiſſimum inſtrumẽtum, eiuſq; impiam ſectam aluit, errores fouit, fidẽ Catholicam in ſua ditione euertit; neq; his contentus, iure humano poſthabito, in Carolum huius nominis Quintum Imperatorem, ac Dominum ſuum, arma ſumpſit, &, vt Germania exturbaret, omnes machinas admouit. Sed inſanum hoc conſilium, ſtultamque prudentiæ humanæ rationem eluſit euentus: nam profligatis copiis victus, captuſque, & dominatu, & Electoris poteſtate priuatus eſt: quam in Mauritium ducem Ioannes Friderici patruelem, eiuſque familiam, Imperator tranſtulit; in qua in præſens vſque tempus perſeuerat.

Lutheri perniciosum conſilium.

Ioannes Fridericus Saxoniæ priuatur poteſtate Electoris imperij.

TIT. XXIII. De IV. opere miſericordię ſpiritualis: Orandum eſſe pro proximi ſalute.

Orauit multoties Dominum Moyſes, vt amoueret plagas de Ægypto, & exaudiebatur, licet illi mali eſſent.

Exod. 7. & 10.

Poſt adorationem vituli, videbatur velle Dominus populum delere, ſed Moyſes per orationis inſtantiam obtinuit ei veniam.

Exod. 32.

Cum in Moyſem & Aaron turba inſurgentes, incendio diuinitus excitato, diſperirent, Moyſis monitu Aaron, obtulit thymiama, proceſſit in medium, & cum oraſſet, flamma ſubſtitit, internecio ceſſauit.

Num. cap.

Cum filij Iſrael in deſerto in Deum murmurãtes paſſim ſerpentium ictibus ſternerentur, ſupplicanti pro eis Moyſe, Deus placatus æneum ſerpentem in ligno ſuſpendi præcipit; quem percuſſi dum aſpicerent, ſanabantur.

Pugna-

Reg. 7.

Pugnaturi filij Israel contra Philistæos, dixerunt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum, vt saluet nos de manu Philistinorum Qui clamauit ad Dominum, & exauditus est.

Ioachim Rex Israel, cum suos, eo quod se idolorum cultura polluerant, in ditionem Syriorum redactos vidisset, ad Dominum conuersus, pro ipsis deprecatus est, & à seruitutis iugo misericorditer ereptos recepit.

Exemp. I *Andreas Apostolus animam cuiusdam diu in peccatis iacentem oratione liberauit.*

Diuus Andreas Apostolus seni cuidam Nicolao nomine, qui toto vitæ tempore voluptatibus deditus fuerat, à quibus discedere cum etiam vellet, non poterat, deprecando continentiam á Domino impetrauit, quam ille pœnitentia ductus deinceps perpetuo seruauit.

II. *S. Wilfridus per preces suorum à morte liberatur.*

a lib. 5. 20. Baro. 8. an. n.705.

Sanctus Wilfridus Episcopus Eboracensis Roma in Britanniam remeans, cum in Galliarum partes deuenisset, tactus est repetina infirmitate, & ea crescente adeo pressus, vt nec equo insidere posset; sed manib. ministrorum portaretur in grabato. Sic delatus in ciuitatem Meldum Galliæ quatuor diebus, ac noctibus quasi mortuus iacebat, halitu tantum pertenui quia viueret demonstrans. Cumq; ita sine cibo & potu, sine voce & auditu quatriduo perseueraret, quinta demũ illucescente die, quasi de graui somno experrectus, exurgens resedit, apertisque oculis vidit circa se choros psallentium simul & flentiũ fratrum: ac modicum suspirens, interrogauit, vbinam esset Acca Presbyter: qui statim vocatus intrauit, & videns eũ melius habentem, ac loqui iam valentem, flexis genibus gratias egit Deo, cum omnib. qui aderãt fratribus. Et cum parum consedissent, ac de supernis iudiciis trepidi aliquatum fabulari cœpissent, iussit Pontifex cæteros ad horã egredi & ad Accam Presbyterũ ita loqui exorsus est: Visio mihi modo tremenda apparuit, quam te audire ac silétio tegere volo, donec sciam, quid de me fieri velit Deus Adstitit mihi quidam candido preclarus habitu, dicens se Michaelem esse Archangelum; Et ob hoc, inquit, missus sum, vt te à morte reuocem. Donauit enim tibi Dominus vitam per orationes, ac lacrymas discipulorum & fratrum tuorum & per intercessionem suæ beatæ genitricis semperq; Virginis Marię. Quapropter tibi dico, quia modo quidem ab infirmitate hac seruaberis: sed paratus esto, quia post quadriennum reuertens visitabo te. In patriam vero perueniens, maximam possessionum tuarum, quæ tibi ablatæ sunt, portionem recipies, atque in pace tranquilla vitam terminabis.

Michae- Archan- appa-

III. *S. Dominicus lubrico continentiam precibus impetrat.*

Decanus quidam Gallię Romam iter habens, beatum Dominicum Mutinæ concionanté vidit. A cõcione eum adit, de salute animæ suæ cum illo confert, inter alia dolenter com memorat, ceu quoddam ineuitabile naufragium, quod non possit carnis libidinem fræneare: quæ res cogat eum, ceu desperatum, ab aliis bonis operibus abstinere. Misertus eius vir Dei, fide, qua plenus erat, eum confirmat, dicens: Abi, deinceps age viriliter, nihil de Dei immensa misericordia desperans: Ego tibi carnis continentiam impetrabo: dixit ille, & ita factum est. Qui enim antea immundus & lubricus fuerat, castus & pudicus effectus est. En quantum potest deprecatio iusti.

ita e- *Theo-ricum de Apoldia l. 4. ca. 6. apud Sur. to. 4. Aug. 5.*

Efficacia precũ sancti Dominici.

IV. *De canonico vitæ peruersæ, precibus & eleemosynis matris ad meliorem frugem conuerso.*

Ioan. Nider. l. 3. fornicarij cap. 3.

Viuebat nuper in Ecclesia Moguntina in summo Canonicorum Præpositus, clericus solo nomine, & nobilis, sed in armis miles, in vestitu stipendiarius, motibus per omnia dissolutus, qui licet de altaris latissimis videret beneficiis horas tamen Canonicas, velut toxicum, fugit. Corpore autem adeo decorus extitit, vt Imperatrix, quæ hodie viuit, referatur dixisse, se pulchriorem non vidisse virum. In præfata igitur vita aliquamdiu viuens in multorum scandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curauit. Hunc igitur Dei manus inopinate lepra tetegit, quę dietim nolenti hominum cõuersationem abscidit, & in domum quandã sibi proximã Moguntiæ trusit, vbi manens multo tẽpore impatientia plenus, & Dei timore vacuus, factus est tandem tã deformis corpore, vt secundum in leprosorio paré non haberet. Deinde digitum Dei adesse sentiens, corde & ore contritus, primo sue vitæ facinora confitebatur cum tantis lacrymis, vt omnium mentes stuperent, qui virum prægnouerant: patientia denique tanta vsum ad mortem dotatus est, vt quandocumque confessor suũ Frater Heinricus de Confluentia Sacrę Theologiæ professor nostri ordinis eũ visitaret (qui etiam mihi præsentia retulit) non ab eo peteret mortis accelerationẽ, vel dolorum, quos multipliciter patiebatur, imminutionẽ: sed orate Deum, inquit mi pater, quatenus diuina misericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc sæculo secet me, & vrat quamdiu sibi placeat. Et in hac patientia tandẽ in pace requieuit. Quæsiui autem de circumstantiis viri, vnde tãtum donum infami isti clerico prouenerit: & responsum accepi, quod matrem nobilem multum Deo deuotam habuit, quæ visa & audita filij sui dissolutissima vita, vota, preces & eleemosynas velut pro mortuo fere funere Deo offerre consueuit; & pro eo tanquam pro filio perdito ab aliis ista fieri procurauit, quousque velut alter paralyticus in lecto iacens, carnalium voluptatum insensibilis, alienis fide & meritis sanatus fuit.

Quidam formosissimus propter peccata fit deformissimus.

Insignis peccatorũ contritio.

Matris preces & eleemosynæ impetrant filio pœnitentiam.

V. *Ad preces S. Catharinæ Senensis resipiscunt duo latrones blasphemi & obstinati.*

In vita S. Cathar. Sẽ. per Raimõd. Capuan. apud Sur. 29. Ap. to. 2.

Quodam tempore cum apud Senas duo insigniter flagitiosi latrones capti & atrocissimis suppliciis addicti sunt propter facinorum immanitatem, iam ducebantur ad mortem, & curribus impositi ignitis fuscinulis discerpebantur. Nemo illos vlla ratione potuit inducere, vt facerent suorum peccatorũ confessionem, immo vero blasphemas voces in sanctos & Deum palam iactabant. Eo autem tempore, erat sancta Virgo Catharina Senensis apud Alexiam sociam & discipulam suam, cuius ædes præteribant miserrimi illi. Vbi autem id sensit Alexia, celeriter indicat sanctæ Virgini; illa se totam confert ad deprecandam clementiam Saluatoris pro salute desperatorum, cum vidisset per fenestram ingentem dæmonum turbam illos misere exagitantium. Impetrat à Domino, vt possit spiritu se illis adiungere, & cum eis ad portam vsq; proficisci. Vt autem eam viderunt dæmones apud illos, palam clamitabant: Si non cessaueris, te dæmonicam efficiemus. Illa contemnens minas procaces, perstitit in precibus. Vbi ad portam vrbis ventum est, ecce clementissimus Saluator apparet illis obstinatis, totus vulneribus confectus, & sanguine madidus, inuitat ad pœnitentiam, promittit veniam. Illi mox mutati, cũ multa instantia petunt sacerdotem, peccata sua valde dolenter confitentur. Facta confessione, blasphemiæ mutantur in laudes Dei, dignos se etiam maioribus tormentis fatentur, stupent omnes repentinam conuersionem, carnificis quoq; mitescunt, nec audent noua imprimere stigmata, dum vident tantam animorum deuotionem. Denique illi ad mortem non secus atque ad epulas festinant, spe bona freti, se per supplicia temporanea citius venturos ad gaudia sempiterna.

Dæmones blasphemis adsunt eosque exagitant.

Christus Saluator apparet blasphemis obsitus vulneribus.

Blasphemorum conuersio.

VI. *Eadem S Catharina impetrat precibus salutem animæ eam odientis.*

Idem ibid.

In eadem vrbe fuit quædam soror de pœnitentia sancti Dominici, Palmerina nomine. Hæc incredibili odio, & inuidia stimulata, nec nomẽ sanctæ virginis audire sustinuit. Obtrectabat ei priuatim & publice, nec obtrectationibus & maledictis poterat satiari: denique modis omnibus se eam acerbissime odisse declarabat. Cernens id sancta Virgo, humilitate & mansuetudine eius animum placare nitebatur, sed frustra. Confugit igitur ad Dominum & pro illa misera singulares ei preces obtulit, petens misericordiam. Audiuit Dominus preces eius, sed prius exercuit iudicium, percussitq; illam Palmerinam in corpore: at nihilo illa melior facta, immo exacerbata magis, infensiorem se Virgini ostendit. Rursus ergo studuit humilitatis & mansuetudinis officiis eã emollire. Seruiebat illi modis omnibus, quibus poterat, blandisq; verbis & obsequiis eam consolabatur: sed saxo durior nihil mouebatur tanta humanitate & beneuolentia, immo vero ex suis ædibus eam iussit furibunda expelli. At iustus Iudex tantũ charitatis odium cernens, ita eam percussit, vt repente omnibus viribus destituta, ad inferos properare videretur. Quod vbi cognouit sancta Virgo, se in suũ cubiculum recepit, eoque clauso, crebro & instantissime rogabat Dominum, ne sui occasione illa anima periret. Ostendit autem illi Dominus miseram & periculum infelicis illius Palmerinæ, aitque, iustitiam suam ferre non posse, quin tam pertinax odium puniretur. Tum virgo mẽte & corpore se humi prostrauit, dixitque ad Dominum, se nullo pacto de eo loco surrecturam, donec Palmerinæ misereretur. Iam tres dies & noctes iacuerat illa misera in agone, & supremum trahebat spiritum, nec tamẽ mori potuit. Nam toto hoc spatio perseuerabat sancta Virgo in precibus, & tandem lacrymis vicit & expugnauit inuictum & insuperabilẽ, ita vt adspiraret illi adamantino pectori gratiã suam, qua agnosceret culpam suam, eamque se admisisse doleret. Id postquam Domino reuelante sancta Virgo didicit; mox abiit ad illam: quæ vt eam ad se venientem vidit, quibus poterat signis, gaudium, & erga illam reuerentiam ostendit, cum prius eam videre non posset æquanimiter: sicque perceptis Sacramentis, cum magna cordis contritione migrauit à corpore. Cuius animam vidit sancta virgo in tanto decore & pulchritudine, vt nullis possit verbis exprimi, cum tamen nondum esset in gloria visionis Dei: aitque Dominus ad Virginem: Quis non omnem merito perferat laborem, vt possit lucrari tantæ pulchritudinis creaturam? Si ego tanto animarum amore captus fui, vt pro illis redimendis homo fieri: & sanguinem libens fundere voluerim: quanto magis vos debetis summopere in eam curam incumbere, ne pereant tam speciosæ creaturæ.

Maledica punitio.

S. Cath[arina] Sene[nsis] vincit b[onitate] malum

Animę [defunc]tæ pulc[hri]tudo.

VII. *Elisabetha precibus adolescentem vanum adducit mirabiliter ad religionem.*

Iacob' [...] tan. Sp[...] in vit[a] cap. 24. Sur. 19 [No]uemb.

Venit aliquãdo matrona quædam nobilis ad sanctam Elisabetham Regis Hungarię filiam inuisendi gratia, adducto secum adolescente, quem vestis cõpta, & incompti mores, seculari prorsus esse animo haud obscure prodebant. Ad quẽ Elisabetha: Quid tu, inquit, ô adolescens tam insigniter & veste, & moribus sæcularem præfers animum, quem magis Deo tuo prona seruitute iam olim dedicatum oportuit? Est, ait adolescens, hei mihi, ita vt dicis, ô Domina: sed oro te plurimum, pro me Deum precari digneris, quo mihi bonum, quod proponis, & incipiendi, & perficiendi, donetur gratia. Mox illa: Ita ne inquit, serio petis, vt pro te Deum rogem? Peto, ait ille, serio, intimeque. Statim illa: Oportet, inquit, te itidem facere, precesque meas tuis iuuare. Quo persuaso, itum est, atque vtrinque oratum loco satis congruenti. Iamque nonnihil moræ intercesserat, cum ecce adolescens clamare occœpit: Iam iam, ô Domina, precari desiste: Incendor enim ita tuarum feruore precum, vt ferre vix queam. Tum illa vehementius orationi instare, acriore mẽtis annisu Deo propinquare. At ille semet intensius.

Vis p[re]cũ

sius.

ssius inflammari sentiens; viribusq; paulatim destitui, toto iam corpore in sudorē eunte, atque crebri vaporis nebulam passim exhalante, clamat altiore voce, disiectis præ lassitudine brachiis, genibusq; ad ruinam subsidentibus: Cessa, ô domina, cessa: quia vastissimo supplicationis tuæ incendio præcordia mea, & ipsæ medullæ depascuntur. Defectū iam iuuenem duæ confestim ex pedissequis, simulque matrona paullo ante memorata, medium corripiunt, & ne casu repentino eliderettur, sustentant feruorem eius intentissimum, & calidissimo perfusa membra sudore, vix tactū manuum pati valentes. Tandem nihilo segnius orare perseuerantem, anhelus iuuenis quam potuit altissima voce sæpius inclamat, dicens: Oro te per Iesum, vt cœpto munere iamiam supersedeas, ne me precibus infauste mori cogas, quem vitæ meliori feliciter destinasti. Confestim igitur vt Elisabetha precandi studium remisit, remisso pariter calore, iuuenis est velocissime refrigeratus, assumpturum sese maturius Francisci Assisinatis institutum pollicitus: quod & non multo post tempore assumsit, assumtum coluit, cultum viriliter consummauit.

VIII. *Christus Dominus docet S. Mechthildem non ira, sed commiseratione peccatores prosequendos.*

...d. Blos. ...ond. spirit. p. 1.

Orante beata virgine Mechthilde pro quodam homine, aduersus quē ipsa indignabatur, propterea quod ille adhuc quasi incorrigibilis permanebat, Dominus eidem virgini ait: Eia condole mihi electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam charo emi pretio, & tam longanimiter expecto: cupiens vehementer vt ad me conuertantur. Ecce, si cur hostiam in ara crucis me aliquando obtuli, sic adhuc eodem amoris affectu assisto Deo patri pro peccatoribus: quia mihi maxime optabile est, vt peccator per verā pœnitentiā conuertatur, & viuat.

IX. *Precibus sancti Dunstani eripitur anima Eduini Regis, ne ad inferos damnaretur.*

...x Osbert. ...onach. ...on. to. ... ann. ...o. 959.

Anno Domini nongentesimo quinguagesimo nono perfectam pacem obtinet Ecclesia Anglicana, defuncto Eduino Rege, & succedente in Monarchiam regni totius Edgaro. Porro precibus sancti Dunstani, quem affixerat, ne penitus ad inferos damnaretur, animam eius ereptā, ita narrat Osbertus monachus, Interea Eduinus è vita præsenti substractus, & anima ipsius Dunstano in orationibus occupato à quibusdam teterrimis hominibus cursim euestigio est pręsentata. Cuius miseriam miseratus, suarum iniuriarum immemor, pro liberatione eius immensos omnipotenti Deo lacrymarum imbres effudit, nec ab eis destitit, donec se pro eo exauditū agnouit. Facto igitur nō grandi interuallo, Mauri illi ad Dunstanum sua præda vacui redeunt. Et qui suas iniurias vlcisci superuacue venerant, calumniosa voce depromunt; quorū ille furores nihil pensans Deo super ineffabili misericordia eius gratias egit.

X. *Chuno quadraginta annis vixit moribus sæcu'ari-bus, & tribus tantum in vita religiosa, in qua precibus suorum confratrum in morte fuit preseruatus à dæmonum insidiis.*

Hieronym. Platus lib. 1. de bono status religiosi cap. 31.

Simile quiddam, & non minus relatu dignum est; quod traditur de Chunone Malburchensis oppidi Domino, qui cum quadraginta annis in sæculo sæcularibus plane moribus vixisset, religiosam dein de secutus disciplinam, triennio post pie defunctus est. Quo tempore narrauit dæmon, qui energumenam obsidebat, se, & alios ex suis quindecies mille (tot enim fuisse fassus est) in morientis cellā conuenisse, sed tamen tantum abfuisse, vt ei nocuerint, vt ne propius quidem accedere potuerint, repulsi, vt aiebat clamoribus validis, quos tonsurati illi (sic enim Dei hostis famulos Dei, eorumq; orationes ludibrio appellabat) lectulo assistentes fundebant. Adiecit etiam magnam querelam, ex qua ipsa querela religionis vis constare nobis possit, de insigni iniuria à Deo sibi factæ; quod cum Chuno ille annis quadraginta ipsis dæmonibus Deo autem tantum modo tribus seruiisset, eum tamen inferni pœnis ereptum in cœlum euexisset.

XI. *S. Coleta precibus impetrat salutem religiosi dissoluti.*

Stephan. Iuliacus in vita S. Coletæ cap. 70.

Fuit religiosus quidam siue monachus, genere nobilis, dignitate haud vulgari, sed conscientia sic satis dissoluta & exigua animi deuotione. Is tantum fidebat Coletæ precibus, vt nullius magis fideret, spemque salutis suæ in iis plurimum collocaret. Cum autem Coleta in longinqua versaretur regione, spiritu præsensit, illum monachum nō diu superuicturū: cognouit etiam horrendas pœnas, & dira tormenta, quæ ob peccata sua esset perpessurus: sed ita tamen, vt tandem fieret saluus. Multum igitur, diuque rogauit Dominum pro illo vt pœnas illas minueret, nec prius orare destitit, donec certo didicit eius futuram beatitudinem.

TIT. XXIII. Fundendas esse preces pro defunctis.

EXEMP. I. *Verecundus precibus saluatur.*

Aug. lib. 9. confess. c. 3.

MAcerabatur anxietudine Verecundus de illo nostro bono, quod propter vincula sua, quibus tenacissime vinciebatur, deseri se nostro consortio videbat, nondū Christianus coniuge fideli: ea ipsa tamen arctiore præ cæteris cōpede ab itinere ꝙ aggressi eramus, retardabatur. Nec Christianum esse alio modo se velle dicebat, quam illo, quo non poterat Benigne sane obtulit, vt quamdiu ibi essemus, in rure eius essemus. Retribues illi Domine in resurrectione iustorum, quia iam ipsam sortem retribuisti ei. Quamuis enim absentibus nobis, cum Romę iam essemus, corporali ęgritudine correptus,

& in ea Christianus & fidelis factus ex hac vita emigrauit: ita misertus es, non solum eius, sed etiam nostri, ne cogitantes egregiam amici erga nos humanitatem, nec eum in grege tuo numerantes, dolore intolerabili cruciaremur. Gratias tibi Domine Deus noster; tui sumus: indicant hortationes & consolationes tuæ: fidelis promissor, reddes Verecundo pro rure illo eius Cassiciaco, vbi ab æstu sæculi requieuimus in te, amœnitatem sempiterne virentis paradisi tui, quoniam dimisisti ei peccata super terram, in monte incaseato, monte tuo, monte vberi.

II. *D. Augustinus orauit pro matre sua defuncta.*

Idem ibid. cap. II. 12. & 13.

Cum quodam die ægrotaret sancta Monica, defectum animæ passa est, & paullulū substracta à præsentibus. Concurrerunt ergo filii eius, sed cito reddita est sensui; quibus circumstantibus quærenti similis ait: Vbi eram? Deinde eos intuens mœrore attonitos: Ponite, inquit, vbicumq; hoc corpus, nihil vos eius cura conturbet; tantum illud vos rogo, vt ad Domini altare memineritis mei, vbi fueritis. Cūque hanc sententiam verbis, quibus poterat, explicasset, conticuit, & ingrauescente morbo exercebatur. Ergo die nono ægritudinis suæ, anima illa religiosa & pia corpore soluta est. Post cuius obitū ipse D. Augustinus oculos ei premebat, & confluebat in præcordia sua mœstitudo ingens, & transfluebat in lacrymas, ibidemq; oculi sui violento animi imperio resorbebant fontem suum vsq; ad siccitatem, & in tali luctamine valde male ipsi erat. Verum cohibito planctu, Psalterium arripuit Euodius, & cantare cœpit psalmum, cui respondebat omnis domus: Misericordiam & iudicium cātabo tibi Domine. Postmodum autem corpore defunctę elato, iuit & rediit sine lacrymis S. Augustinus. Nam neq; in eis precibus, quas Deo fuderat, cum offerretur pro ea sacrificium pretii nostri, iam iuxta sepulcrum posito cadauere, priusquam deponeretur, sicut fieri solet, nec in eis precibus fleuit, sed toto die grauiter in occulto mœstus erat, & mente turbata Deum rogabat vt poterat, vt sanaret dolorem suum, nec faciebat, credo, commendans memoriæ suæ, vel hoc vno documento omnis cōsuetudinis vinculum etiam aduersus mentem, quæ iam non fallaci verbo pascitur. Sanato demum corde ab illo vulnere, in quo poterat redargui carnalis affectus, fudit rursum ad Deum pro illa famula sua longe aliud lacrymarum genus quam prius, quod manat de concusso spiritu consideratione periculorum omnis animæ, quæ in Adam moritur. Quanquam illa in Christo viuificata, etiam nōdum carne soluta sic vixerit, vt laudetur Dei nomen in fide morbisque eius.

S. Augustini dolor ingens in morte matris.

III. *Theodosius Imperator pro parentibus suis defunctis ad D. Ioannis Chrysostomi tumulum precatur.*

Niceph. Call. Eccl. hist. lib. 14. cap. 43.

Cum Proclus Episcopus Constantinopolitanus sciret Ecclesiā dudum scissam esse, propter abrogatam sancto Ioanni Chrysostomo dignitatem, consilium quæsiuit, quomodo Ecclesiam à dissidio & seditione conseruaret, & hominum mœrorem consolaretur. Rem eam Dei ductu mirabiliter est aggressus. Quinto Patriarchatus eius anno plebs, quæ pre propter D. Ioannem Chrysostomum tumultuata fuerat, congregata. Proclo persuasit, vt legatione apud Imperatorem fungeretur, vt sanctus ille vir ab iniusto exilio reuocaretur, populusq; & ecclesia orbitate liberaretur, petiturus. Id Proclus statim non grauate perfecit: & qui corpus eius adducerēt, missi sunt. Tumulus autem immobilis prorsus fuit: & cum multæ multorum manus ad eum mouendum adhibitæ essent, nihilo magis loco moueri potuit. Quod vbi Imperator cognouit, statim causam eius rei intellexit. Itaq; litteris rubrica scriptis, virū sanctum, vt adduci se pateretur, obtestatus est. Litteræ ipsæ supra pectus eius positæ, & priuilegium actū preces que ad Deum fusæ sunt. Ita tumulus se abducentibus facilem præbuit, & sanctus ipse, pondus eius leuius redditum, vna cum baiulis simul ferre visus est. Litteras Theodosii ad eū scriptas hic referre nimis longum visum est. Postquam autem itinere confecto, in littus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonē cum reliquiis sancti viri peruenere, transiit eo Imperator, & Senatus Imperatorius: transit etiam Patriarcha, & Iudices, magistratusq; omnes: deinde generis & ætatis homines omnis, per fretum in mari perinde atque in continente vadentes, & ad Propontidem os Bosphori ardentibus funalibus tegentes. Sacrum tumulum Imperatoria triremis excepit, &c. Ibi Imperator sacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atq; oculis vrnæ impositis, communem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudū enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorsim vero pro matre quoque precatus est, vt tumuli eius motus, atq; fit epitus consisteret. Triginta enim & quinq; annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiam concutiebat. Nec ille id non exorauit: confestim namque vrna eius constitit.

S. Ioannis Chrysostomi tumulus nulla vi mobilis.

Reliquiarum S. Chrysostomi translatio & pompa.

IV. *Mathildis regina orat pro marito rege defuncto.*

Anno Redemptoris nongentesimo trigesimo sexto, Christianæ Religionis decus Henricus Rex Germaniæ, perdomitis circumquaque gentibus, postremo Romā proficisci statuit, sed infirmitate correptus iter intermisit: cumq; iam se grauari morbo sensisset, conuocato omni populo, designauit filiū suum Ottonem Regē, tandemq; multipliciter pietatis post se egregiis monumentis relictis, à Deo ad requiem vocatus est relicta coniuge valde pia Mathilda nomine, de qua ista Luithphrandus, dum agit de eiusdem Henrici sepulcro: Henrici corpus in Saxoniam deportatum in nobilissimarum, ac religiosissimarū monasterio puellarū, quod in ipsius Regis prædio vocabulo, Quintelingaburch situm liquet, in ecclesia cum immensa est veneratione repositū. Vbi & venerabilis eius coniux, regnique consors ex eadē gente, nomine Mathildis, vltra omnes quas

Witichind. Saxo l. 1. Saxonia in fine. Albert. Crant. in metrop. l. 11. Luitprand. lib. 4. cap. 1. Baron to. 10. an. Do. 962.

viderim & audierim matronas, pro delictorum expiatione celebre exequiarum officium, viuam Deo hostiam offerre non desinit. Addit Ditmarus; per eundem Henricum Cunsum Daniæ Regē ad Christi fidem conuersum, & Danos ipsos ab immolatione hominum per eum reuocatos: post obitum vero Mathildem coniugem multis diuersisq; sanctis operibus eius animam Deo commendasse.

V. *Senex orat pro fratre negligente defuncto.*

Senex quidam enarrauit nobis, cum Thebaidā venissemus, quod senex vnus morabatur extra ciuitatem Antinoum, magnæ virtutis vir, qui in cella sua egerat annos LXX. Erant autem illi discipuli decem, ex quibus vnus erat valde negligens sui. Senex ergo sæpius illum corripiebat, & hortabatur dicens: Frater, sollicitudinem gere pro anima tua; habes enim mori; & nisi te emendaueris, in suppliciū tendes. Frater a. ille semper seni inobediens erat, nec ea, quæ ab ipso dicebantur, admittebat. Contigit a. vt post aliquantum temporis iste moreretur. Contristatus vero senior super illo valde (sciebat enim quod in magna desidia & negligentia de sæculo exisset) cœpit orare & dicere: Domine Iesu Christe verax Deus noster, reuela mihi, quid sit circa Fratris animam. Adspexit a. in excessu mentis effectus, fluuium ignis, ingentemq; in ipso igne multitudinem, ac Fratrem illum ad medium vsque demersum. Tunc ait ille senior: Nonne te propter hanc pœnam orabam, vt curam animæ ageres, fili? Respondit Frater, & ait seni: Gratias ago Deo, Pater, quod vel caput meum requiem habet. Per orationes enim tuas supra caput Episcopi sto.

VI. *Pia mater precibus impetrat salutem perfectam defuncti filii.*

Anno nongentesimo vigesimo, fato concessit Silnandus quartus Compostellanus Episcopus, cuius tanta fuit fama sanctitatis, vt Ioannes Papa, opinor, decimus (nam audiendi non sunt, qui decimū tertium fuisse dicunt) per litteras & tabellarium proprium se precibus ipsius commendauerit. Mortuus est autem senio cōfectus. In cuius obitu voces auditæ sunt Angelorū canentium: Veni electe Dei, intra in gaudium Domini tui. Successit illi Gundesindus quintus Compostellanus Præsul, & Comitis cuiusdam filius: sed hic cum mundo quam Deo magis deditus esset, vitam non satis pio fine clausisse dicitur. De qua re mater eius, matrona pia grauiter confecta dolore, & de anima filii vehementer sollicita, ante aram beatissimi Iacobi Apostoli diuinā misericordiam dies noctesque non destitit implorare, & fletibus, precationibus, ieiuniis, eleemosynis sibi demereri, interposito Diui Iacobi patrocinio, donec quadam nocte in templo eiusdem Apostoli vocem hanc audiuit: Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuisse.

VII. *De singulari sancta Coleta charitate erga defunctorum animas.*

Sancta Coleta Virgo Religiosa ita proximos diligebat, adeoque promouere cupiebat cuiuslibet bona spiritualia, vt quiete potiri non posset in spiritu, nisi ei pro sua vocatione & facultate subueniret. Et libenter illa etiam se ipsam obligasset, vt posset opitulari proximis, sicut & reipsa fecit. Cum enim nobilis quidam in eam ignominiam incidisset, vt sine magno discrimine non posset satisfacere creditoribus suis, illa charitate feruenti effecit per bona quædam ipsi commendata, vt absque detrimento euaderet. Etsi vero ingens eius erat charitas erga viuentes, attamen sine vlla comparatione magis cupiebat pia benignitate succurrere vita functis. Miro quippe tenebatur desiderio alleuandi cruciatus grauissimos animarum in locis purgatoriis degentium, quibus adeo condolebat, vt diceret, se libenter illarum loco pœnas illas perpeti velle. Itaque volebat, vt demptis tribus ante Pascha diebus, sorores quotidie dicerent officium defunctorum.

Stephanus Iuliacus in vita S. Coletæ apud Sur. tom. 2. Martii. 6.

Charitas S. Coletæ in proximos.

VIII. *Sancta Chunegundis orationibus & eleemosynis mariti animam studiose prosequitur.*

Ex Leone Ostien. lib. 2. cap. 47. Baron. to. 11. an. Do. 1014. 10. 11.

Quanta eleemosynarum largitate, quantaque orationis instantia pro beati Henrici Imperatoris Christianissimi mariti sui anima desudauerit Chunegundis Imperatrix, & litteris missis ad moniales monasterii Confugiensis patet: Propriæ aduersitatis sarcinam (velut æstimo) facilius tolerarem, si vestras res saluas incolumesque esse viderem. Quāuis enim mens procellosis curarum fluctibus vndique quatiatur; vestræ tamen recordationis anchora à cordis profunditate non auellitur: & licet longe remotæ ab oculis sitis, ab animo tamen nunquā recessitis. Quis nos separabit à charitate Christi? casus doloris, an longinquitas remotionis? Quin etiam si amissæ facultatis vsus cōcederentur voluntas hac operis exhibitione cōprobaretur. Ipsum tamen modicum, quod adhuc, Deo volente, reliquum tenemus, vestræ cōmonitioni alienum esse nolumus, vt participatione paruitatis reueletur magnitudo deuotionis: mater namq; si parū habuerit, parum filiis tribuit. Ecce hæc modici sumptus munuscula ad refectionem carnis vobis mittuntur, vt animam senioris patris vestri continua alimonia orationis reficiatis: quoniam tot iustorum preces vnanimiter continuatæ apud Deum multū possunt proficere, Iacobo attestante: *Multum valet deprecatio iusti assidua.* Ille etiam atque etiam iustus Dominus, qui iustitias dilexit, æquitatem supplicationis audire non respuit; sed vobis indefessis intercessoribus supra dicti chari memoriam facientibus, salutis dabit præmium, quod ipsemet promittit, dicens: *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit:* atque bonum opus in conspectu etiam Dei placitū esse cernitis, si non solū pro illis qui in hac vita positi multa vobis bona; sed pro illis etiam, qui nulla fecerunt, orauetitis. Obsecro ergo, vt eum à cordibus vestris nunquam

Epistola insignis S. Chunegundis reginæ.

quam abiicias, qui vos tanquam proprias amauit: atq; hunclocnm veſtra ſeruitute florere voluit.

IX. *De charitate S. Lyduinæ erga defunctos.*

Io. Brugman. in vita eius parte 3. c. 2. apud Sur. 14. Ap tom. 2.

Cogitabat frequenter ſancta Lyduina, quam ſanctum & ſalubre ſit orare pro mortuis, qui ſunt in regione expirationis, non ad perditionem, ſed ad purgationem: non ad deſtructionem, ſed ad caſtigationem. Itaque arreptis armis ſpiritualibus, eis ferre ſuppetias continebatur. Nocturno tempore rapta in ſpiritu ad loca pœnarum, videbat non abſq; maxima commiſeratione torqueri animas, & ingentes igniũ globos in ſublime efferri. Roganti a quandoq; Angelo, num animã, quam digito monſtrabat iuuare vellet, perquam velle reſpondit: Tum Angelus. Oportet, inquit, per medias tranſire flãmas. Ego vero, ait, libens id faciã. Tranſigens igitur per flammas, vidit illic tortores ſeſe contrahentes, indigneque ferentes humanitatẽ eius, qua cupiebat ſubuenire animabus. Cumq; iam pertranſiſſet, vidit animam ab Angelo indicatã è pœnis eripi, & poſtea exultabundã ad cœlos proficiſci. Rogauit eam quędam, vt pro patre ſuo per id tempus defuncto curaret. Ducta eſt a. in ſpiritu ad regionẽ illã, vbi eius viri anima cruciabatur: aitq; ei Angelus: Hic eſt ille vir pro quo te deprecaturã ſpopondiſti. Vt a. vidit eum vir ille, ait ad ſocios: Ab eo tempore, quo purgandus hunc intraui locum, ſpiritum in carne degentẽ nõ vidi, niſi ſpiritũ Virginis huius. Sit benedictus Deus, qui mirificauit miſericordiã ſuam mihi in hac hora. Paulo poſt, orante & patiente pro eo ſancta virgine in corpore ſuo, liberatus eſt, ſicut vxori eius poſtmodũ reuelatũ eſt.

Purgatorii pœnæ.

Viſiones variæ S. Lyduinæ.

Diuerſa purgatorii loca.

Vidit aliquando Lyduina ſpiritũ alicuius defuncti ſpecialibus pœnis excruciari, ferreis ſtipitibus confixum, audiuitque ab Angelo, eum eſſe fratrem illius fœminæ quę petiiſſet, vt oraret pro eo: ſe quoq; impetraturã, ſi quid pie pro eo peteret. Orauit igitur, vt ab illis ferreis ſtipitib. extraheretur. Illico à pœnis illis ſpecialib. abſolutus, ductus eſt ad cõmunem purgandorũ locũ. Sorore a. eius importune ſcire cupiente ex Lyduina de ſtatu illius, tandẽ ea retulit quid vidiſſet, iuſſitq; certas præſtari eleemoſynas, & in iis caponẽ, qui pauperibus ægrotis donaretur. Fecit illa, vt iuſſa erat, & ecce nocte intempeſta adeſt turba dæmonũ, è quibus eius caponẽ manibus tenebat, ſimilem illi, qui fuerat datus pauperib. quo grauiſſime cecidit facies vtriuſq; i. e Lyduinæ & ſororis defunctæ illius. Et hęc quidẽ poſtea in quoſdã incidit morbos propter fratrẽ ſuũ, quo cũ præ dolorũ atrocitate ferre nõ poſſet, orauit Lyduina pro eo, & quãprimũ liberata eſt: quod a. reliquũ fuit pœnarũ, id in Lyduinam translatũ eſt: ſicq; tandẽ è pœnis liberata eſt anima illa. Ob zelum animarũ ſæpe cruentos lacrymarum fudit imbres, dicebatq; Domino: O ſi poſſem, Deus meus, carnẽ & ſanguinem meum dare pro animabus illis, quas tu caſtigas. Pro his ergo orabat, ſuſpirabat, vigilabat, ſacrificia offerenda curabat, ſe totam in holocauſtum offerebat. Balduinus quidã de Campo, cum è corpore emigraſſet. Lyduina rapta in ſpiritu vidit hominẽ, facie ſibi ignotũ, ſtare ad pedem montis, & volentem quidem aſcendere, ſed minime valentem: audiuit etiam dicentem ſibi: Miſerere mei, Lyduina, miſerere mei, & in montem hunc me deportato. Illa accipiens eum in humeros ſuos tulit in montem, ſed difficulter ſane: ait a. ad eum, Qui vocaris? Et ille: Balduinus à Campo, inquit. Mane confeſſarius Virginis venit ad eam, viditq; ceu labore graui defeſſam, & ægre reſpirantem. Itaq; a t ad eam: Ecquid habes filia? Cur præter morem tam difficulter reſpiras? Illa reſpondit: Ego pater, à monte iam venio, in quem Balduinum à Campo tranſtuli, ſudore pariter & labore iam afflicta. Ille nomen viri iam ante crebro audierat, ſed virũ ignorabat. Sed triduo poſt neſcius eo venit ſacrificaturus, vbi Balduinus deceſſerat, didicitq; è templi cuſtode, eadem nocte eum obiiſſe, quo Lyduinæ apparuit.

S. Lyduinę charitas in proximos admirabilis.

Lyduina adhuc viuens à moriente & abſente inuocatur.

X. *B. Mariæ Oegniacenſis pietas erga animas purgatorii.*

Iacob de ... triaco C... lib. 2. vi... ius c. 3. ... Sur. 23. ... nii.

Beata Maria Oegniacenſis in lampade cordis ſui ignem charitatis oleo miſericordię iugiter fouebat, ne forte cũ fatuis virginibus abſq; oleo deprehenſa à nuptiis æternæ iucunditatis repulſa excluderetur. Satagebat itaq; pro viribus cuncta miſericordiæ opera ex abundanti cordis pietate foris exercere; & vel maxime adeſſe & opitulari ægrotis, & defunctorum ſepulturæ intereſſe; vbi ſane multa ei arcana cœleſtia ſæpiſſime à Domino reuelata ſunt. Cum ſoror Fratrum de Oegnies ſupremũ traheret ſpiritũ, ille intra cellulam ſuam perſenſit multitudinem frementium, & rugientium dæmonũ ad eius ægrotæ lectulũ adeſſe, cũ iam pie ea fieret cõmendatio: putabant enim illã defunctam. Tum illa ſolitæ grauitatis, & innatæ verecundiæ quaſi oblita, ad lectulum illius accurrit, tetriſq; illis ſpiritibus ſe opponens, non ſolum precibus eos abigebat, ſed etiam pallio tanquam muſcas abigebat. Cum a ſceleſti illi terribiliter reſiſterent, ſororiſq; animã, vt ſuã, ſibi vendicare vellent: tum illa amplius non ferens, clamabat ad Chriſtum ſuum, eiuſq; crucifixi ſanguinem & mortẽ continenter implorabat, cumq; rugientes illi, præparati ad eſcam, multis calumniis animam illam exagitarent, illa tandẽ à Spiritu ſancto fiduciam concipiens (vbi n. ſpiritus Domini ibi libertas) in hęc verba prorupit: Domine, ego pro hac anima fideiubeo: nam tametſi peccauit, ac confeſſa eſt peccata ſua. Quod ſi fortaſſis negligentia aut ignorantia quæpiã in ea hæſit, licet loqui non poſſit, manet tamen adhuc illi tua benignitate cõtritionis ſpatiũ. Fratres interim voces tantũ eſt geſtus eius aduerſus dæmones percipiebant, & Domino ꝓ anima ſororis ſuæ deuotas preces fundebãt. Tandẽ victis & pudore affectis dæmonibus, ſanctiſq, Angelis aduentantibus, illa Deo laudes grateſq; agẽs, ad ſe reuerſa quieuit: receptoq; pallio ſuo, ꝗ in illo

Dæmon... circum... moribundos.

Iuſtorum preces ... monibu... fortiore...

Angeli ... ribund... ſuccur...

conflictu

conflictu abiecerat, ad cellulam suam cum verecundia recurrens, clauso ostio, dilitescebat. Non diu post, cum in feriis Apostolorum Petri & Pauli pro eadem anima deuote supplicaret, & de statu eius, quippe pro qua fideiussisset, sollicita esset, beatissimus Petrus Apostolus ostendit ei animam illam diris purgatorij pœnis affectam, simulque & pœnas ipsas, & pœnarum causas ei indicauit. Magno cruciabatur ardore, quod mundum & sæculi voluptates nimis ardenter amasset. Interdum etiam acerrimo affligebatur frigore, quod pigra & deses fuisset ad bona agenda, tum vel maxime, quod liberos & familiam suam admodum negligenter correxisset. Siti etiam miserandũ in modum torquebatur, quod plus satis fuisset potationi dedita. Nuditate quoq;, quod vestes superfluas habuisset, valde affligebatur. At pia Christi ancilla, vt visceribus pietatis tota affluebat, erga illos præsertim, qui in Purgatorio torquebantur, non fuit contenta precibus suis, sed multa illi etiam ab aliis precum, & sacrificiorum suffragia conciliauit.

Petri Apostoli apparitio.

...na amã- mundi ...nitatem. ...riorum ...ccatorũ ...riæ pœ...

XI. *Nullam maiorem vlli mortalium præstari posse misericordiam, quam animabus in purgatorii igne agentibus.*

Non ignorabat id beata Christina vulgo mirabilis dicta, quæ è viuis ablata cum deducta ab angelis fuisset ad locum tenebrosum, ac horrendum, animabus hominum plenum, ibiq; tormenta vidisset horrenda, & terribilia, narrationem omnem superãtia, accepissetque purgatorium esse, eadem deducta ad Christum, oblationem sibi factam videt; vel beatitudine iam perfruendi, vel resumpto corpore, per opera pœnitentiæ satisfaciendi pro animabus à se in purgatorio visis. Respondit ergo, velle se eius rei causa corpori restitui; quod & factum est. Vidisses ergo illam nunc in ardentes fornaces sese proiicere, nunc in ignem, nunc in cacabos grandes bullienti aqua plenos; nunc sub aquis gelu constrictis multos dies continuos hærere; nunc in mortuorum ingredi sepulcra, ibique diu iacere; nunc in patibulis inter latrones dies aliquot dependere; nunc alia id genus pœnitentiæ explere opera; in quibus omnibus tantos persentiebat dolores, vt inclamaret aliquando altissime, & parturientis instar eiularet: sed tamen illæsa semper, & ad nouos dolores integra, ex igne & incendiis emergebat.

...o. Can... ...r. in vita ...u apud ...r. 23. Iu...

Christi... charita... erga a...mas de...nctorũ.

XII. *De insigni P. Francisci Xauerij erga defunctos purgatorio igne cruciatos misericordia.*

Hæc ætate P. Franciscus Xauerius, vt in eius vita scribitur, singulari cura & pietate animas defunctorum prosecutus est. Nã Malacæ cum esset, quod est nobile Indiarum emporium, post solis occasum vrbem obiens, incolas tintinnabulo excitatos solenni carmine siue cantu admonebat, vt pro cruciatis purgatorio igne animis, proque hominibus in peccato mortali existentibus diuinam implorarent clementiam. Illo abeunte ad alias Insulas Indiarũ, promulgandi Euangelij causa, ciuitas Malacensis, instituti desideriique sancti viri memor, certum constituit hominem, qui altera manu laternam, altera tintinnabulum gerens, idipsum primis tenebris faceret. Quod institutum ab vrbe Malaca in Indiæ, Moluci, vltimique orientis vrbes, atque oppida manauit, hodieque viget, magno mortuorum, viuorumque bono.

...ratius ...rsellin lib. ...7. de vita ...s.

...Fr. Xaue... in defũ... ...os chari...

TIT. XXIV. De V. opere misericordiæ spiritualis: danda nimirũ mœstis consolatione.

Ioseph Patriarcha consolatus est fratres suos mœstos pro illo graui peccato, quo ipsum occidere voluerant. Gen. 45.

Elcana mater Samuelis consolabatur Annam eiusdem Samuelis matrem, mœstam, quod æmula eius improperaret ipsi sterilitatem. 1. Reg. 1.

Tobias senior consolatur vxorem tristem ob longiorem filij sui absentis moram. Tob. 10.

Christus Dominus consolabatur Martham, & Mariam Magdalenam, tristes ob Lazari fratris sui mortem. Iohan. 11.

EXEMP. I. *Vt Diuus Antonius sanctum Didymum cæcum sit consolatus.*

SAnctus Didymus scholę sacrarum disciplinarum Alexandriæ Præfectus, cum ab infantia, & eo tẽpore quo elementa prima ei discenda forent, cæcus esset, literarum notitiam manuum contrectatione assecutus esse dicitur, nam earum formas in tabula altius exsculptas sæpius tangendo cognouit. Alia porro, vt syllabas, & literarum connexiones, & quæ ordine consequuntur cætera, propter naturæ acumen, animo auditu peruestigata percepit. Præcipuumq; ipse miraculum fuit, cum audiretur & conspiceretur. Multi quidem, vel vt virum viderent tantũ, vel vt suauem gratamque eius orationem audirent, Alexandriam venere. Præcipue vero eum clarissimus ille pietatis exercitio Antonius admiratus est. Quem dicunt, cum Alexandriam venisset, vt Athanasio firmæ certęque fidei perhiberet testimonium, hæc ad Didymum prolocutum esse verba: Non est Didyme, quod te ipsum mœrore conficias propterea quod oculis careas, quos mures, lacertæ & vilia animalcula habent. Voluptate potius & lætitia te efferri conuenit, qui itidem vt Angeli internis vigeas oculis: quibus clare immortalem & diuinam cognitionem percipis, veritatemque ipsam exacte perspicis.

Niceph. Call. lib. 9. hist. Eccl. cap. 17.

Cæcitatis consolatio.

II. *Iuditham regno Hungariæ pulsam consolatur Gregorius.*

Multæ ac diuersæ causæ sunt, propter quas intimo & sincero cordis affectu te diligimus. Primo, quoniam ex vniuersalitate suscepti regiminis, omnibus, qui in Christo sunt, debitores sumus &c. Cæterum ea quæ tibi nunc instat aduersitas, non te terreat, nec mentem tuæ generositatis deprimat; sed.

Greg. Mag. epist. lib. 2. epist. 41. Bar. to. 11. an Do. 1074 81.

ſed ſi quid mœſtum aut graue ingruerit, vultu regalis conſtantiæ, geſtuq; diſſimula, & moleſtas (quas Deus auertat) cauſas naturali morum tuorum virtute patienter tolera, fiduciā & ſpem firmam habēs in Deo Saluatore noſtro, quoniam ipſi cura eſt de te, qui nunquā derelinquit ſperantes in ſe: & quanto nunc animum tuum ſollicitudinibus verberari ſinit acerbius; tanto eum ex vicina & potenti virtute cōſolationis ſuæ lætificabit vberius. Ipſe enim nihil ſine cauſa præcipit, nihil ſine ratione permittit, qui Regum & Imperatorum, omniumq; cauſarum arbiter & æquus moderator exiſtit. Verū inter omnia te id agere & ſtudere monemus, vt præclarum nomen vitæ & nobilitatis tuæ ab ineunte ætate nactū in dies amplificetur, & creſcat. Quoniam integritas famæ, licet præ cunctis terrarum opibus corona ſit nobilium & ignobilium, tanto tamen vnicuiq; plus ornamenti & gloriæ tribuit, quanto eum eminentia generis altius extollit. Age, ergo, vt omnibus, quæ regnum fert, & imperium, tanto te excellentiorem oſtendas, quanto ea omnia mutari cognoſcis. Tuā vero naturam & imperiale germen, quod in te eſt, nullis ſucceſſibus, nulliſue aduerſitatibus imitari poſſe proponas. De cætero, quod nos matrem tuam de cauſa tua compellare rogaſti: pro certo ſcias, nos omnia quę ad honorem & ſalutem tuam pertinent, & conſulendo libenter ei intimare, & perſuadendo vt fiant, Apoſtolica benigne adiutoria exhibere. Deus autem omnipotens, qui eſt mœſtorum conſolatio, infirmantium fortitudo, præſentem vobis lætitiam cito conferat, & veram æternamque gloriam ſupernæ felicitatis tribuat.

Famæ integritas præcipuum nobilitatis ornamentum.

III. *Gaufridi parentes mœſtos ob filij in religione perſeuerantiam conſolatur D. Bernardus.*

B. Bernard. Epiſt. 110.

Si filium veſtrum Deus fecit & ſuum, quid vos perditis, aut ipſe quid perdit? Fit de diuite ditior, de nobili generoſior, clarior de illuſtri: & quod his omnib. maius eſt, ſanctus de peccatore. Oportet autē eum pręparari regno, quod ſibi paratum eſt ab origine mundi: atque huius rei gratia modicum tempus, quod viuere habet, manere nobiſcum, donec abraſa ſpurcitia vitæ ſæcularis, ac terreno deterſo puluere, cęleſti māſioni fiat idoneus. Si diligitis eum, gaudebitis vtique, quia vadit ad patrem, & talem patrem. Ipſe quidem vadit ad Deum, ſed vos non perditis eum; ſed potius multos per eum acquiritis vobis filios. Quotquot ſumus in Clara valle, vel de Clara valle, ipſum in fratrē, vos in parentes ſuſcipimus. At fortaſſis metuitis corpori eius vitæ aſperitatē, quod nimirum tenerum noſtis eſſe ac delicatum. Cæterū de eiuſmodi timore dicitur: Ibi trepidauerūt timore, vbi non fuit timor. Confidite, conſolamini. Ego ero illi in patrem, & ipſe mihi erit in filium, quouſq; de manib. meis excipiat eum pater miſericordiarū, & Deus totius cōſolationis. Nolite ergo lugere, nolite flere: quia Gaufridus veſter feſtinat ad gaudiū, non ad luctum. Ego ero illi pater, ego & mater, ego frater & ſoror. Ego faciam ei praua in directa, & aſpera in vias planas. Ego ei omnia ſic temperabo, & ſic diſpenſabo, vt & ſpiritus proficiat, & corpus non deficiat Denique ſeruiet Domino in lætitia & exultatione, & cantabit in viis Domini, quoniam magna eſt gloria Domini.

Parentes gaudere debent de liberorum ſuorum in religionem ingreſſu.

TIT. XXV. De VI. opere miſericordię ſpiritualis; nempe de iniuriis patienter ferēdis.

EXEMP. I. *Præclarum patientiæ exemplum S. Spiridonis.*

PRimum huius generis exemplum ſit S. Spiridonis, qui, vt eſt in eius vita, aliquando ad Imperatorem Conſtantium, à quo euocatus fuerat, profectus eſt. Vili autē erat habitu, manu virgam ex palma tenens Pendebat ex collo vas fictile, &, vt verbo dicam, contempti hominis ſpeciem omnino præ ſe ferebat. Itaq; cum regiam ingrederetur, quidam indecorum ratus, tam abiecta ſpecie virum intrare palatium regium, ſacræ eius maxillæ impudenter colaphum infregit. Tulit id non modo patienter vir ſanctus, ſed & alterā, prompto patiendi animo, percuſſori exhibuit. Quæ res inſolentem illum tanto pudore affecit, vt repente ei ſupplex fieret, & inconſideratæ audaciæ veniam peteret, quam libens conceſſit, & hominem paterne inſtruxit, vt ab inferenda iniuria ſe contineret. Quo factum eſt, vt à viris principibus in honore haberetur, qui eum ſumma reuerentia ad Imperatorem deduxerunt.

Apud S[...] 24. Dece[...]

Aula n[...] capit vi[...] habitu[...]

II. *Patientia eximia Stephani Abbatis.*

De Stephano Abbate ita ſcribit S. Greg. in Euangelio: Fuit, inquit, quidam diebus noſtris Stephanus nomine, pater monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia cōſtituti: vir valde ſanctus, virtute patientię ſingularis. Et ſuperſunt multi, qui illū nouerunt, eiuſq; vel vitam, vel obitum narrant. Erat autem huius lingua ruſtica, ſed docta vita. Hic pro amore cœleſtis patriæ cuncta deſpexerat, poſſidere aliquid in hoc mundo fugiebat. Tumultus deuitabat hominum, crebris ac prolixioribus orationibus intentus erat. Virtus tamen patientiæ vehementer in eo excreuerat, ita vt eum ſibi amicum crederet, qui ſibi moleſtiæ aliquid irrogaſſet. Reddebat contumeliis gratias. Si quod in ipſa ſua inopia damnum fuiſſet illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes ſuos aduerſarios nihil aliud quam adiutores æſtimabat.

D. Greg[...] Euang. [...] mil. 35.

III. *Libertini patientia exemplaris ac prudentia.*

Quodam die Abbas monaſterij Fundenſis contra venerabilē virum Libertinum exarſit graui iracundia, ita vt eum manibus cæderet: Et quia virgā, qua eum ferire poſſet, minime inuenit, cōprehenſo ſcabello ſuppedaneo faciem ei ac caput tutudit, totumque

D. Greg[...] Dialog[...]

que illius vultum tumentē ac liuidum reddidit. Qui vehementer cæsus ad stratum proprium tacitus recessit. Die vero altera erat pro vtilitate monasterij causa constituta. Expletis igitur hymnis matutinalibus Libertinus ad lectum Abbatis venit; orationē sibi humiliter petiit. Sciens vero ille quātum à cunctis honoraretur, quantumq; diligeretur, pro iniuria, quam ei ingesserat, recedere eum à monasterio velle putabat, atq; requisiuit, dicens: Vbi vis ire? Cui ille respondit: Monasterij constituta est causa, pater, quam declinare nequeo, quia hesterno die me hodie iturum promisi, illuc ire disposui. Tunc ille à fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem atq; mansuetudinem Libertini, ex lecto prosiliit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, seq; reum esse testatus, qui tanto talique viro tam crudelem facere contumeliam præsumsisset. At cōtra Libertinus sese in terram prosternens, eiusq; pedibus prouolutus, suæ culpę, non illius sæuitiæ fuisse referebat, quod pertulerat. Sicque actum est, vt ad magnam mansuetudinem perduceretur pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumq; pro vtilitate monasterij ad constitutionem causę egressus fuisset, multi viri noti ac nobiles, qui eum valde honorabant, vehementer admirati, sollicite requirebant, quidnam hoc esset, quod tam tumentē ac liuidam haberet faciem. Quibus ille dicebat: Hesterno die sero, peccatis meis exigentibus, in scabello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus seruans in pectore honorem veritatis, & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum.

[M]ansuetu[di]ne subdi[ti] vincitur [as]peritas [pr]ælati.

...orum ...cata prę ...im su...iorum ...enda.

IV. *De insigni Constantini Imperatoris in iniuriis patientia.*

[Io]an. [Ch]rysost. [Ho]m. 20 ad [pop.] Antioc. ...an. Do. ...sub finē.

Sanctus Ioannes Chrysostomus pro concione differens coram populo Antiocheno, ex oratione Flauiani hæc refert: Fertur beatus Constantinus effigie sua quandoq; lapidata, multis ipsum instigantibus ad supplicium de auctoribus contumeliæ sumendum, & dicentibus, quod omnem ipsius faciem saxis conuulnerarint: manu faciem palpans, & leniter ridens, dixisse: Ego vero nusquam vulnus in fronte factum video: sed sanum quidem caput, sana vero & facies tota. Illi vero reueriti, & confusi, ab hoc iniquo destitere consilio. Et hoc verbum hactenus canunt omnes: nec tantum temporis labefecit, aut huius memoriam extinxit. Quod non sit hoc trophæis splendidius?

V. *Iuuenis cuiusdam monachi præclara patientia, & lenitas.*

[Io]an. Cassia. [lib.] 19. c. 1.

Post dies admodum paucos, maioris doctrinę desiderio pertrahente, rursus ad Abbatis Pauli cœnobium sūma spiritus alacritate perreximus: vbi licet plus quā ducentorum fratrum numerus moraretur, in honore tamen solennitatis, quæ id temporis agebatur, infinita quoq; de aliis cœnobiis monachorū turba confluxerat. Nam prioris Abbatis, qui eidem cœnobio præfuerat, aniuersaria depositio solenniter curabatur. Cuius conuentus idcirco facimus mentionem, vt patientiam cuiusdam fratris, quæ sub præsentia totius congregationis huius immobili eius claruit lenitate, breuiter perstringamus. Nam licet alio eius operis tendat intētio, vt scilicet Abbatis Ioannis, qui derelicta eremo illi se cœnobio summa humilitate subdiderat, proferamus eloquia: nequaquā tamen putamus absurdum, si absq; vlla circuitione verborum, magna, vt credimus, studiosis virtutum quibusque ædificatio conferatur. In ingenti itaque atrio subdiuali illa multitudine monachorum per duodenarium numerū distinctis orbibus considente, cum quidam fratrum susceptum ferculum paulo tardius intulisset: occasione istius tarditatis, prædictus Abbas Paulus, qui inter turbas ministrantium fratrum discurrebat, exerta manu palma eum sub omnium percussit intuitu, ita vt sonitus etiam aduersorum, vel longius considentium auribus resultaret: hoc autem ab eo factū est idcirco, vt cunctis, qui aderant, patientiam iuuenis patefaceret; & omnes, qui interfuissent tali spectaculo, modestiæ erudirentur exemplo. Quam maturo autem senior fecerit consilio, res probauit. Nam memorabilis patientię iuuenis tanta id animi benignitate suscepit, vt non modo nullus fuerit ex eius ore sermo prolapsus, vel tenuissimum murmur tacita labiorum agitatione signatum; sed ne ipsa quidem oris modestia atque tranquillitas, aut color saltem quantulumcumque mutatus.

Abbas Paulus immerentē Fratrem depalmat palam.

VI. *Lenitas S. Ioannis eleemosynarij.*

In vita eius apud Sur. tom. 1.

Caupo quidam ciuitatis Alexandriæ multis iniuriis & contumeliis affecerat iuuenem quendam Ioanni eleemosynario Patriarchæ Alexandrino sanguine coniunctum. Iuuenis apud Episcopum grauiter conqueritur. Episcopus fingens etiam se commoueri, vt iuuenis animum mitigaret: Itane, inquit, ausus fuit te vel verbo violare? Faciam in eo rem, quam tota Alexandria mirabitur. Moxque vocato ad se vectigalium magistro, iubet, vt nihil amplius vectigalis, aut aliquod aliud ecclesiæ debitum ab illo caupone exigat: sed vt immunem illum ab omni solutione, quæ quidem ipsi, vel ecclesiæ eius debe retur, relinquat. Hoc videlicet eius factum tota Alexandria mirata est: caupoque non solum à maledictis cessauit; sed omni Episcopum & iuuenem cognatum officio coluit.

Dictum iucundum S. Ioannis eleemosynarij. Optimū vindictę genus lædenti bene facere.

VII. *Prudens S. Ioannis Canonici in reprimendo furore alterius.*

In vita eius apud Sur. to. 5. p. 787.

Sanctus Ioannes Canonicus Regularis in Anglia, & cœnobij sui Prior, cum à quodam monasterij sui fratre verbis valde cōtumeliosis diu impetitus nihil moueretur, & vnus ex astantibus rogaret, cur eius petulantiam nō reprimeret, cum vno verbo illud facere posset, iubens vt ad cubiculum suum redeat, respondit: Si flamma vorax ædificij tecta lambens in sublime feratur, num tu consulto facturum putabis eum, qui plus etiam materiæ inijcere in flammā ve-

Correctio non debet eſſe intempeſtiua.

lit. Frater iſte ad præſens magno ardet furoris æſtu, cui ſi ego comminationū faculas admouere velim, furor eius magis magiſque inflammabitur. Sed vbi hæc flamma deferbuerit, tum demum ad oportuna remedia animo placato accedemus. Atq; his dictis nihil commotus abſceſſit.

VIII. *De S. Martini admirabili patientia.*

Seuerus Sulpitius in vita S. Martini lib. 2. ca. 4. apud Sur. Nouemb. 11.

Cum ſanctus Martinus Turonenſis Epiſcopus diœceſes viſitaret, in rhedam fiſcalem per aggerem publicum venientem, militaribuſq; refertam viris incidit. Sed vbi Martinum in veſte hiſpida, nigro & pendulo palliolo circumtectum contigua de latere iumenta viderunt, paululum in partem alteram pauefacta ceſſerunt. Deinde funibus implicatis portēſos illos, quibus miſera illa animalia conglobantur, ordines miſcuerunt: dumq; ægre expediuntur, moram fecere properantibus. Qua permoti iniuria militantes, præcipitatis in terram ſaltibus ſe dederunt: deinde Martinum flagris ac fuſtibus vrgere cœperunt: cum quidem ille mutus, & incredibili patientia terga præbens cædentibus, maiorem inſaniam infelicibus commoueret, ex hoc magis furentes, quod ille quaſi non ſentiens verbera illata contemneret. Comites illico eum conſecuti (aliqua enim neceſſitate remorati fuerant) fœde cruentum, atq; vniuerſa corporis parte laniatum, cum exanimis in terram procubuiſſet, inuenerunt: ſtatimque eum aſello ſuo impoſuerunt, ac locum cædis illius execrantes, raptim abire properauerūt. Interea illi regreſſi ad rhedam ſuam, furore ſatiato, agi, quo ire cœperant, iumenta præcipiunt. Quæ cum omnia ſolo fixa, ac ſi ęnea riguiſſent, tollentibus altius vocem magiſtris, flagris hinc atque inde reſonantibus, nihil penitus mouebantur. Conſurgunt deinde omnes pariter in verbera, conſumit Gallicas mularū pœna maſtigias: tota rapitur ſylua de proximo, trabib. iumenta truduntur: ſed nihil penitus ſæuæ manus agebant, vno eodemq; loco ſtabant fixa ſimulacra. Quid agerent infelices homines neſciebant; nec iam vltra diſſimulare poterant, quin quālibet brutis pecoribus, agnoſcerent, diuino numine ſe teneri. Tandem ergo in ſeſe reuerſi, cœperunt quærere, quis ille eſſet, quem in eodem loco paululum ante cecidiſſent. Cum percunctantes cognoſcunt ex viantibus Martinum à ſe tam crudeliter verberatum. Tum vero apparere omnib. cauſa manifeſta, nec ignorare iam poterant, quin ob viri illius iniuriam tenerētur. Igitur omnes eum rapidis conſequuntur paſſibus conſcij audacis facti, ac merito pudore confuſi, flentes, & puluere, quo ſeipſi fœdauerant, capita atq; ora cōſperſi, ante Martini ſe genua prouoluunt, veniā precantes, & vt eos abire ſineret, poſtulantes: ſatis ſe vel ſola conſcientia dediſſe pœnarum, ſatiſque intellexiſſe, quod eoſdē ipſos viuos abſorbere terra potuiſſet, vel ipſi potius, amiſſis ſenſibus, in immobilem ſaxorum naturam rigeſcere debuiſſent, ſicut affixa locis, quibus ſteterant, iumenta vidiſſent. Orare ſe, atq; obſecrare, vt indulgeret ſceleri veniam, & copiam præſtaret abeundi. Senſerat enim, priuſquam accurrerent, vir beatus illos teneri, ſuiſq; comitibus id ante iam dixerat. Veniam tamen clementer indulſit, eoſdemque abire permiſit, animalibus reſtitutis.

S. Martinus ignotus egregie vapulat, & tacens patitur.

Deus Martinum patientem vlciſcitur.

Percuſſores S. Martini veniam ab eo petunt.

IX. *Lenitas & patientia ſenis ſæuientem mitigat.*

Prat. ſpiri[...] cap. 218.

Duo ſenes monachi cum vno fratre iter agentes, & errantes de via, interſata inuenti ſunt, & aliqua de ſatis volentes nolenteſque pedibus conculcauerant. Quod cum vidiſſet agricola, erat enim in agro operans; cœpit contra illos multa maledicta proferre, cum iracundia dicens: Vos monachi eſtis? Vos Deum timetis? Si timorem Dei ante oculos veſtros habuiſſetis, profecto hoc non feciſſetis. Tunc ait vnus ſenior ſociis ſuis: Per Dominū nullus ei reſpondeat. Conuerſuſque ad illum, dixit: Recte dixiſti, fili mi. Ille rurſum furens, contumeliis impetebat eos. Rurſumque dixit Senior ad illum: Vera proſequeris fili; nam ſi veri monachi eſſemus, iſtud non feciſſemus, ſed per Dominum indulge nobis, quoniam peccauimus. Stupefactus ille ad tantam ſenis humilitatem, acceſſit propius, proſtrauitque ſe ad pedes ſenis dicens: Peccaui, indulge mihi, & per Dominum aſſumite me vobiſcum. Ruſticus ergo ſecutus illos accepit habitum.

X. *Iniuria illata animarum noſtrarum aliquando medicina.*

D. Augu[...] confeſſion[...] lib. 9. ca[...]

Nec prætereundum iudico, quod de ſancta Monica matre ſua tradit Auguſtinus, dicens, quod ipſa non ita erga ſuam diſciplinam diligentiā matris ſuæ prædicabat, vt famulę cuiuſdam decrepitæ quæ patrem eius infantē portauerat, ſicut dorſo grandiuſcularum puellarum paruuli portari ſolent. Cuius rei gratia, & propter ſenectā, ac mores optimos in domo Chriſtiana ſatis à Dominis honorabatur. Vnde etiam curā dominicarum filiarum commiſſam ſibi diligenter gerebat, & erat in eis coercendis, cū opus eſſet, ſancta ſeueritate vehemens, atque in docendis ſobria prudentia. Surrepſerat tamē, ſicut Auguſtino narrabat, ſanctæ Monicæ vinolentia. Nam cum de more tanquam puella ſobria iuberetur à parentibus de cuppa vinū depromere, ſubmiſſo poculo qua deſuper patet, priuſquā in lagunculam infunderet merum, primorib. labris ſorbebat exiguū, quia non poterat amplius, ſenſu recuſante. Non enim vlla temulenta cupidine faciebat hoc, ſed quibuſdā ſuperfluentibus ætatis exceſſibus, qui ludicris motib. ebulliunt, & in puerilib. animis maiorum pondere premi ſolent. Itaq; ad illud modicū quotidiana modica addendo, (quoniā qui modica ſpernit, paulatim decidit,) in eam conſuetudinem lapſa erat, vt prope iam plenos mero caliculos inhianter hauriret. Vbi tunc ſagax anus, & vehemēs illa prohibitio? Sed protulit Deus durum & acutum ex altera anima conuicium, tanquā medicinale ferrum, ex occultis prouiſionibus ſuis, & vno ictu putredinem illam præcidit. An-

Minim[...] tia con[...] tudine [...] normit[...] creſcun[...]

cilla

Conuicia non raro pro medicina sunt.

cilla enim, cum qua solebat accedere ad cuppam, litigans cum domina minore, vt fit, sola cum sola, obiecit hoc crimen amarissima insultatione, vocans meribibulam. Quo illa stimulo percussa respexit fœditatem suam, confestimq; damnauit, atq; exuit. Sicut amici adulantes peruertunt, sic inimici litigantes plerumq; corrigunt. Nec Deus quod per eos agit, sed quod ipsi voluerunt, retribuit eis. Illa enim irata exagitare appetiuit minorem dominam, non sanare, & ideo clanculo: aut quia ita eas inuenerat locus & tempus litis, aut ne forte & ipsa periclitaretur, quod tam sero prodidisset.

VI. *Mira patientia S. Lyduinæ in patiendis iniuriis.*

In Vita eius apud Surium to. 2. par. 2. cap. 1.

Venit aliquando ad Lyduinam magnæ sanctitatis virginem mulier quædam fremens & furens, innumeris eam iniuriis, contumeliis & conuiciis proscindens, vt posset eius commouere animum. Sed cum hac ratione nihil efficeret, in faciem mitissimę virginis fœdissime exspuit. At vero nec si eam quicquam permoueri sentiens, clamoribus & maledictis, tanquam vim passa, vicinos concitare cœpit. Sed sancta Virgo in patientia animam possidens, adeo mansit immota, vt mirarentur vniuersi. Maleficium vero beneficio cõpensare volens, clam ei munusculum transmisit; dicebat suis: Illis ego debere me fateor, qui viam mandatorum Dei, quorum plenitudo dilectio est, me currere compellunt.

Iusti vexatoribus se agnoscunt debitores.

XII. *Eiusdem patientia admirabilis.*

Infirmitas S. Lyduinæ 38. annorum. Corona patientiæ.

Cum iam vigesimum octauum in sua infirmitate annum ageret (passa est a. eam annis duodequadraginta) coronam illustrem hoc modo adepta est, cum incredibili feruore spiritus cuperet martyrium obire pro Christo. In quodam mentis excessu ostendit ei Dominus coronam pretiosissimam, gemmis diuersorum colorum egregie ornatam, nec dum tamen in orbem penitus absolutam. Vbi ad se rediit, cogitabat, quænam esset illa corona; rogauitq; Dominum, vt castigando corpusculo suo coronæ illi percipiendæ ipsam coaptaret. Sed cum exiguitatem meritorum suorum putaret tam insigni coronæ imparem, ad commemorandã meritorum Christi infinitatẽ, & amaritudines omnes, quas ꝓpter nos ille perpessus est, se contulit; iisq; paucula dolorũ suorũ exercitia cõponens humilis Christi ancilla, tanquam nihil sibi fecisse videbatur, aitq; ad Dominum: Quinam potest quisquam tua sectari vestigia, bone Iesu, nisi quasuis carnis molestias, dę monũ insidias, mundi contemptũ, hominum vexationes perferat, totoque animo seipsum pro nihilo putet? Pone ergo Domine ancillam tuam in semitis tuis, & fac vt insistam in vestigiis tuis. Cum sic Dominum illa precaretur, Burgundiæ Dux Philippus apud Hollandos inaugurabatur. Vbi a. Sciedamum venit, quidam eius milites circa mensis Octobris initium inter se conspirarunt aduersus Christi ancillam. Audierant enim nihil eam omnino esculentum aut poculentum sumere, sed solum Christi corpus. Cum ergo cibo & potu farti essent, venerũt ad Parochum, & blandis verbis fingunt se velle videre honoris causa filiam confessionis eius Lyduinam. Credidit ille, & adduxit eos ad virginem. Vix illi ingressi erant domum, cum ecce instar mente captorum clamitare incipiunt, & clauso ostio circa lectulum virginis cachinnari & tumultuari. Tacuit illa instar ouis, sed parochus valde dolens nitebatur bonis verbis lenire eos. Sed illi contumeliis affectũ repellunt, virginis amicum & concubinum petulanter appellant. Inde cum nemo aut ẽ vicinis aut domesticis furori illorum opponere se auderet, illi scelesti accensa candela omnia virginei corpusculi operimenta abstrahunt, & indignis modis sine pudore cõtrectant corpusculum multimodis afflictũ morbis, & hydropisi tumidum. Petronillã neptem eius paruulam, cum se illis obiiceret, tanto impetu ad scabellum abiiciunt, vt ad mortem vsque grauiter læsa claudicarit. His addunt turpissima in Lyduinam conuitia, vocant bestiam, prostibulum, voracem, & alia multa, nec paucis eius vulnera cumulant. Postea lauant cruentas manus, & ad iactanda in eam probra & contumelias redeunt. Iacet virgo, sanguine in paleas fluente & pannos vicinos: sed cũ timeret Dei illis iudicium imminere, tandem ait ad eos: Cur non timetis sinistre interpretari ea, quæ Dominus operatur in me? An ignoratis, quid vos maneat? At illi magis etiam cachinnantes, & tanquam præclaro perpetrato facinore gloriantes, inde recesserunt. Postquam hæc res per oppidum vulgata est, multus extitit piarum matronarum ploratus ob iniurias pudicissimę virgini irrogatas. Nihil enim tale vnquam auditũ fuerat apud Hollandos, qui fœmineum genus semper venerationi habere solent. Murmur quoque exortum est in populo aduersus homines nequã, qui insciente principe suo, talia ausi fuissent perpetrare. Primores etiam populi venerunt ad Lyduinam, eamque consolantes, dixerunt, se velle conqueri apud Principem. Quibus illa ait: Ne sitis, oro, molesti Principi, neque propter illos contaminetis manus vestras. In cœlis est, cui vindicta seruatur, & iam eorum iudicium in promptu est. Idque verissimum fuit, vno ex nebulonibus illis in mari præfocato, alio mente capto, & in Zelandia mortuo, tertio in prælio, vt fertur, occisio. Quartus morbo correptus per nuntium veniam à Lyduyna petiit. Cum a. postea sola iaceret Christi ancilla, Angelus ad eam venit instar solis splendidus: atque ad eam: Salue charissima soror. Ecce nũc absoluta est corona, quam nuper imperfectam vidisti. Propter inuerecundos tactus virorum illorũ, noueris te positam fuisse in vestigiis Saluatoris.

S. Lyduina petit pati pro Christo.

Indigne vexatur à lurconibus.

Fœmineũ genus Hollandis venerabile.

Iniuriæ in S. Lyduinã à Deo vindicantur.

Corona patientiæ pluribus malis ferendis perficitur.

Ludibria & vulnera corpori tuo imposita, fuere
gemmæ, quas in illa corona & adesse
vidisti, & deesse.

TIT. XXVI. De patientia in afflictionibus animæ & corporis.

Isidor. Hispal. Epis. & Zeno Episc. Veron. in vita eius apud Sur. 10. Maij. tom. 7. Tob. 2. 3.

Iob filius Saræ de Bosara, Rex Iudæorum quartus post Esau, homo gentilis, fidelis, stabilis, humilitate summus, in eleemosynis largus diues in censu, exemplum factus egenis in pœnis corporum patientissimus, nam à summo vertice capitis vsque ad imos pedum vngues plaga inimici percussus populosis vlceribus non distinctum, sed totus vnum vulnus factus, semper Deum glorificauit.

Excæcatus Tobias miram patientiam ostendit erga diuinum flagellum, irrisionem amicorum, & vxoris.

EXEM. I. *S. Audomari patientia in ferenda cæcitate.*

Sigebert. Chron. sub an. Dom. 658. & Sur. to. 1. Febr. in vita S. Vedasti.

Cæcitas S. Audomaro visu carior.

ATtrebati dum corpus sancti Vedasti transfertur ab Auberto Episcopo, præsentibus Lamberto Tungrensi, & Audomaro Teruanensi, aliisq; sanctis Episcopis & Abbatibus, Audomarus præ senio cæcus erat, dum precibus præsentium Episcoporum & meritis sancti Vedasti illuminatus esset, ægre ferens se liberatum esse à cæcitate, quam pro salute sua sibi à Deo immissam esse gaudebat, rursus ad votum suum excæcatus est.

II. *Pigmenii animi æquitas in cæcitate.*

Sabell. lib. 5. cap. 17. Beda in Martyriol.

S. Pigmenii contra Iulianum apostatam, libertas.

Æquo animo ferebat & Pigmenius presbyter Romanus, quod oculis captus esset, ne quando illi inimicos ecclesiæ Christianæ adspicere contingeret. Vnde Iulianus Apostata Imperator, cum forte illi occurrisset, deridiculi causa: Gratias, inquit, ago Diis, ô Pigmeni, quod te video. E contra ille: Gratias ago Deo meo respondit, quod te non video. Tam igitur forti animo cæcitatem pertulit, quam Tyrannum contemsit. Dehinc Martyrii corona donatus, videre cœpit, quæ oculus non vidit; & audire, quæ auris non audiuit, & intelligere, quæ in cor hominis non ascenderunt.

III. *Laborans aqua intercute alios sanat diuinitus, se ipsum non liberat, sed æquo animo fert morbum cum ædificatione aliorum.*

Niceph. Call. lib. 10. hist. Eccl. cap. 35. Pallad. in histor. Lausiac. cap. 13.

Tempore Valentiniani Imperatoris diuinus Beniamin circa Scetim admodum est philosophatus. Hic donum illud à Deo accepisse fertur, vt absque medicamentis, sola manus contrectatione, aut oleo quodam, cui precationem addebat, varii generis morbis ægrotos liberaret. Hunc etiam dicunt ita esse aqua intercute postea per corporis tumorē grauatum, vt ex domuncula, in qua degebat, per ostium, nisi prius vna cum eo postes detraherentur, exire non posset. Et cum in lecto iacere nequiret, circiter menses octo in latiore sella, consedit, & more suo ægros curauit: atq; ipse interim quod meliuscule non haberet minime succensuit. Immo potius & ægrotos, & alios, qui ad se visendum veniebant, consolatus est, & vt pro anima eius precarentur petiit: perinde atq; nihil de corpore sollicitus esset, quod & validum nihil profuisse, & ægrum nihil sibi nocuisse dixit.

IV. *Stephanus monachus patienter fert infirmitatem incurabilem dicens, Melius esse hic pœnam soluere, quam postea perpetua supplicia sustinere.*

Hist. Tripart. lib. 8. cap. 1.

Stephanus monachus circa Mareotem habitauit, perfecte degens & integra continentia: qui circa sexaginta annos probatissimus Monachus fuit, & Antonio magno notissimus. Fuit itaque mansuetus, & sapiens, locutione suauis, & vtilis, tristantiū consolabatur animos, & ad alacritatem reuocabat; licet necessaria tribulatio accideret. Talis etiā erat in cladibus propriis. Denique cum infirmitatem incurabilē incurrisset, & medici putria membra eius incidissent, ille manibus tamen operabatur, palmarum plectens folia, & præsentibus persuadens, vt de rebus huiusmodi non dolerent, neque aliud cogitarent, nisi de bono fine. Deus, inquit, quæ fecit, cuncta vtilia sunt. Ego a noui huiusmodi morbos propter peccata accidere. Et melius est hic pœnas soluere, q̃ post mortē perpetua supplicia sustinere.

Bona ægrotorum cogitatio, cuncta q̃ faciat Deus vtilia esse.

V. *De hæretico conuerso considerata sancti Dominici patientia.*

Theodoric. de Appold. Dominic. vita S. Dominic. lib. 1. cap. 7.

Cum ex mandato summi Pont. Innocentii tertii contra Albigenses hæreticos crux prædicaretur ea que fideles cōsignarentur, accidit vt celebris disputatio cum hæreticis institueretur: ad quam cum Episcopus loci cū multa pompa esset iturus, dixit ad eum humilis præco Christi Dominicus; Non sic, mi Domine pater, non sic aduersus filios superbiæ est progrediendum; sed humilitatis, patientiæ, religionis, aliarumq; virtutum exemplis reuincendi sunt hostes veritatis, non fastu elationis & ostentatione gloriæ secularis. Armemur ergo deuotis precibus, & humilitatis insignia præ nobis ferentes, detractis calceis, contra illos procedamus. Assensit Episcopus consilio pietatis, & omnes à se calceos amouerunt. Cumque de itinere essent incerti, obuium hæreticum quendam habuere, quem Catholicum putabant. Is promisit quidem se illos recta perducturum ad locum; sed perfidus in syluā quandam malitiose eos adduxit: vbi inter vepres & spinas pedes eorum sauciabantur, & tibiæ sanguine conspergebantur. Tum vero B. Dominicus cum omni patientia id ferens, & in iucundas Dei laudes erumpens, ad collaudandum Deum, & comiter ferendas molestias illos omnes adhortabatur, ita dicens; Confidite in Domino, charissimi, quia de cœlo manet nos triumphus & victoria: Iam enim peccata nostra sanguine expiantur. Cernens a. veterator ille miram illorum & iucundam patientiam, optimis beati viri sermonibus compunctus, malignitatem suam confitens, hæresin abiurauit.

Quibus armis in hæreticos vtendum sit.

Miranda S. Dominici patientia.

VI. *Insignis patientia senis hydropici.*

Prat. Spirit. cap. 8.

Senex quidam erat in monasterio Turrium, Hyrogenes nomine, qui ob nimiā seueritatem & vitæ austerita-

austeritatem hydropicus effectus fuerat. Dicebat a. his senibus iugiter, qui ad eum conueniebant visitandi gratia: Orate pro me, Patres, ne interior homo hydropicus fiat. Ego enim vt in hac infirmitate diutius durem, Deum oro. Hunc eundem Abbatem cum audiuisset Hierosolymitanus Archiepiscopus Eustochius sic affligi, voluit ad eũ mittere quæcunq; erant necessaria; sed ille nunquam ab eo quicquam consensit accipere. Hoc autem solum illi significabat: Ora pro me, Pater, vt liberer ab æterno cruciatu.

VII. *Admirandum patientiæ exemplum, sed passim non imitandum.*

Anachoreta quidam erat in spelunca Iordanis, Barnabas nomine. Hic cum die quadam descenderet bibere aquam de Iordane, infixa est pedi eius ex arundine festuca: permansitq, stimulum pedi infixum tenens iugiter, neque passus est, vt eum medicus videret. Itaque computruit pes eius. Coactus vero est ascendere ad monasterium Turrium, sibiq; vnam cellulam accipere. Porro pes eius in dies putrescebat magis Dicebat a. his qui ad ad eum veniebant, quod quanto magis homo exterior patitur, tanto amplius interior viret.

VIII. *Vt sancta Edildrida patienter tulerit tumorum in collo.*

lib. 4. Eccl. gent.

Sancta Edildrida Annæ Regis Orientalium Anglorum filia & Regis Ecgfridi coniunx cum quo perpetua mansit virginitatis integritate gloriosa; sub finem vitæ infirmata, tumorem illa maximum sub maxilla patienter sustinuit Ferunt autem, quod cum præfato dolore maxillæ siue colli premeretur, multum delectata sit hoc genere infirmitatis, ac solita dicere: Scio certissime, quia merito in collo pondus languoris porto, in quo iuuenculam memini me superuacua monilium pondera portare, & credo quod ideo me superna pietas dolore colli voluit grauari, vt sic absoluar à reatu superuacuæ leuitatis, dum mihi nunc pro auro & margaritis de collo rubor tumoris, ardorque promineat.

IX. *Cum regnum cœleste obtineri non possit sine patientia, melius est pati, quæ à Domino immittuntur, quam eligere.*

Blosius ... is spir. ex lib. ...uatio diuinæ ... is Bre- lib 8. 9.

Cum virgo Gertrudis commiseratione mota oraret pro quadam persona, quam audierat impatienter conquerentem, quod Deus immitteret sibi grauamina saluti suæ minus conuenientia, respondit ei Dominus: Dices illi, pro qua orat, vt, quia sine aliqua saltem tribulatione, vel molestia regnum cœleste obtineri non potest, eligat atque indicet, quænam grauamina sibi vtilia esse putat, & cũ hęc sibi euenerint, seruet patientiam, In quibus verbis Domini Gertrudis intellexit, periculosissimum genus impatientiæ esse, quando homo peruerse ac superbe eligere vult, quæ ferat, dicens: saluti suæ minime competere, seque sustineri ea grauamina, quæ sibi à Deo immittuntur.

X. *Patientia vermes fiunt gemmæ pretiosæ.*

S. Anton. 3. part. Chron. tit. 23. cap. 4. §. 10.

Sanctus Dominicus Prædicatorum Dux & antesignanus, solebat visitare tribulatos, & pauperes cõsolari. Erat a. Romæ in turri, circa portam Lateranensem, quædam solitaria magnæ religionis & sanctitatis fœmina, nomine Bona: veritatem sui nominis assecuta: hæc infirmitate laborabat grauissima: nam de pectore & mammillis eius scaturiebat ingens vermium multitudo. Quam tamen ægritudinem cum tanta patientia & gratitudine mulier hæc sustinuit, vt decidentes quinque vermes recolligeret, & in suo pectore collocaret. Hanc deuotus Dominicus visitabat, confessionem eius audiebat, & frequenter communicabat. Qaam cum die quadam communicasset, verbaque ei consolationis & ædificationis sedens ad eius fenestram loqueretur inter alia petiuit ab ea, vt sibi doloris locum horribilem demonstraret. Quod & fecit, & erat locus pectoris plenus vermibus; quod cernens vir misericors, & vehementer dolori compatiens, dixit ei: Rogo te, vt pro magno munere vnum de his vermibus mihi dones: noluit illa, nisi se vermem promitteret redditurum; ꝙ cum spopondisset, illa sancto aspiciente, sublatum de suo pectore vermem eidẽ tradidrt per fenestram, qui magnus erat, & nigrum caput habebat. Quem cum pater sanctissimus extensa manu excipernt, digitoque suo verteret & inspiceret: subito versus est in pulcherrimum lapidem pretiosum. Quo viso, qui cum eo erant fratres stupentes admirati sunt valdę, dicentes, quod non restitueret sibi gemmam. Tunc cœpit lacrymari sancta fœmina, rogans, vt sibi redderet suum lapidem pretiosum. Sanctus vero Dominicus restituens lapidem super fenestram posuit, vt promisit; quẽ mox illa viro Dei, & his qui cum eo erant inspicientibus pectori suo restituit; vnde tulerat; qui confestim iterum mutatus est in vermẽ. Tunc oratione facta super ipsam sanctus consignans, benedicensq; Dei famulã in pace dimisit. Quo discedente ceciderũt mammillæ à pectore eius cum vermibus, & vermes extincti sunt: pectus consolidatũ paulatim omnino renouatũ est, & omnis dolor horrendus putredinis ablatus est. Transactis aliquot diebus sanctus visitans eam incolumem ipsam reperit & gaudentem; narrauitq; fratribus, qualiter per gratiam Dei, & meritis ipsius à tam horribili morbo liberata fuerat.

Vermis teter in pretiosum lapidem vertitur.

Lapis pretiosus in vermem vnde erat reuertitur.

X. *S. Hildegardis forti patientia superat morbos, & dæmones.*

Ex Theodorico Abbat. S. Trud in vita eius l. 2. cap. 11. apud Sur. 17. Sept to 5 circa an. Do. 101.

Sancta Hildegardis in monte sancti Roberti prope Bingiũ Abbatissa, duplici modo, nunc dolorũ languoribus cruciata, nunc dæmonũ terroribus vexata, sub defensione angelica glorificabatur. Ex ea parte, qua laborabat infirmitate, fœmina miræ innocẽtiæ, muniuit se virtute patientię, & quasi eius molestiæ sermo, diuinus blandiretur: Sufficit, in-

Amor reprehensionis.

quiens, tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficietur: libenter gloriabatur in infirmitatibus, vt inhabitaret in se virtus Christi, & ab eo pręsumebat se diligi, à quo merebatur argui, at ex altera parte, qua dæmonem irritabatur, bellatrix egregia iterum se doctrinæ Apostolicæ armauit custodia. Qua? *Galeam*, inquit, *salutis accipite, & spiritus gladium, quod est verbum Dei.* Et iterum: *Induite vos armaturam Dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quia non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates tenebrarum harum.* Hac itaq; magna bellandi arte & his armis propugnatrix inuicta decertabat: & adhuc carne inclusa, & in terris posita, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus dimicabat. Quapropter & ipsi principes tenebrarum horruerunt, quando tanta arte instructá, & omni armatura fortium vallatam fœminam contra se procedere viderunt. Horruerunt, inquam, & væ suum conclamantes, cum confusione fugerunt; quoniam timor & tremor super eos venerũt, quando viderunt Cherubin terribilem vt castrorum aciem ordinatam, famulam quidem Dei protegentem, se autem flammea framea, ne eã vexarent prosequentem. Itaque admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos, ita vt dicerent: Castra Dei sunt hæc, fugiamus Israelem. Et statim fugerunt. Ita inter superos & inferos spiritus athleta Dei luctabatur, propulsatisq; aduersariis læta semper victoria gloriabatur. Nec illud silendũ, quod cum quadam vice febribus laboraret, quosdam sanctos vidit, qui dicebant: Vindica Domine sanguinem sanctorum tuorũ. Et alii ad ipsam: Dolorem, inquiunt, quem pateris, bona voluntate sufferre debes. Et ecce alii sancti ita inter se conferebant: Nobiscum ibit, an non? & alii respondebant: Præterita, præsentia, & futura nondum permittunt eam: sed tamen cum opus suum perfecerit, nobiscũ eam tollemus. Tunc simul omnes clamabant: O felix anima & certissima, surge, surge sicut aquila, quia sol te produxit, & nescisti. Et illico conualuit.

Angeli boni tuentur iustos contra dæmonum insultus.

TIT. XXVII. De patientia in amicorum & bonorum temporalium iactura.

EXEMP. I. *Insignis patientia Iob in funesta morte filiorum, & amissione rerum omnium.*

D. Zeno Episcop. Veron. in vita eius ex li. eiusdem c. 1. apud Sur. 10. Maij to. 7.

IOb vir iustus fuit & verax, ab vniuersis concupiscentiis huius mundi segregatus, conuersatione limpidus, mente limpidior, vsque adeo circumspectus atq; irreprehensibilis, vt Dei sit testimonio collaudatus: vnde non immerito beatus beata vita fruebatur: Namq; erat illi splendidissima domus, diues census, diues quoq; numerus liberorum & ꝙ est parentibus gratum, vtriusq; sexus, & inuicem se amantium: quo pro numero Deo diurutnas hostias offerebat. Tanto autem puritatis & fidei erat muro munitus, vt non auderet eum tentare diabolus, nisi à Deo missus. Iam hic considerandũ, quantum sæuierit concitatus, qui ferri non potest blandus. Igitur famigerabile committitur pręlium, illinc diabolus horrendum totis insonans armis, ministrisque insuper suis in auxilium euocatis & incitatis, terribili increpans tuba prædonum, quæ corda face furiali succensa, impetibus crebris passim totas hominis Dei facultates inuadit. Subito rapina igne, ferroq; vniuersa vno momẽto disperdit. Hinc Iob alta fidei radice robustus, tot nunciis lugubribus tunditur, nec mouetur, sed tantum benedicit Deum, facultates suas contemnendo custodit. At vbi diabolus aggressuris tantis nihil se profecisse cognoscit, omnem impietatis suæ rabiem in filios eius effudit. Nam cum solito more vnanimes vna epularẽtur in domo, subito cõcussis toto nixu quatuor angulis eius, in confusam molem parietibus tectisque labentibus, illam sanctissimam fratrum cohortẽ sepelit antequã iugulet. Taleq; est cõmentus impietatis excidium, vt in illa vnius funeris turba, paternus dolor non sufficeret orbitati: cũ nescit quẽ primũ plangat, quem priorẽ inueniat, cui primũ iustitiam crudi funeris soluat. Quo nuntio accepto Dei seruus scidit vestimenta sua, non vt Deo inuidiam faceret? sed vt expeditius cũ hoste pugnaret. Contempsit deniq; in perditis facultatibus diuitem dissimulauit in amissis liberis patrem, in pœna sui corporis iustum. Namq; summo capitis à vertice vsq; ad imos pedum vngues, plaga inimici percussus populosis vlceribus non distinctum, sed totus vnum vulnus est factus.

Iob pr[...] tur in i[...] ritu sub[...] omniu[...] liberon[...]

II. *Patientia eximia S. Eustachii.*

Ex M[...] & Alo[...] Sur. to[...] Nouem.

Huic non absimile aliud patientiæ exemplar fuit Eustachius Dux exercitus Traiani Imperatoris. Is genere quidem erat clarissimus, diuitis a. abundantissimus, virtute vero & honestis moribus maxime insignis. Non solum enim erat eximius fortitudine in hostes, sed multo magis erat strenuus in vincendis animi perturbationibus. Neque enim sustinebat, dum vinceret externos hostes, à suis ipse vinci animi moribus. Propterea & curam vitæ gerebat moderatæ, & accurrate studebat iustitiæ: & erat ei larga manus & benefica in egenos: quæ non solum didicerat torquere hastam, sed etiam multo magis pauperes alere munifice: & latendo hominum oculos, benefacere pluris faciebat, quam aperte hostes perdere ac profligare Nam etsi adhuc erroris tenebris inuoluebatur, & cultus idolorum insania; bonis tamen operibus gloriabatur: atque olea quidem fructifera, vt diuinus Dauid dicit, cognoscebatur. Ne autẽ staret in domo Domini, à fide solum prohibebatur, vt qui nouus quidam Cornelius videretur illo tempore. Erat autem ei vitæ socia, quæ studebat ei similiter esse socia virtutis. Porro a. illis paulo ante nati erãt duo filii, quos ita educabat, vt ex fructu esset arbor manifesta: & nõ magis ex corporis lineamẽtis, q̃ ex animę nobilitate appareret si-

militu-

militudo. Diuinitus autem vterq; e vocati sunt ad fidem Christi: qua suscepta accessit Dominus ad eũ: Beatus es, inquit, ô Eustachi, propter hoc lauacrum, & diuinam regenerationem: per ipsum enim accepisti arrham incorruptionis, & signatus fuisti, vt sis ouis mei gregis. Nunc ergo tibi sit propositum subire fidei probationem. Mox enim tentator dœmon tibi inuidẽs hoc donum, te circumibit, omnem mouens lapidem, & conans id surripere: Sed tu longe præclarius trophæum in eum excitabis, quam Iob pius. Nam in hodiernum quidem vsq; diem diuitiis elatus fuisti, & gloria, & vitæ copiis, & specie liberorum, & rebus fortiter & præclare bello gestis, & aliis omnibus, quibus consistit & exprimitur apud homines felicitas. Nondum autem est manifestum diabolo: & vulgo, mercedem, num tanquam mercedem, felicitatis mihi, qui ea dedi, obtuleris agnitionem &c. Non multi dies prætereierant, & domum Ducis repente inuadit pestis, quæ ab initio quidem seruos & ancillas depascens, totam quidem domum reddit vacuam famulis: deinde autem serpens aggreditur omnes equos, & mulos, & boues, & exedit omnes eorum greges, adeo vt breui omnis eius brutorum animantiũ possessio funditus interierit. Hoc autem præclarum par decertatorum intelligit quidem hoc esse principium, & prooemium tentationum: ferebat vero forti animo, parens sapienti Iacobo, qui in sua epistola iubet nos omne existimare gaudium, quando in varias incidimus tentationes. Ferebant ergo generoso animo ea quæ inferebãtur. Hoc autem solum petebant, ne eos desereret gratia tolerantiæ benigne aspiciens. Sic autem repente priuati rebus omnibus in Ægyptum abierunt, & cũ portum quendam transirent, contigit, vt vxor sibi vi abriperetur: ob quam calamitatem, cum nullum haberet solatium præter lamentationes, abibat solos ferens filios, qui ipsi quoq; parentem reuocabant in memoriam. Et grauibus quidem animi doloribus cruciatus, ferens tamen, & Deo agens gratias pro sapientibus iudiciis, & recta eius dispensatione, peruenit ad quendam fluuium, qui propter vehementes vndarum impetus, & aquæ multitudinem non poterat facile transmitti. Cum non posset ergo cum filiis transire Eustachius, vnũ primum humeris impositum traiecit: Cum autem eo humi deposito reuerteretur alterum accepturus; filium videt, ad quẽ properabat, direptum sæui leonis vnguibus. Mediũ cor meum tetigit dolor, & vestrum etiam, vt arbitror, quibuscumq; res gesta venit in mentẽ. Quod si sic afficiuntur ij, qui audiunt, quomodo patrẽ putatis fuisse affectum? Sed sic quoq; ille euasit superior calamitatib. Nam etsi pater erat, studebat etiam esse filius, parens Patri cælesti: Sed est adhuc attendendum: habet enim aliud quoq; calamitas. Postquam enim sustinuit graue hoc spectaculum intueri oculis, corde grauiter sauciatus, & dubitans quid ageret, & cum de eo desperasset, ad alium est conuersus; & ad eum, quem dimiserat, deinceps reuertebatur, solam spem, solam generis successionem. Sed quidnam accidit? mea vincitur lingua, vel ad solam enuntiationem, neq; scio quomodo narrabo, quod euenerit. Cum nondum fluuij ripæ appropinquasset, nondum prioris filij luxisset calamitatem, adhuc ignem spirans doloris, adhuc incensus visceribus, & in alterum intendens oculos, videt illum quoq; (ô acerbum spectaculum, ô miseros oculos!) ore lupi portari, & à bestia edendum abduci. Verum enim vero per pastores ouium à feris erepti à pueritia ad adultam vsque ætatem apud ipsos fuerunt educati. Post has plagas Eustachius manuũ labore victitabat. Ea autem animi constantia meruit post aliquot annos dure miserabiliterque peractos recuperare quæ amiserat.

S. Eustathius Dux manuum labore viuit.

III. *De insigni S. Ioannis eleemosynarij in maximis damnis patientia.*

Ex Metaphr. & Leontio Episc. Neapoleos Sur. to. 1. Ian. 23.

Vniuersorum gubernator Deus, qui permisit Iobi dissipari & exinaniri diuitias ad eius virtutis faciendum periculum, permisit etiam similia accidere beato Patri Ioanni eleemosynario Alexandriæ Archiepiscopo Erant enim tredecim naues eius ecclesiæ Alexandrinæ, quæ quidem oneratæ cum essent in mari Adriatico, incidunt omnes simul in naufragium, peritq; vniuersum onus, quod erat ter mille, & trecentarum librarum auri. Ii ergo, quibus fuerãt commissæ naues, adducentes has inanes, appellunt in portum Alexandriæ: ipsi autem confugerunt in templum. Quod quidem cum cognouisset Patriarcha, Deo quidem propter hoc quoq; agit gratias; ad illos vero mittit litteras remissionis, ea sola, quę Iob dixit, dicens: Dominus dedit, fratres, Dominus abstulit. Egredimini ergo, pro hoc nullum timentes periculum. Dominus enim erit sollicitus de crastino. Cum autem multi ex ciuibus venirent ad eũ consolandum, prior ipse eis dixit: Non oportet vos, ô fratres, tristitia affici propter periculum nauium, cuius ipse solus sum causa. Nisi enim magnos & elatos sumsissem spiritus propter alienorum elargitionem, immo vero Dei ipsius, hoc nequaquam accidisset. Volens itaq; Deus meum tumorem comprimere, permittit hanc mihi accidere calamitatem, Est enim eleemosyna sæpe causa superbię ei, qui nõ aduertit. Paupertas autem, sicut scriptum est, virum reddit humilem. Ego sum igitur causa duorum malorum: vnius quidem, quod mercede eleemosynæ priuatus sum, propter vanam gloriam: alterius vero quod propter eam procuraui amissionem tantarum pecuniarum: & nunc ad me attraho vniuersum iudicium animarum, quæ rediguntur ad angustias. Sed Deus, etiamsi non propter me, sed propter curam, quam gerit eorum qui indigent, suppeditabit ea, quæ sunt ad vsum necessaria. Illud enim: Non te dimittam, neque te relinquam, ab eo dictum est: fidelis autem est, qui promisit. Sic ij, qui venerant ad sanctum consolandum, ipsi sunt potius ab illo dimissi accepta consolatione.

Naufragiũ miserabile.

Eximia patientia Ioa. eleemosynarij.

Eleemosyna sæpe causa superbiæ ni ad intentionem attendatur.

Hebr. 13. Ios. 1.

VI. Sim-

IV. *Stephanus plus doluit de cu'pa aff'igentis, quam de propria afflictione.*

Greg Magn. l. 4. dial. c 19

De Stephano viro probo, qui ſolam cũ Deo paupertatem diligebat, & inter aduerſa ſemper patientiam amplectebatur, ita refert beatus Gregorius in dialogis. Cum quadam die meſſem, quam ſua manu ſecuerat, deciſam ad aream deduxiſſet, nihilq; aliud cum diſcipulis ſuis ad totius anni ſtipendium haberet, quidam peruerſæ voluntatis vir, antiqui hoſtis ſtimulis inſtigatus, eandem meſſem igne ſuppoſito, ita vt erat in area, incendit. Quod factum dum alter inſpiceret, eidem Dei famulo cucurrit, & nunciauit; quod poſtquam indicauit, adiunxit dicens: Væ, væ, pater Stephane, quid tibi contigit? Cui ſtatim vultu ac mente placida ille reſpondit: Væ, quid illi contigit, qui mihi hoc fecit, nam mihi quid contigit? In quibus eius verbis oſtenditur, in quo virtutis culmine ſedebat, qui vnũ quod in ſumtum mundi habuerat, tam ſecura perdebat mente: magiſq; illi condolebat, qui peccatum commiſerat, quam ſibi, qui peccati illius damna tolerabat: nec penſabat, quid ipſe exterius, ſed culpæ reus quantum perdebat intus.

Qui nocet alteri, plus nocet ſibi.

V. *S. Remigij dictum, & factum lepidum in iactura incendij.*

Ex Hormiſdæ Epiſt. Laur. Sur. tom. 1.

His libet apponere D. Remigij dictum factumq; animi in rerum iactura tranquilli, atque in Deo fixi clariſſimo argumento. Is Dei ſpiritu reuelante cognoſcens ſecuturam anno ſequenti magnam annonæ caritatem, ſecutus ſancti Ioſeph prouidentiam, multos in villis Epiſcopi, aceruos tritici (quos metas vocant) fecit, vt populo fame laboraturo inde ſubueniret. Impij vero homines, Dominica quadã die inebriati, cœperunt inter ſe dicere: Quid ille Iubilæus (ſic enim appellabatur propter longæuam ſenectam Remigius) facere vult de illis metis, quas congregauit? An ciuitatem nouam cupit extruere? quia ſicut turres per muros ciuitatis, ita per circuitũ cortis, acerui illi erecti ſtabant. Et ſuadente diabolo ſe mutuo adhortati ſunt, vt ignem in eos iniicerent. Quod cum S. Remigio celeri nuncio eſſet relatum, aſcendit equum, & accurrit, vt tantam hominum temerariorum veſaniam compeſceret. At cum eo peruenit, iam acerui omnes ardebant. Beatus autem Remigius, & ætate, & veſpertino algore frigidior, de equo deſcendens, ſe eminus calefacere cœpit, tranquillo corde & ore dicens: Semper bonus eſt focus.

Sancti viri etiam ipſis damnis vti ſciunt.

VII. *S. Bernardus egit Deo gratias pro iactura argenti.*

M Marulus Spalatenſ. lib. 5. cap. 3.

Sanctus Bernardus Clarauallenſis Abbas cum ducenta argenti pondo ſibi ad impenſas conſtruendi monaſterij miſſa, à graſſatoribus intercepta fuiſſe audiſſet, gratias Deo egiſſe dicitur, quod magno ſe onere leuaſſet. Tam ergo modice tulit argenti amiſſionem, vt eo grauari ſe putaret, ſi non amiſiſſet.

VIII. *S. Eliſabeth conſtantia in aduerſis.*

Conrad. vita ei[...]

Eliſabeth vidua, regia ſtirpe & Thuringiæ Principis connubio nobilis, defuncto viro, propinquis eius Tetrarchiam occupantibus, cum paruulis liberis eiecta; inops, egens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab iis quoque, in quos olim beneficia contulerat, contempta, ita omnia conſtanti animo ſuſtinuit, vt ad patrem Regem in Pannoniam cum acceſſeretur, redire nollet, ne patientiam & humilitatem, quam in miſeriis inuenerat, inter regales delicias amitteret, vnamquamque animi virtutem theſauris omnibus habens chariorem.

Quælib[et] virtus [in]ſtar theſ[au]ri eſt.

TIT. XXVIII. De patientia in Martyrio.

Alacrem patientiam exhibuerunt ſocij Danielis, miſſi iuſſu Regis in fornacem ignis ardentis. Et tantum, vel amplius fuit laudatus Deus ex eorum patientia, quam ex Danielis ſapientia.

Dan. 3

Cum plagis torqueretur Eleazarus, dixit: Domine tu ſcis, quia cum à morte p[o]ſſem liberari, duros cordis ſuſtineo dolores: ſecundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior.

2. Mac[...]

Septem illi fratres cum matre ſua, alacri animo paſſi ſunt horrenda tormenta.

2. Mac. 7

EXEMP. I. *Quanta patientia animique conſtantia horrendum martyrium pertulerit S. Ignatius.*

Ex libr[o] Hier[onymi] de ſcrip[toribus] in Ign[atio]. Baron[ius] Annal[ibus] ſub an[no] 109. 7.

SAnctus Ignatius Antiochenę Eccleſię tertius poſt Petrum Apoſtol[u]m Epiſcopus, Traiani perſecutione ad beſtias damnatus, cum Romã vinctus mitteretur & iam Smyrnam perueniſſet, ad Romanos, qui fidem receperant, ſcribens, ait: De Syria vſq; Romam pugno cum beſtiis in mari & in terra, nocte diuq; ligatus cum decem leopardis, hoc eſt, militibus, qui me cuſtodiunt, quibus cum benefeceris, peiores fiunt: Iniquitas autẽ eorum, mea doctrina eſt: ſed non idcirco iuſtificatus ſum. Vtinam fruar beſtiis, quæ mihi ſunt paratæ, quas & oro mihi veloces eſſe ad interitum & ad ſupplicia, & allici ad comedendum me, ne ſicut aliorum, non audeant corpus meum attingere. Quod ſi venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram vt deuorer. Ignoſcite mihi filioli: quid mihi proſit, ego ſcio. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de iis, quę videntur, deſiderans, vt Ieſum Chriſtum inueniam. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tormenta diaboli in me veniant, tantum Chriſto fruar. Cumque iam ductus eſſet ad beſtias, & rugientes audiret leones, ait: Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar. Profecto non fuiſſet illi tam feruens pro Chriſto patiendi affectus, ſi quicquam dulcius eſſe potuiſſet, quam frui Chriſto.

Quis [ve]dus ſit Chriſti diſcipulus.

II. *De Eadmundo Angliæ Rege in martyrio patientiſſimo.*

ron.to.10. nal. Eccl. an. Dom. o. 42.

Sanctus Eadmundus Angliæ Rex, cum se ab hostibus vndique vallatum cognosceret, de consilio Humberti Helmhamensis Episcopi confugit ad ecclesiam, vt se membrum Christi ostenderet, & armis temporalib. proiectis cælestia induit humiliter. Patrem & Filium cum Spiritu sancto deprecans, vt sibi in passione constantiam largiretur. Igitur à ministris iniquitatis clementissimus Rex Eadmundus ab ecclesia truculenter extrahitur, loris dirissimis coarctatus: & sicut Christus ante Pilatum præsidem, ita ducitur Eadmunds ante iniquum Ducem, cupiens eius sequi vestigia, qui pro nobis immolatus est hostia. Quo iubente, ad arborem quandam, quæ non multum aberat, ligatus, diutissime flagellatur, modisq; omnibus illuditur: sed inuictus Athleta Christi Eadmundus inter flagella semper Christum inuocando flebilibus vocibus, tortores suos compulit in furorem, & ad ipsum tunc arcubus, quasi ad signum ludendo, totum corpus eius telis confodiunt & sagittis. Nec erat locus in corpore Martyris vacuus, cui nouum posset imprimi vulnus. Nam sicut ericius in cute densis armatur spinis, ita corpus inuicti Regis spiculis configitur sagittarum. Cum nec sic Hinguar carnifex truculentus sanctum martyrē Eadmundum à fide Christi, & confessione Trinitatis potuit separare, vt suis iniquis persuasionibus præberet assensum: protinus lictori mandat, vt ense cruento martyris caput præcidat. At lictor sanctum de stipite truculenter auulsum, inter verba orationis & confessionis Christi nominis, vnico ictu ipsum decapitando 12 Kalendas Decembris, gratissimum Deo holocaustum igne passionis examinatum cum palma victoriæ, & corona Iustitiæ transmisit ad cælum.

Eadmun... à North... nnis ca... ur.

... arborē ... atus ia... lis con... ditur.

III. *De mira sancti Barlaham in martyrio patientia.*

D. Basilij ... in Barlam. Baro. ... Annal. ... sub an. ... m. 304.

Sanctus Basilius celebri laudum præconio prosecutus est nobile martyrium ignobilis licet genere viri, nempe rustici hominis ac plane agrestis Barlaham; sed martyrij gloria illustrissimi, ac plane clarissimi: de quo egregium illud facinus, quo insuperabilis Christianorum constantię admirabile specimē edidit, inter alia egregia viri facta describit his verbis: Dexteram habuit igne firmiorem, cuius illi machina postremo ab hostibus applicabatur. Arę namque pro more dæmoniaci libaminis, igne supposito martyrem adductum sistentes, focoque incenso, dexteram supinam impendere iubentes, manu quasi æreo altari abutebantur, thure illi ardenti malitiose supposito: sperabant enim ignis vi expugnatā manum necessario ac velociter incensum thus in aram excussuram. Papę, quam multiiuga sunt impiorum præstigia! Quoniam (inquiunt) innumeris vulneribus contentiosi pugilis mentem non fleximus, vel manum illius flamma incendamus: quorū variis machinis animum illius haudquaquam permouimus, dexteram igni admotam permoueamus. At ne hac quidē spe miseri potiti sunt; nam flamma manum quide exedit. Perdurauit illa cineris instar flammam ferens; tergum sæuienti igni non dedit, quemadmodum fugitiui & imbelles solent: sed immota perstitit, strenue contra flammam dimicans, & propheticas martyris voces proferendas administrans, vt diceret: *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Ignis cum flamma confligebat; sed ignis vincebatur. Luctabantur inter se flamma, ac dextera martyris; sed dexteræ noua quædam certaminis victoria concedebat, dum flamma quidem per mediam manum exigebatur, ipsa vero manus adhuc ad luctam porrecta erat. O manum igne contentiosiorem? ô manum ab igne flecti nesciam? & ô ignem à manu vinci edoctum! Ferrum videtur ignis tyrannide emolliri, æs cedit ignis potentiæ, solet illa lapidum quoq; vinci durities: nunc vero martyris dexteram extensam ignis ille comburens non flexit, cuius vigor omnia domat. Merito sane martyr iste ad Dominum huius gratia clamaret: *Tenuisti manū dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.*

...irum S. ...rlaham ...artyrium.

IV. *Præclara constantia Gundissalui Vascij olim Mahumetani in perferenda morte pro Christi nomine.*

Hieron. Osorius de rebus Emmanuelis Regis Lusitani lib. 10.

Anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto, Gundissaluus Vascius, vir animi maximi, qui cum fuisset Maurus natione, & religione Mahumetanus, impiam superstitionē execratus, ad Christi se nomen & fidem adiunxerat, in Tingitanam vrbē se contulit, vt opera summi cuiusdam chirurgi crus, quod illi in bello confractū fuerat, sanari posset. Vix sanitatem recuperarat, cum nauem conscendit, vt Arzilam, qua vrbe domicilium habebat (desiderio enim magno videndi vxorem & filios tenebatur) repeteret. Magister n. nauis dabat fidem, fore, vt intra tres horas nauem saluam in Arziliensi portu constitueret. Sed cum ventus deficeret, duę longę Maurorum naues in insidiis collocatæ in illā inuehuntur. Is quamuis esset in armis acerrimus, non tamen arma tunc, neq; præsidiūm vllum, quibus hostes repelleret, habebat: & cum sibi moriendum esse necessario cerneret, si in manus hostium perueniret, in scapham desiluit, vt remis periculum declinaret. Captus tamen cum paruulo filio fuit. In nauem similiter (nemo enim in ea erat, qui resistere posset) hostes ingressi viros & mulieres, qui ea vehebantur, Tetuamum abduxerunt. Mulieres vim & libidinem à corporibus suis lacrymis & ingentis pecuniæ promissis cohibuerunt. Pretio autem persoluto, omnes cum viris, qui simul capti fuerunt, in libertatem restitutæ sunt: solus Gundissaluus Vascius, quamuis ingentem pecuniam pro redemtione illius multi viri nobiles offerrent, & Mauri essent auarissimi, non potuit in libertatem vindicari. Erant enim hostes in illum, propter desertam Mahumetis nefariam & impiam superstitionem vehementer infensi. Itaque cruciatus in illum diros excogitant, & primum filium in illius conspectu dilacerant, quem ipse,

Gundissalui in ferendis pro fide aduersis & tormentis fortitudo.

ipſe, vt ſupplicium libenter pro Chriſti gloria ſubiret, verbis exhortatur. Illius deinde manus atq; pedes duobus aſſeribus fibula cōiunctis, atq; diſcluſis alligant, & illum verberibus concidunt, & vngulas euellunt, atque vt diutius torqueretur, ita paulatim carpunt corpus, vt non celeri morte doloribus acerbiſſimis finis imponeretur. Is interim omnem à corpore dolorem nomine Chriſti ſæpius inuocato depellebat, & illi gratias agebat, quod ſe tanto beneficio cumularet. Neque enim ſibi clarius in hac vita munus concedi potuiſſe dicebat, quam vt pro illius nomine, qui tantos in Cruce pro generis humani ſalute cruciatus pertuliſſet, vitam cum inſigni cruciatu profunderet. Neq; ſolum ſuppliciis oblectari videbatur, verū & ſupplicibus verbis flagitiorum veniam poſtulabat. Hoſtes fidei cōſtantia perturbati, multo grauiora animis ſupplicia perferebant. Non poterāt enim pati, omnes ſuos conatus, quos ad illi9 virtutem frangendam & debilitandam comparauerant ad nihilum recidiſſe. Itaq; flagrabant furore & amentia: & quo ille cōſtantius in fide permanebat, & fortius cruciatus contemnebat, eo magis illi animis efferabantur, & vehementius illū nouis cruciatibus oppugnabant. Cum vero Chriſtum in ſuppliciis laudari, & Mahumetis nomē lacerari perſpicerent, linguā illius præciderunt: qui tamen ipſo ſpiritu, qui è vultu & ex oculis eminebat, eorum immanitatem & impietatem refutabat, & clariorē triumphum tacitus ex eorum crudelitate victor agebat, quā verbis dicere potuiſſet: mente enim tunc cum Deo clarius euulſa lingua loquebatur, & magnificētius Chriſti numini vota perſoluebat, quam ſi ſummis humanę eloquentiæ viribus hoſtes exterreret. Biduo hæc cruciamenta inuicto animo pertulit, & ſic tandem in cælum è corporis vinculis expeditus immigrauit.

Chriſti nomine inuocato vaneſcit dolor.

Lingua martyri præciditur ne Chriſtum laudet.

V. *Cardinalis Ioannes Fiſcerus ante martyrium cantat, Te Deum, &c.*

Tho: Boſius de ſig. Eccl, Dei lib. 12. cap. 22. an. Dom. 1534

Anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto defecit à veritate Henricus VIII. Anglorum Rex, & ex illo variis ac diriſſimis modis per annos quinquaginta duos atrociſſime Catholici vexati. Qui vero primus è Præſulis ſacris ob veritatē cæſus eſt, is fuit ſanctiſſimus ac doctiſſimus Cardinalis Ioānes Fiſcerus Epiſcop. Roffenſis, cuius arculas dum ſatellites impij ſcrutarentur, nummorumque fere nihil inueniſſent, repererunt autem cilicium, flagellumque aſperrimum, quibus ille ſuum corpus ſolitus erat caſtigare. Ductus ad martyrij locum, priuſquā ceruicem ſecuri ſubiiceret, hymnū, qui incipit, Te Deum laudamus, totum ſublatis oculis in cælum cantauit.

VI. *De inſigni quorundam Carthuſianorum martyrio in Anglia.*

Idem lib. 6. cap. 1. ann. Dom 153. & lib. 11. c. 1.

Anno à redētione mundi milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto, idē Angliæ Rex, inter alios plurimos ex omni genere, ætate, ſexu, & ſtatu Catholicos, nouem cepit Carthuſianos, illoſque miſerabiliter, & atrociſſime cruciari iuſſit. In his referam trium priorum horrenda tormenta: hi ratibus impoſiti, & ſupini alligati, per aſpera, ſaxoſa ac lutulenta loca ſunt miſerrime raptati ad locum ſupplicij, ibi craſſo fune, qui nō ſtatim fauces elideret, ad collum conſtricte ſuſpenſi: priuſquam morerentur, ille præciſus, compreſſa inter anguſtias gutturis maximo cum dolore anima. Rurſus quippe qui iam reuixerant, crudeliter raptati, vt prius, inde veſtibus nudati verenda amputata, venter exciſus, viſcera extracta, in flammas proiecta ante oculos ipſorum, cor transfixum.

VII. *De illuſtri Franciſcanorum martyrio pro confeſſione Capitis Eccleſiæ.*

P. Franc. Gonzaga Generalis F. lib. de O. ne Seraphicæ religio. 3. parte, Prou. A. in initio.

Anno Domini 1537 in Anglia eiuſdem Henrici VIII Regis mādato plurimi tum eximiæ doctrinæ, tum probitatis viri pertracti ſunt ad carceres: inter quos duo de Catholica religione optime meriti, Pater Reſibe Guardianus Cantuarienſis, & P. Riche Guardianus Richmorenſis, captiui abducuntur. A quibus Rex manifeſtius ſuam profeſſus rebellionē Anglicanæ Eccleſiæ caput cupiebat declarari. Eo enim dementiæ genere laborabat, vt facile crederet ad ſuæ eccleſiaſticæ auctoritatis vim aliquam confeſſionem ſubditorum etiā metu extortam, ſufficere ſibi. Abnuunt illi rem ſtultam & impiam perpetrare. Interim ferreis compedibus membra piorum ſtringuntur, moleſtiiſque ac contumeliis variis humi iacentes afficiuntur, velut pecudes macello deſtinatæ. Poſtmodum paucis interiectis diebus, inſignis patientiæ ac manſuetudinis patres educuntur è carcere, extremo plectendi ſupplicio, imponunturque vehiculis, quæ non rotis, ſed lignis rudibus per glebas ſaxaque agitata trahebantur, vt eis nullum tempus, nulluſque locus pœnæ deeſſet. Vbi vero ad locum ſupplicij ventum eſt, en adſtat altiſſimum patibulum, iuxta quod lebes erat, igne ſuppoſito, plenus aqua feruenti, vt ij tormentorum adſpectu ac terrore vel ſententiam mutarent, vel futuri diri ſupplicij pœnam prægustarent in animo, quam in corpore erant paſſuri. Primus per ſcalas trahitur Guardianus Cantuarienſis, atq; interim accurrit Regius nuntius, qui nutu regio & libertatem, & vitam eis promittit; ſi ſaltem ſummo Eccleſię Pontifici velint renunciare. At illi in ſententia perſiſtunt, & pro ſancta eorum matre Eccleſia, cuius caput Chriſtus & Chriſti vicarius ſummus Pontifex eſt, quodlibet atrociſſimę etiam mortis genus ſubire profitentur. Itaque qui in ſcalis erat, ſæpius repetens verba Prophetæ dicentis, Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quoniam bonum eſt; ſublatus in patibulum, præceps è ſcalis eiicitur; moxque à carnifice ſcinditur laqueus, ruit corpus adhuc viuum in terra, vt inuſitatæ crudelitatis opus perficiatur à diaboli miniſtris. Adeſt carnifex, ac

Torm... ad terr... compa...

Marty... verba ... uiſſim...

primam

æretico- m imma- tas.

primum virilia membra martyri Christi abscindit, cor ex corpore aperto ventre reuellit. Quod dū manu tenet, vniuerso spectante populo saltitat, illudq; in ignem cum intestinis conijcit; caput amputat à corpore, corpusque in quatuor partes discerpit, in ipsumque lebetem igne feruidum proijcit. Inde ad portas Londinensis ciuitatis asportat atq; suspendit: caput vero (vt in crimine læsæ maiestatis expiando fieri solet) stipiti impositum in ponte publico erectū fuit. Post huius patris agonem & lugubre spectaculum, alter Guardianus per scalas trahitur, qui interea multorum hortamenta, suasionesque callidas, & delira verba reiecerat, & simili impietate, vt præcedens socius, suspenditur, deijcitur viuus, euisceratur, virilibusque, & capite truncatur, atq; in quatuor partes discinditur, & coquitur: dumque carnifex aperto ventre cor attingit, vt extraheret, ait Christi athleta: Quod in manu habes sacratum est Deo. Sicque in ignem viscera conijciuntur, & eodem atrocitatis genere, vt in priori Patre, omnia peracta sunt: amboq; atrocissimo ac simili supplicio fortiter martyrium passi, diem clauserunt extremum.

uardiani ancisca- orū mar- rium.

idem.

VIII. *Præclarum Martyrium P. F. Thomæ Cort.*

Eodem anno quidam alius Pater F. Thomas Cort, genere nobilis, nobilior tamen eximia qua pollebat dicendi facultate, pijque atque Catholici animi strenuitate, implacabilem Regis furorem non dubitauit in suggestu pro concione publica cum vitæ periculo exagitare: dū grauissima oratione in indomitam Regis sæuitiam summa cum impietate coniunctam inuehitur, vtpote qui pro Christi nomine, & pro fide, & obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiæ vilem habebat animam. At vero Christi præco in ipso concionis loco statim captus à Regis fautoribus atque hæreticis, in carcerem conijcitur teterrimum, in quo pius Pater maximo pædore, & squallore affectus, atque multo miseriarum cumulo pressus, in sua fideli confessione constantissime migrat ad cœlum. Vbi fidei & constantiæ suæ meritū voluit Christus patenti miraculo mundo clarescere: dum hora sui transitus lumine incenso totum repleuerit carcerem, omnibus, qui aderant, videntibus ac stupentibus. Huius rei nouitas animum Regis, alioquin optimis quibusque viris infestissimum ac sæuissimum, aliqualiter perstrinxit, ita vt tam regij consilij nutu, quam suo imperio, corpus sancti viri sepulturæ mādatum fuerit.

iraculum artyris fi- em & san- imoniam stans.

IX. *De incredibili patientia pueri Catholici in Martyrio.*

Age vero, non taceamus egregium factum pueri ab omnibus vbique memorandi. Anno millesimo quingentesimo septuagesimo sexto captus est à Malauaribus Indis cis Gangem in ora Commorinensi puer annorum duodecim, cui nomē Ioanni, natione Hispano, patria Medina campi, cumq; formosa ac liberali specie foret, dono datus est cuidam Regulo, qui eximia pueri indole delectatus nihil non egit, vt

ho. Bosius esign. Ec- lesi. lib. 11. c. nu. 6. ann. Dom. 1576.

à Christi cultu illū deduceret: inter cætera est pollicitus, se illi in matrimonio collocaturum filiam, quam pulcherrime ornatam iussit in medium procedere, vt eius adspectu, blanditijsque deliniretur. Vbi vero post multa tentata se nihil ille proficere vidit, furore succensus atrocissimum supplicium mandat apparari. Nihil eo consternatus impubes, petito temporis spatio, quo supplicaret Deo, intrepidus ad extremum se nihili facere omnia est professus. Itaque summos primo digitos, deinde manus in plura frustra paulatim secuerunt, idem brachiis ambobus fecere: mox ad pedes & crura venerunt, minutatimque illa consciderunt; cūq; sæpius ab ipso immanissimi tortores, carnificesque exigirent, vt Christo nuntium remitteret, inuictus hilarisq; respondebat, se nunquā id facturum, & ad adstantes conuersus, in quibus multi erant captiui Christiani, ad eadem perferenda hortabatur, affirmans se nunquam tantum lætitiæ cepisse, nunquam gustasse tantum suauitatis: quæ cum perorasset animo ardentissimo, ad superos euolauit.

Crudelitas plusquam barbarica.

Consolatio abundat martyrib. inter grauissima supplicia.

X. *De ingenti Catholicorum patientia in sæuissimo tormentorum genere ab hæreticis illato.*

Idem ibid. ann. Dom. 1562.

Sub annum Christi millesimum quingentesimū sexagesimum secundum, Engolismæ triginta duo Catholici ab hæreticis capti, tribus diuersis crudelium tormentorum generibus sæuissime trucidati sunt. Quosdam namque illorum præfati hæretici binos colligarunt, quos sublatis omnibus viuendi alimentis languere coegerunt, putantes fore, vt fame adacti se mutuis morsibus peterent ac discerperent: quosdam funibus extensis alligatos deduxere missoque in anum cultello paulatim medios diffecarunt: alios stipitibus nudos adstrinxerunt, ignemque à tergo modicum succenderunt, vt longo tormento paulatim consumerentur.

Famis supplicium.

XI. *De longa Cornelij Musij patientia in Martyrio.*

Idem ibid.

Sub eadem tempora Delphis Bauariæ vrbe Cornelius Musius captus est, & de iussu Guilelmi Principis Auraici sic varie est excruciatus. Altissimæ scalæ manibus vinctis est appensus, ad pedes intolerabile pondus alligatum, vt compages omnes laxarentur: inde ardentibus tædis ambustæ axillæ, mox resupinus constringitur, aqua feruens ori infunditur, eaque totus venter oppletur, quem sic fustibus deinde tundunt, vt ex omnibus corporis foraminibus illa tota efflueret: postea capite deorsum verso ex duobus pedum maioribus digitis appenditur: inde truncatis manuum pedumq; digitis per niuem sanguinis proprio cruentatum, in vrbem Lugdunum Batauorum raptatur, atque ita demum post tot supplicia laqueo suspenditur.

Sæuitiæ hæreticorum exemplum.

TIT. XXIX. De septimo opere misericordiæ spiritualis, remittendis videlicet offensis.

EXEM. I. *Iacobus Apostolus pacem precatur accusanti se, eumque complectitur.*

Euseb hist. Eccl. lib. 2. cap. 8. Baron. to. 1. an. Dom. 44. n. 2.

CIrca annum Domini quadragesimum quartum, sub Claudio Imperatore iniecit Herodes Rex manus vt affligeret quosdam de Ecclesia; occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. De hoc Iacobo Clemens Alexandrinus libro septimo ὑποτυπώσεων historiam plane memorabilem inserit, eamq; narrat, quasi ex traditione maiorum acceptã: nimirum eum ipsum, qui Iacobum in iudicium adduxisset, cum testimonium Christo tam libere perhibentem cerneret, ea re commotum, se esse Christianum ingenue confessum esse. Igitur ambobus vna ad supplicium ductis, hunc inter eundum à Iacobo postulasse veniam sibi concedi: Iacobũ à paululum rem animo complexum, dixisse: Pax tibi, illumq; osculatum esse: & sic tandem vtrumque securi percussum vitam deseruisse.

II. *De Eusebio Episcopo, qui mulieri persecutrici moriens ignouit, orando pro ea.*

Niceph. Call. lib. 11. hist. Eccl. c. 5.

Diuinus Eusebius Episcopus Samosatenus oppido Dolichæ Marim Episcopum dedit, quod quidem oppidum Ariana contagione infectum maxime erat. Eo Eusebius venit, vt ipse Marim vario virtutum genere refulgentem in possessionem Episcopalis sedis induceret. Sed enim ei oppidum ingredienti, mulier quędam Arianis deliramentis plena, ex superiore loco tegulam in caput coniecit. Et ita tum quidẽ viri sancti caput cõminutũ est; paulo vero post, vbi cerebrum putredine corruptum esset, moriens ille ad meliorem migrauit vitã. Quem fama est iam animã agentẽ, iureiurando amicos obstrinxisse, ne à fœmina, quæ facinus tantum ausa fuerat, pœna quæpiam exigeretur. Ea in re Dominum suum æmulatus, qui dixit: Pater, ignosce illis peccatum hoc, quia nesciunt quid faciunt.

III. *Dagoberto Regi suppliciter veniam petenti ignoscit Arnulphus Metensis Episcopus.*

Ex Iona Abbate Baron. to. 8. an. Dom. 631. 7.

Regni Dagoberti Regis exordio sanctus Arnulphus Metensis Episcopus, qui eum educauerat, non nisi diuinitus inspiratus, quod Regi se non fore proficuũ amplius præuideret, eremum petiit. Rẽ gestam sic Ionas Abbas enarrat. Defuncto itaque Clothario Rege, cum adhuc beatus Arnulphus Episcopus eodem desiderio, quo prius conuersandi videlicet in eremo, flagraret, & iterum atque iterũ à Dagoberto Principe, quem ipse diligentissime nutrierat, licentiam huius rei postularet: instinctu diaboli cõmotus aduersus eum Rex, cum ei die quadã nimis importunus in petendo fuisset, arrepto mucrone voluit eum sauciatum à se remouere. Tunc ille parui pendens iram morituri Regis constanter dixit: Quid agis, miser? mala pro bonis mihi rependere vis? Nunc a quandoquidem ita placet, sæuias in me quantũ velis: ego pro illius amore mori non dubito, qui mihi vitam dedit, & pro me mortuus est. Hæc eo dicente, cum vnus adstantium procerũ blandis verbis redargueret temeritatem Regis, sedatus est furor ipsius, & mediante gratia Dei, caruit effectu sceleratus affectus. Interea superueniente Regina, vt audiuit commotionẽ, qua contra virũ Dei sine causa incanduerat; prostrauit se vna cum Rege pedibus eius, & vt sui misereretur, remittẽdo illatã iniuriam, cum lacrymis postulauere, dicentes: Perge domine ad eremũ, sicut desideras: tantũ te placatum habeamus, quem iniuste offendimus.

S. Arnulphus eremi appetentissimus.

Rex & regina veniam postulant S. Arnulpho.

IV. *Abbas Iulianus Episcopus Bostrensis noluit publicare volentes se veneno occidere.*

Prat. Spi[...] cap. 94.

Gregorius Archimandrita narrauit nobis de Abbate Iuliano Episcopo Bostrensi, quod cum recessisset de cœnobio, & factus esset Bostrensis Episcopus, quidam ex habitatoribus ipsius ciuitatis, odio nominis Christi voluerunt eum veneno occidere, corrumpentesque pecuniis ministrum eius, qui ipsi porrigebat poculum, dederunt ei venenum, vt cum porrigeret Metropolitæ poculum, venenum in calicem mitteret. Puer a. ita vt dictum fuerat fecit, deditq; calicem veneno infectum sancto Iuliano. Suscepit vero illum sanctus vir, ac diuinitus agnouit insidias. Susceptum ergo calicem ante se posuit, nihil omnino dicens puero: mittensque accersiuit omnes primates ciuitatis, inter quos erant & qui illi insidias parauerunt. Vir a. beatissimus nolens eos publicare, qui hoc fecerant, voce mitissima omnibus dixit: Si arbitramini humilem Iulianum veneno occidere, ecce, coram vobis pestiferum calicem bibo: signansq; ter digito suo calicem, & dicens: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, bibo hunc calicem: bibit illum coram omnibus totum, atque illæsus perstitit. Quod illi cum vidissent, prostrati veniam petierunt.

Venenu[...] sibi prop[...] natum b[...] S. Julian[...] absque cument[...] Venefic[...] culpam [...] gnoscu[...] & depre[...] cantur.

V. *Quanti sit meriti, & lucri spiritalis iniuriam inimico remittere.*

Seraph. Zius in [...] hort. exe[...] iit poster[...] de dilect. [...] mic.

Magister Simon Berti S. Theologiæ Doctor, ordinis Prædicatorum, narrat in suis sermonibus, qui manuscripti in bibliotheca sancti Martini Florentiæ inueniuntur, quendam hominem occidisse fratrem nobilis cuiusdam ciuis & cum non posset effugere manus ipsius quærentis ipsum ad vindictã cum omni diligentia, pœnituit ipsum facti sui; & confessus patratũ homicidium cõmendauit se Deo cum prudenti deliberatione, & sponte ex improuiso illi se præsentauit die Veneris sancto, & prouolutus ad ipsius pedes, fune & cingulo è collo suspenso, veniã rogauit mortis, quam fratri eius intulerat, & præterea vt sibi vitã donaret amore Dei, & filii sui Iesu Christi, qui eo die passus erat pro nobis. Visa tanta humilitate secura de ipsius clementia, nobilis ille cõpunctus est, & illi cõdonauit pro amore Christi, vitãq; largitus est, & ipsum amplexatus & osculatus, dixit: Vade in pace, frater: Deus remittat tibi in cælis,

Homic[...] in pete[...] cædis [...] donatio[...] factum [...] morabi[...]

cælis,ficut remitto tibi in terra.Sed audite magnam mercedem,quam Deus retulit pro tam heroico facto ipsius amore designato. Sequenti nocte apparuit Christus in visione,& ait: Quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noueris me animã fratris tui occisi hac hora è purgatorio liberaũe:& insuper animam patris tui prius mortui, ex eadem pœna exemisse,& ambos mecum duxisse in gloriã cælestem:quin etiam hæc superaddidit: Te inuito in octauum diem, vt relicta huius mundi miseria, possis gloria mea frui;& sic factum est: nam octauo post die bene præparatus requieuit sancte in Domino.Ecce grandis fructus, qui colligitur condonando inimicis. Quare non remittendo potest credi animas diutius cruciari in purgatorio.

VI. *Quidam tertio ignoscens offensam, ter crucifixus illi caput inclinat.*

Nobilis quidam fratrem vterinum à quodam plebeio & ignobili occisum perdiderat. Fugiente ergo de patria occisore,contigit vt nobilis ille cum multo comitatu peregre profectus,impræmeditate soli in agro occurreret occisori, qui mox extracto gladio vbi inimicum impetiit, in terram prostratus occisor clamauit:Miserere mei nobilissime vir, pro illius memoria,qui tui misertus &omniũ,mundum istum sua morte redemit. Repente nobilis animus in lacrymas resolutus,illam quam extenderat,retraxit manum. Sed cum hoc ignauiæ adscriberetur à suis,& iterum manum extenderet in prostratum, iterato eo ob remissionem omnium peccatorum eius veniam petente,secundo manum deposuit:tertioq; increpatus à suis, cũ mortẽ certius intentaret, & miser ille ob euasionem angustiæ, quã omnis caro in extremo iudicio esset perpessura, veniam precaretur,respondit nobilis genere, sed nobilior mente: Ego inquit,tibi mortẽ fratris prorsus indulgeo.Nec mora, eadem die vt audiret missam, ecclesiam ingressus: vbi coram imagine crucifixi tertio genua flexit, visus est à quodã sancto viro,ad singulas genu flexiones nobilis illius,crucifixus caput suum humiliter inclinare. Seorsim ergo vir sanctus ille, qui solus hoc viderat, nobilem euocauit, quis esset interrogat. At ille, Miles, inquit, dicor in terra, qua natus sum. Et rursus ille: Dicas charissime,nihil celes: In quo confidis te magis diuinam misericordiam meruisse? Tunc miles, Peccator,inquit sum, & sæculo deditus in nullo prorsus, nisi hodie forsitan, veniam promerui. Et his dictis, quid actum est retulit. Mox ille, & quid vidisset exponens ad actum vitæ gratioris & meriti nobilem exhortatur.

VII. *Quomodo quidam Religiosus per animi submissionem Diacono de se conquerenti sit conciliatus.*

Narrauit nobis senior quidam de se dicens:Cum aliquando moraretur ad breue tempus in monasterio Abbatis Gerasimi,habebam quendam mihi maxime dilectum fratrem in contubernio. Die vero quadam sedentibus nobis,& de vtilitate animæ loquentibus, mentionem feci ego de sermone quodam Abbatis Pemenis. Qui ait ad me: Ego experimento didici verborum istorum vim & vtilitatem, ac vehementem efficaciam & tranquillitatem illorum. Habui enim semel Diaconum quendam monasterii mihi charissimum,atq; amantissimum mei. Huic,nescio vnde, venit suspicio de me cuiusdam rei sibi inferentis mærorem, cœpitq; contristari,& me non,sicut solebat,grate contueri. Videns autem ego illum tristem,causam ab eo tristitiæ percontari cœpi. Qui dixit mihi: Quia rem istam fecisti. Ego cum nihil mihi omnino ipsius rei conscius essem, cœpi illi satisfacere,ac dicere, nullam ipsius me habere conscientiam. Et ait mihi: Ignosce,frater,mihi satisfactum non est.Profectus itaq; ab illo in cellulam meam, cœpi examinare cor meum, an tale aliquid à me fuisset admissum,neque inueniebã.Cum ergo ille teneret sanctum calicem in manibus, fratribusq; distribueret,accessi ad eum,& iuraui per ipsum calicem,nihil me omnino tale gessisse. Nec sic quidem illi satisfactũ est. Rursus vero in meipsum rediens, verbaq; ista sanctorum patrũ memoria repetens,eisq; credens, verti paulisper cogitationem meam,& dixi in me ipso: Diaconus iste intentissime diligit me, & charitate motus hoc dixit mihi, quod erat in corde suo de me, vt sobrius ac vigilans sim,ac de cætero custodiam me ipsum,& istud vltra non faciam. Sed tu,infelix anima,dum feci. Non feci hanc rem: innumera mala gessisti latent te. Vbi sunt quæ fecisti heri,vel nudius tertius,vel ante decem dies? Recole ea,si potes. Et hoc itaq; fecisti,sicut & illa,& latet te similiter,vt illa. Sic itaq; animo affectus, quasi reuera id fecissem,sed inter cætera oblitus essem,cœpi gratias referre DEO,& Diacono quoniam per ipsum Dominus dignum me fecisset recognoscere peccatũ meum, & pœnitentiam de ipso agere. Surgens igitur perrexi ad Diaconum, vt pœnitentiam agerem,& illi referrem gratias. Vt ergo pulsaui ipsius ianuam, continuo aperiens, primus se mihi prostrauit dicens: Ignosce mihi: nam à dæmonio mihi suggestum est,vt rem illam falso de te suspicarer. In veritate n. Deus me certũ reddidit innocentiæ tuæ. Neq; omnino permisit,vt illi satisfacerem;dicens mihi: Nõ est necesse. Ego igitur maxime ædificatus glorificaui Patrem & filium & Spiritum sanctum,& incommunicabilem atq; indiuiduam Trinitatem.

VIII. *Matris remittentis iniuriam filio illatam præclarum exemplum.*

Alienum non erit huc afferre exemplum mulieris singulare, cui Drepani necatus est filius. Quæ quoniam ne iras quidem aduersus percussorem odiumq; suscepit, nulla scil. cohortatione placanda fuit. Erat huic vnigenæ filius, sine quo vitam acerbam atq; iniucundam putabat: sed non potuit hac frui iucũditate diutius;misere enim ille ab inimicis inter-

Colloquia spiritualia.

Suspicio temeraria.

Obstinatio suspicionis falsæ.

Medela ad sufferendas calumnias.

Ferentis patienter calumniam Deus patrocinium suscipit.

Ex lit. annuis Societ an. 84. Prouin. Sicil. Colleg. Drepan.

interfectus fuit; illatumq; exanime corpus in maternas ædes, recenti cruore oblitum, fœdissimis vulneribus deformatum; spectaculum sane atrox, quod lacrymas non modo ei, quæ genuit, sed ipsis etiam barbaris extorsisset. Illa tamen tam diro aspectu lacessita, nullis eiulatibus, angoribusue se dedit, neq; imitata est plangores inutiles fœminarum; naturam vicit fortiter, & præstantissimum vltionis genus rata iniurias beneficiis remunerari, pro eo qui filiũ abstulerat, Deum supplex orauit. Nõ implorauit Iudicũ subsellia, non conquiri actorem facinoris voluit: ad vnum omnium æquissimum Iudicem adiit, qui iniuriosorum vindictam sibi reseruat: nõ quidẽ vt auctorẽ cædis ad pœnã suppliciũq; deposceret, sed vt impunitatẽ ei precaretur & veniã.

Mater v.. nici pro eius occisore deprecatur.

IX. *De Cazimiri Ducis erga Ioannem Conarium equitem indulgentia.*

Martin. Cromer. de rebus Polonorum lib. 6. an. 1176.

Anno 1176. accidit, Cazimirum Sentomiriensium Ducem cum aulico quodam suo equite Ioanne Conario alea ludere animi oblectandi gratia: incensum vtrumq; vincendi studio in profundã noctẽ ludũ produxisse: pertæsos deinde ludi & vigiliarum, vno ictu summam reliqui lusisse: vincentemq; Cazimirum, & quod lucratus erat argentum non modicum auferentem, palma manus in faciem à Conario ictum esse, illumq; noctis beneficio elapsum, postridie inuentum; & ad Cazimirum adductum. Clamantibus a. cunctis, eum capitis pœnam commeruisse, qui Principis maiestatem minuisset: Minime gentium, inquit Cazimirus eum occidi oportere, qui dolore grandis iacturæ incogitans deliquisset: & cum fortunam, à qua damno affectus erat, vlcisci non posset, in se fortunæ alumnum commotus esset: Se magis in culpa esse, qui conditionis suæ ac dignitatis oblitus eum ad ludendum prouocasset. Non modo igitur se absoluere, verum gratias ipsi agere, quod se ictu illo admonuisset, ne quid indignum Principe in se admitteret, neu se ludo, aut vlli rei leui & inhonestæ deinceps daret. Sic igitur illum Principem, seueriorem in se quam in alios iudicem; homini, à quo læsus erat, omnium iudiciis damnato, indulsisse. Quin & argentum omne, quod ludo quæsierat, ipsi reddidisse. Ad eum propter eius clementiam recte delatus est Principatus.

Ludi alearum pernicies.

Moderationis & clementiæ insigne exemplum.

Reges & Principes omnis dedecet leuitas.

TIT. XXX. De humilitate & eius mercede.

D. Basil. in reg. breuior. Idem Basil. in 2. cap. Esa.

Humilitas est, cum quis cæteros omnes seipso superiores existimat: vel est depositio vani sensus, qui ab elatione vanæ de se existimationis oritur.

1. Reg. 9. & 15.

Humilitatem prætendebat Saul in opere & sermone, antequam vnctus esset in Regem, quando quærebat asinas patris, & excusabat se apud Samuelem. Et postea dictum est ei: Nonne, cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? &c.

Gen. 32.

Iacob innumeris beneficiis à Deo acceptis, fratri seniori prælatus, duodecim tribuum pater effectus, humiliter Deo dicit: Omnibus miserationibus tuis minor sum.

Luc. 1.

Beatissima virgo accepto nuntio incarnandi in se filii Dei, respondit: Ecce ancilla Domini. *Et postea:* Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ.

Luc. 5 & Matth. 16.

S. Petrus Apostolus, cum ex summa humilitate, & sui ipsius deiectione diceret Christo Domino, Exi à me Domine, quia homo peccator ego sum; *audiuit statim à Christo,* Ex hoc eris homines capiens *fitque postea princeps pastorum, petra, & fundamentum Ecclesiæ, clauiger regni cœlorum.*

EXEM. I. *Admonitio humilitatis Pontificia.*

Thomas Boz. li. 11. de Sig. cap. 10. § 21.

Pontifex Romanus, vt sibi atque vniuersis testatissimum esset ab ipso suæ electionis ad summũ Pontificatum exordio, nihil sibi dignitatis arrogare, cum ducitur ad S. Ioannis in Laterano, vbi eo ventum, sedit in lapidea ac stercoraria ex antiquissimo instituto sede, & illi occinitur versiculus: *Suscitans de puluere egenum, & de stercore erigens pauperem.*

II. *De eadem humilitate eiusdem.*

Idem ibid. § 23.

Idem amplius: anniuersario more, quinta feria hebdomadæ luctuosæ, duodecim pauperculos ex ignobili genere ortos accersit in cubiculum, dat eis noua vestimenta, & ad eorum pedes ipse summus Pontifex accidit, eosque abluit, abstergit, osculatur, vt vilissimis omnium maximus ipse reddat oscula, quæ accepit, non sibi, sed Christo, cuius personam gerit in altissimo omnium fastigio collocatus, atq; vt ab aliis euectus est, cum pedes ipsius osculantur, seu potius crucem pedibus appictam, sic ipse vltro se demittat ac deiiciat, non ad osculandos sublimissimi alicuius, qualis ipse est, pedes, sed hominum vilissimorum.

III. *Exemplum præclarum humilitatis S. Fulgentii.*

Ex gestis eius apud Sur. 1. Ia. Baro. to. Annal. an. 523.

Quid acciderit S. Fulgentio Ruspensi Episcopo in duobus Conciliis, Vzecensi videlicet & Suphetano dignũ memoria exemplũ audi: In Concilio quoque Vzecensi, iudicio sacerdotũ omniũ, qui conuenerant, Episcopo cuidam nomine Quoduult-Deus qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus & prælatus, ipsa die tacuit, nec auctoritatem Concilii excusando minuere voluit: sed vbi post Concilium dolere sensit Episcopum, timens propter suũ honorẽ scandalũ fratri, meliusq; iudicans per charitatem se fieri minorẽ, quam sine charitate se fieri maiorem: Suphetani postea Concilii gloriosum respiciens conuentum adesse, precem supplicẽ corã omnibus fudit, vt sibi rursũ, se volẽte Quoduult-Deus Episcopus præferretur, vt nomine suo posterius recitato, lætus deinceps viueret, cõsacerdotis animo cõciliato Mirati sunt Episcopi humilitatẽ talia postulãtis, nec cõtristare voluerũt offerentem

Melius minor... videri charita... proxim... quam ea mai... rem.

tem

tem Deo sacrificium humilitatis ad custodiendam spiritus societatē in vinculo charitatis. Vbi sunt nūc illi, quibus eminendi super cęteros dominatur affectus, qui se etiam suis prioribus anteponunt, indebita sibi priuilegia vendicantes? Ecce beatus Fulgentius nec primatum quem meruit defendere voluit: quia sine charitate prior esse alicui minime concupiuit.

IV. *Amici Cardinalis ad retinendam humilitatem insignis affectus.*

Amicus Episcopus Aquilæ, & Cardinalis creatus à Paulo secundo, patris imitatione opilio fuit, verū doctrinæ excellentia ad tantos honores peruenit Et vt natalium obscuritate humilitatem suam perpetuo conseruaret, in signa familiæ finxit agnum capite librum gestantem, quorum hic virtutis, ille natalium index esset.

V. *Vestigia humilitatis Willegisi Archiep. Moguntini.*

Anno millesimo decimo, Willegisus Archiepiscopus Moguntinus, qui Henricum cōsecrauit, humilem ortum habuit: pater enim ipsius currifex fuit, ideo Willegisus in thalamo exarato literis grossis scribi iussit, cuius ipse clauem sub diligenti custodia seruans introire solus consueuit: ea quæ scripta erāt legit in hunc modum: Willegisi recole, vnde veneris. Hic appendit & rotas in pariete, vt statum suæ paupertatis agnosceret. Inde & rotæ in vexillo ecclesiæ Moguntinæ sunt depictæ.

VI. *In Concilio Nicæno sese Episcopis submittit Constantinus Imperator.*

Conuenientibus Episcopis vniuersis ad agitandā subtilem examinationem de Arij propositionib. in Concilio Nicæno, maximam in Regalibus præparauit domum Imperator Constantinus, sedes & subsellia in ea poni præcipiens, quæ sufficerent ordini Sacerdotum: ita decentem præparans eis honorem inuitauit ingredi, & de præsentibus habere concilium. Introiuit autem & ipse Princeps vltimus cum paucis, laude dignam sui magnitudinem habens, & mirabilem speciem, mirabilioremq; gerens dignitatem pudoris in fronte. Minore vero quam aliis sede posita, in medio eorum sedit, primo tamen petens sibi hoc Episcoporum iussione concedi. Tum cum eo resedit sacratissimus iste chorus.

VII. *De ingenti humilitate, & reuerentia Roberti Regis Francorum erga Episcopos.*

Admiratione quoque & memoria dignum est, quāta animi demissione consueuerit Robertus Galliç Rex cum Episcopis interesse huiusmodi publicis conuentibus, & quidem tāquam famulus illis inseruiturus. De quo Helgaldus illius temporis auctor qui eius vitam descripsit, hoc factum narrat: Colloquium cum Episcopis regni sui habens Rex humilis, inter colloquium vnumquemq; aspiciens, vidit quendam eorum mole carnis grauatum pedes suos dependere ab alto: pietate ductus, à longe quærens suppedaneum, reperit vnum, quod manibus, Deo & hominibus charus, apprehēdens, illud tanto Pontifici offerre non recusauit, & sub pedibus eius ponere non est dedignatus. Erat autem hic Episcopus Lingoniensis, Lambertus nomine dictus, scientia, religione, & bonitate pollens. In magna etenim ex hoc admiratione pro tali facto, omnes Episcopi & Principes habuere sæpe fatum Robertum humillimum & inclytum Regem.

VIII. *Iustinus ex humili loco surgit in Imperium.*

Qui deposuit potentem de sede, idem exaltauit humilem, & de stercore erexit pauperē, collocauitque cum principibus populi, vt solium gloriæ teneret Etenim Iustinum post Anastasium ex stabulo (si primordia eius repetas) ad Imperij sublime fastigiū euexit, cum primū videlicet ex porcario siue armētario gregarius miles, & inde, vbi in militia virtutū meritis, fide Catholica prçuia, qua pollebat, primos duxisset ordines, Prætorianorum præfecturā accepit, atque demum Imperator effici meruit. De quo præterea ita Euagri⁹ ex Zacharia Eutychiano: Postquā Anastasius ex corporis ergastulo ad præclarius domicilium demigrauit Iustinus genere Thrax, nono mensis Panemi, qui à Latinis Iulius nominatur, anno autem quingentesimo sexagesimo sexto, eo tempore quo vrbs Antiochia primum illud nomen accepit, purpura vestitur imperatoria, & à militibus Prætorianis, quibus ante, cum esset Præfectus ordinum aulicorum, præfuerat, Imperator declaratur. Qui quidem ad istam Imperatoris dignitatem præter omnem spem propterea ascendit, quod multi & præstantes viri cum Anastasio cognatione coniuncti adhuc superfuerant, qui cum omnibus rebus, quas prosper & beatus vitæ status postulat, abundare videbantur, tum eam consecuti potentiam, quæ homines in tam amplo honoris gradu locare possit.

IX. *De humilitate & charitate S. Ludouici Regis Galliæ.*

Quanto maior erat S. Ludouicus Francorum Rex, tanto humilius, instar Dauidis Regis, se gerebat, & coram Deo propria existimatione vilior sibi videbatur. Quolibet sabbato in loco secretissimo aliquot pauperum suis manibus abluebat pedes, lotos tergebat, tersos exosculabatur: deinde lauabat etiā illorum manus, & singulis certam pecuniæ portionem largiebatur. Cū veniret Parisios, aut ad alias vrbes, domos hospitales, in quibus erat magna male habentium copia, humanissime inuisens, nulliusq; morbidi deformitatem aut sordes refugiens, infirmis omnibus, flexis genibus fercula offerebat. In Abbatia Regij Montis Cisterciensis Ordinis, quam ille magnifice imprimis & condidit & ditauit, vt res ipsa testatur, crebro id genus officia præstitisse fertur. Erat ibi monachus quidam leprosus, quem fœdus ille morbus horridum & abominabilem reddida-

[Marginal notes, left: Baron. Ga... ibert. l. 3. ... vitis Pōt. — ... Naucl. Chronogr. ... 2. gene. an. 1010. ... Trid. ... lib. 1. ... Willegisi Archiep. ... hu... militas. — ... bart. li. 2 ... Nicæni Concilij 1. — Baron. to. 11. an. 1004 Helgal... temp... tore.]

[Marginal notes, right: Io. Zonar. to. 3. Annal. inf. & Euag. lib. 4. cap. 1. & 2. Baron. 518. tom. 7. — Iustinus ex humili loco surgit in imperium. — Gaufrid. de Bello loco in vita eius ca. 6. & 16. apud Sur. 25. Aug. — S. Lud. Rex flexis genibus ministrat pauperibus.]

diderat, naſo eius & oculis plane corroſis & exeſis. Et ſanctiſſimus Rex prandenti in os cibum & potum inferebat, abſq; vlla abominatione officioſiſſime illi inſeruiens genibus flexis, ita vt Abbas, qui tum aderat, & vix intueri ſuſtinebat, in gemitus & lacrymas prorumperet.

Idem leproſis cibum potumque in os ingerit.

X. *Stupendum prorſus humilitatis exemplum S. Eduardi Regis Anglorum.*

Lud. Gran. conc. 3. de S. Petr. Apoſt. part. 1.

Cum S. Eduardus Anglorum Rex in palatio iuxta eccleſiam B. Petri aliquando moraretur, superuenit quidam vir Hibernicus genere, pedis vtriuſque priuatus officio: nerui enim in poplite cõtracti ad poſteriores corporis partes crura retorſerant, natibus inhæſerant, immerſique carnibus pedum articuli à lumbis eius & deorſum corpus omne peruerterant. Porrectis ad terram manibus & ſcamnis ſuppoſitis repebat, & factus ſibimet ipſi grauis trahebat ſe poſt ſe. Hic videns Regis cubicularium, ait ad eum: Hugoline, non me reſpicies, nec miſereberis, nec mouebit te tanta calamitas mea? Et ille: Quid me vis facere? Cui pauper; Sexies, inquit, Apoſtolorũ limina repens, vt cernis, viſitaui, & ſanitatem nondum promerui; quam tamẽ mihi Apoſtolorum Princeps non negauit, ſed diſtulit, sociũ in hoc miraculo habere volens Eduardum, quem ſibi nouit in omnibus eſſe deuotum. Ab ipſo enim Apoſtolo in mandatis accepi Regẽ adire, vt me ſuo ſacro ſubuectum dorſo, ad eccleſiam eius, quæ palatio vicina eſt, perferat, recepturum, ſi id fecerit, membrorum meorum integrã ſanitatem. Hęc vbi nunciata ſunt Regi, gratias egit Deo, & citatus mox æger acceſſit. Rex vero, vt ſpiritualis ille aſinus fortis, accubans inter terminis ſuppoſuit humeros ſuos ad portandum. Pendet de humero tanti Principis plenus ſordibus pauper, ſquallidis manibus, brachiiſq; ſquamoſis regium illud pectus collumque complectitur. Interea ex aſſiſtentibus ridebant nonnulli; alij à paupere Regem deluſum iocabantur, alij ſimplicitatem iuſti fatuitatem iudicabant. Cum itaq; Rex paullulum proceſſiſſet, ſubito nerui extenduntur, rigantur oſſa, carnes marcidæ recaleſcunt, emergunt à carne articuli, pedes à natibus ſoluuntur. Diſtendit homo crura, poplite iam flexibili, & ſanie cum ſanguine profluente veſtis regia ornatur potius quam fœdatur. Iam tunc ſatis eſſe clamant omnes, ſanatum languidum, onus ob ſordes vlcerum deponẽdum. Ille vero memor præcepti quod ſuſceperat, Sirenarũ cantus obturata aure pertranſiit, ingreſſuſque eccleſiam, ante ſanctum altare, holocauſtum, quod detulerat, Deo ac beato Petro reſignat, incolumemque dimiſit. Suſcepto autem à Rege itineris viatico, acturus gratias Deo & ſancto Petro, Romam profectus eſt. Quo tam nouo & inſolito in perſona regia humilitatis exemplo, quantopere diuinus Apoſtolus humilitatis virtutem coluerit, & quanto illam in pretio habuerit, ſatis aperte monſtrauit.

Captus pedibus ſexies ab Anglia viſitauit limina Apoſtolorum principis in cultorem ſuum beneficentia.

Rex Anglorum Eduardus fert humeris mendicũ pedibus captũ.

Regis eiuſdem in humilitatis & charitatis opere conſtantia.

XI *Alphonſus Rex non dignatur ex equo deſcendens agaſonis aſinum ex luto extrahere.*

Alphonſus Aragonum, Neapolis & Siciliæ Rex potentiſſimus, cum per Campaniam iter faceret, forte in agaſonem incidit, cuius iumẽtum farina onuſtum cum in luto hæreret, nec vllis viribus ſe inde extrahere poſſet, agaſo autem prætereuntium imploraret auxilium, ipſe Rex equo deſcendens ſuam in aſino ex luto extrahendo operam agaſoni locauit; qui vbi Regem agnouit, in genua procidens veniam petiit, quem ille placidis verbis à ſe dimiſit. Parui quidem momenti res, ſed quæ nonnullos Campaniæ populos Regi conciliauerit.

Anto. Pa... norm. lib... de reb. ge... Alph.

Iuncta humilitati ... ritas ma... animoru... cõciliat...

XII. *Humilitas Adolphi Comitis, & animi fortitudo.*

Alber. C... l. 8. Sax... 7. Plat. l... de bono religioſi, 26. circ... ann. 12...

Adolphus comes Holſatiæ, propter Chriſtum ex opulentiſſimo & potentiſſimo Principe monachus eſt factus, ex glorioſo milite ſęculi, humilem ſe fecit peditem. Monaſterium ſui ordinis, ſuis ipſe manibus multa molitus, in oppido Kili, vbi nunc requieſcit, curauit erigere. eleemoſynas ſuorum quondam ſubditorum humiliter poſcens & accipiens: cumq; multum ſollicite laboraret in erectione dicti monaſterij, ibat oſtiatim lac in hydriam mendicans, vt haberent operarij & fratres, quo inter laborandum per æſtum reficeretur. Media iam platea, vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans lacte plenam, & cum obuios habuiſſet filios ſublimes in equis Comitum more ſæcularium, paſſus eſt humanitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi; ſed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cum adhuc in conſpectu eſſent filij, hydriam leuatam ſuper caput euertit, ſeſe totum à vertice lacte perfundens, dixitque: Infelix, erubuiſti Chriſti pauperiem, baiulare lac in manibus, nunc vel in capite oſtende quid portaueris. Quis non miretur tantam in tanto homine humilitatem, patientiam, fortitudinem?

Pudor manus... iori hu... litare v... citur.

XIII. *Humilitas Conſtantini complectentis ruſticum ſe deſpicientem.*

D. Gre... Dialog...

Vir vitę venerabilis, Conſtantinus nomine, in Anchonitana vrbe mãſionarij fungebatur officio in eccleſia S. Stephani: cuius ſanctitatis opinio ſeſe ad notitiam hominum longe lateq; extenderat, ideoque multi hunc ex diuerſis prouincis anxie videre ſitiebant. Quadam vero die ex lõginquo loco ad videndum eum quidam ruſticus venit. Eadem vero hora caſu contigerat, vt ſanctus vir ſtans in ligneis gradibus reficiendis deſeruiret lampadibus. Erat autem puſillus valde, exili forma atque deſpecta: cumq; is, qui ad vidẽdum eum venerat, quiſnam eſſet inquireret, atq; obnixe peteret, vt ſibi debuiſſet oſtendi, hi qui illum nouerãt monſtrarunt quis eſſet. Sed ſicut ſtultæ mentes hominum merita ex qualitate corporis metiuntur, eum paruulum atq; deſpectum videns, ipſum hunc eſſe cœpit omnino non credere In mẽte etenim ruſtica inter hoc quod audierat, & videbat, quaſi facta fuerat quædam rixa, & æſtimabat tam breuem per viſionem eſſe non poſſe, quem tam ingentem habuerat per opinionem. Cumque ipſum

eum

eum esse à pluribus fuisset assertum, despexit & cœpit irridere, dicens: Ego grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Constātinus audiuit, lampades, quas reficiebat, protinus relinquens, lætus concitus descendit, atq; in eius rustici amplexum ruit, eumque ex amore nimio constringere cœpit brachiis, & osculari, magnasq; gratias agere, quod is de se talia iudicasset, dicens: Tu solus es, qui in me apertos oculos habuisti. Qua ex rę pensandū est, cuius apud se humilitatis fuerit, qui despiciētem se rusticum amplius amauit. Qualis enim quisq; apud se lateat, contumelia illatą probat. Nam sicut superbi honoribus, sic plerumq; humiles sua despectione gratulantur. Cumque se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicio confirmari intelligunt, quod de se & ipsi apud semet ipsos habuerunt.

[margin: ...ratura par. ...a idiotis ...st despica...ilis.]

[margin: ...audium ...sui con...mptu.]

XIV. *S. Francisci profunda humilitas.*

[margin: *Bonauēt. vita eius ...6.*]

Deus altioribus S. Franciscum Assisinatem dignū iudicabat fastigiis, secundum quod vni fratri, viro virtutis & deuotionis pręcipuæ, visio cælitus ostensa monstrauit. Cū enim esset in comitatu viri Dei, & vna cum ipso in quadam ecclesia deserta feruenti oraret affectu, in ecstasi factus vidit inter multas in cælo sedes vnā præ cæteris digniorem, pretiosis ornatam lapidib. & omni gloria refulgentem. Miratus intra se præcelsi refulgentiam throni, anxia cœpit cogitatione requirere, quis ad illum deberet assumi. Audiuit inter hæc vocem dicentem sibi: Sedes ista vnius de ruentib. fuit, & nunc humili seruatur Francisco. Reuersus demum frater ad se ab orationis excessu, virum beatum exterius prodeuntem solito fuit more prosequutus. Cumq; incedentes per viam de Deo inuicem loquerentur, frater ille visionis suæ non immemor, solerter ab eo quæsiuit, quid de se ipso sentiret. Ad quem humiliter Christi seruus: Videor, ait, mihi maximus peccatorum. Cui cum frater diceret ex aduerso, quod hoc non posset sana conscientia dicere, nec sentire, subiunxit: Si quantumcumque sceleratum hominem tanta fuisset Christus misericordia prosequutus, arbitror sane quod multo quam ego, Deo gratior esset. Confirmatus fuit frater ex tam admirabilis humilitatis auditu, de veritate visionis ostensæ, Euangelio sacro testante cognoscens, quod ad excellentiam gloriæ, de qua superbus eiicitur, vere humilis exaltetur.

[margin: ...sio de S. ...ncisci ...ura glo...]

[margin: ...rancisci ...e iudi...n.]

XV. *Paulæ nobilissimæ humilitas eximia.*

[margin: *...l. lib. 1. ...*]

Paula Romana matrona (vt Hieronymus refert) maternum genus à Scipionibus Gracchisque, paternum ab Agamemnone potentissimo quondam Græciæ rege ducens, liberos è Toxotio susceperat, qui ab ipso Ænea Iulioque trahere originem credebatur. Posteaquam autem contemptis omnibus Christo cœpisset seruire, tanta se humilitate deiecit, vt qui eam videret (videre autem propter nominis celebritatem multi gestiebant) ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimam. Quamuis enim frequentibus virginum sacratum cingeretur choris, veste tamen, voce, habitu, incessu minima omnium apparebat, intellexit profecto sapientissima mulier, hominis nobilitatem non genere, non potentia, sed virtute constare: inter virtutes autem Christianæ professionis nihil esse præstantius humilitate; nihil fructuosius.

XVI. *Insigne documentum custodiendæ humilitatis.*

Cuidam athletæ Christi fortissimo, qui ad hanc beatissimam virtutem festinabat, impuri dæmones laudem in corde subseminabāt. At ille diuina inspiratione malignorum spirituum nequitiam pio & religioso compendio vincere aggreditur. Describit in cellulæ pariete altissimarum virtutum appellationes, puta perfectæ charitatis, angelicæ humilitatis, mundissimæ orationis, incorruptibilis castitatis, & huiusmodi virtutum reliquarum. Cum ergo illum cogitationes extollere cœpissent, dicebat illis: Eamus ad argumentum adueniensque relegebat appellationes, sibique ipsi clamabat: Cum has omnes possederis, seruus eris inutilis; fecisti enim quod facere debuisti.

[margin: *Io. Climac. in scala cæl. gradu 25.*]

[margin: *Lucæ 17.*]

XVII. *Singulare humilitatis exemplum in sene monacho.*

[margin: *Idem ibid. grad. 4.*]

Cum Ioannes Climacus spiritalis instructionis & ædificationis gratia diuersa perlustraret monasteria, & sibi in quodam loco ad mensam assidenti in aurem Abbas suggessisset; Vis, inquam, Climace, singulare humilitatis exemplum aliquod videre? Nihil, ait Climacus, libentius. E mensa igitur Abbas Laurentius quendam octogenarium euocat, qui facile in monasterio quadraginta octo annis vixerat. Ille è mensa abiit illico, & coram Abbate genibus flexis benedictionem petiit: surrexit deinde, cum ei bene precatus fuisset Abbas. Abbatem postmodum roganti, num quid mandatum sibi vellet, non respondit Abbas, nisi quod sub finem mensæ (quæ ad duas horas, ipso stante ac ieiuno, aliis interea bene edentibus durauerat) quasi oscitanter, mandauit tādem, vt Isidoro alteri religioso præscriberet recitationem Psalm. 39. qui incipit; Expectans expectaui Dominum, &c. Interrogatus à Climacho postea, vt diceret, quid ei esset animi ac cogitationis, cum tā diu, quasi contemptim, sine responso exponeretur aliorum ludibrio, respondit, sibi visum fuisse non coram homine adstare, see veluti cum in altari stat, Deum in superiore honorasse; charitatem vero, qua Deus mentem suam muniisset, nunquam permissuram, vt vel leuissima peruersæ cogitationis in superioris nebula exurgeret.

[margin: Deus in superioribus honorandus.]

XVIII. *Agatho Abbas patitur omnes culpas sibi imponi, sed non hæreses.*

[margin: *Ex lib. 1. Vit. SS. Patr. Alphab. 19.*]

Perrexerunt aliquādo Fratres quidam ad Agathonem Abbatē nominatissimum in virtute humilitatis & patientiæ; & volētes probare, num vere humilis esset, dixerunt: Multi scandalizantur in te, Pater, quod nimio superbię vitio tenearis, & ideo alios despicias,

ſpicias, & detractiones aduerſus eos loqui non ceſſes: & quod fornicationis vitio laboret. Quibus ſenex: Hæc omnia, inquit, in me eſſe cognoſco, nec poſſum negare tantas iniquitates meas; procidenſq; in terrã eos adorabat dicens: Deprecor vos, fratres, vt intentius pro me orare non ceſſetis, vt mihi ignoſcat Deus. Adhæc fratres; Non te lateat etiam hoc, quod hæreticum te eſſe quam plurimi affirmare volunt. Hoc cum audiſſet ſenior, dixit: Licet multis peccatis obnoxius ſum, tamen hæretitus penitus nõ ſum; abſit hoc ab anima mea. Tunc illi proſtrauerũt ſe ad pedes eius obſecrantes: Precamur te, Abba, vt dicas nobis, cur tanta vitia nobis dicentibus de te, in nullo ſis cõmotus; de verbo autem hæretici valde te cõmouiſti, & abominatus es, nec ferre potuiſti auditum. Dicit illis ſenior: Illas priores culpas per humilitatem ſuſtinui, vt me peccatorem eſſe crederetis; ſcimus enim, ꝙ ſi cuſtodiatur humilitatis virtus, magna eſt ſalus animæ. Nam cum Iudæi contumelias & conuicia plurima irrogarent Chriſto Domino, patienter cuncta tolerabat, vt nobis exempla præberet humilitatis. Oportet igitur vt aduerſa cum humilitate ſuſtineamus. Cum vero me hæreticum dixiſtis, ſuſtinere non potui, quia hæreſis ſeparatio eſt à Deo: hæreticus enim ſeparatur à Deo viuo & vero, & iungitur diabolo & angelis eius. Alienatus enim à Chriſto iam non habet Deum, quem exoret pro peccatis ſuis, quia ex omni parte periit.

Hæreſis quid?

TIT. XXXI. De gratitudine, ſeu gratiarum actione.

Exod. 15. *Cecinit Moyſes, & filij Iſrael carmen Deo, & dixerunt: Cantemus Domino: poſtquam ſcilicet tam mirabiliter mare rubrum tranſiſſent.*

EXEMP. I. *Monumentum grati animi Hamorroiſſæ Euangelicæ.*

Niceph. li. 6. hiſt. Eccl. ca. 15. & lib. 10. cap. 30.

EX Cæſarea ciuitate (quam Greci Paneadem vocant) fama fert ortam fuiſſe mulierem illam quã ſanguinis profluuio laborantem, fimbriẹ Chriſti attactu ſanationem rapuiſſe diuinorum Euangeliorũ teſtatur ſcriptura. Ibi domus quoq; eius magnifica viſa eſt adhuc, ſimulque admirandum trophæum & monumentum collati in eã beneficij ſeruatoris permanſit. Pro foribus namq; domus eius in columna quadam æreæ duæ ſtatuẹ ſtabant ſublimes: quarum altera genibus flexis, manibuſq; protenſis, fœminæ habitu ſupplicantis faciem præ ſe tulit: altera autem ex aduerſo collocata directo viri ſtatu, diploide cũ decenti quadam grauitate amicti, manum inclinatẹ fœminæ porrigere viſa eſt. Ad huius pedes in ſtatuẹ ipſius baſi herba excreſcere, quæ quum ad fimbriam æreẹ diploidis pertigiſſet, nõ altius progrediebatur: eamq; veluti ſacram fimbriam tangens illa, præſens aduerſus omne genus morborum auxilium habuiſſe dicta eſt. Statuã porro iſtam à muliere illa ſanguinis profluuio laborante ad Chriſti formam & habitum conflatam eſſe, vera certaque, quæ ad nos peruenit hiſtoria tradidit. Atque ea ad Iuliani vſq; tempora perdurauit. Neque adeo mirum videri debet, qui aliquid beneficij olim à Seruatore noſtro accepere, eos per huiuſmodi monumenta grati erga eum animi memoriam reliquiſſe.

Herbæ virtus miraculoſa contra omnes morbos.

II. *De ingenti Boleslai Polonorum Regis in Deum gratitudine pro beneficiis temporalibus.*

Longin. Canonicus Cracouienſ. de reb. Polon. apud Baron. tom. 11. an. 1020. 73.

Multifariis & gratuitis donis Dei ſolium ſuum, & regni ſui Boleslaus Poloniæ Rex videns propitia diuinitate firmatum, animum ad religionem reſq; diuinas cõuertit. Non ignorabat ſiquidem, ex vniuerſis principibus Poloniæ præcedentibus neminem tanta, quanta ſe tuliſſe trophæa, tantaſque diuitias, ſucceſſus felices & gloriam talem, inſuper induſtriã prudentiamq; habuiſſe, qualia & quanta in ſe vnum collata fuerant. Videbat pręterea principatus ſui fulgorem vltra cæteros Reges, & nationes magnificatum eſſe. Quare volens de ampliſſimis beneficiis Dei gratum ſe oſtendere, & illis aliquanta viciſſitudine reſpondere, eccleſiis tam cathedralibus, quã inferioribus, à genitore ſuo Duce Mieceslao erectis ac fundatis, oppida, villas, ac prædia, ampliori illarũ ſtabilimento & dote munifice & largiter tribuit & donauit, pluresque parochiales in villis viciſque, quæ ſub ſuo & patris ſui tempore erecta fuerant, conſtruxit, & fundauit, vaſiſque aureis, & argenteis in miniſterium, & cultum diuinum neceſſariis eccleſias ſingulas, ſed præſertim cathedrales adeo ornauit, locupletauitque, vt liberalitatem ſuam in eccleſias Dei abunde effuſam multa ſecula teſtentur. Decimarum autem manipularium pro eccleſiis, ac miniſtris Dei vniuerſis principatibus ſuo Imperio ſubiectis, ſolutionem nullatenus paſſus aut varietate aliqua diminui, aut in dubium aliquatenus reuocari, ſed mandauit decreuitque illam eſſe perpetuam, & perennem, varia vltionis diuinæ flagella, filiis, nepotibus, ſucceſſoribuſque ſuis interminans, ſi per quempiam illorum præfatarum decimarum contingeret redditionem intercipi, tranſmutari vel reſcindi.

Mira in dandis; tandiſue clesiis l[...] ralitas.

Decima eccleſię miniſtris uendaru[...] regalis [...] ra.

III. *Sabba exemplo barbarorum excitat ſe ad actionem gratiarum erga Deum.*

In Vita apud Su[...] 6. pag. 7[...]

Ad gratiarum actionem agendam pro beneficiis acceptis nos quoq; monere debent barbarorum exempla. Quod fecit S. Saba multorum monaſteriorum celeberrimus pater. Quibuſdam Agarenis per cellam eius tranſeuntibus & famentibus appoſuerat radices tantum quaſdam melagriorum, & arundinum cortices: neque enim alio cibo ipſe vtebatur. Redierunt illi poſtea afferentes ei caſeos & dactylos. Quo viſo, Hei mihi, inquit: Barbari iſti, parui noſtri beneficij memores referre gratiam munifice ſtuduerunt: nos autem, qui quotidie fruimur bonis Creatoris, nullam ei viciſſim ſtudemus referre gratiam per mandatorum obſeruationem. Quæ de cætero excuſatio, quæ venia dabitur?

IV. Ma[...]

IV. *Insignis animi gratitudo Admirati Turci erga Balduini Regis humanitatem.*

sp. Fulgos. Egnat. lib. cap. 2.

Balduinus Hierosolymorum Rex cum Admiratum Turcorum in Arabia prælio superasset, captam illius coniugem cum aliis multis (quam vicino partu grauiter habentem vir in itinere reliquerat) in optimo lecto tentoriis circunclusit, seruis quoq; atque alia omni re necessaria adiutam, insuper pro stragula veste cuius eo in loco copia nulla erat, chlamyde sua cooperuit, atq; Admirato eã illibato pudore restituit. Contigit postea Balduino, vt à Turcis acie victus in vrbem Rhamam immunitam se reciperet. Ad eum ergo idem Admiratus noctu profectus, plus accepti beneficii, quam ob religionis diuersitatem odii, aut etiam prædæ, quam sperare posset, memor, periculi imminentis magnitudinem aperuit. Postridie enim mane Turcas impetum facere in eum constituisse. Si se sequeretur, incolumem se seruaturum eum promisit, & promissis re ipsa satisfecit.

[H]ostes humanitate [pl]acendi.

V. *Feræ etiam ostendunt gratitudinem.*

[R]uff. lib. 2. [hi]st. eccl. c. 4.

Macharius leænæ speluncam habuit cellulæ suæ vicinam. Et quadam die catulos suos cæcos ad eum belua producit, & ante pedes eius ponit. At ille cum intellexisset, pro cæcitate catulorum bestiam supplicare rogauit Dominum, vt eis redderet visum. Quo recepto, matrem sequentes redeunt ad speluncam. Et paulo post ipsa cum catulis suis regrediens pelles ouium laniatas plurimas, velut munus pro suscepta gratia, ad senem defert, morsu oris enectas, ante fores eius depositis abscedit.

[Ca]tunculorum cæcitas curata precibus.

Tit. XXXII. De modestia in habitu.

Eexmp. I. *Benedictus XI. Pontifex summus in matre amat modestiam habitus.*

[A]lbertus [Kr]ant. l. 8. [M]etrop. c 48.

Benedictus XI. summus Pontifex humili genere natus, cum esset & ad summam dignitatem euectus, non erubuit suæ paupertatis primordia. Mater eius, dum is inter monachos ageret, fratrum vestimenta abluit: iam Pontifex creatus illam ad se venire iussit, vbi venit, matronæ illam, vt Pontificis matrem, summis honoribus extulerunt, vestibus exornantes pro magnificentia summi principatus in filio. Productam in conspectu Pontificis Pontifex agnoscere dissimulauit: Ego, inquiens, matrem in illo ornamento non agnosco. Nõ eã talẽ reliqui, auersusque fecit cunctos, qui honoris illam gratia deduxerant, erubescere. Exuentes a. pannosas exuuias mulieri reddidere & ita reduxerunt. Tum amplexatus genitricem, In illo, inquit, vestium apparatu matrem reliqui, sic recipio. Meum nunc fuerit genitricem cohonestare.

II. *Modestia habitus Rudolphi Imperatoris.*

[Ju]st. Lips. l. 2. [M]onit c. 15.

Rudolphus Austriacus victum Ottocarum Boemiæ Regem ad se vocauit, fidem ab eo (homagium dicimus) accepturus. Ille venit cũ magno & splendido comitatu: viri & equi, auro gemmis, serico nitebant. Dictum Rudolpho, aduentare, & sedulo, à quibusdam additum; pararet se veste & cultu ornatiore & imperatorio, talem regem admissurus. Rudolphus renidens: Immo Rex Boemiæ, inquit, griseam meam vestem (verba fuerunt) sæpe derisit: nunc ipsum vestis mea grisea deridebit. At vos equos & arma expedite, & accincti instructique vt ad pugnam state. Decus Teutonicorum armorum, non vestium aduenis istis ostendite: hoc me vobisque dignum est. Dixit Rudolphus, neque aliter fecit. Ottocarus illi vili cultui se, & aurum suum submisit, & ad genua accessit: non sine ludibrio etiam: cum Imperator iussisset tentorium, in quo res gerebatur, subito pandi & reuelar, vt ab omnibus geniculans Ottocarus conspici posset.

Non ridendus vilis habitus.

Irrisor irridetur.

III. *Vestitus Caroli Quinti Imperatoris.*

Idem ibid.

Carolus Quintus Imperator, vt sanguinem ab eo, sic hanc virtutem traxit, in omni vita modicus, vel potius tenuis in cultu fuit. Quod notarunt Itali, mirati aut calumniati sunt in primo eius & solenni ingressu Mediolanum Insubrum vrbem. Ciues nouo domino omnia instruxerant, plateas aulæis, tabulis, frontibus; sese quisq; vestibus exornauerant vmbella aurea parata quæ ingredientem tegeret. Cum ille & Imperator, & non semel Rex ac Princeps, in lanea atra penula, & vili pileo sub eam se dedit. Ridebant eum & requirebant: matronæ præsertim, & virorum vaniores, qui trabeas, & illusas auro vestes, & fulgentes in capite, & collo gemmas exspectabant.

Ingressus Caroli Quinti in vrbem Mediolanum.

IV. *Ludouicus II. Rex Francorum liberalis, sed in vestitu moderatus.*

Fulgos. lib. 2. cap. 6.

Ludouicus II. Gallorum Rex Caroli septimi, filius, gloria regnoque, atque imprimis liberalitate, quantus vllus superiorum Regum, ingens, multis victoriis clarus, cum alii reges auro sericoque amicirentur, lana aut bombyce induebatur, asinumque pro equo nonnunquam in vsum adhibebat, & quo pretiosiore veste vt fulgerent, alii curauerunt, ipse, vt viliore amictus conspiceretur, operam dabat, forsasse ob causam, vt cum inter Christianos reges omniũ maximus liberalissimusq; haberetur, qui viderent eum, habitus humilitatem mirarentur.

Rex Galliæ interdum asino vsus pro equo.

V. *Vulgaris vestitus Alphonsi Regis.*

Ant. Panormit. lib. 1. de reb. gest. Alphon.

Alphonsus Aragonum Rex cum moribus & auctoritate potius, quam purpura & diademate suis regem se ostendere niteretur, vestitu cultuq; corporis tã moderate vsum legimus, vt hac in re parũ à popularibus suis discrepasse sæpenùmero visus sit.

VI. *Quod splendet in oculis sensibilibus hominum, fœtet in oculis interioribus prudentium secundum Deum.*

S. Ioan. Damasc. in vita SS. Barlaam. & Iosaphat cap. 6.

Regis in paupercu-los & mundo despe-ctos honor.

Erat aliquando magnus quidam & illustris Rex, qui in aureo curru, satillitum manu regia maiestate digna cinctus iter faceret: contigit vt duos viros laceris & sordidis vestibus atq; ore macie confecto, ac maiorem in modum pallido, obuios haberet. Regi porro exploratum erat, eos corporis afflictatione, ac vitæ Deo consecratæ laboribus carnes suas ita confecisse. Vt igitur eos vidit, è curru statim desiliens, atq; humi prostratus eos adorauit, ac deinde surgens, amicissime complexus est, & salutauit. Proceres a. ipsius ac Præfecti hoc moleste tulerunt, cum facinus regis gloria indignum admisisse existimantes. Rerum cum coram ipsum reprehendere minime auderent, cum germano ipsius fratre agebant, vt Regem admoneret, ne diadematis amplitudinem & sublimitatem adhunc modum dedecore ac contumelia afficeret. Cum itaq; ipse hæc fratri dixisset, atq; intempestiuam & præposteram ipsius humilitatem accusasset, responsum ipsi rex dedit, quod à fratre minime intellectum est. Mos enim regi erat, cum aliquem morte mulctaret, præconem cum tuba, qui quidem mortis idcirco dicebatur, ad ipsius fores mitteret, atque ex tubæ illius clangore, omnes ei moriendum esse intelligebant. Itaque cum aduesperasset, lætalem tubam ad fratris sui fores clangorem edituram Rex misit. Vt igitur ille hanc tubam audiuit, desperata salute per totam noctem domesticis rebus consuluit. Mane autem atra ac lugubri veste indutus, cum vxore ac liberis ad palatii fores flens ac lamentans profectus est. Cum autem Rex ipsum ad se admisisset, atq; ita eiulantem vidisset, his verbis vsus est: O stulte ac demens, si fratris tui, cum quo idem tibi genus, & par honor est, in quem nullius omnino sceleris tibi conscius es, præconem ita extimuisti, quonam modo mihi reprehensionis notam idcirco inussisti, quia Dei mei præcones, qui mortem ac Domini, in quem me multa & grauia scelera perpetrasse scio, pertimescendum aduentū mihi quauis tuba vocalius altiusque denuntiant, humiliter ac demisse salutaui? En igitur vt tuam dementiā coarguerē, hac ratione vsus sum: quemadmodum etiam eos, qui tibi, vt me reprehenderes, in animum induxerunt, statim stolidos & amentes esse demonstrabo. Atque ita curatum & vtiliter instructum fratrem suum domum remisit. Iussit autem è ligno quatuor arcas effici quarum cum duas vndique auro contexisset fœtidaq; cadauerum ossa in eas iniecisset, aureis seris eas obfirmauit: reliquis autem duabus, pice ac bitumine oblitis, pretiosisq; lapidibus & exquisitis vnionibus, omniq; vnguentaria fragrantia impleris, asperisque funibus constrictis proceres eos à quibus ob virorum illorū occursum reprehensus fuerat, ad se acciuit, ipsisque quatuor has arcas proposuit, vt quanti hæ quantiq; illæ pretii essent, æstimarent. Illi autem duas eas, quæ inauratæ erant, maximi pretii esse asserebant, neque enim aliter fieri posse inquiebant, quin in ipsis regiæ coronæ ac cingula recondita essent. Eas contra, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, viles omnino ac nullius pretii esse aiebant. Rex autem ipsis dixit: Nec me quidem fugiebat, vos hoc dicturos esse. Nā sensibilibus oculis; ea quæ in sensum cadunt, perspicitis. Atqui non ita faciendum est: verum interioribus oculis siue pretium, siue vilitatem & fœditatem, quæ intus condita sunt, spectare oportet. Ac protinus inauratas arcas aperiri iussit. Quibus patefactis grauis quidā ac teter odor exhalauit: atq; iniucundissimum spectaculum oculis obiectum est.

Mortis tuba.

Frater fratrem territat.

Sapiens admonitio & correptio.

Ingeniosum ad docendam prudentiam commentum.

Stultus ab externa facie iudicat.

VII. *Qua ratione Elizabet Regina vestium fastum deposuit.*

In eius vita apud Sur to. 6. cap. 7. Nou. 19.

Cum Elizabeth Regis Hungariæ filia, & Lantgrauii Thuringiæ vxor, die quodam solenni pretiosis ornata vestibus, aureamque capite gestans coronam, ac familia frequenti stipata, de more Christiano rem diuinam aditura esset, primo statim contuitu crux Dominica, atque ex ea pendens imago Saluatoris, eam penitissime compunxit, compunctę lacrymas excussit & lacrymanti huiusmodi cogitationes ingessit: En creator & redemptor meus nudo corpore, mea causa ignominiosam in cruce oppetit mortem: ego vero misera, gemmis, auro, bysso, & purpura contecta, vitam cælestibus indignam beneficiis perdo magis, quam ago. Illud caput intra Pilati ædes spinea corona depunxit, Iudæorum vallarunt opprobria; me numerosa circumdatā familia, aurea corona redimitam, cuncti mirantur, suspiciunt, honorant. Me miseram, me infelicem, sic illius obedio præceptis, beneficia reuoluo, vestigia sequor, qui me, cū non essem, creauit, perditamq; suo sanguine redemit? Tam intensæ autem hæ cogitationes fuerunt, vt destituto viribus corpusculo, ac facie tota in pallorē versa repente regia mulier humi velut exanimis prolaberetur, omnibus, qui eā stipabant, vehementi pauore perculsis; elatamque foras tantisper sacris vndis aspergere perseuerantibus, dum stupore cessante, compos mentis redderetur.

Passionis dominicæ memoriæ domitrix vanitatis.

TIT. XXXIII. De liberalitate.

Filii Israel mente promptissima atque deuota obtulerunt ad faciendum opus tabernaculi: Et quicquid ad cultum, & vestes sanctas erat necessarium. Et sequitur: Artifices compulsi dixerunt, Moysi, plus offert populus, quam necessarium est.

Exod. 25. & 36.

Dauid nactus ex Amalechitis prædam opimā, non solū inter pugnantes eam distribuit, sed & aliis ducentis qui ad sarcinas remanserant, multis murmurantibus liberaliter diuisit, nec in illos modo, sed & in absentibus liberales.

1. Reg. c. 30.

EXEMP. I. *Liberalitas & fiducia Adriani Pontificis.*

Baro. to. 10. Annal an. 867. ex Anastas. Bibliothec.

CVm Adrianus Pontifex die quadam inter compresbyteros suos à sanctissimo Papa Sergio consuetudinaliter denariis quadraginta perceptis,

domus

domus suæ portas reuertens ingredi vellet, ac præ multitudine peregrinorũ, quæ ibi fiducialiter solito more, velut ad horreum commune confluxerat, omnino nequiret, misericordia motus Equestri suo retulit, nihil sine tantis fratribus in tantillis denariis sibi esse commune. Cumque ille neque tertii parti pauperum singulos denarios posse sufficere intulisset: Virtute inquiens, Christi, qui de quinque panibus, & duobus piscibus quinque millia hominum satiauit, non singulis singulos sed ternos singulos denarios erogabo. Hæc dicens, forinsecus portę subsidens, ac de manu Equestris sui suscipiens, peregrinis cunctis egredientibus ternos sigillatim denarios erogauit; In qua redundatione cum miraretur Equester, non solũ non defecisse denarios quinimo fuisse super; liberalis presbyter, ex iis qui supererant, domum se recipiens, multitudini familię suę ternos nihilominus personatim nummos largitus est. At cum sex itentidem superessent: Vides, inquit, quam largus, & quam suauis sit omnipotentissimus Dominus, qui quadragenariam quantitatem nummorum, & fratribus nostris per ternos distribuit, & mihi ternos, & tibi ternos æqua sorte seruauit.

[...]ariorũ [...]culosa [...]anibus [...]iplica-

II. *Liberalitas & misericordia Roderici Toletani Episcopi.*

[...]c. To. [...]8. de [...]sp. æra

Adelphonsus Rex Castellæ æra millesima ducentesima quinquagesima prima, 8. Kalend. Decembris congregato exercitu vrbem ingressus est Toletanam, & transiens fixit castra apud Beatiam contra Arales, vbi tanta inualuit fames, vt exercitus carnes humano generi insuetas edere cogeretur; nulla n. victualia ferebantur. Rex ergo omnibus fere fame deficientibus, suorum consilio facta cum Arabibus treuga rediit Caltranam: magnates & cæteri, prout quisque potuit eorum necessitatibus subuenerunt. Rodericus Toletanus Pontifex attendens Verbum Ioannis Apostoli: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habentem, & clauserit viscera misericordiæ suæ quomodo charitas Dei est in illo? & Pasce fame morientem, quem nisi paueris, occidisti*, totum argentum, quod apud se potuit inuenire, fratribus erogauit; elegit ipse cum indigentibns indigere.

III. *Deus compensat liberalitatem, & fidelitatem Epiphanii Episcopi.*

Epiphanius quoque Metropolitanæ Cypriorum ecclesiæ Episcopus admodũ propensus erat ad largiendũ egenis aut naufragis, vel alias calamitosis, ideoque & substantiam suam iam insumpserat, & pecunias ecclesiasticas quoq; admodum diminuerat. Fuerant a illæ multæ. Nam vndiq; multi, quibus propositum erat opes suas ad pietatem insumere, tam viuentes adhuc exhibebant illas, quam post mortem relinquebant ecclesiæ. Erant enim ea erga illum fiducia, vt crederent eum tanquam fidelem dispensatorem & pium, pro ipsorum sententia quæ dabant, expensurum. Itaq; cũ aliquando, vt fertur, pauca adhuc superesset pecunia, œconomus ecclesiæ grauiter succensens, querebtur eum esse prodigum: Ille vero neque sic cessabat liberaliter elargiri egenis. Omnibus iam absumptis, venit quidam ad domunculam, in qua degebat œconomus loculos adferens auro multo refertos. Cum autem neque quis illos dedisset, neque quis misisset constaret, videreturque non immerito insolens & admirabile, quod homo aliquis tantas largiendo pecunias cognosci noluisset, cuncti rem hanc diuinitus gestam esse coniecerunt.

[...]r. [...]l. lib. [...]sco- [...]mi [...]os [...]ten-

IV. *Magnanima liberalitas S. Odilonis Abbatis.*

In erogandis pæterea eleemosynis ita largus erat S. Odilo Abbas Cluniacensis, vt nonnulli, dum eum omnia dispergentem sine cunctatione conspicerent, non dispensatorem, sed prodigum iudicarent, præsertim quodam tempore, dum fames valida Aquitantiæ fines vehementer affligeret, ac plurimas Galliarum prouincias pestilenter arctaret, exhaustis iam in pauperum vsus ærariis, & horreis quorumcunque prouentuum non mediocriter profligatis: mox etiam plurima sacra vasa confregit, insignia ecclesiæ ornamenta distraxit: coronæ quoque quam sibi Imperator Henricus ob sui memoriam destinauerat, non pepercit. Vt igitur tam acerbæ famis, in quibus valuit temperaret inopiam, quidquid hinc inde corradere potuit facultatum, in sustentationes & alimenta tradidit egenorum. Quadam sane die dum per publicum incedit, duos in itinere pueros fame peremptos repetit. Mox quo desiliens laneam, qua indutus erat ad carnem, subduxit sibi interulam, eaque prout erat velaminis quãtitas, vtrũque cadauer obuoluens, exhibet mortuis sepulturã. Nã & vespillones mercede conduxit, & funeris vsque ad tumulum prosequutus exequias, defunctis fratribus debitũ humanę pietatis exoluit.

Petrus Damianus in eius vita apud Baron an. 1000. 4.

Sacra vasa in vsus pauperum confringuntur.

S. Odilo interulam exuit in pauperum sepultura.

V. *Liberalitas Fabiolæ nobilissimæ fœminæ.*

Fabiolam nobilem fœminam à liberalitate vehementer extollit D. Hieronymus, quæ post lapsum ad Christum conuersa, sanctissimam vereque Christianã egit vitã: omnem enim censum, quem habere poterat (erat enim amplissimus, & respondẽs generi eius) dilapidauit ac vendidit, & inde pecuniã congregatã vsibus pauperũ præparauit, & prima omniũ νοσοκομεῖον instituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foueret. Describã ego nunc diuersas hominũ calamitates, truncas nares, effossos oculos, semiustos pedes, luridas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exesis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentã vulnerũ saniẽ, quã alius aspicere nõ valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadauer sorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites & religiosos ob stomachi angustiam, exercere huiusmodi misericordiã per aliena ministeria, & clementes esse pecunia,

D. Hieron. tom. 1. in Epitaph. Fabiolæ ad Oceanum.

Rara erga infirmos charitas.

 non

non manu. Quos equidem non reprobo, & teneritudinē animi nequaquā interpretor infidelitatem: sed ſicut imbecillitati ſtomachi veniam tribuo, ſic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero.

TIT. XXXVI. De Caſtitate.

Ioan. 19.

Ioanni Apoſtolo parthenio Chriſtus Dominus in cruce moriens matrem, uam ſemper virginem commendare voluit.

Iacobus Apoſtolus, cui propter ſanctitatis, & caſtitatis opinionem ſoli ſancta ſanctorum ingr·di licebat, viduis & virginibus Chriſtianis Hieroſolymæ præfectus, & cuſt·s datus fuiſſe in Actis ſcribitur.

EXEMP. I. *S. Gregorius Nazianzenus à pueritia ipſa ſemper caſtiſſimus.*

Ruffinus prologo in libros S. Gregor.

GRegorius Nazianzenus nec in conuerſatione ſcholari, vel ætatis vel ſodalium illecebris cedens, prodidit pudicitiam: ſed tanquam à Domino ſibi commiſſum theſaurum, ad domum caſtam reportauit integrum ſignaculum caſtitatis. Denique cum philoſophiæ ſtudia apud Athenas florerent, vidit per ſoporem ſedenti ſibi & legenti duas decoras ſatis dextra leuaque fœminas conſediſſe. Quas ille caſtitatis inſtinctu, oculo toruiore reſpiciens quænam eſſent, & quid ſibi vellent, percunctabatur. At illę eum familiarius & ambitioſius complectentes aiunt: Ne moleſte accipias iuuenis, notæ tibi ſatis & familiares ſumus. Altera enim ex nobis Sapientia, altera Caſtitas dicitur: & miſſæ ſumus à domino tecum habitare, quia iucundum nobis & ſatis mundum in corde tuo habitaculum p̃paraſti. Ita Ruffinus ipſius S. Gregorii Naz. diſcipulus.

II. *Caſtitas etiam Barbaris eſt admirationi & venerationi, & apud Deum efficax.*

D. Aug. Ep. 122. ad Victoriam de afflict. piorum.

Quanti faciat omnipotens & miſericors DEVS virginitatis donum, etiam in terra barbarica hoc mirabili exemplo declarat D. Auguſtinus: Sitifenſis inquit, ante paucos annos Seueri Epiſcopi neptis ſanctimonialis à Barbaris ducta eſt, & per mirabilem Dei miſericordiam cum honore magno ſuis parentibus reſtituta eſt. Domus enim illa barbarorum, vbi captiua ingreſſa eſt, ſubita cœpit dominorum infirmitate iactari, ita vt omnes ipſi barbari, tres, ni fallor, vel amplius, fratres periculoſiſſima infirmitate laborarent. Quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit, quod eius orationibus ſui filii poſſent ab imminentis iam mortis periculo liberari: petiuit vt oraret pro eis, pollicens, quod ſi ſalui facti eſſent, eā ſuis parentibus redderent. Ieiunauit illa & orauit, & exaudita continuo eſt. Ad hoc enim factum erat, quantū exitus docuit. Ita illi ēt repentino Dei beneficio ſalute percepta, mirantes eam & honorantes, q̄ eorū promiſerat mater, impleuerunt.

Ieiunii & orationis fructus.

III. *Iphigeniam virginem ignis non lædit conuerſus ad cremandam Regiam.*

In vita S. Matthæi Apo. apud Marul. lib. 4 cap. 8.

Iphigenia Ægippi Æthiopum regis filia, Matthęi Apoſtoli prædicatione à falſa ad veram religionem conuerſa cum virginitatē Domino ſouiſſet, & iam conſtructo cœnobio multis præeſſet virginibus, neque minis, neque blanditiis moueri potuit, vt Hirtacum paterni regni ſucceſſorem acciperet maritum, æterni Regis ſponſam ſe eſſe dicens, nec licere ſibi illo relicto alteri nubere. Tunc Hirtacus ex amore in furorem verſus, Iphigeniam cum reliquis quæ cum illa erant, atq adeo cum ipſo monaſterio concremari iuſſit. Admoto vero igne flamma virginalis pudicitiæ vltrix inde ſe auertens, in Regiam proſiliit, quam Hirtaco cū vnico filio vix euadente funditus conſumpſit. Sed tamen filius a dæmonio correptus interiit, pater elephantia perfuſus, morbi dolorem non ferens, ipſe ſibi mortem conſciuit. Itaque qui male perdere Iphigeniam cum ſuis virginibus cogitauerat; teterrime ipſe cū filio diſperiit.

Virgo æterni regis ſponſa eſt.

Grauis punitio in hoſtes monaſteriorum & virginū.

IV. *Quomodo Deus tuetur virginum caſtitatem.*

Ex Polyd. lib. 4. hiſt. Angl. Theatrum vitæ humanæ v. 2. lib. 14.

Algarus Regulus, Cuthredo regnante, Frideſuidam Ducis Didani filiam, virginem Oxonienſem ad ſtuprum cogere volens, fugientem perſequitur. Illa ſe protinus in oppidum recipiente, Regulo porta clauditur, lumenq; oculorum eodem momento adimitur. Verum mox virgo ſuis precibus Deum Algaro placauit, qui rurſus viſum recepit. Ante hęc iniqua tempora extabat Oxonii Collegium Canonicorum regularium Frideſuidæ.

V. *Caſtitas eſt admiranda, & veneranda, non impedienda.*

D. Ambr. lib. 1. de virginibus in fine.

Refert Ambroſius in libro primo de virginibus hoc exemplum: Memoriæ noſtrę puella, inquit, dudum nobilis ſæculo, nunc nobilior Deo, cum vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad ſacroſanctum altare confugit. Quo enim melius virgo recurreret, quam vbi ſacrificium virginitatis offertur? Ne is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei, pudoris hoſtia, victima caſtitatis, nunc capiti dexterā ſacerdotis imponens, precem poſcens, nunc iuſte impatiens moræ, ſummum altari ſubiectans verticem. Nunc melius, inquit, mater tu me, quam altare velabis, q̄ ſanctificat ipſa velamina? Plus talis decet flammeus, in quo caput omnium Chriſtus quotidie conſecratur. Quid agitis vos propinqui? Quid exquirendis adhuc nuptiis ſollicitatis animū: iamdudū prouiſas habeo: ſponſum offertis? meliorē reperi. Quaslibet exaggerate diuitias; iactate nobilitatē, prædicate potentiam. Habeo eū, cui nemo ſe cōparet: diuitem mundo, potentem imperio, nobilem cælo. Si talē habetis, non refuto opinionem; ſi non reperitis; non prouidetis mihi, ſed inuidetis. Silentibus cæteris vnus abruptius ait: Quid ſi, inquit, pater tuus viueret, innuptā te manere pateretur? Tūc illa maiori religione, moderatiore pietate.

Spiritu[illegible] nuptiar[illegible] præſtan[illegible]

Et ideo

Et ideo fortaſſe defecit, ne quod impedimentum poſſet afferre. Quod ille reſponſum de patre, de ſe oraculum, maturo ſui probauit exitio. Ita cæteri eadem quiſque metuentes, fauere cœperunt, qui impedire quærebant, nec diſpendium debitarum attulit virginitas facultatum, ſed etiam emolumentum integritatis accepit. Habetis puellæ deuotionis pręmium, parentes cauere offenſionis exemplum.

VI. *Eximia caſtitas Abbatis Sereni.*

Caſſian. Collat. de Abbate Sereno.

Angelis quoque gratam eſſe caſtitatem teſtatur Caſſianus in collationib. Patrum de Abbate Sereno. Hic, inquit, pro interna cordis atq; animæ caſtitate nocturnis diurniſq; precibus, ieiuniis quoque ac vigiliis infatigabiliter inſiſtens, cũctos ęſtus carnalis concupiſcentiæ tandem per diuinam gratiam ſe extinxiſſe percepit: Deinde maiori zelo caſtitatis ſucceſus, præfatis vſus remediis, à Deo petiit, vt interioris hominis caſtitas in corpus redũdaret Dei dono. Poſtremo autem veniens ad eum Angelus, in viſione nocturna, eiuſq; velut aperiens vterum, quandam ignitam carnis ſtrumam de eius viſceribus euellens, ac proiiciens, ſuiſque omnia, vt fuerant, locis inteſtina reſtituens, Ecce, inquit incentiua carnis tuæ abſciſſa ſunt, & obtinuiſſe te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum, quo popoſciſti: vnde ne ipſo quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactentibus excitatur, vlterius pulſeris.

Angeli in curanda animoda [castitate] miſteriũ.

VII. *Equitius Abbas impetrat donum caſtitatis.*

Greg. Papa dial. 4.

Huic prorſus ſimile refert B. Gregorius de Equitio Abbate: Hunc inquit, cum iuuentutis ſuæ tempore acri certamine carnis incentiua fatigarent, in ſe ſuæ tentationis anguſtiæ ad orationis ſtudium ſolertiorem fecerunt. Cumq; hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam aſſiſtente Angelo eunuch.zari ſe vidit, eiuſq; viſioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus membris eius abſcinderet, atque ex eo tẽpore, ita alienus extitit à tentatione, ac ſi ſexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio, vt viris ante præerat, ita cœpit poſtmodum etiam fœminis præeſſe: nec tamen diſcipulos ſuos admonere ceſſabat, ne ſe eius exemplo in hac re facile crederent, & caſuri tentarent donum, quod non accepiſſent.

Angelus castitatis a[u]ctoribus [gra]tulatur.

VIII. S. *Eduardus Rex ob meritum caſtitatis à S. Ioanne Euangeliſta dilectus.*

[Aelred]. Ab. in vita apud 5. *Ian.*

S. Eduardus Anglorum Rex nulli petenti in nomine S. Ioannis Euangeliſtæ aliquid denegabat. Hunc enim poſt Apoſtolorum principem arctius diligebat. Vnde contigit, quod quidam peregrinus abſente camerario in nomine S. Ioannis Euangeliſtæ importune à Rege eleemoſynam poſtularet. Cui Rex pretioſum annulum, cum nihil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit poſt hæc, duos Anglicos ad adorandum Saluatoris ſepulchrum Hieroſolymam proficiſci Qui die quadam à publica ſtrata declinantes, deuia quæque ſectati ſunt: & ſole ruente, nox obſcura adducta eſt. Et cum neſcirent quid agerent, quo ſe verterent, apparuit eis ſenex quidam venerandus, qui eos ad ciuitatem reduxit. Suſceptis autem hoſpitio menſa paratur: lautiſſimeq; refecti dant membra quieti. Mane autem facto, egreſſis illis de ciuitate, ait ſenex: Viri fratres, cum ſumma proſperitate vos repatriaturos non dubitetis, quoniam proſperum iter faciet vobis Deus, & ego ob amorem regis veſtri, in omni via firmabo ſuper vos oculos meos. Ego enim ſum Apoſtolus Chriſti Ioannes, qui regem veſtrum ob meritũ caſtitatis ſumma dilectione complector. Hunc ergo annulum, quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit reportate, denuntiantes ei obitus ſui inſtare diem, quem infra ſex menſes viſitans viſitabo, vt mecum ſequatur agnũ quocunq; ierit. His dictis diſparuit: illi ad patriam proſpere redeuntes, quæ viderant & audierunt Regi ſeriatim retulerunt.

Regum merita redundant in ſubditos.

S. Ioannes Euãgeliſta in habitu peregrini apparuit S. Eduardo.

IX. *Inſignis conſtantia caſtitatis S. Wolſtani Epiſcopi.*

Braunonius eius vitæ ſcriptor; apud Sur. 19. *Ian.*

Cum nobilis quædam & pulcherrima fœmina S. Wolſtanum Epiſcopum in Anglia Wigornienſem ad turpitudinẽ prouocaret, audita funeſta fœminę voce, & facto fronti crucis ſignaculo, dixit: Fuge fomes laſciuiæ, mortis filia, vas ſatanæ, & alapam mulierculæ tanto niſu impegit, vt crepitus illiſæ palmæ tota domo audiretur, verbiſque ſeueriſſimis & Epiſcopo dignis abegit Sicque alter Ioſeph muliebrem laſciuiam animo reſpuens manu compeſcebat.

Meretricis pulchra deſcriptio.

X. *Quam pudicus fuerit Maximilianus Auſtrius.*

Iuſt Lipſ. lib. 2. *Monit. ca.* 17. *num.* 10. *ex* 10. *Cuſpi.*

Maximilianus primus Auſtrius, quam caſtus à libidine fuiſſe cenſebitur, qui ſic à contactu aut aſpectu fuit? Inter alias dotes, corpore & omnibus membris pulcerrimus deſcribitur: ſed eorum quæ natura occultari voluit, ita celans vt nemo vir aut fœmina nudum eum viderit aut retectũ. Subducebat ſe furtim, cum naturæ purgationes vocarent: ad lectum iturus nec cubicularium quidem ad exuendum, deponendum collocandumque ſe admittebat. Adeo vt nulla virgo magis teneri pudoris fuiſſe videatur. Quid quod teſtamento cauit, caligas & feminalia mortuo ſibi induci? vt & tunc cura pudoris eſſet, cum iam non eſſet.

Pudoris virginei cura.

XI. *Emericus filius S. Stephani Regis Vngariæ in coniugio ſeruat caſtitatem.*

Laur. Sur. to. 6. *Nou.* 5.

Emericus S. Stephani Regis Vngarię filius hic pręteriri non debet. Dignus omnino tanto patre filius. Is adoleſcentulus amore integritatis captus, hãc ſibi in perpetuum deſpõdit: deinde cum defectura eſſet illuſtriſſima familia, niſi per ipsũ propagaretur; coactus vxorẽ ducere, poſt illud matrimonium ita caſte cum ſua conſorte virgine vitam egit, vt vterque cæli, non terræ incolæ viderentur: nec abfuit Deus, vt mature virtutem remuneraret? effecit enim, vt per vniuerſum orbem, & ſanctitatis fama, & multorum magnorumque miraculorum gloria florerent.

XII. *Pra-*

XII. *Præclara castitas Iuliani & Basilissæ.*

Laurent. Sur. tom. 1. *Ianuar.* 9.

Eodem dono IulianumAntiochenum Deus illustrauit. Is enim, cum anno ætatis duodeuicesimo vouisset perpetuam castitatem; summa parentum importunitate, qui per hunc vnicum filium magnopere suum genus propagare optabant, compulsus est cum Basilissa virgine contrahere sponsalia, neq; id tamen vt faceret ante potuit adduci, quam diuinitus cognouisset, neq; se hoc coniugio quicquam de castitate perpetua amissurum; & adscripturam etiam ad societatem virginitatis eam, quæ desponMdebatur; itaque euenit. Cum enim adolescens cum virgine inclusus cubiculo, precibus Deum veneraretur; tanta repente odoris suauitas compleuit locum, vt Basilissa obstupescens rei nouitate, quæreret quid esset, quod hiberno anni tempore, vernum plane liliorum & rosarum odorem suauissimum sentiret? Ibi tum arrepta occasione Iulianus, non temporis hunc; sed Christi odorem esse; qui & miro castitatis arderet amore, & homines qui pure vixissent, sempiternis præmiis remuneratur; itaque se illi magnopere auctorem esse vt secum vna statueret, virginitatem ad mortem vsq; illæsam seruare. Placuit consilium virgini: & vterque gaudentes ad preces laudesq; diuinas humi se fundunt. Ecce autem orãtibus illis primum tota domus à fundamentis concutitur: deinde mirandum spectaculum. Duplici choro, hinc Christus medius inter infinitum quendam candidatorum exercitum; inde B. Virgo cincta innumeris virginibus in cubiculum ingrediuntur. Cum vtrinq; suauissimis vocibus carmina, quibus illorum admirantiũ animos mire cõfirmarent & oblectarent, cõcinnuissent; accessere ad eos angeli duo bisso, vt apparebat, & auri exornati, quibus singulis in manu essent coronæ singulæ. Ab his erecti à terra, iussi sunt legere ex argenteo libro, aureis exarato litteris, has atq; alias infiniti cuiusdam gaudij sententias: Quisquis mei desiderio mundum contempserit, iis annumerabitur, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Itaq; in locum paucorum liberorum, quos ex carnis coniugio sperare poterrant, donauit illos Deus & numerosiore longe & feliciore sobole, plurimis secundum spiritum filiis. Nam & plurimos Iulianus exemplo & oratione sua adduxit ad Christum; & virgines plurimas eidem Christo Basilissa & peperit & desponsauit.

Virginitatis odor longe suauissim⁹.

Christus & Maria castis coniugibus spirituales condiunt delicias. Angelorum apparitio & ministerium.

Multi filij desertę magis, quam eius quæ habet virũ.

XIII. *Puritas & castimonia B. P. Francisci Xauerij.*

In eius Vita.

Sanctitatem animi Patris Francisci Xauerij perpetua corporis sanctitas honestauit. Satis constat ab eo virginalem pudicitiæ florem ad extremum vsq; spiritum custoditum. Id & Meliapore Vicarius ex sermone cum Francisco ibidem habito se comperisse liquido confirmauit, & alij eius confessiones excipere soliti se perspexisse testati. Insignis profecto in illo amor castimoniæ, insigne odium libidinis fuit; adeo vt vel minimas huius generis labeculas exosus, ipsum horreret libidinis nomen. Quod ex eo quod subiiciam, existimari licebit. Olyssipone profectionis Indicæ diem opperiens cum Simone Roderico in eodem diuersabatur cubiculo. Ibi intempesta nocte repente excitatur è somno, adeo cõmotus, vt è naribus magnam cruoris vim profunderet. Eius deinde rei causa Simonem rogitantem obstinato silentio celauit, quamdiu in Lusitania fuit. Ad vltimum vbi soluendi aduenit tempus, sub digressum, in nauis angulum cum eo secessit: & sine arbitris, nunc demum, inquit, tempus est enuntiandi, quod toties ex me, Simon, frustra es sciscitatus: quippe hoc vltimum, vt arbitror, sum te in hac vita visurus. Scito igitur illa nocte impuram speciem per somnium mihi oblatam, summaq; vi repellere conanti tantam illam sanguinis copiam erupisse. Hisce signis humanisque testimoniis diuinum iudicium ac testimonium extincti corporis accessit integritas. Quod eximium Dei beneficium inter alia egregiæ virginali castimoniæ concessum accepimus. Cæterum Franciscus vt tantum custodiret thesaurum, non castior quam cautior. Etsi enim vir Sanctissimus cęlestium rerum contemplatione maxime deditus, excellentisque temperantiæ armis tectus, nullo negotio tela nequissimi ignea extingueret; tamen adeo timidus in hoc genere & cautus erat, vt si maxime obnoxius esset libidini. Nunquam cum fœmina vlla nisi luce palam, & adhibitis arbitris, de rebus vtique necessariis collocutus est, ratus mulieres ferme adiri minore emolumento, quam periculo.

Ipsum libidinis nomẽ horret B. Xauerius.

Somnii pudicis[...] ma vi re[...] tit idẽ [...] tus vir.

Magna tuendã stitatẽ [...] tela op[...] est.

XIV. S. *Pelagius puer 13. an. mauult martyrio affici, quam ad turpia induci.*

Raguel [...] ptor vi[...] Pelagij. Marian[...] Rebus [...] lib. 7. c[...] Baro. t[...] Annal. [...] an. 925 [...] Lips. l. 2 [...] nic. c. 1[...]

Cum in bello aduersus Gallæciam ab Arabum Rege excitato captiuus Ermogius Episcopus remansisset, ductus Cordubam, vt se nexibus liberaret, eundem Pelagium sobrinum suum, decem annorum reliquit obsidem, puerum elegantissimæ formæ atque spectatæ virtutis, quiq; totum illud triennium & semis, quo mansit inclusus, venturi pręscius ad martyrij pręparationem impendit. Cum vero venustus facie nõ ad martyrium, sed ad delicias tyranni educeretur è carcere, ab eodemq; mille modis suaderetur ad turpia: magnis ille animis renitens comparauit sibi ea occasione martyrium. Quod quonam modo transactum fuerit & consummatum, ab auctore sic accipe. Interea, post cõstantem scilicet fidei exhibitam confessionem, cum eum ilocaliter Rex tãgere vellet, abuti scilicet; Tolle canis (inquit sanctus Pelagius) numquid me similem tuis effœminatum existimas? Et illico vestimẽta, quę indutus erat, scidit, & fortem in palæstra se athletam constituit, eligens potius digne pro Christo mori, quam turpiter cum diabolo viuere, & vitiis inquinari. Ipsũ vero adhuc suaderi posse Rex existimans, suis præcepit tyronibus, vt eum suasoriis delinirent lenociniis, si forte apostatando tantis acquiesceret regalibus pompis. Sed ille adiuuante Domino fortis stetit, & intrepide permansit, Christianum se solummodo prędicans,

Castit[...] martyr[...] præfer[...] Pelagi[...] puer 13

eiusque

eiuſque per ſæcula præceptis obſecundare ſe dicens. Cuius feruentiſſimũ Rex ſpiritum contra ſe perſiſtere videns, atq; in ſuis deſideriis ſpretum, eſſe intelligens, ita ſtimulatus; Appendite, inquit illum in forcipes ferreas, ac ſtrictũ tamdiu ſurſum, deorſum viciſſim leuantes deponite, quouſq; aut animã exhalet, aut Chriſtum eſſe Dominum deneget. Quod beatus Pelagius forti animo pertranſiens, ſtabat intrepidus, qui adhuc pro Chriſto pati penitus non recuſabat. Cuius cum immobilem Rex conſtantiã videret; iuſſit eum, membratim gladio ſcindi, & in flumen proiici. Qua miniſtri poteſtate accepta, per tã immania in eũ, exerto pugione, ludibria debacchati ſunt, vt putares ſacrificia componere de eo, quẽ immolari, eis inſciis, in conſpectu Domini noſtri Ieſu Chriſti erat neceſſe. Et qui iam electus manebat in cælis, adhuc duriter patiebatur in terris. Nam alius brachiũ radicitus amputauit, alius tibias deſecauit, alius etiam ceruices ferire non deſtitit. Interea ſtabat martyr intrepidus, ex quo guttatim ſanguis diſtillabat pro ſudore profluus, nullum interim præter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum inuocans, pro quo pati non recuſabat, dicens: Domine eripe me de manu inimicorum meorum. Quem ſane diuina poteſtas non deſeruit, faciens illum in pœnis cõfeſſorẽ, ac ſub gladii mucrone glorioſum in cælis martyrem. Porro manus, quas ille ad Deum leuabat, illi ſceleratiſſimi gladiis amputabãt. Inter quæ beatiſſimus Pelagius feſſus anhelabat. Et quia qui hominẽ miſeraretur non aderat, Deum ſolummodo inuocabat. Clamabat quidem athleta fortiſſimus, ſed præſens certamini præerat Dominus, Veni, inquiens, accipe coronam, quam tibi ab initio mundi promiſi. Inter hæc ſpiritus migrauit ad Deum, corpus vero proiectum eſt in fluminis alueum. Sed poſt hoc nullatenus defuere fideles, qui illud quærerẽt, atque in ſepulchrum honorifice deferrent, cuius quidẽ caput tenet cœmeterium ſancti Cypriani, corpus vero ceſpes ſancti Geneſii. O vere dignum Deo martyriũ, hora ſeptima cœptum, veſpere autem eodem conſummatum.

XV. *De quodam monacho, qui inter mulieris impudicæ illecebras linguam ſuam mordicus conſcidit.*

Narratur a Nicephoro Calliſto in eccleſiaſtica hiſtoria de Aſcete quodã, qui caſtitatẽ & virtutes alias piis ſtudiis ſedulo meditans, æquali decertauit agone. Is cũ expugnari omnino non potuiſſet, nullamq; aduerſariis vincẽdi ſpẽ reliquiſſet, poſt innumera tormenta in lecto vinculis ligatus reponitur; & mulier impudica ad eum immititur, quæ illum complectens, exoſculans, manuſque petulanter ad membra ſecreta adhibens, procaciſſime ad rem illicitam, nihil prorſus laſciuiæ & illecebrarum prætermittens, concitat. Ille aliud quod faceret nõ habẽs, linguam ipſe ſuam morſu conciſam dentibuſq; cõminutam, in faciem meretricis expuit. Quare ſibi ipſe quidem pro voluptate dolores, impudicæ autem illi probrum atq; ſtuporem cum acerbitate, tam vehementib. illis illecebrarum inſultationibus ſuperior, conciliauit. Et ſicut in certamine pudicitæ aduerſus eam victor fuit, ita paulo poſt vitam martyrii ſigillo confirmauit.

Mirabile exemplũ.

XVI. *In direptione vrbis Romæ fœmina pudiciſſima mori maluit, quam à milite conſtuprari.*

Idem lib. 13. cap. 35.

Nec viri tantum, ſed multo etiam magis mulieres virilibus animis præclare in extollenda caſtitate ſe geſſerunt: Dum enim Alaricus Romam cepiſſet, ac diriperet, mulier quædam maximum exhibuit pudicitiæ ſpecimen. Quod namque & ætatis flore, & formæ venuſtate præſtaret, ex Alarici militibus iuuenis quidam pulchritudine eius, quum eam vidiſſet, captus, ad concubitum eam ſollicitauit. Quum autem illa piaculum id auerſaretur, miles enſe ſtricto mortem ei minatus, veluti cum amore concertans, per miſericordiam ſummum tantum collum vulnerauit. Illa vero cruore diffluens, iugulũ ferro ſubdit, meli⁹ ſibi eſſe rata, vt cũ pudica mente mortem oppeteret, quam cum viro alio concumberet. Et poſtquam ferocius barbarus illam aggreſſus eſt, plurimumq; eam oppugnando nil egit, ad caſtitatẽ eius conſternatus, in Apoſtolicum diui Petri templum eam duxit, eccleſiæq; cuſtodibus commẽdauit, ſex illis aureis nummis datis, vt puellam viro ſuo conſeruarent.

Pudiciſſimæ mulieris exemplum.

XVII. *Caſtitas fortis & conſtans mulierum Leodienſiũ.*

Iacobus de Vtriaco Cardinalis.

Iacobus de Vitriaco, vir doctus, S. E. R. olim Cardinalis, refert, ſua ætate fuiſſe virgines complures, quæ Leodienſi vrbe ab hoſtibus occupata, ſuis habitationibus eiectæ ſint. Ex his aliquas ad templa confugiſſe; alias, quæ id minus poterant, in flumen ſe præcipitaſſe; quod mortem caſtitatis violationi poſtponerent: partim in cloacas inſiliiſſe, vt nullam doloris tetritudinem cum libidinis fœtore comparandam oſtenderent. Nec dubia erat mors, niſi admirabili prorſus modo ſic à Deo fuiſſent conſeruatæ, vt in tanta multitudine nulla prorſus vel vitæ, vel caſtitatis detrimentum acceperit. Præclarum vero quod vni ex eo numero contigit. Laborantem illam exceperant cymbula duo milites, exceptamq; ſollicitabant ad flagitium. At illa, cum mori, quam corrumpi mallet, tanto ſaltu iterum ſe in vndas dedit, vt eodem impetu ſcapham euerteret, corruptoreſque ipſos ſubmergeret. Ipſa vero abſq; omni aut animi aut corporis damno fluuio obſequente, ad littus emerſit.

XVIII. *Admirabilis conſtantia caſtitatis Potamenia ancillæ.*

Pallad. in Lauſiac. cap. 1. ap. Baron. to. 3. an. Do. 310.

Inter Ægyptias puellas martyres, quæ de Potamenia virgine ex Antonio accepit, narrat his verbis Palladius: Iſte Iſidorus, qui benedictum quondam vidit Antonium, dignam rem memoria litterarum retulit mihi, quam ab ipſo ſe dicebat audiiſſe. Potamenia quædam puella admodum pulchra, ancilla

cuiusdā erat tempore Maximiani persecutoris : quā multis frequenter ac variis promissionibus domin⁹ suus tentans stuprare nō potuit. Ita vt ad postremū amore atque insania præceps traderet eam illi, qui tunc Alexandriæ præfecturam gerebat scil. vt Christianam, ac maledicentem de persecutionis sæuitia Imperatoribus : pecuniam ei sub hac pactione pro mittens, si eius acquiesceret voluntati, sine vllo eam supplicio reseruaret, ac redderet: sin vero in contra dicendi proposito permaneret; petiit vt tormentis deficeret, ne si vixisset, libidinis domini sui cōtemptrix videretur. Quæ cum exhibita ante tribunal fuisset, eiusq; iudex variis cruciatibus atq; tormentis cuperet expugnare deuotam voluntatem: & inter diuersa supplicia vas quoq; æris immensum, ac feruenti pice replerū acerrima flamma succenderet: duplicem ei præfectus immitis posuit conditionē: Aut vade, inquit, & domini tui obtempera voluntati, aut scias in feruentem hanc picem te esse mittendam. Cui puella respondit, dicens: Nunquam sit alter monitor talis, qui adduci iubet libidini castitatem. Ob quod ille nimio feruore perculsus, præcepit spoliatam eam in vas, quod feruebat immitti. Hæc autem vox illius fuit: Per caput, inquit, imperatoris tui, quod tu vereris, obtestor, vt si apud te statutum est his me tormentis necare; nō simul totam, sed paulatim me in feruentem mitti iubeas picem; vt possis videre, quantam mihi dederit ignotus tibi patientiam Christus. Quæ per vnius horæ spatiū paulatim in ahenum candens demissa, defecit, vbi primum pix ebulliens ad eius colla peruenit.

Amoris lasciui impotentia.

Mira puellę pro seruāda castitate cōstantia.

Mulieris magnanimitas plus quam virilis.

XVIII. *Lucretia Christiana castitas fortior, quam celebris illius Lucretia inter gentiles.*

Guillelm. Baldesanus l. 2. Stimul. virtut. c. 1.

Bello Pedemontano, nostra pæne memoria, cum ciuitas quædam occuparetur, Dux militum virginē iā marito desponsam eximia pulchritudine corporis, maiore iam animæ, quam adamare cœperat, in sua domo valide est aggressus. Illa vero cum celerrime manus hominis euasisset, ostium, quo effugiendum erat, præter spem occlusum inuenit. Itaq; eum incerta hæreret, quorsum euaderet, hoc inuenit cōsilium. Fenestra erat patens, in publicum versa, per hanc ita exiliit, vt postem fenestræ mediū amplexa penderet. Sic enim futurum cogitabat, vt tum ipsius conspectu periculo, tum concursū hominum in via publica, quos rei nouitas contraheret, absterritus vim adhibere nō pergeret. Sed immanis & huic prædæ inhiantis belluæ libido ne sic quidā repressa est. Cū ergo ne sic quidē molestus esse desineret, casta Lucretia (hoc ei nomē erat) coacta est nodum, quē manibus strinxerat, soluere, atque in terram (& erat fenestra loco satis edito) deorsum labi, vt corpore cōfracto animus integer maneret. Sed hoc corporis damnū præclarissimis virtutis donis postea pēsauit. Cum enim sanctissimam vitam multis deinde annis egisset, mortua est Perusię in Alexandrinorū ædib.

Amoris casti cōtra lasciuū victoria.

XIX. *Insigne stratagema seruādæ castitatis S. Euphrasiæ virginis.*

Niceph. l. 7. Eccl. hist. c. 13. Baro. t. 3. an 309.

Nicomediæ quoq; contigit nobile facinus Euphrasiæ virginis, sub Diocletiani persecutione, pro conseruanda virginitatis integritate, cum illi sedi S. Anthimus præesset Episcopus. De qua sic Nicephorus: Ea ad lupanar ducta vbi iam in eodem est conclaui cum improbo iuuene clausa, techna quadam illum circumuenit: vt veneficam se esse profitetur, mercedemq; ingentem conseruatæ pudicitiæ pollicetur, quæ eum à morte conseruet, pharmacum scil. quo ille perunctus, in bellorum certaminibus, & præliis nullo prorsus telo aut ferro violari aut cōfici posset. Quod si de tali remedio (inquit) periculū facere vis, illico id tibi manifeste exhibebo. Ille id statim parari permittit. Tum illa vere sapiēs, ceram oleo liquefactam, manibusque subactam, collo suo circumcirca inungens illinit. Quod vbi perfecit; petere eum iugulum suum ense quibus posset viribus adacto, remediique eius vim & efficaciam experiri iubet. Atq; ille quam potuit validissime ensem in eā demisit, caputq; eius ictu vno rescidit. De Potamiena, vide Niceph. 5. 7. Euseb. 6. 4. De S. Pelagia, Metaph. 4. Maii. De Dorothea, Euseb 8. 13. Niceph. 7. 21. De Tarbula, Niceph. 8. 37.

Euphrasiæ pro virginitatis honore egregium factum.

XX. *De pio quodam adolescente, qui puellæ pudicitiam morte sua redemit.*

Pallad. Hist. Laus. ca. 148. Niceph. lib. cap. 13.

Ad exempla castitatis alienæ pergamus. Quidam adolescens Magistrianus, specie formosus, mēte pi⁹, cui Deus zelum immisit spiritalem adeo ardentē, vt etiam mortem contemneret: is cum prætextu intēperātiæ eo accessisset, profundo vespere ingreditur ad eum, qui illas alebat, & dat ei quinque nummos, & dicit ei: Concede mihi manere hac nocte cū hac puella. In locum ergo occultum cū ea ingressus dicit ei: Surge, serua teipsum, & cum eam suis vestibus induisset, tunica, camisia, & chlamyde, & omnibus virilib⁹, dicit ei: Egredere, te summa chlamydis parte contegens. Quæ cum sic fecisset, & se totā signo crucis muniisset, egressa ex illo loco omnino incorrupta & impolluta, seruata est Christi gratia & causa adolescentis, qui eam suo sanguine liberauit à turpi vitio. Sequenti autem die res fuit cognita: & productus est Magistrianus ad sæuissimum iudicē. Cum autem strenuum Christi athletam, examinasset impius, & omnia didicisset, iussit eum obiici bestiis: vt etiam malis infestus dæmon in eo afficeretur ignominia. Nam cū existimasset virum fortem in nefarium iniicere supplicium, eū effecit duplicem Christi martyrem, vt qui & pro sua anima præclare decertauerit, & pro illa beata in laboribus strenue perseuerauerit. Quocirca duplici honore & duabus coronis dignus est habitus a Christi benignitate.

Signum crucis tempore Apostolorum.

Pudicitia puellæ quanti fecerit Magistrianus.

XXI. *Aliud simile exemplum militis vere fortis pro anima sua, & anima proxima.*

Idem

Apud Baro. 13. Annal. an. 309.

Idem Palladius Corinthi persimile accidisse testatur de Christiano homine agente in rebus (eras is magistratus in militia Palatina) qui persoluto pro virgine prostituta ingenti in delicias prioris noctis pretio, illam suo indutam habitu liberauit, cũ Præses indignatus sic se ab eo esse delusum, ad bestias hominem damnauit, qui earum feritate discerptus, martyrii corona donatus est à Deo. Et quid mirum, si sic liberatæ sunt à viris Christianis Christianæ virgines prostitutæ, cum & Lacedæmonios viros fœminæ coniuges (quod tradit Valerius) eadem quoque arte ex arcto carcere, habitu ita mentito subduxerint.

XXII. *Qua ratione item Didymus miles virginem à virginitatis perdendæ periculo sua vita liberauit.*

Metaph. tom. 2. die April.

De Didymo Christiano homine Alexandriæ traditur, quod is vt nobilem virginem Alexandrinam Theodoram nomine ad lupanar damnatam eriperet, galeam, ocreas, & cætera militaria superinduens indumenta, comparato sibi ex more, maiori pecuniarum vi aditu, accessit ad virginem; quam galea tecto vna cum vultu capite accinctam gladio, baltheoque decoram abire coegit, & re comperta, qui loco virginis remanserat obses, damnatus capite martyrium cõsecutus est, & illa omnino libera permanente.

XXIII. *S. Edmundi castitas exemplaris pro adolescentibus.*

Postquam S. Edmundus Archiep. Cantuariensis adolescentiæ metas attigit, ita sensus suos per vitæ spiritalis exercitia rebus bonis & virtutum studio assuefecit vt ex iugi consuetudine, deinde tanquam naturaliter mala omnia vitaret. Magnam in eo curã posuit, vt velut in tabulis rasis sanctitatis habitum crebris actionibus bonis acquisitum, quadam imaginaria impressione effingeret, atque ita innocentiæ fundamento ardua virtutum palatia superstrueret, structuraque per spiritum inchoata cresceret in spiritum sanctum in Domino. Et certe talis ille effectus est, vt non solum prius faceret, quam doceret: sed etiam prius faceret, quam facienda audiuisset. Carnis fœdas voluptates & delicias non modo fugit, sed & prorsus horruit & abominatus est: & cum virtutum omnium valde studiosus esset, castitati tamẽ singularem nauauit operam, sciens illud Sapientiæ, incorruptionem hominem Deo proximum facere: quo factum est, vt vsque ad supremum vitæ diem inuiolata in eo permanserit virginitas. Vt autem cura eius conseruandæ maior ei inesset, de consilio cuiusdam sacerdotis, coram imagine perpetuæ virginis sanctissimæ matris, Deo castitatis nuncupauit votum, & illi singulari & incomparabili virgini se commendans, eam sibi sponsam delegit, vtque fœdus cum illa initum prorsus firmum, & stabile fore declararet, nouo quodam modo eam annulo suo tanquam arrhabone sibi despondit, annulum illum, quem ea causa fecerat, eius imaginis digito infigẽs, in quo etiam inscripta erat Angelica salutatio. Atq; ex eo tempore, vt ipse in suo obitu cõfessus est, quoties illius clementissimæ virginis implorauerit opem, illa in tentatione exitum, in persecutione solatium in afflictione remedium, in dolore gaudium ei celeriter impetrauit. Habuit vero etiã in digito suo annulum, cum quo post mortem, vt solent Pontifices sepultus est, cui itidem cunctis admirantibus, Angelica salutatio insculpta fuit, vt beatissima virgo ipsum suum sponsum & habere & agnoscere dignaretur. Hostis autem malignus teterrimus dœmõ cum eum cerneret castitati summam impendere operam, magis etiam pectoris eius tranquillitatem perturbare nitebatur. Itaque puellam quãdam, hospitæ eius filiam, illius amore inflammauit, ita vt illa impudicis in eum coniectis oculis, itemque signis & nutibus, eum ad turpem concubitum prouocare conaretur. Sed cum hac ratione nihil proficeret apertis cũ eo verbis cœpit agere, & multis modis ad nefarios amplexus inuitare. Ille vero haud secus atque pestem quandam illam fugiens sæpe obiurgabat, & verbis castigabat eam. Sed cum neq; sic vellet ab illo improbo conatu reuocare sese; sed pergeret esse importuna, tandem apud se deliberans, qua illa posset via reduci ad sanitatem, tempus ei certum præfigit ad quod adesse debeat, illa se sperans voti compotem fore, statuto tempore confidenter venit. Postquam autem ad eum ingressa est, & illo iubente superioribus vestibus nudata est, apprehensam virgis egregie in tergo verberauit, vt stultitiã, quæ erat colligata in corde eius, virga disciplinæ fugaret. Tum illa tam male & duriter accepta, fugit eum, quem antea tam perdite erat prosecuta, tantumque apud eam illi virgarum ictus profecerunt, vt quemadmodum ipsa postea fassa est, deinceps numquam eiusmodi tentatione pulsata sit. Cernens autem impurissimus dæmon, se tam aperta mali specie eum euertere non posse, per matronam quandam satis, vt videbatur, honestam eum in turpitudinis foueam pertrahere conatus est. Ea enim sub officii prætextu quædam ei munera obtulit, vt iis eum illiceret & emolliret ad consentiendum suæ malæ voluntati. Quod cum ille animaduerteret, perquisiuit, num conscio marito suo, his ipsum muneribus afficeret. Respondit illa: Nihil huius nouit vir meus, quem nolim scire hunc tibi me peramanter habere honorem. Tum vir sanctus: Ego vero, inquit, nesciente marito tuo dona tua non recipiam. Abiit illa cum muneribus suis, voto frustrata suo, & vir Dei ab eius infestationibus liberatus est.

Virgini in arrham exhibet.

Angelica salutatio S. Edmundo familiarissima.

Tentatur castitas à proteruia.

Punitur impudica & proterua mulier, & flagellis sanatur.

Munera illecebrosa non admittenda.

TIT. XXXV. De Charitate.

1. Reg. 8.

Ionathæ in Dauid charitatem non imminuit Saulis patris indignatio, sed auxit. Pater sæpe vitæ Dauid insidiatus est, semper filius detexit insidias patris, frequẽter iratũ placauit, & à persecutione amici auertit. Cũque die festo Neomeniæ in celebri cõuiuio requireretur, excusauit eius absentiam, & patris odium in illũ concitatum

tatum in se pane excepit, lancea ab eo petitus, sed à Deo protectus. Exurgens ergo, ne gustatis quidem solennibus epulis latebras adiit Dauid, eumq; monuit, vt fuga sibi salutem quæreret.

Ierem. 38.

Abdimelech Æthiops eunuchus Sedechiæ regis seruus, Ieremiam ab iis qui vera audire non poterant, in cœnoso lacu ignominiose deiectũ miseratus, cum regem pro illo exorasset, solus eduxit.

Rom. 9.

Tantam dilectionem ad proximum habuisse legitur D. Paulus, vt pro fratribus suis anathema fieri cuperet.

EXEMP. I. *Charitas militis erga ducem suum.*

Bapt. Fulg. lib. 4. c. 7.

CVm in Hispania inter se bello decertarent Ferdinandus Legionensis atque Garsias Nauarriensis Reges; Garsias, quod superbus audaxq; nimiũ sæue regni sui proceres habebat, in magno eorũ odio versabatur; idq; cum animaduerteret vnus militum eius, qui puerũ Garsiam aluerat, arbitratus, si prælium committeretur, Garsiam à suis desertũ iri, vt qui ex fide eum diligeret, re detecta quam intellexerat, Garsiæ suasit, vt prælio abstineret. Cæterum Garsias immodici spiritus, amicorum æque atque inimicorum contemptor, decertare prælio cum hoste decreuit. Quã rem conspicatus is, qui, vt dictum est, contra suaserat, in hæc verba prorupit: Quantum aduertere possum, tibi statutum esse video, vt omnino moriaris, cui rei posteaquam aliud opis afferre nequeo, id saltem enitar, ne te vel mortuũ, vel victum videam. Itaq; galeam atque thoracem exutus, ac solo gladio hastaque armatus, in hostium aciẽ ingenti animo irrupit. Vbi ipse haud multo post cæsus, & Garsias à suis, vt ipse monuerat, desertus fuit.

Charitate circumseptum esse oportet nõ armis.

II. *Charitas puellæ Mauricæ erga Christianos, quæ compensatur miraculis, & vera charitate diuina.*

P. Ioan. Mariana l. 9. de rebus Hisp. c. 3. to. 1.

Suban. Do. 1050. duæ regiæ puellæ, Maurica superstitione abiecta, Christiana sacra susceperũt, Casilda Almenonis Toletani Regis, & Zaida Benaberi Regis Hispalensis filia. Casilda prior, à tenera ætate, ingenio puella facili, & ad humanitatem propenso, in domo paterna Christianos, qui magno numero captiui tenebantur, vitamque in luctu & squalore calamitosam agebant, cibo & rebus omnibus recreare solita erat clam patre. Quem memorant, re indicta, filiæ latebras aditusque omnes diligenter obseruasse; deprehensamque aliquando, cibos, quos in sinu ad captiuos ferebat, repente in flores, rosasque mutatos, patri ecquid ferret cũ magno animi motu roganti, veste explicata monstrasse. Quo illa miraculo percita monitaque diuinitus, si a fluxione sanguinis sanari cuperet, qua curãda medici omnia artis remedia frustra consumpserant, in lacu D. Vincentii nomine, quod in agro Viruescano est, ablueretur, ad nostra sacra adiecit animũ. Pietatis officia diuinum numen Christianæ religionis luce volebat compensare. Itaque a Patre, cum quo rem omnem communicarat, pro iure amicitię, quæ illi esse cępe-

Cibi in flores & rosas cõmutati.

Pietatis officium diuinitus cõpensatum.

rat cum Christianis, ad Ferdinandum Regem missa est, eius morbi curandi causa. Morbo depulso, & aquis salutaribus ritu Christiano expiata, diuini beneficii memor, immemor patriæ, in rupis fastigio, quæ ad lacum est, domuncula exædificata, sanctissimam vitam exegit, multis illustrem miraculis: quo merito in cœlestium numero locum habet, templisque recepta est. Tertiodecimo Aprilis die eius memoria anniuersariis sacris celebris est in quibusdam ecclesiis Hispaniæ. Casildæ exemplo, siue sua sponte incitata Zaida, lauacro Christiano ex nostro more lustrata, in Alfonsi Regis nuptias post aliquot annos concessit.

Zaida Regis filia Casildę exemplo cõuer[sa]

III. *De admirabili S. Catharinæ Senensis in proximum charitate.*

Thom. Bo[zius] tom. 1. de [si]gnis lib. 7. 5. n. 9.

Catharina Senensis, quæ obiit anno millesimo trecentesimo octuagesimo, cum aliquando videret maximam impendere Ecclesiæ calamitatẽ ob multorum peccata, ardentissime Deum rogauit, vt eorũ scelerum pœnas in se trãsferret, reis ignosceret, imminentemq; calamitatem auerteret. Addicta ob id dirissimis cruciatibus, quibus atrocissime per multum tempus est conflictata. Huiusmodi porro erant tormẽta illa, vt quiuis millies mori potius elegisset, quam subiici illis. Quocirca si quis vel Curtium vel Codrum proferat, qui dicuntur pro patria se morti deuouisse, nihil efficiet. Nam pro bono, inquit S. Paulus, iure quis moriatur, libenter offerat se morti; sed pro flagitioso non ita.

Admirabilis chari[tas] S. Catharinæ Senen[sis].

IV. *Aliud simile de charitate Christinæ mirabilis erga proximum.*

Iacob. Vi[triacus] Card. ap[ud] Sur. tom. Iun. 23.

Præter Catharinam Senensem, talis etiam fuit mirabilis illa Christina, cuius meminit Iacobus Vitriacus in vita Mariæ Oegniacensis. Narrant vero ipsam pro flagitiosioribus quibusq; adiisse vltro pœnas acerbissimas ac dirissimas, in quibus nonnisi diuino miraculo persistebat: coniiciebat enim se in ardentissimos clibanos ignem vomentes, & flammis candentes, in iisque miris cruciatibus afflictata durissime consistebat, per spinas acutissimas se conuolutabat, in niues glaciemque altissimam sese abdebat, & ibi longissimum tempus morabatur. In rotas, quæ aquis circumuoluerentur, se dabat contorquẽdam, miserrimeq; vexandã. Neq; tamẽ pars vlla corpori decedebat, reseruata in maiores vsque pœnas.

V. *De ingenti charitate Catharinæ è Raconisio.*

Thom. B[ozius] to. 1. de si[gnis] eccl. li. 7. [c.] n. 9. & lib. 12. c. 23.

Huiusmodi etiam fuit nostra fere ætate Catharina Raconisia; cuius gesta memoriæ mandauit Ioannes Franciscus Picus Mirandulæ comes, vir magnæ doctrinæ & iudicii. Habitauit autem virgo hæc in ædibus principis illius. Tradit itaque eam sibi vltro cruciamenta incredibilia a Deo poposcisse, quibus diuinæ iustitiæ per merita Christi satisfieret pro reis ac sceleratis, quo conuerterentur ad Deum præ cunctis amandum.

VI. *Cha-*

VI. *Charitas B. Ignatii Loiolæ erga proximum in animæ periculo existentem.*

P. Ribadenera lib. 4. a vita P. Ignatii Loiolæ c. 2.

Lutetiæ, cũ quidam pellicis amore nefario teneretur, neq; ab illo Ignatius Loiola hominem posset vlla omnino ratione diuellere, aliquando resciuit, illum extra oppidum iturum; eo fortasse, vbi turpes eius deliciæ erant. Ignatius igitur in lacum frigidissimum viæ, qua transiturus erat, adiacentem, sese coniicit, corporeque gelidis aquis immerso, capite tantum extans, ad illum iam appropinquantem. Perge, inquit, miser, perge ad tuas fœtidissimas voluptates; impendentem capiti tuo ruinam non vides? instantem pestẽ nõ perhorrescis? Hic ego pro te tamdiu me macerabo, donec iustissimum Dei furorẽ in te paratum auertam. Exterritus homo, & hoc tã insigni charitatis exemplo perculsus, resistit; pedẽ refert, familiaritatem illam scelere copulatam statim discindit. Dicebat se, si quid ad animarum salutem pertineret, paratissimum esse, nudis pedibus, cornibusque onustũ, per plateas incedere: nullum deniq; recusare habitum, aut ridiculum ac probrosum vestimenti genus, quod esse vtile hominibus posset.

[…]tabile […]stultum […]itari […]salute […]ximi.

TIT. XXXVI. De sobrietate, virtute peccato gulæ opposita.

[…]c. 13.

Vxori Manne liberatorem populi concepturæ Angelus apparens abstinentiam indixit.

[…]ij robu[…] generãt.

Tenuis victus sufficiebat Eliæ, qui petiit à vidua Sareptana paululum aquæ, & buccellam panis.

[…]g. 17. […]eg. 4.

Elisæus propheta viginti panibus hordeacis centum pauit homines, vt eo miraculo inuitaret omnes ad victus frugalitatem.

[…]2. 3. & […]i. Ruth.

Ruth Moabitis in agro Booz, cũ spicas deciduas legeret, benigne ab ipso accepta, panẽ tantũ iubetur comedere, & bucellã intingere in aceto; & cum sitiret, easdem aquas potare, quas potabant messores. Quod illa quidem pro magno munere habẽs, gratias egit, comeditq; & bibit. At ipse, quam victu tam parco tamq; simplici delectari vidit, dignã censuit vt sibi acciperet vxorẽ nõ dubitãs de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus.

Daniel & alij tres pueri, Ananias, Misael, & Azarias meliores & corpulentiores fiunt sobrie viuentes, quam qui cibo regio vescebantur.

EXEMP. I. *Admirabilis abstinentia B. Fulgentij.*

[…]ita à […]bulo e[…]cripta […]Sur. 1. […]an. c. 6.

[…]inen[…] […]. Fulg. […]edibilis

BEatus Fulgent. Ruspensus Episcopus, supra credibilem modum laboribus se abstinẽtiæ cruciabat, sine vino & oleo, manducans & bibens sic parce & tenuiter, vt inediæ magnitudo siccatam corporis cutem fatiscere diuersis vlceribus cogeret ac superducta (quam dicunt) impetigine delicati corporis pulchritudo fœdaretur. Putabant plurimi, tunc B. virũ sub occasione infirmitatis, aut recessurũ simul à proposito sanctitatis, aut reddendum deinceps tepidũ, ne vel regulæ communis parsimoniam custodiret. Ille vero contra spem omnium, misericordiæ Dei præuenientis auxilio gubernante, ex infirmitate corporis ampliores vires animi capiebat: salutem vero corporis arbitrio Domini cõmittebat, hoc plerisq; dicens: Scimus omnes ex epulis vitam solere seruari, nõ sanitatem posse conferri: nam vt sanetur infirmitas, si explenda videtur gulæ cupiditas, quare infirmantur etiam illi, qui conuiuiis lautioribus quotidie saginantur? Tolerabat ergo infirmitatem patienter, exercebat abstinentiam satis humiliter. Paruum namque putãs omne quod faciebat, de die in diem melior fieri gestiebat. Hoc propositum cordis eius miserator & misericors Deus adiutorio superni iuuaminis fulciens, velociter ei corporalem restituit sanitatem.

B. Fulg. dictum.

Sobrietas mater sanitatis.

II. *S. Edmundi abstinentia à primis annis.*

Sur. tom. 6. Nou. 16. c. 14.

S. Edmundus Archiepisc. Cantuariensis abstinẽtiam quoq; in omnibus singularem ab ipsis primis ætatis initiis consectatus est, puta in sermone, cibo, potu, somno, rebusque aliis, quantum humanæ ferrent vires, in iis temperantiæ studens. Solo pane & aqua sextis feriis contentus fuit: interdum solum panem edens, nullum omnino potum admisit. Vnde id consecutum est, vt nonnunquam labia eius scissa viderentur, vt solet arida tellus humorẽ sitiens. Defluebant à capite barba & pili, medicis eius rei causam dicentibus, quod corpus eius humoribus destitutum esset. Cibis vescebatur vilioribus: quod si adessent delicata fercula & potus lautior, minus iis vtebatur. Nolebat vt sua causa quisquã ex ipso perquireret, quibus in prandio vesci vellet? & si appositas escas quispiam commendasset, gustare eas nolebat, quod opiparas esse inde coniiceret. Rarissime in die bis edebat, idque nonnisi honesta ratione suadente. Denique tantum ille sibi abstinentiæ rigorem indixerat, vt plerique è suis putarent eum vel mente captum, vel vita priuatum iri.

Singularis S. Edmundi abstinentia.

III. *S. Bonifacii sobrietas.*

P. Nicol. Serarius lib. 3. de reb. Moguntiacis

Notat. 24. 1. Tim. 5. vol. 21.

De S. Bonifacii Archiepisc. Moguntiaci sobrietate quid dicam? S. Ludgerus Monasteriensis Episc. testatur, tantum in eo fuisse potus temperamentum, vt v x vnquam, secundum Apostoli dictum, modico vino vteretur, quod non esset aqua mixtum. Et non tantum in semetipso hoc adimpleuit Apostoli dictum, sed & omnes sibi subditos vehementer admonuit, vt nunquam ebrietatis malum incurrerent, sed velut inferni foueam præcauerent atq; vitarent.

Ebrietas inferni fouea.

IV. *Temperantia Caroli Magni.*

Albe. Crãt. li. 2. Saxon. c. 8. & li. 4. Ann. Boior.

Carolus Magnus, cibi potusque parcissimus erat: in potu tamen temperantior, vt qui ebrietatem in quolibet infimæ etiam conditionis homine, nedum suis abhorreret. Cœna quotidiana quaternis tantum ferculis, præter assam, qua maxime delectabatur, & quã venatores verubus inferre solebant, constabat. In cœna non amplius ter fere, neque interdiu temere bibit. Æstate pro potione sumebat aliquid pomorum.

V. *S. Hedvviga Ducissæ abstinentia admirabilis.*

In vita eius c. 4. ap. Sur. to. 4. 1. Oct.

Inter alia, quæ de S. Hedvviga legũtur, illud maxime admirabilem, etsi non omnibus imitabilem, reddit, quod, vt Christo, qui pro omnibus mortuus est, viuere posset, membra sui corporis pœnarum flagellis iugiter mortificabat, quotidianæ castigationis crucem tollens in humeros suos, & post Christũ virili pectore incedens, pro cuius amore non formidabat occisionis ouiculã fieri, cũ ille immensa charitate permotus, pro salute omniũ voluerit crucifigi: in carne enim sua afflictionum mucrone trucidabat vitia, bestiales frænabat motus, sensuũ exteriorum petulantiam domabat, & ad gratiæ capessenda incrementa, virtutumque profectum, hominem interiorẽ coaptabat. Quotidiano sese afficiebat ieiunio, exceptis Dominicis dieb⁹, & præcipuis quibusdam solennitatibus, quibus nõnunquam cibum capiebat. Ab esu earum rerũ, quæ essent carnis adipe saginatæ, abstinuit omnino, idq; annis plus minus quadraginta, nec vllius vnquã, ne fratris quidem Eleberti Babergensis Episcopi, vel precibus, vel obiurgationib. adduci potuit, vt tam bonã cõsuetudinem intermitteret. Et licet ita parce viueret, adeo vt etiam multi mirarentur eam in tanta abstinentia & inedia viuere posse; sibi tamen sufficere videbatur, quando virtus altissimi eam confortabat. Quamobrem M. Ægidio Vratislauiensi Archidiacono, magnæ sane seueritatis viro, obiurganti illam, quod tã parũ cibi acciperet, ita respondit: Ego comedo quãtum satis est mihi: nouerat enim alimenta sic accipienda esse, quemadmodum medicamenta. Tantum igitur edens, quantum sufficeret ad naturæ necessitatem, summopere sibi à superfluo cibo cauebat.

Perpetuo abstinet à carnibus S. Hedvvigis Ducissa.

In abstinẽtia prope incredibili cõfortaturà Domino.

VI. *Genouefa abstinentia ab anno quintodecimo ætatis ad prouectam senectutem.*

Bonfin. li. 5. hist. Deca. 1.

S. Genouefæ abstinẽtia qualis.

Genouefa Parisiensis virgo, à quintodecimo anno ad quinquagesimum vsque, hordeaceo tantum pane & fabis contenta, bis in hebdomada cibum sumebat. Quinquagenaria, Episcoporum iussu, hordeaceo pani lac & piscem adiecit, ne ad mortem fere conscitam festinare videretur.

VII. *Gula modum imponit cibi parcitas.*

D. Pet. Damian. epist. ad Hildebrãdum Papam seu Greg. 7.

Gulæ quoq; modum imponit cibi parcitas, vt refert Petrus Damianus Episcop. Ostiens de quodam Abbate, qui suauis eduli concupiscentia ductus, lãprædam sibi acquiri præcepit. Cumq; ministri dicerent, hoc genus eo loco difficile posse reperiri, extitit qui diceret, vnam tantum in naualibus se vidisse propositam, nullo minus quam viginti nummorum Papiensium solidis coemendam. Iussit Abbas dari pecuniam. Cocorum autem diligentia laute decoctus piscis Abbati apponitur; sed antequam tangeretur, ecce pauper ad ianuam, hoc potissimum sibi dari, quod Abbati appositum erat, anxie postulabat. Mox, vt erat, integrum piscem non hæsitans vir Domini mittit ad pauperem. Illico pauper qui videbatur, cum ipsa paropside plena pisce in sublime se extulit: & librata manu velut xenium portans, cælum, cunctis videntibus, penetrauit. Vnde liquido comprobatur, quia quod indigentibus datur, Deo transmittitur, & q in sinum pauperis occultamus, in cœlo reponimus. Illud etiam quod nunc addimus, quanquã non sit miraculum, ab ædificatione tamen non vacat, cui famulatur omne quod scribimus Episcopus quidã lamprædam sibi parari præceperat, qui paulo post dum inter Missarum solennia sacris altarib. deuotus assisteret, ecce lampræde memoria illecebrosi gustus eum tentauit affectu: vt autem erat animi insignis, talia se pati posse in obtutib. occulti & omnipotentis inspectoris erubuit. Expletis itaq; officiis regressus, febriticum animæ piscem pauperi tradendum esse mandauit. Sic profecto canicula voluptatis, quæ sub mensa corporis vtcumq; potuisset viuere ad sancta sanctorum impudenter irrumpens, pœnitentiæ fuste mactata meruit interire.

Cibus gul[...] detractus pauperi d[...]dus.

Gulæ af[...]ctus qua[...]te curat[...]

VIII. *S. Caroli sobrietas, & temperantia etiam in aquæ potu.*

Gussian. de vita [...] c. 20.

S. Carolus Cardinalis ita de gula victoriam obtinuerat, vt extra consueta bibendi tẽpora ne guttam quidem aquæ vel in æstiuis caloribus & laboribus gustare soleret. Reprehendit aliquando sacerdotem familiarem, quem viderat extra horam consuetam bibentem: nec admisit excusationem, quod os tantum perlueret, ob eandem rationem; quod facillime sensus, nisi cohibeatur, fiat licentior.

IX. *D. Augustinus probat & laudat etiam aquæ temperantiam.*

S. Aug. 9. conf. c[...]

D. Augustinus nutricem matris suæ impense laudat, quod sancta seueritate aquæ potum extraordinarium interdiceret puellis hac de causa. Nam eas, inquit, præter illas horas, quibus ad mensam parentum moderatissime alebantur, etiamsi exardesceret siti, nec aquam bibere sinebat, præcauens consuetudinem malam, & addens verbum sanum: Modo aquam bibitis, quia in potestate vinum non habetis: cum autem ad maritos veneritis, factæ dominæ apothecarum, & cellariorum, aqua sordebit; sed mos potandi præualebit. Hac ratione præcipiendi, & auctoritate imperandi frenabat auiditatem tenerioris ætatis: & ipsam puellarum sitim formabat ad honestum modum, vt iam non liberet, quod non deceret.

Consue[...] do mala[...] peius tẽ[...]

X. *Quomodo S. Serapion à gula liberatus sit.*

Io. Nider[...] 2. Form[...]rii cap. 1[...]

S. Serapion adhuc iuuenis, ad sermonem sui patris alienum compunctus, & de vitio gastrimargiæ pene conuictus, furtum paniculi quem comedit clanculo, coram fratribus fatebatur; & à tentatore dæmone protinus liberatus est tam plene, vt deinceps nunquam de gula tẽtatus sit, prout refert de eo Cassianus, collat. 2. Abbatis Moysi cap. 11.

XI. *Sobrietas ad tuendam castitatem adhibenda.*

Insignem

Insignem etiam victoriæ palmã in sexu fragili tulit Adelheidis virgo Constantiensis diœcesis per gastrimargiam vehemẽter & plurimo tempore impugnata. Cum enim pro castitate tuenda, ieiuniis, quibusdam diebus, operam daret efficacem, tãta fames eam inuasit, vt nisi ieiunium in laboribus magnis, quos habuit, solueret, sibi quod deficeret statim, videbatur. Sed illa paulisper substitit, dœmonis tendiculas hæc esse timens. Quo viso per dœmonem, videlicet, quomodo Christi sponsa, pro eiusdem amore talem corporis rigorem non horrescebat, statim tentator abscessit, &, vt mihi fassa est, postea diebus suis hoc vitio virginem non tentauit.

...an ibid.

TIT. XXXVII. De patientia vitio iræ aduersa.

Est autem patientia, secundum Augustinum, qua mala toleramus, ne animo iniquo bona deseramus, per quæ ad meliora perueniamus.

Hac virtute ornatus fuit Ioseph Patriarcha: nam facinus, quod in ipsum commiserunt fratres sui, & patienter tulit, & clementer indulsit.

Sic Miphiboseth patienter sustinuit iniquam sententiam contra se latam.

Tobias senior excæcatus mirã patientiam ostendit erga diuinum flagellum, irrisionem vxoris & amicorum.

Sara filia Raguelis, grauem contumeliam ab ancilla prolatam patienter tulit nihil respondens, sed statim se ad orationem conuertens.

Christus Dominus, patientiæ exemplar & magister, patientissime tulit iniurias verbis & factis illatas.

Cum à Samaritanis non fuisset in vrbem admissus, tam leuiter tulit, vt Iacobum & Ioãnem iniuriam vlcisci volẽtes increpauerit: Vis, inquiunt, dicamus, vt ignis descendat de cælo, & consumat illos? Et responsum accipiunt: Nescitis cuius spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.

...de patientia. ...17. & ...eg. 19. ...2. & 3. ...3. ...9.

EXEMP. I. *Eximia patientia S. Gregorii Magni.*

AD Christi Domini exemplum, ne summa quidem dignitas S. Gregoriũ Magnum ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauricio namque Imperatori, eiusq; filiis se persequentibus scripsisse dicitur: Homo peccator ego sum, & omnipotẽti Deo incessanter delinquo, ideo aliquod mihi apud tremendũ examẽ ipsius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, quod eundem Dominum tanto vobis amplius placatis, quãto magis me ei male seruientem affligitis: multas enim iã plagas acceperam, & superuenientibus dominorum iussionibus, inueni consolationes, quas non sperabam. Post hæc Imperator, cum solus esset in cõclaui, vidit quendam monachicis vestimentis indutũ, diuina quadam virtute commotum, strictum ensem dextra tenentem, & à foro vsque ad statuam æneam circumferentem, ipsiq; Imperatori mortem ferociter minantẽ, nisi à Pontificis persecutione protinus cessaret. Eo visu territus, incunctanter & veniam ab eo, cui vehementer infensus fuerat, petiit; & odium in amicitiam commutauit. Itaq; ipsum, cui multorum bellantium exercitus resistere nequiuisset, vnius hominis tolerantia fregit. Victusq; est patientia, quem arma vincere non valuissent.

...iaco. de ...eius li. ...16. &

II. *Subditos sibi infensos patientia vincit S. Elzearius Ariani Comes.*

S. Elzearius anno ætatis suæ 23. patre ipsius defũcto, factus est Comes Ariani, & Baro Ausoisii ex patris institutione. Atque tum primum Italiam petiit, eius Comitatus occupãdi causa. At vero Ariani oppidum triennio ei rebellauit, multasq; iniurias, nec parua damna & cõtumelias ibi perpessus est. Interdum etiam insidias ei struxerũt, & crimina affinxerunt. Sed ille multis licet modis ab eis lacessit⁹ & diuexatus, nunquam vltionem appetiit, neq; vnquam vltus est. Volebat quidem princeps Tarentinus, qui eum inprimis charum habebat, eiusq; iniurias valde doleba^t, complures eius vrbis homines suspẽdio necare, plerosque mutilare, vt cæteri territi officium suum facerent; sed ille non permisit, immo vero cõstanter, ne id faceret, impediuit, dicens: præpotentẽ Deum & iustitiam eius quandoq; ad sanitatem reducturos. Quod etiam ita euenit: eius enim patiẽtia obtinuit apud Dominum, vt postea ab omnibus illis honoraretur vt Dominus, amaretur vt pater. Ibi tum quasdam literas inuenit, quas quidam nobiles scripserant patri eius adhuc viuenti, in quibus grauiter quidem, sed falso eum accusabant, multumq; vrgebant patrem, ne eum scriberet hæredem, permultis fallaciose & proditorie ad id efficiendum adhibitis rationibus & argumentis. Quas literas cum sanctæ Delphinæ cõiugi suæ in conclaui legisset, illa sciscitabatur, velletne eas calumniatoribus illis ostẽdere, vt submissius sese gererent, & tanti sceleris ducerentur pœnitentia. Respondit autẽ mitissimus iuuenis: Ego vero totum hoc facinus ex animo cõdono, nec volo has eis literas ostendere, immo eos sibi persuadere volo, mihi de iis nihil prorsus constare: si enim perciperent illas in manus meas incidisse, iã magna ex parte pœnas darent: semper enim timerent sibi à me, & perpetuo suspectum me haberent.

In vita eius ca. 22. apud Sur. 27. Sept. to. 5.

Insignis S. Elzearii patientia.

Inimicos patientia vincit S. Elzearius.

S. Elzearius proditorib. ignoscit.

III. *Patientia admirabilis S. Hedvvigis Ducissæ.*

Patientiam quoque veræ humilitatis comitem & amicam, omnibus necessariam volentibus possidere animas suas, vt Christus ait, diligentissime conseruauit S. Hedvvigis Ducissa Poloniæ, nulli vnquam irascens, aut duriter respondens: sed omnes comiter appellans & alloquens; verbis consolatoriis cunctis se præbebat affabilem semper, quatum quidem fas esset, religiosa maturitate seruata. Quisquis ille esset, qui aliquid ei molestiæ aut quod perturbationem afferre posset, quauis ratione intulisset, nihil ab ea audiuit, nisi hoc duntaxat, aut quid-

In vita eius c. 3. apud Sur. 15. Oct. tom. 5.

Patientia mira S. Hedvvigis Ducissæ in reb. duris.

piam

piam eiusmodi, placide & leuiter ab ea prolatũ: Cur hoc fecisti? Ignoscat tibi Deus. Ea illius fuere erga eos, qui molestiã ei exhibebant, conuicia & improperia, atq; hunc in modũ illos vlciscebatur. Accidit aliquãdo, vt vnus ex ministris eius, Chualislaus nomine, qui postea S. Dominici institutũ complexus est, tres elegantes scyphos argẽteos perderet. At illa nunquam id ei improperauit, nulla commoti animi signa ostendit, nec aliud dixit, nisi Abi & quære diligentias, si forte possis inuenire quod negligenter custodiuisti. Idque tanta modestia pronunciauit, vt ægre ferre non posset homo eius culpæ reus; quẽadmodũ ipse postea testatus est. In iis rebus, quæ magnam possent afferre perturbationem, virilẽ semper atq; constantem animum, & iucundam faciem exhibebat, hoc ipso docens, patientia molestiam omnem superandam.

Æquanimitas in amissione rerum domesticarũ.

IV. *Admirabilis constantia patientiæ Dauidis per annos quadraginta quinq; in multis occasionibus.*

Theodor. in hist. SS. Pat. cap. 4.

Dauides ille diuinus tãtum fructum ex doctrina magni Eusebii hauserat, vt absq; ira & excandescentia quadraginta quinque annorum tempore vixerit. Neque enim post susceptam præfecturam vidit eum aliquis superatum ab hac animi perturbatione, idq; cũ, vt est verisimile, essent innumerabilia, quæ cogerent. Centum enim & quinquaginta viri pascebãtur ab illius dextera: aliqui quidem summa & excellenti virtute, & eam, quæ est in cœlo, viuendi rationem imitantes; alii vero qui pennas tunc primum producebant, & terram transilire & superuolare docebantur. Et tamẽ cum tot essent, qui diuina docebantur, & aliquid, vt verisimile est, delinquerẽt: neque enim facile fieri potest, vt qui modo vetitat recte se gerat in omnibus: mansit immobilis vir ille diuinus, tanquam incorporeus, nulla eum occasione ad iram excitante. Hoc n. non solum accepi ex auditione, sed etiam ex experientia. Nã cum aliquando desiderassem videre illum gregem, accessi habens etiam alios socios peregrinationis, qui eandem quã ego vitam amplectebantur. Toto ergo tẽpore hebdomadæ apud illum virum diuinum degentes, vidimus eius vultum nullam accipere mutationem, neq; nunc hilaritate diffundi, nunc vero tristitia cõtrahi: oculos quoq; similiter, non aliquando quidẽ truces ac toruos nunc vero lætos; sed in eodem semper honesti decorique tenore permanere. Hi autem sufficiunt ad arguendum animi tranquillitatem. Ita B. Theodoretus.

Nouitios absque iracundia regere, paucorum est.

Oculi tranquillitatis indices.

V. *Abbatis Gregorii per multos annos animi æquabilitas.*

Prati spirit. c. 109.

De Abbate Gregorio patre monasterii Abbatis Theodosii narrauit nobis Abbas Theodosius eius discipulus bonꝰ ac mitis, & humilis, qui fuit Episcopꝰ Capitoliadis: quod duodecim annos obseruasset eum, si vel semel turbaretur; & nunquam turbatum vidit, idque in hoc tempore, quando omnis desidia, & negligentia, & mollities, & inobedientia regnat. Quis autem, aiebat, ita frenauit oculos, sicut pater noster Sanctus Gregorius? Quis ita posuit ianuam auribus, sicut beatus iste; Quis ita continuit linguã, sicut pater noster; Quisnam solaris radius ita illustrauit terram, sicut pater noster nostrum omnium corda radiauit?

TIT. XXXVIII. De diligentia, acediæ vel tepiditati contraria.

S. Lucas Euangelista testatur D. Paulum Apostolũ, cum Corinthi apud Aquilam, & Priscillam hospitaretur, sabbatis quidem in synagoga disputare solitum, reliquis vero diebus artem schenofactoriam exercuisse.

Act. 18.

EXEMP. I. *Acediæ remedium non fuga, sed pugna.*

Lib. 10. de Institutis cœnobiorum cap. vlt.

ACediæ remedium nõ in fuga, sed potius in pugna constituendũ, vt sequenti exemplo ostendit Cassianus, vbi ita de se narrat: Cum incipiens in eremo commorari Abbati Moysi omnium Sanctorũ summo dixissem, me ægritudine Acediæ hesterno die grauissime fuisse confectum, neque ab ea potuisse alias liberari, nisi ad Abbatem Paulum protinus cucurrissem; ille, Non te ait, ab ea liberasti, sed magis ei te deditum ac subditum præbuisti. Grauius enim te, vt desertorem ac fugitiuũ deinceps aduersarius impugnabit, quem de conflictu superatũ protinus aufugisse conspexit; nisi de cætero commissa congressione, nõ desertione cellæ, vel somni, ingruentes æstus eius ad horã euaporare malueris, sed tolerantia potius & conflictu didiceris triũphare. Vnde, inquit Cassianus, experimento probatum est, Acediæ impugnationem nõ declinando fugiendam, sed resistendo superandam.

II. *Ostendit Angelus ab opere aut corporis aut animi nunquam esse cessandum.*

Sabell. lib. cap. 9.

D. Antonium Abbatẽ subiit aliquando eremi tædium, dubiusq; consilii clamasse fertur; Seruari cupio, sed cogitatio aduersatur. Hic mirũ accidit: media illa animi fluctuatione intuitus est hominem monastico habitu, nunc calathos texentem, nunc orationi intentius vacantem, audiuitq; superne vocem: Et tu sic facito. Quod oraculũ secutus, per hæc duo tam constanter perseuerauerit, vt omnium monasticæ disciplinæ sit obseruantissimus iudicatus.

III. *Eorum, qui in officio maxime diuino diligentes sunt, Angelos esse obseruantissimos.*

B. Doroth. Doctr. 11.

P. Diora visio.

Dioraticus, dum nocte quadam in ecclesia excubaret, in principio psalmodiæ dicitse vidisse quendam è sacrario egrediẽtem cum veste splendida, habentemq; in manu caliculum cum sacrificio & hostia, tinxisseq; illam hostiam in calice, & obambulantem fratres omnes obsignasse. Eorũ vero, qui ad vigilias nõ surrexissent, aliquorũ sedes & loca tetigisse,

[margin: ligentes vigilias Angelo benedicunt.]

gisse, aliquorum pertransisse. Atq; hoc ipsum in fine psalmodiæ repetiisse è sacrario, vt antea, egredientē. Quod senem admodū admiratum, cum ante se pertransiret, ad genua illius obuolutū rogasse, vt quidnā hoc esset mysterii, dignaretur aperire, respondisseque illum, esse se Angelum Dei qui delegatus ad hoc esset, vt signo huiusmodi eos obsignaret, quod diligentes & promptos ad principiū psalmodiæ, & in finem vsq; perseuerantes in ecclesia reperisset. Senem vero post hæc iterum subdidisse: Cur aliquorū loca & sedes, quos in ecclesia non reperisset, obsignaret? Retulisseq; rursum Angelum sanctum, eorum se loca obsignasse, qui & promptissimi & paratissimi, quantum in ipsis erat, ad vigilias surgere, sed aliqua necessitate compediti, cum Patris obedientia & benedictione, vel etiā imperio obdormissēt. Hos æquum esse signum suum recipere, cum animo & proposito cum psallentibus adfuissent. Illi vero qui psalmodiæ interesse potuissent; sed desidia, torpore, & negligentia destitissent, iussu Dei summi sedes & loca noluisse obsignare, quoniam ipsi sese indignos hoc cælesti signo fecissent.

[margin: Perseuerātes ad finem diuini officii ab Angelo benedicuntur. Voluntas deuotionis fiti mercedem recipit.]

IV. *S. Dorothei diligentia in frequentandis vigiliis & psalmodiis.*

[margin: *Idem.*]

De se ipso adhuc iuuene ita narrat S. Dorotheus: Cum essem in cœnobio, præposuit me Abbas suscipiendis hospitibus, seniorū suorū consilio. Surrexeram autē tunc è maxima ægritudine, ita vt vix possem pedibus consistere. Veniebāt igitur hospites, & plerumq; cum illis multam noctem vigilabam. Veniebant camelarii, & illis necessaria ministrabam, agebamque inde me cubitum, alteraq; quam sæpissime occurrebat, quæ me statim excitaret, necessitas. Aduētabat interea modico interuallo hora vigiliæ, & cum paululū quidpiam obdormissem, excitabar à Canonarcho nostro Eram igitur & labore & ægritudine vicina mirum in modum defessus calebamq; interdum alternis febribus, vt vix me ipsum erigere possem: ita vero illi respondebam, vt qui esset a somno alio translatus: Benefaciat tibi Deus, frater, & charitatis tuæ memor sit, en, vt iussisti propero. Cūque posthac discessisset, inuitus & nolens iterū obdormiebam. Vsque adeo autem pœnitebat me desidiæ & negligentiæ meæ, cum videbā me non interfuisse vigiliis, nec ille me denuo excitasset, vt fratres duos rogauerim, alterum, vt me excitaret in tempore; alterum, vt me non pateretur abesse vigiliarum tempore. Et, mihi, oro, credite, ita illos amabam, venerabar, colebam, vt a quibus salus mea dependeret & esset. Tales & vos esse decet erga excitantes vos ad vigilias, ad horas canonicas, & ad omne opus bonum. Ita S. Dorotheus.

[margin: laboris defessi ...go. ...dium o...onis.]

TIT. XXXVIII. De IV. Virtutib Cardinalibus; Prudentia, Iustitia, Fortitudine & Temperantia. Sic autem dictæ, quod sint tanquam fontes & cardines aliarum virtutum moralium.

De Prudentia, quæ secundum Augustin. nihil aliud est, quam rerum appetendarum & vitandarum scientia.

[margin: *Lib. 1. de lib. arb. c. 13. & li. 83. 44. quæst. 31.*]

Ea virtute ornatus prudenter separauit se Abrahā à Loth, ne pastores inter se rixarentur. [margin: Gen. 13.]

Ioseph mirifica fuit prouidētia in Pharaonis somnio, quod famem portendebat, interpretando; sed non minor prudentia in cogendo frumento, quo per septem annos famelica aleretur Ægyptus. [margin: Gen. 41.]

Hac etiam virtute excelluit Abigail prudenter placando Dauidem iratum contra Nabal virum suum. [margin: 1. Reg. 25.]

Salomon prudenter iudicauit inter duas mulieres de vnico filio contendentes. [margin: 3. Reg. 3.]

Non ita prudens fuit Roboamus eius filius, cum ex duodecim tribubus decē à se alienauit, quod regni principio asperius populo respondisset, negassetq; quod postulabat: Quod si concessisset, vt senes & consiliarij ei suggerebāt, omnium studia & voluntates sibi adiunxisset. [margin: 3. Reg. 12.]

Miræ discretionis & prudentiæ B. Virginem fuisse apparet in colloquio, quod habuit cum Angelo: & cogitabat, qualis esset ista salutatio, &c. [margin: Luc. 1.]

Cum remāsisset in Ierusalem puer Iesus annorū duodecim, in medio doctorum audiens & interrogans illos sequitur, stupebant omnes, qui eum audiebant super prudentia & responsis eius. [margin: Luc. 2.]

D. Paulus Apostolus, commota & confusa ciuitate Ephesina, prudenter consilio amicorum acquieuit, qui eum rogabant, ne se daret in theatrum. Vbi etiam apparuit prudentia illius scribæ, qui sedata populi commotione, domum remisit. [margin: Act. 19.]

EXEMP. I. *Prudentia Martini V. Pontificis præsertim in beneficiis conferendis.*

[margin: *Platina de vitis Pontificum.* Prudentia Martini V. in rebus agendis.]

MArtinus V. Pontifex summus in consultationibus miræ prudentiæ vir est habitus: nā & quid agendum, & quid vitandū esset, statim re proposita acutissime diiudicabat. Breuis in dicendo cautior in agendo, adeo vt prius rem factam cernerent homines, quam ab eo excogitatam putarent. Eius autem sermo plenus sententiis erat. In dandis quoque beneficiis mira vsus est prudentia: non enim vnicuiq; ea petenti conferebat, sed statim mente agitabat, quis potissimum esset idoneus, cui talis cura demādaretur. Quod si homines prouinciarum non nosset, in quibus vacare beneficia contigisset, statim peritos regionum consulebat, quis aut in curia, aut gymnasiis publicis esset doctrina, nobilitate, moribus tanta prouincia dignus. Atque hac ratione & ecclesiis, & hominibus honore dignis pariter consulebat cum maxima celebritate nominis sui.

[margin: Eiusdem prudentia in conferēdis beneficiis.]

II. *Qua prudentia Eusebius Ep. Vercellensis Dionysium Ep. Mediolan. ab Arianis subtraxerit.*

D. Ambros. serm. 69. Fulgos. lib. 7 cap. 3.

Eusebius Vercellensis Episcopus, cũ in Catholica Ecclesia, & doctrina & moribus in magna existimatione haberetur, à Cõstantino Imperatore Ariano Mediolanum ad Concilium vocatus fuit. Cũ autem accepisset, arte multos Catholicos Episcopos, in primis vero Dionysium Episcop. Mediolanensem eo compulsos esse, vt damnationi Athanasii & Nicæni Cõcilii derogationi subscriberent; perspiceret etiam, quam grauiter per eam scripturam vera Christi fides læderetur, quæ etsi ab iis, qui subscripserãt, reuocari poterat; tamen ostensa, dubiam factura erat Catholicam fidem, nouo astu euertere eam cogitauit. Itaq; nomen suum inscribere nõ recusauit. Postquam autem codicillum & inspexit, & in principio Dionysii nomen scriptum vidit, se vehemẽter commotum esse finxit, quod primarium locum iuniori tradidissent, dicẽs: Vos, Ariani, affirmatis Filio Patrem maiorẽ esse, & Dionysium, qui ætate atq; doctrina me minor est, mihi ꝓposuistis. Idcirco peto, vt noua scriptura cõficiatur, & in ea seruato gradu, omnes suum inscribant nomen: quod si à vobis fiet, ego vobis morẽ gerere nõ recusabo, vt tandem quæ inter vos esse videntur cõtentiones: finiatur. Ariani vero hominẽ locutum arbitrati, superbiaque impulsum requirere, vt in scriptura Antistitum ætatis atq; dignitatis gradus seruarentur, exusta prima scriptura, cui iam plerique subscripserant, nouam confecerunt. Quæ cum ad Eusebium perlata esset, vt nomẽ suum apponeret, rem magni esse momenti asseruit, exigereque eius magnitudinem, vt ante diligenter super ea disputaretur.

Doli boni exemplum. Eusebii Ep. prudentia ad eludendos Arianos.

Ariani in astutia sua capti.

III. *Prudentia Flauiani Episcopi Catholici.*

Theod. lib. 4 hist. eccl. c. 10. Messalianorum hæresis.

Nec minor fuit Flauiani Antiochiæ Episcopi Catholici prudentia contra Adelphium hæreticum, & Messalianorum principem, vt totum pestilentis hæresis venenum, quod occultauerat, & clanculũ multis instillauerat, nec de vllo cõuinci poterat, sua sponte effunderet. Hominem ad se Antiochiam euocat, benigne tractat prope assidere iubet. Tum ad eum; Nos, inquit, ô senex, ad longam iam ætatem prouecti, multoq; vsu rerum edocti & dæmonum fraudes perspectas habemus, & dona Spiritus S. edocti sumus. Isti iuuenes, spiritualium sermonum necdum capaces, occultiora Dei mysteria non percipiunt Itaq; mihi, quæso, aperias, quomodo ad nos Dei Spiritus adueniat, & cõtrarius spiritus, quomodo à nobis recedat. His verbis delinitus senex totum cordis sui arcanum patefecit, & pestilentis suæ doctrinæ virus totum effudit Quo audito, & seni verbis acerrimis maledixit, & totam illam Messalianorum pestem tota Syria expulit.

Senes capiuntur laudib. & blãditiis.

IV. *Constantii Imper. prudentia in exploranda sincerorum Christianorum fide & constantia.*

Euseb. lib. 1. de vita Constantini Magni.

Cum magistratus in singulis prouinciis ex Imperatorum mãdato pios homines passim inhumane & grauiter persequerentur, & S. martyres, qui in ipsis Imperatorum palatiis versabantur, primi omnium certamina pro pietate obirent, & ignem, ferrum, vastos maris gurgites, omnia denique mortis genera, summa cum animi alacritate & tolerantia subirent, vsq; eo, vti breui Imperatorũ regiæ sanctis viris essent omnino orbatæ (quæ res auctores maleficii clementi Dei obtutu curationeq; ꝓrsus priuauit: quippe dum homines pios insectarẽtur, etiam eorũ preces insectati sunt) soli Constantio sapiens quædam & solers animi occurrit cogitatio: & facinus facit, vt incredibile auditu, ita factu in primis admirabile. Nam illis, qui in regia illi inseruiebant, libera data optione (quæ etiam illis, qui aliquem dignitatis gradum in familia eius obtinebant, delata fuit) hanc tulit conditionem, vt vel dæmonibus immolando integram haberẽt potestatem, tum apud ipsum commorandi, tum consuetis honoribus perfruendi: vel si minus hoc exequerentur, aditu ad ipsum prohiberentur, & à cõsuetudine ipsius ac familiaritate penitus repellerentur, reiicerenturq;. Postquam igitur in duas partes dirempti fuerunt, aliique in hanc, alii in illam segregati; illico singuli, quo animo essent & instituto, perspicue ostenderunt. Ibi tum admirabilis ille Constantius, commento, quod celatum erat, statim patefacto, quorundam timiditatẽ & nimium amorem, quo ipsi se suamque vitam complectebantur, vehementer coarguit: alios ob sinceram & integram erga Deum mentem approbauit plurimum: illos deinde, tanquam Dei proditores, Imperatoris seruitio indignos censuit. *Quomodo enim*, inquit, *fidẽ erga Imperatorem seruare poterunt inuiolatam, qui aduersus Deum Opt. Max. perfidi esse manifestò conuincuntur?* Quapropter hos procul à regali suo domicilio statuit amandandos: illos vero, qui veritatis testimonio, digni Deo fuere comprobati similes erga Imperatores fore affirmans, stipatores suos, & ipsius regni custodes constituit, inquiens, *id genus homines in præcipuis maximeq; necessariis amicis, & familiarib. numerandos esse, multoq; pluris quam æraria ingenti thesauro referta, merito æstimandos.* Ita Eusebius.

cap. 1. Sozomenus lib. 1. cap. 6. Auct. hist. tripart. lib. 1. c. 7.

Qui plur[a] verba hominum, quam leg[em] Dei faciu[nt] proditore[s] Dei appe[l]lantur. Fideles D[eo] fideles [su]& Imper[ato]rib.

V. *Ferdinandi & Isabellæ prudentia.*

Lud. Guiciard. l. 1.

Ferdinandus & Isabella Hispaniæ Reges (ab his enim Hispania communibus auspiciis regebatur) fama prudentiæ admodum celebres & clari fuerũt; quod ex maximis motibus sua regna in summã trãquillitatem atq; obedientiam reduxissent: quodq; bello decem annos continuato Granatæ regnum à Mauris annos circiter octingentos possessum ad Christianam religionem compulissent.

VI. *A Pulcheria prudenter reprehenditur Theodosii iunioris imprudentia.*

Apu[d] Ba[r.] to. 6. An[n.] an. 446.

Negligentia quadam vsu venerat, vt Theodosius oblatis sibi libellis, vel aliis ad regimen Imperii spectantibus à ministris scriptis, absq; eorum inspectione subscriberet. Quod cum periculose admodum peragi Pulcheria intelligeret, huiusmodi ludo eum corrigendum in animum induxit. Licellũ scribit, in

[illegible] prudẽ[illegible] Theo[illegible]ii vrba[illegible] ſcepre[illegible]ditur à [illegible]ore.

quo ſignificaretur, emptam à ſe eſſe Eudociã coniugem Auguſtam, ſi ipſe præberet aſſenſum, oblataque eadem charta Theodoſio, ipſe ex more ei abſq; alia inſpectione ſubſcripſit: Recepit ita ſubſcriptam chartam Pulcheria, quæ accedentem ad ſe Eudociã aliquandiu retinuit, vocatamq; ab Imperatore reddere recuſauit, à ſe emptam affirmans, oſtendens de rata habita emptione Imperatoris chirographum: ſicque falſo quidem eiuſmodi ioco Auguſti oſcitantiam voluit condiiſſe ac correxiſſe ſimul.

VII *Solertia Alphonſi Regis in iudicando.*

[illegible]t. Panor. li[illegible]2. de geſt. [illegible]phonſi li. [illegible]39. & F[illegible]goſ. lib. 7 [illegible]ap. 3.

Mirifica fuit Alphonſi I. Neap. Regis in iudicãdo prudentia: ipſo enim adhuc adoleſcente regnorum Siciliæ & Aragonię gubernacula ſuſcipiente, acidit, vt cuiuſdã ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex lege Hiſpanienſi proclamaret, Dominus autem, ne matre cum filio priuaretur, negabat puerũ ex ſe natum. At illa acrius inſtante, & nam ex Domino conceptum aſſeueranter, cũ eius rei difficilis probatio, & veritatis coniectura periculoſa eſſet in ancipiti, Alphonſi prudentia iam inde ab adoleſcentia ſtatim reſplẽduit. Decreuit ergo, vt infãs ſub haſta venderetur: cumque vni, qui maius pretiũ attuliſſet, infans traderetur, pater pietate victus, à lacrymis temperare nequiuit, & ſuum eſſe filiũ faſſus eſt. Quare Rex & patri filium, & debitã matri libertatem non cunctanter adiudicauit.

A[illegible]honſi R[illegible]gis ſagax [illegible]uſtum [illegible]um.

VIII. *Caroli Magni prudentia.*

[illegible]Martin. [illegible]r. to. 2. [illegible]. Magic. [illegible]4. in præ[illegible]b. ex [illegible]d. Bar[illegible].in c. præ[illegible]ti de pro[illegible]ione.

Corã Carolo Magno pater & filius homicidii rei agebantur, factum vterque negabat, nec tormentis vllis ad confeſſionẽ criminis perduci poterant: condemnat Imperator vtrumque ad ſuſpendium. Tum pater victus amore filii, ſe reum, filium vero ſceleris expertem profitetur.

IX *Solymanni Turcarum Regis ſolertia.*

[illegible]neas Syl[illegible]s lib. 2. [illegible]eb. geſt. [illegible]phonſi.

Nec ſubticenda hoc loco Solymanni Turcarum Regis prudentia. Byzantii Iudæus Chriſtiano certã auri ſummam mutuam dederat, vti conſtituta die præter ſortem, vſuræ loco, duas carnis eiuſdẽ Chriſtiani vncias reciperet. Die illa ſortem reddit Chriſtianus, fœnus negat Aditur Solymannus, vt rẽ decidat. Ille Iudæum animo deteſtatus nouaculã adferri iubet, & Iudæo poteſtatem facit, vt qua velit membri parte, debitori duas carnis vncias exſcindat, ea lege, vt omnino duas tantum: ſi minus plus ve exſciderit, capite luiturum. Non auſus Iudæus hanc aleam ſubire, Chriſtianum abſoluit.

[illegible]dæi cru[illegible]le pactũ [illegible]noris. So[illegible]manni [illegible]udentia. *Cuſpi[illegible]anus de [illegible]ſar. & Æ[illegible]as Sylu. li. Comm. in [illegible]lphonſ.*

X. *Nimias vigilias, & curas ſeruandi pecuniam prudẽter amouet Sigiſmund. Imp.*

Sigiſmundo Cæſari fuerant ex Hungaria allata quadraginta millia numũm aureorũ. Quæ vbi noctu aduentante, in quos cõuerteret vſus ſollicite cogitaret, per cubicularios ocyus cõſiliarios omnes ac militum duces ad ſe vocauit, & aperta arca; Ecce, inquit, crudeliſſimi hi hoſtes ac carnifices (nummos oſtendens) ſomnũ mihi eripuerunt; accipite, ac inter vos diuidite, vt mihi trãquille dormire liceat. Diſtributa itaq; pecunia inter eos, cum exirent viri à conſiliis: Recedit iam, à me tortor ille, qui me flagellauit, ſecurius iam quieſcam.

Quieti prudenter conſulit Sigiſmundus.

XI. *Antonii iudicium de virtute prudentiæ poſt diuturnam collationem virtutum.*

Io. Caſſian. Coll. 2. Abbatis Moſi. ca. 2.

Narrat Caſſianus, ſeniores in partibus Thebaidis perfectionis inquirendæ gratia ad beatum Antoniũ Abbatem conueniſſe. Cumque à veſpertinis horis vſq; ad lucem fuiſſet protracta collatio circa quæſtionem hanc, quænam virtus monachum à diaboli laqueis & deceptionibus cuſtodire ſemper illæſũ, vel certe recto tramite firmoq; greſſu ad perfectionis culmen euehere poſſit, cumque pro mentis ſuæ captu proferret vnuſquiſq; ſententiam, & alii quidẽ hoc in ieiuniorum vigiliarumq; ſtudio collocarent, quod his videlicet extenuata mens, ac puritatem cordis & corporis aſſecuta, Deo facilius vniretur: alii in contemptu vniuerſarum rerum, quibus mens ſi penitus nudaretur, tanquam nullis deinceps retinentibus laqueis ad DEVM expeditior perueniret: alii anachoreſin neceſſariam, id eſt, remotionem & eremi ſecreta cenſerent, in qua commanens qui familiarius interpellare Deum, eiq; poſſit peculiarius inhærere: nonnulli ſectanda charitatis, id eſt, humanitatis officia definirent, eo quod his regna cælorũ daturum ſe Dominus in Euangelio velut ſpecialius repromittat, dicens: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi: Eſuriui enim, &c. Cumque in hunc modũ diuerſis virtutibus aditum certiorem ad Deum parari poſſe decernerent, eſſetque noctis maximum tempus hac inquiſitione conſumptum, intulit demum beatus Antonius: Omnia quidem hæc, quæ dixiſtis, neceſſaria ſunt & vtilia ſitientibus Deum, atque ad eum cupientibus peruenire; ſed his principalem tribuere gratiam nequaquam nos innumeri multorum caſus & experimenta permittunt. Nam ſæpe innumeros acerrime ieiuniis ſeu vigiliis incubantes, ac mirifice in ſolitudine ſecedentes, priuationem quoque omnium facultatum ita ſectantes, vt ex ipſis ne vnius quidem diei victum ſibimet, vnumue denarium ſupereſſe paterentur, humanitatis etiam ſtudia tota deuotione complentes, ita vidimus repente deceptos, vt arreptum opus non potuerint congruo exitu terminare, ſummumque feruorem & conuerſationem laudabilem deteſtabili fine concluſerint. Quamobrem quid principaliter ducat ad Deum, manifeſte poterimus agnoſcere, ſi ruinæ ac deceptionis illorum cauſa diligentius à nobis fuerit indagata In illis namque cum exuberarent prædictarum virtutum opera, diſcretio ſola deficiens vſque ad finem ea durare non ſiuit. Nec enim alia lapſus eorum cauſa deprehenditur, niſi quod minus à ſenioribus inſtituti, ne quaquam

Collatio ſpiritualis apud B. Anton. totam noctem durat. Quæ via ad perfectionem compendiaria.

Matt. 25.

S. Antonii iudicium.

Diſcretionis commendatio.

quam poterant rationem diſcretionis adipiſci; quæ prætermittens vtramque nimietatem, via regia monachum docet ſemper incedere, & nec dextera virtutum permittit extolli, id eſt, feruore, exceſſu iuſtę continentiæ modum inepta præſumptione tranſcẽdere, nec oblectatuum remiſſione deflectere ad vitia ſiniſtra concedit; hoc eſt, ſub prætextu gubernãdi corporis contrario ſpiritus tepore lẽteſcere. Hæc namque eſt diſcretio, quæ oculus & lucerna corporis in Euangelio nuncupatur.

Matth. 6.

TIT. XXXIX. De Iuſtitia, quæ virtus eſt, qua cuique ſuum tribuitur.

Iudic. 1. *Adonibeſec Rex comprehenſus à filiis Iſrael dixit: Septuaginta Reges, amputatis manuum ac pedum ſummitatibus, colligebant ſub menſa mea ciborũ reliquias: ſicut feci, ita reddidit mihi Dominus.*

2. Reg. 24. 1. Reg. 21. *Dauid Rex noluit accipere gratis ab Arẽna Iebuſæo aream, quam habere volebat, ſed iuſto pretio mediante.*

Tob. 2. *Audiens Tobias hœdum balantem, dixit: Videte ne furtiuus ſit, ſed reddite eum dominis ſuis: quia non licet vobis, aut edere ex furto, aut contingere.*

Dan. 6. & 14. *Darij Regis iuſſu Danielis accuſatores in lacum leonum miſſi non peruenerunt ad pauimentum, cum arriperent eos leones, & omnia oſſa eorum comminuerent.*

2. Mach. 4. *Impius Iaſon, qui inſepultos abiecerat multos, ipſe illamentatus, & inſepultus abiicitur, nec propria, nec peregrina honoratus ſepultura.*

Matth. 17. *Accipientibus didragma ex ſtatere inuento in ore piſcis ſoluit Petrus pro Chriſto Domino, & pro ſe.*

Matth. 18. *A ſeruo nequam, qui noluit dimittere conſeruo ſuo centum denarios, merito repetiit Dominus vniuerſum debitum, quod liberaliter prius dimiſerat illi.*

EXEMP. I. *De debito precum recte perſoluendo.*

E vita eius c. 22. apud Sur. tom. 6. Nouem. 17.

Conſtantia in bono ꝓpoſito.

PReces canonicas ſtatuto tempore perſoluere ſolebat S. Hugo Epiſcopus Lincolnienſis, nec induci poterat, vt aut præueniret illud, aut differret. Itaque in magnis etiam tractatibus, ſicut quidam ad conſultandum ſiue deliberandum egredi ſolent, ſic ipſe immortali Regi debitum laudis oblaturus, ſimulatq; veniſſet hora, mox exire ſolebat. Nihil diuino officio anteponendum Carthuſiano more vir fidelis didicerat, quod etiam vſq; in finẽ exacte ſeruauit. Contigit illum aliquando cum Prælatis quibuſdam & Clericis per loca infeſta equitare. Cõſultantibus ergo illis, quo pacto imminens periculum euaderent, omnium hæc vna ſententia fuit, vt ante lucem ſurgerent, & iter ſuſpectum in tenebris conficerent. Surgunt mane, vrgent Epiſcopum, aiunt nõ cunctandũ, ne à prædonibus capiatur. Quibus ille: Et quo ibimus, inquit, matutinis precibus nondum abſolutis? Reſpondent illi: Poſtea dicemus illas; iam properandum, ne propter moram capiamur. Tum Epiſcopus: Qui capit, ait capiat, & qui timet, timeat, ego hinc non exibo, donec ſolito more preces matutinas perſoluero. Mira res. Solus Epiſcopus poſtquam laudes Deo tractim admodum obtulit, licet cum ſuis per eandem viam equitaret, nil mali paſſus eſt: alii autem, quia prudenter ſe facere arbitrabantur, nec conſilio ſancti viri parere volebant, in periculum, quod cauere moliebantur, inciderunt.

Prudentia humana, pietate minor eſt, & periculi propinqu[ior].

Pietas in periculis non periclitatur.

II. *Iuſtitia præualet armis.*

Aimoin. l. c. 34. Baro to. 10. An an. Do. 87 12. 13.

Carolus Imp. vbi audiuit fratris Ludouici Germanorum Regis obitum, ad inuadendum relictum filiis ab eo regnum, ingenti exercitu comparato, adiecit animum; verum Deo vlciſcente à Ludouico filio Ludouici crebris legationibus pacẽ rogãte, nec obtinente, victus, fugatuſq; magna cum ignominia fuit, poſteris factus exemplũ, quã ſint inualidæ atq; ꝓrſus inutiles armatæ copiæ & bene inſtructæ, ferrata agmina q̃ infirma, in quibus non inuenit ſua ſigna iuſtitia. Audi miranda. Vix parente ſepulto, Ludouicus filius cogitur imparatus ad bellum formidoloſum progredi, è trabea funerali ad militarem campum feſtinus accurrere, ſed inuitus, atq; detrectans, præmittens fruſtra legatos pacis, atq; remittens; cum ad Deum exercituum magna fide conuerſus, quod petiit, impetrauit. Tunc ipſe (inquit Aimoinus) ac Comites eius ieiuniis ac litaniis miſericordiam Domini petierunt; irridentibus eos illis, qui erant cum Imperatore. Sed quid inſuper? Fide pollens magis quam copiis militaribus iuuenis, inconceſſa tentat, ſecurus de diuina potentia, & certꝰ de eiuſdem protectione iuſtitiæ: præſumit quoque conſcientia ſincera miracula. Vt enim ipſum aduerſantem Imperatorem tyrãnum iniuſtitiam omnino proſequi, & Deum perſequi, palã oſtendat, horrendum huiuſcemodi ob oculos eius ſpectaculũ ponit. Decem homines, ſubdit idem auctor, cum aqua calida, & decem cum ferro calido, & decem cum aqua frigida ad iudicium miſit coram eis qui cum illo erant, petẽtibus omnibus, vt Deus in illo iudicio declararet, ſi per ius & æquũ ille habere debeat portionem de regno, quam pater ſuus illi dimiſit ex ea parte, quam cum Carolo fratre ſuo per conſenſionem illius, & per ſacramentum accepit. Qui omnes illæſi reperti ſunt. Quid amplius? cum nullum prætermiſiſſet officium, quod ad pacem conciliandam conſideraret eſſe proficuum, coactus tandem armis decernere, lõge viribus impar, vicit Imperatorem, iam ſolum turpi fuga lapſum, ſuæ conſulentem ſaluti. Coacta quoque fugere Imperatrix ipſa Racheldis, in fuga ita eſt timore concuſſa, vt ꝓieciſſe ex vtero fœtum potius, quam peperiſſe dici poſſit infantem haud diu futurũ ſuperſtitem, quæ paucos ante dies imperatorio ornatu in Synodo viſa eſt omnibus admiranda, modo fugiens, nec tugurio contegi potuit ad pariendum. In hoc (inquiunt Annales Francorum) certamine contra Carolum, procul dubio cælitus dimicatum eſt. Nam, ſicut captiui inde abducti narrare ſolebant, apparente Ludouico, & his qui cum eo erant, tantus timor omnem exercitum

Ieiunioru[m] & litani[æ] contra h[o]ſtes vtili[ores].

Iudicia m[i]raculoſa.

Bona ca[uſa] validior quam ar[ma].

Fortunæ Imperato[r]ibus vol[u]bilitas.

Caroli inuasit, vt prius se victos putarent, quam ad pugnā venirent. Et quod maioris est admirationis, equorum latera, quibus insidebant, calcaribus tundebant, & cruentabant, & illi quasi ad stipitē ligati immobiles permanebāt. Armis quoque suis pugnabant, sed paucos vulnerabant, acies enim armorum quasi retusæ essent, neminem penitus lædebant.

III. *Iustitiam & iudicium Deo placere.*

D. Ludouicus eius nominis IX. Francorum Rex, quo tempore orationi vacaret, & supplex vtroque genu flexus pro more psalterium recitaret, quidam venerabundi accesserūt, vt pro scelerato, & facinoroso homine intercederent, veniamq; postularent; ipse autem criminis grauitate motus, tandem tectis allegationibus & fucatis testificationibus persuasus assensit. Dimissis à se intercessoribus, ad orationem reuersus, & inchoatam Psalterii lectionem prosequens incidit in illud Dauidis elogium: *Beati, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.* Qua sententia à Deo immissa perculsus, & grauitate criminis diligentius pensiculata commotus, ad se intercessores reuocat, ac iubet facin' ad iudicii stateram expendi; & si quidē venia dignum sit se remittere; cæterum si absque æquitatis lance integra remitti non possit, supplicio afficeretur. Quia vero his res cordi erat, vehementius instant apud Regē, afferentes clementiam rigori iustitiæ esse præferendam, at dignam tanto Rege edidit sententiam: Reū plectere & merita pœna afficere, rigorē non esse iustitiæ, sed vere beneficium clemētiæ, atq; adeo vt cui licet criminum auctores castigare, nec castigat, perinde esse, ac si reum se atq; auctorem, ac scelerū protectorem & patronum se constituat. Qua sancti Regis propagata sententia, nemo ad eius opem implorandam, nisi qui iusta & æquabili causa fulciretur, ausus est postea accedere. Quo illustri exemplo discimus, Dei iudicium ob oculos, & iustitiæ pōdus in manibus habendum, si tuti & vere reges esse velimus: contra qui iura temerant, nec Deum timēt, effici timidos & indignos non modo Regis, sed omni moderatoris ac iudicis officio.

V. *Theophilus Imperator iustitiæ cultor.*

Theophilus Imperator, quia iustitiæ cultor erat, grauem se & inexorabilem delinquentibus præbebat. Singulis igitur hebdomadibus eques per forum cum satellitibus imperatoris in ædem Deiparæ Blacherniam iuit. Etsi enim sacris imaginibus honorē non habebat, Seruatori tamen & Dei matri se fidem seruare profitebatur. Cum autem sic in publico versaretur, facilis aditu fuit, rerumque venalium curam habuit, & quanti quæq; venderentur, curiose indagauit. Quod si qua magno venirent, præfecto de iis interrogato vel Magistratū abrogabat, si peccasset, vel obiurgato eo, quid agēdum esset, præscribebat. Sic igitur aliquando prætereuntem mulier quędam accessit, quæ sibi iniuriam fieri à Drungario Biglæ querebatur (is Augustæ frater erat, nomine Petronas) qui cū in vicinia habitaret, ædibus in altum educendis, suis luminib. obstrueret. Ac illa sic Petronam accusabat. Is vero ab Imperatore accersitus; &, quid mulier diceret, interrogatus, nugas eam agere dixit. Tum Imperator; Caue, inquit ne denuo eadē de re me appellet, quod tibi bono non est futurum; ac mulierem ad Petronam abire iussit, & nisi ei damnum resarciretur, ad se redire. Quod cū illa fecisset, neq; à Petrona quicquam impetrasset, re desperata rursus Imperatorem interpellauit. Is statim quibusdam senatoribus mandauit, vt viderent, num damnum mulieri daretur? Abiere illi statim, damnumque cognitum Imperatori renunciarunt, qui in forum progressus, atque ibi certo loco stans, Petronā vestibus direptis, & in tergo & in pectore verberari iussit, & quæ in fraudem mulieris struxerat, destrui, materiamque & solum ipsum mulieri attribui.

Vicini luminibus obstruere non licet.

Seueritas Imperatoria aduersus iniustitiam.

V. *Eiusdem Imperatoris Theophili actus iustitiæ eximius.*

Narrat Cedrenus de milite quodam, qui manu promptus equum habuit egregiū, cuius opera sæpe ex prælio incolumis redierat. Huius equi amore captus dux, sub quo is militabat, hominem timiditatis accusatum apud Imperatorem exautorat. Cum autem Theophilus Imp. equū insigni virtute cuperet habere, & missis in omnes partes mandatis talē sibi quæri atque afferri iuberet, eam nactus occasionem dux iste, militi ei equum inuito adimit, & tanquam suum Imperatori mittit. Post, cum necessitas belli plures milites requireret, mandatoque Imperatoris omnes, qui arma ferre possent, in exercitum allegarentur, ille etiam miles arma sumpsit, & in prælio fusis suis, quod equum, à quo conseruari consueuerat, nō haberet, occubuit, vxore & liberis relictis. Vidua amissi mariti desiderio accensa, & quod necessaria pupillis suppeditare nequibat, iustitiæ Imperatoris fama instigante Cōstantinopolim venit, Theophilumque ad templum Blachernense equitantem de more conspicata mariti sui equo vehi, cōcitato cursu aggressa frenum equi apprehēdit, suum hunc esse vociferans, & non alium, sed ipsum Imperatorē cædi mariti sui causam præbuisse. Perterritus Imperator manere eā iubet, dum in palatium ipse rediret, ac reuersus statim ad se vocat, ac de re tota accurati' inquirit. Quam cum eā à principio ad finem vsque recitaret, illico etiā dux ille sistitur, & muliere iussu Imperatoris occultata, de equo acriter interrogatur. Quem cum asseueraret suum fuisse, neq; raptu paratum, producitur extra velum mulier, reum de vi peractura. Qua is conspecta diriguit, & aliquandiu mutus adstitit; tandemq; ad se reuersus, supplex pedib. Imperatoris sese aduoluit, lacrimans, ac peccatum confitens. Ergo Imperator eius facultates viduæ, eiusque liberis hæreditario addicit: ipsumque dignitate spoliatum exilio perpetuo damnat. Adeo infensus erat & iis, qui iniuste opes parare intenderent.

Georg Cedren. in Theophilo Zonar. to. 3.

Ducis in proprium militem iniquitas.

Mulieris factum audax.

Imperatoris patientia & æquitas.

Raptoris violenti pœna.

VI. *Sancti Canuti Danorum regis infracta æquitas.*

Saxo Gră. lib. 11. hiſt. Danica ap. Sur. 10. Iul. c. 3. vitæ S. Canuti.

Iuſtitia à S. Canuto Rege in integrum reſtituta.

Canutus, Haraldo defuncto, Danorum Rex factus, cum magnatum inſolentia ſolutos hebetatoſque priſci iuris neruos aſpiceret, omnibus ingenii modis ad reparandam patrii moris diſciplinam connixus, probatioris iuſtitię cultum ſeueriſſimis edidit inſtitutis, contuſumque & labētem æquitatis tenorem in priſtinum habitū reuocauit. Non ſanguini, nō neceſſitudini, quo minus iuſte ſe gereret, indulgentiam habuit, nullius amicitiæ aut familiaritati impunitatem iniuriæ tribuit; ſed omnia antiquæ conſuetudinis momenta præcurrens, labefactatum iuris vinculum tenaciſſimo nexu adſtrinxit, ac paternæ ſeueritatis veſtigia ſollicitus vſurpauit.

TIT. XL. De Fortitudine, tertia virtute Cardinali.

Fortitudo autem eſt virtus, qua labores, dolores, aliaq; vitæ pericula & incommoda, etiam mors ipſa conſtanter ſuſcipiuntur, & perferuntur.

Gen. 14. *Hac virtute munitus erat Abraham: cum enim audiſſet nepotem ſuum Loth captum eſſe, aſſumptis vernaculis ſuis, & aliquot aliis irruit nocte in quatuor Reges, qui ceperant illum, & percuſſis hoſtibus reduxit.*

1. Reg. 17. *Dauid adhuc adoleſcens, paſcens patris ſui gregem, fortiter ſuperauit & interfecit leonem, vrſum, & poſtea Goliath Philiſtæum.*

Iudic. 14. *Samſon leonem manibus inermis lacerauit: & alia multa fortitudinis opera fecit.*

2. Mach. 10. *Viginti iuuenes ex his, qui cum Iuda Machabæo erant, accenſis animis propter hoſtium blaſphemiam viriliter acceſſerunt ad murum, & feroci animo incedentes aſcendebant.*

2. Mach. 7. *Admiranda fuit conſtantia & fortitudo ſeptem fratrum Machabæorum, necnon matris eorum, quæ filios hortabatur ad mortem potius, quam contra legem peccent.*

Act. 4. & 5. *Quanta fuerit D. Petri, D. Ioannis, & aliorum Apoſtolorum fortitudo, videre eſt ex Actibus eorum.*

1. Cor. 11. Act. c. 20. & 21. *Quam fortis conſtanſq; fuerit D. Paulus, perſpicere licet ex eius epiſtolis & Actibus Apoſtolorum.*

EXEMP. I. *Fortitudo & conſtantia animi Euſebij Epiſcopi.*

Theodoret. hiſt. Eccl. lib. 2. c. vlt.

ADmirabilis Euſebius Epiſcopus Samoſatenſis, ſtrenuus veritatis pugil, cui cōmune decretum de coeſſentialitate creditum erat, cū cerneret conuentis non ſtari, reuertitur in cōmiſſam ſibi vrbem. Sed Ariani metuentes à ſcripturæ teſtimonio, perſuaſere Imperatori (Conſtantio nimirū, qui Epiſcopos cogebat coeſſentialitatem abnegare) vt ad Euſebium mitteret illos, qui celerrime reſponſa ſolēt referre, quod crebro in curſu equos mutent: quorum cum vnus cum Imperatoris mandatis ad illū veniſſet, Nō eſt integrum mihi, inquit admirabilis Euſebius, reſtituere cōmune depoſitum, niſi congregatis vniuerſis qui mihi commiſerunt. Quo renunciato, inflammatus ira Imperator, litteras illi miſit, quibus petebat decretum ſibi mitti, cum adiunctis minis, ni faceret, amiſſurum eum dextrum manum. Hæc tamen ad perterrendum illum tam vehemēter ſcripſerat; nam tabellario, ne faceret, fuerat imperatum. Cum igitur reſignatis litteris vidiſſet diuinus homo, quid ſupplicii interminaretur ſibi Imperator, prolata vna cum dextera manu etiā læua; Seca, inquit, ambas; nā commune decretū non reſtituam, tam clarum teſtimonium Arianæ prauitatis. Hāc illius cognitam fortitudinem admodum admiratus Conſtantius, laudare nunquam deſtitit. Nam & inimici admirantur aduerſariorum excellentias, compulſi magnitudine actionum.

Veredariorum vſus.

In cauſa Dei nulli minis ce[dendum] est.

Virtus [etiam] hoſtibus eſt adm[ira]tioni.

II. *Traiani Ducis animi fortitudo.*

Idem lib. [5.] cap. 33.

Valens Imperator cum in Thraciā veniſſet, Cōſtantinopoli diutiſſime moratus belli gerendi rationes inibat. Interea Traianum ducem cum exercitu aduerſus barbaros mittit. Qui cum victus reuerſus eſſet, conuicia illi Imperator facere, & exprobrare mollitiem ac timiditatem. Tum ille libere, vt virum fortem decebat; Non ego ſum victus, inquit, ſed tu victoriam corrūpis, Imperator, qui aduerſus Deum aciem inſtruis, & fortunam belli concilias barbaris. Quia enim tu bello perſequeris eum, trāſit ad Barbaros, quem & victoria ſequitur, conſequunturque eam Deo duci parentes. An te fugit, quos eccleſiis exegeris, & quibus illas commiſeris? Hæc ita ſe habere affirmabant, & alii duces, Arintheus & Victor, petebantque ab Imperatore, ne ſuccenſeret reprehenſionibus coniunctis cum veritate.

Libertas ducis [e]rga ſuum Imperator[em]. Victori[a] quitur [Deo] obſequ[en]tes.

III. *Hormiſdæ præclara fortitudo.*

Theodo[ret. lib.] 5. hiſt. ec[cl. c.] 39. Trip[art. lib.] 10. c. 31.

Iſdigerdes Perſarum Rex variis tormentis fruſtra tentauit pugilum martyrum fortitudinem. Inter alios fuit illuſtris admodū Perſa nomine Hormiſda, gente Achæmenides, cuius pater præcipuas geſſerat præturas. Hunc cum Rex cognouiſſet eſſe Chriſtianum, accerſitū abnegare iubet Seruatorem Deum. At ille, neq; iuſtum eſſe, neque vtile imperium regis dicere: Nam ſi quis didicerit omnium rerum Dominum Deum contemnere, & illum abnegare, facile ipſum etiam Regem deſpecturum eſſe, qui certe homo ſit, mortalis conditionis. Quod ſi pœna dignus habetur, ô Rex, aduerſarius aliquis regni tui; quāto eſt maiore dignus, qui omnium rerum factorē abnegarit? At Rex, quem æquum fuerat admiratione perſequi ſapientiſſima dicta, ſpoliauit illum & opibus & honore, & ducere nudū camelos, qui in exercitu eſſent, re none ſolummodo incinctum imperat. Poſt multos vero dies deſpiciens de teſtudine Rex, vidit optimum illum virum vſtulatum ſolis æſtu, & puluere reſperſum; tum recordans paterni ſplendoris, accerſi ad ſe indutum linea tunica mandat, ratuſq; cum priore malo, tū illa ſua benignitate molli-

Quant[um] facinus Deum [ab]negare.

mollitum esse animum ipsius: Nunc saltem, inquit, contentionem pone, & abnega fabri filium. Sed Hormisda diuino repletus feruore tunicam dirupit, & abiecit cum his verbis: Si ideo me sperasti pietatē deserturum, habe tibi donum tuum vna cum impietate. Hac illius visa fortitudine, Rex eiicit regia nudum.

IV. *S. Ambrosius moriturum se potius in ecclesia, quam eam inimicis traditurum intrepide profitetur.*

Valentinianus iunior à Iustina matre in hæresi Ariana educatus, cū Ambrosio super opinione, qua imprudens imbutus fuerat, communicat, ratus, si eū in suam sentētiam perduxisset, facile se alios superaturum. At vero Ambrosius reuocat eum in memoriā pietatis paternæ, & vt hæreditatem, quam ab eo acceperat, integram seruet cohortatur. Exponit ei præterea doctrinarū differentiam, & quomodo hæc cum doctrina Domini, Apostolorum prædicatione consentiant: illæ legibus ecclesiæ Spiritus sancti instinctu sancitis perspicue repugnēt. Adolescēs vero vtpote adolescens, & a matre errore cœcata incitatus, tantum aberat, vt Ambrosii assentiretur orationi, vt etiam iracundia inflammatus ecclesiæ parietes turmis peditū tum graui, tum leui armatura tectorū circumsederet. Vbi autē fortissimum illum Christi bellatorem his rebus minime perterrefactum videt, (eas enim pro laruis, quę ad terrendos adolescentulos obiici solent, habebat Ambrosius) tandem bile commotus, palam dat ei mandatum, vt è sacris templi vestibulis egrediatur. Tum Ambrosius: *Nō sum,* inquit, *volens istud facturus, neq; ouile ouium traditurus lupis, neq; blasphemiæ auctoribus sacrosanctum Dei templum proditurus: sed si libet me interficere, hic intus vel gladio, vel cuspide hasta confodito. Sum enim cupide & libenter hanc cædem excepturus.*

V. *Beniuoli ex animi fortitudine honorum cōtemptus.*

Eo tempore, quo Valētinianus imperator adhuc iuuenis in Italia erat, Iustina eius mater cū Arianis sentiens negotiū facessebat Ambrosio Mediolanēsi Episcopo, & ecclesias disturbabat Nicæna dogmata alterare, & magno studio Ariminensis synodi fidē confirmare satagens. Cum autem Ambrosius contrarium ageret, moleste ferens accusauit eum apud filiū, quasi contumelia ab illo affecta esset. Valentinianus accusationem hanc veram esse ratus, militū copias tanquam iniuriam matri allatam vlturus, ad ecclesiam mittit. Illi ecclesiam obsidentes violenter irrumpunt, & Ambrosium eadē hora in exiliū eum abducturi trahunt. Plebs ecclesiæ circumfusa militibus resistit, priusq; mori statuit, quam sacerdotem negligere. Ob hanc causam Iustina magis adhuc incensa, conatus suos lege promulgata corroborare studet. Accersit ad se Beniuolum, qui tum legum scriptoribus præerat, iubetq; vt quam velocissime legem conscribat, qua fides in Ariminēsi synodo lecta confirmaretur. Quum ille rem hanc detrectaret (adhærebat enim ecclesiæ Catholicæ) hortatur eū, & maioris honoris ꝓmissionibus allicit. Beniuolus vero detractum sibiipsi cingulū ante pedes Imperatricis proiicit, dicens, se neque præsentem sibi neq; ampliorem aliquem honorem pro mercede impietatis vindicaturum: cum itaque ille haudquaquam quod imperatrix volebat, facere sustineret, alii ad legis huius positionem seruiunt. Lex illa hortabatur eos, qui cum Ariminensi synodo & illis qui postea Constantinopoli congregati fuerunt, sentiebant, vt intrepide conuenirent: ac mortem illis cōminabatur, qui vel id impedirent, vel legi isti aduersarentur.

Recedendū ab officio magis, quā ab æquitate.

VI. *Libertas animi S. Danielis martyris.*

Ex lib. 2. Seraph. Relig.

S. Daniel vnus è septem martyribus, qui in Cepta Africæ ciuitate coronati sunt, ad fidem Christi prædicandam missus, & coram Agarenorum rege constitutus, dicebat ei intrepide, atque constantissime hæc verba repetebat: Nihil inferius terra, nisi mors & inferi, hæc quæ videmus hic, fragilia figmēta sunt, & inania simulacra. Vre, tunde, lania; idola tua non adorabimus, Christum verum Deum confitebimur cum Patre & Spiritu S. vnum. Potes corpora ista absumere; facere autem, vt aliud sentiamus aut loquamur; non poteris; quo magis nos affligis, magis æterna vita dignos efficis; dum nocere arbitraris, prodes; tua sæuitia nostra est gloria; quia soluti de terra, ad cœlum tollemur: libet interimi, vt cum Christo viuamus: Ita nos in isto fidei agone voti nostri compotes erimus.

Martyrum voces cœlo dignæ.

VII. *Constantia Ruffinæ & Secundæ sororum.*

In vita earū apud Sur. to. 4. Iul. o.

Cum Archesilaus Comes, tyrannus, Ruffinam & Secundā sorores virgines à virginitatis palma, quā Deo consecrarant, & ab amore & cultu Christi filii Dei separare contenderet, tum Donatus eius præfectus Secundam iubet acciri, vt Ruffina soror eius, ipsa præsente, flagellis cæderetur. Sperabāt enim sacrilegi illi, Secundā terrore prostratam ipsorū persuasionib assensuram. Vt vidit autē Secunda Ruffinam flagellari, clamauit ad Iudicē: Quid agis scelestissime, hostis regni cœlorū? Cur sororem meā gloria afficis, me vero eius gloriæ nō pateris esse participē? Præfectus ait: Vt video sororē tuam insania superas. Secunda respondit: Nec soror mea insana est, nec ego insanio, sed ambæ Christianæ sumus, & iustū est, vt simul cædamur, quæ pariter Christū Dominū confitemur. Gloria n nominis Christiani verberū ictib. augescit, & tot cōciliat coronas sempiternas, quot tēporariis flagellorū ictib. pulsatur. Præfectus dixit: Hortare potius sororem tuam, vt vos ab hac iniuria vindicetis, & sponsis vestris cum gloria nobilitatis vestræ restituamini. Secūda respōdit: Vanis terroribus niteris, & friuolis promissionibus vteris. Nobis virginitatis dignitas adeo cōperta est; vt magis optemus occidi, q̃ nos vinci patiamur. Præfectus ait: Si inuitis vobis erepta fuerit virginitas,

Gloria est pro Christo pati.

quid

Virginitas inuitis eripi nō poteſt

quid facturæ eſtis cum Chriſto? Secunda reſpōdit: Virginitas in corde puro exhibetur Chriſto F. Dei. Non poteſt virgo ſuam perdere integritatem, ſi nolit à iuſtitia deflectere. Vis autem illata perpeſſionē adfert: perpeſſio palmam præparat. Tu in cōſenſum noſtrum arma cepiſti, vt cogas nos velle, quod nolumus, & iis rebus delectari, quas execramur. Admoue ignes, gladios, flagella, ſaxa, fuſtes & virgas. Quot tu pœnas inferes, tot ego martyrii noſtri glorias numerabo. Quoties tu in nos violentia vteris, toties ego martyrii computabo palmas. Noſtra enim gloria eſt pœna, quam Chriſti amore perpetimur: nec poterit corruptio dici, quæ pro mentis tuenda integritate non timet ſui corporis facere iacturam. De conſenſu enim apud Deum iudicabitur, ſi quis voluntate dilexerit.

Virginea magnanimitas.

VIII. *Duorum adoleſcentum animi fortitudo.*

Ex litt. ann. Societ. ann. 1585. Prouin Mediol.

Genuenſis quidam adoleſcens, ſodalitio beatiſſimæ Virginis aſcriptus, cum duas ab inimico plagas, cui ſex annis ante pepercerat accepiſſet & quidē alteram in ore, inſigni deformiq; nota; comprehenſo à magiſtratibus percuſſore, cum iure iam poſſet agere, tantum abeſt, vt ad iuſtam vltionem nouis irritatus iniuriis exarſerit, vt ne dum quidem oblata occaſione ſit vſus: ne tandem molliter iræ ſuccumberet, cui aliquando fortiter reſtitiſſet. Nō minoris fortitudinis documentum in ira cohibenda ab alio ſodali datum eſt, qui cuiuſdam prædii frugibus iniuria priuatus, & conuitiis contumelioſoq; colapho laceſſitus, tametſi prima illa animi concitatione ferebatur ad cædem, & inuſtam ignominiæ notā cruoris effuſione delendam; nequaquam tamen, tegente & protegente Deo, iræ frena permiſit; ſed ingreſſus continuo templum, ſtratuſque ad Crucifixi redemptoris effigiem, vna eius vulnerum probroſæq; mortis recordatione, medicinam fecit recēti tumori, omnem ſubito ex animo deleuit iniuriam, & in amorem vertit iras: tanta ad ſanandos animos in Ieſu Chriſti cruce vis eſt.

Fortitudo anim duorum Sodalium.

Chriſti paſſio medela eſt impatientiæ.

Tit. XLI. De Temperantia.

Exemp. I. *Selimi Turcarum tyranni temperantia.*

Illeſcas in vita Leonis decimi. Petr. Ribad. l. 2. de Princip. c. 22.

SElimus immanis & ferus Turcarū tyrannus, qui dominandi cupiditate patrem fratreſque interemerat, mulierum pudori tanta cum modeſtia cōſuluit, vt cum Iſmaelē Sophi Perſarum regem cruento prælio fregiſſet, & in illius caſtris multas & peruenuſtas fœminas reperiſſet, ab illis abſtinuerit, eaſque ad ſuos maritos redire iuſſerit: quæ continentia ad curſum victoriæ perutilis fuit.

II. *Balduinus Comes Flandriæ, & poſt Byzantii Imp. aulicis ſuis exemplo, & verbo præit ad temperantiam.*

Iuſtus Lipſ. lib. 2. monit. cap. 17.

Libentius & Chriſtianos hic inſero & laudo: primumque inter eos Balduinum ex Flandriæ Comite Byzantii Imperatorem, qui annos triginta duos natus, in ipſo illo ætatis æſtu, ſic cōtinuit ſe & adſtrinxit, vt toto illo tēpore, quo ab vxore abfuit, nec impudicis quidem oculis mulierem ſit intuitus. Quod de illo totidē verbis, hoſtis eius alioqui Nicetas in hiſtoria conſignauit. Additq; etiam in aliis hanc caſtimoniam exegiſſe, *& bis quaqua hebdomade ſub veſperam proclamari iuſſiſſe: Ne quis qui alienam mulierem attigiſſet, dormiſſe aut cubuiſſe in palatio ſuo vellet.*

III. *B. Virginis imploratio arcet intemperantiam.*

Ibid.

Carolus octauus Rex Galliarum in reditu à regno Neapolitano (quod quæſiuit fortius, quam tenuit) cum oppidum aliquod Italiæ expugnaſſet: in militū direptione & diſcurſu, virginem perhoneſta forma ad pedes eius accidiſſe ferunt, tutelam à vi militū & cuſtodiam pudicitiæ ſuæ rogantem. Atque illum à militibus quidem ſeruaſſe; ſed vt iuuenē & talium rerum ſatis liberum, ſtatim oculos & cupidinem ad eam adieciſſe, & ſeductam in lectum abieciſſe, iam imminuendam. Ibi ea toto animo anxia videt tabulam in pariete ſuſpenſam, in qua diua Virgo puerum mundi ſeruatorem ſinu geſtabat: & ea oſtenſa, *Per intactam hanc virginem*, inquit *oro, adiuro, virgini mihi parce.* Mouit ita regem (non ſine diuæ illius numine) vt libidinem iam exilientem coerceret: & lacrymis etiam profuſis, ſolo amplexu proſecutus liberam dimiſerit cum dote quingentorum aureorū: ſed & propinquos, aut affines captos ei donauit.

Pugnan… provirg… tate ret… da, libe… tem sui… ſuorum… meretu…

IV. *Eximium exemplum continentiæ, fortitudinis ac magnanimitatis Gonſalui Ducis.*

In eius c. 72. P… baden. l… de Pri… c. 22.

Sed & Gonſaluum magnū Hiſpana ſtirpe merito celebrauerim: qui tot bellis, cum Regnum Neapolitanum ſuo regi vindicaret, conſenſu traditur nullam matronarum aut virginum temeraſſe, immo & oblatas aut offerentes ſe, nec nouum in tali potētia comiter reieciſſe. Atq; adeo cum pater quidam, vir nobilis, ſed pauper, duas filias ſcitas & lepidas ipſe ad eum perduxiſſet, ratus hac ſe via ad opes poſſe venire: admiſit quidem, ſed cauſa facti cognita, ſuas filias dote data nobilibus viris elocauit, à ſe tam integras, quam à parente.

Iuſt. Li… lib. 2. c.

V. *Franciſcus Sfortia princeps continet ſe reuerentia Virginis Mariæ.*

Fulgoſ. 4. c. 3.

Huic ſubiungam Franciſcum Sfortiam principē illuſtriſſimum, qui multarum virtutū ætate noſtra ſingulare exemplum fuit. Cum Florētini populi copiarum dux eſſet, vi capto Caſanoua oppido: quidā milites inſigni forma puellam captiuā ducebant clamantem, vt ad primarium ducem deduceretur. Ad eum perducta, interrogante Franciſco Sfortia, Quamobrem ad ſe venire cupiiſſet? reſpondit, vt eius voluntati obſequeretur, modo incolumem eam à militum iniuria ſeruaret. Cum forma inſignis videretur, & ætatis flos ipſi eſſet, parum ſe erraturum Franciſcus putauit, ſi volente ea potiretur: Itaque in lectū eam noctu ſecum adhibuit: & cum appropinquare atque eam complecti vellet, puella lacrymarum

B. Virg… inuoca… tutum… ginitat… ſidium…

num plena ad virginis Dei matris imaginem cōuersa (quam lecto è more affixam Franciscus singulari veneratione colebat) rogauit, vt per illius, quæ in tabella erat, venerationem, item per famam, quæ de ipsius bonitate apud omnes erat, ne eam virginitatis honore priuaret, sed marito intactā potius restitueret, qui cum aliis captiuis in vinculis custodiebatur. Adeo ingens Francisci continentia fuit, vt quanquā & formosam, & puellam in bello captam, nudā prope se in lecto sentiret, pudicitiæ eius conspectu studio, statim lecto prosiluerit, maneque accersito à se viro eam publice restituerit, adiurans nihil cum ea sibi fuisse. Scipionem in pari facto non solum imitatus est, sed etiam, quod in ætatem minus bene moratam peruenisset, iudicio meo superauit. Præsertim cum illud accedebat, quod cum nobili orta genere esset, quæ ad Scipionem perducta fuit, Scipioq; in vrbe libera viueret, fortasse ex violenta mulieris pudicitia censuræ iudicium expectare potuisset: At in Francisco nihil prorsus erat, quod eum ab explenda cupiditate, si abesset naturæ bonitas, ob vllam metus suspicionem continere deberet.

[Margin: Francisci continentiæ & Scipionis Africani comparatio.]

V. *Stupendum facinus Blancæ Matronæ Italicæ.*

Firmus etiam fundatusq; ille amor, qui in Blanca Scardeonia Italica matrona, ad stuporem apparuit. Captum Bassianum erat, in agro Patauino municipium, ab Actiolino immanis sæuitiæ tyranno: atque ibi dum fortiter repugnat maritus Blancæ, interficitur; ipsa etiam in armis virilib marito iūcta, & simul pugnans, capitur. Adducta igitur ad tyrānum, & armis exuta, formosissima mulier apparuit; & accensus libidine potius, quam amore, potiri statim voluit. Illa abnegat, precibus, minis & terroribus immobilis: donec advim tyrannus se parat: quod intelligens, astu ad fenestram se subducit, & præcipitem ex ea iecit; non tamen vel sic obiit: ad aliud facinus superuixit, quod fuit tale. [C]um enim sanguine fœdata & semianimis, sublata Actiolini iussu esset, & in lecto reposita, curataq;: post dies aliquot iterum tētata recusauit, & eundem animum vitæ potius, quā pudicitiæ perdendæ, sibi esse testata est. Ab irato igitur constringi ligariq; iussa, violata, contaminata est (qui enim posset illa castitas) sed tamen dedecori huic superesse noluit, & fortius quam aliqua Lucretia, cum ad mariti sepulchrum iisset, alleuato & suffulto lapide, super fœtidum cadauer se proiiciens, atque id amplexa; *Teneo te, inquit, mi anime: quis tyrannus vltra auellet? maneo, accipe fidam tuam Blancam, corpore & funere nunc iunctam.* Dixitq; & fulcrum reuellens, caput sibi contriuit, & spiritum tenuem & exiturientem emisit.

[Margin: ...lieris ...nani... ...s & ...tudo.]

TIT. XLII. De Clementia.

Israelitarum decem tribus, cum cepissent Iudæorum hostium ducenta millia mulierum & puerorum, peperceruunt eis, & vestitos atq; refectos ad propria remiserūt. [Margin: 2. Paral. 23.]

Catechist. hist. Pars IV.

Christi Saluatoris quanta clementia? in horto comprehensus à militibus, Malchum cuius auriculam Petrus absciderat, solo attactu curauit. [Margin: Luc. 22.]

EXEMP. I. *Clementia Constantini magni.*

CONstantinus Imperator Princeps fuit admodū præstans, & in eo clementiæ virtus insigniter enituit. Huius statuam turpiter deformatam furiosi quidam deiecerant: cumq; Imperatoris familiares ac domestici quidam ei dicerent, hanc iniuriā in ipsum factam, & eum instigarēt ad exemplum seueritatis in illos edendum; subridens, manuq; per vultum ducta, *Ego*, inquit, *nullum vulnus sentio.* [Margin: Apud Petr. Riba deneira. de Principe Christiano li. 2. c. 18]

II. *Theodosii Magni clementia.*

Cum populus Antiochenus missum à Theodosio Præfectum leui de causa peremisset, & eam ob rē ex illis multi detinerentur in custodia, multi profugissent, & reliqua ciuitas periculo cōsternata in magno esset metu; Flauianus Episcopus Antiochenus, omnium ciuium nomine legatione fungēs, Imperatorem adiit, pro remissione criminis supplicaturus. Pepercit clementer Theodosius; factaque cōdonatione, vrsit vehemēter Episcopi ad suos reditum, ne ex reditus sui tardatione tristitia prolongaretur, sed de venia certiores, ab anxietate & dolore, quo tabescebant, respirarent: qua benignitate Theodosius non tantum Antiochenorum ciuium, sed etiam omnium qui imperio eius parebant, animos ad sui amorē & beneuolentiam pellexit; Et principis non minus pii & clementis, quam fortis & magnanimi, gloriā cōsecutus est. Idem Imperator legē sanxit, cuius hæc est formula: Si quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus improbo petulantique maledicto nomina nostra crediderit lacessenda, ac temulentia turbulentus obtrectator temporis fuerit: eum pœnæ nolumus subiugari, neq; durum aliquid neq; asperum sustinere: quoniam si id ex leuitate processerit; contemnendum est: si ex insania; miseratione dignissimum: si ab iniuria, remittendum Vnde integris omnibus ad nostram sententiam referantur, vt ex personis hominum dicta pensemus, & vtrum prætermitti an exquiri debeat, cēseamus. Hæc legis verba clementissimo Imper. digna.

[Margin: D. Chrys. hom. 20. ad Pop. Antioc. Flauiani Episc. Antiocheni legatio ad Theodosium magnum.]

[Margin: C. Theod. li. 6. tit. . l. Si quis Imper.]

III. *Caroli Magni indulgentia.*

Carolus Magnus gloriam & gratiam hac quoq; virtute collegit. Pipinus eius filius in patrem coniurauerat, res clara erat, ignouit: fecit iterum, ignouit: at ne tertium tamen tam lubrica mens laberetur, adstringendū religione censuit, & monachū eum fecit. Duplici beneficio, & veniæ, & viæ ad melius regnum ostensæ. [Margin: Fulgos. l. 5. c. 9. Egnat. li. 5. c. 9.]

IV. *Ludouici Pii Imperatoris clementia.*

Ludouicus Pius Imperator Theodulphum Episcopum Aurelianensem (cuius consilio & instinctu à Lothario filio, regno pulsus, & in custodiam traditus erat) cum aliquamdiu in carcere habuisset, [Margin: Albe. Crāt. li. c. 27. Metrop.]

illæsum dimisit, vnico hymno, *Gloria, laus, & honor tibi sit Rex Christe, redemptor, &c.* placatus.

V. *Alphonsi Regis Neapolitani Clementia in hostes.*

Pet. Ribadeneira de Principe Christiano lib. 2. c. 18.

Pand. Collennut. l. 6. hist. Neapol c. 8.

Inter cætera virtutum ornamenta quibus claruit Alphonsus Neapolitanus Rex, eluxit maxime ea clementia qua vsus est in hostē suum Antoniū Caldoram, filium Iacobi Caldoræ, celeberrimi quondā Ducis, & Regi, prout & filius, infensissimi. Cū ergo multi auctores & suasores essent Regi, vt bello captū tanquā hostem hostisque filium, qui datæ fidei iura sæpenumero temerasset, capite plecti iuberet; nō acquieuit, verum vita & pristina dignitate donatū & magno affectum honore, in aulicorū, & intimorum suorum numerum retulit. Notant autē historiarum scriptores, hanc clementiā Alphonso Regi, vt regno Neapolitano potiretur multum profuisse. Nam hac benignitate non amici tantū in eius obsequio confirmati sunt, sed & hostes plurimi tam singulari mansuetudine victi, vt lenissimi & mitissimi Principis imperio colla lubenter subdiderunt.

VI. *Cazimiri Ducis magna clementia in subditum.*

Iustus Lips. in Monit. lib. 2. c. 12. Mon. 13.

Ludus aleæ quam periculosus.

Nec nimis seuerum est, quod addam. Cazimirus erat Dux Sendomiriensium, potens Princeps, idemque postea Rex Polonorum. Visum illi aliquando fuit tempus ludo fallere, & domesticum quendam suum, Ioannem Conarium Equitem, ad aleam vocat. Ille paret, ludunt, alternat fortuna: & tandē cum multa nox esset, atq; incaluissent, placuit vno iactu de tota summa decidere. Is felix Cazimiro fuit: & pecuniam totā ad se attraxit: Indignatus Ioannes, & sorti suæ iratus, per calorem, principem inuadit, & fortiter os eius depalmat. Clamor & ira omniū, Famulus dominum, eques hunc principē? Capitale erat: sed beneficio noctis elabitur, & mane tamen captus reducitur, & Cazimiro sistitur puniendus. Ille re bene considerata, in prudentē hunc sermonē erupit: *Amici, iste minus quā ego peccauit: immo quidquid peccatū est, est meum. Calor & subita ira (cui nec sapientes semper pares sunt) transuersum eū egit, & mentē ac manum mouit: ego causam cur præbui? Immo tu Ioannes nō veniam à me solū sed gratiam accipe: vtili castigatione me docuisti, ne quid in posterū indignū principe committā, & intra decori ac grauitatis metas me sistam.* Ita dixit, fecitq;. O clemētiam, ô patientiam, ô prudentiam! omnes hæ virtutes concurrunt, sed primas tamen prima me iudice ferat.

Alea Principibus indigna & indecora.

VII *Alphonsi Regis Aragonij benignitas.*

Baptista Fulgos. li. 5. cap. 1.

Alphonsus Aragonius Siciliæ Rex cum vrbē Caietā obsideret, Caietani, vt in eiusmodi casibus nōnunquam fieri contingit, commeatibus parcere cupientes, imbellem ætatem mœnibus exegerant qui senum, mulierum atque puerorum numerus, cū ab hoste minis saxisq; ad vrbem repelleretur, neq; eos Caietani recipere vellent, inter duos hostes miseri mortales cōstituti, planctu & lacrymis omnia replebant. Quam rem posteaquā Alphonso exploratores retulerunt, omnib. qui in exercitu erant suadentib⁹, vt hæc ætas in vrbem repelleretur, quoniā non ipsorum culpa, sed Caietanorum obstinatione, quorum sanguis ipsi erāt, in eam necessitatem cōpulsi essent: ipse insigni Rex pietate, contra omnium sententiā recipere eos constituit, affirmans malle se regno depelli, quam tot præsertim innocentium hominū, cū seruare eos posset, mortis attulisse causā videri. Itaq. ad se vocatos omnes cum ante, vnde alerentur, dedisset, quo vellent, se recipiendi potestatem fecit.

Caietanorum obsidio.

Imbecillis turba à C[aietanis] ...cta huma[ni]ter ab hos[te] habetur.

VIII. *Eiusdem beneuolentia erga pauperculam.*

Idem ibid.

Mos erat Alphonso, quocūq; in loco Eucharistiā ferri perspexisset, relicto equo quo ferebatur, pedib. eam prosequi, in locum quo perferebatur. Dum hoc peragit, contigit semel in vetulæ domū ingredi, sanguinis fluxu laborantis. Cum autē certior factus esset eiusmodi morbo plurimum Iaspidem conferre, misit statim, qui vnum quē habebat perferret, ipseque mulieris manui eum inseruit. Breui autē liberata anus, cū post aliquod tempus ad Alphonsum venisset, gratias pro accepto beneficio actura, excusauit se, quod iaspidem nō retulisset, ne ei daretur vitio, quia sinistro casu eum amiserat; cum autem, qui astabant, grauiter eam increpassent, subridens Alphonsus, Mater, inquit, mea, hi qui qui valetudinis suæ nullā habent rationem, mirantur, si tu, vt valere possis Iaspidem retinuisti. O humanitatē insignem, regem clarissimum! cum vetula tā humane vrbaneque se gerere.

Venerab[ilis] Euchar. [ve]neratio.

Iaspis m[edetur] fluxu sanguini[s].

Iocus v[rba]nus & r[e]gius.

IX. *Quantum prodest clementia, tantum nocet inclementia.*

Hiero. S[urita] lib. 4. A[n]nal. ca. 2[...] Petrus [Ri]bad. lib [...] de Prin[cipe] cap. 19.

At quemadmodum clementia & animi lenitas maxime grata est: ita è diuerso seueritas nimia, ingrata & detestabilis. Illa enim est, quæ sæpe auctorē suum in discrimen coniicit: sicut Carolo Siciliæ regi accidit. Is enim, postquam ab illo regnum defecerat, Gallis in peruulgato illo vespere, quem Siculum vocant, contrucidatis, Messanam cum exercitu venit, eamque arcte obsessam sic pressit, vt Messanenses, cum Caroli Regis viribus & copiis obsistere non possent, desperantes defensionem, legatos de impetranda venia ad eum miserint, & honestis quibusdam ac leuibus conditionibus suppliciter postulatis deditionem obtulerint. Sed Rex illos in extremam necessitatem redactos videns, suasque manus effugere non posse, preces eorum respuit, & iracundum ac stomachi plenū responsum dedit. Messanēsis ciuitas stomachosæ responsioni indignata in eā desperationē venit, vt statuerit, ante flammis ardere, & funditus euerti, quam se tam inhumano & immani Regi subdere. Egressi igitur ciues, & se ipsos cohortantes, cum exercitu Regis prælium ineunt, legiones dissipant, hosteq; fuso & deuicto obsidionem soluūt. Ex quo factū vt vniuersum Siciliæ regnum, in libertatem vindicatum, temeritate sua

Rex

Rex Carolus amittens, in Petri Aragoniæ Regis potestatem venerit, sub qua ad hoc vsque tempus plusquam trecentis annis permansit.

X. *Exemplum notabile inclementiæ.*

[Ma]lg.li.5. [M]eyer.lib. annal.

Huic affine est illud Ludouici Maleani Comitis Flandriæ, exemplum maxime memorabile; de quo hæc apud historicos legimus: Cum Gandauensem vrbem, quæ ab eo desciuerat non longe ab ea castris positis Comes obsideret, in magnam populum Gādauensem rerum necessariarū penuriam coniecerat: Itaque spe auxilii destituti, missis oratorib⁹ supplices rogarunt, vitam vt ciuibus donaret, cætera voluntati suæ reseruaret. Ludouicus ad hæc superbe respondit, nullam se aliam conditionem admittere, quam vt in omnibus principis sui potestati se submitterent, & mistæ viris mulieres, pedibus nudis, abiectis exterioribus vestimētis, fune collo inserto, extra vrbem ad eius pedes veniā postulaturi se abiicerent; id cum egissent, deliberaturum se, quid facto opus esset. Quo responso tam acerbo commota ciuitas decreuit in acie potius fortiter mori, quā per summam contumeliam tam superbo & crudeli principi se dedere. Eruptione igitur facta, cū quinque millium hominum numerū non excederent, magnamque tormentorum vim in curribus & simul paucorum dierum cibaria secum deferret; Christiana prius confessione lustrati, Deo eiusq; iustitiæ ac orationibus & lacrymis afflictissimæ ciuitatis confisi, aduersus Comitem & Dominum suum agmen direxerunt: qui munitis iam castris, cum circiter triginta hominum millibus in eos impetum fecit: ipsi vero omnibus tormentis vno tēpore in Comitis exercitum explosis, castris simul egressi, sublato ingenti clamore, tanto animorum ardore in eum irruerunt, vt temporis momento non absque sanguine omnes eius copias fuderint ac profligarint: fugientes autem insecuti, superueniente nocte cū eis Brugensem vrbem ingressi sunt. Nec abfuit multum, quin ipse Comes caperetur; sed nocte & vili paupercula mulieris casa tectus miraculo velut quodam elapsus est. Amisit in clade præter Brugensem vrbem alias plures sui principatus ciuitates.

De septem donis Spiritus Sancti. Sic autem vocantur, quod singulariter Spiritus S. operatio, & assistentia in iis eluceat, qui hæc dona perfectius habent.

TIT. XLIII. De dono Sapientiæ.

Gen.c.2.

Adam protoplastus cum à perfectissimo Deo perfectus homo fuerit creatus sapientem quoq; fuisse oportet. Cuius quidē indicia manifesta dedit, quando animantibus omnib. nomina apta, & illorū naturæ cōuenientia, indidit: nam cum rei naturam nomen proxime exprimere debeat, non cuiusuis est (vt in Cratylo docet Plato) nomina imponere, sed eius tantum, qui rerum essentiam optime perspectam habet.

3. Reg.3.

Salomon anno 11. in Regem electus, in somnis à Deo quidquid vellet petere iussus, non opes, non victoriam, non vitam longinquam petiit, sed sapientiam populos regendi.

Sap.li.1.c.5.

Eiusdem sapientiam Gentes omnes sunt admiratæ, cuius fama impulsa Nicanna Æthiopum regina Hierosolymam venit, audiuitq; regem nobilis hospes, & quem absens mirata fuerat, præsens venerata est, donauitque amplis muneribus: sed ipsa multo amplioribus aucta, veritatem scilicet adepta, quam tum omnis cæterarum Gentium mirabilis sapientia ignorabat.

EXEMP. I. *Alphonsus Aragonum Rex quanti fecerit sapientiam.*

Ant. Panor.

ALphonsus Aragonum Rex huius sapientiæ pretium nequaquam ignorabat, dum quodam tēpore à familiaribus rogatus, qui fieri posset, vt tantæ potentiæ, tantarumque opum Rex ad paupertatem aliquando deueniret? Sapienter respondit: Si sapientia, inquit, venditaretur. Tacite innuens empturum eam se; plurisque facere quam omnes diuitias, omniaque mundi regna.

II. *D. Antonii sapientia, etiamsi literas non didicisset.*

D. Athan. in vita eius.

Hoc sapientiæ dono exornatus fuit B. Antonius Magnus; de quo sic D. Athanasius; Erat, inquit, valde sapiens; & hoc in se mirabile habebat, quia cum literas non didicisset, ingeniosissimus & prudētissimus, immobilis & mansuetus erat. Aliquando enim philosophi duo Gentiles venerunt ad eum, putantes Antonium se posse decipere: erat vero in superiore monte. Quos cum vidisset, Paganos esse intellexit ex vultu: & procedens ad eos per interpretē ita cœpit loqui: *Quare vt tam lōge ad stultum hominem venirent, sapientes se vexare voluerunt? Illis dicentibus, non esse illum stultum, sed & nimium sapientem, vigilanter respondit: Si ad stultum venistis, superfluus est labor vester: si autem putatis me sapientem esse, & sapientiam habere, bonū est: imitamini quod probatis, quia bona conuenit imitari. Si ego ad vos venissem, vos imitarer: sed quia vos ad me quasi ad sapientem venistis; estote, sicut ego sum, Christiani.* Accesserunt philosophi, vtrumque mirantes, & acumen ingenii, & dæmonum expulsiones.

Virtus etiā barbaros ad se allicit.

III. *Pulcheriæ Augustæ sapientia.*

Sozom. hist. eccl. li. 9. c. 1. & Niceph l. 14. c. 2.

Admirabili quoque sapientiæ munere insignita fuit Pulcheria Augusta Theodosii iunioris soror: ea enim nondum decimumquintum ætatis annum egressa, supra ætatem sapientissimum ac diuinum spiritum accepit, & primo virginitatem suam Deo dedicauit, & sorores quoque ad idem vitæ genus insti-

instituit, ne forte virum quenquam alium imperio subinduceret, sed potius omnem æmulationis & insidiarum occasionem amputaret. Vt igitur, ea quæ constituerat, consignaret, ac Deum ipsum, ac Sacerdotes, omnesque subditos testes faceret voluntatis suæ, ex auro gemmisque pretiosis admirabile quoddam donarium & spectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua & imperio fratris, sacram mensam ecclesiæ Constantinopolitanæ dedicauit, idq; ipsum vt cunctis esset perspicuum, in frōte eiusdem mensæ litteris expressit. Fratrem vero potissimum docuit iustitiam & veram pietatem colere, assuefaciens eum crebro orare, ecclesias frequentare, ædes sacras Deo constructas, vasis, donariis & ornamentis locupletare; Sacerdotum ordinem, simulq; viros bonos, qui Christianorum legibus optime viuerent, plurimi facere. Quin etiam nonnullis eius religionem adulterinis dogmatibus, nouisq; rebus deprauare conantibus, vt firmiter ille in statu suo permaneret, ipsa quoque studio & sapientia sua hoc effecit.

IV. B. *Catharina Senensis sapientia anno ætatis decimo.*

Raimond. à Capua in vita eius, apud Sur. 29. Apr. to. 2

Beata Catharina Senensis ante decimum ætatis suæ annum missa aliquando fuit à matre ad pastorē parœciæ suæ rogatura, vt Missæ sacrificiū faceret in honorem Sancti Antonii: deditq; ei cereos & nummos, quos poneret in altari. Paruit Catharina, libēter exequens ea, quæ cederent ad honorē Dei. Mora autem illius Matri displicuit: itaq; vt ruborem ei afferret, *Maledicta sint*, inquit, *linguæ, quæ te nunquā redituram asserebāt.* (Sic enim illis in locis vulgo solent dicere.) Puella sapiēs, vt audiuit matrem ista dicentem, paulisper conticuit: deinde seorsum illam ducens, cum multa maturitate & modestia ita locuta est: Domina mater, si me quandoque videris tua iussa negligentem, cædas me virgis, quantū visum erit: id enim dignum & iustum est: sed quæso ne propter meas culpas cuipiam vnquam maledicas: nam neque tuam id decet grauitatem, & me summo animi mœrore afficit. His auditis, mater incredibiliter admirans pusillæ filiolæ tam sapientem admonitionem, non tamen volens id eam intelligere. Cur, ait, tam diu illic hæsisti: Respondente ea, se Missam auscultasse, quam ipsa celebrari mandasset, moxq; inde reuertisse domum: mater amplius ædificata, totum marito retulit. Ille vero gratias agens Deo, rem tacitus considerabat.

Filiolæ admodum pueris ad matrem sapiētissima admonitio.

TIT. XLIV. De dono scientiæ.

EXEMP. I. *S. Antonius diuina magis inspiratione, quam humano informatus magisterio.*

D. Athan. in vita eius, ap. Baro. to. 3. an. 28.

CVm aliquando mundi sapientes B. Antonium irriderent, quod literas ignoraret, tali disputatione eos confutauit, dicens: Responde mihi, quid prius, sensus an litteræ? & quis cuiusuis exordium? sensusne ex litteris, an litteræ oriūtur ex sensu? Illis asserentibus quod sensus esset auctor atque inuentor litterarum, ait: Igitur cui sensus incolumis est, hic litteras non requirit. Quis præsentium post hanc colluctationem non exclamarit, cū obstupuerint, & ipsi victi sint, tātam in imperito sagacitatem animi admirantes? neque enim vt in solitudine & montibus versatus, atque omnem ibidem exigens vitam agrestis & rudis erat, sed iucundus atque affabilis: sermonem, secundum Apostoli præceptum, diuino conditum sale proferebat, ita vt inuidia careret, & amore omnium potiretur.

II. *S. Ambrosius sacras literas ex Spir. S. reuelatione interpretatur.*

Paulin. in vita eius, apud Baro to. 5. Ann. an. Do. 39 26.

Ante paucos dies quam lectulo detineretur sanctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis, cū quadragesimum tertium Psalmū dictaret, me excipiente (inquit Paulinus) & vidente, subito in modū scuti breuis ignis caput eius cooperuit, atq; paulatim per os eius, tanquam in domum habitator ingressus est: post quod facta est facies eius sicut nix: postea vero reuersus est vultus eius ad speciem suam. Quod cū fieret, stupore percussus, obrigui, nec potui scribere quæ ab illo dicebantur, nisi postquam visio ipsa trāsibat. Dicebat enim in eo tempore testimonium scripturæ diuinæ, quod ego optime retinebam. Nā scribendi vel dictandi ipso die finem fecit: sed quidem ipsum Psalmum explere nō potuit. Ego vero, id quod visum à me fuerat, honorabili viro Cauo diacono, sub cui⁹ cura degebā, statim retuli. At ille repletus gratia Dei, Spiritus sancti aduentum me in illo vidisse docuit lectione Actuum Apostolorum.

III. *Rupertus Abbas Tuitiensis scripturarum intelligētia cœlitus imbuitur.*

Rupertus Abbas T[...] tiensis li. in Matth[...]

Rupertus Abbas, contra eos qui ipsum tanquam minus magistris vsum calumniabantur, & illus (Iob. 15) ei obiectabant: *Sapientes confitentur, & non abscondūt patres suos.* Tui patres vbi sunt? Qui vel quales magistri te docuerunt? ita respōdet: Confiteantur sapientes illi, quantum volunt, nec abscondant patres suos, quib. solis, vt aiunt, data est terra, id est, scripturarum, artiumque liberalium scientia. Ego quamuis, & ipse nonnullos in disciplinis scholarib. patres habuerim, & in libris artium liberalium non segniter studiosus extiterim, *hoc profiteor, quia visitatio ab altissimo melior mihi est, quā decē patres eiusmodi*, quorum sub virga sæpe percussus, nonnunquam etiam toto corpore concussus, sicut auribus tuis fidelibus aliquoties intimaui, loquor ad scribēdum quidquid ille monitor suggerit. Ita Rupertus, indicans se plus à Spiritu sancto, quam à magistris accepisse.

Spiritus [...] centis & hominis [...] rudienti[...] differen[...]

III. *D. Thomas Aquinas oratione impetrabat donum scientiæ.*

Occurrit

vita eius ad Laurentiũ Sur.

Occurrit aliquando B. Thomæ Aquinati locus difficilis in Esaia Propheta, quem interpretabatur, cumque ad eius sensum & mentem penetrare non posset, multis dieb. in ieiunia & orationes incubuit, donec à Domino aperiretur, quod clausum & abditum videbatur. Ita nocte quadam, dũ precibus vacaret, socius eius Reginaldus, qui in eodem cubabat cubiculo, audiuit eum cũ nescio quo colloqui: qua sermocinatione absoluta, ad se Reginaldum vocat, eumque iubet scribere commentaria quædam in Esaiam, perinde illi ea dictans, ac si ex libro recitaret, nihil, vt alias solebat, demorans, nihil hæsitans, sed quasi antea composita & confecta. Deinde iussus Reginaldus quieti membra reddere, ad Thomæ pedes corruit, eũ obnixe rogans, & per Christi nomẽ obtestans, vt diceret, cum quibus tã prolixe fuisset locutus, & quæstionis explicationẽ accepisset. Recusante diu Thoma, & rem secretam pandere nolẽte, Reginaldus rogando vrgere cœpit. Tandem igitur, ne Christi nomen, perquod adiuratus erat, negligere videretur, cum lacrymis ei dixit: Scis, fili Reginalde, quam me hisce diebus afflixerim, ob huius loci obscuritatem, cuius iam expositionem ex ore meo scripsisti. Misit autem pius Dominus ad me Apostolos Petrum & Paulum, quos mihi apud illum intercessores adhibueram, & cũ illis iam dulcia habui colloquia, iique hunc mihi locum valde luculenter explicarunt. Sed ego omnipotentis Dei verbis tibi præcipio, ne hoc, quod ex me adiurato, cognouisti, donec ero in hac vita, cuiquam omnino reueles. Quam rem Reginaldus secretam quidem habuit, quamdiu is vixit: illo autem mortuo, tum in priuatis sermonibus, tum in scholis publicis sæpe commemorare solebat. Quin etiam alias huic ipsi Reginaldo idem aperuit, se quicquid scientiæ cõsequutus esses, potius diuino lumine, quam proprio studio consequutum: quoties enim vel ad disputationem, studium, siue lectionem, vel scriptionẽ, sese conferre vellet, prius ad orationẽ se conferebat: idque cum profusis lacrymis, sciens scriptum, omnem sapientiam esse à Domino Deo.

[margin:] ...iuinitus ...ocetur D. Thom. Aquinas. D. Thomæ in Esaiam ...mentarii ...citus ...pirati.

[margin:] S. Petri & Pauli Apostolorum apparitio. ...a anxia ...agloriç.

[margin:] ...e studia ...ratio ...mittẽda

V. *Quomodo Albertus Magnus scientiæ donum obtinuerit.*

[margin:] ...r. Plat. ...2. de bo...atu re... ...ap. 33.

Similimum quiddam cõtigit etiam Alberto Magno. Hic enim, vt in Prædicatorum annalibus scriptum est, sextodecimo ętatis anno in eum ordinem ingressus, cum in litteris pæne nihil proficeret, eo quod esset ingenio, ac memoria tradiore, tanto affici cœpit tædio, vt etiam de religiosa vita deserẽda tentaretur. In qua fluctuatione dum hæreret, visum est ei nocte quadã, cum scalis ad monasterii muros admotis abitum pararet, apparere matronas quatuor venerabili admodum vultu, quarũ vna, deinde altera semel iam, atq; iterum scandentem manu impulsum deturbaret: cum autem tertio idem conaretur, interrogatum esse à tertia, quidnam ageret, & qua de causa: qua exposita, monuisse illam, vt opem potius à quarta matrona, quæ Dei mater, cælique regina esset, exposceret: se vero cum reliquis deprecatione adiuturam. Paruit ille, & benigne acceptus à Virgine, insuper etiam interrogatus est, vtra in scientia excellere mallet diuina, an naturali. Tum adolescens, qui pro ætate nihil adhuc aliud gustasset, cũ philosophiam dixisset, Fiat, inquit illa; quod petiisti. Sed tamen, quia scientiam hanc filii mei scientię prætulisti, extrema vita omnem perdes doctrinam, & in hanc ipsam, quam nunc exues, hebetudinem recides. Nec mora, viso dilapso, statim se mutatũ sensit: quicquid audiret, quicquid legeret, facillime capiebat, aut si quid paulo difficilius incidisset, cum se ad Virginem deprecandam, quasi promissum efflagitans, conuertisset, illico consequebatur. Quare cum talis tantusque vir euasisset, & multos annos tum docendo tum scribendo consumpsisset, denique triennio antequam è vita migraret, dũ publice è cathedra nescio quid interpretaretur, repente omnem memoriam sibi rerum omnium, quas tenebat, funditus excidisse sensit. Tum ille coram omnibus qui astabant, quid sibi adolescenti accidisset enarrauit, ac professus, quicquid sibi postea eueniret, se fidei articulos ex animo complecti, inque eorum confessione emori velle, descendit è suggestu, prosequentibus eum auditoribus cum fletu, eumque amanter amplexantibus. Quin etiam reliquam deinceps vitam quasi repuerascens in magna simplicitate transegit, ita tamen vt nullum religiosi instituti officium pręermitteret, nam in his tantũmodo memoriæ facultas constabat.

[margin:] ...o Al...i Ma...

[margin:] B. Mariæ Virginis beneficium & præsidium ad scientias.

[margin:] Precatione comparatur rerum difficilium intelligentia.

[margin:] Memoriæ subita defectio.

[margin:] In tentationibus currendum ad fidei articulos.

VI. *S. Ephræm Syrus Angelorum ministerio diuina imbuitur scientia.*

[margin:] S. Gregor. Nyssenus in orat. de S. Ephræm, Simeon Metaph. in Vita S. Ephræm to. 1. Surij.

Quiddam quod ad beatum Ephræm pertineret, vir quidam pius ac religiosus se conspexisse testatus est; Angelorum scilicet copiam descendentem de cælo volumen intus ac foris conscriptum detinere manibus: sic vero sanctam illam colloqui visam esse aciem: *Quis, putas volumen istud in manus accipiat?* Et hos quidem hunc, alios illum, alios vero alium ex præstantioribus eo tempore hominibus respondisse: Deinde autem post omnium subiecisse probationem: *Isti quidem sancti ac ministri* DEI *sunt: Sed hoc volumen in manus accipere nequeunt.* Dumque iam varios ex tunc viuentibus nominassent, neque quisquam ex eis placuisset, demum cõmuni omnium consensu in eam pariter conuenerũt sententiam, vt dicerent à nullo alio istud volumen in manus posse sumi, præterquam ab Ephræm Syro: tuncque cælestes Angelos idem cõspexisse fertur Ephræm volumen tradere, noctuq; surgens ad ecclesiam, visum illud conspiciens, perrexisse, auditoque ipso Ephræm, qui tunc insignem gratiaque plenam habebat orationẽ, quid visum illud designaret, cognouisse, Deumque collaudasse, qui tam pręclarum dicendi donum viro sancto tribuisset. Tantam enim sapientiæ abundantiam largitus illi DEVS fuerat,

 vt quan-

vt quantumuis ei perpetui quasi verborū fontes suppeterent, rebus tamen explicandis pares nequaquā essent: illudq; nō tam linguæ tarditate, quam cogitationis celeritate accidebat. Lingua enim, cogitandi aliorum vim exæquabat, attamen tardior erat, quam vt ipsius sententias assequi posset. Vnde magnus senex singulare quoddā a Deo eloquendi donum efflagitabat, hisce verbis: *Largire Domine flumina gratiæ tuæ.* Siquidem doctrinæ profūditas linguā ipsius absorbebat, vt sensa animi efferre nequiret, cum muneri concionandi instrumenta ad diserte dicendum, opportuna deficerent. Ita S. Gregori[9] Nyssenus, beati Ephræm æqualis.

VII. *Ioannes Trithemius orationibus continuis scientiam scripturarum obtinuit.*

Ex Sponheimensi Chro. ad an. Dom. 1483. per Io. Trith.

Ioannes Trithemius, patria Mosellanus ordinis S. Benedicti monachus, cum puer esset vnius anni, patre orbatus est, matre ob amorem infantis ne tenellus iniuriis vitrici (vt fieri solet) exponeretur, vidua per septennium permanente; quo tandē elapso, secundum duxit maritum, cum quo & alios liberos procreauit plures, qui tamē omnes, præter vnum filium, in iuuentute obierunt. Ioannes vero, cū esset annorum quindecim, inuitis parentibus & cognatis omnibus, amore literarū tactus, & quadam visione mirabili de futura scientia quodāmodo certior factus, literas furtiue discere cœpit. Quod vbi vitrico innotuisset, duris eum verbis, durioribusque verberibus aggreditur, & à proposito literario, quod habebat, trahere totis viribus conatur. Verū quanto illum plus prohibendo quotidie afflixit, tāto feruentiori desiderio literarum incendit. Noctibus enim (quia diebus, nisi festiuis, & id furtiue, non licebat) dormientibus cunctis domum exiens, ad vicinum quendam amicum, qui literis olim dederat operam, pergere consueuit, à quo puerilium institutionū rudimenta tempore breuissimo percepit, ita vt etiam præceptor ipse vehementer miratus diceret, se nunquam tam docile ingenium, & memoriam viuaciorem in aliquo homine conspexisse. Alphabetū enim & orationem Dominicam, cū salutatione Angelica, Symbolum quoq; Apostolorum, Confessionem altaris, benedictionem cibi & potus in septē diebus perfecte didicit, ac memoriæ tenacissime commendauit. Sed & libros linguæ Teutonicæ post hæc à semetipso legere perfectissime in vno mense assueuit. Videntes autem amici, & maxime sacerdotes, tantū ingenium iuuenis, & amorem ad literas, patruo eius Petro de Monte-gentili, viro maturo atque seuero persuaserunt, quatenus quid sibi tam vehemens literarum cupiditas in eo p̄tenderet, experiretur. Cōsensit ille, & se tutorem iuuenis (quia patruus) reclamante vitrico, in mediū exhibuit, & iā deinceps patrimonii eius rationem habere cœpit. Sed quot verbera, quot iniurias, quot contumelias iuuenis innocuus à vitrico sustinuit; quot imbres lachrymarū effudit, priusquā iugū eius omni seruitute crudelius

Ardor literarum in Ioann. Trithemio.

Memoria felix in eodem puero.

Constantia in deuorandis amore li-terarum omnibus molestiis.

subterfugere potuerit! Euasit tandē domū nouercā, sicut Israelitica turba Ægyptū, & iter trium dierum amore literarū in deserto peregit; primū apud Treuiros, deinde in partib. inferioribus, ac postremo in oppido Heydelbergensi; & sic via triū dierū in terra aliena (sicut diximus) peracta, tandem se in præsenti cœnobio Domino Deo in holocaustum perpetuum immolauit. Factus autē monachus, inter fratres sine querela conuersatus est, studiumq; literarum & solitudinem cellæ omnibus deliciis huius mūdi prætulit, nihilque in hoc mundo amplius quam scientiam scripturarum sitire videbatur. Visionem autem quā habuit, talem (eo reuelante) fuisse cognouimus. Ad vnius anni spatium ieiuniis & orationibus cōtinuis duo quædam maxima à Domino Deo cū maxima intentione postulauit, quorū alterum fuit scientia scripturarum, alterum nulli vnquam se manifestasse dixit. Ecce quadam nocte iuuenis claro habitu sibi dormienti astare visus est, qui habebat duas tabulas in manibus, quarū altera scripta literis, altera depicta quibusdam imaginibus fuit, qui dixit ad eum: Elige ex his duabus tabulis vnā quam volueris. Qui mox amore literarum, quas adhuc penitus illo tempore ignorabat, etiam dormiendo flagrans, eam tabulā, quæ scripta videbatur, elegit. Cui iuuenis, qui apparuerat, dixit: Ecce Deus orationes tuas exaudiit, dabitq; tibi vtrumq; quod postulasti, & quidem plus quam petere potuisti. Altera mox die, nihil eo de visione cogitante, mirabili occasione data fuerunt principia literarum cupienti.

Trithemius fit monachus.

Visio Trithemii & scientiæ impetratio.

TIT. XLV. De tertio dono Spiritus sancti, nempe dono intellectus, per quod sic illuminatur mens nostra, vt perfectius intelligat & penetret veritatem fidei, & diuinorum mysteriorum, quæ per lumen naturale nostri intellectus cognoscere non possumus.

Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Luc. 24

EXEMP. I. *Equitius Abbas diuinitus accepit donum intellectus & prædicationis.*

B. Greg. 1. Dialog. c. 4.

QVidā vero Felix nomine Nirsiæ Prouinciæ nobilis, pater huius Castorii, qui nunc nobiscū in Romana vrbe demoratur, cum eundem venerabilē virūm Equitium sacrum ordinem non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atq; studiose prædicare, eum quadam die familiaritatis ausu adiit dicens: Qui sacrum ordinem non habes, atq; à Romano Pontifice, sub quo degis, prædicationis licentiam non accepisti, prædicare quomodo præsumis? qua eius inquisitione compulsus vir sanctus indicauit, prædicationis licentiā qualiter accepit, dicens: Ea quæ mihi loqueris, ego quoq; mecū ipse pertracto. Sed quadā nocte speciosus mihi p̄ visionē iuuenis

Licentia prædicandi Equitio sacris o[rdi]nib.

nis

nis astitit, atque in lingua mea medicinale ferramẽtũ, id est, phlebotomum posuit, dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicandũ. Atque ex illo die etiam cum voluero, de eo tacere non possum. *Petrus*. Vellem etiã patris huius opus agnoscere, qui fertur talia dona à Deo percepisse. *Gregor.* Opus, Petre, ex dono est, non donum ex opere, alioquin gratia iam non est gratia. Omne quippe opus dona præueniunt, quamuis ex subsequenti opere ipsa etiam dona succrescunt.

II. *Sutor monoculus maiori fide, & dono intellectus præditus, quam cæteri Christiani, montem transfert, & Rex Tartarorum ad fidem conuertitur.*

[E lib. exempl. dist. 9. exemplo CXXV.]

Anno Domini CXXV. Caliphus Rex Tartarorum conatus est extirpare Christianos de regno suo quia Christiani mixti habitabant inter Paganos. Vnus autẽ de consiliariis suis cõsuluit Regi, vt omnes vinceret ex Euangelio. Nã Christus Deus Christianorum locutus est: Si quis Christianus non hæsitauerit, & dixerit monti huic; Tolle te & mitte te in mare, fiet ei. Qui conuocauit omnes Christianos, quæsiuit si verbũ Christi & Euangeliũ verum sit? Respondentib. omnibus, quod sic, statim comminatus est eis, quod nisi infra decem dies hoc facto ostẽderent, omnes perirent. Tunc Episcopus & sacerdotes conuocauerunt Christianos, & indicto ieiunio per triduum, & orationib. intendentes, rogauerũt Dominum Iesum Christum, vt suis fidelib. succurreret. Et reuelatum est cuidam Episcopo deuoto, q̃ sutor monoculus dignus esset proferre illa verba, & populũ Christi de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & se peccatorem esse asseruit; tamẽ ex obediẽtia, præcepto se submisit. Et Christiani ex vna parte steterunt, & crucem Christi secũ habuerunt, & Caliphus ex alia parte cum suo populo, qui fuerũt parati ad occidendum Christianos. Orauit autem sutor flexis genibus, ne Christus tot Christianos necari permitteret, & præcepit monti, vt se tolleret: quod & statim factũ est. Quo viso Rex baptizatus est, & plures cũ eo, & sic fides roborata est & augmentata.

[...enium ...ui ad ...ecula e-...ienda.] [... mon-...transfe-...ur.]

III. *B. Ignatius Soc. Iesu fundator maximorum fidei mysteriorum intelligentia illustratur.*

[...Maffe-...lib. 1. vi-... Ignatii.]

Quodam die dum indicta publica supplicatione Minorissæ religiosum agmen instruitur, & Ignatius interim beatissimæ virgini psallit, insistens gradibus templi Dominicani; subito in Deum ita rapta mens eius est, quasi per apposita quædam & maxime illustria symbola Trinitatis ipsius numen augustissimũ cerneret distinctũ personis, vnum essentia. Qua visione tãto gaudio est delibutus, vt neq; in ipso mox agmine lacrymis & singultui crebro tẽperare valuerit, neq; vero totum eum diem alia vllã de re, nisi de sanctissimo illo fidei Christianæ mysterio disputare, idq; tanta similium & exemplorũ varietate & copia, vt cuncti obstupescerent. Quin etiã per eos ipsos dies non dubitauit homo literarum propemodum ignarus librum de Trinitate conscribere quoquo potuit stylo. Vsq; adeo cælestes typi, quos diximus, in eius memoria atq; intelligentia diuinas illas rerum altissimarum notiones impresserant. Ac licet antea quoque & monadem in triade, & in monade triadem sanctissime coleret, suasque & naturæ diuinæ communiter & separatim singulis personis preces hymnosq; persolueret: ab hoc tamen raptu longe studiosior & ardentior euasit in eodem officio pietatis: eamque laudabilem consuetudinem ad extremum vsque vitæ retinuit, sic vt præcipuam caperet voluptatem, & proprio quodam sensu rerum cælestium afficeretur, quotiescumque sanctissimæ Trinitati sacra perageret. Neque vero fuit hic finis mirabilium visionum: siquidem rursus per significationes arcanas, & mystica quædam exempla, oblatus est eius mẽti modus ipse, quem in huius vniuersitatis molitione summus ille rerum opifex tenuit. Quas illustrationes atque doctrinas, vt omnino vires naturales excedunt; sic postea negabat Ignatius posse verbis adumbrari, nedum exprimi. Præterea cum sacrificio missæ in eodem templo Dominicano interesset, dum à sacerdote de more hostia salutaris attollitur, apertissime vidit Ignatius illa specie Christum Deum eundem, & hominem verissime contineri Ita Maffeius.

[Ignatius ex cælesti raptu scripsit librum de Trinitate.]

[Modus creationis mundi Ignatio cælitus patescit. Eidem sacrificanti sacrosancta Christi incarnatio dilucescit.]

TIT. XLVI. De dono Consilii, quod est quartũ donum Spiritus S. quo ex peculiari instinctu & auxilio Spiritus S. inducimur ad suauiter cognoscendum res difficiles, quæ nobis agendæ sunt ad Dei gloriam, nostram ac proximorum salutem.

Loth, qui iuxta consiliũ angeli noluit statim in montem ascendere, cum propriis filiabus peccauit. [Gen. 19.]

Idem monitus ab Angelis, vt de Sodomis exiret, & generos suos secũ duceret, hoc illis indicat: sed visus est eis quasi ludẽs loqui, ac proinde cũ ipsis Sodomitis perierũt: vxor autẽ eius retro respiciens versa est in statuã salis. [Ibidem.]

Iacob, licet inuitus, permisit tamẽ abduci Beniamin filium dilectum, propter necessitatem commeatus, ita suadentibus reliquis filiis suis. [Gen. 43.]

Cum Holofernes Achioris consilium sperneret, cum exercitu cæsus est. [Iudith. 6.]

Pilatus vxori consulenti, ne quid negotii haberet cũ Christo Domino, magis timens Cæsarem, quam pietatem offendere, parere noluit. [Matth. 27.]

Commota ciuitate Ephesina, Paulus prudenter acquieuit consilio amicorum, qui rogabant eum, ne prodiret in theatrum. [Act. 19.]

Idem Paulus Romam vinctus deductus, periculosam nauigationem fore diuinitus cognoscens, in Creta insula subsistendum iudicabat. At cum Centurio plus nautis quam Paulo crederet, tandem ad Melitam in mari Adriatico grauissimum sunt passi naufragium. [Act. 27.]

EXEMP.

EXEMP. I. *Selymus vsus consilio bono euadit victor.*

Io. Cuspin. in Cæsario.

SElymus, Anthomanus, decimus Turcarum Cæsar, minor natu Baiasetis filius, cōtra fratrem Athmatum in Bithynia pro imperio pugnaturus erat. Erat vero tunc in castris Selymi Christianus quidam miles, ex Germanis captiuus, Imperatori ob singularem prudentiam plurimū charus: qui Selymo persuasit, vt largissimo donatiuo animos militum sibi conciliaret, ne voluntate mutata, deficerent ad fratrem victorem. Cui Selymus obsequutus, nunc viginti millia, nunc quadraginta millia numûm sparsit inter milites: eosque ita sibi deuinxit, vt Athmatus absque prælio fuerit superatus.

II. *Illustre exemplum S. Francisci acquiescentis consilio Spiritus sancti.*

S. Bonau. in eius vita.

Est in hoc genere illustre exemplum S. Francisci. Cum enim aliquando hæc eum anceps cogitatio diutius torqueret, vtrum se penitus solitudini, & contemplationi traderet, an etiam proximorum saluti, quod pro vtraque parte rationes occurrerent, neq; vt solebat, super hac re vllam à Deo reuelationē acceptisset, hoc iniit consilium. Misit ad S. Clarā, & ad sacras eius sorores, misit etiam ad Syluestrū fratrem suum, qui tum in quodā monte solitarius agebat, vt Domini placitum precibus inquirerent, sibiq; indicarent. Redeuntem porro ab vtrisq; nuncium, quasi à Deo venientem, Deiq; mandata sibi deferentem, ita excepit. Primum enim manibus suis pedes ei lauit, deinde cœnam ipsemet instruxit, postremo etiā ex domo in proximum montem eduxit, quo cū venisset, aperto capite, genibus flexis, manibus etiam crucis ritu cancellatis: Quid, inquit, facere me iubet Dominus meus Iesus Christus? Cum exposuisset responsum, vt proximis quoq; operā nauaret, ita illud accepit, ita etiam exequutus est, vt illico, nulla inita mora, ex eodem, vbi constiterat, loco, ac ne domum quidem reuisens, tam rapide profectus est, vt nec ipsam viam quæreret, vadens per medios campos, densasque syluas, qua nullum iter patebat.

Hospitalitas & charitas, & humilitas S. Francisci. Dei voluntas propere exequenda.

III. *Plerique consilia petunt de rebus huius sæculi, rari de rebus æternis.*

In eius vita.

Cum plerique aulici ad P. Franciscum Borgiam quartum Gandiensium ducem, postmodum Societatis Iesu Sacerdotem, & quartum eius ordinis Præpositum generalem cōfluerent, vt suis potius rebus, quam animorum saluti consulerent, dicere solitum accepimus: Quam pauci mortales ex vrbe Hierusalem huc commeant, plerique omnes ex Ægypto veniunt, vt nostra opera ditiores potius, quā meliores fiant. Respiciebat ad Antonii Abbatis dictū diuinitus, de quo Palladius memoriæ prodidit, è Macario rogare cōsueuisse, cum absentem se quæsiuissent, ex Ægyptone, an Hierosolymis venissent: Hos Christi gloriam, illos sua tantū commoda sectari significās.

Lausiaca hist. c. 26.

IV. *Francisci Borgiæ monita despiciens diuinitus punitur.*

Regulus quidam Hispaniæ à filio dissentiēs grauiter, segregarat se, vt ne aspectū quidem eius æquo animo ferret. Franciscus, qua erat pietate, ad cōcordiam reuocare alloquiis studens, hortatur, parētem se esse meminisset: filium ad se recipiendo, quod se dignum esset, facturum. Ille indignabundus vultu terrebat, missum faceret illum sermonem. Igitur verbis Franciscus repulsus, ad summū parentem Deum confugiendum ratus, pacem venerans precatur: venatum ille mox abiit, & ardente febri correptus, lectulo affixus iacuit. Post in mentem venit morbo se iuste puniri, quod sana pii hominis consilia repulisset, Franciscum e uestigio arcessit, veniam obtestatur; illiusq; se fidei committit, & cum filio quamprimum in gratiam redit.

Inuita Frā cisci Borgiæ lib. 4. c. 4.

Peccatum morbi causa.

TIT. XLVII. De dono Fortitudinis, quo Spiritus sanctus nobis adsistit, vt animose aggrediamur omne periculum, omnemque aduersitatem mundi toleremus, quo perueniamus ad finē, quæ est vita æterna.

S. Petrus Apostolus concepto Spiritu sancto, Christū, quem prius negarat, fortiter prædicat.

Matt. c. 2[6]. Act. 2.

EXEMP. I. *Cæcilia fortiter stat pro castitate.*

HOc dono illustrata fuit B. Cęcilia virgo Romana, quæ cum Valeriano & iuueni & cupido desponsata esset inuita, & iam thalamum cum sponso ingressa, de fide Christi & castitate disserens; nō modo Valerianum à vi inferenda cohibuit, dum solidis argumentis castitatem matrimonio sanctiorem esse ostendit, verum etiam Tiburtii sponsi fratrem ad Christianam religionem amplectendum compulit.

In eius vi[ta] apud Lau[r.] Sur.

II. *S. Catharina fortis est pro fide.*

S. Catharina virgo & martyr, Costi Alexandriæ Regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini Spiritꝰ afflatu imbuta, philosophos doctissimos vndique accersitos ad persuadendam idololatriam, refellendamq; vnius Dei veri religionem, Spiritus S. virtute ita confutauit, & fecit vt eorum multi Christo nomina darent. Cessit mundi sapientia sapientiæ diuinæ: & qua sola disserendi ac disputandi arte gloriabantur Sophistæ, eam quoque diuino virginis acumini submittere fuere coacti.

In eius vi[ta] apud Lau[r.] Sur.

TIT. XLVIII. De dono pietatis, sexto dono Spiritus sancti, per quod honoramus Deum & sanctos; & habemus cor bene affectum erga proximos propter Deum.

EXEMP.

Exemp. I. *Pietas S. Trudonis.*

Notger. Episc. Leod. qui claruit an. 850. in vita S. Remac. i cap 6. Sur. 3. Sept. tom. 5.

S. Trudo etiamnum puer, primos iã virtutis fructus proferebat. Cumque is superbi sanguinis multa generositate polleret; maior tamen ei diuini amoris & virtutum ardor atq; studium inerat, adeo vt quandoq; voto se obligaret, si Christo opitulante sacras didicisset literas, se in fundo suo ecclesiam exædificaturum, illic Domino perpetuo seruiturũ, & quos posset, ad Dei cultum, & ministerium sibi socios aggregaturum. Atque eo flagrans desiderio, nocturna visione afficitur, & Angelica consolatione hunc in modum confirmatur: Noueris frater, inquit Angelus, ea vota, quæ Christo puer nuncupasti, illi esse grata, precesque illum admisisse tuas: nec dubites, quin quod præueniens tibi adspirauit, etiam adiuuando sit prosecuturus, & affectum perducturus in effectum. Ille, inquam, sapientia sua imbuet cor tuum, & erudiet te præceptis suis, & legem suam inscribet pectori tuo. Porro autem etiam ad Ecclesiasticæ dignitatis munia eueheris, multosq; Christo, & Ecclesiæ eius filios tuis verbis & exemplis generabis. Atq; vt de his certior efficiaris, beatum Remaclum adito, qui non procul hinc abest. Illi Deus reuelauit, quid tibi faciendum sit. Ille diriget eo gressus tuos, quo tu tantopere aspiras.

Votum S. Trudonis Deo acceptum.

Angelus S. Trudoni prædicit ipsi euentura.

II. *Pietas eximia S. Francisci.*

D. Bonau. in vita eius c. 8.

Pietatis dono inter pios maxime excelluit Beatus Franciscus Assisinas Franciscanorum parens: ipsum enim pietas totum transformabat in Christum: Animas peccatorum deplorabat, quod sanguine Christi essent redemptas; Prædicatores verbi maxime venerabatur, quod semen fratri suo, id est Christo resuscitarẽt; Benedicebat illos, qui ita loqui didicissent, vt verbis suis alios ad Christi amorem inducerent. Si quid penuriæ aut defectus (extra culpæ crimen intellige) in aliquo cerneret, pij cordis dulcedine regebat in Christum; Aiebat sociis: Dum pauperem vides ô frater, speculum tibi proponitur Christi. Ipseq; in pauperibus omnibus Christi effigiem contemplabatur. Animalcula quælibet ex pietate fratres & sorores appellans, ea viscerosius amplexabatur, quæ Christi mansuetudinem referunt; Redemit interdum agnos, qui ducebantur ad mortem, illius memor agni mitissimi, qui ad occisionẽ duci voluit pro peccatoribus redimendis; Sui agniculum, in quo Christum infantem recognoscebat, necanti crudeliter, maledixit, & mortua est; Nomen Iesus cum exprimeret, vel audiret, iubilo quodam repletus interius, totus videbatur exterius alterari, ac si mellifluus sapor gustum, vel harmoniacus sonus ipsius immutasset auditum.

Pauperes sunt Christi speculum.

Maledictio S. Francisci efficax.

III. *Caroli Magni in Deum & religionem pietas.*

Io. Naucl. volum. 4. Chronogr. gener. 28. sub an. Dom. 811

Caroli Magni pietas minime hoc loco prætereunda. Christianã enim religionem, qua ab infantia fuerat imbutus, sanctissime excoluit, ecclesiam mane & vesperi, item nocturnis horis, & sacrificij tempore, quoad valetudo corporis permisit, impigre frequẽtabat, conabaturq; magnopere, vt omnia quæ in ea gerebantur, cum maxima fierẽt honestate, æditios creberrime commonens, ne quid indecens aut sordidum inferri, vel in ecclesia remanere permitterẽt, sacrorum vasorum ex auro & argento, vestimentorumq; sacerdotalium tantam comparauit copiam, vt nemo in ministerio habitum priuatum habere permitteretur: legendi atq; psallendi disciplinam emendauit diligentissime, erat enim in vtroque peritus, quanquam ipse nec publice legeret, nec nisi submisse & in communi cantaret.

Nitoris tẽplorũ cura.

IV. *Discipulorum S. Mamantis in Deum pietas.*

Sim. Met. in vita eius c. 6. apud Sur. 17. Aug. to. 4.

Aurelianus Romanorum Imperator, & Christianorum osor, cogebat omnes sacrificare dæmonibus, non solum viros & mulieres, sed etiam pueros. Maxime autem ei curæ erant pueri. Existimabat enim se facile eos esse inducturum propter ætatis teneritatem. Sed alij quidem pueri re vera cedebant volũtati Imperatoris: qui autem cum Mamante ventitabant ad ludum literarium, imitabantur ipsi quoque canam pueri prudentiam, & nec verba quidem audire necesse habebant. Quotidie enim docebantur honesto illo pulchri Mamantis spectaculo & exemplo, solum verum agnoscere Deum vniuersi opificem, & ei rationale animorum offerre sacrificium: eos autem, qui ab impiis & coluntur, & adorantur dij, nugas existimare, & plenos probro & dedecore.

Bonę sodalitatis fructus.

V. *De pietate B. Petri Damiani.*

Hier. Rauen. lib. 5. hist. Aloys. Lippom. to. 8. Sur. 22. Febr. tom. 7.

Hoc loco nequaquam videtur silentio inuoluenda B. Petri Damiani S.R.E. Cardinalis, & Episcopi Ostiensis in proximum pietas: cum enim quadam die, vna cum suo sodali, cuius opera vtebatur, pranderet, neque extra vnicum ex similagine tritici panem quicquam haberet, sodalique, qui eodem cibo vti consueuerat, cibarius & secundarius panis esset appositus, secum loqui cœpit: *Christus ad mensam meam, inferior mihi est:* iamque his atque aliis animo repetitis, cum panem cum illo mutare decreuisset, pudore tamen retractus est. Itaque comedentem pauor sensim arripuit, & horror corripuit viscerum, tandemque piscis, quæ transuersa in gutture inhærebat, spina, nullis cedens remediis strangulabat, cum id sibi ob panem ex similagine sodali minime tributum accidisse existimans, commutato pane, primo eius bolo conualuit: quamobrem, supra quã dici potest lætus, aperuit cunctis miraculum.

Christus in proximo cogitãdus.

VI. *De B. Marina erga matrem pietate.*

D. Gregor. Nyssen in vita eius, apud Sur. 19. Iul. cap. I.

Cum beata Martina virgo, diui Gregorij Nysseni Pontificis soror, ad matrimoniũ ineundum instigaretur, absurdum & iniquum esse respondit, sibi non permitti, vt illud coniugiũ coleret, quo semel à patre deuincta esset: sed ad alterum cogi respicere, cũ vnum natura sit matrimonium, quemadmodum vnus ortus & vna mors. Eum vero, cui à parentibus fuisset desponsa, non esse mortuũ contendebat, sed

spe resurrectionis Deo viuere. Quapropter eum se non obiisse, sed peregre profectus esse iudicare, & fas fore, se peregrinanti sponso fidem non seruaret. Eiusmodi rationibus repellens eos, qui sibi persuadere conabantur, decreuit in illo quod sibi proposuerat, perstare, ac ne momento quidem temporis à latere matris vnquam discedere. Quamobrem ei sæpe dicebat mater, se reliquos liberos in vtero tempore quodam præfinito gessisse; illam vero perpetuo in visceribus suis quodammodo circumferre. Filiæ tamen conuictus nec laborem matri, nec damnum afferebat. Quin etiam officiosa eius sedulitas mul tarum ancillarum instar erat, & mutua quædam inter eas vigebat remuneratio. Siquidem altera custodiebat animum filiæ, altera corpori matris inseruiebat, eiq; in reliquis officiis omnibus ministrabat, vt propriis etiam manibus matri panem præberet. Quę tamen illi præcipua cura non erat: sed posteaquam sacris officiis satisfecerat, existimans id suo vitæ instituto conuenire, ex labore suo matri victum subministrabat.

B. Macrinæ in refutandis nuptiis sapientia.

Mirifica matris & filiæ coniunctio & dilectio.

VII. *Pietatem risu & confabulationibus destrui ostendit Petr. Damian. Cardinalis.*

Petrus Damianus Ecclesiæ sui temporis statum deplorans hæc scribit: Fuit olim, sed iam elapsum est tempus, vt modestiæ pudor, mortificationis insigne, digna seueritas, & sacerdotalis ingenij valeret seruari censura. Nā vt me solum digne coarguā, videris ipsi, quia protinus vt ad vos veni, ecce sales, ecce facetiæ, lepores, vrbanitates, dicacitates, volumina quæstionum, omnesque verborum inanium pestes insolenter erumpunt, quę nos non iam sacerdotes, sed potius oratores & rhetores, siue (quod inhonestum est) scurras ostendunt. Mox enim vt verba conferimus, paulatim quædam lenocinia confabulationis adulterinæ subrepunt, & omnem animi vigorem indecenter emolliunt, & seueritatis robur in excussum risum, & turpes iocos dissoluunt. Hinc est, quod animus extra se sparsus confunditur, acies cordis obtunditur, lux diuini amoris extinguitur, terror in alios & reuerentia sacerdotalis amittitur; & quod periculosum est, recte viuendi linea, quæ aliis ad exemplum proponenda fuerat, non tenetur. Quod si nos pudore, vel metu hæc declinare contendimus: mox inhumani, rigidi, & quos Hyrcanæ genuerunt tigres, saxei iudicamur.

Pet. Damia. epist. ad Alex. & Hildebrand. Baro tom. 11. ann. 1061. 40.

Colloquiorum inutilium & immodestorū damna.

TIT. XLIX. De septimo dono Spiritus sancti, dono videlicet Timoris, per cuius assistentiam, malum (præsertim culpæ) & quæ ad ipsum inducunt, fugimus.

Timebant obstetrices Dominum, & proinde ædificauit illis domos. (*Exod. 1.*)

A filiis Israel timorem esse retinendum voluit Dominus, dum cum tonitruis, igne & signis terribilibus legem Moysi dedit. (*Exod. 19. & 20.*)

Abdias dispensator domus Achab timebat Dominum Israel valde: nam cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, tulit & ille centum Prophetas, & abscondit, & pauit. (*3. Reg. 8.*)

Tobias senior ab infantia filium suum timere Dominum docuit, & timentes Deum ad conuiuium suum fecit vocari. Sequitur: Plus timens Deum, quam Regem, rapiebat corpora occisorum & sepeliebat. (*Tob. 1.*)

Inter ea, propter quæ commendatur Iob, præcipue est timor Dei, vnde ipse dixit, semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum. (*Iob. 1.*)

Post conuersionem diui Pauli scriptum est: Ecclesia ædificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti replebatur. (*Act. 9.*)

Occasione Cornelij Deum timentis, dixit Petrus: In omni gente, qui tim. t Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. (*Act. 10.*)

EXEMP. I. *Quomodo per tonitrua, tempestates & fulmina Deus incutiat timorem hominibus.*

INter varia virtutum merita, quibus insignitus erat Ceadda in Merciorum Prouincia Episcopus, in tantum erat timori Domini subditus, in tantū nouissimorum suorum in omnibus operibus suis memor, vt si eo forte legente vel quid aliud agente, repente flatus venti maior assurgeret, continuo misericordiam Domini inuocaret, & eam generi humano propitiari rogaret. Si autem violentior aura insisteret, iam clauso codice procideret in faciem, atq; obnixius orationi incumberet. At si procella fortior aut nimb. perurgeret, vel etiam corusci ac tonitrua terras & aera terrerent, tunc veniens ad ecclesiā sollicitus orationibus ac psalmis, donec serenitas aeris rediret, fixa mente vacaret. Cumq; interrogaretur à suis quare hoc faceret: Respondebat, non legistis? *Quia intonuit de cælo Dominus, & altissimus dedit vocē suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos: fulgura multiplicauit, & conturbauit eos?* Mouet enim aera Dominus, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cælo intonat, vt terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda eorum in memoriam futuri Iudicij reuocet, vt superbiam eorum dissipet, & conturbet audaciam, reducto ad mentem tremendo illo tempore, quando ipse cælis & terris ardentibus venturus est in nubibus, cum potestate magna & maiestate ad iudicandos viuos & mortuos; propter quod oportet nos admonitioni eius cælesti debito cum timore & amore respondere, vt quoties aere commoto manum ad ferendum quasi minitans erexerit; nec adhuc tamen percutit, mox eius imploremus misericordiam, & discussis penetralibus cordis nostri, atque expurgatis vitiorum ruderibus, sollicitine vnquam percuti mereamur, agamus.

S. Beda lib. hist. Angl. cap. 2.

Nouissimorū memoria.

Psal. 17.

Iudicij extremi memoria.

Aeris tempestates pœnitentię sunt incitamenta.

II. *Quantus fuerit timor Dei in Comite Godefrido.*

Godefridus comes Cappenbergensis, vir summa mansuetudine, & gratia singulari, consilio prudens,

In vita eius apud Sur. & 2. Ian. & 13. tom. 7. & 10.

Subditorum peccata redundant in Dominos.

& in militiò strenuus, sed militandi Regi immortali, & cum illo ferendæ crucis cupientissimus: cum aliquando suos videret aliena diripere, & prædas agere, sic Dominum est deprecatus: Obsecro immensam bonitatem tuam, bone Iesu, vt me è medio iniquitatis huius eripias, & in die iudicii purum & immaculatum me tibi exhibeas. Scio enim, æquissime iudex, in meum redundare caput, quicquid à meis delinquitur, & si quid à me dissimulatum erit, te id seueriter vindicaturum. Cum adhuc seculari regeretur habitu, bellum ei fecere ciues Monasterienses. Itaque quidam ex ministris eius cum multa pecora abegit, & cum illa præda, stante in porta Comite, gloriabundus aduentabat. Sed vir pius, iustitiæ tenax, vbi cognouit quid ab illo esset actum, commotus ait ad seruos suos: Ite ad nefarium illum raptorem, diciteq; illi, ne sit ausus vnquam in meũ venire conspectum, nisi prius satisfaciat eis, quos præter ius fasque læsit, restituatq; prædam vniuersam Etsi enim ciues Monasterienses in præsens nobis, fortassis non absque culpa nostra, infesti sunt, non tamen debuit temerarius ille homines ruriculas & innocentes sub nostri nominis prætextu vexare & affligere. Hæc postquam ille resciuit, singulis quibusque res ablatas anxie restituit.

Godefridus Comes raptorem à conspectu arcet.

Vexatio dat intellectũ.

TIT. L. De octo beatitudinibus, seu benedictionibus Euangelicæ, legis. sic dictis, quod in hac vita vere beatos efficiant.

De I. Beatitudine, sc. Pauperum spiritu.

Pauperes hoc loco censendi sunt ii, qui Spiritus sancti impulsu, vel voluntate spirituali, actu & reipsa paupertatem amplectuntur, siue cum votis, siue sine illis; siue actu mendicent, siue non; sed viuant, vel ex oblatis eleemosynis, vel ex communibus Religionis redditibus. Deinde, qui promptiores sunt omnia relinquere q̃ Deũ offendere. Qua ratione pauperes spiritu esse debẽt Christiani omnes.

Ierem. 19. & 4. Reg. 35.

Nabuchodonosor Rex Babyloniæ pauperes dimisit in terram promissionis, diuites autem & nobiles transtulit in regnum Babel.

4. Reg. 4.

Ea benedictione d nabatur Elias Propheta, quando magna inopia pressus petiit à vidua Sareptana, vt daret ei paullulum aquæ cum bucella panis.

4. Reg. 4.

Filii Prophetarum sub Elisæo in magna paupertate viuebant, qui parum de pane, & insipidum pulmentum habebant.

Luc. 19.

Christus Dominus hospitium à Zachæo emendicauit.

Ioan. 4.

Idem à muliere Samaritana aquam bibendam postulauit.

Lazari ad ianuam diuitis stipem mendicantis à Christo Domino inedia commendatur in Euangelio.

EEMP. I. *Gregorii Magni diuitiæ cur Eremitæ paupertati non postponantur.*

Io. Diacon. lib. 10. Vita Greg. Papæ c. 40.

Eremitarum quidam, vir magnę virtutis, qui nihil in mundo possidebat præter vnã cattã, quam blandiens crebro quasi cohabitatricem in suis gremiis refouebat, cognoscens, orasse fertur ad Deum, vt sibi ostendere dignaretur, quam futuræ remunerationis mansionem sperare debuisset, qui pro illius amore seculum deserens, nil ex eius diuitiis possideret. Cumq; nocte quadam dormiret, cognouit sibi reuelatum fuisse, vt cum Gregorio Romano Pontifice mansionẽ sibi præparandam sperare debuisset. At ille fortiter ingemiscens, parum sibi profuisse voluntariã rerũ inopiam, tantiq; suæ remotionis ieiunia putabat, vt cũ eo mansionem reciperet, qui tantis mundialibus diuitiis redundaret. Cũ vero Gregorianas diuitias suę paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte quiescẽs, audiuit sibi Dominũ in somnis dicentẽ: Quando diuitẽ nõ possessio faciat diuitiarum, sed cupido, cur audes paupertatẽ tuã Gregorii diuitiis cõparare: qui magis illã cattã, q̃ habes, quotidie palpando, nulliq; conferendo diligere cõprobaris, q̃ ille: qui tantas diuitias nõ amando, sed cõtẽnendo, cunctisq; liberaliter largiẽdo dispergit. Ita solitarius Deo gratias retulit.

Diuitem non opes, sed cupiditas facit.

II. *Paupertas Ioannis Patriarchæ Alexandrini.*

Io. Diac. in vita D. Gregor. Magn. lib. 2 cap. 60. Bernard. Rosignol de act. vir. l. 1. cap. 10.

Ioannes Patriarcha Alexandrinus (qui pauperes dominos suos appellabat) non est hic silentio inuoluendus: cũ n. ex hac vita migraret, haud parum lætatus fuisse dicitur, dum gratias Deo ageret, quod morienti sibi nihil superesset præter vnũ nummum, quem statim indigenti dari pręcepit. Annuũ quippe illi patriarchatus vectigal, annuæ in egenos eleemosynæ erant, nihil sibi reseruanti præter Christũ. Neq; n. quicquam aliud suũ esse aiebat: asserens, ideo sacerdotibus neq; possessionem, neq; partem, neque hæreditatem inter reliquas tribus datã, quoniã pars & hęreditas & possessio eorum est Dominus. Væ ergo vobis (ait Amos Propheta) qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel.

Dominus possessio sacerdotũ.

III. *S. Burchardi Wormatiæ Episcopi ditissima paupertas.*

In vita eius per auctorem contemporalem, in præambulis ad libros decret. Bar. tom. 11. anno Chri. 1026.

Burchardus Wormatiensis Episcopus, ex hac vita migraturus hæc ad suos: *Hesterno die*, inquit, *vnus fui ex ditissimis: sed iam expecto, quod mox futurus sim, vt stercus & cinis. Talis est gloriatio nostra, talis est dominatio mundana. Nudus quippe egressus sum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc, nil præter peccata mea reportans, nisi Dei misericordia exh rtante aliquid boni fecerim aliquando, hoc apud Deum me inuenturum esse spero. Ecce nunc sum lotus, ecce viam longissimam iturus, legationem durissimam expecto paratus. Ex his miseriis facile cognoscere potestis, liuentes mundanarum rerum glorationes quam fragiles & instabiles sint, quam plenæ malis, quam cæcæ futuræ, quas per speculum hic cognosco, quasi in ænigmate, quamuis eisdem adhuc subiaceam ex parte, &c.*

Moribundi egregia parænesis.

Frustra sanctorum inhiatur diuitiis.

Tunc Principes, qui aderant, intrantes thesaurariã & cameram, vbi putabat pecuniam reconditam, diligenter, & angulos perscrutati sunt, & tandem scrinia librorum voluminibus plena spe pecuniæ subuertentes, vano fortunæ labore illusi sunt. Nam præter thesaurum ecclesiasticum, nec aurum, nec argentum ibi inuenerunt, exceptis tribus tantum denariis, quos vir sanctus in vantone suo reliquit, quando alios pauperibus erogauit. Habuit autem seruus Dei quoddam scrinium, quod nullus nostrũ aliquando apertum vidit. Huius quidem grauem sorori commisit, vt quidquid inuenisset, in memoriam & dilectionem vitæ suæ haberet. Quæ statim post obitum fratris, quibusdam conuocatis ex nostris, dicta illius narrauit, & tunc scrinium aperuit. Inuenimus autem in eo cilicium hirsutissimum, & catenam ferream ex vna patre, quasi vsu contritam. Quod vt vidimus, primum contra Dei famulum sæpe nos negligenter deliquisse tunsis pectoribus communiter doluimus, deinde eius felices actus apud Deum ita tectos & absconsos digne admirantes, gratiarum actiones Deo nostro non sine lacrymis pro eius vita retulimus. Hæc eius domesticus, & vitæ scriptor.

S. Burchardi thesaurus.

IV. *Voluntaria paupertas Elizabeth Principis.*

Conrad. in vita eius. Fulgos. lib. 4. tom. 4. Marul. lib. 1. cap. 8.

Elizabeth Andreæ secundi Pannoniæ Regis filia, Ludouicoq; Lantgrauio Turingię Principi matrimonio iuncta, non ignara dictum à Propheta: *Si diuitiæ affluant, nolite cor apponere*, Cum inter opes luxumque potentiæ secularis versaretur, paupertatem animo affectabat. Interdum domi cum ancilla manens vilissimum sumebat amictum, totamque sese ad paupercularum morem componebat, dicẽs, haud alio ornatus genere vsuram, si quando tandem dignatus fuerit pius & misericors Dominus, expeditius viuendi copiam sibi concedere. Ad hæc quoties ad ecclesiam audiendæ Euangelicæ prædicationis gratias accedebat, non nisi inter infimas fœminarum sibi deligebat considendi locum, vt iam aperte concupiscere videretur se de illarum numero fieri, quarum tam libenter inibat consortium. Defuncto itaque viro, omnia quę habere potuit indigentibus dedit, parumque putauit, fortunas tantum pro Christo impendisse, nisi amore illius etiam seipsam addiceret seruitio miserorum. Igitur postquam constructo diuersorio, non modicam egenorum ægrotantium turbam coegisset, ministram se eorum fecit: cumque à patre in Pannoniam reuocaretur, noluit eo ire, talem vitam proponens regno. Hinc, vbi ea postremo in sanctorum gloriam recepta miraculorum paruit indiciis, apparuit verum esse quod Propheta ait: *Quia melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas.*

Studium vilis indumenti.

Elisabethæ principis humilitas.

Eiusdem charitas in ægrotorum cura.

Psal. 36.

V. *Alexander Regis Scotiæ filius pro cœlesti regno temporale deserit, & paupertatem amplectitur.*

Tho. Cantipr. lib. 2. cap 10. p. 3. Baptista Fulgosius lib 4. c. 4.

Refert Thomas Cantipratanus de S. Mathilde filia regis Scotiæ, & eius fratribus hoc exemplum: Memor sum illustrissimæ virginis Mathildis, quæ nostro tempore obdormisse probatur. Hæc filia regis Scotiæ, vt probabili relatione didicimus, quatuor fratres habuit: vnum ducem, qui relicta vxore per Christo pauperrimus exulauit: item alium comitem, qui vitam eremiticam duxit: item Archiepiscopum, qui relicto regimine, ordinem Cisterciensem intrauit; Quartus fuit Alexander iunior frater annorum sedecim, quem cum pater rex regnare cogeret, Mathildis soror eius virgo viginti tantum annorum dixit ei: Alexander frater carissime, quid nunc ages? fratres tui maiores natu mundum terrãque deseruerunt, vt cœlum acquirerent: regnũ spreuerunt mortale, vt regna perpetua possiderent. Tibi ergo soli regnum relictum est, pro quo es & cælestẽ gloriam & animam perditurus. Nec mora, Alexander resolutus in fletus: Heu ait soror, quid consulis facere? ego paratus sum quicquid iusseris adimplere. Quo audito gauisa soror accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caseos optimos facere docuit. Inde venerunt in Gallias ad Fonii claustrũ ordinis Cisterciẽsis, vbi soror locauit fratrẽ pro mulsore vaccarũ, & probatus inuentus est in optimis caseis faciendis. Hinc monasterii fratrẽ conuersum factum soror alloquitur dicens: Multum charissime frater, apud dominũ meritũ acquiremus, q terrã, parentesq; dimisimus: sed in hoc specialissimam remunerationem habebimus, si vsque ad tempus futurum, quo nos inuicem in cælo ad consolationem perpetuam videamus, ad presens nos, vt nullus nostrum alterum amplius videat, ab inuicem sequestremus. Hoc audito fleuit frater, grauius istud ducens omnibus quæ dimisit: & licet inuitus, imperat animo, & à sorore totaliter separatur, Illa a. ad nouem milliaria in villam, quæ dicitur Lapion, ibidem mansura secessit, domunculamque paruam habens quasi aucarum tugurium, solo manuum labore viuebat: donum vel eleemosynam alicuius accipere, nec cogi poterat, nec rogari. Cum cæteris pauperibus in Augusto spicas colligere recusabat; sed extrema eum porcis quæ euaserant diripientiũ manus, rarissima colligebat. Vix aliud substratum habebat membris, & caput iacens humeris æquarum. Cibum & potum incumbens callosit genibus capiebat; hoc idem & in prolixissimis orationibus faciebat. In precibus multoties ita sensibus abstracta erat, vt nec coruscationes aduerteret, nec tonitrua audiret.

Puer regius vitam rusticanam, & pauperem amplectitur.

VI. *Voluntaria & eximia paupertas S. Alexii.*

Metaph. in eius vita, apud Sur. tom. 4.

S. Alexius nobilis Romanus sub Honorio Principe, clam patre Euphemiano in Syriam abiens, in tantum adamauit paupertatem, vt gauderet se à seruis patris, qui ad quærendum eum missi fuerant, nõ agnitum fuisse & eleemosyna donatum. Ex his, quæ

emen-

Alexius. [...]tempto [...]rimonio [...]ndicato, [...]it.

emendicabat, in diem viuens, quicquid supererat aliis impertiebat, nihil sollicitus in crastinum. Tali vitæ tenore cum septemdecim annos in Syria peregisset, tandem proditus Romam rediit, & maioris etiam in paupertate constantiæ exemplum domi, quam foris dedit. In paternis enim ędibus pro mendico susceptus, nec vlli cognitus, nec ipse se prodēs, totidem exegit annos. Mortuus postremo indicauit, quod viuens celauerat, relicto breui chirographo, quo, quis esset, quidve egisset; descriptum continebatur, vt tunc demum se manifestum faciendo, cum pro temporali inopia diuitias esset recepturus sempiternas, & patri adhuc orbitatē suam lugenti, causam præberet consolationis, & nobis materiam imitationis.

VII. *Voluntarie pauperes diuites sunt in oculis Domini.*

[...]ita eius [...] 12. apud [...] tom. 2. [...]rt. 22.

Decubuit aliquando venerabilis & Deo dilecta Catharina virgo & vidua sanctæ Brigittæ filia, Romæ graui morbo correpta, petiitq; ab eius matre eam inuisendi copiam quidam nobilis baro, Ludouicus nomine. Erubuit vero familia, quod vir tantus ad eam in vili lectulo iacentem esset accessurus. Erat is lectulus stramineus: ad caput ceruical exiguum: porro operimentum vetustum consutum, ac nullius pæne pretii. Sed Dominus Iesus, qui sua inopia seruorū suorum voluntariam paupertatē maxime illustrem reddidit, non defuit sponsæ suæ. Cū enim potens ille & opulentus vir multis stipatus ad eam accessisset, videbatur ei lectulus illius aureo & purpureo tectus operimento. Stupens igitur dixit famulis suis: Hæ dominæ pauperes ab omnibus putantur: nam sæpe ob res necessarias emendas pecuniam mutuo accipiunt. Præstaret, illas tanti pretii purpuram, tantumque apparatum, quem illic vidimus, detrahere, quam premi inopia.

[...]a rerum [...]ar auri [...]urpuræ [...] nutu [...]ndescūt

VIII. *Quomodo Deus pauperes necessitate, diuites voluntate manifestos esse permiserit.*

[...]ent. [...]nard. [...]ta eius [...]d Sur. [...].2. [...]i.2.

Florentino ciui pauperi complures erant filiæ iam nubiles, natu grandes. Is S. Antonini Archiepiscopi Florentini monitis, ad Annunciatę templum, in Vrbe, atque adeo tota in Italia celebratum, petiturus opem filiabus à Deipara virgine, ante lucem plerūque properabat. Dum quotidianus in officio duraret, duos forte captos luminibus (in vestibulo n. templi ac pro foribus de more, adeuntes templum petituri stipem accubant) de quæstu plusquā maximo colloquentes (dum se latere putant) audiit, vter maiora lucra reportasset. Cum vero alter in capitio assutos sibi esse ducentos nummos aureos, alter in galero trecentos affirmaret: bonus ille vir, vtroq; arrepto, ad Antonium statim conuolauit. Is illico aduocatos cæcos vt mendaces ac fures increpauit, quod inopes se esse simulantes, eas pecunias egentioribus abstulissent: non posse tuto eam summam retinere. Ita factū est, vt tota, consentientibus cæcis, ad præsulis arbitrium causa verteretur: qui viginti & quinq; vni, triginta alteri nummos aureos, quod erat reliquum, pauperi ciui ad filiarum dotes fidelis dispensator assignauit.

[...]dica- [...]rum a- [...]ia & [...]stus.

[...] men- [...]glo- [...]o.

Tit. LI. De Beatitudine secunda: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

Moysis homo erat vehementer mitis plusquam omnes homines, qui sunt super terram, atque ideo (secundum Dionysium) dignus fuit apparitione diuina.

Exem. I. *Mansuetudo Ottonis Imperatoris.*

Albertus Crant. lib. 9. cap. 3 & Cosmographia Munsteri lib. 3.

PRæclarum mansuetudinis exemplum in Ottone Magno Imperatore nobis proponitur. Nam cū vndique bella domestica in eum commouerentur tanta, vt videretur Europa in perniciem Imperatoris conspirasse: Henricus quoque frater spe regni accensus, seditiosa aduersus eum arma expedit. Verum cum aliquot præliis victus, omnibus rebus se destitutum videret; assumptis aliquot Episcopis, de improuiso ad Imperatoris fratris sui genua procidit, supplexque veniam ab eo petit. Episcopus quoque pro virili quisque sua pro eo intercedūt: Imperator primum quasi attonitus aliquantisper tacuit. Tandem in hæc verba erupit: Qua in re, frater, à me offensus animo adeo exasperato funestū prorsus aduersus me bellum concitasti? Implacabilis fuit hactenus furor tuus, nec vllum veniæ, quam sæpe vltro tibi obtuli, locum dedit. Propter quam contumaciam tuā licet nulla sis venia dignus: attamen non quid tua mereantur facta, sed quid fratrem & Regē deceat spectabo, depositisque inimicitiis te vt fratrem amplectar. His dictis fratrem subleuatum osculatur, eumque in arcem Ingelheimensem custodiendum aliquandiu transmisit. Mox sopitis omnibus simultatibus aliquot Lotharingiæ ciuitatibus præficit, deinde post mortem Bertholdi Bauariæ ducis, ex matris intercessione ei ducatum Bauariæ attribuit, omniaque fraterni amoris officia sedulo cum ipso coluit.

Ambitio fratres inimicat.

Fratrum reconciliatio.

II. *Moderatio animi Ottonis secundi.*

Idem ibid.

Otto secundus, quemadmodum patri successit in imperio, sic etiam virtutis, in primis a mansuetudinis eius fuit imitator. Rapuerat filiam eius Iutham quæ Ratisbonæ in monasterio educabatur, Vdalrici Bohemorum ducis filius Bisetislaus. Nec pater facinus filii improbabat, sed potius audaciam eius miratus, nuptias cū rapta in Morauia celebrari iussit, tanto præstantiorem filium æstimans, quāto nobilioribus nuptiis cohonestaretur. Pater a. puellæ iniquissimo ferens animo, tantā sibi Romanorū Imperatori contumeliā & iniuriā à principe, qui sit Imperio subiectus, illatam esse, magno exercitu conscripto in Bohemiam tetendit, obuia quæque ferro & igni depopulatus. Contra etiam Vdalricus & filius castra mouent. Iam duo exercitus intra iactum teli conuenerant, cum Iutha, causa, caputque

Raptus puellæ fuit belli.

putque belli huius, crinibus ſparſis, ſciſſa vnguibus facie, victo periculorum magnitudine pauore, auſa telis ſeſe inferre volantibus, inter primas acies proſiliens patris alloquium, priuſquam furor ardeat amplior, expoſcit. Quo impetrato, precibus ſuis & lacrymis patris iracundiam omnem mitigat, & ne paterna violentia matrimoniale vinculum diſſolueretur, efficit. Mox etiam coram Imperatore apparet ipſe iuuenis Biſſetiſſaus, & proſtratus in genua, facinoris non tam ex malitia, quam amoris incendio admiſſi veniam impetrat.

Admiſſi confeſſio veniam impetrat.

III. *B. Martini eximia manſuetudo.*

Iordan à Saxon. lib. 2. de com. ſpirit. cap. 4.

Beatus Martinus Turonenſis Epiſcopus miræ fuit manſuetudinis & beneuolentiæ erga ſubiectos, non ſolum circa bonos & bene agentes, ſed etiam circa delinquentes, quia omnes volentes pœnitere & cauere à delictis, compaſſionis & miſericordiæ ſinu recipiebat. Et cum diabolus eum aliquando reprehenderet, quod ita lapſos ad pœnitentiam reciperet, reſpondit: *Si tu ipſe, ô miſerabilis, ab hominum infeſtatione deſiſteres, & te factorum tuorum pœniteret, ego tibi in Domino confiſus miſericordiam pollicerer.*

Omnis pœnitens dignus miſericordia.

IV. *B. Ignatii animi moderatio.*

Io. Pet. Maff. lib. 3. vitæ eius c. 5.

Cum R.P. Ignatius Loiola presbyter Societatis Ieſu, Venetiis Patauium pedibus iter haberet, domeſtica eaque admodum attrita lacerna ob inopiã indutus Iacobo Laine comite, pecuarius quidam puer, qui à via non longe armenta paſcebat, cõſpectis eminus peregrinus, ad eos repente propius aduolat; habituſque fortaſſe nouitate permotus, defixis procaciter in Ignatium oculis, cachinnos tollere, eidemq; licentius cœpit illudere. Cumq; Ignatius vultu placido ſubſtitiſſet, conuerſus ad eũ comes: Quin, ait, acceleras gradum pater, teque ipſius pueri petulantiæ ſubtrahis? Immo vero, inquit ille, cur puerum oblata ſibi præter ſpem hac tanta oblectatione fraudemus? Itaque conſulto etiam diutius hæſit in iiſdem veſtigiis, ac ſe curioſius intuendum ridendumque affatim proteruo adoleſcentulo præbuit: plus nimirum ex hoc qualicunq; ſui contemptu ac ludibrio hauriens voluptatis, quam alii ex vulgi plauſu, fauſtaque acclamatione percipiunt.

B. Ignatius ſui contemptu & irriſione delectatur.

V. *De equo indomito in ſeſſione ſancti Epiſcopi manſuefacto.*

Paul. Diacon. lib. 6. de geſtis Longobardorum.

Cum Ioannes Epiſcopus Bergomatis Eccleſiæ vir miræ ſanctitatis, cum Rege Cuniberto conuiuio ſermocinaretur, eumq; forte offenderet: rex illi in hoſpitium reuertenti, equum ferocem & indomitum, qui immenſo fremitu ſuper ſe ſedentes terræ allidere ſolebat, præparari fecit. Cui cum dictus Epiſcopus ſuperſediſſet, ita manſuetus extitit, vt eũ blando inceſſu vſque in domum propriam deportaret. Quod rex audiens, & Epiſcopum ex eo die honore debito coluit, & ei ipſum equum, quem ſuæ ſeſſioni, ſuoque vſui deſtinauerat, largitus eſt.

Manſuetudinis exemplum in brutis.

TIT. III. De tertia beatitudine: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.

Eliſæus videns Azaelem coram ſe cœpit flere, propter mala, quæ ille erat facturus filiis Iſrael, cum eſſet futurus rex Syriæ. 4. Reg. 8.

Cum audiſſet Ioſias rex Iuda comminationes ſcriptas in libro legis Domini propter peccata, ſcidit veſtimenta ſua & fleuit, & multum Deo placuit. 4. Reg. 12.

Iudæi ex captiuitate Babylonica reuerſi, cum librum legis ab Eſdra ſacerdote lectum audiuiſſent, ob tranſgreſſiones ſuas plorabant. 2. Eſdra 8

Cum audiuiſſet Nehemias miſerabilem ſtatum Hieroſolymorum, fleuit diebus multis, & ieiunauit, & orauit ante faciem Dei cœli. Nehem. 1.

Poſtquam Petrus tertio Chriſtum negaſſet, & Chriſtus miſericordiæ ſuæ oculis eum reſpexiſſet, egreſſus foras fleuit amare. Luc. 22.

EXEM. I. *D. Hieronymus luget, & poſtea conſolatur.*

S. Hier. ad Euſtoch.

DIuus Hieronymus, præter cæteras pœnitentiæ ſuæ anguſtias, quas ad Euſtochium ſcribens enumerat: Quotidie, inquit, lacrymæ, quotidie gemitus. Quali a. illas conſolatione terminare ſolitus ſit, declarat, dicens: Poſt multas lacrymas, poſt cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar agminibus intereſſe angelorum, & lætus gaudenſque cantabam: Poſt te in odorem vnguentorum tuorum curremus.

II. *B. Franciſcus non ceſſabat lugere, etiamſi adeptus eſſet mirabilem cordis, & corporis puritatem.*

Diuus B[illegible] nauent. i[illegible] vita eius

Beatus Franciſcus ordinis Minoritarum anteſignanus, licet iam eſſet adeptus mirabilem cordis & corporis puritatem, non ceſſabat tamen lacrymarũ imbribus iugiter oculos expiare mentales, corporeorum luminum non ponderando iacturam. Cum enim ex continuo fletu infirmitatem oculorum incurriſſet grauiſſimam, ſuadente ſibi medico, quod abſtineret à lacrymis, ſi corporei viſus cæcitatem vellet effugere, vir ſanctus reſpondit: Non eſt, frater medice, ob amorem luminis, quod habemus cõmune cum muſcis, viſitatio lucis æternæ repellenda vel modicum: quia non ſpiritus propter carnem, ſed caro propter ſpiritum beneficium lucis accipit. Malebat ſiquidem corporalis viſus lumen amittere, quam lacrymas, quibus oculus mundatur interior, vt Deum videre valeat, repreſſa deuotione ſpiritus impedire. Et quoniam agnum ſine macula Chriſtum crucifixum non eſt poſſibile homini, carnis infirmitate circumdato, ſic perfecte ſectari, quin aliquas contrahat ſordes, ideo documenta certo firmabat eos, qui perfectioni vitæ vigilanter intendunt, quotidianis debere ſe lacrymarum emundare fluentis.

Donum [illegible] crymar[illegible] præfert Franciſ[illegible] lumini [illegible] porali.

III. *Aliorum peccata luget, eorumque miſeriis condolet B. Dominicus.*

S. Domi-

Theodor. Appold. [...] 1. Vitæ [...] cap. 4.

S. Dominicus fratrum Prædicatorum antiſtes, optabat ſe totum impendere ſaluti proximorum, tum ſe reuera Chriſti fore membrum exiſtimans, ſi eius ſe exemplo animabus lucrandis prorſus mãciparet. Plenum erat ſanctiſſimis affectionibus pectus eius, atque erga omnia tum proſpera tum aduerſa proximorum, mira pietate mouebatur, afflictorum rebus duris cruciabatur, pauperum penuria & miſerorum calamitatibus torquebatur, atq; in primis pereuntiũ animarum zelo mire angebatur & mente ſauciabatur. Ita nimirum inſtar prophetiæ, Dominicus peccata hominum & afflictorum miſerias cõtemplans, æſtuabat animo intrinſecus, & flens largiſſime, latentẽ commiſerationis affectum per lacrymas prodebat foris. Hanc enim excellentiſſimam charitatis gratiam ſpecialiter habebat à Deo donatam, flendi ſcilicet pro peccatoribus, & miſeris atq; afflictis omnib. condolendi. Sed quantum illi angoris & mœroris afferebat erga calamitoſos condolentia, tantũ profectus piorum hominum, quibus mire gratulabatur, ceu quędam pigmenta odorifera cum conſolabantur. Inter hæc, quæ ſurſum ſunt, quærens, agebatur in Deum homo diuinus gloriam ſanctorum contemplans, & ad illam veram patriam anhelans lugebat profuſe diuturnum ſui exilij incolatum.

[...]xcellentiſſima eſt [...]atia flere [...]o peccatoribus.

IV. *Luctus S. Monicæ pro filio ſuo Auguſtino quam fuerit ſalutaris.*

[...] libr. 3. [...]nf. D. [...]g. cap. 12.

Pij fletus pro alio quanta vis ſit, teſtatur Monica D. Auguſtini mater, cui pro filio Manichæa hæreſi implicato, multum lugenti atq; oranti diuinitus dictum eſt, vbi ipſa eſſet, ibi & illum futurum. Ab Epiſcopo etiam, quem vt pro illo oraret, cum fletu rogauerat, audiuit, fieri non poſſe, vt tantarum lacrymarum filius periret. Qui tandem Ambroſij Epiſcopi prædicatione conuerſus, non ſolum errorem omnem abiecit, ſed etiam errantibus viam veritatis monſtrauit, obſcura quæq; declarando, dubia ediſſerendo, certa confirmando, praua falſaque omnia pleniſſime confutando. Tantum profecit matris pro filio lugentis aſſidua ſollicitudo.

Ambroſij conuerſione S. Auguſtini prętio.

V. *S. Ioannes Eleemoſynarius lugentes & afflictos recreat.*

[...]mt. in vi[...] Ioan. E[...]moſynarij [...]d Baron. [...]8. an. 614.

Si quæ in luctu conſolatio inueniri potuerit, ea ſubminiſtrata fuit à magno illo Alexandrino Patriarcha Ioanne, de quo iſta Leontius: Cum Perſæ, inquit, populati eſſent vniuerſam Syriam; qui eorum manus potuerunt effugere, tum laici qui magiſtratum gerebant, & priuati, tum clerici cum Epiſcopis, confugiunt Alexandriam. Quibus omnibus diues ille & minime anguſtus conuiuator quotidie ſuppeditabat quæ erant ad vſum neceſſaria, nõ ad indigentium aſpiciens multitudinem, vt aliquid faceret quod ſordidi & illiberalis eſſet animi, ſed ad eũ, qui aperit manum, & omne animal implet benedictione. Cum autẽ Raſmizſus dux exercitus Coſrhoe vaſtaſſet & depopulatus eſſet veneranda loca Hieroſolymorum: poſtquam hoc audiuit ille homo Dei, & quod omnia ſancta fuiſſet igni tradita, deflet quidem non ſecus ac Hieremias, id quod factum fuerat. Non hactenus autem conſtitit eius commiſeratio, ſed mittit etiam Chryſippum quendam virum pium, tradens ei multum auri, frumentumque, & alia alimenta, & indumenta, ad ea vehenda iumenta plurima, tum vt aſpiceret vaſtitatem, tum etiam vt eos, qui emanſerant, ex captiuitate, ſatis per ea quę dicta fuerunt, recrearet. Pręterea autem Theodorum quoq; Amathuntis Epiſcopum, & Anaſtaſium præfectum magni montis Antonij, & Gregorium Epiſcopum Rinocurorum emittit ad eos recipiendos, qui abducti fuerant in captiuitatem, vim auri præbens innumerabilem.

Ioan. eleemoſ. Hieroſolymam captam à Perſis deplorat.

VI. *In excidio Hieroſolymitano lamentator inuitat ad lugendum.*

Antioch. Monach. hom. 107. tom. 2. Biblio. ſa. ct. Patr.

Non defuit eidem excidio Hieroſolymitano pręter Ioannem Epiſcopum Alexandrinum, alius, qui proxime cuncta vidit, lamentatorqui & alios pariter ad lugendum inuitauit. Is fuit Antiochus monachus Palæſtinus vitæ ſanctitate mirificus & doctrina celebris, cuius extant homiliæ centum vndetriginta; qui ſparſim eiuſmodi in ſuis homiliis deploraſſe apparet, vt cum ait: Debemus lacrymas profũdere amaritudinis plenas. Primum quidem, quod ciuitas ſancta incendio conflagrarit, Crux quoque ſancta Chriſti Dei noſtri in Perſidem tranſmigrarit. In eorum item gratiam, qui tot attriti bellis perierunt, nobis enim erant concorpores, eadem nobiſcũ inſigniebantur fide. Ad quem modo Ioel propheta clamabat: Plangite ſacerdotes, qui miniſtratis altari; quia miſere afflicta eſt omnis terra: Flete ſacerdotes, qui miniſtratis Domino, & dicite: Parce Domine populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, vt dominentur eius nationes, vt ne dicant: Vbi eſt Deus eorum?

Threni Antiochi de Hieroſolyma capta. *Ioel. 2.*

TIT. LIII. De quarta beatitudine: Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

Hac iuſtitia muniebatur Onias ſummus Pontifex, cum viriliter Simoni reſtitit iniquum quid in ciuitatem moliri cupienti. *2. Mach. 3.*

Chriſtus quoq; Dominus eam exercuit, dum vendentes & ementes de templo eiecit, cum duro verbo: Domus mea, domus orationis eſt, vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum. *Ioan. 2.*

Reſiſtente Paulo & Barnaba Barien pſeudoprophetæ, dixit Paulus: O plene omni dolo & omni fallaciæ fili diaboli, & inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas. *Act. 13.*

Cum Paulus prædicaret Athenis, incitabatur ſpiritus eius, videns idololatriæ deditam ciuitatem. *Act. 17.*

EXEMP. I. *Iuſtitiæ zelus S. Thomæ Cantuarienſis.*

S. Tho-

In vita eius ab Eduard. eius cōtemp. cap. 4. apud Sur. 29. Decembr.
Iuſtitię Zelus S. Tho. Cant.

S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis, quicquid ſanctum, quicquid honeſtum & iuſtū eſſet, & fecit & docuit: iis contraria prorſus reiecit & propudiauit. Ab ipſa mox ordinatione ſua tantus in eo extitit amor & deuotio erga Deum, tantus iuſtitiæ zelus, vt nulli, quantacunque dignitate is eſſet, parceret, ſi quid contra iuſtitiam attentaſſet. Sed neque Regi ipſi contra ſummi Regis voluntatem vlla in re obſequi voluit, neque vt id vellet, vllis vel minis, vel blanditiis adduci potuit.

II. *S Elzearij ſtudium iuſtitiæ in cauſſis pauperum.*

Sur tom. 5 in Vita S. Elzearij Comitis cap. 28.

Cum ad Elzearij aures multorū pauperum querimoniæ peruenirent, ſentiens ille eorum cauſas & negotia in aula Principis ſiue Caroli ducis Calabrię negligi, magna commiſeratione affectus acceſſit fidenter ad ducem, petiitq; ab eo, vt cauſſas pauperū ipſi liceret exequendas ſuſcipere, & eis ſe in aula aduocatū præbere. Duce libenter aſſentiente, vir pius magnam ſibi curauit crumenam confici, atq; in ea non niſi pauperum ſupplices libellos & querimonias repoſuit: cumque iret per plateas vrbis, ad eum pauperes certatim confluebant, ita vt ægre poſſet cum ſua familia in oſtium domus ſuæ præ eorum multitudine ingredi. Audiebat eos ſuas querelas proponentes, idque accurate inprimis & ſedate: & cum pleriq; multa admiſcerent ſuperuacanea, ipſe, vt erat acutus & prudens, in certa capita rem totam conferebat, & pro eis duci & eius officialibus loquens, cauſſas eorum expediebat. Quandoq; lotis manibus ad menſam accedenti quidam pauper domum intrans importune ſe ingeſſit, ſciſcitans quid de ipſius ſupplici libello feciſſet: ille vero perbenigne reſpondit: Suſtine parumper, & ego priuſquam cibum capiam, rem tuam expediam. Surgenſque à menſa iuit ad curiam, reuertenſque pauperi ſatisfecit, atque ita ad menſam pranſurus acceſſit.

Fames iuſtitiæ, & pauperum iuuandorum.

III. *Præclarum factum præſidis Parlamenti pro Iuſtitia.*

Ægid. Corro. de dictis memorab. Princip. Chriſt.
Libertas in rege admonendo.
Dextrum regis brachium, eſt iuſtitia.

Nobilis quidam Gallus, vir potens, armorum vi Caſtelli Pariſienſis carcerem ingreſſus, inde nobilē quendā domeſticum ſuum eripuit, & abduxit. Dominus Vaquerius, primus Parlamenti præſidens de rei euentu monitus Regem Ludouicum 12. adit, cui reuerētia exhibita, dixit: O Rex, miror te in deliciis viuere, & non ſentire mala, quæ deberes percipere. Quid ita? inquit Rex. Quia, reſpondit ille, brachium dextrum tibi fractum eſt. Haud capio, quid dicas, ait Rex. *Dextrum tuum brachium*, inquit præſidens, *hoc eſt, iuſtitia tua violata eſt.* Tunc Rex audito rei euentu, dolens, iuſſit nobilem venire, eique iuſſit, vt culpam reſarciret. Facit Reges regnare iuſtitia, eaq; præcipua virtus eſt ad regna integre ſeruanda, ſine qua non ſunt niſi mera latrocinia.

IV. *Promptitudo animi S. Io. Eleemoſynarij in audiendis omnibus abſque diſcrimine.*

Simeon Metaph. in eius vita, apud Sur. to.

Cum S. Ioannes Eleemoſynarius Aachiepiſcopus Alexandrinus accepiſſet, multos ad eum acceſſuros, & de iis qui ipſum ſequebantur, arceri, duobus hebdomadæ conſtitutis diebus, quarto, inquam die, & die paraſceues, ſedens in templi porticibus ſe cuilibet volenti præbebat adeundum, nonnullos ex iis qui erant virtute inſignes, habens ſecum conſidentes. Quibus ſæpe dictitabat illud dignum quod ſcriptis & memoriæ mandetur: Si nobis, dicens, qui ſumus homines, licet omnino ad Deum, qui ſummus eſt, accedere abſque vllo interceſſore, & de quibus volumus eum rogare; quomodo non ipſi noſtris cōſeruis portas aperuerimus abſque vllo impedimento, & cuilibet, cui opus eſt, benignam aurem præbuerimus? Scimus enim, qua menſura menſi fuerimus, eadem nobis eſſe remetiendum.

Dictum Ioannis Eleemoſynarij egreg.

V. *Zelus S. Antonini Archiepiſcopi.*

Vincēt. M... nar. in vi... eius, ap... Sur. Ma... tom. 3.
Aleator... à S. Anto... no grau... increpāt...

Dum S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus Florentiam cruce præuia aliquando inambularet, aleatores vel ſolo aſpectu perterritos ad fugam compulit. Ad Bondelmontum porticum, quo nobiles, dum feruet æſtas, ad remittendos animos conueniunt, dum maxime incaleſcere aleam vidiſſet, ſpiritu maiore ſupra hominem inſtinctus, non ſplendidos natales, non poteſtatem veritus, alueolos, teſſeras, chartas, nummos, admotis ipſe manibus euertit, & quod liberis tantundem audendi ſuo exemplo anſam darent, grauiter increpuit.

TIT. LIV. De quinta beatitudine: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

Miſericordia autem eſt virtus, qua homo mouetur ad compatiendum proximi ſui miſeriæ.

Quod vero miſericordes miſericordiam conſequantur, Abdias ille ſit exemplo, qui quod fuerit miſericors in Prophetas Domini fugientes perſecutionem Regis Achab, miſericordiam primo ab Elia, deinde & gratiam propheticam conſecutus eſt. 3 Reg. 18 & 4. Re...

Iudæi quouis anno decimas, & ſeptimo quoq; pro pauperibus omnes fructus ſponte naſcentes dimittebant. Leuit. 25

Diſcipula quædam erat nomine Tabitha, quæ tunicas & veſtes faciebat, quas viduis tribuebat, eam ſuſcitauit Petrus; nam qui Chriſtum in pauperibus nudum veſtierit, immortalitatis veſtes promerebitur, & reſurrectionis. Act. 9.

EXEMP. I. *Miſericordia in pauperes S. Ludouici Regis.*

Pet. Rib... neirali. ... Princ. C... ſtiano c. ...

S. Ludouicus Gallię Rex centum & viginti pauperibus quotidie, per dies vero ieiunij quadragenarij, centū & quadraginta, res ad victū & veſtitum neceſſarias ſuppeditabat, eiſq; frequenter ipſe miniſtrabat, & magno cum pietatis & charitatis affectu cibo,

…xpenſarũ …egiarum …egia diſpo …tio.

cibo, qui ſuperfuerat, veſcebatur. Quin & olim in Gallicanis ſanctionibus primum caput expenſatum ad pauperes ſubleuandos, alterum ad alendam regiã domum, tertium ad palatia & arces reficiendas ſpectabat. Ac idcirco miſericordiam tandem conſecutus eſt: completumque eſt in eo illud Salomonis:

…rouerb. 22.

Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur.

II. *Roberti Galliæ Regis liberalitas in pauperes.*

…dem ibid. …c Bod. lib. 6. …ib. 2.

Illud non prætermittam, Robertum Galliæ Regem Hugonis Capeti filium, eleemoſynis coronam Galliæ in ſua familia ſtabiliuiſſe: nam mille egenis victum quotidianum præbebat; & cum alio curiam transferret, illis iumenta, plauſtra, ac rhedas dari iubebat, vt comites eſſent, & pro ipſo Rege continuas preces Deo funderent.

III. *Miſericordia in pauperes Caſildæ puellæ regiæ.*

…an. Ma…an. lib 9. de …b. Hiſpaniæ …p. 3.

Circa annum Domini milleſimum quinquageſimum, duæ regiæ puellę, Maurica ſuperſtitione abiecta, Chriſtiana ſacra ſuſceperunt: Caſilda Almenonis Toletani Regis, & Zaida Benabeti Regis Hiſpalenſis filia. Caſilda prior cum eſſet à tenera ætate ingenio facili, & ad humanitatem propenſo, in domo paterna Chriſtianos, qui magno numero captiui tenebantur, vitamque in luctu & ſqualore calamitoſam agebant, cibo & rebus omnibus recreare ſolita erat clam patre. Quem memorant, re indicata, filię latebras aditusq; omnes diligenter obſeruaſſe; deprehenſamq; aliquando, cibos, quos in ſinu ad captiuos ferebat, repente in flores, roſaſq; mutatos, patri, ecquid ferret, cum magno animi motu roganti, veſte explicata monſtraſſe. Quo illa miraculo percita, monitaq; diuinitus, ſi à fluxione ſanguinis ſanari cuperet, in qua curanda medici omnia artis remedia fruſtra conſumpſerant, in lacu D. Vincentij nomine, quod in agro Virueſcano eſt, ablueret, ad noſtra ſacra adiecit animum. Pietatis officia diuinum numen Chriſtianæ religionis luce volebat compenſare. Itaq; à patre, cum quo rem omnem cõmunicarat, pro iure amicitiæ, quæ illi eſſe cœperat cum Chriſtianis, ad Ferdinandum Regem miſſa eſt eius morbi curandi cauſa. Morbo depulſo, & aquis ſalutaribus ritu Chriſtiano expiata, diuini beneficij memor, immemor patriæ, in rupis faſtigio, quæ ad lacum eſt, domuncula exædificata ſanctiſſimam vitam egit, multis illuſtrem miraculis: quo merito in cæleſtium numero locum habet, templiſq; recepta eſt. Tertiodecimo Aprilis die, eius memoria anniuerſariis ſacris celebris eſt in nonnullis eccleſiis Hiſpaniæ. Caſildæ exemplo, ſiue ſua ſponte incitato Zaida, lauacro Chriſtiano ex noſtro more luſtrata in Alfonſi Regis nuptias poſt aliquot annos conceſſit. Ita Ioannes Mariana.

…ibi in flo…s & roſas …utantur.

…aſilda à …uxu ſan…inis cu…tur.

IV. *Admirabilis miſericordia puellæ in egenos, & ſtupendum Dei iudicium in illa, & miſericordia.*

…rat. ſpir. …p. 207.

Huic ſimilis eſt hiſtoria etiam commemoratione digna, quę ſub Paulo Epiſcopo Alexandrino accidit circa annum Domini quingenteſimum trigeſimum ſeptimũ. Narrauit nobis (inquit Ioannes Euiratus) Abbas Theonas & Theodorus, quod Alexandriæ ſub Paulo Patriarcha puella quædã relicta fuerat pupilla à parentibus magna facultate locupletib. Erat autem adhuc ſine baptiſmo. Die vero quadã ingreſſa pomarium, quod ſibi reliquerant parentes eius (ſunt enim in medio ciuitatis pomaria) vidit quendã parantem ſibi laqueum, vt ſe præfocaret. Cucurrit igitur, & dixit ei: Quid facis, ô homo? Dixit autem ei: Dimitte me, mulier, quoniam in multa tribulatione ſum. Quæ ait: Dic mihi cauſã, & fortaſſis adiuuare te potero. Dixit illi: Graui ære alieno premor, & valde ſuffocor à creditorib. meis: elegiq; potius ſemel vitam finire, quam quotidie mori. Quæ dixit illi: Quæſo te accipe omnia, quæ habeo, & redde: tantũ ne perdas teipſũ. Sumens vero ille, reddidit omnia. Puella vero anguſtiari cœpit, nõ habens qui ſibi curam gereret; itaq; deſtituta parentum ſolatio, fornicari inſtituit, & ſibi inde victum quærere. Dicebant ergo illi viri ſancti (Theonas & Theodorus admirãtes ſcilicet.) Quis nouit iſta, niſi ſolus Deus; quomodo ſcil. permittatur anima propter cauſam aliquam ipſi ſoli cognitã ad tempus derelinqui? Poſt aliquantum vero temporis infirmata eſt puella, & in ſe reuerſa, compuncta eſt, orauitque Pontificem, vt faceret illam Chriſtianam. Omnes autem aſpernabantur eam, dicentes: Quis hanc ſuſcipiat, quæ meretrix eſt? Affligebatur autem vehementer. Cum vero in his eſſet anguſtiis, aſtitit ei angelus in ſpecie hominis, cum quo miſericordiã fecerat. Cui illa dixit: Cupio fieri Chriſtiana, & nemo vult pro me loqui. Qui ait: Nunquid re vera iſtud cupis? Reſpondit illa: Vtique, Domine, & deprecor te, vt hoc mihi impetres. Qui ait: Noli triſtari. Ego adducam aliquos, qui te accipient. Adduxit ergo alios duos & ipſos ſanctos Angelos, duxeruntq; illam ad eccleſiã: rurſuſque ſeipſos transformantes in perſonas quaſdam illuſtres, & notas in ordine Auguſtalium, vocant clericos presbyterum ſcilicet & diaconum, qui in hoc ipſum conſtituti erant. Dicunt eis clerici: Veſtra charitas pro ea pollicetur? Illi autem reſponderunt: Etiam, nos pro illa pollicemur. Sumentes ergo illam, baptizauerunt, & albis induta rurſus ab eis ſubuecta eſt. Quam cum depoſuiſſent, euanuerunt. Vicini ergo cum illam ita albis indutam viderent, poſtquam receſſerunt illi, dicunt ei: Quis te baptizauit? Nunciauit autẽ eis rem totam, dicens: Venerunt quidam & tulerunt me in eccleſiam, locutique ſunt clericis, & baptizauerunt me. Et dixerunt ad illam: qui ſunt illi? Cum vero non poſſet dicere, qui eſſent illi; abeuntes nunciauerunt Epiſcopo: Dixit autem Epiſcopus his, qui ad baptizandum conſtituti erant: Vos illam baptizaſtis? Et confeſſi ſunt ſe illã baptizaſſe, exoratos ab illo, & illo, Auguſtalibus. Porro accerſitis ex prætorio his, quos clerici dixerant, dixit Epiſcopus: Num ipſi pro iſta fideiuſſiſtis?

Grauitas æris alieni inſtar mortis.

Angelus peccatricẽ, ſed miſericordem cõſolatur.

Angelorum apparitio & miniſterium.

Qui dixerunt: Neq; nouimus, neque conscij sumus nobis, hoc fecisse. Tunc vero iam cognouit Episcopus, Dei hoc opus esse, Conuocansq; illam dixit ei: Dic mihi filia, quid gessisti boni? Quæ ait: Meretrix existens, & paupercula, quid boni operari potui? Dixit ei Episcopus: Nihilne omnino operata es? Dixit ei: Non, nisi quod videns quendam, qui à creditoribus premebatur, se suffocare volentem, data illi omni substantia mea, liberaui eum. Et his dictis, continuo obdormiuit in Domino. Tunc Episcopus glorificans Deum, dixit: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.*

Ære alieno oppressis opitulari Deo gratissimum.

V. Henricus Imper. Troiæ ciuitatis à se obsessæ pueris supplicantibus, & Kyrie eleison clamantibus miseretur.

Glaber. lib. 3. cap. 1. apud Baron. to. 11. anno Christi 1022.

Anno Domini millesimo vigesimosecundo, Henricus Imperator nonus pergens ad regionem Beneuentanam, expurgauit ac subdidit vniuersas ciuitates, & castra, quæ Græci surripuerant eius imperio. Ad supra dictam autẽ cum venisset Troadem, rebellantes, qui intus erant, diu multumq; ei restiterunt: nam sperabant, vt sibi futura æstate, sicut Greci promiserant fore Basilius Imperator succurreret. Insuper adiicientes; in tantum Henricum humiliari, vt pedes Basilij territus pauore susciperet. At ille circũdans ciuitatẽ sui exercitus obsidione, instruxit machinas, vt eam per vim caperet: illiq; deintus noctu egressi tulerũt secum faces pice perlitas, igneq; succensas machinas à foris cremauerunt. Quod cernẽs Imperator, accẽsus ira, potiores restitui fecit machinas, crudoq; circundari corio, vigilantique custodia iussit illas tueri. Exacto igitur tertio obsidionis mẽse, alternisq; cædibus vtriq; nimium fessi (nam exercitum Imper. dysenteriæ clades oppido vexauerat) tandem obsessi meliori vsi consilio, inuenerunt viam euadendi discriminis. Quadã autem die accipientes solitarium quendam, indutum monachali habitu (quib. etiam Italia plurimum abundat) dederunt ei crucem gestare, miseruntq; post eum omnes ciuitatis pueros minoris ætatis, sicque exclamando, Kyrie eleison, deuenit ad imperatoris tentorium. Quod audiens Imperator, iussit interrogari, quid sibi vellent. Cumque responsum fuisset; ꝙ misereri à se afflictæ ciuitati implorarent, respondit: Optime nouit ipse, qui agnitor est cordium, quinam magis quam ego, horum paruulorum sunt homicidę, illacrymansque iussit vt salui in ciuitatem redirent. Fecerunt autem vt iusserat Imperator. Altero quoque die iterum primo mane processerunt à ciuitate vt prius clamantes, Kyrie eleison, vsq; dum sonoritas vocum illorum aures pulsaret Imperatoris. Qui statim egressus tentorio, respiciensq; pupillorum turbam, pietate permotus, vt erat vir sanctissimus, voce Dominica vsus ait: *Misereor super turbam.* Nam ante iam dixerat, quoniam si cõtingeret capere ciuitatẽ, quidquid masculini sexus inueniretur in ea, suspẽderetur patibulis, reliqua vero igne cremari, ipsiusque ciuitatis mœnia ad solum pertrahi. Præterea mandauit Imperator illis, qui in ciuitate aliis præerant, vt si indulgeri sibi ab eo vellent, iramque eius placare, ipsimet subuerterent partem murorum ciuitatis, quæ contra suas machinas rebellis stare videbatur. Qui audientes certatim impleuerunt quod eis mandatum fuerat. Post hæc quoq; præcepit Imperator eos pacifice ad se egredi, murumq; ciuitatis à se reędificari, acceptisq; pacis obsidibus ab vniuersis regionis illius prouincialibus, reuersus est in Saxoniam. Northmanni quoq; cum Duce suo Rudolpho reuersi in suam patriam, gratanter accepti à proprio Principe Richardo. Hæc Glaber.

Puerorum processio & supplicatio pro leuãda obsidione vrbis Troię.

Matth. 15.

Deditur ciuitas Imperatori.

TIT. LV. De sexta beatitudine: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

Mundo corde sunt, quos nõ arguit conscientia vlla peccati, inquit beatus Hieronymus in Matthæum.

Daniel & socij eius pro exemplo sint, cuius studium vt esset mundo corde, ex eo, quod scriptum est cognoscitur. Proposuit autẽ Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis, & de vino potus eius: & rogauit Eunuchorum præpositum, ne contaminaretur, & dixit: Tenta nos obsecro diebus decem, &c. Pueris autem his dedit Deus scientiam & disciplinam in omni verbo & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorũ. Inter cætera quæ vidit ille mundo corde, maximum & pulcherrimum est, quod Deum vidit, quomodo à mortali homine videri potuit, Aspiciebam (inquit) donec throni positi sunt & antiquus dierum sedit, vestimentum eius quasi nix candidum, &c.

Daniel. c. [1.] Cap. 7.

EXEMP. I. *Munditia cordis S. Gregorij Nazianzeni.*

GRegorius Nazianzenus, signaculum castitatis integrum custodiens: cum philosophiæ studiis adhuc iunior apud Athenas floreret, vidit per soporem sedenti sibi & legenti duas satis decoras dextra læuaque fœminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo toruiori respiciens: quænam essent, & quid sibi vellent percunctabatur. At illæ familiarius eum complectentes aiunt: Ne moleste accipias iuuenis: notæ tibi & satis familiares sumus. Altera enim ex nobis Sapientia: altera Castitas dicitur, & missæ sumus tecum habitare, quia iucundum satis & mundum in corde tuo habitaculum præparasti.

D. Anton[in.] Archiep. [Flo]ren. tom. [2.] Chron. ti[t.] 10. cap. 5. Ruffinus prologo libros S. Grego. Nazianzeni.

II. *Mulierum coniugatarum cordis puritas placet Deo, & supra puritatem monachi.*

In vitis Patrum legimus, sanctum Macarium, vnum ex celeberrimis patribus & monachis illius tẽporis, audiuisse aliquando vocem dicentem sibi: Nondum, ô Macari, duarum fœminarum coniugatarum, quæ circiter in quadam vrbe habitant, perfectionem attigisti. Quo audito sanctus vir, vt eas inquireret, perrexit, Et factũ est, vt diuino spiritu du-

Vita SS. [Pa]trum.

ctus

ctus domum, in qua illæ ſanctæ fœminæ cohabitabant, offenderit: & ingreſſus domum inuenit duas mulieres, quæ duobus fratribus matrimonio copulatæ erant. A quibus cum ſciſcitaretur ille, & importunis precibus efflagitaret, vt vitæ ſuæ diſcurſum ei vellent enarrare, tandem precibus eius obtemperantes ei dixerunt: Vndecim annis in eadem domo cohabitaſſe, in ſumma pace & concordia inter ſe & viros ſuos, à quibus ſæpe enixe poſtulauerant, vt vitam cœlibem agere vellent, quod cum impetrare minime poſſent, cordis puritatem (quod poterant) Deo obtulerunt: & ſuper quod ſummo ſtudio inuigilabant, ne verbo ſaltem, aut opere Deũ offenderent. Quod cum ſanctus vir audiret, exclamare cœpit, dicens: *In quocunque ſtatu cordis puritas Deo placet, ita vt quandoque puritas coniugatorum virginum & monachorum puritatem excellat.*

[Coniugalis concordia magni apud Deum meriti. Cordis puritas in omni statu reperiri poteſt.]

III, *Cogitationes impuræ etiam à corde repellendæ & pœnitentia delendæ.*

[Iordan. à Saxonia l. 3 de vitis fratrum c. 9.]

Quidam frater mihi notus, ſingularis vitæ & magni ſtatus in ordine, vno anno poſt mortem apparuit in viſione cuidam viro pio, dicens, eatenus ſe fuiſſe in atrociſſimis tormentis; ſed nunc Dei miſeratione fore liberatum, & cæleſti familiæ aſſociatum. Admirans autem ille, quod vir tantæ ſanctitatis, qualis ipſe fuerat ab hominibus reputatus tanto tempore pœnas gehennales ſuſtinuiſſet, interrogauit eum, ob quam cauſam tanto tempore tantas pœnas luiſſet. At ille reſpondit, Ob cogitationes prauas, quibus ſæpe in corde inquinabar, quas per pœnitentiam non diluiſſem, licet à fœdis actibus diuina propitiatio me cuſtodierit.

[Cogitationes prauæ graui purgatorio puniuntur.]

TIT. LVI. De ſeptima beatitudine: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

[Pacifici qui?]

Pacifici autem dicuntur, qui pacem & concordiã, vbi ea non eſt, inter diſſidentes faciunt: vel amiſſam reſtaurant, vel vbi eſt, eã fouent ac nutriũt.

[Gen. 13.] *Abraham iurgia inter paſtores ſuos, & nepotis ſui Loth prudenter diſſoluit.*

[Gen. 37.] *Ruben & Iudas mitigare tentarunt iram erga Ioſephum.*

[4. Reg. 20. Iſa. 39.] *Ezechias Rex Iuda, cum reſponſum accepiſſet theſauros, quos Babyloniis gloriæ cupiditate oſtentauerat, iiſdem futuros prædam, delicti conſcius: Bonus eſt, inquit, ſermo Domini; ſit tantum pax & veritas in diebus meis. Non negauit iuſtum eſſe Dei aduerſum ſe iudicium, ſed mala differri precatus eſt, nón ob hoc, ne theſauros, ſed ne theſauris chariorem pacem amitteret. Et quoniam pro pace, non autem pro diuitiis orauit, poſtea quoad vixit, hoſtem non vidit, Deo in poſteros pacem illam, quam interminatus fuerat, transferente, vt oſtenderet pacem opibus præponendam.*

EXEMP. I. *Quomodo pacifici filii Dei, & pacem impugnantes filii diaboli, exemplo docetur.*

[Wilhelm. Malmesbur. de geſtis Pontif. Ang.]

IN cuiuſdam eccleſiæ dedicatione concionem fecerat S. Wolſtanus Epiſcopus Wigornienſis ad populum, in qua multa de cæteris, plura de pace dixerat: Qua commoti nonnulli, qui digladiabili diſſidebant odio, offenſas vtrinque donauere; vnus erat, qui nullis admonitionibus, nulliſq; ſuadelis adduci potuit, vt fratris necem indulgeret inimico. Huic adducto in medium, & poſt multum ſermonem pertinaciſſime recuſanti, eadem, quæ referam, verba dixit Epiſcopus: Dominus dixit in Euangelio, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Conſtat ergo, quod ſi pacifici ſunt beati, & filii Dei, diſcordantes ſunt miſeri, & filii diaboli. Illi igitur, cuius filius es, te commendo, & trado te ſatanæ ad interitum carnis, iuxta præceptum Apoſtoli, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini. Vix ſanctus ſermonem expleuerat, cum miſer ille mancipium hoſtile factus, coram omni plebe dentibus ſtridere, ſpumas iacere, crinem rotare occipit. Poſtremo in terram eliſus volutabatur furens. Exoratus Wolſtanus, vt miſereretur, diſtulit, ſed preſſus tandẽ, & lacrymis victus, iubet inimico, vt abeat. Ille diſcedit eadẽ facilitate, qua venerat. Reductus in mentẽ homo, cõuentuſq; vt delicti gratiam cederet, mira pacem negauit impudentia. Iterum ergo vexari, iterumq; ſanari iuſſus, inficiari perſtitit. Tertio iam cum totis membris labefactatus ex concuſſione dæmonis pæne ſingultiret animam, pacem iniit, poſt hoc perpetuo vſque ad mortem integer & incolumis.

[S. Wolſtanus nolentem inimico parcere tradit ſatanæ, & mox obſidetur. A dæmone obſeſſus, & poſt à S. viro liberatus tamen negat ignoſcere. Poſtquam ignouit prorſus liber à dæmone.]

II: *Miraculo cogitur nobilis quidam pacem cum populo Metenſi inire.*

[In vita eius lib. 4. cap. vlt.]

Huic affine eſt, quod in vita S. Bernardi habetur. Egrediebatur aliquando hic ſanctus Abbas Metenſium ciuitatem, & ex more deuotus eum populus deducebat cum eorum Epiſcopo Stephano, & fratre eius Reinaldo Batrenſi Comite, aliiſque perſonis tam ex clericali, quam ex militari ordine multis. Interim cauſa extitit, vt rogaret nobilem virum Henricum de Salinis ſuper verbo quodam, quod ipſe ei Epiſcopus, & alii, qui conuenerant, ſuggerebant, vt videlicet Metenſi ciuitati, & populo pacẽ daret, cui grauiter inimicabatur. Ille vero renuere penitus cœpit, & abiurare, nec vllis precibus flecti. Inter hæc ſuperuenientes alii offerebant beato viro hominẽ ſurdum, obſecrantes, vt ei manum imponere dignaretur. At ille fidei zelo ſuccenſus, ſicut interdũ ob cauſas neceſſarias terror quidam & auctoritas ſupra hominẽ in eius facie rutilabat, conuerſus ad militem: Tu nos, inquit, audire contemnis, quos continuo coram te audiet ſurdus. Et imponens manum homini, ſignauit eum, & in aures eius digitos miſit. Quo protinus audiente, pauens Henricus & tremens, ruit ad pedes hominis Dei, humiliter ſatisfaciens, & libere annuens, quidquid fuerat poſtulatus.

[S. Bernardus magno comitatu deducitur. Pacificare ſtudet D. Henricum de Salinis. Surdus à D. Berardo curatur. Paci ſtudere cogitur nobilis.]

III. *Miles præfractus cogitur ad pacem & veniam precibus S. Northerti.*

In Vita eius c.15. apud Sur. tom 3.

Cum S. Nortbertus ordinis Præmonstratensis auctor primus, aliquando in villa Cosrois de pace & concordia ad populum verba habuisset, fuit à concione delatus quidam, quem inuidiæ tabes misere confecerat; qui tamen viro sancto optime monenti nullo modo aures præbere volebat; immo cũ acriori verborum stimulo premeretur, foras exiliẽs equum ascendit (erat enim miles) vt fuga se è cõspectu viri sancti proriperet. Sed cum admotis equo calcaribus fugam tentaret, equis in ipso vestigio immobilis perstitit, prorsus vt omnium cachinnis miser exciperetur. Nortbertus interim precibus insistebat. Ad quem reuersus supplex miles scelus suũ agnouit, prostratoque in terram corpore veniam petiit, & accepit. Sicque impletum est in eo, quod scriptum est: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine.

Equus hominis implacabilis miraculo hæret immobilis.

Psal. 82.

IV. *Princeps negans se daturum pacem, ipse solus occiditur.*

Pallad. in hist. Lausiac. cap. 52.

In sanctorum Patrum historia legimus, quod aliquando decertarunt gentiles aduersus Christianos rusticos pro suis finibus: Erat autem multitudo vtrorumque armatorum: quibus adstitit Apollo pacem inter eos concilians. Ei a. restitit gentilium in pugna princeps, qui erat vir grauis & sæuis: affirmabat a. & dicebat se non esse daturum pacem vsq; ad mortem. Ius autem ei dicit: Atque adeo tibi fiat, quod elegisti. Nullus enim præter te occidetur. Tibi autem mortuo non erit terra sepulcrum, sed ventres ferarum & vulturum te implebuntur: Atque adeo oratio effectum protinus est sortita, cum ex vtraque parte nullus sit interfectus præter principem. Quem etiam cum in arena tumulassent, mane inuenerunt membra laniata ab hyænis & vulturibus. Illi autem cum vidissent miraculum, & euentum eius quod dixerat, omnes seruatorem deprecantes eum prædicabant prophetam.

Hominis implacati pœna horribilis. Prædictio sancti Apollo effectum consecuta.

V. *Theodosius Imperator amator pacis.*

Niceph li. decimoquarto c.21.

Theodosius Imperator Constantinopoli degens, vbi Romanorum diuinitus concessam victoriam resciuit, tam bonus honestusque fuit, vt etiam secundis rebus suis, pacis tamen consilia caperet, & cum hostibus fœdus inire vellet. Helionem igitur ducem illustri præditum dignitate ad pacem cum Persis faciendam misit. Atq; is postquam in Mesopotamiã peruenit, vbi Romani fossam altam, quæ præsidio eis esset, duxerant, Maximinum virũ præclarum, & eiusdem cum Ardaburio dignitatis, qui de pace ageret, ad Persam legauit. Maximinus apud Regem se à ducibus, non ab Imperatore ipso missum esse dixit: Illum enim bellum hoc nescire: atque etiam vt id maxime sciret, parui tamen facere. Porro Varane legationem eam recipiente, ꝙ fame maxima exercitus eius premeretur, qui apud eum immortales vocabantur (decem milliũ numerum iis delectorum admodum & fortium virorum, complent) eum adiere: & ne prius pacem susciperet, q̃ impetũ in Romanos parũ cautos ipsi fecissent, admonuere. Quibus rex obsequutus, oratorem quidẽ in abdito loco clausum asseruauit: Immortales a. illos insidias Romanis struere iussit. Qui bifariã diuisi in medio Partem quandam Romani exercitus non minimam, circumuentam concludere voluerunt. Romani ad turmam hostium eam, quam conspexerant, conuersi ferebantur: nondum enim alteram, quæ derepente procurrerat, videbant. Et iam inter se acies concurrebant, quũ Dei Prouidentia, aliæ Romanorum copiæ ex colle quopiam prospicientes apparuere, Procopii ducis signa sequentes, qui ciues suos in discrimen coniectos videns, contra Persas duxit, eosque à tergo aggressus est. Ita factum, vt qui paullo ante intercipere Romanos voluerint, ipsi ab illis sint circũuenti. Nostri omnibus illis occisis, ad eos inde qui ex insidiis prodibãt, cõuersi, itidẽ illos quoq; iaculis confecerunt. Adhunc igitur modũ qui apud Persas sunt Immortales, sub ito mortales omnes esse cõperti sunt, ipso à Persis pœnas sumente Christo, propterea quod plurimos eius cultores insigni pietate prestantes acerba morbe mulctarint. Rex a. Persarum clade ea accepta, nihil se earũ rerũ scire assimulauit, & oratore è custodia emissa, legationẽ recepit: pacẽ se, nõ vt Romanis gratificaretur, sed oratori ipsi, prudentia omnes excellenti honorem eum haberet, complecti testatus.

Maximini legati prudentia.

Legio Persarum immortalis.

Insidiatores inciderunt in foueam quam fecerunt.

Legio immortalis tota morti tradita.

Regis Persarum astutia.

V. *Heraclius pius imperator diuinitus obtinuit victoriam & pacem.*

Conradus Abbas Vtsperg. in Chronico: Baron. to. 8 an. Christi 617.

Cosrhoes Persarum Rex idololatra multas Romanorum Prouincias deuastarat, immo & Hierosolyma vexillum crucis Dominicæ abstulerat; Heraclius Imperator octauo imperii sui anno misit in Persidem legatos ad Cosrhoen, postulans pacem. Qui spreuit eos, dicens: *Non parcam vobis, donec Crucifixum Deum quem esse fatemini, abnegetis, & solem adoretis.* Heraclius a. duodecimo imperii sui anno, contractã omni militia sua mouit exercitum in Persidem, multaque prælia cum diuersis ducibus cõmittens, per sex annos Persidem deuastauit & vicit, occisoque Cosrhoe, septimo anno Constantinopolim, ablato à Perside viuifico Crucis ligno rediit, moxque sequenti vernali tempore Hierosolymam tetendit, pretiosum illuc lignum reportans ad gratiarum Deo actiones referendas. Ita Conradus Abbas Vrspergensis.

VI. *Diuinitus datur pax.*

Aimon. l. 5 cap. 61. & Regin. anno 882. apud Baro. to. 10 Annal. an Do. 882.

Hic non prætermittendum, pacem aliquando Deo volente, inter hostes concordi animo iniri, pro ut referunt Francorum annales: Mira itaq; res, & stupenda obsidentibus Francis & obsessis à Carolo Northmannis quadam die occurrit. Nam XII. Kal. Augusti post mediũ diẽ tenebrosa subito caligo tota castra operuit, fulgure & tonitru concrepante, & talis grando, vt nullus antea mortaliũ se tale quid vidisse profiteretur, nõ vt solitũ est, lapides descendere:

[Margin: ...tirum & ...usitatum ...randinis ...enus.]

dere plena & æquali superficie, sed cornuta & inæquali, & aspera facie, omnibus cernentibus insolitum & magnam præbuit spectaculum (mirabile & incredibile dictu) vt vix grossitudo eorum potuerit pollice & digito medio circundari. Nã & ita equi stupefacti fuerunt, vt effractis ludibus & habenis, partim extra castra, partim in castris errore & stupore verterentur. Ciuitatis quoque, quam obsederant, propter impetum aeris, magna pars corruit, ita vt vna cohors coaceruatim posset equitãdo ingredi, nisi vallo, quod circumerat, suspensa constaret. Igitur per tot dies obsidens tam magnus exercitus æstiuo in tempore, propter putredinem cadentium hominũ ægritudine correptus & pertæsus est. Nec minus inclusi simili molestia premebantur: sicque inita pax est dictis conditionibus, quas obsessi sibi proficuas ab obsidentibus præter morã acceperunt.

VII. *Præclarum stratagema amantis pacem.*

[Margin: Vita S. Vbaldi, apud ...r. tom. 7.]

QUI pacis amantiores sunt, non in se tantum, sed & in aliis, mentem irritatione alienatam, quoquo modo possunt, emollire conantur. Vbaldus Eugubinæ vrbis Episcopus, cum ciues suos in seditionem versos verbis placare non potuisset, & iam ad arma esset concursum: inermis inter tela, strictosq; mucrone: irrumpens, humi prono corpore sese prostrauit, nec exsurrexit, donec illi saucium iacere rati, mutua odia in vnius miserationem conuertissent. Iacens diremit pugnam, quam stans nequiuerat inhibere. Audacem a. & periculi impauidum fecerat ipse pacis amor. Idem Fredericum Imperatorem Eugubinis infensum iratumque, & ob id graue æris vectigal acceptis obsidibus imperantem, suppliciter adiens placuit, ita vt ille & pecuniam remitteret, & obsides restitueret, & ipsum vbi multo honore affecisset, discedentem deduci iuberet. Sicque pastor bonus in tanta ouium suarum trepidatione nunquã conquieuit, donec res securas redderet, factus eius vix speratæ pacis imperator simul & nuntius.

[Margin: Vbaldus inter arma inermis ...mittit, ... prælium ...tit illæ...s.]

[Margin: ...em Eu...binos ...iderico ...ap. conci...t.]

VIII. *Pax diuinitus impetranda precibus.*

[Margin: ...ar. Marul. ...3. cap. 6.]

S. Iuo presbyter, vir cum multis miraculis, tum inprimis pietatis operibus clarus, dolens quendam cum matre non leui odio dissidere, postquam reconciliare nulla prorsus ratione posset, missale pro eis sacrificium obtulit Deo. Exinde nemine iam sollicitante, solo diuno instinctu ita animis resipuere vt & hic filium se agnosceret, & illa matrem. Documento est, vt quos exhortando ad concordiam reuocare non possumus, reuocemus pro eis deprecando, quandoquidem non hominum, sed Dei donum est pax.

[Margin: ...crosancti ...issæ sacri...ii effica...]

IX. *Vt S. Monica dissidentes vicinas ad concordiam reducere sit solita.*

[Margin: Aug. lib. 9. ...nfess. cap.]

Memorabile est ad hanc rem S. Monicę diui Augustini matris exemplum: Nam inter dissidentes atque discordes quasdam animas, vbi poterat, tam se præbeat pacificam, & cum ab vtraque multa de inuicem audiret amarissima, qualia solet eructare turgens atque indigesta discordia, quando præsenti amicæ de absente inimica per acida colloquia cruditas exhalatur odiorũ, nihil tamẽ alteri de altera ꝓderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret.

[Margin: Monicæ ...dium in ...scordiis ...tinguen...]

X. *Homo obstinatus pacem renuit, Deus concedit.*

[Margin: Tho. Cantipr. lib. 1. Apum ca. 18. p. 2.]

Venerabilis vir Iacobus de Vitriaco, vt multis adhuc notum est, crucem Hierosolymitanam ob salutem multorum in Brabantia prædicauit. Contigit autem, vt pacificaturus quadam die mortales inimicitias, iniuriã passum, primo suppliciter, deinde prostratus pedibus eius, semel, iterum, & tertio cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuersus igitur ad populum dixit: Palam omnibus contestor vos, quia qui spernit nos, spernit eum, qui mittit nos. Rogate ergo Dominum, vt tale signum ostendat in hominem obstinatum, quo cunctis præsentibus pateat eum hostiliter contra se in retentione odii contra proximum hoc egisse. Nec mora. Vbi vir sanctus orationem expleuit, miser ille euersis oculis, semel, iterũ & tertio in terram corruit, oreque cruorẽ spumans & saniem, horroris maximum spectaculum & piaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo, vir reuerendus fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrime sospitatus, vbi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus, cum lacrymis veniã petiuit, ruensque in oscula eius, ad lacrymas, & laudem Christi omnium corda commouit.

[Margin: Luc. 10.]

[Margin: Odii pœna horrenda. Vexatio dat intellectum.]

TIT. LVII. De octaua beatitudine: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Persecutionem patiuntur propter iustitiam quicunque pro quocunque virtutis actu siue sit secundum legem diuinam, vel moralem, vel canonicam, illas tolerat iniurias.

Hinc Machabæi mortem sustinuerunt, ne carnes porcinas contra legem ederent. [Margin: 2. Match. 7.]

Ioannes Baptista decollatus, quod correctionem Herodis Regis non omitteret. [Margin: Matth. 14.]

Susanna pro castitate tuenda mori potius elegit. [Margin: Daniel. 13.]

EXEMP. I. *D. Paulo, quod suaderet pellici olim Neronis, sed iam Christianæ, castitatem, comprehensionis, & mortis fuit occasio.*

[Margin: D. Chrys. aduers. vituper. vit. monast. lib. 1. & Metaph. 29. Iunii an. Dom. 288.]

NERO Romanorum Imperator vir impudicitiæ sceleribus omnibus insignis fuit: primusque ac solus in tanto imperii culmine nouos quosdã lasciuiæ, flagitii, ac turpitudinis modos excogitauit; exquisiuit, inuenit. Pellicẽ n. quam ille deperibat, atque in deliciis habebat, cum Paulus induxisset fidei ac religionis sacramenta suscipere, persuaserat vna incestum illum impurumq; congressum declinare.

Causa carceris & mortis D. Pauli.

Hæc, inquam, ille crimina obiectans, corruptoremque nequam, flagitiosum, ac nebulonem, & his similia, quæ vos modo perstrepitis, Paulum vocitans, primum coniecit in vincula: cum vero, vt puellæ eiuscemodi monita atque consilia dare desineret, persuadere non posset, necauit eundem.

II. *Pro iustitia murum se opponens S. Leo III. Papa, misere à Romanis excipitur.*

Ex Anastas. Bibliothecar. Baron. tom. 9. Annal. Eccl. ad an. Dom. 759.

Processio S. Leonis Papæ in Litania maiori.

Cum die quadam more solito in litania, quæ ab omnibus Maior appellatur, Leo Pontifex procederet, vbi sibi populus obuiam sacra religione occurrere deberet, vt secundum annuam consuetudinem litanias, & Missarum solennia cum sacerdotibus celebraret, & omnipotenti Domino pro salute Christiani populi preces funderet: & cum secundũ inolitam traditionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in ecclesia beati Georgii Christi martyris, in eius natali, ipsa litania prædicata fuisset: omnes tam viri q̃ fœminæ deuota mente cateruatim in ecclesia beati Christi Martyris Laurentii, quam Lucinæ dicunt, siue, Ad craticulam, (vt hic habent Annales Francorum) vbi collecta prædicata erat, occurrerunt. Et dum prædictus venerabilis Pontifex à Patriarchio egressus fuisset: obuiam illi sine planeta Paschalis Primicerius occurrit, & hypocrisi veniam illi petebat, dicens: Quia infirmus sum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus Præsul veniã illi dedit. Similiter & Campulus Sacellarius, qui in ipsorum dolositate pariter in Pontificiali obsequio pergentes, & dulcia verba, quæ nõ habebant in pectore, cum eo loquentes, maligni, & iniqui ac peruersi, falsique Christiani, prorsus Pagani, filii diaboli, in vnum se satanice colligentes, pleni iniqua cogitatione, in ipso itinere, ante monasteriũ sanctorum Stephani & Siluestri, quod Dominus Paulus Papa fundauerat, clam armati astitere, atque repente de loco insidiarum exilientes, ad ipsum (quod dictu nefas est) trucidandum, absque vlla reuerentia confluxerunt, Paschale ad caput stante, & Campulo ad pedes, secundum iniquum eorum consilium. Quo facto, omnis qui circa eum erat populus, cum esset inermis, & in diuino officio præparatus, timore armorum perterritus, in fugam conuersus est. Ipsi vero insidiatores atq; operatores malorum, Iudaico more, sine vllo diuino vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terrã proiecerunt, & absque vlla misericordia scindendo, expoliando eũ, crudeliter oculos euullere, & ipsum penitus necare conati sunt: nã & lingua eius ab ipsis præcisa est. Et vt ipsi omnino tunc arbitrati sunt, cæcũ eum & mutũ in media platea dimisere. Verũ ipsi maligni Paschali, & Campulus, sicut veri Pagani & impii, ad ipsius monasterii ecclesiam ante Confessionem eum trahentes, ante ipsum venerabile altare iterum oculos & linguam amplius crudeliter eruere & plagis eum diuersis ac fustibus cædentes laniauerunt, & semiuiuum in sanguine reuolutum ante ipsum altare dimisere. Postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimisere. Timore autem perterriti, ne à Christianis hominibus inde furto sublatus esset, tunc malignũ consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti Gerasimi professus est; fecerunt eum ad se venire clam per noctẽ tum Paschalis malignus; qui tunc primicerius erat, quem Campulus Sacellarius, & Maurus Nepesinus, & miserunt in prædictum monasterium S. Siluestri, cum pluribus iniquis consentaneis ipsorum malefactoribus: sic eum per noctem exinde abstrahentes deduxerunt in monasterium sancti Gerasimi, & in arcta & angusta custodia eum recluserunt. Sed Dominus omnipotens, qui eorum malitiam præsciendo, diu patienter sustinuit, ipsos eorum iniquos conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim cooperante Domino, & beato Petro Apostolo suffragante, quod ante dictus Papa cũ ipsis carnificibus in monasterium sancti Gerasimi in custodiam mitteretur, & visum recepit, & lingua ad loquendũ ei restituta est, vt ostenderet omnipotens Dominus super suum famulum solidam misericordiã, & magnũ miraculum, & diuino eius nutu à fidelibus Christianis viris, videlicet Albino Cubiculario, & aliis fidelibus Deum timentibus, ex ipso eum claustro occulte auferentes, in basilicam beati Petri Apostolorũ principis, vbi eius sacratissimũ corpus quiescit, deduxere. Qui omnes audientes & videntes mirabilia Dei, qui innocentẽ & iustũ Pontificẽ de manibus inimicorũ eruit, glorificauerũt Dominũ Deũ, dicentes: *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus*, & non deserit sperantes in se, sed in eo adimpleuit misericordiã suã, vt manifestaretur gloria Dei, & mirabilia in eo, quemadmodũ promisit sperantibus in se, Psalmista dicente: *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?* Et iterũ: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Et vere à tenebris Dominus eum eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum ei restituit, & totis eius consolidatis membris, in omnibus operibus mirabiliter deducens confortauit. Quantũ gaudium habuere Christiani homines & fideles, tantũ mœrore & tristitia angustiati illi nesciebant quid agerent, & in periculo se esse existimantes, quærebant semetipsos interficere. At dum non inuenirent quid aliud agerent, domũ Albini fidelis, beati Petri Apost. & eiusdẽ Pontific. deprædãtes, destruxerunt.

Hypocritarum insidiæ & immanitas.

Eruuntur Leoni Papæ à perfidis ministris oculi & lingua.

Polluitur templum cruore Pontificio.

S. Leo miraculo visum & linguam recipit.

A nonnulis fidelibus ministris auxilium & solatium recipit S. Leo.

Psal. 135.

Psal. 26.

Psal. 118.

Albini domus ob adiutũ Leo Pontif. ab eius inimicis spoliatur & destruitur.

III. *Pelagius Patricius pro veritate occiditur.*

Ex Cedren. Baron. tom 6. Annal. an. D. 490.

Libertas corripien...

Pelagius Patricius, summa animi alacritate atq; constantia solus aggressus, quod nec reliqui milites Imperatoris, vel ipsi Constantinopolitanæ sedis Episcopi ausi sunt pertentare, nẽpe monere impurissimũ atq; sæuissimũ Principem Zenonem, vt à nefandis perpetrandis sceleribus desisteret, imitatus magnum Ioannem Baptistã, principem arguendo, atq; cum eo accepit pro mercede à tyranno supplicium

cium, immo coronam, quæ ipsum terræ cæloq; reddidit gloriosum. Rem gestã sic narratam à Cedreno accipe: Interfecit etiam (inquit) Zeno Imperator Pelagium Patricium, virum præclarum, & carminũ scriptione insignem, quod is pro sua prudẽtia, & iustitia libertatẽ dicendi sibi sumens Zenonis nefanda facinora palam incessebat. Moriturus autem, manibus ad cęlum erectis, Deum omnium gubernatorem sic est precatus: O iustissime Deus mihi quidem iniustissime mors infertur, propterea ꝙ libero ore Zenonis multa facinora violẽta repressi, & quod fatuum eius fratrem nolui Cęsarem designari. Tu autem Domine omnipotens, qui iustitię rationem habes, quamprimũ eorum scelerata homicidia punito.

[Margin: ...lagius Patricius, poe... insignis. / ...lagij iu... ad Deũ preces.]

TIT. LVIII. Quod liceat fugere tempore persecutionis, dum ea particularis est.

[Margin: ...9 24. 2. ...11 32.]

Cum Saulus esset Damasci cum discipulis suis, Iudæi inierunt consilium, vt eum interficerent: & custodiebant portas die ac nocte. Notæ autem factæ sunt ipsi insidiæ eorum. Accipientes autem eum discipuli nocte, per murum dimiserunt eum submittentes in sporta.

EXEMP. I. *S. Gregorius Thaumaturgus verbo, & exemplo docuit fugiendas persecutionum tempestates.*

[Margin: Gregor. Nyssenus in laudatione Gregorij Thaumatur. Baron. to. annal an. Christi 253.]

VRgente Decij Imper. persecutione, non sine diuino consilio Magnus ille Gregorius Thaumaturgus furorem declinans Gentilium debacchantium, recessit in solitudinem: qui & suis, vt idem facerent, persuasit. Id quidem Gregorius Nyssenus, vbi persecutionis acerbitatẽ descripsit, sic ait: Cum ergo tunc imbecillitatem naturę vidisset vir ille magnus, vtpote quod multi non possent pro pietate vsque ad mortem decertare; consulit Ecclesiæ, vt parumper cederet terribili irruptioni, dicens: Esse melius, fugiendo suas conseruare animas, quam stando in acie certaminum, esse ordinum fidei desertores. Et vt maxime esset persuasum hominibus, nullũ animæ adferre periculum, si fuga fidem seruarent: suo exemplo eis consulit, vt secederent; ipse ante alios cedens vehementi periculo, hæc quidem Gregorium, diuino quodam instinctu doctum, & alieno periculo, magna suorum vtilitate fecisse, certissimum est. Nam (vt vidimus) immensus erat vbique lapsorum numerus, quos furor persecutionis turpiter deiecerat, eorum scilicet quos non timor cautos fecerat, sed præsumptio reddiderat frustra securos. Hæc vero Gregorius suæ prudenter suadens Ecclesiæ, nullius lapsum ingemuit.

[Margin: ...ulti tempore persecutionis à ...e exciderunt.]

II. S. *Fulgentius Episcopus Ruspensis fuga se subducit.*

[Margin: ...Actis e... per di... exilij]

Anno Domini quadringẽtesimo nonagesimo nata est persecutio fidei sub Zenone Imperatore, sic vt sanctæ memoriæ Faustum Episcopum cogeret per diuersas latebras commigrare, nec in ipso monasterio sineret iugiter quiescere. Tunc beatus Fulgẽtius timens aut illo loco solus remanere, aut de loco in locum frequentius commigrare, consulto prius Episcopo Fausto, vicinum monasterium petiit, vbi paucis & simplicibus fratribus Felix nomine Abbas præerat amicus eius ab adolescentia, cum quo etiã laicus familiariter vixerat.] & post nonnulla: Cum subito Barbaricæ multitudinis prouincia turbaretur incursu; videntes salutẽ temporalem fugæ præsidio vindicandam, labores illico perferendæ peregrinationis excipiunt: limatoq; consilio, procul abscedunt, vbi nulla belli nascentis opinio construendi monasterij præberet integram facultatem. Promouens igitur castra spiritualia duces inclyti cælestis exercitus, & per ignotas Africæ regiones, monachorum suorum caterua comitante, pariter gradiuntur, vbique facientes gaudium bonis, inuidiam malis.

[Margin: comitem Baron. tom. 6. Annal. ann. Dom. 490. / S. Fulgentij Ep. Ruspẽsis fuga.]

III. S. *Hilario monachus Gazensium persecutionem fugit.*

[Margin: Sozomen. lib. 5. hist. Eccl. cap. 9.]

Tempore persecutionis Iuliani Imp. anno secundo, Hilarion monachus à populo Gazæ quæsitus, profugit in Siciliam; ibi ligna in desertis montibus colligens, & humeris portans, quadam in vrbe ea vendidit, eoq; pacto quantum sat erat ad quotidianum victum sibi comparauit. Verum tandem à viro quodam dæmone agitato, quo ipsum liberauerat, quisnam & qualis esset, indicatus, concessit in Dalmatiam. Qua in regione quoq; cum maxima miracula diuina virtute edidisset, adeo vt mare eius precibus recessu prohibitum aridam vndiq; inundatione obruisset, inde denuo secessit. Nam ei haud volupe erat, apud eos, qui ipsum laudarent, commorari. Itaque loca subinde commutando, obscurus esse, & celebrem famam de se peruagatã crebris migrationibus delere laborauit. Postremo Cyprum prætervectus, Paphum appulit, atq; rogatu illius, qui tum Cypri erat Episcopus, ibi commorari contentus est, & in loco, qui Charbyris dicitur, monasticum vitæ genus excoluit. Quod autẽ martyrio iste non occubuerit, fuga in causa fuit. Atque fugiebat, propterea quod sanctum Euangelij pręceptũ est, vt persequentes nos non expectemus: Quod si qui comprehensi fuerint, vt animo excelso sint & robusto, vimque & violentiam à persecutoribus strenue euincant.

[Margin: Fuga laudis & gloriæ. / S. Hilarion cur persecutionem fugerit.]

IV. *S. Cerbonij & aliorum Christianorum fuga.*

[Margin: D. Greg. l. 3. Dialog. c. 11.]

Cum crudelitatis Longobardorum fama per diuersas Italiæ regiones percurreret, frequentes erant fidelium latebræ atq; fugæ, suaq; ipsorum bona eisdem relinquentes in prædam, saluti singuli consulere sollicite festinabant, fiebantq; desertæ ciuitates, ipsaq; vero loca deserta ciuib. replebãtur: magis aũt insulę maris appetebãtur ab iis, quib nauigij alicuius poterat esse facultas. Inter alios aũt vna cum suis clericis magnus ille cõfessor Cerbonius Episc. Populonij, qui Gothorum tempore sese ipsis obiecit intrepide,

[Margin: S. Cerbonij Ep. & aliorum Christianorum fuga.]

modo exundanti vehementior Longobardorum sæuitia, in Iluam insulam Tyrrheni maris se contulit, vbi & Deo iuuante vitæ præsentis finem accepit; sic enim melius abscondit eum Dominus in abscondito faciei suę à pusillanimitate spiritus & tempestate.

V. *Felix Nolanus metuens ne per senilem ætatem mortis supplicium ferre posset, clam fugit.*

Breuiarium Romanum 14. die Ian.

Felix Nolanus presbyter, cum in idola vehementius inueheretur, ab infidelibus varie vexatus, in carcerem conijcitur. Vnde ab Angelo nocte eductus, quærere iussus est Maximianum Nolæ Episcopum: qui cum senio cōfectus desperaret se ferre posse supplicia persequentium, se abdiderat in siluam. Quo cum Felix Deo duce peruenisset, sanctum Episcopū humi iacentem pœne mortuum videt: quē recreatum, ac sublatum in humeros, apud fidelem viduam reficiendum curauit. Sed cum is iterum idolorum cultoris impietates argueret, facto in ipsum impetu, fugiens in angusto duorum parietum interuallo se occultauit. Qui aditus cum repente aranearum telis pertextus visus esset, nemini recentis latebræ suspicionem reliquit. Inde igitur euadens Felix, in ædibus piæ mulieris tres menses latuit. Cum vero Dei Ecclesia requiescere cœpisset, Nolam rediens, multisq; ibi vitæ exemplis, & doctrinæ præceptis miraculisq; ad Christi fidem conuersis, constanter etiam recusato eius vrbis Episcopatu, obdormiuit in Domino, sepultusque est prope Nolam in loco, quem in Pincis appellabant.

De Consiliis Euangelicis.

Consilia Euangelica ea dicuntur, quæ cum ad salutem consequendam simpliciter necessaria non sint, tamen vt parandæ salutis ratio expeditior habeatur ac facilior, à Christo proponuntur atque consuluntur.

TIT. LIX. De Consiliis Euangelicis in genere.

EXEMP. I. *Apud Monachos olim omnia communia fuisse, sicut & inter S. Marci discipulos, & primos Christianos.*

Apud Hieronym. de Scriptor. Ecclesiast.

D. Marcus discipulus & interpres Petri, assumpto Euangelio, quod ipse confecerat, perrexit Ægyptum, & primus Alexandriç Christū annuncians constituit Ecclesiam, tanta doctrina & vitæ continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplū sui cogeret. Deniq; Philo, disertissimus Iudæorum, videns Alexandriæ primā Ecclesiam adhuc iudaizantem, quasi in laudem gētis suæ librum super eorum conuersione scripsit. Et quomodo Lucas narrat Hierosolymæ credentes omnia habuisse communia, sic & ille, quod Alexādriæ sub Marco fieri doctore cernebat, memoriæ tradidit. Et postea idem Hieronymus Philonem describens, hæc latius prosequitur, dum ait: Philo Iudęus, natione Alexandrinus de genere Sacerdotum, idcirco à nobis inter Scriptores ecclesiasticos ponitur, quia librum de prima Marci Euangelistæ apud Alexandriam scribens Ecclesia, in nostrorum laude versatus est, non solum eos ibi sed in multis quoq; prouinciis esse memorans, & habitacula eorum dicens monasteria. Ex quo apparet, Monasterialem primum Christo credentium fuisse Ecclesiā, quales nunc monachi esse nituntur & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues nullus pauper, patrimonia egentibus diuiduntur, orationi vacatur & psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ, quales & Lucas refert primum fuisse Hierosolymæ credentes.

Act. 2. & 4.

Monastetalem tempore Marci.

II. *D. Cyprianus Episcopus Carthagin ex Euangelio edoctus suas facultates pauperibus distribuit.*

Pontius Diaconus in vita eius.

S. Cyprianus martyr, inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quā si continentia tueretur; tunc enim posse idoneum fieri pectus, & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atq; integro sanctimoniæ vigore calcaret. Quis vnquam tanti miraculi meminit? Nondum secūda natiuitas nouum hominem splendore toto diuinæ lucis ocu-lauerat, & iā veteres ac pristinas tenebras sola lucis paratura vincebat. Deinde quod maius est, cum de electione diuinā quædam iam non pro conditione nouitatis, sed pro fidei festinatione didicisset, statim rapuit, quod inuenit promerendo Domino profuturum. Distractis rebus suis ad indigentiam pauperum sustentandā, tota prędia pretio dispensans, duo bona simul iunxit, vt & ambitionem seculi spernere, qua perniciosius nihil est, & misericordiam, quā Deus etiam sacrificiis suis prætulit, quam nec ille qui legis omnia mandata seruasse se dixerat, fecit, impleret: & præpropera velocitate pietatis, pœne ante cœpit perfectus esse, quam disceret.

Continentia S. Cypriani.

Liberalis in pauperes.

III. *S. Antonius Domini consilium amplectens possessiones suas vendit, & pretium pauperibus dispertitur.*

In vita per Athan. episc. Alex. conscript.

B. Antonius Abbas parentib. è præsenti vita sublatis, annorum circiter decem & octo seu viginti, cum sorore admodum paruula derelictus, & domus & sororis honestam curam gerebat. In hac itaq; pia solicitudine & cura sexto iam mense constitutus, cœpit ardentiori mentis studio recolere Apostolicæ vitæ puritatem, quomodo spretis mundi opibus & honoribus, in extrema rerum omnium inopia se totos ad Christi disciplinam adiunxissent, atque spem omnem excelso animo in cælis reposuissent. Hæc aliaque assidua mente pertractans, cum eccle-

siam

[...]acri Euangelij in bo[...]orum ani[...]is efficacia.

ſiam ingreſſus, locum illum Euangelij, quo Dominus diuitem compellauerat, ſi perfectæ vitæ rationẽ aſſequi vellet, omnia diuenderet, & pauperibus diſtribueret; atq; pro iis ſempiternum in cœlis theſaurum reconditum iuueniret, legi audiſſet; protinus bonam facultatum ſuarum, quas habebat ampliſſimas, partem diſtraxit, paucis admodum in vſus ſororis quę & ſexu & ætate infirmior videbatur, reſeruatis. Alio dein tempore religioſa animi pietate Eccleſiam frequentans, cum alium Euangelij locum, quo Dominus nihil nos de craſtino ſolicitos eſſe iubet, audiſſet, reliqua bonorum portione pauperibus diſtributa, omnib. ſe terrenarum cupiditatum vin culis ſoluit, & ſororem ſacris Chriſto virginibus cõmendauit: ipſe vero arduũ aſperumque vitæ inſtitutum arripuit. Erat in vicino agello ſenex quidã (necdum enim celeberrima illa crebraq; in Ægypto monaſteria viſebantur) ſolitariæ vitæ à prima ætate ſectator eximius. Hunc Antonius non ſegniter æmulatus, in locis à villa paullulum remotioribus imitari cœpit atq; ſi quem in ſpiritalis palæſtra certaminis ante alios inſignem comperiſſet, illum ſtudioſius contemplari, & ſumma diligentia clariſſimis virtutum exemplis in ſe exprimere conabatur.

[...]rompta o[...]edientia [...]d verba e[...]angelij.

[...]mitandi [...]erfectio[...]s ſtudiũ.

IV. *S. Hilarion renunciat omnibus.*

[...] Hier. in [...]ta eius.

Sanctus Hilarion, parentibus iam defunctis, partem ſubſtantię fratribus, partem pauperibus largitus eſt, nihil ſibi omnino reſeruans, timens illud de Actibus Apoſtolorum Ananiæ & Sapphiræ vel exemplum, vel ſupplicium: maximeque Domini memor, dicentis; *Qui non renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Chriſto, ſolitudinem ingreſſus eſt.

[...]ct. 5. [...]uc. 14.

V. *S. Paulinus audito euangelij conſilio, facultates ſuas pauperibus erogauit.*

[...]reg. Tur. li. [...] Glor. Con[...]ſ c. 10. & [...]. Ambr. E[...]ſt. ad [...]a[...]in. Ep.

De Paulino Nolano Epiſcopo (qui viuebat anno Domini 395.) ſic ſcribit Gregor. Turonenſis: Fuit is vir venerabilis Paulinus Nolanæ vrbis ex nobili ſtirpe ortus: Taraſiam ſimilem ſibi ſortitus eſt, coniugem, habens diuitias multas, & tam in fundorum poſſeſſione, quam in pręſidio domorum valde diues erat ac locuples. Sed cum primum aures eius euangeliorum lectio illa penetrauit, in qua Dominus adoleſcentem pro diuitiis arguit, dicens: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurũ in cœlo: & veni, ſequere me: faci ius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem introire in regnum Dei:* ſtatim venditis omnibus quæ habebat, pauperibus erogauit. Exoneratus à cunctis cupiditatibus magiſtrum liber ſequitur, per hæc ſe putans paradiſi diuitiis locupletari, ſi videretur nihil de tranſitoriis poſſidere. Cui maieſtas Diuina tribuit, vt quod impoſſibile dixerat per euangelium, hoc poſſibiliter adimplere mereretur per actum.

[...]Matth. 19.

[...]uangelij [...]s.

VI. *D. Gregorius Magnus valedicit mundo.*

[...]ib. 1. cap. 5.

Gregorius Magnus, qui poſt pontifex Romanus fuit, patre orbatus, vt ait Ioannes Diaconus in eius vita, vbi liberam diſponendarum rerum ſuarum nactus eſt facultatem, ſex monaſteria in Sicilia fabricans, ſufficientibus fratribus cumulauit: quibus tantum prædiorum contulit, quantum poſſet ad victum quotidianum Deo illic militantium ſine indigentia ſuffragari. Et capite ſexto: Septimum intra Romanæ vrbis mœnia, ſub honore ſancti Andreæ Apoſtoli, iuxta baſilicam ſanctorum Iohannis & Pauli, ad cliuum Scauri, monaſterium in proprio dogmate fabricauit. In quo, relictis ſericis, auro gemmiſque radiantibus togis, ſimulque ſuppellectilibus reliquis in vſum pauperum erogatis, ex huius mundi naufragio nudus euaſit, diuque deſideratum monachicum capiens indumentum, primo ſub Hilarionis, deinde ſub Maximiani venerabilium Patrum regimine, multis ſibi ſociatis fratribus, regulari tramite militauit. Poſt vero, cum ſubeſſe mallet, fratrum votiua concordia imminente, præeſſe non renuit.

& Gregor. Tur. lib. 10. hiſt. Franc. cap. 1.

Monaſteriorum in Sicilia ædificatio.

Liberalitas in pauperes.

TIT. LX. De præſtantia ac dignitate vitæ religioſæ.

EXEMP. I. *D. Ioannes Chryſoſtomus relicta Republ. confert ſe ad monaſteria.*

IOannis Chryſoſtomi patre vita præſenti defuncto, excurſo non ita multo poſt tempore, & ipſius beata mater vitæ finẽ accepit, relictis ei diutiis permultis in auro, argento, veſte pretioſa, prędiis, mancipiis, iumentis, aliiſque id genus peculiis, ac perquã multis facultatibus. Matrem igitur vt primum decenti funere ac religioſe extulit, in conditorio depoſuit beati patris, iuxta ſanctæ matris præſcriptũ. Sane quidem aurum in pauperes & indigos incunctanter dilargitus eſt; quod autem nulla inſigni nota erat percuſſum, in Eccleſias diſpertiuit, ac finitima monaſteria proxime adiacentia ciuitati, ad exornandas pretioſas reliquias. Seruos & ancillas ad vnum omnes ſeruitutis vinculo emãcipatos aſſeruit libertati. His tandem exolutis vinculis negotiorum, ſuperflue mentes vrgentium, quicquid reſederat è ſuis facultatibus in vſum ciuitatis diſtribuit, vt vacuus maxime eſſet ab omni intemperie & moleſtia exactorum publici tributi. Veritatis concertator hic ſua hæc omnia ad hunc modum diſpenſabat. Proinde in perquam amœna requie vitam tranſmittebat, iugi meditationi, & aſſiduæ lectioni diuinarum ſcripturarum aduigilans, cuſtos peruigil ſui ipſius corporis factus, ſtudio fugitans, & à ſe quam longiſſime ſubmouens irritamẽta gulæ, turpiumque concupiſcentiarum indecoras permiſtiones propellens, in corpore ſuo quaſi in templo quopiam ſancto locum tribuebat capacem virginitatis ac ſanctimoniæ. Porro is cum probe noſſet extimu-

In eius Vita per Leonem Imp. tom. 1. operum S. Chryſoſtomi.

Diuitiarum pręclara diſpertitio.

SS. Reliquiarum ornatus. Seruitute liberãtur à S. Chryſoſtomo mancipia ſuæ ciuitatis.

Exercitia hominis ſpiritualis.

lante conſcientia, præſertim vigente ætatis flore (tametſi ſaluo eſſet & incolumi ſenſu prædit⁹) ſe haudquaquam eſſe parem tot ſuſtinendis moleſtiis, quas faceſſit Reſpublica ſuis adminiſtratoribus, finitima ciuitate inuiſit monaſteria. A ſuæ cogitationis hominibus, & à ciuitate cum ſe ſequeſtraſſet, in numerum adſcitus ciuium ſupernæ Hieruſalem, ſtudio feſtinabat ac flagranti deſiderio vtebatur, vt vel ibi innoteſceret. Illic igitur cœpit primordia iacere monaſticæ exercitationis, ac tenacius tueri.

S. Ioannes Chryſoſtomus fit monachus.

II. S. *Auguſtinus ſpernit mundum, vt perfectionem amplectatur Euangelicam.*

Poſſid. Calamenſis Epiſc. in vita eius cap. 2. & 5.

D. Auguſtinus mox poſt baptiſmum ex intimis cordis medullis ad Deum conuerſus, ſpem omnem quam habebat in ſæculo, dereliquit: iam non vxorem, non filios carnis, non diuitias, non honores ſæculi quærens, ſed ſoli Deo cum ſuis ſeruire ſtatuit, & in illo & ex illo puſillo grege eſſe ſtudens, quem Dominus alloquitur, dicens: *Nolite timere puſillus grex, quoniam complacuit patri veſtro dare vobis regnum: vendite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam facite vobis ſacculos, non veteraſcentes, theſaurum non deficientem in cælis.* Et illud quod iterum dicit Dominus, idem vir ſanctus facere cupiens: *Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis: & veni, & ſequere me.* Factus ergo presbyter, monaſterium intra eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſeruis viuere cœpit ſecundum modum & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam: maxime vero, vt nemo quicquam proprium in illa ſocietate haberet, ſed eis eſſent omnia communia, & diſtribueretur vnicuique prout cuique opus erat, quod iam ipſe prior fecerat, dum de tranſmarinis ad ſua remeaſſet. Vide Epiſt. 89. eiuſdem Auguſtini ad Hilarium.

Luc. 12.

S. Auguſtinus inſtituit monaſterium & inter monachos viuit.

III. *Lotharius Imp. diuiſo regno, & relicto imperio habitum monachalem ſuſcipit.*

Baro. to. 10. Annal. ad an. Dn. 835.

Anno Chriſti Domini octingenteſimo quinquageſimo quinto (vt Regino & alij veteres tradunt) Lotharius Imperator relicto imperio, atque regno diuiſo, Ludouico Italiam, Lothario regnum quod in Francia poſſidebat, preterquam Prouinciam, quã Carolo tradidit, dedit, cæteriſque rebus cunctis bene diſpoſitis, abdicans ſe ab omnibus humanis curis, Primiacenſe ingreſſus eſt monaſterium, vbi coma depoſita habitans, ſanctæ religionis accepto habitu, fit monachus. Demum eodem quarto Calend. Octobris ſpiritum Deo reddidit, ſiue, vt alij tradunt, ſexto Calend. eiuſdem.

Lothar. Imp. fit monachus.

IV. *Iſacius Imp. Dei vindictam ſentiens, purpura ſponte depoſita, monaſticum aſſumpſit habitum.*

Io. Curopalata in Iſacio, & Zonar. to. 3. apud Baro. 11. ann. 1059. 23, 84.

Iſacius Imperator fulmine percuſſus deiectus eſt equo, & humi ſpumas excreedens vti epilepticus, deuoluebatur. In paruum autem nauigium impoſitus ad regiam defertur incolumis: attonitus tamen, & ob afflatum ſeipſum inimice ſentiens, morboque dies aliquot detentus mortem expectabat; & idcirco ad placandum ſibi Deum pœnitentiam amplectitur, & imperatoriam poteſtatem, quam ſibi iniuria vendicarat, libens deponit. Hoc certe recte faciens, & monaſticæ ſe vitæ dedicat, priorem faſtum ac delicias voluntario contemptu ac modeſtia corrigens. Et quod magis oſtendit, illum vere totoque ex animo pœnituiſſe eorũ quæ patrarat, Imperatorem delegit, non Ioannem ſibi ſanguine coniunctũ, non nepotem ex ſorore Theodorum Docianum, non filiæ maritum, neq; alium aliquem ſibi conſanguinitate proximum; ſed præſidem Conſtantinum, cui iam inde à ſuis maioribus Ducas cognomen erat, tanquam peritum & conſcium, & adiutorem, quippe qui optime noſſet rationes parandæ copioſæ pecuniæ ad imperij conſeruationem. Comnenus Iſacius autem monaſticas veſtes indutus, cum parum expectaſſet, ſi quo modo á morbo liberaretur, vbi nouit ſe inſanabili morbo captum, adhuc ipſo vexatus, Studij monaſterium ingreditur, multum Æcatherina Auguſta eius conſilium adiuuante, & pro terrarum imperij amiſſione, cæleſtis gaudij fructum ipſi promittente, cum annos duos ac menſes tres imperaſſet: & in habitu monaſtico pauciores his ſuperuixit, omnem præſtans Præfecto monaſterij obedientiam, ita vt ianitor eſſet, & alia monaſteria obiret, propter multam animi æquitatem & modeſtiam. Caſtiſſimus autem fuiſſe dicitur, & ſupra tam quam dici poſſit, continens.

Iſacius fulmine tact⁹.

Ambitioſus ſuo gradu deturbatur.

Comnenus Imp. fit monachus.

Imperator fit monaſterij ianitor.

V. *Vgo Rex complectitur ſtatum religioſum.*

Plat lib. 2. de bono ſta[t.] relig. cap. 2[.]

Anno Domini nongenteſimo vigeſimo, Vgo qui ſimul Prouinciæ Rex, idemque Imperator, multis rebus bello preclare geſtis, multis cumulatus victoriis, ampliſſimo denique cœnobio ædificato, ipſe quoq; in eo Chriſti humilitatem complexus, imperatorias opes, ac purpuram cum vili tunica, & ſolitaria cella libentiſſime commutauit.

VI. *Coenredus Rex ſceptra relinquit, & religioſum ſtatum amplectitur.*

Beda lib. 5. hiſt eccl. c[ap.] 20. & Ma[r]cellin. in v[ita] S. Suuitbe[rti] cap. 4.

Anno imperij Hoſredi quarto, Coenredus, qui regno Merciorũ nobiliſſimo tempore aliquando prefuerat; nobilius multo ſceptra regni reliquit. Nam venit Romam, ibiq; attonſus, Pontificatum habente Conſtantino, ac monachus factus ad limina Apoſtolorum in precibus, ieiuniis & eleemoſynis vſque ad diem permanſit vltimum: ſuccedente in regnum Coenredo filio Edilredi, qui ante ipſum Coenredũ idem regnum tenebat. Venit autem cum illis & filius Sigheri Regis Orientalium Saxonum, vocabulo Offa, iuuenis amantiſſimæ ætatis & venuſtatis totiq; ſuæ genti ad tenenda, ſeruandaq; regni ſceptra exoptatiſſimus: qui pari ductus deuotione mentis, reliquit vxorem, agros, cognatos & patriam propter Chriſtum, & propter Euangelium, vt in hac vita centuplum acciperet, & in ſæculo venturo vitam æternam. Et ipſe ergo, vbi ad loca ſancta Romã peruenerunt, attonſus, & in monachico habitu vitam

Off. Sigh[eri] regis Or[ien]talium S[a]xonum f[i]lius fit m[o]nachus.

com-

complens, ad visionem beatorum Apostolorum in cælis diu desideratam peruenit.

VII. *Rachis Rex Longobardorum fit Monachus.*

Ex Anastas. Bibliothec. & Leone Ostiensi in Chron. Cassin. c. 8. Baro. tom. 9. an. 750. 2. 3.

Anno Domini 750. Rachis Longobardorum Rex ad capiendam ciuitatem Perusinam, sicut cætera Pentapolis oppida, vehementi profectus est cũ indignatione; quam & circundans fortiter expugnabat. Hoc audiens sanctissimus Papa Zacharias IX. cõtinuo spe diuina fretus, assumptis aliquantis ex suo clero optimatibus, quantocyus ad eandem peruenit ciuitatẽ, impensisq; eidem Regi pluribus muneribus, atq; oppido eum deprecans, opitulantẽ Domino, obsidionem ipsius ciuitatis amouit. Cui & salutifera prædicans, Deo auctore, valuit animum eius ad spirituale studium inclinare. Post aliquantos dies Rex relinquens regalem dignitatem, deuote cum vxore, & filia ad beati Principis Apostolorum coniunxit limina. Acceptaq; à præfato sanctissimo Papa oratione clericus effectus, monachico indutus est habitu cum vxore & filia. Eadem & Leo Ostiensis, qui & hæc addit: Moxq; ad hoc S. Benedicti monasterium, eodem Apostolico iubente perueniens, ac sub regulari magisterio se instituendum tradens, post aliquot in sancto religionis proposito, ac Deo placita conuersatione peractos annos, Deo spiritũ reddidit. Eius vero vxor Thesia, & filia Ratruda, permittente & adiuuante ipso Abbate, monasterium puellarum, haud longe à Cassino, in loco qui Plumbariolo dicitur, propriis sumptibus construxerunt, multis ditantes opibus: vbi sub magna cautela ac districtione regulari vitam ducente, in sancto proposito vitam finierunt.

Rachis Rex fit monachus.

Monasterii puellarum prope Cassinum erectio.

VIII. *Sanctocopius Rex Morauiæ regiis insignibus abiectis profugit in solitudinem.*

Hier. Plat. lib. 2 de bon. stat. relig. c. 16.

Regibus addam & illud: inter quos insigne certe fuit exemplum Sanctocopii Morauiæ Regis, anno salutis fere D. CCCC. qui prælio victus ab Arnulpho Imperatore, regiis insignibus abiectis, in remotam solitudinem profugit, vbi in monte, qui Sambrius dicebatur, quibusdam monachis, qui illic degebant, repertis, cum iis se coniunxit, & monastica veste accepta, aliquot annis eandẽ vitã in ieiuniis, ac vigiliis, cæteraque corporis austeritate incognitus egit. Deniq; imminente iã morte, socios aduocans, aperuit quis esset, luculentum adiiciens religiosæ vitæ testimonium, se, qui & hanc, & regiã expertus esset, hanc sine vlla comparatione illi anteferre Hic n. inquit, secure, ac sine vllo metu somnũ cepi. hic mihi herbarũ radices, & aquæ potus multo iucundior & suauior fuit, quam olim regiæ omnes epulæ, quæ videlicet multo felle curarũ, & periculorũ assidue aspergebantur. Itaq; hoc quicquid fuit temporis, ꝙ vobiscum duxi, longe mihi felicius visum est, quam cum olim regnans omnibus voluptatibus affluebam: ex quo vel meo ipso vsu didici, vitam illam huic comparatam, mortem potius esse dicendam.

Comparatio religiosæ dignitatis cum Regia.

IX. *Reges & Imperatores fiunt Religiosi Franciscani.*

Idem Plat. lib. 2. c. 26.

Ex recentioribus etiam Regibus reperiuntur, qui suis virtutibus monasticam ornauit disciplinam. Franciscanum ordinem, vt accepimus, ingressus est Ioannes Brena Rex Hierusalem, & Imperator Cõstantinopolitanus, cum S. Franciscum clare interorandum vidisset suum sibi habitum offerentem. Quare vocato statim confessario, habitum illũ induit nec multo post febre correptus, quasi hora vndecima adueniens, denarium tamen accepit. Felicior Henricus Rex Cypri, qui pluribus etiam annis in eo constituto vixit, nec solum virtutibus, sed miraculis etiam effulsit. Denique ex hoc numero Ioannes etiam Armeniæ Rex fuit, Leoni nepoti regnũ relinquens, quod ita amplum fuisse scribunt, vt quatuor & viginti Reges sub potestate haberet, qui omnes diademate vterentur. Hic igitur tantũ regnũ deponens elegit abiectus esse in domo Domini, & pro eius amore seruire, qui aliis imperauerat. Verum cum Turcæ in eam prouinciam irrumperent, nec posset Leo resistere Ioannes Dei causam agi videns, armis nouo more super religiosam tunicam iniectis, perrexit ad bellum, in quo Christi hostes ex finibus suis cum magna strage eiecit ille quidem; sed dum victoriam sequitur, ita Domino visum est, vt in pugna quadam occisus ad cœli præmia euolaret.

S. Francisci apparitio.

Henricus rex Cypri fit religiosus.

Ioannes rex Armeniæ fit religiosus.

Idem iniectis super religiosam tunicam armis Turcas fundit fugatque.

X. *Dignitatem Archiepiscopalem religioni postponit Ludouicus Caroli Regis filius.*

Idem ibid.

Ludouicus Caroli II. Gallorum Regis filius itẽ primogenitus, omnibus certe animi & corporis bonis ornatus, cum obses in Hispania salutare religionis consilium cepisset, sed Franciscanis ob Regis respectum differretur, ipse se voto, nec semel, publice obstrinxit, deinde cum anno M.CCXCVII. à Bonifacio VIII. Tolosanus ei Archiepiscopatus deferretur, assentiri nunquam voluit, nisi prius veteris voti compos fieret, vt Franciscanum habitũ susciperet, quem in magna nobilium corona susceptũ nunquam amplius deposuit, sed positus cum habitu, vitæ illius rigorem perpetuo retinuit, Episcopales curas religiosis officiis cumulans.

XI. *Petrus Rex Aragoniæ relinquit sceptra regia.*

Idem ibid.

Hunc Ludouicum imitatus est eius nepos Petrus Aragoniæ Regis filius, anno M.CCCLVII qui in sæculi relinquendi deliberatione defixus, dum, vt fit, ancipiti carnis, & spiritus pugna detineretur, apparuisse ei ferunt nocturno quodam viso ipsum B. Ludouicum, cum aliquot fratribus ex eodem ordine multa gloria collucentibus, eumq; animasse ad eam vitam complectendam, in qua tantum esset præmii, ac mercedis; quod ille breui executus, viginti annos in religione vixit, non suo tantum, sed aliorum etiam multorum profectu, quod dicendo valerent, & multis suis concionibus ad Dei amorem inflammaret.

B. Ludouici qui Caroli I. Gallorum Regis filius fuit apparitio.

XII. *Dux Gandiensis Franciscus Borgia fit Religiosus.*

Ex Pet. Ri-

Ducis etiam ac Dynastas non paucos à Deo vo-

bad.lib.2. de Vita Fr. Borgiæ c.11. Plat lib.2. cap.26.

catos legimus E recentioribus vnus fuit Franciſcus Borgia Dux Gondienſis, poſtmodum tertius ab Ignatio Societatis Ieſu Præpoſitus Generalis, qui ampliſſimis in Hiſpania apud Carolum V. perfunctus honoribus, magna hominnm admiratione, omni mundano faſtu depoſito religioſam humilitatem amplexus eſt, in qua etiam mirabiles progreſſus fecit. Cura. Societatem hanc potiſſimum præſertim recentem, & adhuc nouam elegiſſet, eã ipſemet Carolo V. reddidit rationem, quam ego ipſe ex eo audiſſe me memini: vt ſi quis eſſet, qui præter multas, quas poſſideret, vineas fruuctoſas, hortum quoque ad ſuam oblectationẽ plantare decerneret, nihil ei ab vllo gratius fieri poſſet, quam ſi ſurculũ, aut arborem donaret ad illum conſerendum: ſic cũ Dominus, quaſi poſt tot veteres ac nobiles aliorũ ordinum vineas nouiſſime hunc Societatis hortulum inſtitueret, viſum ſibi eſſe, rem illi gratiſſimam facturum, ſi ſeipſum quaſi arborem qualemcunque hoc ipſo loco offerret.

Similitudo elegans.

XIII. *De admiranda Olibani Comitis ad vitam monaſticam conuerſione.*

Pet. Dam. in vita S. Romualdi c.16. apud Sur. 18. Iun. Leo Oſtienſ. lib.2. Chron. Caſſ. cap.9. Baron. ad an. 977. to.10.

Comes quidam Olibanus nomine, in iis Galliarum Aquitaniæ partibus, ſub cuius iure monaſterium Guarini Abbatis fuerat poſitum, ſublimi quidem erat culmine terrenæ poteſtatis erectus, ſed multis peccatorum molibus aggrauatus. Hic aliquando Romualdum gratia viſitationis adiit, & cęteris extra cellulam manentibus, ſolus cũ ſolo geſtorũ ſuorũ ſeriem narrare quaſi per confeſſionem cœpit. Cui vir venerabilis, his quæ ab eo referebantur, auditis, reſpondit, eum aliter ſaluari non poſſe; niſi mundum relinquens ad monaſterium conuolaret. Comes a. mox mente turbatus, ait, quia ſui ſpirituales viri, qui eius acta agnoſcerent, nequaquam ita ſentirent, neque tam tolerabilem rem ſibi aliquando ſuaderent. Adſcitis itaq; Epiſcopis & Abbatibus, qui ſecum venerant, cœpit in cõmune perquirere, ſi ita, ſicut Dei ſeruus teſtabatur, ſe haberet Illi a. beati Romualdi ſententiam omnes vnanimi voce confirmant; ſe vera Comiti catenus non dixiſſe terrore conſtrictos excuſan . Tunc Comes ſemotis omnibus hoc cum beato Romualdo ſecreto valde conſilio pepigit, vt ad Caſſinum montem ſub prætextu orationis pergeret, & in monaſterio ſancti Benedicti Diuino ſe ſeruitio irreuocabiliter mãciparet. Et inferius: Olibanus a. Comes ſua relinquẽs filio, cum multa diuitiarum copia, quindecim ſcilicet onuſtis theſauro ſaginariis, comitantibus eum Guarino & Ioanne, atq; etiam Marino, ad beati Benedicti ſe monaſterium contulit, & valedicens his, qui ſecum venerant, nihil tale de eo vſque tunc ſuſpicantes, multis gemitibus & amaris fletibus ſe affligentes ad propria remeare coegit.

S. Romualdi & aliorũ conſilio Olibanus Comes ſæculum relinquit.

XIV. *D. Bernardi cum ſuis fratribus ad Deum conuerſio.*

Guil. Ab. eius lib.1 c 2.

Bernardus Burgundiæ partibus oriundus, parentibus claris ſecundum dignitatẽ ſæculi, ſed dignioribus ac nobilioribus ſecundum Chriſtianæ religionis pietatem, mundum relinquens, & adueniente die reddendi voti, & complendi deſiderii, egreſſus eſt de domo paterna Bernardus pater fratrum ſuorum cum fratribus filiis ſuis ſpiritualibus quos verbo vitæ Chriſto genuerat. Videns a. Guido primogenitus fratrum ſuorum Niuardum fratrẽ ſuum minimum, puerum cum pueris aliis in platea: *Eia,* inquit, *frater Neuarde, ad te ſolum reſpicit omnis terra poſſeſſionis noſtræ.* Ad quod puer non pueriliter motus: *Vobis ergo,* inquit, *cœlum, mihi terra: Non e æquo diuiſio hæc facta eſt* Quo dicto abeuntibus illis, tunc quidem domi cum patre remanſit, ſed modico poſt euoluto tempore fratres ſecutus, nec à patre, nec à propinquis ſeu amicis potuit retineri.

Niuardi pueri, dictũ & cogitatũ ſapiens.

XV. *Chunegundis Auguſta, depoſitis ornamentis imperatoriis, monialibus famulatura monaſticum ſuſcepit habitum.*

In vita eius apud Sur. 3. Martii, & Baron. to. 11 an. Dom. 1025. 1.

Chunegundis Auguſta Henrici II Imp. coniux, & virgo ſanctiſſima, Conrado ſibi ſuccedente in regno, curis ſecularibus, ſicut iam diu deſiderauerat, exonerata, iam in ipſo anniuerſario die tranſitus ſancti Henrici, Archiepiſcopos ad Dedicationem Confugienſis Eccleſiæ conuocauit. Vbi inter Miſſarum ſolennia Imperiali decentiſſime omni ornatu culta, ante principale altare virgo Deo deuota proceſſit: ibique theſaurum incomparabilem, ligni videlicet Domini Crucem, paruam quidem in materia, ſed maximam in virtute Domini obtulit. At vbi lectio Euangelii, (quod dici conſueuit ex præſcripto ſacrorum rituum in dedicatione alicuius Eccleſiæ) in qua ſuper arborem ſycomorum aſcendens conſpicientem ſe Ieſum ſuſcipere, & ab eo benedictionem Zachæus puſillus meruit accipere, lecta fuit: regalem purpuram exuens, tunicã f ſciorem, quam ipſa ſibi manibus ſuis operata fuerat, ſacerdotali benedictione data, veſtem religionis induit: & multis quidem pro ſe flentibus, pro illa a. gaudentibus quæ iam ſeculum damnaſſet in veſtibus, capillis, qui huc vſque in eodem monaſterio pro veneratione ſeruantur, præciſis, impoſito ſibi ab Epiſcopo velo, annulo fidei ſubarrhata, gratulabunda concinuit: *Poſuit ſignum in faciem meam, &c* Et: *Annulo ſuo ſubarrhauit me Dominus Ieſus Chriſtus.* Ita ſponſo Chriſto conſecrata, dum filiarum ſuarum ſe ſanctiſſimo contubernio applicuiſſet, non vt mater filiabus ſe præferebat ſed omnibus inſeruiens ſeruilem perſonam ſe oſtendebat, ita tamen, vt cum omnia faceret, oſtentationem fugeret ſingulorum, ne reciperet in præſenti ſeculo mercedem ſuam.

Crux ligni Dominici theſaurus incomparabilis.

Luc. 19.

S. Chunegundis mortuo marito vitam monaſticam profitetur.

SS. Reliquiarum veneratio.

XVI. *Richardis Imperatrix in coniugio caſta fugit ad vitam monaſticam.*

Io. Cuſpin. in Carolo Craſſ. Hie-

Carolus Iunior dictus, cognomento Craſſus à corporis pinguedine, Richardem habuit vxorem, Regis Scotiæ filiam, fœminam ſanctimonia vitæ &

caſtitate

Plat. ...2. de bono ...el c. 27. ...l. Moris. ...rig. Relig. ...cap. 5. ...388.

castitate insignem. Cui cum adulterii crimen obiiceret quod familiarius ageret cũ Luituualdo Vercellensi Episcopo, vnico suo consiliario, cui rerum suarum administrationem omnem concesserat, factus zelotypus ac delirus vxorem in concionẽ vocat, iurat ab se integram hactenus relictam, nec vllo cõcubitu cum ea se commiscuisse. Casta fœnina, quæ impotentiam viri tot annos celauit; Bene, inquit, res se habet, mariti iureiurando virgo: afferte obstetrices & mulieres honestas, quæ meam integritatem attestentur; nec amplius tali marito cohabitabo. Si vultis insuper, ignitis vomeribus castitatem meam palam cunctis faciam. Facto itaq; dissidio, acceptis bonis suis, in Alsatia monasteriũ construit sacrarum virginum, quod hodie Andalauu appellatur, ac se Deo dicat, vbi sepulta iacet. Quæ res vt multis commiserationem, ita Augusto peperit extremam calamitatem.

...nasterii ...arum ...ginum ...lsatia ...structio.

XVII. *De Anna nobili vidua, quæ sponte monasticam amplectitur vitam.*

...oan. ...nasceno ...on. tom. ...nnal. ad Christi ...10. 11.

Mulier quædam illustris atque honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter sanctum virum Stephanum magni nominis monachum in Auxentiano monte in Bithynia degentem, & gratia miraculorum illustrem adiit: Cumq; se viduam atq; liberorum expertem, ac proinde solam esse, ipsi narrasset, nihil aliud sibi superesse dicebat, quã vt monastica veste, cuius se incredibili quodam desiderio teneri asserebat, indueretur. Ille autem eam longa oratione instructam, ac salutiferis præceptis sedulo eruditam dimisit, his verbis ad extremum vtens: *Vide cum quo pacisceris; ac si qua te anima curat tenet, id quod promisisti, mox præsta, ne te cunctantem mors inuadat.* Pia igitur illa mulier ad matrem rediens, ac patris sermones in intimis cordis penetralibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat eoque magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, amicos relinquens, ad diuinum Stephanum se confert, non paruam auri illius portionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam vtens: *Cum tu*, inquit, *ex Saluatore ipso audieris, eius discipulum esse minime posse, qui non bonis omnibus renunciauerit, qui nam modo contempto ac pro nihilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines?* Hæc vt mulier audiit, ipsius perspicaciam ad stuporem vsque admirans; Non me, inquit, honorande Pater, auaritia; spiritualis potius (nisi me animus fallit) cupiditas impulit, vt auri aliquid mihi reliqui facerem; quod videlicet id per tuas sanctas manus erogari, maioremq; mihi tua opera vtilitatem comparari cuperem. Tum ille; *Alienorum delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo: vereor enim ne qua earum furtim succendatur, maximumque in animo meo incendium excitet.* Id enim nonnullis, dum non satis animum attendunt, vsu venire compertum habeo. Illud autem omnino perspicuum est, quod qui seminat, idem quoque suis manibus metit. Hæc loquutus, eam quidem rursum ad matrem redire haud quaquam vtile esse iudicauit: cæterum vt vicinis locis vna cum pio Marino peragratis, ipsamet suis manibus pecuniam illam distribueret, impetrauit. Quo munere cum perfuncta esset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum monasterium transmittit, Antistitæq; etiam atque etiam mandat, vt summam ipsius curam gerat, manumq; ei ad virtutis studium amplexandum porrigat, seduloque opituletur.

...nasticā ...m am...tenti ...is omni...renun...dum

...ephanus ...achus ...t pecu... attin...

XVIII. *Quomodo Edburga tantum trima, spretis mundi illecebris, religionis statum elegerit.*

Ex Willel. Molmesbur. de gest Anglorum lib. 2. c. 13.

Regum porro filias quæ se Deo in monasteriis consecrarunt, magnum omnino, & longum esset connumerare, tanta earum est multitudo. Eduardus Angliæ Rex suscepit ex vxore Elfgiua filias multas, inter quas & Edburgam, quæ cum trima esset, spectabile futuræ sanctitatis dedit periculum. Explorare volebat pater, vtrum ad Deum, an ad seculi declinatura esset pusiola, posueratque in triclinio diuersarum possessionum ornamenta, hinc calicem & Euangelia, inde armillas & monilia. Illinc virguncula vlnis nutricis blanditiis allata genibus parentis assedit iussaque, vtrum vellet eligere, toruo aspectu secularia respiciens, prompteque manibus rapiens Euangelia & calicem, puellari adorauit innocentia. Exclamat cœtus assidentium, auspicium futuræ sanctitatis in puella; exosculatus pater ipse artioribus basiis dignatus sobolem. *Vade*, inquit, *quo te vocat diuinitas, sequere fausto pede, quem elegisti sponsum: Et profecto, & ego & coniux felices, si à filia religione victi fuerimus.* Ita sanctimonialium habitu induta, cunctas sodales ad amorem suum in vrbe Wintoniæ sedulitate obsequii inuitabat. Nec resupinabat eam alta prosapiæ magnitudo, quod generosum putaret in Christi inclinari seruitio. Crescebat cum ætate sanctitas; adolescebat cum adulta humilitas, in tantum vt singularum soccos furtim noctu subriperet, & diligenter lotos & iniunctos lectis rursum apponeret. Quapropter licet multis miraculis Deus viuentem insigniuerit, istud exemplum magis in causa prædico, quod omnia opera eius inchoabat charitas, & consummabat humilitas.

Indicia sanctitatis ex puerilibus studiis præsumuntur.

Humilitas occulta charitati iuncta.

TIT. LXI. De variis vocationum modis ad religionem.

EEXMP. I. *Quomodo B. Laurentius Iustinianus sit vocatus ad statum Religiosum,*

Plat. lib. 3. cap. 38. ex Bernardo Iustiniano. Oratore in vita Laur. cap. 1. apud Sur. Ian. 8.

LAurentius Iustinianus Patriarcha, cum annum ageret vnde vicesimum, qui ætatis flexus lubricus esse solet, ac periculosus, apparuisse ei dicitur Dominus *Iesus*, virginis specie, cuius splẽdor solis splẽdorẽ facile superaret, vultuq; placidissimo hæc

ei dixiſſe: *Cur adoleſcens cor tuum effundis, & pacem ſectando, teipſum per multa ſpargis?* Quod quæris penes me eſt. *Ego ſi me ſponſam accipere decreueris, pacem hanc certiſſime polliceor.* Ille & tanta pulchritudine, & tam magnifico promiſſo delectatus, quæſiuit, quod ei nomen, quod genus eſſet. Tum illa: *Ego ſum Dei ſapientia, quæ ad homines reformandos humanam formam indui.* Quare cum Laurentius ſe eam libentiſſime accipere reſpondiſſet; illa dato oſculo, læta & gaudens, vt videbatur, abſceſſit. Ipſe vero non multo poſt in monaſterium ad oblatas nuptias ſe contulit. In quibus abunde expertus eſt non modo nihil ſe perdidiſſe, ſed multo plura ac meliora, quam in ſeculo haberet, acquiſiſſe.

Nuptię ſpirituales.

II. *Vocatio S. Franciſci.*

D. Bonau. in vita eius cap. 1.

Cum S. Franciſcus adhuc ſecularis aliquãdo pauperi cuidam ſuas veſtes Dei amore donaſſet, proxima nocte in quiete viſum ſibi eſt, duci ſe in amplum palatium, in quo ampliſſima item eſſet aula omni armorum genere referta, ipſa autem arma Chriſti cruce omnia inſignita. Quærenti autem cuiuſnam illa eſſent, audiuit reſponſum, ipſius eſſe omnia, eiuſque militum. Igitur è ſomno experrectus, cum, vt adhuc ſpiritualium rerum rudis, nocturnum viſum de temporali militia interpretatus, principatum ſibi in eo genere, magnamque gloriam portendi credidiſſet, iter ingreſſus eſt ſtatim ad quendam Apuliæ Comitem, cuius præſidio aditum ſibi ad eam fortunam paraturus videbatur. In quo itinere iterum Dominus eidem dormienti: *Franciſce*, inquit, *vter tibi melius facere poteſt, dominus, an ſeruus, diues an pauper?* Cum Franciſcus, quod erat, reſpondiſſet: *Cur ergo*, ait, *pro ſeruo dominum relinquis, & pro paupere homine diuitem Deum?* Tum ille? Quid me igitur facere iubes; *Redi*, inquit, *in patriam tuam, quod enim vidiſti, nihil temporale indicat, nec humana, ſed diuina ope in te complendum eſt.*

Viſio S. Franciſci præſignans eum ducẽ ſpiritualis militiæ.

Chriſti Domini vox ad S. Franciſcũ.

III. *Monetus Dominicanus, qua ratione ad Ordinem à Domino fuerit tractus.*

Ex Anton. Senenſi in Chronico.

Bononiæ in primis fere Dominicani Ordinis initiis, vir magnus clarusq; doctrina, cœleſtium bonorum amplitudine ad vitam religioſam illectus eſt. Cum enim Reginaldus, vnus ex præcipuis illius familiæ, magno hominum concurſu & approbatione verbum Dei prædicaret, Monetus (ſic enim is appellabatur) de induſtria illius congreſſum, & ſermonem fugere conſueuerat, multum ſibi ab eo metuens; tamen in Stephani martyris natali, ad eius concionem comitum importunitate tractus, primis ſtatim verbis captus eſt, cum illam vocem exponeret: *Ecce video cœlos apertos.* Ita enim diſſerebat, nunc quidem cœli portas ad beatitudinem patere, ita vt quiuis ingredi poſſit; qui autem negligẽtes eſſent, & qui Deo cor ſuum clauderent, iis viciſſim cœlos claudi, vt deinde intrare non poſſint. Nec pluribus opus fuit, ſtatim enim corde immutato, qui ad eam horam tam alienus fuerat à religione, religionis voluntatẽ concepit. Finita concione Reginaldum adiit, animum ſuum expoſuit, eumque voti etiam vinculo adiuncto confirmauit.

Concionũ ſacrarum fructus.

IV. *Vocatio S. Nicolai Tolentinatis.*

In vita Nicolai Tolentinatis frat. Eremit. S. Auguſtin. apud Sur. 10. Septemb.

Similem mutationẽ factam legimus in vita S. Nicolai Tolentinatis. Cum enim Auguſtinianus quidam in publica platea concionem aliquando haberet ſuper illa Ioannis ſententia: *Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo ſunt; tranſit enim mundus, & concupiſcentia eius*; multisq, verbis, & magno feruore, de mundi vanitate & periculo diſſereret; adoleſcentis Nicolai Tolentinatis animum ita penetrauit, inflammauitque, vt mox à concione Fratrem illum adiret, ſummis precibus in eandem vitæ ſocietatem admitti poſtulans. Cuius petitioni, explorata tamen prius parentum voluntate, ſatis benigne factum fuit.

1. Ioan. 2.

Concionum ſacrarum fructus.

V. *Conuerſio Andreæ Virdunenſis Archidiaconi.*

Plat. lib. de bon. cap. 38.

Admirabilis quoque conuerſio eſt illa de Andrea inter viros illuſtres Ciſtercienſis ordinis relato. Is enim cum eſſet Virdunenſis Archidiaconus, inſuper etiam nobiliſſimus & ditiſſimus, Claraualem venit, vt naſcentis illius domus pietatem, de qua multa audierat, præſens inſpiceret, nihil adhuc minus cogitans, quam de eo vitæ genere ſuſcipiendo. Sed capitulum ingreſſus, quo omnes conuenerant, vt ſe eorum precibus cõmendaret, videns ſanctæ illius multitudinis ordinem, quietem & velut angelicum habitum, commotus eſt vehemẽter, & inſiliente in eũ ſpiritu Domini, mutatus eſt in virum alterum. Deniq; tantus eum feruor cepit, vt ne ad tempus quidẽ domum ſibi repetendam putarit, vel ad ſuos ſalutãdos, vel ad ſua ordinanda, ſed illico ruptis moris, omnia reliquerit, vt Chriſto citius adhæreret.

Neſcit tarda molimina Spiritus ſancti gratia.

VI. *S. Iordani vocatio.*

Plat. lib. de bon. relig.

Huic conſonũ eſt illud Iordani, qui proxime poſt B. Dominicum Generalis Magiſter fuit ordinis Prædicatorum, magna vir ſanctitate, atq; etiam, vt accipimus, auctoritate. Hic enim cum nouitium quendam ſpectantibus aliquot eius ſociis, ad religioſum habitum admiſiſſet, & deinde multa verba de religionis felicitate feciſſet, ad extremum eos vberius lacrymantes aſpiciens, ita ad illos ſermonem cõuertit: non debere eos flere ex amici diſceſſu, ſed potius ex inuidia, quod ille quidem multo meliorem partem, quam ipſi, eligeret. Religioſos enim Deo ſeruire tanquam cubicularios Principis, qui ab ipſo intime ac familiariſſime adhibentur; ſeculares autem, ſi modo Deo famulantur, ita famulari, vt qui in coquina, aut aliis eiuſmodi ignobilibus miniſteriis. Itaque vtilius, ac ſalubrius iis etiam ipſis fore, ſi oculos aperirent, & cogitarent, ſibi quoque ianuam patere ſi ingredi velint, & ad tanti Regis menſam aſſidere. Nec ſurdis auribus dictum; vnus enim eorum ſtatim, ne domo quidem reuiſa, alii paulo poſt omnes in eundem ſalutis portum ſe receperunt.

Relig[iosorum] & ſecular[ium] in De[o] famula[ndo] discrimen.

VII. *Theo-*

VII. *Theodori vocatio.*

Platus l. 1. de bono statu relig. c. 15.

Theodorus ille magni Pachomij alumnus, qui generosa admodum familia, à copiosis ortus parentibus, ipso ætatis anno quarto & decimo, cũ festiua quædam celebritas in eius domo ageretur, inter illa ipsa gaudia reputare secum cœpit opes, cõmoditates, delicias, in quibus natus, & ad eam diem nutritus fuerat, atq; in ea cogitatione sic secum ipse diuino instinctu loqui: *Miserum me, quid mihi ... ac breuia & fugacia prod runt, si priuer æternis, quando hæc Dei lex est, vt nemo vtranque consequi possit?* Itaq; suspirans, ac de sua salute sollicitus, recepit se à turba, & strepitu in interiorem ædium partem, vbi humi fusus multis cum lacrymis Deum orauit, vt doceret se facere ipsius voluntatem. Ab eo igitur die omnibus carnis commodis renunciauit, monachi iam vitam in paterno palatio agens, nec multo post ad sacram Pachomij familiam se contulit, in qua breui ad tantam peruenit sanctitatem, quantam hæc ipsa tam præclara initia ostendebant.

VII. *Mirabilis conuersio Rolandi religiosi S. Dominici.*

Platus de bono statu reli. l. 3. ca vlt.

In Dominicanorum historiis legimus, virum nobilem & copiosum Rolandum nomine, cum festum diem totum solennibus epulis, lusibus & choreis, & reliqua eius generis vanitate consumpsisset, ipse insuper nouis vestibus ornatus, splendidis ac sumptuosis, tandem vespere ad se reuersum ita cogitasse: Hem, vbi nunc est festum, quod egimus, vbi tota huius diei lætitia, quæ iam abiit? Itaque perpendens secum, vt dies ille transierat, sic transituram vitam cum sua felicitate, nihilque permansurum, præter pœnitentiam & dolorem, postero die religionem ingressus est; in qua deinceps multis annis Domino militauit, clarus tum sanctitate, tum etiam doctrina.

IX. *Petrus Consaluus qua ratione conuersus.*

Item Plat. ibidem.

In eodem quoque ordine, ac eodem fere tempore, illustris fuit, omni item sanctitatis & doctrinæ laude Petrus Consaluus, cuius conuersioni causam dedit res in specie leuis, sed quæ mundi vanitatẽ ei planè ostendit: Nam cum Episcopo Valentino nepos esset & ab eo opima beneficia adolescentulus adhuc ante legitimã ætatem consequutus esset, quibus ille ad delicias & inanem fastum fruebatur, ita contigit, vt quadã die dum equo superbe vectus per totam vrbem cum coæqualib. spatiaretur, totus vanitati mundi expositus, hic illic lasciuiens, in profundum lutũ cecidit; ex quo cœnosus extractus cũ à puerorum grege circumstante, totoq; mundo sannis & risibus exciperetur procaciter, rubore perfusus sibiq; iratus, ita secum locutus est: Quandoquidem ô mũde, sic à te, cui tam grauiter seruiui, tractor, ego quoque vicissim te, vt mereris, tractabo. Itaque eodem momento constituit se Deo famulaturum; quod paulo post, cum magna ciuium admiratione aggressus est, in familia Dominicanorum.

X. *Romualdus criminis patris vtcumque conscius ad religionem impellitur.*

Petr. Dami. in vita eius apud Sur. 19. Iunij. Platus de bono stat. relig. lib. 3. c. 36.

Sanctum Romualdum ordinis Camaldulensis auctorem casus alius ad religionem quoque impulit. Huic pater erat Sergius nomine, homo sæcularibus negotiis totus implicatus, qui propter rerum terrenarum possessionem, exorta cum propinquo quodã suo contentione, turpiter se homicidij crimine contaminauerat, ac filium etiam Romualdum ad eiusdem celeris consensum vehementer allexerat. At Romualdus, quanquam tota mente immane illud facinus detestatus fuisset, tamen quia corpore præsens fuerat, tantum ex admisso patris peccato dolorem concepit, vt ad Classense monasterium beati Apollinaris, homicidarum instar, quadraginta dierum luctu scelus expiaturus, se receperit. Vbi cum se totum ex animo pœnitentiæ laboribus dare, mens eius continuis fletibus emollita, suaue Christi iugũ appetere cœpit. Nec multo post monachorum pedibus prouolutus, precibus & lacrymis habitum monasticum extorsit, totoque triennio admirabili vitæ austeritate rebelles animi motus compescuit, vnaque secum laxioris disciplinæ fratres ad arduam perfectionis semitam cum verbo, tum exemplo impellere conatus est.

Peccatorum deploratio dux ad vitã monasticã.

XI. *Vocatio Francisci Borgiæ Ducis Gandiensis.*

Plat. lib. 3. cap. 38 de bono stat. rel. Ribad lib. 1. de vita eius cap. 7.

Memorabile est illud, quo Franciscus Borgia, alter Societatis nostræ Præpositus generalis ad hanc vitæ perfectionem permotus est: Nam cum esset Candiæ Dux, magnaque apud omnes auctoritate, ita contigit, vt Isabellæ, quæ Caroli V. Imperatoris vxor fuerat, nuper mortuæ corpus Granatæ sepeliendum honoris gratia comitaretur. Quare cum necessitas incidisset, vt aperta capsa cadauer inspiceretur, isque scaturientibus vermibus putridum, & corrosum aspexisset, illico hæc eius animum subiit cogitatio, quo tandem venisset illa tantæ fœminæ potentia & gloria, cuius paulo ante viuentis vel ipsi nutus terrori fuerant, quamque nulla sit in morte, & post mortem differentia inter Principem & pauperem. Itaque illa humanæ fragilitatis cogitatio tantum valuit in ipso, vt ad principatum deponendum, & religiosam humilitatem amplectendam eum adegerit.

Cadaueris humani inspectio, suadela est humilitatis.

XII. *Vocatio eximia Ioannis Nunnij.*

Pet. Maff. in vita B. Ignatij lib. 2. c. 6.

Recentius est & illud, nostriq; temporis Ioannes Nunnus Hispanus nobilis, ex Gusmanorum familia, à qua & D. Dominicus oriundus is est, qui primus Patriarcha in Indiã destinatus à Pontifice Maximo, multis confectis laboribus, magnã suæ virtutis veræque sanctitatis opinionem posteris reliquit. Cũ ergo iuuenis anxius de vitæ genere deliberans, integro anno à B. Virgine postulasset, sibi à Deo certam viuendi viam ac rationem indicari, quã secure tenere, sequique posset; apparuit dormienti Dei mater, augusta specie, comitata duobus Societatis Patribus nempe Petro Fabro, vno ex primis decem, & Francisco Strada: is est, qui, mortuo Baccalaureo Hosio, B. Ignatio è monte Cassino redeũti occurrit, à quo

Visio Ioannis Nunnij.

à quo in locum Hosij in Societatem suffectus est. Insistenti ergo coram Nunno ardentius pro certo vitæ cursu cælitus designando, intulit cæli Regina: *Vis seruire filio meo vsq; ad defatigationem?* Cui Nunnus: Omnino, Domina. Sequere ergo, ait illa hos viros Ostendit vero illi comites suos, Patres Fabrũ & Strada, ac disparuit. Nunnus vero suspicatus est ex habitu viros illos esse Societatis Iesu, sed sibi prorsus ignotos; nec Domina indicauit quo eos loco inuenirет. Quare partim anxius, partim lætus cęlesti visitatione, reliquum suæ patronæ Virgini Matri commendauit. Contigit vero vt iter facienti duo Societatis Patres temere occurrerent, visoq; habitu eos aggressus est: cumq; de admissione mentionem intulisset, tum Pater Faber; *Vis; inquit, seruire Christo vsq; ad defatigationem?* Qua interrogatione perculsus, venit in mentem verborum Virginis Matris, quæ eisdem verbis vsa fuerat: *Vis seruire filio meo vsq; ad defatigationem?* Ille, velut certam vocationis suæ tesseram reputans, oculos in vultum vtriusque defixit, &, eos agnoscens, procidit eis ad pedes, obtestans vt se ad Societatem admitterent: narrataque totius vocationis serie, admissus est summa sua & Patrum consolatione.

Seruiendũ Christo in Soc. Iesu, vt que ad defatigationem.

Petri Fabri interrogatio ad petẽtes admitti in Soc. Iesu.

XIII. *Benedictus de Goez à vitiis conuertitur ad vitam religiosam.*

Ex annuis Prouinciæ Goan. ann. 1609.

Benedictus de Goez natus in Insula S. Michaelis vicina Lusitaniæ in Indiam militaturus soluit: vbi post aliquot annorum stipendia, mutato consilio, Societatem nostram expetiit, in quam tanquam coadiutor temporalis admissus est. Mutationis porro occasionem præbuit huiusmodi prodigiosus euentus. Anno 1583. Lusitana classis circa oram Trauancoranam versabatur Sesqui milliari ab oppido Colecht templum erat cuiusdam pagi, in quod cum Goezius ludis & grauiorib. vitæ militaris vitiis perdite addictus, & pœne desperabũdus ingressus esset cum commilitone, tabulæ altaris conspectu (illa depictam B. Virginis filium gestantis effigiem cõtinebat) stimulis actus cõscientiæ, procidit in genua, fusosq; copioso lacrymarum imbre, obnixe petiit à Deipara Virgine, vt à filio peccatorum veniã & remissionem impetraret. Res mira Ecce infantulus IESVS, in brachiis matris efformatus, vbertim lacrymas lactei coloris effudit, tam copiosas, vt vndique in suppositum altare diffluerent; scilicet vt pœnitens disceret, quam pie Pater misericordiarum, Matris accedentibus precibus, quodammodo compatiebatur. Rei nouitate attonitus vterque aliquot commilitones in templum aduocat; ostentum explorant, comperiunt eum liquorem ex oculis picti pueruli emanare: dubitationem eximebat summa per eos dies siccitas, & æstas in iis locis præferuida. Intingunt strophiolum eo liquore, in pignus veritatis Concurrere mox quam plurimi, & rem obseruatam festa bombardarum maiorum & minorum explosione classiarij omnes celebrarunt, ramisq; templum satis alioquin despicabile inumbrarunt. Id contigit anno 1583. & hoc anno 1609. facta diligenti inquisitione à Patribus nostris, veritas comprobata est, cuius etiam vestigia imago ipsa retinet. Hac ergo visione compunctus Goezius, de tota vita apud Patrẽ Societatis confessionem instituit, Religionis ingressum vouit, & in nostram anno insequenti, hoc est, 1584. admissus est. Vere miserationes Domini super omnia opera eius, qui vel minimum, quærentes se & inuitat, & trahit, & recipit.

Imaginum sacrarum vtilitas.

Ex imagine Iesu manãt lacrymæ lactei coloris.

Hominis dissoluti miraculo maginis cymant conuersi

XIV. *Catharinæ Godinez nobilissimæ vocatio.*

P. Pet. Ri ra in vit matris T sa lib. 3. c.

His haud absimile est, ac memoria quoque dignissimum, quod P. Franciscus Ribera scriptis consignauit de Catharina Godinez nobilissima virgine; quę cum relictis mundi illecebris atque honoribus, incredibili religionis ineundę desiderio ęstuaret, visa est in somnis videre se in via arctissima constitutã incedere, vtrinque præcipitiis formidanda; dumq; horreret, solitaria, Religiosus quidam occurrit ex improuiso, habitum Ordinis Carmelitarum Discalceatorum gestans, qui blande inuitatam cõsolatus, perduxit in domum haud procul dissitam. In ea sanctæ moniales magno numero visebantur; nullumq; illic lumen apparebat, præterquam cereorum, quos singulæ gestabant manu. Catharina ex illis sciscitatur, cuius Ordinis sint Tacuerunt omnes, leuatoq; velo, quo facies tegebantur, earum vultus læti hilaresq; apparuerunt Accepta Catharinæ manu Priorissa; *Te, inquit, hodie filia, in sociam nostram deligo:* Regulasq; omnes & Constitutiones Ordinis eidem ostendit. Expergiscitur interea Catharina, tanto perfusa gaudio, ac si paradisi gaudiis interfuisset. Hanc visionem longo tempore silentio pressit; nec à quoquam, quæ esset illa Religio cognoscere potuit: Regulas tamen nonnullas, quas legerat, memoriæ causa scripto mandauit. Intellexit postmodum ex quodam Patre Societatis nostræ, illum Ordinem, quem depingebat, esse Carmelitarum Discalceatarum. Idcirco quã primum Matrem Teresam de sua Monasterij extruendi resolutione reddit certiorem: eamque inuitat, quam citissime veniat. Occurrerũt interea grauissima impedimenta; & inter cætera, cum Catharina in grauissimum morbum incidisset, nec spes vlla foret humanitus illius ad Religionem admittendæ fusa oratione tantam spem cõcepit, vt à Deo de sanitate responsum interne accepisse videretur. Conualuit actutum, sublatisq; diuinitus impedimentis, Mater Teresa aduenit, sex alias Sorores in nouam coloniã adducens. Aderat & laicus quidam eiusdem Ordinis Frater, Ioannes à Miseria. Catharina primo cõspectu agnouit Sorores omnes illas, & ex eis illas esse asseuerauit, quarum vultus ante annos viginti viderat in somnis. Fratrem vero Ioannem eundem videri Religiosum, qui è viarum angustiis se ad Monasterium Virginum deduxerat. Collatis ergo facultatibus omnibus Catharina cum sorore in fundationem Monasterij admitti petiit

Visio de dine Ca litarũ f matris resæ.

Gaudiu ex viso litus ob to.

Matris resæ, r giosæ s res oli somnio post vi annos guoscũ

tiit magna instantia; sed in gradu Conuersarum. Admissa est in gradu primario, sed inuita; nec destitit à prosecutione prioris gradus, donec Præsidis accessisset auctoritas. Deniq; sancte admodum vixit, ac Priorissa eiusdem Monasterij, quod fundauerat meritis plena ad beatorum domicilium commigrauit.

[Margin, partly cut off: ...atharinæ ...odinez ...umilitas.]

TIT. LXII. De infantibus ab vtero matris, & ab ineunte ætate Deo & religioni consecratis.

EXEMP. I. *Andreas Corsinus votis parentum Deo consecratus.*

[Margin, partly cut off: ...vita eius ...ud Sur. to. ...an. 6.]

ANdreas Corsinus Florentię ex Corsinorum nobili familia natus fuit, patre Nicolao, matre vero Peregrina: Cum iam tempus pariendi immineret, in somnis Peregrina sibi visa est lupum peperisse pro homine, qui cum Ecclesiam intrasset, in agnum se vertit. His cum nihil antiquius sancta religione esset, primogenitum suum perpetuo D. Virginis seruitio consecrare vouerunt: Longo enim sterilitatis opprobrio laborantes, singulari Virginis beneficio Andream hunc conceperunt. Puer educatus ingenue, crescit & studiis litterarum traditur. Adolescens factus canes alere, equos mercari, sodalitates parare, tractare arma, lites gerere cœpit; & ad hæc, omnia diuina & humana pariter habere, parentibus non solū inobediens, sed nec eos se castigantes perferre poterat, immo ab eorū conspectu improbe discedebat. Id mater iniquo animo ferens, eum sic alloquitur: Tu profecto, inquit, lupus es, quem in somnis visa sum peperisse. Quibus verbis perterritus adolescens, retro ferens pedem matrem orauit, vt quid sibi vellent ea verba significaret. Tunc mater inquit; Audi, fili mi, verba mea, neque matris tuæ dicta contemnas: Ego vna cum genitore tuo sterilis annos plurimos vixi, tantu'q; sobolis amor fuit, vt etiā pro habendis filiis vota susceperim. Itaq; primitias vteri mei Deo Mariæq; matri eius offerendas constantissime voui. Hoc idem pater tuus communi voto promisit. Factum est, vt Mariæ precibus conciperem, & cum iam pariendi tempus aderat, in somnis visa sum lupū parere, qui cum ingressus esset Ecclesiam, lupi formam deserens, agnus effectus est: postridie vero te peperi; qualis superiorem ætatem vixeris, non te latet: non enim vt homo ratione vtens, sed vt rapacissimus lupus; nunc iam tempus exposcit, vt in agnum te vertas, & quæ pro te vota suscepimus, velis pia mente perficere: nam non nobis, sed Mariæ virgini natus es. Expergiscere igitur fili mi, nec velis longius per socordiam atque malos mores vitam inficere. Postquam mater loquendi finem fecit, Andreas huiusmodi oratione perculsus, superiorem vitam suam tacitus considerans, pœnitentia motus, multis lacrymis Virginem precabatur, vt pro se ad filium preces fundere dignaretur, ne iuuentutis suæ delicta cognosceret. Postridie itaq; mane ad Carmelitarum ecclesiam profectus est, ibique orando diu ante aram Virginis gloriosæ, lacrymis faciem irrigauit, rogitans vt se lupum in agnum conuerteret. Tandē ab oratione surgens, Hieronymum Melioratum, qui ea tempestate, videlicet anno ab incarnatione Dn. millesimo trecentesimo, decimo Tusciæ Prouinciæ curam gerebat prostratus orauit, vt eum intra religionem susciperet. Cuius desiderio post multa suspiria satisfactum fuit. Is postea factus Episcopus Fesulanus.

[Margin, partly cut off: ...ndreas vo...ptatibus ...dulget, ...rentibus ...morige...s.]

[Margin, partly cut off: ...otis pa...ntū Deo ...secratus.]

[Margin, partly cut off: ...isio so...nij hiero...yphica.]

[Margin, partly cut off: ...ndreas ad ...redit & ...armelita ...i ample...itur insti...tum.]

II. *D. Bonauentura infans Deo dicatur.*

Bonauentura Balneo regij in Etruria natus, cum infans incidisset in vitæ periculum, mater eius vouit, si inde euasisset, se eum religioni beati Francisci dicaturam. Itaque adolescens in ordinem Fratrum Minorum adscribi voluit.

F. Breuiar. Rom iuxta Conc. Trid. 13. Iulij.

III. *De Asella à parentibus ante pubertatis annos virginitati consecrata.*

Non est hoc loco prætermittenda Asellæ virginis memoria, quam D. Hieronymus scribit in matris vtero fuisse benedictam, antequam nasceretur, & in phiala nitentis viri, & omni speculo purioris, patri traditam per quietem: & adhuc infantiæ pannis inuolutam, vixque decimum ætatis annum excedentem honore futuræ beatitudinis consecratam. Hæc post duodecimum ætatis annum hunc viuendi modum elegit, arripuit, tenuit, cœpit, impleuit. Vnius cellulæ clausa angustiis latitudine paradisi fruebatur. Idem terræ solum, & orationis locus extitit, & quietis. Ieiunium pro ludo habuit, inediā pro refectione. Cum autem hoc propositum arriperet, aurū colli sui, quod quidem murænulam vulgus vocat, quod scilicet metallo in virgulas lentescente quadā ordinis flexuosi catena contexitur, absq; parentibus vendidit, & tunicā fusciorem, quā à matre impetrare non poterat, induta, pio negotiationis auspicio se repente Domino consecrauit. Vbi moderate semper ita se habuit, & intra cubiculi sui secreta custodiuit, vt nunquam pedem proferre in publicum, nunquā viri nosset alloquium. Et quod magis mirandum, sororem virginem magis amaret, quam videret.

D. Hieron. epist. ad Marcellam. to. 1.

Regnum mūdi eiusque ornatū contemnit Asella à pueritia, & Romæ monachæ vitam arripit.

TIT. LXIII. Non esse tutum, propositum religionis ingressum protrahere, vel à proposito omnino resilire.

EXEMP. I. *Resiliens à vocatione horrenda morte punitur.*

EST in hoc genere terribile admodum exemplum quod D. Bernardus in epistola ad Thomam Audomarensem commemorat, qui ob litterarum studia religionis ingressum differebat. Ad quem deterrendum alterius in simili causa suppliciū proponit:

D. Bernard. epist. 108. ad Thom. de S. Audomaro.

S Heu,

Heu, heu, inquit, Videris mihi vno spiritu ambulare, sicut & vno censeris nomine cũ altero illo Thoma olim scilicet Præposito de Beuerle qui cum se similiter nostro ordini, & nostræ domui toto desiderio deuouisset, cœpit induciari, & ita paulatim refrigescere, donec subita & horrenda morte præreptus, factus de medio est sæcularis & præuaricator, & duplo filius gehennæ. Quod ab eo, si fieri potest, auertat misericors & miserator Dominus.

Religiosus tepidus tendit in mortem.

II. *Quam seuere agatur cum iis, qui vocati respuunt consilium Domini vocantis.*

D. Antonin. 3. par. Chro. cap. 9. §. 7.

Grauem neglecti in religionem ingressus pœnam ostẽdit, etiam hoc exemplo D. Antoninus in Chronico: Cum quidam aliquando Franciscani ordinis religionem ingredi voluisset, postea vero mutato consilio factus esset Canonicus sæcularis, post paucos menses incidit in lethalem morbum: quam ob causam admonitus à suis de anima per confessionẽ expianda, respondit; nihil esse opus, quod ostensum sibi esset, se esse damnatum, quare ne amplius sibi molesti essent, quia non posset confiteri: apparuit enim mihi, inquit, Dominus iratus, dicens: *Vocaui, & renuisti, ideo vade ad pœnas inferni.* Quo dicto expirauit.

Damnationis æternæ reuelatio.

III. *Damnatur Arduinus, propterea quod monasticum habitum, vt vouerat, non suscepisset.*

Petr. Dam. epist ad Pandulphũ Clericum cap. 1. to. 1. Bibliot. SS. PP.

Simile est huic, quod epistola ad Pandulphum Clericum narrat Petrus Damianus, eam monens vt votum religionis adimpleat. Dicã, inquit ille, quod super non dissimili nuper apud nos contigisse cognoscitur. Vir quidam Arduinus nomine, famosæ prudentiæ, genere clarus, diuitiis opulentus, certa mihi deuotione spoponderat, quod si ante non posset, saltem expleto decẽnio ad monasterium B. Vincentij (quod videlicet in Vrbinati constitutum est territorio) monasticum suscepturus habitum declinaret. Tandem termino condictæ pactionis exacto, cum ego huic assiduus exactor insisterem, ille inde, cedendo, blandiendo, verbis quidem bonũm omne promitteret, ipsius autem conuersionis effectum quibusdam tergiuersationibus protelaret; Rector quoq; iam dicti monasterij illius fauebat votis, dissuadebatq; conuerti, cuius nimirum pernecessariis sustentabatur auxiliis. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata cõfessus iudicio Sacerdotis absoluitur, pauperibus & ecclesiis multa largitur, in tantum, vt cunctis quasi bene cõpositis, assistentes sibi cognatos & affines sub hac obtestatione cõstringeret: Obsecro, inquit, per charitatẽ, quæ Deus est, nemo me reddi huic mortali vitæ deposcat, ne quod absit, imparatũm postmodũ mors improuisa reperiat. Aliquanto autẽ post eius obitum tempore prædicto Abbati vir ille per visum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem quod in spatiosa quadam campi planicie Imperator (si rectè teneo) vel quælibet excelsa potestas cum totius regni Primoribus, & copioso moraretur exercitu. Cumq; ille stupefactus, huc illucque oculos deduceret; ecce Arduinus à quibusdam tanquam custodibus celeriter ducebatur; Heus, inquit siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris Arduine? Age, frater, quid tibi est: Lætaris, an pateris? Adest pœna vel gloria? Cur tristis ac flebilis? Cur, ait de gloria me consulis? qui iugib. pœnis afficior, & ne ad momentum quidem respirare permittor? Ad quem Abbas. Quid tibi, inquit, beatus Vincentius? Num tibi nunc in necessitate non succurrit, qui ad collaborãdum suæ domus administratoribus tam sedulo decertasti? Cui mox ille subiungit: Sanctus, ait, Vincentius diu me suum fecit sperare colloquium; sed quia dudum fatigatus hoc obtinere non merui, spẽ hanc omnino iam frustratus amisi. Vbi solerter attendendum, quam recta linea diuinę iustitię, immo quam artifex apud Deum mensura vindictæ: Ille si quidem dum adhuc viueret, conuertendum se in monasterio beati martyris & promittebat, & differebat: nunc autem ad eiusdem martyris venire colloquium, & quasi ex promissione sperabat, & tamen nullatenus impetrabat: Dignumque fuit, vt Abbas potissimum hanc cerneret visionem, qui ne conuerteretur, illi obstiterat.

Dissuadere vitam religiosam res quam periculosissima.

Apparitio Arduini damnati.

Sancti interdum non deserunt.

Artificiosa diuinæ vindictæ mensura.

IV. *Feliciter resipiscit quidam Dei misericordia.*

Ex Annal. cum Francisc. Plat. lib. de bon. stat. relig. cap.

At felicius multo contigit scholastico cuidam Parisiensi, qui circiter annum Domini. M. CCCL. cum Franciscanorum ordinem ingredi decreuisset, atq; ob hanc causam sacrum etiam habitum sibi iam curasset, postea tamen mutato consilio, ad alia se conuertit, inter quæ nocte quadam visum est sibi sisti iudicem Iesum in regio throno cum maiestate considentem: ad quem conscientia perculsus clamare cœpit: *Miserere Domine.* Cui Dominus, *Miserebor*, inquit, *sed ita, si cogitata perfeceris.* Cum ille libentissime recepisset, à dæmone tamen in ahenum oleo & pice feruens coniectus est, in quo videbatur tantis torqueri cruciatibus, ac si doloris magnitudine ossa à carne distraherentur, in qua angustia expergefactus, nulla interposita mora, & quidem cupide, ad religiosam vitam se conuertit.

Apparitio Iesu & misericord[ia]

V. *B. Iacobus spondet pro adolescente resipiscente.*

Hieron. P[...] lib. 3. cap[...]

Felicior quoque alterius in simili periculo exitus, qui cum adhuc iuuenis Cisterciense institutum sequi decreuisset (neque se tamen voto obligarat) dum de die in diem differt, cœpit intepescere. Quare cum ex Compostellana peregrinatione domum rediisset, eadem ipsa nocte apparuit illi Christus Dominus cum duobus Apostolis, Petro & Iacobo. Petrus autem pulcherrimum librum tenebat apertum, in quo adolescentis nomẽ Ioannes, descriptum erat. Tum Dominus ad San. Petrum: *Dele, ait, illum de libro meo.* Iacobus vero supplicare ei cœpit pro suo, vt appellabat, peregrino, nato ad insuper etiam illius emendationem promittere. At Ioannes hoc de se agi videns, pauebat & tremebat, postea

Christi Domini cum SS. Petro & Iacobo Apostolis [ap]paritio. S. Iacobi patrocin[a]tur pere[grino] ad ædem C[...]

no.

nouamque vitam in futurum pollicebatur. Dominus autem quasi illius inconstantiæ minus credens, fideiussorem illius voluntatis postulauit, quem se obtulit S. Iacobus. Inter quæ cum iuuenis excitatus esset, secumque hæc admirans rursum obdormisset, iterum est illi eadem obiecta species, idque amplius, quod in libro illo apparuit eiusmodi inscriptio ex Canticis: *Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculas argento.* Ille igitur & hoc iucundo promisso inuitatus, & illis minis exterritus, nulla mora interposita Cistertium se contulit, vbi magnis in virtute progressibus factis, primum Abbas Bonæuallis, deinde etiam Valentiæ Episcopus factus est.

Cantic. 1.

VI. *Præstare ineunte ætate vitam suscipere religiosam, quam in profectam differre.*

Idem eodem lib. c. 33.

Humbertus vir clarissimus, Generalisque Magister fratrum Prædicatorum narrare solebat; religiosum quendam vita functum apparuisse aliquãdo de nocte fratri, socioque suo, magno splendore collucentem, cumque eum ex cella eduxisset, ostẽdisse magnũ numerũ hominũ candida veste, mirabiliq; luce micantiũ, qui pulcherrimas cruces humeris deferebant. Erat a. omnium iter in cælum. Postea modico interuallo alius sequebatur ordo, isque multo pulchrior, multoq; lucidior, quorum vnusquisque ornatissimam crucem, non iam humeris, sed manibus gestaret. Deinde tertius ordo omnium longe splendidissimus & speciosissimus quorũ item cruces forma & pulchritudine reliquorum cruces superabant, neque eas ipsi portabant, sed suus qui singulos præibat angelus, vt ii alacres & ludibundi sequerentur. Quod spectaculũ cũ ille miraretur, exposuit ei socius, primos illos esse, qui prouecta iã ætate religiosam vitã amplexi fuissent; secundos, qui in virili postremos a quos adeo expeditos hilaresq; vidisset, eos esse, qui in adolescẽtia.

Visio insignis de religiosis in adolescentia in virili ætate & in senectute conuersis.

TIT. LXIV. Non licere quemquam deterrere ab ingressu religionis, vel ingressum auocare.

EXEMP. I. *Dominus serui sui B. Portiani impediens vocationem punitur.*

Greg. Turon de vita Patrum c. 5. apud Sur. to. 6. Nou. 24.

Beatissimus Portianus ab ineunte ætate Deum quærere cœli semper, etiam inter seruitia terrena, conabatur. Hic enim seruus fertur fuisse cuiusdam barbari, Is cum plerumque ad monasterium confugeret, vt cum Domino suo Abbas redderet excusatum, ad extremum fugientem aliquando dominus eum de vestigio sequitur; & Abbatem calumniari cœpit, imputans quod ipse eum seduceret, ne sibi suus famulus deseruiret. Cumque de consuetudine, vt eum redderet, calumniando Abbatem, insisteret, dicit Abbas Portiano, Quid vis vt faciam? Et ille, Redde, inquit, me excusatum. Cumque excusatus redditus fuisset, & dominus eius reducere eum domum vellet ita cæcatus est, vt nihil penitus posset cognoscere. Cernens a. dominus se grauibus doloribus affici, Abbatem vocat, dicens; Supplica quæso, pro me Domino, & accipe hunc seruum ad eius cultum, forsitan promerebor recipere lumen emissum. Tunc Abbas vocato beato ait: Impone, quæso, manus tuas super oculos eius. Cumque ille refutaret, tandem Abbatis deuictus precibus, super oculos Domini sui signum beatæ crucis imposuit, statimque disrupta caligine & sedato dolore, pristinę restitutus est sanitati. At vero exin beatus Portianus clericus factus, tanto virtutis cumulo est prælatus, vt decedente Abbate, ipse succederet.

Cæcitas ob noxam immissa.

Cæcitas signo crucis depulsa.

II. *Pater moritur impediens filia vocationem.*

D. Amb. li. 1. de Virginibus.

D. Ambrosius Archiep. Mediolanensis, puellam commemorat adhuc viuentem, cum ipse hoc scriberet, nobilem, vt idem ait, seculo multo nobiliorem Deo, quæ cum religiosæ vitæ amore ad altare confugisset, instarentque propinqui, & sponsum offerendo, & diuitiarum commoda proponendo, illa semper constans, & inuicta perstiterat. Ac cum vnus præfractius vrgens dixisset: Quid? si pater tuus viueret, ante innuptam viuere patereturꝰ Respõdit illa; Et ideo fortasse mortuus est, ne impedire posset. Neque vero multum temporis intercessit, cum hic, qui ita instabat, morte sublatus est. Et ita persuasum est omnibus, ob eam caussam esse sublatum, vt cæteri, qui antea tantopere repugnabant, metuere cœperint.

III. *Parentes conantes adolescentem auocare ab ingressu religionis, qua pœna mulctati.*

Ex Annal. Societ. sub Prou. Mediolan. an. 1584. p. 43.

Affine est, sed illo recentius, quod accidit in Prouincia Mediolanensi anno Domini 1584. Gallus adolescens tum genere nobilis, tum apud Regem gratiosus, è domo domestica pugna non ignobilem victoriam reportauit; nam cum propinqui statim aduolassent è Gallia, vt adolescentis mentem vel minis auerterent, vel blanditis, factaque iis potestas esset, vt adolescentem, si sequi vellet, abducerentis sua firmitate eos ita debilitauit ac fregit, vt ii re penitus desperata satius ducerent inanes redire domum, quam diuturna atque inutili pugna suum dedecus augere. Desperationem auxit adolescentis epistola ad amicũ, quẽ ardenti cohortatione in suscepta Societatis sententia confirmabat, quam illi epistolam cũ resignasset, explorassentque quã frustra in eius commouenda constantia desudarent, qui ad idipsum cæteros inflammaret, ad extremum dedere manus, tametsi improba eorũ voluntas impunita non fuit, quippe ex iis vnus præ cæteris insolentior vix domum rediit, cum repentino iugulatus est morbo: nec ita multo post frater in lacu periit, vt doceretur imprudens pater, suos ei filios non grauate concedere, cuius sceptro, atque imperio liberorum vitæ atque mortes obtemperant.

Constantia in bono proposito.

IV. *Raymundus Cathalanus, ob subtractum à se alteri religionis ingressum, in pœnam pro eo religionem ingreditur.*

Leander Albert. Dominic. apud Sur. 6. Ian.

Raymundus Cathalanus tertius ordinis Prædicatorum Magister, hanc ob causam togam induit religionis. Forte dissuaserat cuidam scholastico adolescenti plurimis rationibus sanctæ conuersationis ingressum. Quapropter deinde conscientia exagitatus, quod illi dissuaserat, amplexus est, relictis videlicet mundi illecebris, fauore & gloria, cum omnium admiratione ordinem Prædicatorum ingressus est.

V. *Christus ostendit se parentibus præferendum.*

D. Anton. 3. par. Chron. tit. 24. c. 9. paragrap. 7.

Parisiis cum insignis quidam sacræ Theologiæ doctor Franciscanæ familiæ sese addixisset, mater eius, quæ inopia haud mediocri premebatur, ad alia beneficia addebat, quod litterarum illius otiũ suarum manuum laboribus sustentasset, multis lacrymis & clamoribus suam orbitatem, ac paupertatem deplorans, ac tum filium, tum illius ordinis patres omnes tanquam inhumanos, atque iniustos etiam accusans. Quibus ille commotus cum iam in proposito nutaret, & ante Crucifixi imaginem oraret, quasi veniam ab eo petens discedendi, ad matrem subleuandam, vidit è Christi latere perfosso manantem cruorem, simulq; hanc vocem audiuit: *Ego te carius nutriui, quam mater tua, isto enim sanguine te redemi, quare non me deserere debes propter matrem tuam.* Quo ille & stupefactus, & ita roboratus est, vt deinceps maternas omnes vel blanditias, vel querelas facile contempserit, & non immerito Christum matri præferens in eo ordine dies suos compleuerit.

In negotio religiosæ vitæ Christus magis quam parentes audiendi.

VI. *Egregium factum Demetriadis virginis.*

D. Hieron. cap. 8. apud Baron to. 5. ad an. 413.

Demetrias virgo sponso iam oppignorata, egregium Christianæ pudicitiæ specimen edere cupiens, noctibus & secreto, consciis tantum virginibus Dei, quæ in matris & auiæ comitatu erant, nunquam ea linteaminum, nunquam plumarum vsa est mollitie, sed ciliciolum in nuda humo habuisse pro stratu, iugibus faciem rigasse lacrymis, Saluatoris mente genibus aduoluta, dicitur, vt suum reciperet propositum, vt impleret desiderium, vt probæ auiæ animũ matrisque Iulianæ emolliret. Cum iam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur, secreto & absque arbitris noctemque habens pro solatio, talibus se fertur armasse consiliis: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiendo? Quæ tuorũ, vultũ ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorũ exempla non prouocant; hortetur, faciatque securam beata martyr Agnes, quæ & ætatẽ vicit & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrauit. Nescis, misera nescis cui virginitatem tuam debeas? Dudum inter barbaras tremuisti manus, auiæ matrisque sinu & palliis tegebaris: vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostium vultus; raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Vrbs tua quondam Orbis caput, Romani populi sepulcrum est; & tu in Libyco littore exulem virũ exul ipsa accipies? &c. Rumpe moras omnes: perfecta Dei dilectio foras mittit timorem. Assume scutum fidei, loricam iustitiæ, galeam salutis, procede ad prælium. Habet & pudicitia seruata martyrium suum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forsitan & ipsi velint, quod te velle non credunt. His & aliis complu ribus inflammata stimulis omnem corporis cultum & habitum sæcularem, quasi propositi sui impedimenta proiecit; pretiosa monilia, & graues censibus vniones ardentesque gemmæ redduntur scriniis: vili tunica induitur, viliori tegitur pallio, & inspirata auiũ genibus repente prouoluitur; fletu tantũ & planctu quæ esset, ostendit. Obstupuit sancta & grauis fœmina, Proba auia, alienum habitum in nepte conspiciens. Mater gaudio stabat attonita, vtraque verum non credere, quod verum esse cupiebat. Hæsit vox faucibus, &c. Certatim in oscula neptis & filiæ, mater & auia ruunt; vbertim flere præ gaudio, iacentẽ manu attollere, amplexarique trepidantem: agnoscere in illius proposito mentẽ suam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate sua nobiliorem faceret: inuenisse eam ꝙ præstaret generi, quod Romanæ vrbis cineres mitigaret. Iesu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fœcunda multæ simul virgines pullularunt. Exemplum patronæ & dominæ secuta est clientum turba ac famulatum.

Egregium factum Demetriadis virginis.

Exempla sanctorum piis sunt stimuli.

1. Ioan. 4. Ephes 6.

Virginitas est instar martyrii.

Demetrias insciis parentibus vestes monasticas induit.

Demetriadis exemplo auctus virginum numerus.

VII. *Constantia S. Nicetæ aduersus parentem.*

Metaph. ex Theosteristo S. Nicetæ discipulo in orat. funebri apud Sur. 3. April.

Insigne quoque huius generis exemplum est in vita S. Nicetæ confessoris de Athanasio, venerando & admirabili viro, cuius charitatem opinor etiam Angelos ipsos fuisse admiratos. Hic patri charissimus erat, & litteras apud ipsum summe doctus; qui & publicorum libellorum scriba creatus, magistratui, qui Logothesion dicitur, præfectus fuit; vnde non vulgares mundi huius honores eius pater per filium ad se venturos sperabat. Cũ vero iuuenis ille omnia hæc contempsisset, & vni rei esset intentus, vt cœnobii habitu se indueret, idque festinans perfecisset, dum pater hoc audiuisset, vi ad se illũ traxit, & indumentis, quibus ex cœnobio vestitus erat, proiectis, pretiosis vestibus illũ; quamuis inuitum, induit. At iuuenis patrem sic affatus est: Putasne, ô pater, sericis istis vestibus me à proposito, consilio impeditum iri? Totum mundũ cõtempsi. Quid enim proderit homini, si vniuersum mundũ lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? At pater illum in domo conclusit, existimans ita fieri posse, vt à bono proposito ipsum auerteret. Cũ autem adolescens opportunitatem inuenisset, serica illa indumẽta in quatuor partes lacerauit. Quod cum vidisset pater, ita crudeliter filium verberauit,

Luc. 9.

Filii cum patre pro ingressu religionis conflictus.

vt eius

vt eius terga plagis contabuerint, & medicorum cura indiguerint. Postea vero patrem certiorem fecit, nullo modo fieri posse, vt eius sententia mutaretur, etiamsi membratim illum discerperet. Pater itaque ea re compunctus, & lacrymis perfusus, filium sic allocutus est: *Vade, fili, & perfice iter illud bonum, quod elegisti, & Christus ipse tibi opem ferat, teque ab omnibus laqueis diaboli eripiat.* Atque ita adolescens rediit ad monasterium, exercitationis certamina efficaciter illic suscepturus.

Iter assentur & benprecatur [fi]lio.

VIII. *Eximia constantia & fortitudo adolescentis pro religione ingredienda.*

Huic simile est, quod nostris temporibus patienter fortiterque pertulit adolescens meditans Societatem in Austria. Hic quoniam triennio desertis castris paternis transierat ad Catholicos, diuturno bello graues vexationes pertulit à domesticis. Sed tamen sua constantia vicit aduersariorum improbitatem: vt hostiam Deo pro parta victoria immolet, suum ipsum caput Societati deuouet. Factus hoc sacrificio & ipsa pugna fortior, suscipit maius bellum, & periculosius, illudq; ingenue patri denūciat, dum suum consilium subeundi religiosi ordinis impauidus aperit. Inde pater excandescit, sed iā altius premit pectore: versat omnibus artibus adolescentem. Vbi ex omni parte constantem in consilio perspicit, iamq; meditari fugam intelligit, amens furore, pugnis & calcibus ora prostrati fœdat contundit. Hoc præludio furoris in miserum effuso, matre in crudelitate socia, atque ministra, vestibus omnibus exuit, statuit tenerum adolescentem flagris concidere, vel vsque ad mortem, vel donec fidem extorqueat, qua iureiurando se ab incœpto destiturum affirmet. Atrox spectaculum. Carnifices filii parentes tormenta admouent, vt à virtute, vt à Deo diuellant. Non constantia iuuenis, non cute nigrescente, non sanguine erumpente leniuntur. A verberando prius defatigatio, quam misericordia reuocat. Sed dum vires tantisper quiescendo recolligunt ad prælium secundum atrocius, adolescēs non sine Dei nutu, atque ope, prosilit in viam ex altissimo loco, detrimento nullo, periculo quidem maximo, & transuolat ad collegium nullo vestitu, nullo ornatu, nisi vibicum & sanguinis, quod gratissimum diuinis oculis, humanis admirabile in carne filii paternæ manus effinxerant.

[..] Annal. [Soc]iet. Pro[..]. Aust. ad [an.] 1592. [p.] 122.

[Pa]rentum [co]ntra filiū [rel]igiosam [i]am appe[ten]tem in[hu]mana fe[r]itas.

[Co]nstantia [in] bono.

Tit. LXV. De fructu religionis in genere.

Exem. I. *Ingressus religionis instar baptismi.*

NOtabile est omnino hoc in genere exemplum quod Leontius Cyprius Episcopus, antiquus auctor, narrat in vita Simeonis Abbatis: Hic enim Simeon, cum vna cum Ioanne, eiusdem vterq; nobilitatis, atque ætatis, in ipso adolescentiæ flore monasterium venissent, ac die postero religioso ad habitū induendi essent, quidā ex fratribus ita eis dixerunt: *Beati estis quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, sicut nati estis, ab omni peccato, perinde ac si ipso die baptizati essetis.* Quod illi audientes admirati sunt ambo, & cucurrunt ad diuinum Niconem Abbatem monasterii, & ad eius pedes prociderunt, dicentes: *Rogamus te pater, ne nos baptizes sumus enim Christiani, & nati ex parentibus Christianis.* Is autem cū nesciret quidnam audissent à patribus cœnobii, dixit eis: *Quis enim vult vos, ô filii, baptizare?* Illi vero dixerunt; *Domini nostri, patres monasterii dicunt nobis, Cras rebaptizabimini.* Tunc intellexit Præfectus, eos dixisse de sancto habitu, & ait eis: *Recte dixerunt filii, etenim si Deo placuerit, volumus vos cras induere sancto & angelico habitu:* At tum cognouerunt pretiosam se acquisiuisse margaritam, peccata sua nimirum ab igne fuisse exusta, qui corda illorum accendebat.

[Le]nt. Ep[isc.] [Cy]pr. apud [Sur.] cap. & [..]1. Iul. c. [..]12.

Professio monastica alter est baptismus.

II. *Religio status perfectæ pœnitentiæ.*

D. Anselmus Cantuarien. Archiep. id ipsum Oberti monachi demonstrat exemplo. Hic enim cū de hac vita migrasset, non multo post de nocte apparuit Anselmo ipsi, narrauitque, ter se in illa suprema luctu, à Satana grauissime oppugnatum, sed à quodam, qui sibi astabat, aduocato strenue defensum. Primo pro peccatis, quibus obligatus ante baptismum fuerat, in eum insurrexisse hostem antiquū. Secundo pro peccatis, quæ fecit post sacramentum baptismatis, ante professionem. Tertio pro illis, quæ fecit post professionem, ante obitum. Sed ter cecidit: peccata enim, quibus astrictus fuerat ante baptismum, fide parentum in ipso sacramento deleta diabolus inuenit. Illa etiam, quæ in sæculo, vel in monasterio ante professionē monasticam, æque abolita serpens ille antiquus reperit. Quæ vero post professionem fecit, vera confessione ante obitum monachus ille deleuit. Quare cum nullus iam calumniæ locus superesset, ille victus confususque abscessit.

D. Anselmus lib. Similitudinum c. 191.

D. Antonin. 3. p. Sum. tit. 16. cap. 10. § 7.

Professio in religione peccata abolet.

III. *Angeli nolunt obiici Antonio peccata ante vitam monasticam commissa, quippe per eam deleta.*

Simile etiam quiddam de magno Antonio commemorat Athanasius, quodam die circiter horam nonam raptum ab Angelis in sublime, cui cum occursantes dæmones summa vi obsisterent, quæsisse Angelos, quid in eum iuris haberent: tum illis Antonii errata ab initio vitæ enumerare exorsis impositum esse à bonis Angelis silentium: cum dicerent, non esse eorum renouandam monitionē, quæ in sæculo commisisset, antequam monachus fieret. Quod si ab eo tempore aliquid haberent, id eis licere proferre. Hæc vero cum nulla inuenire potuissent, cessisse demum inuitos, liberumque iter ad cœlos præbuisse.

S. Athanasius in vita S. Antonii.

Platus de bono statu rel. lib. 1. c. 13.

Angeli religiosorum singulares patroni.

IV. *Religio remissio peccatorum.*

Ex Franc. Annal. Plat. lib.1. de bo. ſtat relig.

In Annalibus quoque Franciſcanis legitur, Chriſtophorum quendam ſacerdotem eius ordinis religioſiſſimum, cum vehementius ſollicitus eſſet de quibuſdam commiſſis in ſæculo, rogaſſe fratrem quendam, qui ſæpe ſui cuſtodis Angeli aſpectu colloquioque fruebatur, vt de ea re ab ipſo quæreret; Angelum autem, quod ad illa attineret, iuſſiſſe, vt bono ac ſecuro eſſet animo: de reliquo vero ſtuderet vſque in finem perſeuerare, vt ſaluus eſſet.

V. *Veræ diuitiæ & theſaurus abſconditus religionis ſtatus.*

Hieronym. Platus lib.1. de bon. ſtatu relig. 14.

Ægidius, vnus ex primis Franciſcani Ordinis lapidibus, tantæ ſanctitatis fuit, vt audito Dei vel paradiſi nomine, ſtatim raperetur in ecſtaſim. Hunc ferunt aliquando petenti cuidam conſilium, num ſibi in religionem ingrediendum eſſet, ita reſpondiſſe: *Dic*, inquit, *mihi mendicus ſi certo ſciret aliquo loco magnum latere theſaurum an ille conſultaret, expediretne eum effodere?* Cum is negaſſet. *Quanto igitur*, ait, *alacrius & promptius debent homines ad infinitum illum Dei theſaurum accurrere, in quo ſolo ſunt veræ & æternæ diuitiæ?* Quod ille audiens, abiit illico, ſuiſque omnibus diuenditis, & in egenos diſtributis religioſam vitam iniit. Atque idem etiam vir ſanctus alias interrogatus, an etiam in ſeculo Dei gratiam conſequi aliquis poſſet, reſpondit; *Poſſe vtique, ſed tamen malle ſe vnum gratiæ gradum in religione, quam decem in ſæculo, quoniam gratia in religione facile conſeruetur & creſcat, cum hic nimirum homo remotus degat à tumultu, & perturbatione mundi, quæ hoſtis capitalis eſt gratiæ: tum deinde à ſpiritualibus fratribus incitetur, & animetur ad virtutem. Contra vero in mundo gratia facile amittatur: quoniam ſollicitudo ſæcularis, quæ mater eſt diſtractionis, perturbat, & plane perdit gratiæ ſuauitatem, & homines ipſis prauis exemplis tum abducunt à bono tum inducunt ad malum, & quaſi vt ſalutem animæ eripiunt, eamque in ſempiternum exitium præcipitant. Quamobrem præſtare ſine dubio, etiam multo minorem gratiam ita poſſidere, vt ſecuta ſit, & cum tot tantisque præſidiis, quæ eam augeant quod fit in religione, quam vel multo maiorem, cum tam euidenti periculo, vt eſt in ſæculo.*

Diuitiæ veræ in religione.

Gratia Dei quo ſtatu melius conſeruatur & creſcat.

VI. *In religione centuplum retribuitur.*

Ex hiſtor. Ciſtercienſ. Plat. lib.3. de bono ſtat. relig. ca 13.

His finem adiicit Arnulphus ille Ciſtercienſis, cuius mirabilem vocationem in eius Ordinis hiſtoriis legimus. Hic enim cum in ſæculo, vtpote nobiliſſimus & ditiſſimus, inter omnes delicias vitam egiſſet, deinde Bernardi concionibus impulſus monaſticam diſciplinam in Clarauallenſi cænobio profeſſus eſt: in quo tam paupere & rigido inſtituto, cum inſuper aliquando viſcerum doloribus grauiſſime cruciatus, diu exanimis, mutuſq; iacuiſſet, vt ad ſe rediit, in eam vocem erupit: *Vera ſunt omnia, quæ dixiſti Domine Ieſu.* Quod cum ſæpius iteraret, omnes qui aderant, ſtupentes, percunctabantur, quomodo haberet, Ille a. nihil aliud reſpondebat, quam illud idem: *Vera ſunt omnia, quæ locutus eſt Deus.* Quare ſuſpicantibus quibuſdam, & ita dicentibus, eum mentis errore ex doloribus affici, & aliena loqui, Ego vero, ait ipſe, integra mente hæc protuli, quoniam Dominus in Euangelio teſtatus eſt: Si quis propter ipſius amorem, mundi diuitiis, & propinquorum conſuetudini renunciauerit, fore, vt centuplum accipiat in hac vita, id quod nunc re ipſa experior: Etenim hæc ipſa tam ingentis cruciatus acerbitas adeo mihi dulcis eſt, propter ſpem diuinæ miſerationis, quam in ea repoſitam ſentio, vt hac moleſtia caruiſſe me nolim, non modo pro illis, quas reliqui, opibus, ſed etiamſi centum partibus ampliores fuiſſent. Quod ſi mihi homini nequam & peccatori, etiam mei dolores centies dulciores ſunt, quam mea priſtina felicitas ſæcularis; quid facient probi, & feruentes religioſi in ſuis ſolatiis, & gaudiis ſpiritualibus, plane enim ita res habet, vt ſpirituale gaudium quodcunque ſit, etiam in ſpe, centies millies exuperet omne ſæculare gaudium etiam in re. Quæ cum loqueretur, admiratos ferunt vniuerſos, qui audierant: maxime quod homo litterarum rudis tam bene iſta & intelligere, & eloqui potuiſſet, eoque certius omnes cognouiſſe, non aliunde illa prouenire, quam à ſancto Spiritu, qui in eius pectore reſidebat.

Spes diuinæ miſerationis in religione ſua dulcedine omnes abſorbet moleſtias.

Gaudii ſpiritualis & ſæcularis differentia.

TIT. LXVI. De honore etiam in hac vita religioſis exhibendo.

EXEM. I. *Quanto honore affectus fuerit B. Dominicus ab omni genere hominum.*

Platus de bon ſtat. relig. lib.2. c. 37.

DE B. Dominico fratrum Prædicatorum anteſignano ita ſcribitur, quo ſe ipſe profundius abiiciebat, eo magis ab omni hominũ genere, & quidem ab ipſis etiam Cardinalibus & Pontificibus coli ſolitum: à vulgo vero ita impenſe, vt beatos ſe putarent, qui cum eo colloqui, vel eius veſtem manu contingere poſſent; quare cum omnes ex eius tunica certatim particulas præcidere ſtuderent, quas deinde reliquiarum loco aſſeruarent, perpetuum ei fuiſſe, vt veſtem vſque ad genua decurtatam gereret. Quinimo hoc etiam accepimus, cum fratres, vt eam ab illo moleſtiam depellerent, quoſdam veſtimenti laciniam vellicantes prohiberent, ab ipſo inhibitos, cum diceret, ſinendos eſſe, vt ſuæ deuotioni ſatisfacerent.

Sacrarum reliquiarum appetiti[o]

II. *In ſancto Franciſco homines Deum honorabant.*

Platus ib[i]

D. Franciſcus Minoritarum Antiſtes, cum oppidum quodcunque ingrederetur, tanti concurſus fiebat, vt pœne cõprimeretur. Hoc inter cætera de eo fertur, aliquando eum conſtitiſſe, veſtemq; , ac manum manum omnibus ad ſe accedentibus oſculandam præbuiſſe. Quod intuens eius comes, ac diſcipulus, cum admiratus eſſet, ac deinde ſolos à ſolo cauſam ſciſci-

S. Franci[ſcus] offert oſculan[dum]

sciscitaretur: *Scito*, ait Franciscus, *ne minimam quidem mihi ab his debiti honoris partem persolutum esse*. Quo responso, cum ille multo adhuc magis obstupuisset, causam reddidit, quoniam homines illi non ipsum honorarent, sed Deum in ipso, qui ei quicquid religionis, aut quicquid bonorum habebat, contulisset.

ut sancti hac vita honorari bant.

III. *Quanto honore & reuerentia religiosos prosecutus sit S. Anno Archiep. Colon.*

Ex Lamber. Schafnabur. descriptio. vita eius Sur li 1. c. 23. Decembr.

Annonis reuerentia & obsequiū erga religiosos.

S. Anno Archiepiscopus Coloniensis, monachos, quos ex Italia in Sigebergense cœnobium adduxerat, honorabat ac venerabatur vt dominos suos. Nec solum Abbati, sed & aliis omnibus ita obtemperabat, vt ad primum eorum imperium, quantumlibet grauibus seu publicæ, seu priuatæ rei negotiis implicitus teneretur, mox surgeret, & quod peterent, exequeretur. Nō patiebatur illos vllius rei inopia laborare. Cibos summa industria confectos quotidie, cum adesse liceret, ipse ministrabat, potū miscebat; ipse quasi diuinas inter hæc singulorum exosculabatur manus, ad omne denique eorum obsequium quolibet famulo promptior paratiorque assistebat, intentusque lectori, postquam omne ministerium peregisset, in ascensu gradum, satis humili contentus sede, quiescebat.

IV. *De pio Helenæ Imperatricis ministerio sacris Virginibus Hierosolymis exhibito.*

Ex Ruffin. lib. 1 hist. eccl cap. 8. Niceph. Baron. to. 3. p. 326.

Helenę Imperat. pie-tas erga religiosas.

Anno Christi trecentesimo vigesimo sexto, Helena Constantini mater, fœmina incomparabilis fide & religione, diuinis admonita visionibus, salutiferæ Crucis recuperandæ gratia Hierosolymam petiit: vbi inter cætera reliquit etiam indicium hoc religiosi animi Regina venerabilis: Virgines, quas ibi reperit Deo sacratas, inuitasse ad prandium, & tanta eas deuotione curasse dicitur, vt indignū crederet, si famularum vterentur officiis; sed ipsa manibus suis, famulæ habitu succincta, cibum apponeret, poculum porrigeret, aquam manibus infunderet & Regina Orbis ac mater imperij, famularum Christi se famulam deputaret.

V. *D. Antonius cum non posset ob locorum distantiam Imperatorum præsentia, eorum literis honoratur.*

Ex Athan. in Vita eius Baron. to 3. Annal. ad ann. Dom. 318.

Constantini Imp. ad Antonium literæ.

Antonij Magni vehementi virtutum fama commotus, atque in omnibus persuasus Constantinus Imperator religiosissimus, atque filij eius Cæsares, ad eum pietatis ergo, officij & amoris plenas literas dedere; vt quem tam longe positum non liceret aspicere, atq; præsentem alloqui, internuncio literarum inuiserent, & cum eo pariter loquerentur. Testatur id eius res gestas relegens S. Athanasius, dicens: Hoc in eo viro admirabile est, vt hominem in extremo mundi limite conditum, & Principum fauor, & omnis celebraret aula regalis. Nam & Constantinus Augustus, & eius liberi Constans atque Constantius, talia cognoscentes, crebro ad ipsum quasi ad patrem missis literis, obsecrabant, vt reciprocis se scriptis exhilararet. At ille eiusmodi manens, qualis, antequam literæ ad eum venirent, fuerat; nec salutatione Principum mouebatur, & tanquam non acceptis literis conuocatis monachis, aiebat: Reges sæculi ad nos miserunt epistolas. Quæ hic Christianis adhibenda admiratio est: licet enim diuersa sit dignitas, attamen eadem nascendi & moriendi conditio est, &c. Quæ monachis ratio est cum Regum epistolis, Cur accipiam literas, quibus consueta nesciam reddere salutationis obsequia? Igitur rogatus ab vniuersis fratribus, vt Christianos Reges suis literis refrigeraret, ne scilicet per silentium eius exasperarentur, ad susceptas literas conuenientia rescripsit. Laudauit primum, quod Christum colerent: deinde salutaria persuasit, ne magnā putarent regiam potestatem, ne præsentis carnis imperio tumentes, se homines esse nescirent, & à Christo adiudicādos obliuiscerentur. Ad postremū clementiæ circa subiectos, & iustitiæ, curæ quoque inopum admonuit: atque vnum sempiternum esse Regem omnium sæculorum Christum Iesum, epistolis testatus est. His Principes susceptis, vehementissime lætabantur.

Antonij ad Constātin. literę aceorum tenor.

VI. *Arsenius honoratur ab Imperatore.*

Platus de bono stat. relig. lib. 2. c. 37.

Arsenius Arcadium adolescentem Theodosii Imperatoris filium instituendum susceperat, tam parua eius gratia, vt ei fugiendum fuerit, quod necem sibi ab illo parari comperisset. Idem tamen cum post diuturnas latebras compertus esset in Dei famulatu, Arcadius ipse ad imperium iā prouectus, literas ad eum vltro scripsit pæne supplices, quibus & se & men imperium suum illi commendabat.

VII. *Reges honorant Religiosos.*

Platus ibi D. Anton. in 2. part. hist. tit. 13.

Cum Maurus monachus Cassinēsis à S. Benedicto in Galliam esset destinatus, non solū Florus Theodeberto Regi ita charus, vt ab ipso vno secundus haberetur, & filium, & opes, quæ maximæ erant, & insuper seipsum tota mirante Galliā, eius monasterio addixit; sed Rex ipse Theodebertus ad illam nouellam Christi Domini cohortem visitandam aliquot dierum itinere adiit: quo cum venisset, post preces in templo pie peractas, in fratrum conuentū pergens, sese quam humilime in pauimēto prostrauit, regiam purpuram, summamq; potestatem sub pannosorum, & pauperum hominum pedibus deprimens, præterea etiam deprecans, vt se in suam (sic enim loquutus est) societatem recipere ne grauarentur, suumque nomen inter eorum nomina asscriberet: ad extremum etiam donis plurimis ex auro, atq; argento ad ecclesiæ ornatum prolatis, ita discessit, vt magnum se à Domino beneficium accepisse reputaret, quod illos Dei famulos videre, & alloqui potuisset.

Rex Theodebertus inuisit monachos.

Multis donis eos cumulat.

De

De tribus consiliis Euangelicis, Paupertate, Castitate & Obedientia.

TIT. LXVII. De consilio voluntariæ paupertatis.

Luc. 6.

Huiusmodi paupertatis cultores ac possessores erant Apostoli, quorum nomine fidenter dixit Petrus ad Christum: Ecce nos reliquimus omnia &c.

Act. 4.

In Actis Apostolorum legimus, quotquot erant agrorum & domorum possessores, iis venditis, pretia attulisse ad pedes Apostolorum, quia audierant Dominum id consuluisse.

EXEMP. I. *Barnabas Cyprius genere, ditissimus cum esset, latifundium vendidit, vt Christum pauper sequeretur.*

Ex Metaph. Baro tom. I. an. Dom. 34. & Sur. 11. Iunij. Luca 12.

Barnabas Christi causa vendit omnia.

CVm sanctus Barnabas Apostolus Christum Dominum docentem audisset, vt quicunque nunquam deficientem in cœlis thesaurum inuenire vellet, venderet quæ possideret, faceretq; sibi sacculos, qui nō veterascunt; Barnabas nihil moratus, pretiosissima cuncta à parentibus sibi relicta vendidit, & egentibus distribuit: vnico tantum agro in alimentum sibi reseruato. Postquam vero à morte & resurrectione Domini, vlteriori Spiritus sancti gratia afflatus fuisset, illum etiam agrum vēdidit, pretiumque ad pedes discipulorum deposuit, ac exemplo suo omnes ad eandem virtutem allexit.

II. *Iosaphat Regis filius voluntarie fit pauper.*

In hist. duorum Christi militum Barlaam & Iosaphat per Damasc.

Iosaphat adolescens Auenniri Indorum Regis filius, cum à sanctissimo ille sene Barlaā instrueretur, præceptorē interrogat, num cuncta despicere, & laboriosissimam hāc vitam assumere traditio esset antiqua, ab Apostolorum descēdens doctrina: an vero recens inuenta. Cui respondens senex ait: Non legē recenter introductā doceo te (absit hoc à me) sed ab antiquo nobis traditam. Dixit enim Deus cuidā diuiti, qui interrogabat eum, quid faciendo vitā æternam possideret, & glorianti se omnia custodisse quę scripta erant in lege: *Vnum*, inquit, *tibi deest: Vade, & quæcunque habes, vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me tollendo crucem; ille vero hoc audiens, tristis effectus est. Erat enim diues valde. Videns eum contristatum Dominus, dixit: Quam difficile, qui pecunias habent, intrabunt in regnum cœlorum! Facilius enim est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cœlorum* Hoc ergo mandatum cuncti audierunt sancti, & separari ab omni tali diuitiarum difficultate studuerunt, cuncta sua dispergentes in pauperum erogationem, & diuitias sibi æternas reponentes, tulerunt crucem, & secuti sunt Christum. Alij quidem martyrio consummati sunt: alij vero eremitice agonizantes, & nihil eorum quæ ad conuersationem huius veracis philosophiæ pertinent omiserunt. Mandatum igitur hoc esse noueris Christi Regis nostri, & Dei, quod nos ab amore temporalium retrahit, & æternorum participes efficit. Cum igitur, inquit Iosaphat, sic antiqua & necessaria huiusmodi sit philosophia, cur non hodie hanc multi sequuntur? Senex vero ait? Multi quidē imitati sunt, & imitantur: plurimi vero pigri remanent, & negligentes: Pauci enim sunt, sicut ait Dominus, qui arctam pergant viam; amplam vero & latā plures. Qui enim semel ab auaritia & voluptate malorum capiuntur inani ac vanæ dediti glorię, inextricabiliter ipsis astricti remanent, & quasi seruos semetipsos voluntarie venundantes alieno domino, & ex aduerso stantes ista præcipienti Deo, & vincti ab eo tenentur.

Matth. 19.

Christi cōsilium amplexi sunt sancti.

Matth. 7.

III. *Quam fuerit chara paupertas S. Francisco.*

D. Bonau. vita eius c.

Inter omnes, qui paupertate delectati sunt, insignis fuit B. Francisci virtus: eam enim ita ex animo colebat, & amabat quasi rem eximiam, & cui nulla humana dignitas posset comparari, eiusq; causa non solum patrem & matrem, sed etiam quæ habere potuit, vniuersa reliquerit. Itaq; vt Bonauentura scribit, eam in omni sermone modo matrē, modo sponsam, modo dominam appellabat; sæpe etiam reginam, propterea quod in Rege Regum, eiusq; genitrice adeo insigniter effulsisset. Quam ob causam cū mendicum quempiam pauperiorem aspiceret, quā ipse esset, ita sancta quadam inuidia commoueri solebat, ac si in re magna, multumq; expetenda vinci se videret. Insuper etiam cum ad principū hominum mensas inuitaretur, non ante eas adibat, quā aliquot panis frusta per viciniam mendicasset, quæ deinde in mensa cū gaudio exponebat. Qua de re cum aliquādo Cardinalis Hostiensis, is qui postea fuit Honorius Pontifex, amāter cum eo questus esset, quasi nonnullam iniuriam domui suæ fecisset, respondit ille; Immo vero magnum tibi ipsi detuli honorem, dum maiorem, quam tu sis, Dominum honoraui. Mihi vero certum est dignitatem hanc regiam, quā pro nobis Dominus Iesus egenus factus assumpsit, nullo modo relinquere pro vsu falsarum diuitiarum ad breuissimum tempus concesso. Idem quoq; cum sæpe à Fratribus rogaretur, quænā virtus præcipue, & maxime nos Christo Domino commendaret, gratosq; faceret, cum inusitato quodam affectu respondere solebat, paupertatem: eam enim esse viam salutis humilitatis fomentum, perfectionis radicem, & ab ea multiplices fructus existere, quanquam occultos, & paucissimis cognitos.

Æmulationis sancta ardor in S. Francisco.

S. Francis frusta panis emendicata infert in mensam Cardinali eum inuitantis.

Laus paupertatis voluntariæ.

IV. *B. Ignatius fundator societatis Iesu vocabat paupertatem matrem & murum religionis.*

Petrus Ma[…] lib. 3. de vita eius c. 8.

Ignatius Loiola Societatis institutor, voluntariā paupertatem, quā ille religionis murum appellabat, ad extremum vsq; constantissime coluit: nec modo

ipse

ipse proprium habuit nihil, sed ne alios quidem quamuis genere nobiles, ac deliciis olim assuetos, quidquam habere permisit: quin etiam quenquam è Professorum domo apud Germanicum, Romanumve Collegium, nisi admodum raro, & iusta de causa, prohibuit vesci: quo nimirum, si opus esset, iurare verius posset, nihil omnino ad ipsam domum ex Collegiorum fructibus peruenisse. Pauperem autem spiritu eum sibi deniq; aiebat videri, qui erga ea, quibus vteretur, sic esset affectus animo, vt instar statuæ cuiusdam videretur esse, quæ nullo pacto resistit recusatve, quo minus omni quamuis pretioso amictu & ornatu confestim exuatur.

Quis vere pauper spiritu?

V. *Quanto studio coluerit paupertatem Franciscus Borgia.*

Incredibile dictu est, quo studio paupertatem coluerit Franciscus Borgia: Instar enim boni negociatoris, inuēta hac pretiosa margarita, dedit omnia sua, & comparauit eam. Didicerat, persuasumque habebat, verum esse illud oraculū: Pauperes spiritu beatos fore. B. Frācīscum Assisium, vt nomine, sic & moribus referre cœpit. Propriam familiæ illius inopiam admirabundus adamauit: & simulatque se Societati votis astrinxit, pecuniam exinde non contrectauit: quodq; mirere magis in homine adeo opulento, argenti, auri q; pretium ignorabat. Enituit isthæc rebus in omnibus virtus, in victu, cultuque corporis, lecto, cubiculo, cæterisque vt in papyro, qua conciones suas excipiebat: in foco deniq; dum frigus vrgeret, instruendo. Calceos nouos induere detrectabat, biennio vix atterens. Caligas item, licet pannosas, ruptasq; haberet, non mutabat. Montellano in Collegio versanti, femoralia noua muneri oblata: quæ furtim noctu apposuit lectulo socius, subductis laceris; at Pater experrectus, dolo cōperto, vetera repetiit nouaq; reddi omnino iussit. Stipem cum vicatim mendicus cogeret, panis frustula oblata libentius, quā appositos panes integros gustabat. Tot itinera ingressus, adduci nunquā potuit, vt vel syndonem mundam, valetudinis gratia, circumferre comitem pateretur, ne quid in paupertatis iura peccasse videretur. Narrant socij se vidisse super stramine sæpenumero cubantem sub dio, aut tenui tecto, ventis hac illac spirantibus, & frigescente maxime cœlo: ille tamen eam præ se hilaritatem tulit, suis vt admirationi esset pudoremq; incuteret. Sago in itinere aut chlamyde non alia vsus, siue hyberni, siue æstiui temporis hora esset, quam pallio quotidiano, quod inuertere, duplicareque solebat, ne luto in quantum deterius fieret. Ocreas pedibus vt induceret, impetrari ab eo non poterat. Petasum vnum satis esse aiebat, arcendis cœli iniuriis, siue sol arderet, siue imber decideret, ventiq; flarent. Fessus fessusq; de via, & largis imbrib. perfusus, tum demum incredibiliter gaudebat, si in hospitiū delatus esset, cui deessent, quibus viatores refocillari solent, ignis victusq; corporis. De lectulo, & conclaui nihil laborabat. Nullum ibi velum appendi, nedum peripetasmata patiebatur, quin & stoream seu tegetem parieti ad ceruical affigi, moleste ferebat: id genus commoda fugienda prædicans, quod mortis genus, somnus appellaretur: sitos vero in sepulcro, breuis vrna, minimeq; sumptuosa caperet. Scilicet factum ab illo diligenter, vt Christum duabus his potissimū artibus, demissionis atq; inopiæ, quoad posset, imitaretur. qui, vt Apostolus ait, Propter nos egenus factus est, cum esset diues, vt inopia illius nos diuites essemus. Quod eius exemplum æmulati non pauci Societati se addixerunt.

[Pe]tr. Ribad. [lib.] 4. de vita [ei]us cap. 2. [M]atth. 13. [M]atth. 5.

[Pa]upertatis [vo]luntariæ [ex]ercitia.

[In] itineri[bu]s magna [Fr]ancisci [Bo]rgiæ cu[ra] pauper[tat]is.

[St]udium incom[mo]ditati[bu]s.

Multi exemplo Borgiæ Soc. Iesu ingressi.

VI. *B. Franciscus Xauerius voluntariæ paupertatis amator.*

Haud minor emicuit in Francisco Xauerio volūtariæ paupertatis amor: nam diu multumq; meditatus egestatem Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset diues, Euangelicam paupertatem vnice dilexit: vtique cum quotidie magis eum vsus doceret, quam opulenta foret eiusmodi paupertas, quę animum auxit, curis solutum ac liberum cœlestibus affatim ditaret, bonis, efficeretque vt nihil habenti nihil deesset. Quocirca fere etiam in Goano Collegio, vbi vltro omnia suppetebant, mendicato victitauit cibo. Nec terra solum, sed etiam mari, sine viatico & commeatu iter fecit. Atq; vt minus illustria sileātur, subeat animum memoria profectionis Indicæ ex Lusitania, cum Magistratib. regiis Regis imperio etiam atq; etiam instantibus, præter centonem aduersus Bonę spei promontorium, antarcticis frigoribus infame, paucosq; necessarios libellos, accepit nihil. In ipsa vero naui nullis neque primariorum hominum, nec Prætoris ipsius precibus deduci à precario victu vestituq; potuit: quippe non solum alimenta, sed etiam calceos, indusia, cæteraque necessaria à militibus classiariis Christi nomine mendicare, quam à Prætore Prætorisue comitibus vltro oblata accipere malebat. In India honesto vestitu, qui offerebatur, repudiato, canabinam adamauit tunicam sine pallio, veritus ne splendorem habitus, vt fit, aliqua animi elatio sequeretur.

Horat. Tursel. de eius vita lib. 6. cap. 7.

Paupertas Francisci Xauerij in itineribus.

TIT. LXVIII. Religiosorum familias Deo peculiariter curæ esse.

EXEMP. I. *Religiosorum familias quoad victum Deo peculiariter curæ esse.*

MOnasterium est valde magnum in Hierusalē, non modicam habens congregationē. Deuotio populi sępe plurima confert, verum etiam Imperatoris iussu ibi non minima largiuntur. Accidit autem quodā tempore, vt præ penuria egestatis valde eis victus necessaria deficerent. Congregatio itaq; garrula monachorum, cum vna atque alia die refectionis alimoniā non caperet, vociferantur ad Abbatem

Greg. Turon. lib. 1. de glor. martyr. c. 11.

batem, dicentes: Largire cibos, aut permitte discedere vnumquemq; in locum, quo vitam propagare possit; alioqui nec te consulto abscedimus, ne pereamus fame. Hæc iis dicentibus, ait: Oremus, fratres dilectissimi, & Dominus ministrabit nobis cibos: nec enim potest fieri, vt deficiat triticũ in eius monasterio, quæ frugem vitæ ex vtero, pereunti intulit mundo. Quibus vigilantibus tota nocte, ac psallentibus, mane orto ita reperiunt cuncta horreorum habitacula repleta tritico, vt vix vel reserari ostium posset. Accepto autem cibo, gratias egerunt Deo.

Fiducia in Deum super victu obtinendo.

II. *S. Benedictus confidentia in Deum diuinitus iuuatur.*

Greg. Magn. in vita eius cap. 21.

Tempore Benedicti Abbatis ingens in regione Campaniæ fames increbuerat, magnaq; omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque in Benedicti monasterio triticum deerat. Panes vero pœne omnes consumpti erant, & nonnisi pro refectione fratrum quinque restabant. Cum eos venerabilis Pater inde tristes videret, eorum pusillanimitatem modestis verbis corripuit; tum promissione cœlestis auxilij eos consolans, sequenti die rerum omniũ abundantiã affuturam promisit. Adfuit dies altera, & ducenti farinæ modij ante fores inuenti sunt.

Farina diuinitus allata.

III. *Diffidentes Angelus corripit & solatur.*

Platus de bono stat. relig. lib. 3. cap. 27.

Cum B. Dominicus recenti adhuc Ordine, suos alumnos in varia loca ad pœnitentiam prædicandũ binos ex Christi formula dimitteret, accidit aliquãdo, vt ex his duo hora iam nona diei præterita, ieiuni, admodumque fessi agerent inter se subtristes, ecquid cibi, aut vnde, in regione ignota & paupere consequi possent. Inter quos sermones, ecce adfuit vir quidam statura procerus & elegans, habitu peregrino, qui illorum infirmam, modicamque fidem grauiter reprehendens; Potuistis, inquit, credere Deo, vt eius causa omnia relinqueretis; nunc autem non credere potestis, illi curam esse de vobis? Qui dat iumentis escam ipsorum, non sinet filios fame emori. Quod vos ipsi hodie re ipsa abunde experiemini. Quibus dictis cum euanuisset (erat enim Angelus) ex eorum cõspectu, ij paululum progressi, in proximum pagum exiguum venerunt, vbi dum in ecclesia orãt, à sacerdote benignissime inuitati, cum ab eo domum abducerentur, superueniens miles eripere illos omni ope nitebatur, vt ad se diuerterent; verum iis duobus inter se pie litigantibus, oppidi dominus forte incidens, & illos, & simul sacerdotem, ac militem pro potestate ad domum suam duxit, omnesque lauto conuiuio excepit.

Diffidentes de victu inueniendo Angelus corripit.

Metuentes ne cibum non inueniant trifariam certatim in hospitium inuitantur.

IV. *S. Francisci viaticum.*

Platus ibid.

Ferunt etiam B. Franciscũ quoties suos peregrinatum mitteret, nullum eis aliud viaticum dare solitum, quam illum ex psalmo versiculum: *Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet:* Cuius versiculi fides instar erat omnis pecuniæ. Cum autem duobus contigisset, vt diem ferme totum ambulantes, fame iam, & defatigatione pœne deficerent, insuper etiam eleemosyna postulata, nihil ab vllo accepissent, occurrit eis adolescens, qui causam sciscitatus, cur adeo lassi ac mœsti essent, duos protulit panes, quibus dum illi sedentes vescerentur, cœpit idem eos durius increpare: Homines, inquit, modicæ fidei, cur diuinæ curæ iam diffidebatis? Non vobis in mentem veniebat verborum illorum Prophetæ, quæ tã sæpe vobis sanctus Pater vester inculcauit; Iacta cogitatũ tuum in Domino, & ipse te enutriet, cum eius videlicet bonitas ne bestiis quidem agri desit? Quamobrem hoc scitote, nullam ob aliam causam distulisse Dominum opem suam, nisi vt fame ipsa diffidentiam vestram puniret. Quę verba, aliaque similia eloquutus, abiit ex oculis.

Psalm. 54.

Angelus corripit nimis de cibo anxios.

Psal. 54.

TIT. LXIX. De proprietate à Religione funditus extirpanda.

EXEMP. I. *De religioso proprietario communione & sepultura Ecclesiastica per Greg. Papam priuato.*

Prat. spir. cap. 192. Idem fusius habet Gr... 4 dialog. & Baron. to. ... 590. 10. 11

B. Gregorius Magnus Romanę ciuitatis Antistes, cum esset summus Pontifex, monasterium vitorum maximum ædificauit, mandatumque dedit, vt nullus monachorum proprium aliquid haberet, ne vnum quidem obolum. Frater ergo monasterij habebat secularem fratrẽ, à quo petiit, dicens: Tunicam non habeo, ideo fac in me charitatem, & eme illam mihi. Dixit illi secularis frater: Ecce tria hæc numismata; accipe & eme tibi, vt placet. Sumens ergo monachus tria numismata, habuit illa apud se. Quod cũ alius monachus vidisset, abiit, & nunciauit Abbati. Quo audito, Abbas renunciauit & ipse sanctissimo Papæ Gregorio. Beatus vero Gregorius hoc audiens, iussit eũ, vt qui monasterij regulas prętergressus esset, à communione separari. Post modicum vero tẽporis, moritur frater ille ita separatus, nesciente Papa Gregorio. Post duos autem vel tres dies abiit Abbas & nunciauit illi, dicens: Frater ille defunctus est. Quo ille audito, nõ mediocriter contristatus est, quod anteq̃ã absolueretur excommunicationis vinculo, migrasset à sæculo. Scribensque orationem in forma epistolę, dedit vni ex Archidiaconis, iubens illi, vt iret, & super sepulcrum fratris eam legeret. Per ipsas vero literas absoluebat ab excommunicationis nexibus mortuum. Abiens igitur Archidiaconus, sicut illi fuerat imperatum, supra sepulcrum Fratri breuem illam chartulam legit. Eademque nocte vidit Abbas defunctum Fratrem, & ait ille: Nonne mortuus es, Frater? Qui ait: Ita sane. Rursus interrogauit eum Abbas; Et vbi fuisti vsque hodie? Dixit ei frater: Veraciter, domine, in carcere fui, vsque heri: hesterno autem die absolutus sum. Notum vero factũ est omnibus, quia qua hora Archidiaconus absolutionis verba super Fratrem legerat,

Ecce Euangelica paupertas sanctorum monachoru... Regulę monasticæ seruandæ.

Proprietarius excommunicat...

Absoluitur defunctus ab excommunicat...

rat, fuerat ab excommunicatione absolutus; liberataque de iudicio & damnatione anima ipsius.

II. *In monasterio Clericorum S. Augustini nihil licebat habere proprium.*

rm. ad Fratres in Eremo & ser. 49. de diuersis cap. 2.

Similiter accidit Ianuario nostro (inquit Augustinus) qui columna obedientię & paupertatis inter nos esse videbatur, cuius perditionem freqaenter flere & vlulare debemus: nam ad nos cum lacrymis venit, & paupertatem, quamdiu viueret, seruare promisit, & tamen vineam & agrum nobis ignorantibus in sæculo possidebat. O professio mortifera, O proditoria promissio, Ore dicebat, quod corde odiebat. Sanctum [illegible]debamus, qui omnibus peior erat. Et si cannis duodecim & amplius Ianuarius noster, vt vidistis & audistis, male vixit, nisi quia quod suum non erat secrete tenuit? Quomodo etiam male moritur, nisi quia in fine se non cognouit, & obstinatus in suo sensu, nobis ignorantibus testamentum fecit, & filium, quem habebat in sæculo, ditauit? O vtinam saltem in fine hoc nobis dixisset, vt orantibus nobis veniam impetrasset: sed nec confessus fuit, nec eũ fecisse pœnituit, propterea de meis non est, nec, dum viueret, erat. Ligate igitur manus cadaueris eius, ponentes in panno ligatos centum & vndecim siclos, quos in pariete cellulæ retinebat, flentes & dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis seruis Dei eam collocare vel ponere in victu vel in vestitu, vel in opere monasterii, quia pretium damnationis est.

Ianuarius presbyter eremita proprietarius.

Proprietarius monachus moritur impœnitens.

Actor. 8.

II. *De pœna monacho proprietario Spiritus sancti instinctu inflicta.*

D. Hieron. epist. 22.

Cœnobitam monachum nihil proprii possidere posse, etiam ostendit D. Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis: Quid, inquit, ante non plures annos Nitriæ gestum sit, referemus. Quidam ex fratribus parcior magis q̃ auarior, & nesciens triginta argenteis Dominum venditum centum solidos, quos lino texendo acquisierat, moriẽs dereliquit. Initum est inter monachos consilium (nam in eodem loco circiter quinq; millia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alii pauperibus distribuendos esse dicebant: alii dandos ecclesiæ nonnulli parentibus remittẽdos. Macarius vero, & Pambo, & Isidorus, & cæteri, quos Patres vocant, sancto in eis loquente spiritu, decreuerunt infodiendos esse cum eodem, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Nec hoc crudeliter quisquam putet factum. Tantus cunctos per totam Ægyptum terror inuasit, vt vnum solidum dimisisse sit criminis.

Matth. 26.

Monachus cum pecunia post mortem inuentus cum ipsa sepelitur.

IV. *De monacho proprietario iussu Clementis III. cum pecunia sepulto.*

Extra de statu Monach. c. 4. Super quodam, & c. 6. cum ad monasterium Act. 8.

Quidam Canonicus regularis in articulo mortis agens, licet à Priore suo commonitus, vt proprium, quod contra regulam latenter habebat, resignaret, noluit tamen; postquam autem diem clausit extremum, licet inter alios fratres traditus sit sepulturæ; tamen quia proprietas apud eum fuit inuenta in morte, ipsam cum eo insignum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterrari iussit Clemens tertius.

V. *De Monacho pecuniam retinente, octies arrepto à dæmone.*

Greg. lib. 9 epi. 38. apud Baro. to. 8. 601. 6.

Quadam die duo è monasterio San. Andreæ transmissi sunt, qui aliquid emere pro monasterii vtilitate debuissent; vnus iunior, qui prudentior videbatur: alter senior, qui custos iunioris esset. Perrexerunt vterque, & de pretio quod acceperunt, ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero, de eodem pretio furtum fecit. Qui mox vt ad monasteriũ sunt reuersi, atq; ante oratorii limen venerunt, arreptus à dæmonio is qui furtum fecerat, cecidit, & vexari cœpit. Dimissus autem à dæmonio, concurrentibus monachis, requisitus est, num forsitan de eo quod acceperat, furtum fecisset? Negauit. Iterum vexatus est. Dimissus, atque iterum requisitus negauit, atq; iterum vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, octo vicibus est vexatus. Post octuam vero negationem, nec non vexationem, confessus quantos nummos furto abstulerat, & agens pœnitentiam prostratus se peccasse testatus est. Vlterius vero ad eum dæmonium non accessit.

Monachus proprietarius arreptus à dæmone.

Peccati confessio arcet dæmonium.

VI. *S. Benedictus increpat fratrem accipientem mappulas sine venia.*

Gregor. Magn in vita S Benedicti. cap. 19.

Non longe à monasterio S. Benedicti vicus erat, in quo non minima multitudo hominum ad fidem Dei ab idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi quoque sanctimoniales quædã fæminæ inerant, & crebro isthuc pro exhortandis animabus fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadã vero die misit ex more; sed is, qui missus fuerat, post admonitionem factam, à sanctimonialibus rogatus mappulas accepit, sibiq; eas abscondit in sinu. Qui mox vt reuersus est, eum vir Dei vehementissime cœpit increpare; Quomodo, inquit, ingressa est iniquitas in sinum tuum? At ille obstupuit, & quid egisset oblitus, vnde corripiebatur, ignorabat. Cui ait, Nunquid ego illic pręsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibique eas in sinu posuisti? Qui mox eius vestigiis prouolutus, stulte se egisse pœnituit, & eas quas in sinu absconderat mappulas abiecit.

S. Benedicti spiritu prophetico nouit quæ procul geruntur.

VII. *Diabolus cooperatur paupertatis sorte non contento.*

Cassian. Coll. 9. c. 6.

Narrat Cassianus de quodam alio, qui debita obedientiæ paupertatisq; sorte non contentus, magno labore desudabat, vt tugurium suum laxius paulo ornatiusq; redderet, quam communis consodalium ratio ferebat: dumque aliquando ferueret opus, superueniens senior inuenit illum ingenti malle saxum grande diuerberantem, volentem

illud minuere, & vſui ſuo aptum reddere; viditque diabolum, in forma Æthiopis, manus manibus applicantem, ictus ſingulos dirigentem & adiuuantem; quique totis viribus atque conſilio opus curioſa mente conceptum ſtrenue promouebat. Accedens vir ſanctus propius rogauit, ecquidnam ageret: Lapis hic, inquit nobis multum faceſſit negotii, & vix illum confringere valemus. Recte, inquit Superior, dicis, (nobis & valemus) nam ſolus non es in hoc opere, ſed cooperatorem habes, qui tibi non tam ſeruit & opitulatur, quam imperat, & dominatur, teque facere compellit quidquid voluerit, iuxta proprii tamen ſenſus tui peruerſam cupiditatem. Dum viſibili fraus iſta ſpecie detegitur, ſimul innuitur, quid quotidie latenter peragatur, quando diaboli iuſſis per peccatum obtemperatur.

Diabolus inſtigat & adiuuat monachos ad opera inutilia.

Voluntatẽ propriam ſequens monachus diabolo obtẽperat.

VIII. *Non eſſe Abbatem eligendum eum qui peculiaritati ſtudet.*

Greg lib. 10. *Et* 22. *apud Baron. to.* 8. *an.*602. 11.

Proprietarius in Abbatem non eligendus.

Venientes Monachi, inquit Gregorius, monaſterii quondam Abbatis Claudii, petiuerunt ſibi Cõſtantium monachum Abbatem debere conſtitui. Quos valde ego in ſua petitione deteſtatus ſum, quia mihi terrenę mentis eſſe omnino apparuerunt, qui terrenum nimis hominem Abbatem quæſiuerunt habere. Cognoui enim quod idem Conſtantius peculiaritati ſtudeat. Quæ res maxime teſtatur eum cor monachi non habere. Ac deinde cognoui, quia ad monaſterium, quod in Piceni Prouincia ſitum eſt ſolus pergere ſine aliquo fratrum ſuorum præſumpſit. Ex qua eius actione cognoſcimus, quia ſi ſine teſte ambulat, recte non viuat. At quomodo aliis regulam teneat, quam ſibi ipſi neſcit tenere? Ab hoc igitur recedentes, cellerarium quendam nomine Maurum petiuerunt, cuius vitæ atq; induſtriæ multa teſtificantur, quia & quondam Abbas Claudius eum quibuſdam laudabat. Tua itaq; experientia ſollicite requirat, & ſi eius vita ad locum regiminis digna eſt, à reuerendiſſimo fratre & coepiſcopo noſtro Mariniano hunc Abbatem ordinari faciat: Si vero eſt, quod ei omnino obuiet, & ex ſua congregatione inuenire aptũ minime poſſunt, ipſi ſibi aliunde eligant, & is, quẽ elegerint, fiat. Hoc a. prædicto fratri, & coepiſcopo noſtro omnino dicere ſtude, vt peculiaritatẽ à quatuor aut quinq; monaſterii monachis, in quibus corrigi hactenus minime potuit, ſtudioſiſſime compeſcat, & hoc ipſum monaſterium à tali peſte mundare feſtinet; quia ſi illic peculiaritas à monachis habetur, nec cõcordia, nec charitas in congregatione eadem poterit permanere. Quid eſt a. habitus monachi, niſi contemtus mundi? Quomodo igitur mundum deſpiciunt, qui in monaſteria poſiti aurum quærunt?

Monachus ſolus monaſterio exire non præſumat.

In Abbatem quis eligendus.

Proprietas à monaſteriis arcenda.

Habitus monachi eſt contemptus mundi.

IX. *De Franciſco Xauerio acerrimo paupertatis vindice.*

Hor Turſ. 1. *de vita eius, c.* 7.

Cum Franciſcus Xauerius Societatis Ieſu ſacerdos apud Malacenſes eſſet, egregium qua paupertatis Euangelicæ, qua ſeueritatis documentum dedit. Ioannes Durus eius ſocius & comes erat. Is Franciſci commoditati ſeruiendum ratus, illo inſciente, nummorum aliquid, auidius, quam prudentius à Luſitanis acceperat, eleemoſynæ nomine. Quod vbi reſciuit Xauerius (vt erat non minus vindex, q̃. diligens cultor paupertatis) eum protinus in proximam inſulam ad breue tempus relegauit.

Xauerius acer vindex paupertatis.

X. *De graui animaduerſione Alberti Magni in proprietarium religioſum defunctum.*

Io Anton. Flamminius in vita eius, & Ferdinan Caſtell. p. 1. *hiſt. ... radic. lib.* 3. *ca.* 46.

Inter cætera, quæ Albertus Magnus Ordinis Fratrum Prædicatorum vir præclariſſimus, & Eccleſiæ Ratiſponenſis Epiſcopus, ſtatuit, illud vtiliſſimum fuit, vt in quolibet monaſterio ſemel quotannis vnuſquiſque Præfecto cœnobii, quem vocant Priorem, arcanum ſui pectoris aperiret, & delicta confiteretur, vt oues ſuas Paſtor agnoſceret. Præcipue vero cauit, ne quis priuatam pecuniam, aut rem aliam inſcio Præfecto ſuo, vel in monaſterio, vel extra, in ſuum, vel alienum vſum poſſideret, ac diſpenſaret. Quare in prouinciali Concilio in deprehenſum quendã ex illorum numero, qui Conuerſi vulgo nuncupantur, grauiſſime animaduertit. Siquidẽ extumulari iam ſepultum, & ex ſacro proiici loco iuſſit. Adeo a. huiuſmodi proprietatem rerum damnauit & exhorruit, vt libros à ſe compoſitos, & manu propria ſcriptos relinqueret in cœnobiis, in quibus reſederat, cum inde abiret, ne quid priuatum, & tanquam ſuum poſſidere videretur.

Proprietatii Conuerſi pœna.

Albert. Magnus alio migraturus nihil aſportabat.

XI. *Paupertas voluntaria liberat à purgatorio.*

Gerardus a Frachito in vitis Fratrũ Prædic. probatis ab Huberto O a. Mag. Gene. in comitiis, celebratis Pariſiis an. 1266.

His addam quod refertur in geſtis Fratrum Prędicatorum de duobus iuuenibus, qui pari adipiſcẽdæ perfectionis ardore excitati, relicta patria à qua ſimul oriundi erant, Religionem inierunt. Vterque & conſtantiam, & virtutem, & pietatem probauit ſuam. Altero tamen eorum morbo decumbente, ſpemque euadendi nullam relinquente; alter, cum ſe in aliena regione deſtitutum iri ſolatio exiſtimaret, nutabundus tum demum inſinuauit infirmo, ſibi admodum fore difficile perſeuerare. Æger vero ſolari puſillum animum, quod Deo ita viſum eſſet; polliceri deinde, ne vel à morte quidem ſe ei defuturum: reuerſurum quoque, & de ſtatu ſuo certiorem redditurum. Deceſſit ergo, & oranti poſt mortem ſocio apparuit ſubtriſti ſpecie. Quærenti vero, quemadmodum ſe haberet; Non optime, ait; cauſamque ſciſcitanti; Patior, inquit, quippiam non aliam ob cauſam, quam quod, cũ noui ſocci de more darẽtur fratribus, acceptis nouis veteres occultabã contra Regulæ ſtatutũ, puritatemq; paupertatis religioſæ: dixit etiam eoſdem latere etiamnum ad pedes lecticæ, rogare ſe vt ad Superiorem deferat, iiſq; reatum in Capitulo expoſitum abſoluat, ac orationibus ſacrificiiſq; expiari faciat. Factum eſt hoc, vt petiit. Lætiſſimus demum apparuit ſocio, magno ſplendore coruſcans, eductumque foras ad planitiem eum ſolatur, & ad conſtantiam hortatur: ecce ful-

Apparitio luentis pœnas purgatorii.

Preces & ſacrificia liberant à purgatorio.

æ fulgentissimorum hominum cohors, summo ordine magnas cruces humeris deferentium, in montem traiiciens, cœlum conscendebat. Nouitius in admirationem raptus, illico in felicissimam illam turbam oculos coniecit; & dum eos aspectu prosequitur, succedit deinde alius cuneus beatorum, gestantium manibus triumphales cruces, quas nulla difficultate gestabant. Auxit admirationem iuxta ac lætitiam hic ordo militum, priores pone sequentium, cœlorumq; celsa petentium; sed continere præ gaudio sese vix potuit, cum tertius ordo successit, duplo maior: nam singulis sua crux à florentissimo quodam iuuene præferebatur; cumq; præcedentes turmas sequerentur, & Angelus defunctum nouitium cum sua cruce adiungendum sese aliis accerseret socios eius. Non ita, inquit, abibis, priusquam rei gestæ seriem, triumque religiosorum ordinum triumphos explicueris. Beatus iuuenis; Quoscunque vidisti, ait, tribus hisce distinctos ordinibus, omnes beata ciuitate donatos esse certo scias. Qui primi cõparuere, insignes crucibus, quas baiulabant humeris, ii sunt qui ætate prouectiori sese Dei obsequio manciparunt: ideo longas latasque cruces, præteritarum scilicet consuetudinum velut onera quædam, deportari coacti sunt. Secunda cohors est eorum, qui media ætate virtutem complexi sunt; & ii cruces gestant manibus, vt pote portatu leuiores. Qui vero agmen clauserunt nec cruces nec laborem sese tulisse insinuant: quia in tenera ætate, spretis mundi illecebris, Perfectionis arcem ingressi, angelice vixerunt, totumque iugi Dominici pondus eorum Angeli sustinuerunt, nõ ipsi. Si perseueraueris, nobis adiungeris, & beatus eris: ego vero Dei gratia cum illis ascendo. Bene vale. Quibus dictis, alios secutus est, Angelo suo duce, eiusque crucem ferente.

VII. *Nihil pecuniæ aut rerum superfluarum esse retinendum in ingressu religionis.*

...e Vit. Patr. ...rt. 2. parag.

Diuus Antonius egregio facto id cuidam monacho significauit, qui in renunciatione sibi pecuniã retinuerat. Dixit enim illi, vt pergeret in vicum, & emeret ibi carnes, easque corpori nudo imponeret, ac rediret ad eum. Fecit id frater, & tum canes, tum aues omne corpus eius, propter carnem rapiendam, tam dentibus, quam vnguibus diripuerunt. Cum ergo rediisset ad Antonium, requisitus est, num fecisset quod præceperat. Illo autem demonstrante corpus suum laceratum, dixit ei S. Antonius: Quicunque renunciant seculo, & volunt adhuc habere pecunias, sic à dæmonibus lacerantur.

XIII. *Barlaam eremita à Iosaphat Regis Auennir filio nihil prorsus pecuniarum accipere vult.*

...o Damasc. ...vita SS. ...saphat. & ...rlaam. ...21.

Vnam autem rem, inquit Iosaphat ad Barlaam abeuntem, à te postulo, nimirum, vt, quoniam pro tuis religiosæ vitæ sodalibus nihil accipere voluisti, saltem pro te exiguum aliquid pecuniæ in victum, ac vestem in indumentum accipias. Ille a. ad eum respondit: Cum pro fratribus meis nihil à te acceperim (neque enim illi aliquid ex huius mundi rebus à quibus vltro sese remouerunt, accipere opus habent) quonam tandem pacto mihi id acquiram, quod ipsi interdixi? Nam si pecuniarum possessio bona esset, illis certe ante me eas impertiissem. Quoniam autem exitiosam earum possessionẽ esse scio, nec illos, nec me itẽ, huiusmodi laqueis implicabo.

Tit. LXX. De voto perpetuo castitatis, ac de eius bono.

Laudat Christus illud genus eunuchorum, qui propter regnum cœlorum seipsos castrauerunt. *Matth. 19.*

Castitati præmium diuina decernit scriptura, singulare autem virginum castitati: etenim qui cum mulieribus non sunt coinquinati, sed Virgines permanserunt, sine macula ante thronum Dei assistunt, cantantque nouum canticum coram Deo & Agno, & sequuntur Agnum, quocunque ierit. *Apocal.*

Exemp. I. *Greg. Nazianzen. periclitans in mari votum continentiæ & religionis emittit, & postea implet.*

In vita eius à Greg. presbytero conscripta græc.

Gregorius Nazianzenus, quum in Parthenio nauigaret pelago, tempore procelloso, ac nauigatione iactaretur aduersa, subito tẽpestas adeo violenta est exorta, vt in vitæ etiam veniret discrimen: caligo enim nequaquam procellis tolerabilior; tam pontum quã æthereẽ abscondebat; quumq; omnes corporalem deplorarent mortem, ipse de animæ sollicitus erat interitu, nondum enim baptismate signatus erat. Mors igitur, quæ ex aqua imminebat, salutem illi per aquam contulit. Quid igitur facit magnus ille vir, quique etiam ante regenerationem sese ad veritatem informaret? Vestem lacerat, tantisque clamoribus & querelis vectores omeus exterret, vt nemo esset, qui nõ, omni sui ipsius cura abiecta, illius luctui socium se adiungeret Dei n. miracula recensuit, quæ in Ægypto, & in deserto tam in pelago quam in terra perpetrauerat, veluti maris rubri diuisionẽ, & mox reductionem; quemadmodum etiam ex petra fontẽ profudisset, & aquã amarã edulcasset, &c. promittens obiter, si ex pelagi saluaretur periculo & baptismatis remissionẽ consequeretur, quod se saluanti esset dedicaturus. Precibus igitur illũ flectit, qui alioqui propitius esse, & culpã ob naturæ mansuetudinẽ remittere solet; confestim namq; mare fluctuare cessauit, & tẽpestas in serenitatẽ est conuersa, ac pelagus, quod euosq; vehementer sæuierat, quieuit. Cũ a. parentes consulerent, ac necesse esse dicerent, vt se tam publicis quam domesticis immisceret malis: (ita enim rerum materialium splendorem voco) ipse sibi ipsi consuluit, vt se offerret Deo, quemadmodum dum periclitaretur vouerat ac se à mundo segregaret & soli purissimo addiceret, ac sacris incũberet libris,

Votum S. Gregorii Nazianzeni in periculo naufragii.

 vt inde

vt inde veritatis eliceret splendorem. Quod consilium etiam reipsa adimpleuit: elegit enim vt solitarius pro mundano, & inops pro quæstuoso fieret.

II. *S. Rictrudis continentiæ seruandæ causa cum filiabus fit religiosa.*

Ex Hunbaldo lib. Miracul. & Chronic. loci, Io. Mola. in Natalib. SS. Belgii 12. Maii.

Cum S. Rictrudis Abbatissa Marcenensis, coniuge orbata, ad secundas vrgeretur nuptias, consilio vsa sanctissimi viri Amandi, regiæ maiestati & optimatibus dignum apparuit conuiuium. In eo prandio sciscitatur Regem, an liceat sibi in suis ædibus agere, quod velit? Rex annuit, putans quod conuiuas, vt fieri solet, sumpto poculo ad potandum inuitaret. Illa vero virili animo velum profert, à beato Amando Pontifice consecratum, & capiti suo imponit. Quo facto, sibi ac filiabus monasteriũ Nattianas deligit, beato Amando non solum cōsentiente, sed etiam inter Regem & ipsam, pacem conciliante. Vbi vsque ad annum ætatis septuagesimum quartum, omnium bonorum operum se exemplum præbuit, & vt filia lucis, semper ambulauit in luce, cuius fructus est in omni bonitate, & iustitia & veritate.

III. *Religionem ingredientibus corpora sunt dimittenda, & soli spiritus debent ingredi.*

Guill. Abbas in vita eius cap. lib. 1.

D. Bernardi verba ad aduentantes nouitios. Nouitii Bernardi mortificationes.

Diuus Bernardus, cum iam Claræuallis Abbas esset ordinatus, aduentantibus nouitiis & festinantibus ingredi, audire eum soliti sumus prædicantem ac dicentem: Si ad ea, quæ intus sunt festinatis, hic foris dimittite corpora, quæ de sæculo attulistis; soli spiritus ingrediantur, caro non prodest quicquã. Quod cum nouitiis ad nouitatem verbi perterritis parcens teneritudini eorum, clementius exponendo quod dixerat, carnalem concupiscentiam prædicare solebat foris dimittendam. Ipse cũ nouitius esset, in nullo sibi parcens, instabat omnimodis mortificare non solum concupiscentias carnis, quę per sensus corporis fiunt, sed & sensus ipsos, per quos fiunt: cum enim iam interiore sensu illuminati amoris dulcius ac frequentius sentire inciperet desursum spirantem sibi suauitatem, sensu illi interiori timens à sensibus corporis, vix tantum eis permittebat, quantum sufficeret ad exterioris cum hominibus conuersationis societatem.

IV. *Quanti apud Deum valoris sit castitas religioni consecrata.*

Ex Aug. epist. 122.

Hoc ostendere voluit omnipotens & misericors Deus erga Sanctimonialem quandam inter Barbaros captiuam. Nam Sitifensis ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à Barbaris ducta est, & per mirabilem Dei misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus illa Barbarorum, vbi captiua ingressa est subita cœpit dæmoniorum infirmitate iactari, ita vt omnes ipsi Barbari tres ni fallor, vel amplius fratres periculosissima laborarent infirmitate. Quorum mater animaduertit puellam Deo deditã, & credidit quod

Virginum sacrarum custos Deus.

eius orationibus sui filii possent ab imminentis iam mortis periculo liberari, petiuit vt oraret pro eis, pollicens, si salui facti essent, eã suis parentibus redderent. Ieiunauit illa & orauit, & exaudita continuo est. Ad hoc enim factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam repentino Dei beneficio salute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorum mater promiserat, impleuerunt.

Vis orationis & ieiunii.

V. *De admirando sacrarum virginum facto pro conseruanda perpetua virginitatis pudicitia.*

Ex Annal. Matthæi Westmonasteriensis. Baron. to 10. an 870. 39. 40. Simile habet D. Antonin. 3. p Chron. tit 22 cap. 9 paragr. 11. de Clarissa, quod contigit an. Do. 1291.

Anno gratiæ octingentesimo septuagesimo applicuerunt in Scotiam Danorum innumera multitudo, quorum Duces fuerunt Hinguar & Stubba, diræ peruersitatis homines, & fortitudinis inauditę. Qui totius fines Angliæ in exterminium adducere conantes, pueros & senes quosque sibi obuios iugulabant, matronas, sanctimoniales seu virgines ludibrio tradendas mandabant. Cumq; per omnes regnorum fines tanta tyrannorum immanitas disseminata fuisset Ebba sancta Collinghammensis cœnobii Abbatissa, metuens, ne & ipsa, cui sollicitudo regiminis & cura pastoralis commissa fuerat, cum sibi subiectis virginibus ludibrio traderetur paganorum, vt pudicitiam amitterent & virginitatem, conuocatis sororibus ad Capitulum vniuersis, in hanc vocem prorupit, dicens: Aduenerunt nuper ad partes nostras pagani nequissimi, & totius humanitatis ignari, qui loca regionis huius singula perlustrantes, nec sexui muliebri, nec paruulorũ parcentes ætati, ecclesias & personas ecclesiasticas destruunt, fœminas sanctimoniales prostituũt, & obuia quæq; sibi cōterendo cōsumunt. Itaq; si consiliis meis acquiescere decreueritis, spẽ certã de clementia diuina concipio, quod & Barbarorũ rabiẽ effugere valebimus, & perpetuæ virginitatis pudicitiã custodire. Cui cũ vniuersa virginũ cōgregatio certis promissionibus spopondisset, sese maternis in omnibus velle obtemperare præceptis; illa admirandæ animositatis Abbatissa, palã cunctis sororibus exemplũ castitatis præbens, nō solũ sanctimonialibus illis proficuũ, verũ ẽt omnibus & successuris virginibus æternaliter amplectendũ: arrepta nouacula nasum propriũ cũ labro superiori ad dentes vsque præcidens, horrendũ de se spectaculũ astantibus præbuit vniuersis. Quod factum memorabile cũ congregatio tota videns admiraretur: simili de se opere a singulis perpetrato materna sunt vestigia consecutæ. Et his ita gestis, cũ mane crastinũ illuxisset, peruenerunt tyranni nequissimi, vt fœminas sanctas Deo deuotas ludibrio traderent, simul & ipsum monasteriũ spoliatũ ignibus cōcremarent. Sed conspicientes Abbatissam illã, & sorores singulas tã enormiter mutilatas, cũ festinatione recesserunt de loco illo, dũ longũ nimis sibi videretur, vel ibidem etiam per breue temporis spatium demorari. Sed inde recedẽtes præceperunt satellitibus suis nefandis, vt iniecto igne, monasterium cum omnibus

Admirandum sanctimonialium factum.

Sanctimoniales tuendæ castitatis causa fnasos præcidunt.

Sanctimoniales cum monasterio procastitate concrematæ.

bus officinis, & ipsis sanctimonialibus concremarẽt: Sicq; executione cempleta à ministris iniquitatis, sancta Abbatissa, & omnes cum illa virgines sanctissimæ ad martyrij gloriam peruenerunt.

VI. Virginitatis vigor & viror.

Stephan. Iuiac. eius contemporan. in vita eius, apud Sur. Mart 6 c.7

Mors sanctorum pretiosa.

S. Coleta virgo religiosa vbi clausit extremum vitæ diem, color, qui fuit in ea decedente, perdurauit horis duodecim; inde subito corpus eius mutatum est in pulchritudinem admirãdam: erat enim instar niuis candidissimum, venis colore cæruleo elegantissimo passim apparentibus, membra omnino formosissima visebantur, & quæ possent facile inflecti, odorem mirificum ex se diffundentia, ita vt in eis innocentiæ status & omnimoda puritas reluceret. Iis adeo permoti fuere plurimi, vt supra triginta hominum millia ad eam visendam confluxerint.

VII. Virginitatis claritudo.

In vita eius cap. 18. apud Sur. 22. Martij.

Stella apparet supra corpus S. Birgittæ, & cum eo mouetur, donec humatum sit.

Venerabilis & Deo dilecta Catharina virgo & vidua S. Birgittę filia, cum astantibus sororibus feliciter in Domino obdormisset, tum quidam religiosi viderunt supra domum, in qua corpus eius exanime iacebat, per dies & noctes stellam consistere, donec tradita esset sepulturæ. Corpore autem ad monumentum allato, stella pariter suo visa est loco moueri, tanquam obsequium funeri pręstitura. Inter missarum autem solennia, corpore in templo reposito, stella mansit pendula supra feretrum: deniq; corpore humato, stella euanuit. Quid vero sibi vult stella illa de cœlo ad terram descendens, & funeri virginis astans, nisi virginem hanc demonstrare, quæ pure instar stellæ vixit, cælestis vitæ gloria inter virgines iam potiri?

TIT. LXXI. De pœnis religiosorum votum castitatis violantium.

EXEMP. I. *De monacho castitatem vitiare parante lepra percusso.*

Prat. spir. cap. 4.

Monachus incontinẽs lepra percutitur.

ABbas Polychronius nobis narrauit, inquit Ioannes Euiratus, quod in cœnobio Penthucula frater quidam erat, sibi ipsi valde intentus, & continens. Cum autem aliquando impugnaretur à spiritu fornicationis, non valens hanc pugnam sustinere, egressus de monasterio, profectus est Hierico, vt concupiscentiæ suæ satisfaceret. Moxq; vt meretricis cellam ingressus est, leprosus factus est totus. Videns autem lepram continuo rediit ad monasterium, Deo gratias referens, & dicens: Idcirco Deus hac me castigatione percussit, vt anima mea salua sit, & magnifice glorificabat Deum.

II. *Quo viso terreatur monachus voluptatem carnis appetens.*

Idem ca. 19.

Narrauit nobis, inquit idem Euiratus, Abbas Elias, dicens: Cum aliquando morarer in partibus sancti Iordanis in spelæo iuxta Eunuchorum monasterium, ideo quod non cõmunicarem Macario Archiepiscopo Hierosolymitano, die quadam circa horam sextam, æstu vehementissimo coquẽte desuper (erat enim Augustus mensis) pullauit quidam ostium speluncæ meæ. Egressus vero vidi mulierem, & dixi ad illam: Quid tu hic facies? Et respondens dixit mihi: Et ego mi pater, eiusdem, quo tu, instituti sum, & quasi vno lapide distat à te spelunca mea. Ostendebat autẽ & locum quasi ad Austrum. Et ait: Lustraui hanc eremum, & præ æstu nimio siti fatigata sum, fac ergo charitatem, Pater, & da mihi pusillum aquæ. Itaque protuli vrceum, & dedi ei. Quæ cum sumẽs bibisset, dimisi illam. Cum autem abiisset, cœpit diabolus impugnare me, immittens cogitationes sordidas in eam. Superatus igitur, neq; ferens libidinis ardorem, sumpta virga mea, cellam egressus sum in feruore æstus, cum lapides ignescerent, profectusq; sum ad illam, vt implerem turpem concupiscentiam. Cum vero ferme vno stadio ab eius adhuc spelęo distarem, vrente me grauiter ęstu libidinis, repente factus in ecstasi, vidi apertam terram, & me hiatu terræ absorptum. Aspicioque illic cadauera putrida iacentia & resoluta, & incredibili fœtore plena, quendamq; reuerendi habitus virum ea mihi demonstrantem, ac dicentem: Ecce istud mulieris est, istud viri, istud pueri, fruere iam vt vis, & quantum libet, concupiscentia tua: huius tamen voluptatis gratia vide quot labores amittere voluisti. Vide propter quod peccatum vos ipsos priuare vultis regno cœlorum. Vę humanæ miserię. Propter vnius horæ voluptatem tanti laboris mercede frustramini. Ego autem præ nimio fœtore in terram corrui. Tunc accedens vir ille venerabilis, qui mihi apparuerat, erexit me: & gratias agens Deo reuersus sum in locum meum.

Aspectus mulieris arma sunt diaboli.

Visio Abbatis Elię qua reuocatus est à libidine.

Cadauerũ humanorum consideratio extinguit libidinem.

III. *De Hartfrido post votum continentiæ matrimonium ineunte, diuinitus correcto.*

Theodoricus Abbas in vita eius lib. 2. cap. 11. apud Sur. Nou. 23.

Hartfridus beati Trudonis consanguineus, continentiæ voto, non amore quem gratia remunerat, sed timore potius, quę iustitia punire solet, sese obstrinxerat. Is postea prromissionis immemor cõiugium postulat, implet & consummat. Nocte vero sequenti, ecce vir Dei, tota sanctitas sua coopertus auctoritate, cum terrore ad eum ingrediens, sic increpat: Cur violata fide vxorem ducere non timuisti? Quam frustra hoc feceris, vel ex hoc intellige, quamuis vxoratus sis, semper tamen eris sine sobole: & virga, quam gerebat, percutiens in femore: Signum, ait, id sit neglectæ promissionis; donec viues, curuo crure, incessu male prono damnaberis. Expergefactus homo, eruditus eo verbere, agnoscit auctoritatem, & culpam fatetur; mutatus in melius comam deponit, & monasterium ingreditur, vbi vitam castitate satis emendat.

Incontinẽtiæ pœna.

IV. *De sanctimoniali ob violatam castitatem à marito viua excoriata.*

Cum

Io. Benedicti in Sum. pecc. ca. 7. paragr. 3. lib. 2.
Monialis viua excoriata.

Cum ſanctimoniales ſub inſtituto S. Claræ militantes ab hæreticis è ciuitate Gebennenſi expulſæ fuiſſent, in quandam Sabaudiæ ciuitatem, quam Catholici incolebant, ſeſe tranſtulerunt. Vna tamen earum maluit cum præditiſſimo quopiam, qui monaſticam vitam abiurarat, matrimonium inire, quã ſodalium ſuarum conſortio vti, ac patriæ dulcedine priuari. Sed perditionis filia dignam factis mercedem accepit: ſacrilegus enim eius maritus, votifragus, eam poſtea viuam excoriauit, iuſtitiæque diuinæ executor fuit.

TIT. LXXII. De adminiculis, quibus paranda, & retinenda ſit caſtitas.

EXEMP. I. *Impuris cogitationibus alacriter reſiſtendi rationes ac modi varij.*

In vita Ægidij Minoritæ apud Sur. to. 7. Apr. 23.
Tentationes libidines elidũt: 1. Eius vitij conſiderata turpitudo. 2. Beatiſs. Virg. Mariæ inuocatio feruida & conſtans. 3. Inprimo tentationis aduẽtu ſollicita bonarũ cogitationum procuratio. Tertius modus maxime probatus S. Ægidio & Iunipero S. Frãciſci diſcipulis.

NOn ita diu poſt obitum ſancti Franciſci, religioſi aliquot, quorum plerique cum illo vixerant, inter ſe habuere conſilium; in quo quiſq; proferret, quid de intemperantiæ importunitate vincẽda maxime ſentiret. Dictę ſunt à variis ſententię variæ. Fuit, qui diceret, ſe, cum impugnaretur, obiicere ſibi deformitatẽ huius vitij, quod non modo abominaretur Deus, ſed vt homines quidem perditiſſimi, niſi occultantes ſe, lucemque effugitantes, admitterent. Tum alius: Vt primum, inquit, tentationem hanc ſentio, prouoluor in genua, & cum lacrymis Virginis matris auxilium imploro; neque ego precandi finem ante facio, quam hoſtis faciat impugnandi. Sequebatur vt tertius diceret Iuniperus: Ego, inquit, cum procul aduentantem hunc inimicũ proſpicio, portas animi bonis deſideriis ſanctiſſimiſq; cogitationibus occludo: & interius ſublata voce, Procul, procul, exclamo, occupatus eſt diuerſorij locus. Erat tum præſens ſanctiſſimus vir Ægidius, chariſſimus olim ſancto Franciſco diſcipulus. Is audito reſponſo Iuniperi, Ego, inquit, arma mihi Iuniperi aſſumo: Certe enim qui poteſtatem ſubeundæ domus inimico facit, periclitatur, ne plus damni quam lucri reportet; eo quod proditrix noſtra caro mox ſe cum hoſte coniungat. Itaque non expectandum, dum ingreſſus opprimatur, ſed ab ipſo etiam prohibendus ingreſſu.

II. *D. Hieronymus exemplo docet quod dixerat, Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis.*

D. Hieron. to. 1. ep. 22.
Æſtum libidinis oppugnauit S. Hieronymus ieiuniis, expugnauit ſacrarum literarum ſtudiis.

D. Hieronymus in Epiſtola ad Ruſticum monachum ita de ſeipſo ſcribit: Dum, inquit, eſſem iuuenis, & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiua vitiorum ardoremque naturæ ferre non poteram, quem cum crebris ieiuniis frangerem; mens tamen cogitationibus ęſtuabat. Ad quam edomãdam, cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in diſciplinam dedi, vt poſt Quintiliani acumina, Ciceronis fluuios, grauitatemque Frontonis, & leuitatem Plinij, alphabetum diſcerem, & ſtridentia anhelantiaque verba meditarer. Quid ibi laboris inſumpſerim, quid ſuſtinuerim difficultatis, quoties deſperauerim, quotieſq; ceſſauerim, & contentione diſcendi rurſus inceperim, teſtis eſt conſcientia tam mea, qui paſſus ſum, quam eorum qui mecum duxerunt vitam. Et gratias ago Deo meo, quod de amaro ſemine litterarum dulces fructus carpo.

III. *Cogitationes carnis optime expelluntur aliis cogitationibus magis prementibus.*

Idem ibid. in epiſt. ad Ruſticum monachum.
Iurgiis & conuitiis alienis fit medela tentationibus libidinis.
Tutius in monaſterio quam in ſolitudine viuitur.

Dicam & aliud, inquit idem Hieronymus, quod in Ægypto viderim. Græcus adoleſcens erat in cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem pater monaſterij hac arte ſeruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgiis atq; conuitiis inſectaretur hominem, & poſt irrogatam iniuriam, primus veniret ad querimoniam. Vocati teſtes pro eo loquebantur qui contumeliam fecerat. Flere ille contra mendacium; nullus alius credere veritati: ſolus pater defenſionem ſuam callide opponere: ne abundãtiori triſtitia abſorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus eſt. Quo expleto, interrogatus adoleſcens ſuper cogitationibus priſtinis, an adhuc moleſtiæ aliquid ſuſtineret? Papæ, inquit: Viuere mihi non licet, & fornicari libeat? Hic ſi ſolus fuiſſet, quo adiutore ſuperaſſet?

IV. *Amon verecundiæ conſeruandæ gratia diuina virtute vltra Lycum foſſam transfertur.*

Nicephor. Calliſt. Eccleſ. hiſt. lib. 8 cap. 41.
Translatio miraculoſa vltra aquas. Caſtis propria nuditas horrori eſt.

Petebat magnus ille vir Ægyptius Amon ſolitudinem quandam, cum diſcipulo ſuo Theodoro; cumq; foſſam quandam vndis ſcilicet repletam traiicere opus haberent, ne veſtes altius attollentes, alter alterius nuditatem cõſpiceret, retroducere paululum Theodorum iubet. Cum vero ſeipſum quoq; nudum videre vereretur, diuino momento in ſublime ſublatus, in vlteriorem peruenit ripam. Vt autẽ Theodorus quoq; ſatis madens tranſgreſſus, vltra Lycum (ſic enim incolæ foſſam eam nominabant) venit, veſtemque & pedes Amon ſiccos vidit, precibus ſenem fatigans, cauſam eius rei vt ſibi diceret, petiit. Ille tectum id, quid quid eſſet, tacitumque eſſe voluit. Vt vero magis magiſque Theodorus contendit, nihil ſe de petitione ea remiſſurum profeſſus, Amon tandem pacto prius interpoſito, ſe viuo nemini id prolaturum, rem actam exponit.

V. *Caſtitas ſeruatur patrocinio B. Virginis.*

Petr. Maff. lib. 3. de vita eius cap. 8.
B. Ignatij fundatoris Societ. Ieſu caſtitas.

Caſtitatis laudem Dei beneficio tantã conſecutus eſt B. Ignatius Societatis Ieſu fundator vt ex quo die ſeſe in beatæ Virginis fidem ac patrocinium contulit voto, nullam deinde, quamuis pręferuidus natura, carnis tyrannidẽ ſenſerit. Porro in Societate nobiliſſimã hanc virtutem tanto ſtudio cuſtodiri volebat, vt nihil omnino neque in dictis, neq; in factis laſciuum aut petulans appareret; ac quoad fieri

poſſet,

posset, nostri cœlestem vitam in terris agerent, ab omni corporis contagione seiuncti. Quinetiam in scholis Terentium explicari (nisi purgatus esset) quanquam optimum Latinitatis auctorem, & Romanæ comœdiæ principem, vetuit nominatim, quod eum videlicet parum verecundum ac parum pudicum arbitraretur. Noluit igitur ea lectione puerorum animos imbui, ne plus moribus noceret, quam prodesset ingeniis. Ex quo facile existimari potest in cæteris rebus quam acer & vigilans custos pudicitiæ fuerit.

Terentius in scholis Soc. Iesu nisi perpurgatus non legitur.

Tit. LXXIII. De obedientiæ perfectæ voto.

Exemp. I. *Per obedientiam Ioannes Abbas prouectus est vsque ad prophetiæ gratiam.*

Io. Cassian. lib. 4. de Instit renuntiantium cap. 21.

Vt obedientiam, quę cæterarum virtutum culmen est, tanto lubentius promptiusq; sectetur vir religiosus, quorundam gesta, quibus per hanc enituere virtutem, proponam. Ac primo loco Abbatem Ioannem, qui cõmoratus est iuxta Lyco (quod est oppidum Thebaidis) quique propter obedientiæ virtutem ad prophetiæ gratiam sublimatus, sic vniuerso orbi claruit, vt Regibus mundi huius merito suo redderetur illustris. Nam cum in extremis, vt diximus, Thebaidis partibus commaneret, nõ ante præsumebat Theodosius Imperator ad præpotentium tyrannorum bella procedere, quam oraculis illius animaretur atq; responsis. Quibus confidens velut cælitus sibi delatis, trophæa de bellis desperatis atque hostibus reportabat.

Obediẽtiæ vtilitas.

II. *Obedientia iter breue ad perfectionem.*

Ex doctrina Dorothei. Abb. de Renunciat Biblioth PP. tom 2.

Aliud huius rei mirabile exemplar fuit beatus ille Dositheus qui à vita deliciosissima & molli veniẽs, nullis diuinarũ rerum doctrinis imbutus, breui tẽpore in summam perfectionem prouectus est, dum vnicam obedientiam amplectitur, & propriam voluntatem abscindit: Quem tandem Deus gloriosissimum ostendit, nec passus est ipsius virtutem in obscuro esse. Vni enim ex sanctissimis illis Senioribus reuelatus est, & visus inter Diuorum aliorum cateruas, vna cum illis perfruens beatitudine.

Obediẽtiæ fructus. Reuelatio beatitudinis Dosithei.

III. *De obedientia pro Christi nomine, nobilitati præferenda.*

Cassian. lib. 4. de instit. renunt. c. 29.

Non tacebimus etiam nobis cognitum fratrem, secundum sæculi huius ordinem summæ familiæ: Nam patre Comite ac ditissimo oriundus fuit, studiis quoq; liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentib cum ad monasterium peruolasset, ad comprobandã mentis humilitatem, vel fidei eius ardorem, confestim ei à seniore præceptum est, vt decem sportas, quas necesse non erat publice venditari, ceruicibus suis onerans distrahenda, per plateas circũferret, adiecta conditione, qua diutius in hoc officio retineretur, vt si forte eas vnus coemere voluisset, non cederet, sed singillatim eas quęrentibus venundaret: Quod ille tota deuotione cõpleuit, & omni confusionis verecundia pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens, pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium reportauit, nequaquam perterritus tam vilis & insueti officij nouitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumq; splendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere.

Obediẽtiæ dignitas.

Obedientię socia humilitas.

IV. *De obedientia abstinentiæ anteponenda.*

Hier. Plat li. 2. de bono stat. rel. ca. 5.

Illud vero magnum, & quo comparatio etiã cum reliquis virtutibus appareat, quod in Patrum historiis legimus; cum duo germani fratres in monasterio quodam viuerent, alter obediendi, alter castigandi corporis studiosissimus: hunc quidem, ad alterius sanctitatem explorandam, mandasse ei, vt in fluuium crocodilis refertum descẽderet; quod eum impigre fecisse, ita vt immanes illæ belluæ accurrerent, & quasi blandiendo corpus eius oblingerent: paulo autem post cum in humanum cadauer incidisset, prece cõmuniter facta, excitatum esse à morte, eamq; laudem cum sibi abstinens ille tacitis cogitationibus arrogaret, seuerius obiurgatum esse ab Abbate, cui reuelatum fuerat, non illius ieiuniis, sed alterius obedientiæ beneficium illud à Deo donatum fuisse.

Crocodili reuerentur obedientiã. Mortuus merito obedientiæ suscitatur.

V. *Quomodo Deus approbet obedientiam esse faciendam, etiamsi quod iubetur videatur præter rationem.*

In eius vita apud Sur. to. 2. Apr. 7.

B. Thomas Aquinas cum Lutetiæ Theologiam magna cum laude doceret, visum fuit eius Superioribus, vt doctoratus etiam laurea insigniretur; ille præ sua modestia deprecari cepit eum honorẽ, prætendens tum doctrinæ, vt ipse quidem de se sentiebat, tenuitatem: tum etiam ætatis adolescentiam, vt qui nondum vigesimum complesset annum. In qua cogitatione versans, nocte quadam visus est videre, cum ob hanc causam vberius fleret, astitisse sibi virum vultu graui & venerabili, qui eius tristitiæ causam sciscitatus, iussit illum secure & intrepide maiorum suorum iussa exequi: eã enim esse ipsam Dei voluntatem: quin etiam admonuit, vt pro orationis, quam in eo gradu accipiendo habiturus erat, themate, illum psalmi versiculum acciperet: *Rigans montes de superioribus suis*, Quibus ille ita confirmatus est, vt omnem timorem ac trepidationem deponeret.

S Thom. obedientia Deo probata. S. Thom. timide & ex obedientia doctoratus lauream admittit.

Psal 103.

VI. *Obedientia fortis.*

Seuer. Sulpit. 1. dialog de vita S Mart. cap. 12.

Ad confirmandam obedientiã monasticam Deus etiam non raro miracula ostendit. Scribit Sulpitius in dialogis de virtutibus Sanct. Martini in hunc modum: Duo, inquit, vobis referam incredibilis obedientiæ admodum magna miracula, licet plura suppetant recolenti sed ad excitandam virtutum æmulationem, cui pauca non sufficiunt, multa non proderunt. Ergo cum quidã seculi actibus abdica-

tis, monasterium magnæ dispositionis ingressurus, cœpisset rogare, Abbas ei cœpit multa proponere, graues esse istius disciplinæ labores, sua verò dura imperia, quę nullus facile valeret implere patientia, aliud potius monasterium, vbi facilioribus legibus viueretur, expeteret, non tentaret aggredi quod implere non posset. Ille vero nihil his terrorib. permoueri, sed magis ita omnē obedientiam polliceri, vt si eum Abbas in ignem ire præciperet, non recusaret intrare. Quam illius professionem vbi magister accipit, non cunctatur probare profitentem. Casu clibanus propter ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur; exundabat abruptis flamma fornacibus, & intra camini illius concaua totis habenis regnabat incendium; hoc igitur aduenam illū iubet magister intrare. Nec distulit parere præcepto, medias flammas nihil cunctatus ingreditur: quæ mox tam audaci fide victæ, velut illis quondam Hebræis pueris, cessere venienti. Superata natura est: fugit incendium: & qui putabatur arsurus, velut frigido rore perfusus se ipse miratus est. Sed quid mirum, si tuum Christe tironem ignis ille non attigit, vt nec Abbatem pigeret dura mandasse, nec discipulum pœniteret imperio pauisse? qui eo die quo aduenerat, dum tentaretur infirmus, perfectus inuentus est, merito felix, merito gloriosus, probatus glorificatus est passione.

Obedientia miraculis probatur.

VII. *Obedientia constans & cæca.*

Idem ibid. cap. 13.

In eodem monasterio factum id, quod dicturus sum, recenti memoria ferebatur. Quidam itidem ad eundem Abbatem recipiendus aduenerat, cum prima ei lex obedientiæ poneretur, ac perpetim polliceretur ad omnia vel extrema patientiam, casu Abbas storacinam virgam iam pridem aridam manu gerebat, hanc solo fixit, atque illi aduenæ id operis imponit, vt tam diu virgulæ aquam irriguam ministraret: donec, quod contra omnem naturam erat, lignum aridum in solo arente virescere. Subiectus aduena duræ legis imperio aquam propriis humeris quotidie conuehebat, quæ à Nilo flumine per duo fere milliaria petebatur, namq; emenso anni spatio labor nō cessabat operantis, & de fructu operis spes esse non poterat, tamen obedientibus virtus in labore durabat. Sequens quoq; annus vanum laborē iam affecti fratris eludit: tertio demum succedentiū temporum labente curriculo, cum neque noctu, neque interdiu aquarius ille cessaret operator, virga floruit. Ego ipsam ex illa virgula arbusculam, quæ hodieque intra atrium monasterij est, ramis virentibus, vidi, quæ quasi in testimonium manens, quantum obedientia meruit, & quantum fides possit ostendit.

Rigatur lignum aridum ab obediente.

Virga arida tertio demum anno per obedientiam florescit.

VIII. *Obedientia cæca & prompta.*

Greg. Dial. lib. 2. cap. 7.

Huic subiungam illud de Mauro S. Benedicti discipulo. Quadam die, inquit Gregorius, dum venerabilis Benedictus in cella cōsisteret, Placidus puer sancti viri monachus ad hauriendam de lacu aquam egressus est; qui vas quod tenuerat, in aquam incaute submittens, ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox vnda rapuit, & pœne ad vnius sagittæ cursum eum à terra introrsus traxit. Vir autem Dei intra cellam positus hoc protinus agnouit, & Maurum festine vocauit, dicens, Frater Maure curre, quia puer ille qui ad hauriendā aquam perrexerat, in lacū cecidit, iamq; eum longius vnda trahit. Res mira, & post Petrum Apostolum inusitata. Benedictione etenim postulata atq; percepta, ad patris sui imperium concitus perrexit. Maurus itaq; ad eum vsque locum, quo ab vnda deducebatur puer, per terram se ire existimans, super aquā cucurrit, eumq; per capillos tenēs cursu rapido reduxit. Qui mox vt terram tetigit, ad se reuersus post tergum respexit; & quia super aquas cucurrisset agnouit: & quod præsumere non potuit vt fieret, miratus extremuit factum. Reuersus itaque ad Patrem, rem gestam retulit. Vir autem venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed illius obedientię deputare cœpit: è contra Maurus eius imperio factum dicebat: seq; conscium in illa virtute non esse, quam nescius fecisset. In hac itaq; mutua humilitatis & amica contentione, accessit arbiter puer qui ereptus est, qui & dicebat: Ego cum ex aqua traherer, super caput meum melotem Abbatis videbam, atque ipsum me ex aquis educere considerabam.

Maurus obedientiæ virtute super aquas ambulat.

S. Benedicti meritis à submersione seruatus est Placidus monachus.

IX. *Obedientia fortis & perseuerans.*

Doroth. Abb. de renuntiat. doctr. 1.

Narrare licet & vobis miraculum alterum, quod ætate mea factum est, vt intelligatis tantam esse obedientiæ & abnegatæ voluntatis vim, quę à morte quoq; eripere & liberare hominem possit. Cum essem quandoque apud Abbatem Seridum, ad eum profectus est ab oris Ascalonicis monachus, ab Abbate suo cum mandatis missus, imperatum autem ei à Seniore fuerat, ad vesperam omnino rediret. Interim oborta est immēsa tempestas, imber maximus, tonitrua horrenda, videbaturque torrenti similis ea inundatio. Volebat infelix reuerti vrgente Senioris præcepto; nos vero è contra cohortabamur expectare serenitatē, asserentes periclitari illum maxime in tantis aquarum eruptionibus. Non acquieuit ille nobis vllo pacto, vt maneret. Decreuimus igitur eū adusq; flumen subsequi, sperantes, ipsum, cum illud vidisset, emendaturū consilium, & reuersurum. Eo autem postquā vna peruenimus, exutus ille vestes, eas ceruici collectas imposuit, & accinctus scapulare suum, sese dedit præcipitē in torrentem, statimq; natare cœpit. Formidantibus autem nobis, ne mergeretur, subito ad littus alterum (mirabile dictu) cōspectus est, & resumptis denuo vestibus, à nobis impetrata venia, discessit. Nos autem plus quam dici queat, obstupuimus, mirati virtutis vim & potentiam: Nobis enim vix in eum sine tremore contuentibus; ipse solus intrepidus absque vlla formidine & periculo enatauit, fretus obedientiæ merito.

Verus obediens non impeditur tempestatibus.

Obedientiæ meritum.

Natatio tuta est sub alis obedientiæ.

X. *De infirmo à morbo propter obedientiam liberatis.*

De-

Plat. de bono stat. rel lib. 2. cap. 5.

De Columbano Abbate id certe fertur memorabile: Cum in Luxouiensi cœnobio, quod ille fundauerat, omnes fere ægrotarent, eo accessit, nec alio vsus est medicamento, nisi quod omnes ad aream vocauit, ad fruges insolis æstu triturandas. Res dura, præsertim tam grauiter decumbentibus, qui ne quidem consistere possent. Itaque nonnulli, prudentiores videlicet & cautiores, lectulo sese tenuerunt alii obedientiæ studio ad opus statim accurrerunt: atque hi quidem omnes ita statim omni morbo liberati sunt, vt ne reliquiæ quidem, aut vestigiũ vllum permaneret. Illi vero longas tarditatis ac diffidentiæ suæ pœnas dederunt, toto anno cum febribus conflictati, vt quidem eos reprehendens, atque obiurgans aperte prædixerat.

Obedientię merces sanitas infirmorum.

XI. *De prompta Simeonis Stylitæ obedientia.*

Niceph. Call. Eccl. histor. lib. 14. c. 51.

Magnus ille vir Simeones Stylites siue Columella, sanctæ & celebris recordationis, qui primus stationem in columna inuenit, angelorum viuendi institutum imitatus, rebus negotiisque omnibus nuncium remisit, & vi naturæ illata ad sublimia aspirauit, atque medium inter cœlum & terram domicilium super columna bicubitale vndequaque sibi finxit, vt extra turbam & tumultum omnẽ positus, Deum glorificaret, & perpetuis cum angelis hymnorum laudibus celebraret. Vbi vero terrenus iste angelus, atque etiamnum in carne supremæ illius Hierusalem ciuis & incola, à nemine antea tritam nouamque plane viam ingressus est, summos montiũ vertices incolentes patres perbenigne erga eum animati, delectos ex eorum numero quosdã ad eũ misere, eique hæc renuntiare iussere: Quid sibi vult insolens hæc & peregrina habitatio: cur tritã hanc & sanctis fere omnibus calcatam vitam relinquens, aliã quandã & prorsus ignotã semitã iniisti? illud præterea mandatũ eis dedere, vt descendere illũ & electorũ patrũ vestigia sequi iuberent. Ac si quidem promptũ se, vt ex columna descenderet, præberet, permittere ei, vt q̃ vellet viuendi rationẽ persequeretur, præceperunt. Obedientiam namque eius, si Deus instituti eiusmodi dux esset, declaraturã esse censuerunt: sin cupiditati ipsæ inseruiret, & contra sibi nitendum esse duceret, neque celeriter statim mandatum huiusmodi exequeretur, pedibus vi arreptum illico detrahere iusserunt. Vt illi ad eum venerunt, & Patrum mandatum exposuerunt, confestim ille altero pede prolato ad descendendum, & absque vlla deliberatione & dissensione, ad præceptum eorũ implendũ promptus paratusque fuit, & gratias illis egit, qui tantã de eo gererent curam, veluti quidquam præter voluntatem & sententiam Dei facere occœpisset. Porro illi eum in instituto, quod sibi proposuerat, permanere sunt passi; potestati eius permittentes, vt quem cœpisset cursum teneret, illud insuper adiicientes: Fortis esto, & viriliter age. Videris namque diuinitus ad hanc viuendi viam productus esse, antea ignotam. Itaque deinceps magna illa concepta fiducia, cœptum id magis est prosequutus.

Legatio monachorum ad Simonem.

Obedientia prompta Simeonis eius institutum ex Deo esse probati.

Humilitas S. Simeonis.

XII. *Exempla obedientiæ cacæ & promptæ, & hanc esse insigne Soc. Iesu.*

Pet. Maff. lib. 3. de vita P. Ignatii c. 7.

B. Ignatius primus Societatis Iesu secundũ Deum institutor, ad sapientem hanc sanctamque stultitiã cæcæ vt ipse appellabat, obedientiæ, suos, vt essent ad subita ac seria promptiores, interdum fictis etiã in rebus erudiebat. Sacerdos quidam, edito iam signo, paratus ad sacrificium, & calicem tenens, cum è vestiario pedem efferret, per nuntium ab Ignatio, qui totam rem è propinquo obseruabat, repente iubetur, sacro deposito ornatu, pallium sumere prodeundi causa. Paruit ille sine tergiuersatione, ac palliatus Patri confestim apparuit. Tum Ignatius quęrit ex homine; sitne ægre passus, in procinctu iam ad immolandum, subito se iuberi sacra deponere vestimenta, remque diuinam omittere. Cum ille, se ne tantulum quidem esse commotum, affirmaret; Atqui me, scito (inquit Ignatius) non quod te in in præsentia opus habeam, sed periclitandi tui obsequii gratia id fecisse de industria: & sic habeto, pluris te sacrificio deserendo esse meritum, quam si id ipsum, vt destinaueras, illico peregisses: Nam & si altaris mysteriũ tanti apud Deum est, quanti profecto est; tamen, vt scriptum legimus, melior est obedientia q̃ victimæ. Quendã ẽt, cum maxime cõfessionẽ nobilis cuiusdam exciperet, consulto vocari ad se iussit. Cum ille se peracto mysterio mox affuturum dixisset, accersit eum denuo: at ipse nihilominus confitentis rogatu hæsit paululum: ac venienti demum Ignatius; Itane vero? iterum inquit, euocandus es? Et grauioribus verbis accepit hominẽ; nõ q̃ illius tum quidẽ opera egeret, sed obseruantiam & agilitatẽ experiri voluerat. Sic enim aiebat; cupere se, quemadmodum cæteræ Deo dicatæ familiæ, ex instituto aliæ paupertatem aliæ silentium, aliæ psalmodiam, aliæ deniq; aliud præcipuo studio colerent; sic in Societate nihil habere prius aut potius alacritate amoreque parendi; maxime proprium insigne nostrorum hominum esse obedientiam; quippe quæ, diuo Gregorio teste, virtus vna cæteras omnes animo virtutes inserat, insertasque custodiat. Hisce ergo artibus, & huiusmodi, subinde alumnos exercere consueuit, vt ad quãlibet præfecti vocẽ, aut significationem parati, vel inchoatã apicẽ in scribendo relinquerent, seq; expeditos, vbi vbi opus esset, illico sisterent.

Experimentum obedientiæ.

Melior obedientia quam victimæ.

Tardus in obediendo grauiter increpatur.

Societatis insigne obedientia.

XIII. *Incrementum obedientiæ, perfectionis incrementum.*

Lud. Blos. in Apolog. pro Io. Tauler. cap 6. Matth. Felis. in 4. præcep. decalog c. 10.

Huius humilis obedientiæ & propriæ voluntatis abnegationis aliud exemplum subiicio. Virgo quædã in monasterio degens, & diuino amore flagrans, cum aliquando immenso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde suo allocuta est: O vnice fili Dei, amabilis

Lansperg. conc. 3. de Ascens. pag. 29.

Redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momentum te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdam pueruli. Contigit vero, vt vna ex sororibus congregationis ianuam cellæ illius deuotæ virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accerseret, audiens virgo iussionem obedientiæ, puerulo Iesu ait: En dulcissime Domine mi Iesu Christe, pro explenda obedientia abeo, tu interim me hic expecta, obsecro, si tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exiit, & quod facere iussa erat, animo voluntario hilarique vultu peregit. Deinde cum magna celeritate ad cellam reuersa est. Quam cum aperiret, mira quædam & radiantissima lux oculis eius, se ingessit, adeo vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimũ Dominum suũ in perfecta ætate tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum astantem. Vnde ipsa maximo gaudio repleta ita eum affatur: O dilecte mi Iesu, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas? cum à te recederem: Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius ac dulcis Iesus respondit: O filia charissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas me tam breui tẽpore tã grandẽ effecit. Semper ergo mei amore libẽter obedi, si mihi cõtinue sine medio optas vniri.

Domini Iesu conspectus & suauitas, obedientiæ respectu dimittitur. Intermissum ex obedientia solatium non amittitur, sed cũ incremento recipitur. Obedientia prompta vnit animã cum Deo.

XIV. *Obedientia humilitatem comitem requirit.*

Doroth. Abbas de renunciat. doctrina Bibliothec. P P. tom. 1.

Hoc loco non prætermittendum illud, quod cuidam Seridi Abbatis discipulo contigit, qui ab eo in proximam villulam missus ad expedienda quæ opus fuerant, cum se sentiret in concupiscentiã propriæ filiolæ sollicitari, exclamauit vnicã hanc vocem: Deus Patris mei, libera me: statimq; sese apud viam Scetiam reperit, qua reuersus ad Patrem suum est. Videte potentiam virtutis, contemplamini vim verbi; quantum scilicet afferat auxilii paternis precibus sese dedere: ipsorum enim ille similia locutus est verba; Libera me Deus per Patris mei orationes. Considerate humilitatem & obseruantiam amborum; erat vterque dubius & anxius; volebatque Senex Fratrem ad monasterii necessaria dimittere, nec tamen vt iret, imperare voluit, sed vtrum proficisci vellet, percontatus est. Non item Frater respondit; Eo, sed quidquid iusseris, faciam, Pater. Hinc enim scandala verebatur: Hinc Patris inobedientiam formidabat. Adhæc igitur Senex. Exurge ait, & actutum perge. Recedens frater dixit: Spero in Deum quia me proteget & orationibus Patris mei, quia me tuebuntur. Sicque cum in tentationem incidisset, & Deum in auxilium vocauit, & patris sui orationes: Atque ita paternis orationibus fretus vterque vester, en, quemadmodum obedientiæ humilitatem coniunxere. Vt enim currus vno equo non satis cõmode trahitur, nisi & alterum apponas: ita obedientia humilitatem coniugatam sibi deposcit. Qua sane gratia & virtute haberi nemo dignus potest, nisi ante consuescat præcidere & amputare propriam voluntatem, & seipsum post Deũ, Patri suo dedere, atque ab eo nulla in re postmodũ dissentire; sed omnia ipsius arbitrio facere, ea fide & certitudine, ac si Deo in cunctis, non homini pareret.

Translatio miraculosa de loco in locum. Obedientia fiduciæ plena. Obedientia humilitatem comitem requirit. Voluntatis propriæ abnegatio dux est ad perfectam obedientiam.

XV. *Marci Monachi obedientia promptissima.*

Vita Pat. p. 2 lib. de Obedient. paragr. 1 Coll. & diuin. Apoph. lib. 4. paragr. 5.

Libet attexere memorabile factũ Marci à posteris omnibus laudati. Cum Marcus Monachus plus à Syluano Abbate diligeretur, quam alii discipuli, propter obedientiam: atque id, vt solet, condiscipulos liuore pungeret, vicini senes ad Syluanum venerunt exploraturi causam huius amoris singularis. Quos, inquit auctor, assumens secum Abbas Syluanus, egressus est de cella sua, & cœpit singulorũ suorum cellas pulsare, dicens: Frater, veni, quia opus te habeo: & vnus ex eis non est mox secutus eũ. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit dicens: Marce. Ille autem cum audisset vocem eius, statim exiit foras, & misit eum ad quoddam ministerium. Abbas ergo Syluanus dixit Senibus; Vbi sunt cæteri Fratres? Et ingressus est in cellam Marci, & inuenit quaternionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo litteram O faciebat, & audita voce Senis, non fixit, neque gyrauit calamum vltra, vt impleret & concluderet litteram, quam in manu habebat. Et dixerunt Senes: Vere Abba, quem tu diligis, & nos diligimus, quoniam & Deus diligit eum. Exclamat ad hoc factum Trithemius: O filium perfectæ obedientiæ? qui maluit dimittere opus, quamuis bonum, quod inchoarat, quam ad momentum, vt ita dicam, moram facere in obediendo.

Marci obedientia littera inchoata relicta. Prompte obedientes Deo & hominibus sunt charissimi. Trithem. in cap. reg. S. Benedict. paragraph. Ittaies.

TIT. LXXIV. De quorundam religiosorum inobedientia.

EXEMP. I. *De religioso mira abstinentia, sed æque miræ inobedientia.*

Lud. Granat. conc. 1. Dom. 10 post Pent. paragr. 1.

Memini me vidisse, inquit Ludouicus Granatensis, quendam miræ abstinentiæ monachũ, qui toto quadragesimæ tempore, solo pane & aqua victitabat, & in sacra hebdomada triduo ieiunus permanebat, & integras noctes post breuem somnum, quẽ ibidẽ capiebat; in oratione pernoctabat? qui tamen ad maioribus suis parendum, propriamq; voluntatem abnegandam, admodum difficilis erat: Vsque adeo enim suæ voluntati erat addictus, vt quæ ipse vellet, quamlibet ardua essent, libentissime aggrederetur; quæ vero essent eius voluntati contraria, vix attingeret: Quare, nisi quotidianis experimẽtis cognouissẽ, vix credere potuissẽ.

II. *Non tantum quod iubetur, faciendum est, sed etiam quando & vbi iubetur.*

Beda to. 3 Marc Ma. lib. 4. c. 3.

Fere quod iubetur sed aliter quam iubetur inobedientia est.

Iucunda inobedientia: obedientia autem fœcundissima.

Columbanus Abbas Gallo discipulo inobedientiæ crimen obiecisse dicitur, quod ad Ligonem fluuium piscationem fecisset, quam ad fluuium Bruscam facere iussus fuerat. Gallus autem vtrum in hoc, an illo fluuio piscaretur, nihil referre arbitratus dummodo opus quod iubebatur peregisset, tum demum aduertere animum cœpit, secumq; cogitare, quod ideo fortasse sine piscibus rediisset, quia cuncta quæ iussa fuerant, non plene fuisset executus. Itaque iterum tentata piscatione, multisque in illo, quod sibi assignatū fuerat, flumine captis piscibus, didicit mandati non rem solum, sed etiam verba singula diligentius esse perpendenda.

III. *Chrodobaldus monachus S. Amando inobediens morbo graui punitur.*

Mo. Monachus in vita S. Amandi, apud Sur. to. 1. lib. 6.

Pœna inobedientiæ.

Hic prætereundum non est, quod monacho cuidam Chrodobaldo nomine, monasterii S. Amandi Præposito contigit, qui à S. Amando vina ad fratrū indigentiam subleuandam necessaria in monasterium deferre iussus, primo mandatum viri sancti tacitus contempsisse dicitur, deinde iniqua excusatione, quod vehicula deessent, animi sui rebellionem purgare volens, viro Dei obuiam ire constituit, sed mox omnium membrorum ad ingrediendum officio destitutus, diuinam manifeste vltionem sensit; eoque tandem deductus est, vt intercluso pæne ad mortem spiritu, inobedientiæ & contumaciæ suæ pœnam fateretur. Cui sanctus pane & vino de sua mensa transmisso, & corporis sanitatem restituit, & à grauissimo iactantiæ inobedientiæ, quo die laboraret morbo liberauit.

IV. *Vltio diuina in inobedientes, & rebelles.*

In vita S. Hiliberti. apud Sur. to. 4. Aug. 20.

Vltio diuina in rebelles monachos.

Postquam B. Aglius Rasbacensis Abbas obdormiuit in Domino, fratrum vnanimi consensu Hilibertus in eius locum subrogatus est. Quem tum videre licebat humilitate pollentem, hospitalitatis studiosum, abstinentiæ deditum, prudentia eximiū, charitate feruentem, zelo Dei inflammatum, domū ipsi creditam strenue gubernantem, nullius personam accipientem, vitia reperta radicitus extirpantem. At vero quidam è fratribus, maligno spiritu eos impellente, excitata rebellione aduersus sanctum virū, eum non dubitarunt ex ecclesia extrahere: sed vltrix manus præpotentis Dei non passa est impune id abire: Vnus enim ex eis fulminis ictu interiit, alius instar Arii in sterquilinium viscera effudit, indignamque vitam digna morte finiuit. Quæ res ceteris metum attulit, ita vt veniam ab illo petētes, in pristinum honoris gradum eum reuocarent, & deinceps amanter ei obedirent.

V. *De puero monacho inobediente post sepulturam à terra reiecto, & post absolutionem ab ea recepto.*

Greg. lib. 2. dial. c. 24.

Aliud memoratur à Diuo Gregorio Magno de puero post sepulturam à terra proiecto. Quadam inquit, die, dum quidam eius (Benedicti) puerulus monachus parentes suos vltra quam deberet, diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exiisset; eodē die mox vt ad eos peruenit, defunctus est. Cumque esset sepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentum est, quod rursus tradere sepulturæ curauerunt. Sed sequenti die iterum proiectum exterius, atque inhumatum, sicut prius inuenerunt. Tunc concite ad Benedicti patris vestigia currentes cū magno fletu petierunt, vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus cōmunionem Dominici corporis dedit dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite, & sic sepulturæ eum tradite. Quod cum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, nec vltra proiecit.

Eucharistiæ effectus.

VI. *Iudicio superioris suum præferens, & simpliciter obediens, grauiter in purgatorio torquetur.*

Blas. spec. spirit. cap. 1. lit. 8.

Quædam eximiæ sanctitatis virgo videns in spiritu animam cuiusdam monachi pœnis purgatorii grauiter torqueri, qui tamen satis probe vixisse putabatur, interrogauit Deum, quam ob causam illa anima non esset in cœlo. Cui Dominus in hunc modum respondit: Ille monachus voluntati Abbatis & Præpositi sui in omnibus bonis humiliter cōsentire, atque obtemperare noluit: displicuit enim ei quicquid Abbas faceret, existimans se sapientiorem illo esse, & melius quælibet posse agere.

Obedientia debet esse humilis & simplex.

VII. *Inobedientibus non parent dæmones, sed insultant.*

Iordan Sax. lib. 2 cap 2.

Quidam Frater solitus sæpe discurrere per ciuitatem, restrictus est à Priore suo, ita vt nisi in casu necessitatis non deberet exire conuentum. Sed ipse tot causas necessitatis finxit, nunc prætexendo se vocatum ad infirmum, nunc emenda sibi pergamena, nunc candelas, nunc hæc, nunc illa, quæ videbantur necessaria & proficua, sed sub chlamyde talis licentiæ, ibat ad alia loca sibi placita, & sic illudebat Priori, nunquam tamen sine licentia ibat. Hic vero aliquando transiens vbi erat homo, arreptus à dæmone, qui grauiter torquebatur, rogatus ab incolis loci, vt accederet, per orationes & coniurationes suas dæmonem expelleret, non valens resistere petentibus, venit ad illum: & cum legisset initium Euangelii secundum Ioannem, & alia quæ sibi legenda videbantur, subiunxit: Præcipio tibi in virtute sanctæ obedientiæ, vt exeas vasculum istud. Tunc dæmon de corpore possesso respondit: Quid tu mihi habes præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, qui nunquam vere obediens fuisti? Ille vero frater verecundatus & confusus abscessit. Quod si verus obediens fuisset superioribus suis, certe dæmonium illud obediens ei fuisset.

Illudens priori illuditur à dæmone.

Inobediens à dæmone confunditur.

TIT. LXXV. De mortuorum obedientia.

EXEM I *De Innocentio monacho, qui etiam post mortem obeduit.*

Ex Menais Græcorum Marth Rador. in Viridario Sanctorum Idem habet. Io. Climac. grad. 4 de Obedientia.

S. Acacius seu Innocentius erat in quodam Asiæ cœnobio, primamque ingressus adolescentiam genus vitæ religiosum est complexus. Commissus autem erat seni cuidam valde importuno & negligenti, à quo tam indigna tulit, vti multi supra fidem ea forte sint existimaturi: Modo enim oculum atro cruore suffusum, modo ceruicem læsam, modo caput plagis contusum ostentabat. Exacto ergo cum illo immani sene nouennio, ad Dominum migrauit, & in cœmiterio inter reliquos patres est humatus. Adiit huius moderator, tetricus ille senex, aliũ quendam magnæ pietatis virum inter alios ibi degentem, cui senex: Frater noster Innocentius est mortuus, ꝙ ille cum credere nõ videretur, Veni, inquit, & vide. Ambo ergo cœmeterium petunt, vbi venerandus ille pater mortuum, tanquam adhuc viueret, compellauit: Frater Innocenti, inquit, es ne mortuus? Ille vero prompte solitus obsequi, etiam post mortem obedientiam declarauit; & magnum illum patrem: Quomodo, inquit, venerande pater fieri potest, vt homo obedientiæ deditus moriatur? Tum senex ille, qui Innocentii fuerat magister, rei miraculo attonitus, cum lacrymis se in terram prostrauit, iuxtaque Innocentii tumulum domicilium sibi collocauit, vbi reliquum vitæ tempus religiose transegit, patribus transeuntibus, se semper homicidam appellauit. Diuinus ergo hic Innocentius in huiusmodi laborum patientia beatam transegit vitam, eamque tam beate postea conclusit. Venerandum porro eius corpusculum cælesti virtute ab omni labe intactum & corruptum multis annorum spatiis est seruatum. Accidit olim, vt illius cœnobii incolæ monachi tempore messis ad segetem colligendam exirent omnes, duobus tantum in monasterio relictis, altero ægroto, altero, qui tutelam gereret domus. Interim euenit, vt æger vita defungeretur, custos ædium cum solus tumulum fodere, & curare cadauer non posset, aperto admirandi illius Innocentii monumento, defunctum fratrem ibidem cum S. Innocentio collocauit. Postero die cum ad sepulcrum reuiseret, frater pridie sepulti cadauer extra conditorium reperit, rursumque in eodem monumento reposuit. Sed cum postridie idẽ eodem modo iterum cadauer extra S. Innocentii sepulcrũ offenderet, cœpit custos ædium, homo nempe minime malus, expostulare cum S. Innocentio: Audiui, inquit S. Innocenti, te olim in vita præter alios omnes obsequentissimum fuisse; at nunc, vt video, refractarius es factus, immo & superbus, vt qui fratrem non admittas in societatem sepulcri, sed eiicias illum, aut ergo permitte, vt tecũ requiescat, aut si illum iterum eieceris, ego te quoq; non feram, sed ex tuo te sepulcro eiiciam. Itaque cadauere denuo imposito abit. Alteraque luce reuersus, illius quidẽ fratris corpus quod imposuerat, in tumulo cernit, sed S. Innocentium non vidit amplius.

Obedientia mori non potest.

Obedientis defuncti corpus incorruptum.

Innocentii cadauer nõ admittit eiusdem sepulcri consortem.

Obedientia post mortem.

II. *Mortui obedientes resurgunt, vt obediant, & vt viuos doceant obedientiam.*

Francisc. Gonzaga. 1 p. in Proui Portugaliæ monaster. 14. Clarissarum.

De simili obedientia aliud scribit Franciscus Gonzaga tertia parte de Origine Seraphicæ religionis. Fuit, inquit, semel sorori quædam, nomine Berengaria, quæ humilitatis ergo, culinæ obsequiis sua sponte sese omnino dederat. Cum autem semel in monasterio S. Claræ Villæ-comitis de eligenda Abbatissa inter sorores ageretur, illarum que plures ad id munus assumi contenderent, cœpit vnaquæque sigillatim, altera inconsulta, præfatæ Berengariæ sorori, quæ nihil minus cogitabat, votum in mente offerre. (existimabat vnaquæq; se solam id facturam: nam propter nimiam eius humilitatem, inepta omnino ad id munus obeundum ab omnibus habebatur) ne dum alteri votum porrigit, illa in Abbatissam eligatur. Et ecce dum ad calculum vota reducuntur, omnia in præfatam Berengariam conueniunt, consentiuntque. Qua denique sic electa, ac tandem à Prælato confirmata, moniales sic diuina voluntate delusæ, ei obedire detrectabant. Quamobrem ipsi primum Capitulum de religioso more celebranti, paucissimæ adfuere. Illa vero cum maximo spiritus feruore ait; Quandoquidem meæ sorores mihi obedire renuunt; meque legitimam earum Prælatam aspernantur, surgite vos; quæ hoc in loco dormitis, mihique paretote. Ecce ex tempore septem moniales, quæ ibidem sepultæ erant, ex suis locellis egredientes, præsto sibi fuere, nec prius recesserunt, quam illis ab ea imperatum fuit. Quo facto exterritæ reliquæ quæ sibi tergiuersabantur, multo dociliores redditæ sunt.

Electio Abbatissæ omnium suffragiis & nullius voluntate.

Surgunt mortuæ moniale & obedi do viuen tium ino dientiam damnan

TIT. LXXVI. De obedientia belluarum itemque rerum inanimatarum.

EEXMP. I. *Leo Sergio Abbati obtemperat.*

Io. Euir in prat. c. 125.

NArrauerunt nobis quidam Patrum in Sina de Abbate Sergio Anachoreta: quod cum moraretur in Sina, constituebat illum dispensator super burdones. Cum ergo die quadam properaret, ecce leo iacebat in via. Porro Burdonarii burdonesque viso leone timore correpti recesserunt. Tunc Abbas Sergius sumens de pera vnam benedictionem profectus est ad leonem, dixitq; ei: Accipe benedictionem Patrum, & recede de via, vt transeamus: sumptaque leo benedictione recessit.

Theodo tus in

II. *Bestiæ ad nutum parent Simonidi monacho.*

In statu iustitiæ originalis, omnia animantia, quã- tumuis

...ria religio. cap. 6.

cumuis fera, hominis imperio erant subiecta. Quod idem obtinuere multi viri sanctitate præditi Theodoretus scribit, admirandum monachum Simonidem, mortificandi sui causa, se in speluncam inclusisse, & orationi noctu diuque, omnibus commoditatibus exclusis, vacasse, solisque herbis victitasse. Vnde à Deo gratiam obtinuit, vt bestiæ, ad nutum illi parerent. Cum aliquando in eum incidissent viatores, qui à recta via aberrarunt, cuperentque sibi eam demonstrari, iussit eos præstolari, donec bini leones accurrerent, qui accepto mandato magna mansuetudine duces se itineris illis præbuere, donec rectam viam attigissent.

...onum o... dientia.

III. *Lupus paret pastori ouium præcipienti ei in nomine Nortberti.*

...vita eius ...d Sur. to. ...ense Iun.

Nortbertus Archiepiscopus Magdeburgensis, cuidam puero ouium pastori petenti sibi gregis custodem canem dari, respondit: Cum lupus aduenerit, rapueritq; ex grege aliquid, iubeto ei nostro nomine, ne quid attingat. Simplex puer obsequens mandato secure degebat. Contigit interim lupum ouem rapere; puer memor præcepti, post lupum accurrens clamitabat, vt domini ouem dimitteret, sic dominum præcipere. Lupus, ô admirandam Dei benignitatem! ouem illæsam dimittit. Id memorat Hugo Præmonstrat. Abbas, qui illius vitam conscripsit, cap. 37.

...pus pa... ouemq; ...mittit.

IV. *De insigni obedientia serpentis ad mandatum serui Dei.*

...eg. Magn. ... 1. dialog. ... 3.

Quidam Fundensis monasterij monachus, cui excolendi hortos cura erat, cernens in eo olera partim pedibus conculcata, partim sublata furto, & reperto aditu: quo fur ingredi consueuerat, serpenti præcepit, vt illum custodiret, nec inde nisi iussus discederet. Proh pudor! Irrationale animal seruo Dei obediuit, homo damnum irrogare non dubitauit: fur ergo peruersus cum serpentem conspexisset, præ timore se retroferre voluit, & pede vepribus implicato pronus pependit, donec ab ipso olitore superueniente expeditus fuit.

...r qui sæ... capit ali... ando ca... ur.

V. *Seruis Dei ranæ obediunt.*

... Ambr. ... 3. de ... g. sub ... ium.

Quod loci frigiditas efficit, vt ranę obmutescant, hoc etiam efficit piorum virorũ virtus, cum id quoque iubent. Sic S. Ambrosius libro tertio de Virginibus non longe à principio se fecisse commemorat; Frequens, inquit, sermo est, cum plurima ranarum murmura religiosæ auribus plebis obstreperent, Sacerdotem Dei præcepisse, vt conticerent, ac reuerẽtiam sacræ deferrent orationi: tunc subito circũfusos strepitus quieuisse. Silent igitur paludes, homines non silebunt? Et irrationale animal per reuerentiam recognoscit, quod per naturã ignorat: hominũ tantam esse immodestiam, vt pleriq; deferre nesciant mentium religioni, quod deferunt aurium voluptati? Hactenus Ambrosius opportune loquacitatem hominum inter diuina reprehendens.

...næ obe... ...nt.

VI. *Solis cursus protrahitur ad imperium Mutij Eremitæ.*

Ex vita Pap. p. 1. de presbyt. Coprete. Sim. Maioles colloquio primo siue Meteora.

Creaturæ etiam sensuum expertes seruis Dei paruisse comperiuntur: sic sol diutius ad præceptum Mutij radios suos emisisse legitur, his verbis: Mutius Eremita in Thebaidis deserto ex impiissimo latrone ethnico factus Christianus, per Dei visionem cũ ęgrotantem ex fratribus longe absentem nouisset, sese itineri dedit, ægrum inuisurus, in eremi ipsius interioribus partibus; cum autem eo peruenire non posset, iam sole ad occasum vergente, qua hora etiam ægroti mors instabat, vt dies itineri sufficeret, iussit Mutius soli, in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt staret, donec eo perueniret, admirantibus omnibus circumquaque eius eremi incolis, sole eodem climate tamdiu perseuerante; quin & non pauci, audito miraculo, ad Mutij disciplinam conuersi sunt.

Solis obedientia.

VII. *De fluuio exundante, qui ad præceptum S. Gregorij Thaumaturgi intra terminos se contraxit.*

Greg. Nyssen. in ipsius Thaumaturgi vita cap. 12.

Nihil obest homini fidem vere sectanti, sistuntur vbique flumina, ac velut seruiunt illi imperanti. Fidem rei astruit Gregorius Thaumaturgus. Cum enim Lycus rapidissimus fluuius accolis quotannis summam inferret cladem, apros, pecora, ipsam denique gentem demergens, baculum in ripa defixit Gregorius, iubens flumini, ne constitutum ibi terminum prętertiret: inuenit vir sanctus in fluuio obedientiam, & in ligno quoq; impacto virtutem: nam & creuit in arborem, & adusque Gregorij Nysseni tempora ab omnibus confluentibus miraculi causa spectabatur.

Fluuij obedientia.

VIII. *De admiranda lupi rabidi in Eugubina ciuitate diui Francisci mandato obedientia.*

In Chronico Minorum lib. 10. c. 29.

Cum lupus quidam ferus & immanis ciuitatem Eugubinam quodammodo obsedisset, vixque homines vel turmatim gradientes impune præterirẽt, superuenit S. Franciscus; statuit lupum aggredi; egressus oppido, cũ truculenta bestia occurrisset, (ciuibus è turrium & ędium fenestris prospicientibus, velut funestum quoddam prælium) lupum vocauit, ferocemque belluam signo crucis compescuit. Ille exinde caput demittẽs, instar agniculi ad sancti viri pedes sese prostrauit. Cumque voracitatis & illatæ vastitatis eum redarguisset, & querelas ciuium ei exposuisset; indicauit ei, se venisse, vt pacẽ inter ciues & ipsum componeret. Pacis conditiones posuit, vt nemo ciuium ei noceret in posterum, omnes illatas iniurias remitterent. Lupus capitis inclinatione, aurium, caudæ, & totius corporis gesticulationibus annuebat. Adiunxit vir beatus: Ex parte tua caue bis cuiquam damnum inferre; quod si præstiteris, præter conditiones iam positas, insuper tibi polliceor alimoniam nunquam defuturam, cuius defectus ac fames hanc in te rabiem solet excitare.

Lupus rabidus mandato S. Frãcisci mansuescit.

Pactum inter lupum & ciues Eugubinos.

Lupus, ac si intelligeret, signis omnia probare videbatur. Petenti dexteram in signum fœderis, sancto viro dextrum pedem porrexit. Inuitantem in oppidum, vt coram pactas conditiones firmaret, velut agniculus secutus est. Fit concursus totius ciuitatis. Ibi D. Franciscus grauiter denunntiauit populo, huiusmodi plagas à Deo immitti puniendis mortaliũ criminibus; alios esse in inferno lupos; rabiem inferni barathri ardentisq; fornacis voraciorem rictu infausto huius belluæ quæ præter vitam mortalem auferre nihil possit. Tunc exposuit, quas cum lupo extra portas iniisset conditiones vtrimque pactas. Easdem probarunt ciues. Iisdem quoque indiciis, quę ediderat, assensus est lupus, pedemq; rursus poscenti B. Francisco eleuauit, & in eius manu reposuit. Omnes lætitia exilientes benedixerunt Dominum. Lupus vero instar blandientis canis dietim ad ianuas singulorum portionem emēdicans, quocunq; iret, gratissimus adueniebat, & excipiebatur in ædibus cum applausu. Nullus vnquam eum canis allatrauit, nulli & ipse vnquam ferox visus est. Post duos annos, annis grauior, mortuus est, magno populi dolore, & eo maxime, quod D. Frãcisci modestiam in se quodammodo exprimeret, ac eius sanctitatem in memoriam reuocaret. Vere non erat impossibile apud Deum omne verbum.

Belluarum plagæ cur hominibus diuinitus immissæ.

Lupi in pactis seruandis fidelitas.

TIT. LXXVII. De regularum institutione, & obseruantia.

EXEMP. I. *Pachomio ipsiusque fratribus tenendam regulam, tabulis descriptam attulit Angelus.*

Sum. Met in Vita Pacho. cap. 11. apud Sur. 14. Maij.

PRæpositorum viuæ voci proxima & simillima est omnino scripta vox regularũ, quæ sunt quasi ossa & nerui religionis sine quibus non potest bene consistere. Ideo ad faciliorem consiliorum perfectionem canones diuinitus concessi leguntur Cum Pachomius vir pius in solitudine versaretur, cellam aliquando egressus est, & ad vicum satis remotum, qui dicitur Tabennise, peruenit. Cumque pro more diu in oratione ibi perseuerasset, audiuit vocem sibi dicentem: Mane hic, Pachomi, & fac monasterium: ad te enim venient multi, volentes salui fieri, quos deduces conuenienter formæ, quæ tibi à me data fuerit. Protinus ergo apparet illi Angelus, & dat ei tabulam, in qua scripta erat tota vitæ cõstitutio eorum, qui erant ad ipsum venturi. Ex qua in hodiernum vsq; diem vitam instituunt Tabennisiotæ, eundem habitum gestantes, & eandem habentes conuersationem Neque enim mores habent mutatos vestimentorum, neque mutatas regulas.

Regula monastica Pachomio ab Angelo tradita.

II. *Regula S. Francisci è cœlo venit.*

Annal. Min. rit. S.

Recentius est, quod de Francisco referunt Minoritarum Annales, quem ad suam regulam conficiendam tali visione Deus animauit. Videbantur ei tum ipse, tum socij eius fame admodum afflicti, nec aliquid habere, quo se, & illos reficeret, præter multas panis micas, quæ quoniam admodum minutæ essent, vereretur ne inter partiendum ex digitis elaberentur; quare cum de hoc sollicitus esset, vocem audiuit, qua monebatur, vt ex micis illis collectis hostiam vnam conficeret, quam cum deinde suis porrigeret, aduertit, qui eam reiicerent, aut contemnerent, eos statim turpissima lepra operiri Quæ visio nocte postera ita ei exposita est, vt micæ illæ essent consilia Euangelica; hostia vero ipsa regula, lepra deniq; malitia. Quin etiam cum deinde ad hanc regulam co scribendam in montem quendã per quadraginta dies, tanquam alter Moses, secessisset, & ad eum aliquot ex eius familia adeuntes, de nimia quã timebant, seueritate conquesti essent, ecce vox de cœlo ruit, eademq; tertio repetita est; Francisce, nihil tuum in hac regula: tota mea est, eamque totam seruari volo ad literam: Ego noui quid hominis vires ferant, quidue ego ei auxilij atque opis collaturus sim. Denique iam confecta regula, & ad Pontificem Honorium delata, cum multa quæstio iniecta esset illi paupertatis generi ita rigido, & ita nouo, B. Franciscus iterum grauissime, sanctissimeque confirmauit, ne verbum quidem vnum de suo ibi positum; sed omnia, vt erant à Christo Domino inuenta & dictata.

Bonauent. in vita S. Francisci cap. 4.

Visionis ænigmaticæ expositio.

Vox cęlesti ad S. Franciscum.

III. *Regula S. Benedicti quam sancta & discreta.*

Greg. lib. 2 Dialog. c. 3[?] & 37.

DiuusBenedictus monachorum regulam, discretione præcipuam, sermone luculentã scripsit. Cuius si quis velit subtilius mores vitamq; cognoscere potest in eadem institutione regulæ omnes magisterij illius actus inuenire, quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere quã vixit. Quo die migrauit ex hac vita ad feliciorem, duobus fratribus, vni in cella commoranti, alteri autem longius posito, reuelatio vnius atque indissimilis visionis apparuit. Viderunt namque quia strata palliis atque innumeris corusca lampadib via recto orientis tramite ab eius cella in cœlum vsque tendebatur Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cuius esset via, quam cernerent, inquisiuit. Illi autem se nescire professi sunt. Quibus ipse ait: Hæc est via, qua dilectus Domino cælum Benedictus ascendit Tunc itaque sancti viri obitum sicut præsentes discipuli viderũt; ita absentes hoc signo, quod eis prædictum fuerat, cognouerunt Hanc autem viã Bernardus nihil aliud esse ait, quam vitæ formulam ab eo institutam, quam vt ille seruans ascendisset in cœlum, sic omnes, qui eum sequerentur. Neq; enim, inquit, venire in dubium aliquatenus potest, quin omnino sacer sit modus conuersationis, & diuina magis inspiratione atq; consilio, quã humana prudentia, vel adinuentione formatus; quo nimirum tantam in vita gratiam sanctitatis, tantam post obitum gloriam felicitatis idem Benedictus obtinuit. Quod ergo Bernardus de illa, hoc

Visio de S. Benedicto

D. Bernar Hom. Ecce nos reliq. omnia.

S. Benedic laus.

Religioso cuique sua regula iter est ad cœlū.

hoc religiosus quisque de sua idem regula credere ac profiteri debet, qua ingrediens, & sine errore, vt in tanto lumine & cum magna etiam, ac perpetua voluptate, ad immarcessibilem patriæ voluptatem perueniet.

IV. *Quomodo S. Augustinus Nortberto Præmonstratensi regulam suam tradiderit.*

In Appendice vitæ S. Nortberti apud Sur. 6. die Iunii.

Scio vnum (inquit contemporaneus S. Nortberti) ex professionis nostræ fratribus, cui de regula nostra indaganti studiosius, non quidem suis meritis, sed fratrum orationibus, beatus visus est Augustinus, qui & auream regulam à latere dextro prolatam illi porrexit, seque luculento sermone ei intimauit, dicens: Quem vides, Augustinus ego sum Hipponensis Episcopus. Ecce habes regulam, quam ego conscripsi, sub qua si bene militauerint confratres tui, filii mei, astabunt securi in extremi terrore iudicii. Et quidem ista humiliter tanquam de alio prosecutus est; nos tamen ipsum fuisse, cui hoc reuelatum est, indubitanter aduertimus.

Regulam suā S. Nortberto tradit S. Augustinus.

V. *Vltio terribilis in contemnentem regulam B. Columbani.*

In vita S. Eustachii Abbatis c. 6. apud Suriū 29. Martii.

Cum Agrestius vir improbus, schismaticus, conaretur in patria Luxouiensi, in contemptum regulæ B. Columbani, propriam vesaniam propagare, & ad Burgondoforam virginem Deo sacram, duellatū magistram venisset, vt eam quoq; suis simulationibus, si posset, macularet, illas Christi virgo non fœmineo more, sed virili plane responsione confudit. Nam tu, inquit, confutator veritatis, & nouorum introductor argumentorum, ea causa huc venisti, vt veneno tuo dulcia mella misceres, & vitalia alimenta lethali amaritudine commutares? Illis tu detrahis, quorum ego virtutes experta cognoui, quorum doctrinam salubrem recepi, ex quorum eruditione multos cœlestia regna penetrasse comperi? Meminisse te velim illius Isaiæ: Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum. Accelera, & prorsus ab hac vesania recede. Confutatus ille his famulæ Christi responsis ad suos rediit. Sed mox adfuit vltio diuina. Cum enim ad hoc iam omnes aspirarent, vt contemptu pristinorum documentorum subscriberent, primum lupi rabie exagitati, duos ex huius assertionis fautoribus, per intempestam noctem intra septa irrumpentes, morsibus laniarunt, atq; ipsos quoque rabie comprehensos miseræ morti tradiderunt. Alium quendam Plereum, qui ad hunc discordiæ fomitem vehementer aspirabat, dæmoniacus furor peruasit, atque ignobiliter neci dedit: Nā propria manu ipse se laqueo suspendit. Sed cum hæc vltio necdum corrigeret delinquentes, protinus maior secuta est. Nam subito fulgur lapsum è cœlo magno fragore percutit locum, Ecclesiam peruagatur, tegumenta subuertit, plebem vrit & exanimat, vt præsens correctio monstraret ignauæ persuasioni non esse assentiendum.

Calumniarum in religiosos refutatio.

Isai. 5. v. 20

Vltio terribilis per lupos, &c.

VI. *Regulæ etiam paruæ non negligendæ.*

Ex lit. ann. Societ. ann. 1587. Coll. Angelopolit.

Angelopoli in Prouincia Mexicana ann. Domini 1587. ducendus erat quidam ad supplicium. Vocauit vnum è nostris: Iam dicam, inquit, quiddam, Pater, quod si sciatur, spero fore, vt qui multis obfui in vita, prodesse alicui possim saltem post mortem. Fui, miser, aliquot menses in vestra Societate; & cum meam accommodabam ad Superiorum voluntatē, me totum illis aperiens, felix fui: Sed Adam non diu fuit in paradiso: deteriorum cōsuetudo, & mea me, non dicam fortuna, sed peruersitas deiecit è mentis tranquillitate, qua fruebar: vtebar nempe vnius familiaritate, qui cum contemptim dictitaret, vnam aut alteram legem posse violari salua conscientia, è paruis neglectis, paulatim delapsus ad robustiorem nequitiam, me perdidi: simul enim expulsus è vestro lectissimo numero, cum veste non iam pudorem, quem iam pridem amiseram, sed, vt est mihi visum, Iesum Christum exui: & huc me mea perduxerunt flagitia. Hæc ego tibi: tu, quæso, narra aliis: vsu enim compertum est, ex prioribus aliorum delictis nasci exempla in posterum profutura.

Familiaritas cum deterioribus periculosa.

VII. *Non licere religiosis extra consueta tempora sine facultate Superioris, & nisi necessitas vrgeat, bibere.*

Ferd. Castell. p. 1. histor. lib. 2.

Placere Deo hanc facultatis petitionem; displicere vero violationē regulæ, planum fit ex eo, quod accidit diuino permissu cuidam Conuerso Prædicatorii Ordinis, quem dæmon arripuit. Hic à S. Dominico coniuratus, cur eum inuasisset, aperuit, extra cœnobium in vrbe vinum sine Prælatorum facultate, & sine benedictione bibisse.

TIT. LXXVIII. De mortificatione ac sui ipsius contemptu.

EXEMP. I. *Ab iis parentum viciniam haud timendam esse, qui Apollo mortificationem æmulari conantur.*

Io. Cassian. Coll. 24. de mortificat. c. 9.

CVm ad senem Abbatem Apollo germanus suus intempesta nocte venisset, implorās, vt de monasterio suo paulisper egressus, ad euellendum bouem, quem cœno palustri eminus inhærere flebiliter querebatur, ei esset auxilio, quia eum solus nequaquam posset eruere; Abbas Apollo pertinaciter obsecranti; Cur ait, iuniorē fratrem nostrum quem præteriens propiorem, quam me, habueras, non rogasti? Cumque ille eum mortem olim sepulti fratris oblitum, & ex nimia continentiæ ac solitudinis iugitate velut impotem mentis existimans respondisset; Quemadmodum poteram de sepulcro eum, qui ante annos quindecim obiit, inuocare? Abbas Apollo: Ignoras ergo, ait, me quoque ante annos viginti huic mundo fuisse defunctum, nullaque iam posse de huius cellæ sepulcro, quæ ad præsentis vitæ pertinent statum, tibi conferre solatia? Quem in tantū Christus ab intentione mortificationis arre-

Verus religiosus mūdo est mortuus.

Matth. 8.

præ, vel modicum ad extrahendum bouem tuum non patitur relaxari, vt ne breuissimi quidem momenti inducias pro patris indulserit sepultura, quæ multo vtiq; celerius, honestius, & religiosius fuerat exhibenda. Rimamini itaque nunc arcana pectoris vestri, prudenterq; conijcite, an talē etiam vos iuxta parentes vestros districtionem mentis iugiter retentare possitis. Cumq; vos in hanc animi mortificationem eidem consimiles senseritis, tum demum scitote parentum fratrumq; viciniam vobis quoq; similiter noxiam non futuram, vt scilicet ei, quam in proximo constitutis, velut mortuos vos esse credatis, ita vt nec illos vestris foueri solatiis, nec vos illorum sinatis obsequiis relaxari.

II. *Acceptas à parentibus literas antequam legisset, eas incendit monachus.*

Idem lib. 5. de Spiritu Gastrima. c. 32.

Non minorem hic sese habere ostendit mortificationis affectum: Cū enim ei post annos quindecim patris ac matris, amicorumq; multorū de prouincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum literarum, diuque apud semetipsum voluens: Quantarum, inquit, cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel ad tristitias infructuosas impellent? Quot diebus eorum recordatione qui scripserint, intentionem pectoris mei à proposita contemplatione reuocabunt? Post quantum temporis dirigenda est hæc mentis concepta confusio, quantoque labore rursus iste tranquillitatis reparandus est status, si semel animus literarum permotus affectu, eorumq; recensendo sermones ac vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuisere, ipsisque cohabitare, & animo, ac mente cœperit interesse? quos profecto corporaliter deseruisse nil proderit, si corde eos incipiat intueri, ac memoriam, quam seculo huic renuncians quisq; velut mortuus abdicauit, reuiuiscens eādem rursus admiserit. Hæc voluens in corde suo, non solum nullam resoluere epistolam definiuit, sed ne ipsum quidem fasciculū resignare: ne scilicet eorum qui scripserant vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidi comburēdum: Ite, inquiens, cogitationes patriæ, pariter concremamini, ne me vlterius ad illa, quæ fugi, reuocare tentetis.

Cogitationes de patria & parētibus animi tranquillitatem religiosis suffurantur.

Cordis custodia.

III. *Adolphus olim Holsatiæ Comes, deinde Minorita, propriæ confusionis amans.*

Albertus Crantz. lib. 8. Saxon. c. 7

Is monasterium sui ordinis, ipse manibus multa molitus in oppido Kyl, vbi nunc requiescit, curauit erigere, eleemosynas suorum quondam subditorū humiliter poscens & accipiens. Cumq; multum sollicite laboraret in erectione dicti monasterii in oppido Kyl, ibat ostiatim, lac in hydriam mendicans, vt haberent operarii & fratres, quo inter laborandū per æstum reficerentur. Media iam platea vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans lacte plenam, & cum obuios habuisset filios sublimes in equis, Comitum more secularium, passus est humanitus aliquid, vt rubore cœperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cum adhuc in conspectu essent filii, hydriam leuatam super caput euertit, sese totum à vertice lacte perfundens, dixitque: Infelix erubuisti Christi pauperiem, baiulare lac in manibus, nunc vel in capite ostende quid portaueris. Quis non iure miretur tantam humilitatē, patientiam, fortitudinem? Ita Crantzius.

Victoria sui in confusione sustinenda.

IV. *Mortificatio erga parentes.*

Ex lit. ann. Societ. Prouinc. Mediolan. an. 1585.

Nouitii Societ. Iesu sub paupere habitu peregrinantur, & mendicant.

Hoc vero recentius est, quod in Aronensi domo contigit anno 1585. vbi qui se probant, ad omnem officii ac disciplinæ laudem continenter sese exercent; nec quicquā prius imbuuntur, quam præ Christo patriam, parentes, genus, & seipsos vilia habere. Ex his quidam cum in eo itinere, quod Mediolani tritum est suos offendisset parentes, qui eius reuisendi causa domo discesserant; nihil inopinato eorū commotus aspectu, propius accessit, & quo erat pauperis peregrinantis ornatu, stipem rogauit. Ea re perculsi parentes, miserari primo filii conditionem, deinde inuitare domum, quæ non procul aberat, & pro patria maternaq; necessitudine, etiam cogere, sed frustra: non enim modo ad cœnam, sed ne ad sedandam quidem sitim de via fessum perducere potuerunt, veteres carnis deridentem blanditias, qui suauitates spiritus gustare iam cœperat.

V. *Admirandum mortificationis exemplum.*

Theodor. in hist. SS. Patrum c. 24.

De Polychronio scribit Theodoretus Episcopus Cypri in hunc modum: Mortificabat se aspero cilicio, vilique & nullius pretii habitu, sicque inopem vitam agebat, vt nec necessarium quidem semper haberet nutrimētum, ac totam noctem vigil in precibus stans consumebat. Ad augendam autem mortificationem habebat in cella truncum ex quercu (quem fatetur Theodoretus vix se tollere potuisse) hunc noctu diuq; imponebat humeris, & sic in oratione perstabat. Paupertatem tanto studio coluit, vt existimaret quouis regno magis expetendam. His aliisq; id genus exercitiis in extremam vsque ætatem vsurpatis, ad tantam Dei notitiam, continuamque rerum diuinarum memoriam peruenit, vt mentem à contemplatione diuellere non posset; quare & cum his, qui ad ipsum subinde ventitabant, paucis differens nō poterat in animum inducere, vt cogitationem à cœlis deduceret.

Paupertatis æstimatio.

VI. *Optima ratio tranquillandi mentem.*

Dorotheus Archimandrita.

Tentationes Superioribus patefaciendæ.

Refert B. Dorotheus, se initio susceptæ religiosæ vitæ mortificasse suam voluntatem, parendo alienæ superiorum, & honorū cupiditatem, patefaciendo iisdem tentationes, & cordis sui cogitationes, eoq; exercitio consecutum tantam animi pacem & tranquillitatem, vt nec vllū religiosæ vitæ opus, nec vlla calamitas deinceps molestiam aliquam aut perturbationem ipsi attulerit. Et quia illis initiis nondum

erat

erat rerum diuinarum tam intelligens, ac postea; dubitare cœpit, securamne & rectam viam teneret in cœlum, eo quod per tribulationes multas, quas ipse nō experiebatur, aditus pateret ad cœlum. Cum vero nec dubitatio illa consuetam ei pacem adimeret, scripto proposuit eam suo cuidam Patri spirituali, magna sanctitate conspicuo; qui ei respondit: Metum omnem deponeret, tranquillitatem illam natam esse ex mortificandi studio, quod coluisset, voluntatem & iudicium subiiciendo iudicio & voluntati superiorum, & in manus Dei, maiorumque suorum omnia tradendo. Felices itaque & beati sunt, qui à Deo impetrarunt voluntatem, viresque se remortificandi, diligensque studium adhibent in refrænandis prauis animi perturbationibus: illi enim in hac terra incipiunt gustum capere illius serenissimæ pacis, quæ erit in cœlo.

[...]ia ad pa[...]em animi [...] tranquil[...]tatem.

VII. *Spiritus mortificationis præfertur spiritui orationis.*

Illud etiam minime prætereundū videtur, quod quamuis Ignatius Societatis institutor, tam excellenti esset orationis spiritu ornatus, pluris tamen interdum facere videbatur spiritum mortificationis, quam spiritum orationis, etsi ita connexi ii spiritus, iugatique inter se sunt, vt seiungi, distrahique difficulter possint. Ex quo, cum religiosum quendā virum vt laudaret quidam ex nostris Patribus, Ignatio diceret, Vir est multæ orationis: Ignatius voce commutata, Vir est (inquit) multæ mortificationis. Eam porro mortificationem intelligebat, non modo quæ in corporis afflictatione posita est, sed multo etiam magis, quæ in propriæ voluntatis, ac iudicii expugnatione consistit. Quocirca, in hominibus potissimum honoratis, atque splendidis, sui cōtemptum, omnisque fastus, existimationis, atque excellentiæ conculcationem, ac victoriam, corporis macerationi longe anteferebat: quod videlicet sit difficilius spiritum comprimere, quam carnem affligere. Quanquam rebellis caro sæpe affligenda est, vt spiritus comprimatur.

[P]et. Ribad. [...] eius vita, [...]5. c. 1. Maf[...]ius li. 3. c. 2.

[M]ortifica[...]o duplex: [s]piritus & [c]orporis. [D]ifficilior [sp]iritus quā [ca]rnis mor[tif]icatio.

VIII. *Mortificationem B. Catharinæ Bononiensis.*

B. Catharina Bononiensis, vt se mortificaret in contemptu sui, & ab omnibus vilipenderetur, non solum corā Confessario, sed etiam publice sua peccata confitebatur, & manu sua conscripta relinquebat. Diu in oratione brachiis in formam crucis protensis persistebat. Aliarum Religiosarum virtutes omnes imitabatur, & licet plus omnibus se in iis exerceret, tamen omnium vilissimā se reputabat. Voluntatem suam frangebat obsequendo summa promptitudine in omnibus. Lætabatur iniuriis, optabatq; aspere & dure se à sua superiore tractari, & grauiora quæque sibi imponi. Experta enim vtilitates, quæ inde manabant, dicebat: Omnem quidem obedientiam in rebus licitis esse bonam & fructuosam; sed optimam saluberrimamq; esse, quando aliquid arduum moroso vultu à superiore imperatur. Hoc genere mortificationis tantam voluntatis rectitudinem consecuta est, & tantum amoris diuini robur, vt ad obtemperandum diuinæ voluntati parata esset non solum omnes mundi, sed etiam ipsius inferni cruciatus perferre, si fieri posset. Atque vt desiderabat, sic etiam à Deo toto pectore efflagitabat, si inde maior Deo gloria, suæque animæ profectus resultaret, etiam horribiliores pœnas sustinere, non quoad culpam quam maxime oderat & horrebat, sed quoad acerbitatem cruciatus.

[In] vita eius.

[Pr]opriorū [p]eccatorū [m]anifesta[ti]o.

[O]ptima & [sa]luberrima [o]bedientia.

IX. *B. Ignatius quomodo sese exercuit in spiritu mortificationis.*

B. P. noster Ignatius hanc mortificationis exercendæ rationem non neglexit. Nam in patriam è Gallia profectus anno 1535. ad exequenda negotia, in domum paternam diuertere noluit; & spectantibus, atque ægerrime propinquis omnibus ferentib. ostiatim petiuit stipem, vt se in publica hospitali domo quotidie sustentaret, rudimenta prima fidei Christianæ paruulos docebat; denique in concione quædam errata suæ adolescentiæ, atque inprimis quoddam paucorum pomorum furtum, palam est confessus. Has mortificationes cum lacrymis se facere profitebatur, vt vitæ solutioris lubricæ ætatis damna spiritualia ciuibus illata compensaret. Si quid ad animarum salutem pertineret, idem se paratissimum dicebat, incedere nudis pedibus, cornibusque onustum per plateas; & nullum recusare habitum; aut ridiculum, aut probrosum vestimenti genus Reipsa comprobauit, cum se occasio tulit, quod promittebat. Nam Parisiis, vt ab amore meretricio reuocaret adolescentem, nudus in stagnum collo tenus perfrigida tempestate se immersit, propter viam, qua ille transiturus erat; & voce horribili ex eo loco intonans, flexit animam insani iuuenis ad saniorem mentem.

Pet. Ribad. li. 2. vita eius, c. 5. & Pet. Maff. lib. 2. c. 1.

Idem lib. 5. cap. 1. & Maf. 3. c. 4.

X. *Nobilis mortificatio sui in Xauerio.*

Franciscus Xauerius ægrum nactus, inquit auctor vitæ, venerea lue ac tabe confectum, hoc impensius ei ministrare institit, quo magis ab illo abhorrebat animus natura vsq; delicatus. Miras itaque ibi pugnas edidit, nobilesq; de se tulit victorias. Coercebat ratio contumaciam naturæ, & pestis illius horrorem virtus diuina superabat. Vrgebat tamen interdum vlcerum fœditas, grauitasque odoris adeo, vt nauseans, vti assolet, animus vlcerosum hominem auersaretur. Non fefellit siue dæmonis, siue naturæ dolus solertiam Xauerii. Igitur posteaquam paulatim refrigescere sensit charitatem, sibimet infensus, suamque animi mollitiem increpitans, meritas de se expetere pœnas, atque illud delicati animi fastidium penitus exuere statuit. Nec mora. Obfirmat Christi charitate pectus, & S. Catharinæ Senensis exemplo, manantem ex vlceribus saniem semel atque iterum vnicus sui victor exsurgit: Eximia virtus diuinitus eximio donata est præmio.

In eius vita.

Xauerius exsugit vlcerum saniem.

XI. *De mortificatione Ludouicæ Taurellæ facta in pœnam & satisfactionem delictorum.*

Paul. Morig. in vita Lud. Taurellæ.

Mortificationis & humilitatis exercitia.

Ludouica Taurella Vastallæ domina, matrona nobilissima Mediolanensis, ac religiosissima, vt in eius vita traditur, dicebat sese quibusdam publicis mortificationibus confundere, quod in iuuentute choreis, iocis, & aliis muliebribus vanitatibus fuisset delectata. Mortificationes autem tales fuerunt: In veste vilissima, capillo in formam crucis attonso, per vrbem incedere ad puerorum plebisque ludibrium, ad Gubernatoris aulam accedere habitu eodem, vt aulicis esset irrisui; ferrea catena collo iniecta, solutis crinibus, prælatis manu cineribus, psalmum 50. pronunciantem ab ædib. ad ecclesiam trahi: nentem, aut aliquid simile abiectæ operæ molientem, excipere domi summos dignitate viros, ad inuisendam, salutandamque aduentantes.

TIT. LXXIX. De disciplina religiosi tam in se, quam in alios.

EXEMP. I. *Quomodo Christus visus sit adstare S. Hugoni Abbati Fratrum negligentias corrigenti.*

Hugo in S. Hugonis Abb. Clun. actis, apud Bar. to. 11. an. 1055. 21.

Christus approbat disciplinam monasticam.

Hildebrandus Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, Apostolicæ Sedis Pontifex mox futurus, Galliarum legatione suscepta, Cluniacum venerat. Hic quadam die sedens in Capitulo cum B. Hugone Fratrum negligentias pietatis gladio corrigente, aspexit Dominum Iesum præsentem, prædictoque Patri assidentē, eiq; de singulis quid agere deberet, suggerentem. Itaq; Hildebrandus sancti viri merita prædicans, in famulo Dominum collaudabat.

II. *Ad corrigendum alios aculeo opus esse.*

Th. Cantip. 2. Ap. c. 171.

Sicut apes, quæ aculeum perdunt, mella de cætero facere non possunt, sic sæpius fit vt qui subditum non corripit, dum errantem videt aut intelligit, vt iusta Dei vindicta à melle virtutis cadat. De qua re hoc scribit exemplum Thomas Brabantinus: Vidimus, inquit, in monasterio quodā monachum naturali ingenio & scientia præditum, virtute castitatis, & omni morū honestate præclarum. In quo solus ille defectus erat, quod nullam cōtra peccata rigiditatem habebat. Quem defectū in eo corrigendum sperantes monachi, eum in Abbatē vnanimiter elegerunt. At ille factus Abbas, vt ante, in pusillanimitate, & ignauia perstitit: & ex hoc ordo monasticus notam satis grauem dissolutionis incurrit. Quod superiores eius, ordinarii nimirū graue ducentes, illum ab officio remouerunt. Quod ille supra modum grauiter ferens, ad tantam paulatim impatientiā venit, vt manus iniquitati totaliter daret, & se impudentissime nequissimis in dilapidationem ecclesiæ sociaret. Nec istud tempus distentius intercessit, cum ecce positus in agonia, importunos exactores sibi instare videt, seq; oportere rationem reddere, non solum de suis excessibus, verum & de illorum, quos quandoque corrigere debuit, & non correxit. Exactores itaq; cum declinare vellet, nec posset, clamans inter angustias exspirauit. O quam horrendum est illius horā exitus expectare, & non cum lacrymis debitis, & dignis pœnitentiæ fructibus eum præuenire.

Abbatis aculeo carentis depositio.

Abbatis ignaui mors horrenda.

III. *In rigore vitanda austeritas nimia.*

Ex Blasio Melanesio eiusdem Ord. generali in vita eius apud Sur. 12. Iulii.

Ioannes Gualbertus monasterii Vallis vmbrosæ Abbas, cum nimia austeritate ad ardua quæq, tenderet, neq; vulgarem virtutis tramitem ingrederetur, & infirmorum mores pari rigore astringere vellet, diuina dispensatione euenisse credunt, vt fracto stomacho, perpetuo languori ad supremum vsque vitæ diem obnoxius fieret, vt ex sua infirmitate aliorum quoq; vires metiri disceret: Cum enim initio pauci admodum nimium illum vitæ rigorem imitari possent, eo modo correptus, ita institutum suum erga omnes moderatus est, vt nemo illo humanior, nemo benignior videretur.

Morbi vtilitas.

IV. *Clementia in regendo laudabilis.*

Pet. Ribad. li. 5. de vita eius, ca. 6. & 10.

Ignatium Loiolam primū Societatis IESV parentem tantæ in suos clementiæ fuisse scribit auctor vitæ eius, vt constet illum per triginta, & eo amplius annos, ne fatuum quidem aut stupidum appellasse quenquam, alioue contumelioso verbo affecisse. Quod in obiurgationib. sæpe obseruauimus, vt sermonis grauitate adiuncta, acerbitas tamē omnis abesset; neq; verbo morderet quenquam, sed rerū seuera explicatione compūgeret. Neque enim quenquam, cum asperius etiam obiurgaret, vocabat aut non obedientem, aut superbū, aut inertem & pigrū, sed quid cuiq; inesset vitii, re explanatione ostendebat. Sanandis morbis, qui iidē omnino videbantur, diuersas, interdū etiam aduersas & contrarias adhibebat medicinas: namalium blāde curabat, ac suauiter, dure alium, & seuere: exitus tamen ostendebat, semper eam curationem fuisse adhibitam, quæ optima cuique esset, & accommodatissima.

Correptio bona caret conuitiis.

V. *Admiranda quorundā austeritas inter precationes.*

Pet. Dam. in vita S. Dominici Loricati.

Precationes erectis aut extensis brachiis.

Extensio manuum in formam crucis inter precandum discipulis Petri Damiani admodum vsitata erat. Habemus, inquit, quendā iuuenculum fratrem, qui confessus est, è capite vsq; ad finem psalterii eleuata se brachia tenere dū psallit, ita vt laquear tabulatum cellulæ manib. sæpe contingat: hac tamē discretione seruata, vt per quinquagenos psalmos ad momentum brachia extenta deponat, & protinus erigat. Habemus & alterum prouectioris ætatis, incuruum videlicet senem, & vt secrete tibi fateatur, hic Dominicus est. Is itaque quandam scriptiunculam reperit, vbi dicebatur, quod si quis duodecim illic notatos psalmos vicies quater eiectis in modum crucis manibus caneret, pro vno posset anno pœnitentiam regulariter compensare. Protinus ille exercitium id, quod dicebatur, arripuit, & duodecim illos psalmos extensis brachiis, sicut dictum est, vicies pater sub nullo prorsus interuallo, sed vno ductu quotidie decantabat.

VI. S. Do-

VI. *S. Dominici rigor & austeritas vitæ.*

Quod ad catenam ferream attinet S. Dominicus ordinis Prædicatorum parens ac fundator eam semper, vt ait Theodoricus in eius vita, ad lumbos habebat. Non autem sat habuit vir Dei, perpetuis vigiliis carnem macerasse suam; sed etiam, quamuis innocentem & virgineam, multis verberibus, & castigationibus attriuit: singulis enim noctibus ter catena ferrea se flagellauit; primo pro seipso, tum propter peccatores in mundo degentes, tertio pro animabus pœnas in purgatorio luentibus.

[Theod. in vita S. Dominici.] *[Corporis di]verberatio [v]oluntaria. [A]nimæ pur[g]atorii pæn[is] viuen[ti]um volun[ta]tiis adiu[u]antur.*

VII. *Qua ratione dæmon conatus sit B. Franciscum à flagellatione deterrere.*

Non est hoc loco silendus S. Franciscus Assisias, qui, vt de illo testatur D. Bonauentura, rigidus in disciplina super custodiam suam stabat, curam permaximam gerens de vtriusq; hominis puritate seruanda. Cum apud eremum de Sarthiano nocte quadam orationi vacaret in cellula, vocauit eum hostis antiquus tertio, dicens: Francisce, Francisce, Francisce. Cui, cum quid quæreret, respondisset, fallaciter ille subiungit: Nullus est in mundo peccator, cui, si cōuersus fuerit, non indulgeat Deus; sed quicunque semetipsum pœnitentia dura necauerit, misericordiam non inueniet in æternum. Statim vir Dei per reuelationem cognouit hostis fallaciam, quomodo nisus fuerit eum ad tepida reuocare. Nam hoc sequens indicauit euentus: continuo enim post hoc ad insufflationem illius, cuius halitus prunas ardere facit, grauis ipsum carnis tentatio apprehendit, quā vt præsensit castitatis amator, deposita veste, chorda cœpit se verberare fortissime: Eia, inquiens, frater asine, sic te decet manere, sic subire flagellum: tunica religioni deseruit, sanctitatis signaculum præfert; furari eam libidinoso non licet, si quo vis pergere, perge: &c.

[D. Bonau. in vita S. Franc. c. 5.] *[D]isciplina[m] dæ[m]on inuid[e]s.* *[T]entatio[ne]m carnis [a]gro pro[pe]llit B. [Fr]anciscus.*

VIII. *Parcitas vitæ B. Philippi Nerei.*

Supradictis sanctimonia præstantibus viris adiiciamus B. Patrem Philippum Nereium Congregationis Oratorii fundatorem, qui, vt in vita eius scribitur, vitam complures annos eremiticam propemodum duxit, lachrymis se magis, quam pane reficiens, singulis diebus se flagellis quam acerrime cædens: super nudam humum cubans, simplicem panem cum pauculis nonnunquam oliuis, seu pomis ad cibum, & simplicem aquam ad potum adhibens.

[E]x auctore [vi]tæ eius la[t.] Gretser, [li]b. de disci[pli]nis. *[Pa]rsimonia cu[m]tio B. Phi[li]ppi Nerei.*

IX. *Flagellatio B. P. Francisci Xauerii, & flagellum quo vsus est, aliis salutare.*

Idem flagellationis supplicium B. Patri nostro Francisco Xauerio frequens fuit; & flagellum, quo vsus est, etiam aliis salutare: de quo hoc in vita eius: Certis auctoribus compertum est, flagella ex funiculis, quibus Franciscus se diuerberare solitus erat, à Neophyto quodam pie admodum asseruata, atque horum beneficio sanitatem redditam nonnullis, aliaque multa sane admirabilia patrata. Etiam adolescens, ad edomandam lasciuientem ætatem, nudos artus funiculis sæpe, ac diu constrictos habuit cum acri sensu doloris: & in omni vita, tum frequentibus ieiuniis, tum crebris verberationibus corpus afflictauit suum.

[H]ora Tur[se]l. li. 4. vi[tæ] c. 6. & 9. *[M]iracula [pe]r disciplinam Fr. Xa[u]erii.*

X. *Francisci Borgiæ adhuc Ducis vitæ rigor.*

De P. Francisco Borgia tertio Societatis nostræ Præposito Generali; antequam etiam in religionem nomen daret, hæc in eius vita leguntur: Par austeritas in vigiliis, & sui contemptu, atq; victoria. Quin flagellis humeros lumbosq; disciderat, vt putrescere viderentur; quæ res religionem illi iniecit. Fidere tamen se aiebat, beneq; sperare, fore, vt Deus sui misertus ignosceret, si quando modum excessisset; quod pio id studio factum esset, meminissetq; idem aliis prius vsu venisse.

Lib. 2. c. 10. vita eius, & li. 4. c. 5. *Ciliciorū & flagellorum vsus.*

XI. *De infelici exitu monachi disciplinam contemnentis.*

Anno Christi Domini 974. B. Ælfegus Wintoniensis in Anglia Episcopus, dum sacros ordines celebrasset, tres monachos ad ordinem promouit presbyteratus. Completis itaque ordinibus, Præsul sanctæ recordationis astantibus dixit: Hodie tribus monachis manus imposui, quorum duo Pontificalis ordinis gratiam obtinebunt; vnus in ciuitate Wigorniæ, ac deinde in Cantia: alter meam sedem quādoque implebit. Tertius vero voluptatum petulantia accensus, exitum miserabilem sortietur. Quam vtique sancti Præsulis prophetiam, vt prędixerat, rerum exitus comprobauit.

Bar. to. 3. an. 947. *Prædictio futurorum.*

TIT. XXX. De silentio monastico.

EXEMP. I. *Pambus Abbas quadraginta & nouem annis vix implere potuit versiculum primum psal. 38. de lingua moderanda.*

PAmbas Abbas cum sine literis esset, accessit ad quendam vt doceretur psalmum: Qui cum audiuisset primum versum psalmi tricesimioctaui, Dixi, custodiam vias meas, vt nō delinquam in lingua mea; secundum versum non passus est audire, dicens: Si potuero opere hoc implere, hic versus tantummodo mihi sufficiet. Cumq; doctor, qui ei tradiderat versum, culparet, cur per sex menses ad se minime venisset, respondit: Quia versum illum adhuc opere non impleui. Postea vero cum multos superuixisset annos, à quodam noto rogatus, an didicisset versum; Quadraginta & nouem, inquit, annis vix eum implere valui.

Trip. lib. 8. c. 1. Pet. de Nat. lib. 6. c. 38. ps. 38. *Res difficilis linguæ custodia & moderatio.*

II. *Idem silentio magis quam sermone censuit posse proximum ædificari.*

Idem postmodum seruandi silentii adeo studiosus fuit, vt cum Theophilus Episcopus eum adiisset, vt spiritualis vitæ documentum audiret, vir sanctus con-

Pet. de Nat. l. 6. Catal. SS. cap. 38.

conſetum ſilentium retinens, nihil dixerit. Monachis autem eum incuſantibus, quod nullum ædificationis verbum Epiſcopo dixiſſet, reſpondit: Si mea taciturnitate non ædificatur, nec meo ſermone ædificari poteſt.

III. *S. Arſenius frequentius ſecum loquebatur illud locutum fuiſſe ſæpe pœnituit, tacuiſſe nunquam.*

Simeon Metaph. in vita eius ap. Sur. 19. Iul.

S. Arſenius, quondam filiorum Theodoſii Cæſaris inſtitutor cum in eremum ſeceſſiſſet, fratri cupide eum inuiſenti, poſt ſalutationem peractam, nihil locutus eſt, cum tamen diu ſermonem exhortatorium vna cum ſocio ab eo expectaſſet. Sæpe ſecum ipſe loquebatur in hunc modum: Arſeni, cur egreſſus es? hoc eſt, quis tibi ſcopus fuit, vt mundo renũtiares? Illud vero frequentius; Locutum fuiſſe ſæpe pœnituit, tacuiſſe nunquam.

IV. *De Godefrido Cluniacenſi monacho ſilentii obſeruantiſſimo.*

Ex Io. Cluniacen. Abb Bar. to. 10. an. 936.

Circa annum Domini nongenteſimum trigeſimum ſextum, quid cuidam Fratri, qui cum Odone Abbate Cluniacenſi Romam profectus erat, acciderit, annotare libet, non tam vt veſtræ induſtriæ innoteſcat, quam ne in obliuionem abeat, ſi non ſit literis commendatum. Permanente igitur Abbate intra Vrbem orationis cauſa, viſum omnibus fuit, vt frater noſter Godefridus in agrum mitteretur equorum paſtoribus inuigilaturus. Eadem nocte ſomno oppreſſis paſtoribus, & Godofrido in precibus vigilante, fur adfuit, raptumq; conſcendit equum, & fugam iniit. Videbat id quidẽ Godefridus, ſed equum perdere maluit, quam frangere ſilentium ex regula conſtitutum: quod ſi rupiſſet, fur ille mox relicto equo, in pedes, nempe in fugam, ſe conieciſſet. Attamen vnum è paſtoribus excitans, id quod fiebat, ſignis ei indicabat. Nocte exacta, mane vident furem non procul remotum cum equo conſiſtere; itaque comprehenſum illum iniectis vinculis ad Patrem Odonem remittunt. Is vero mox quinque ſolidos argenteos ei dari iubet, dicens: Fas non eſt abſque iuſta mercede dimittere, qui tota nocte magnos eſſet perpeſſus labores.

Silentium quanti faciendum.

Iocus vrbanus in furem.

V. *Silentium in rebus diuinis non eſſe interrumpẽdum.*

Ex Athan. Lud. Gran. conc. 2. infr. 8. Epiph. p. 2.

D. Athanaſius de B. Antonio Ægyptio Abbate memorat, quod cum illi in deſerto agenti, ſemel aut bis anno miniſter quidam panem, quo ſolo veſcebatur, afferret, ne ſimplici quidem verbo vltro citroque dato, quietem ſuam vir ſanctus interrumpere volebat; ne hac occaſione internum illud animæ ſuæ ſilentium & ſabbatum violaret.

VI. *B. Franciſci ſilentium inter preces.*

D. Bonau. in vita eius.

D. etiam Franciſcus primus Fratrum Minorum parens, in ſolitudine montis Aluerniæ cum Deo vitam agens, ſocium admonebat, vt cum media nocte ad illum pergeret nocturnos cum eo hymnos recitaturus, nullum verbum proferret; ſed ſtatim verſiculum inchoaret: *Domine labia mea aperies.* Quod ſi ſequentem verſiculi partem non redderet, abiret protinus.

VII. *Paulus cognomento Simplex inſulſam interrogatiunculam ſilentio diluere iuſſus, per triennium non loquitur.*

In Vit. Pat. part. 1.

Cum aliquando veniſſent ad B. Antonium eremitam fratres, magni quidam & perfecti viri, accidit etiam Paulum Simplicem adeſſe. Cum ſermo inter eos de profundis rebus & myſticis haberetur, & de Prophetis & Saluatore plurima tractarẽtur, Paulus ex ſimplicitate animi interrogat: Num Chriſtus prius fuerit, an Prophetæ. Beatus vero Antonius cum pro eo quod tam abſurde interrogaret, quaſi erubuiſſet, blando motu, vt erga ſimpliciores ſolebat, ſilere atq; abire eum iubet. Ille autem, tanquam præceptum Dei ſeruare inſtituerat, abſcedens ad cellulam, ſuaui tãquam mandato accepto, ſilentium gerere inſtituit. Quod cum comperiſſet Antonius, mirari admodum cœpit, vnde hæc illi obſiſtentia placuiſſet, quam à ſe ſciebat non eſſe ei iniunctam. Cumque iuſſiſſet eum loqui, & cur ſiluerit, interrogaret, dicit ei Paulus: Tu, Pater, dixiſti mihi, vt irẽ & ſilerem. Obſtupefactus Antonius, ita ab eo ſermonem, quem ille negligenter protulerat, obſeruatum: Omnes, inquit, nos ille condemnat. Cum enim nos de cœlo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab iſto qualiſcunque ſit ſermo, qui ex ore noſtro ceciderit, obſeruatur.

Interrogatio ſimplicitatis.

Silentium trienne Pauli in pœnã delicti.

VIII. *S. Romualdus ſeptennium totum ſilentium ſeruauit.*

Ex Petro Damiano, Sur. 19. Iunii.

S. Romualdus anachoreta, Camaldulenſium monachorum Pater, teſte Perro Damiano Cardinali ſeptem aunos continuos ab omni hominum conſuetudine anguſto in monte Syriæ ſecluſus, in ſumma auſteritate vixit, prorſus vt Pythagorico quodam ſilentio ſibi indicto, mente ac cogitatione aſſidua in cœlis degeret, & quaſi mortalitatis ergaſtulo plane ſolutus omnes corporis neceſſitates deſpiceret; vnde ſpiritualem pſalmorum intelligentiam promeruit.

Silentii ſeptennis fructus.

IX. *De virtute ſilentii in incendio monaſterii Affligenienſis demonſtrata.*

Th. Cantip. S. Th. æqualis, li. 2. de Apib. c. 13. §. 4.

Quantæ autem virtutis ſilẽtium ſit, hoc exemplo manifeſtiſſimo demonſtrabo. Haffligenium monaſterium ordinis S. Benedicti in Brabantia, religione probatiſſimum eſt, & in charitate pręcipuum. In hoc cœnobio monachus erat ita ſilentio deditus, quod infra ſedecim annos ab ore eius, nec vna verbi ſyllaba per tantum temporis audiretur. Contigit autem, ſicut à monachis ibidem audiuimus, vt in clauſtro grauiſſimum ignis incendium graſſaretur. Tunc idem monachus, videns humanum auxilium non valere, mox ſe contulit ad diuinum, oransque paululum in ſilentio, linguam diu mutam in hæc verba laxauit: Stes ignis hac hora; flamma penitus cõquieſcas. Mira res! vim virtutis ſuæ oblitus eſt ignis, ſtetitque

Radulphus tacens dictus eſt.

Silentii 16 an. virtus.

Ignis obedit ſilentiario.

al. impr. enitus.

tinque in verbo viri sancti, & flamma* protinus est extincta.

X. *Mirabilis silentii disciplina.*

llius silen- i effectus.

In illo Tabennensi monasterio, quod in eremo Scythico positum erat, Amos Abbas mille quingentis monachis præfuisse dicitur. Et cum tot essent, horis quibus silentium indictum erat, sæpenumero aduenæ locum illum adeuntes, neminem ibi adesse putauerunt, donec interius ingressi, illos vel orantes, vel aliud in cellulis suis agentes cernerent. Sancti periculum oris notant, hinc tantam semper silentii freno curam eius habebant. Ideo recte Apostolus: Si quis putat se religiosum esse, nō refrenans linguam suam, huius vana est religio.

ac.1.

XI. *Qua ratione Iuniperus S. Francisci discipulus silentium didicerit.*

Iulius Mazaren. Psal. 50.

niperi silntium.

Iuniperus S. Francisci discipulus silentii virtutem paulatim adipiscebatur sancta fraude seipse eludens, & abstinens à colloquiis, die vno in honorem Patris, alio in honorem Filii, alio Spiritus sancti; alio item B. Mariæ Virginis, ac consequenter aliis diebus in honorem alicuius sancti.

XII. *Quanti apud Deum silentii custodia.*

istinct. 4. ap.37. ex inc. lib.24 ec.hist.c. 0.

In speculo historiali scribitur de duob⁹ monachis Cluniacensibus, qui capti à militib quibusdam ferocibus ac barbaris noctu, silentii tempore vexati, ligati silentium retinuerunt. Postea, orationibus nondum expletis, superuenit Dux eorum, intelligēs eos loqui noluisse, irruit eques in eos infesto conto, mortis metum incutiens, militibus cæteris spectatoribus applaudentibus. Illi constantes animo & corpore perstiterunt amore studioq; sanctæ regulæ obseruandæ. Cumq; ille barbarus magis appropinquaret, phaleratus equus, cui insidebat, in obliquū resiluit, sessorem in terram strauit, & collisit: febris secuta est, letalis: miserunt sortes, vnus pro duce necaretur, quæ in viros Dei nunquam ceciderunt. Itaque obstupescentes liberos dimiserunt. Ecce quomodo Deus custodit accuratos silentii custodes.

ortes à eo dirintur.

XIII. *Vt dæmon sit mali silentii auctor.*

t. Dam. li. epist. 21.

Subiiciam exemplum illustre ex B Petro Damiano Cardinale in epistola ad Damianum nepotem. Hildebrandus Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus Regina Adelhaide & Ramaldo, Cumano Episcopo præsentibus: Duos, inquit, sanctos monachos vidi, & non mediocrem apud eos locum familiaritatis obtinui, qui nimirum singulis morabantur in cellulis apud monasterium, quod in loco constructū est, qui dicitur Aquisgrani, quorum videlicet alter, qui maioris videbatur esse simplicitatis, Marinus: alter autem Romanus vocabatur proprio nomine. Sed Marinus, vix vlla dies erat, in qua diabolum, vel per speciem aliquam non aspiceret, vel per somnium nō audiret, adeo vt antiquus hostis sibi sæpe consalleret, simulq; cum eo diuinæ laudis officia celebraret, aliquando vero tenebrarum auctor se transfiguraret in angelum lucis, eique quasi legem dictando mandauit. Caue, inquit, quia angelum Dei & aspicere & alloqui meruisti, indignum est, vt de cætero cum hominibus loquaris. Protinus ille, tanquam mandatum diuinitus accepisset, à fratrum se funditus collocutione remouit, seque sub rigida silentii censura constrinxit. Cui cū frater Romanus primo, deinde Abbas monasterii, vt sibi loqueretur, vehementer insisteret, & ille prædantis labiis (verbum) non mitteret, Abbas fores cellulæ violenter irrumpens, dignis indiscretum fratrem verberibus castigauit, & sic ad reddendum sermonis officium compulit. Cui mox admonendo subiunxit: Idcirco, inquit, antiquus aduersarius bonorum semper operū inimicus, silentium tibi tentauit imponere, vt & tu fructum fraternæ ædificationis amitteres; & illi qui à te subleuandi erant, tuæ consolationis auxilium non haberent Sic itaque frater, quia non malitia, sed ex simplicitate peccauerat, ad mentem quantocius rediit, & contempta suggestione diaboli, admonitionibus pii Patris humiliter acquieuit.

rino nacho ntii legē ponit bolus.

Dæmoni nunquam parendum.

Silentium cur imponat dæmon.

XIV. *Ludouici Gonzagæ adhuc adolescentis in domo paterna degentis disciplinæ ac mortificationes variæ.*

Lib. 1. de vita Ludouici Gonzagæ.

Mira sunt, quæ de B. Ludouico Gonzaga Marchionis Castilionensis filio, vix tredecim annorum adolescente, memoriæ prodidit P. Virgilius Cepparius. Postquam enim de summa abstinentia, parsimonia, & in ieiuniis frequentandis & continuandis assiduitate, vel potius perpetuitate verba faceret, hæc subiicit: Dum hæc vsq; rigida abstinentia, alias corporis afflictationes & asperitates iungebat, quia vt minimum tribus per hebdomadam victibus disciplinarum flagris, vsque ad sanguinis effusionem sese cædebat. Postremis annis, quibus in sæculo vixit, quotidie disciplinam faciebat & nouissimo quidem tempore, ante ingressum in Societatem Iesu, ternas intra diem & noctem, nō sine vberi profusione sanguinis. Cumq; initio careret disciplina, verberabat se loris, quibus colligantur canes venatici, in ædibus forte fortuna repertis: interdum funiculis, & vt alii affirmant, catena ferrea illum sæpe famuli à cubiculo, disciplinæ operam dantem positis humi genibus deprehenderunt & cum sternerent lectum, repererunt sub puluino abdita flagella ex funibus contexta, quibus à se pœnas exigebat. Sæpe accidit, vt indusia eius monstrarentur Marchionissæ Matri ob disciplinas sanguine penitus infecta. Non raro fragmentum asserit, aut alterius ligni ponebat in lecto sub linteaminibus, vt quietem sibi duriorem efficeret. Et si quando cilicio indutus non esset, vice cilicii ad nudam carnem ferebat præacutas calcariū stellulas, quæ delicatæ illi carni impressæ immensum cruciatum afferebant.

XV. *Ob exiguum & inuoluntarium strepitum quantam pœnitentiam egerit S. Lambertus Episcopus.*

Non

Steph. Episc. Leod. in vita S. Lamberti Episc. mart. c. 10. apud Sur. 17. Septemb.

Non est hoc loco prætermittendum, quid pœnarum Lambertus ex Episcopo Tungrensi monachus, & martyr sanctissimus passus sit ob silentiũ per strepitum casu minime voluntario violatum, turbatamque dormitorii quietem. Paucioribus rem gestam narro. Quiescentibus fratribus in communi dormitorio, surgenti Lamberto clam ad orationem lapsus est calceus alter è manibus: qui feriens pauimentum turbauit quietem fratrum, & Abbatem excitauit. Hic nihil sciscitatus: Quisquis, inquit, ille fuerit, cuius culpa fraternitas turbata est, pro consuetudine nostra se conferat ad crucem (Erat autem Crux pœnitentiæ locus frigori expositus similis carceri Climaci) Lambertus prompte properauit ad Crucem tantum cilicio indutus in nocte gelidissima, ac multa glacie ac niue asperrima. Nec inde discessit, donec reuocatus est ab Abbate, qui mane facto circumspiciens ante caminum circumstantes fratres, animaduertit Episcopum non adesse. Venit splendenti facie, propinquat ad ignem. Abbas petit veniam. Respondit ille: Nihil in me peccastis, quod ego vobis condonare debeam. Seuera monasterii disciplina, magna Lamberti virtus nobis imitanda.

Io. Climac. grad. 5. Humilitas & obedientia S. Lamberti.

XVI. *Non licere Monachis loqui cum extraneis sine facultate Superioris.*

Baron. tom. 11. Annal. ann. 1041. ex Longino.

Hoc olim tempore Odilonis Abbatis in monasterio Cluniacensi obseruabatur. Nam, vt narrat Longinus rerum Polonicarum scriptor apud Cardinal. Baronium, cum Legati regni Poloniæ ad monasterium accessissent, vt conuenirent & alloquerentur de rebus grauissimis Casimirum monachum, Regem quondam Poloniæ natum, non id sine consensu Abbatis impetrare potuerunt.

TIT. LXXXI. De spiritualibus colloquiis religiosorum.

EXEMP. I. *Machetes Abbas inter spirituales collationes nunquam dormiebat, inter terrenas vero fabulas statim obdormiebat.*

Cassian. lib. 5. Instit. cap. 29.

CAssianus lib. 5. Institutionũ monasticarum, de Abbate Machete sic scribit: Vidimus, inquit, senem Machetem nomine, à turbis fratrum eminus commorantem; hanc à Domino gratiam diuinitus precibus impetrasse, vt quotquot diebus ac noctib⁹ agitaretur collatio spiritalis, nunquam somni corpore penitus laxaretur: Si quis vero detractionis verbum seu otiosum tentasset inferre, in somnum pretinus concidebat, nec vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquii poterat peruenire.

II. *Docet diabolum esse fautorem otiosarum fabularum.*

Idem ibid. cap. 31.

Hic idem senex otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, ac spiritualium collationum impugnatorem semper existere, his declarauit indiciis. Nam cum fratribus quibusdam de rebus necessariis ac spiritualibus disputaret, eosque videret lethæo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, otiosam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim, atq; erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nunc vsque de spiritualibus loquebamur, & omnium vestrum oculi lethali dormitatione deprimebantur; at cum otiosa fabula intromissa est, omnes expergefacti torporem somni dominantis excussimus. Vel ex hoc ergo perpendite, quisnam collationis illius spiritalis fuerit impugnator, aut quis huius infructuosæ atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissime deprehendetur; qui malis adgaudens, vel istam fouere, vel illam impugnare non desinit.

Fabularum oblectatio.

III. *Angeli delectantur colloquiis sanctis.*

Ex Vit. Pat.

Vitæ Patrum referunt, quendam magnum virum gratiam à Deo obtinuisse, vt in colloquiis piis fratrum, quæ de sacris scripturis habebantur, videret sanctos Angelos astantes, & plurimum se colloquiis illius oblectantes: Cum autem aliud quiduis loquerentur, statim sancti Angeli recedebant longius. Veniebant autem porci sordidissimi, & volutabant se inter eos: Dæmones enim in specie porcorum delectabantur eorum vaniloquiis. Beatus autem senior hæc videns commonebat per monasteria fratres, dicens: Cohibete à multiloquio, & ab otiosis sermonibus, linguam, per quam malus interitus animæ generatur.

Vaniloquia dæmonum sunt deliciæ.

IV. *Verba risum mouentia incaute vsurpata expiantur purgatorio & silentio.*

Lib. 26. spec. hist. c. 5.

Vincentius Belluacensis in speculo histor. refert, Durannum quendam ex Abbate Episcopum Tholosanum, virum cæteroquin pium & diligentem, idcirco in purgatoriis pœnis aliquamdiu detentum, quod sæpius verba risum mouentia incaute vsurpasset, indeq; tandem septem fratrum monachorum silentio ad septem dies continuato fuisse ereptum.

Purgatorii pœna.

V. *Nugacitas & loquacitas puniuntur.*

Io. Clim. de obedientia grad. 4.

Expulsus est aliquando à P. Ioanne Climaco è monasterio vnus ex fratribus, qui apud proximum suum, vt nugis & loquacitati deditum criminatus fuerat. Qui ad monasterii ianuam septem dies perseuerans orabat vt ingressu, simul & venia potiri. Quod cum didicisset studiosus animarum custos, nihilq; omnino sex illis diebus illum comedisse explorasset, hoc illi denuntiat, vt si habitare omnino in monasterio vellet, statuendum se sciret in pœnitentium ordine. Cum igitur hoc libenter amplecteretur pœnitens, iubet eum Pastor ad separatum, peccata lugentibus monasterium deduci, quod & factum est.

VI. *Remedium murmurationis.*

Pet. Radi phius lib. conform. S. Franc.

Quidam murmurabat coram B. Ægidio discipulo S. Francisci Assisinate, cui ipse dixit: Frater mi, quanto plus murmuras, eo magis te oneras; & quanto humilius submiseris caput tuum obedientiæ sanctæ, tan-

ctæ, tanto leuius & suauius erit tibi. Tu non vis vituperari in hoc sæculo, & vis honorari in alio? non vis maledici, & vis benedici? non vis laborare, & vis quiescere?

VII. *Colloquia sancta B. Martini cum Maximo Imperatore.*

Maximus Imperator Martinum sæpius euocatū receptumque intra palatium venerabiliter honorabat. Totus illi cum eo sermo de præsentibus, de futuris, de fidelium gloria, de æternitate Sanctorum: cum interim diebus ac noctibus de ore Martini Regina pendebat, Euangelico illo non inferior exemplo, pedes sancti fletu rigabat, crine tergebat, &c. Hinc habes mirabile B. Martini donum de spiritualibus agendi.

[Margin: ulp. Seuer. ituricensis Dial. 2. de S. Mart. c. 7. — Reginæ humilitas.]

VIII. *Colloquia eiusdem S. Martini cum Sulpicio Seuero.*

Ad videndum B. Martinum, virtutum eius fama permotus aliquando peregrinatus est Sulpicius Seuerus, benigneque ab eo susceptus. Sermo autem illius, inquit Sulpicius, non alius apud nos fuit quam mundi huius illecebras, & sæculi onera relinquenda; vt Dominum Iesum libere expediteq; sequeremur: præstantissimumq; nobis præsentium temporum illustris viri Paulini exemplum ingerebat, qui summis opibus abiectis Christum secutus, solus pæne his temporibus Euangelica præcepta complesset; illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum.

[Margin: ulp. Seuer. lib. de vita S. Marti. c. 6. — Paulinus imitandus proponitur.]

IX. *Industria B. Nili inducendi colloquia pia.*

Laudabilis & imitatione digna fuit industria B. Nili iunioris, qui videns Principes viros Græcorum Imperatoris ministros ad se venientes, ac vana colloquia metuens, præmissa oratione librum aperuit spiritualem, quem præ manibus habebat; locumque idoneum nactus, illis post salutationem legendum præbuit. Qui cum peruenissent ad locum, vbi dicebatur; ex decem millibus vix vnam animam reperiri, quæ saluaretur, admirari cœperunt; & Nilus inde sumpta occasione, tam multa, tamq; apposite & familiariter dixit, vt illi suspirare cœperint, ac dicere: Væ nobis peccatoribus & miseris.

[Margin: vita B. Nili iun. Baron. tom. . an. 976. — Saluandorum paucitas.]

X. *Macarius pio & lepido sermone ædificat comites.*

Macarius Alexandrinus opportune sermonē spiritualem introduxit, quum vna cum altero Macario Ægyptio traiiceret Nilum pontone maximo. Vehebantur Tribuni duo cum magno fastu & comitatu; quorum alterum duos monachos pannosos, & in angulo sedentes intuitus dixit ad ipsos: Beati estis vos qui mundum illuditis. Respondens autem Macarius, qui erat vrbanus, dixit ad eos: Nos quidem mundum illusimus: vos autem illusit mundus. Scias autem te non tua sponte hæc dixisse, sed prophetice: Ambo enim vocamur Macarii, & hoc est, beati.

[Margin: Pall. histor. Laus. c. 19. — Superbis & ambitiosis mundus illudit.]

XI. *S. Franciscus opportuno sermone liberat à morte repentina.*

S. Franciscus Assisius tanta sublimitate sermonis differere cœpit de rebus diuinis aliquando in mensa, vt beatam Claram, & multos fratres, quos tunc habebat compransores, in extasim abduxerit. Et alia in mensa militē conuiuii præbitorem, ad peccata per confessionem expianda in ea ipsa conuiuii domo ante mensam induxit; ne morte repentina, qua initio prandii fuit oppressus, imparatus moreretur.

[Margin: Marc. Vlyss. in Chron. S. Francisc. lib. 2. c. 31.]

XII. *B. Philippus Nereius piis colloquiis peccantem proximum emendat.*

B. Philippus Nereius adhuc adolescens, in itinere sollicitatus ad stuprum à perditis hominibus, vt etiā quondam S. Bernardinus Senensis, non vt ille lapidibus abegit, sed sermone de reb⁹ diuinis, deq; peccatorum turpitudine mansuefactos, atque ad saniorem mentem reuocatos à se dimisit.

[Margin: Anton. Galon lib. 1. vita B. Philip. Nerei ann. 1533. In vita S. Bernardini cap. 3.]

XIII. *Quales debeant esse sermones in ægrotorum visitationibus.*

Pater Franciscus Borgia, tertius Societat. nostræ Præposit. Generalis, hoc nos suo docuit exemplo: Cum enim inuiseret in Hispania fœminas nobilissimas ac primarias sibi cognatione sanguinis coniunctas, agebat cum illis familiariter de salute animarū ipsarum, de bona familiæ gubernatione, & populorum subiectorum: Societatis institutum, & finem explicabat. Quibus sermonibus Societatis nostræ cupidæ & amantes reddebantur. Idem Franciscus cum fieret Societatis Iesu, in priore congressu cum Carolo V. Imperatore, qui sub finem vitæ secesserat in cœnobium quoddam agri Placentini in Hispania, reddidit ei vitæ mutatæ rationem: In posteriore, de animæ ipsius salute, qui se ad mortem comparabat, & de asceticis frequentem sermonem habuit.

[Margin: Ribadeneira lib. 2. vita eius c. 6. — Idem lib. 11. & 14.]

XIV. *In itinere iucundissimum de rebus spiritualibus agere.*

B. Franciscus Xauerius iter faciens, tam perite iucundeque de cœlestibus orbibus, astrorumque motibus (referens eam disputationem ad Dei metum & cultum) apud Iaponios disserebat, vt vulgo dictitarent, Xauerio comite Iaponiam totam, sine vili laboris sensu posse peragrari; adeo comitas eius pro vehiculo comitibus erat, vt eos sibi Deoque obnoxios faceret.

[Margin: Horat. Tursellin. de vita eius lib. 6. c. 11.]

TIT. LXXXII. De vita solitaria monachorum.

EXEMP. I. *Quo signo Ioannes Silentiarius Episcopus in solitudine ductus sit.*

IOannes dictus Silentiarius, Coloniæ in Armenia Antistes, vir diuinus, cum transegisset iam decem annos in Episcopatu, accidit, vt maritus sororis eius qui vocabatur Pasmicus, Armeniorum haberet administrationē: hic instinctu satanico cœpit damno afficere

[Margin: Cyrill. in vita c. 26. ap. Sur. tom. 6. & Baron. to. 6. an. 491]

afficere & conturbare eam, quæ illi reddita fuerat ecclesiam; his quidam qui eam administrabant non permittens, vt ecclesiasticarum rerum curam gererent: eos autem qui intra eius fines confugiebant, vi auellens, & ius asyli soluens ac violans. Qui cum sæpe rogaretur à seruo Dei, euadebat deterior, Maria eius sorore iam mortua. Cum autem ex eo vir iustus in grauissimam incidisset afflictionem, cogitur venire Constātinopolim. Cum vero illic esset, Euphemius eius loci Episcopus consilium Deo gratum dedit, nempe vt in sanctam secedat ciuitatem, & per se quiescat ab omnibus huius vitæ negotiis. Itaq; cum Hierosolymam venisset, magno animi dolore affectus rogauit Deum cum lachrymis, vt duceretur in locum sibi gratum, & quietum & aptum ad salutem consequendam. Postquam autem in primo sanctæ ciuitatis Gerocomio, in quo est Oratorium sancti Georgii martyris, venerandus Pater in fundendis noctu ad Deum precibus versans longo tempore, cum vnus ex omnibus solus impluuium cœlū aspexisset, aspicit repente stellam lucis, quæ habebat figuram crucis & ad ipsum veniebat: & audiuit vocē ex illa luce dicentem: Si vis esse saluus, sequere hāc lucem. Is autem cum credidisset, protinus est egressus, & illam lucem secutus, venit in maximam Lauram Patris nostri Sabæ, cum eo tempore esset Hierosolymitanæ Ecclesiæ Pontifex Sallustius.

Peregrinatio in ciuitatem Hierusalem.

Stella miraculosa.

II. *Arsenius viā salutis inuenit declinando à mundo.*

Quanti autem profectus sit, quantæque vtilitatis Christi seruis ipsa solitariæ vitæ obseruatio, locupletissimus testis est Arsenius, cuius disciplinæ Theodosius Imperator filios suos Honorium & Arcadiū commiserat. Etenim antequam religionem iniisset, rogasse dicitur sibi à Domino reuelari, qua potissimum ratione saluari posset? responsum accepisse, vti consortia hominum præcipue secularium declinaret: factus vero monachus, inter precandum rursus vocem audiuit dicentis: Arseni, fuge, tace, quiesce: vt scilicet deuitaret fuga frequentiam, taciturnitate iactantiam, quiete fluxarum atque fragilium rerum sollicitudinem. Proinde secedens in partes Syriæ, eo loci, qui Troen dicitur, sedit solitarius annos quadraginta. Deinde in deserto vastiore vltra Babylonem, Memphim versus annos decem. Postea ad Canopum Alexandriæ annos tres, Rursus Troe annos duos: sicq; peracto vitæ cursu nonagenarius terram reliquit, & ad Dominum migrauit, bonis cœlestib⁹ semper fruiturus.

Solitudo diuinitus imperata Arsenio.

III. *Corde toto fugiens consortia hominum visitatur ab Angelis, & feræ ac volucres sunt ei solatio.*

Ad S. Guthlacum Confessorem inhabitantem horridam insulam circa Angliam, cuiuscunque generis aues eremi alacriter accedebant vocatæ. Illæ vero eius humeris familiariter insidentes quodam gratulationis applausu sancti viri humanitatē prædicare videbantur. Cumque ab illo sciscitaretur vir quidam, vnde esset tanta illarum auium confidentia, & intrepida apud ipsum habitatio? Respondit: Qui toto corde fugit consortia hominum, ei non solum feræ, & volucres, sed cætera quoque omnia, solatio sunt, atque ei insuper nunquam deerit blanda consolatio Angelorum.

In vita eius à peruetusto auctore ap. Sur. tom. 2. April. 11.

Aues sanctis viris factæ cicures

Angeli solitariis sunt solatio.

IV. *Malchi conseruatio in vita solitaria.*

Malchus ex vico Marouia Antiochiæ propinquo oriundus, nuptias fugiens in solitudinē Chalcidensium venit, & cum monachis vixit sub Valentiniano Imperat. & Gratiano. Mortuo tandem patre, ad suos redire volens, à Saracenis capitur, & pascendis ouibus præficitur. Cum autem domino suo liberaliter seruiuisset, seruā matrimonio sibi iungere coactus mortem sibiipsi consciuisset, nisi ab illa voto communi castitatis suscepto seruatus fuisset. Postea subreptis duobus hircis eximiis, ex pellibus vtres confecit, & fluuium tranauit. Insequente domino, in specum leænæ sese immisit, quæ & Malchum seruauit, & dominum occidit. Inde ad monachos, à quibus abierat, reuersus, reliquum cum illis vitæ spatium exegit.

D. Hieron. in vita eius.

Leæna nocentem occidit, parcit innocenti.

V. *Vita Iuliani Sabæ in deserto, & virtus orationis eius.*

Iulianus Saba, corpore expertium vitā intra Corpus referens, circa Edessam Syriæ vrbē sub Constātio vixit: ille studiosius deprecabatur Deum conditorem omnium cum cognouisset interminationes Iuliani Apostatæ. Eo autem ipso die, quo cæsus fuit Iulianus, resciuit inter preces cecidisse; quāuis plusquam viginti statiuis exercitus abesset ab illo loco, in quo vacabat curis pietatis Saba. Aiunt autem deprecantem ipsum cum lachrymis, & supplicantē clementi Domino, subito represso fletu, lætitia repletum, & vultu hilari fuisse, quo gaudiū mentis facile declararetur. Hac eius familiares mutatione notata orant, vt exponat sibi occasionem gaudii. Tum ille respōdit: Suem agrestem, vastatorem vineæ Domini, pœnas exoluisse iniuriarum erga Dominum suarum, & nunc iacere mortuum, neq; amplius ab eius insidiis metuendū esse. His auditis exiliēre omnes, & gratiarum actiones cecinere Deo. Cognitum autem fuit ex nuntiis mortis illius, eo ipso die ac hora extinctum fugitiuū istum fuisse, quo hoc accidisse senex cognouerat atque prædixerat.

Theodoret. hist. Eccles. lib. 3. c. 24. Sozom. 1. 6. 14.

Prophetiæ Spiritus in Iuliano Saba.

TIT. LXXXIII. Clausura monastica.

EXEMP. I. *Clausura perpetua.*

In Thebaide monasterium est, in quod ingressis nunquam licet egredi; quandoquidem nulla re ibi extranea est opus: quasi mundus totus sit in eo. Nā amplissimis spatiis est circumseptum, muro circumdatum; in eo habitantibus larga præbentur habitacula, intrinsecus putei plures, horti irrigui, in eisque pomorum, arborumq; quasi paradisi; adsunt quæ-

cunque

cunque necessaria humanis vsibus sat, superque. Ingressis nulla superest necessitas aliunde aliquid quærere: hospitalitas seruatur in ipsis ianuis extructis ædibus; sed hospitibus nulla datur ingrediendi facultas. Lege enim cautum est, ne semel ingressi egredi possint, eaque lex tenacissime seruatur sponte, non vlla necessitate.

II. *Deus seruantes clausuras seruat miraculose.*

S. Petrus venerabilis li. ... de miraculis c. 21.

Quid hac de re apud Marciniacenses sanctissimas moniales acciderit admiratione dignum hic describendum. Moniales Marciniacenses claustro salutari conclusæ, & (vt sic dicam) vitali obruptæ sepultura, pro præsenti coarctatione sempiternam latitudinem, pro sepulchro beatam resurrectionem expectant. Vnde potius mori quam egredi, ante occumbere quam limen designati hostii transgredi elegerunt. Quod tunc apparuit quando in circumpositis villæ domibus casu, quando in circumpositis villæ domibus casu, quodam tempore, ignis exarsit. Ferebantur in sublime globi flammarum, & exustis circumquaq; omnibus domibus sanctarum illarum habitaculis appropinquabant. Tollitur in altum clamor populi, ne sacræ domus comburerentur, magis quam de propriis damnis solliciti. Fit concursus omnium ad muri eas ambientis propugnacula, & super domorum tecta conscendentes totis viribus obuiam ire ignibus parant. Arenté materiam quam super inueniunt, longe proiiciunt, conuectam certatim aquam flammis iniiciunt: nihil quod ad igneam vim repellendam possit valere, intentatum dimittunt. Sed nequicquam. Aer enim vento commotus multiplicatas vires ignibus dabat, & fumum flammeo vapore admixtum vultibus atque oculis defensantium inferens, ne defenderent, prohibebat. Cumque aliquamdiu restitissent, victi tandem violento elementorum conflictu: tecta relinquunt, & se passim ad terram præcipitantes, non iam domos, sed propria corpora saluare contendunt. At ignis obstaculo remoto libere omnia peruagatur & partem ædificiorum sibi propinquiorē inuadens, horrisono strepitu maximas lignorum moles consumit. Tum vero luctuosa vniuersorum vox confuso clamore omnia replet & totius ignari consilii nihil nisi extremum ancillarum Dei exitum præstolantur. Erat tunc forte in loco, Lugdunensis ecclesiæ Archiepiscopus venerabilis Hugo multa morum probitate & religiosa conuersatione, à domino Papa Vrbano cunctarum ferme Galliarum constitutus Legatus, ad quem velut ad patrem omnes confugiunt, & (vt in perturbatis rebus fieri solet) anxie ab eo cōsilium exposcunt. Precantur præcipue vt inclusis sanctis mulieribus exitum persuadeat, neque tātum ouium Christi gregem ignibus pastor perire permittat. Motus Archiepiscopus cursim claustrum ingreditur, omnesque sub celeritate congregans, summa industria, vt periculo cedant, hortatur. Cumque illæ omnino renuerent: & prius se mori, quam propositum infringere constanter affirmarent, ait Episcopus: Auctoritate B. Petri & Domini Papæ, cuius vice fungor, atque ex Abbatis vestri obedientia vobis præcipio, vt ad præsens hinc exeatis, neq; vos cum habitaculis vestris hic incendio concremari sinatis. Ad hæc quædam maximæ nobilitatis & conuersationis Guissa nomine, quam & ipse multoties vidi, spiritu & fide succensa, respondit: Nos, pater timor Dei & præceptum Abbatis nostri, vt ignem æternum euadere possemus, infra hos, quos cernis, limites vsque ad mortem permansuras inclusit. Vnde nullo pacto fieri potest, vt aliqua necessitate præfixos nobis pœnitentiæ terminos saltem pedis passu transgrediamur, nisi ab illo, qui in nomine Domini in hoc nos inclusit loco, soluamur. Noli ergo Domine, si placet, hoc iniungere, quod nobis agere non licet: sed sicut nos ignem præcipis fugere: ita magis igni, vt à nobis fugiat, virtute Christi Domini nostri armatus iniungit. Ad quam mulieris fidem stupefactus Archiepiscopus, ac subito & ipse fide repletus, foras exiit, & coram cunctis qui aderant flāmas intuens, ac lachrymis ora perfusus, ait: In nomine Domini & per meritum fidei huius, quæ nunc locuta est, mulieris, recede ignis pestifer ab ancillarum Dei habitaculis, nec damna aliqua vltra inferre præsumas. His à pontifice verbis prolatis (sicut mihi testificati sunt, qui viderunt) repente immensitas flammarum inuisibili virtute repressa, velut ferreo muro obstante, vltra procedere non potuit, & absq; absque vllo humano subsidio, absque aliqua pluuiæ gutta incredibili celeritate semetipsam extinxit. Sic magnifico atque insperato miraculo sanctum propositum mulierum sibi bene acceptum esse diuina pietas comprobauit, & veræ fidei merito omnia possibilia credenti (sicut in Euangelio promiserat) demonstrauit. Ita Petrus Venerabilis.

Incendii hypotyposis.

Venerabilis Hugo-is Archiepiscopi Lugdunensis ...

Guissæ monialis prudens oratio & fides eximia.

Ignis paret voci Episcopi.

III. *Admirandum clausuræ exemplum.*

Chr. Sigibert. ad ann. Dom. 1058.

Paternus monachus Seclusus sinit se comburi.

Sigibertus Gemblacensis simile quid contigisse scribit cuidam monacho in Germania, anno Domini millesimo quinquagesimo octauo: Paderbrunna, inquit, Germaniæ ciuitas combusta est cum maiori ecclesia. In monasterio autem monachorum Scotus quidam monachus, Paternus nomine, multo tempore reclusus, qui etiam hoc incendium sæpe prædixerat, propter propositum reclusionis exire nolens, se comburi passus est. Ita Sigibertus.

IV. *De Aphraate monacho, qui vitam theoricam vtilitati ouium Christi, necessitate flagitante, posthabuit.*

Niceph. Cal list. lib. 11. ca. 25. hist. Ecc. Theod. li. 4. c. 2. & Trip. cap. 4.

Aphraates monachus monasticam in solitudine vitā relinquens, vt Christi gregi opitularetur, egressus legitur. Orontes, inquit Nicephorus, fluuius ab Aquilonari parte Imperialem Antiochiæ domum præterlabitur. Porticus autem quædā maxima duorum culminum, in parte meridionali ad vrbis mœnia, præaltis turribus vtraque ex parte conspicua, est extructa. Inter Imperiales ædes & amnem via est, quæ per portam quæ istic est euntes excipiens, in vi-

in vicinos suburbanos agros deducit. Hanc viam aliquãdo diuus insistebat Aphraates, ad fidei gymnasium iturus, & ouibus Christi congruens pabulum allaturus. Eum è superiore loco porticus prospectãs Imperator vidit. Sisyra enim seu veste ex ouium villosis pellibus consuta amictus, & senio multo confectus, celerius tamen currebat. Et quidam Imperatori hunc esse Aphraatem illum, ex quo totius vrbis multitudo penderet, dixit: Et ille è porticu virum sanctum interrogans: Quonam, inquit, vadis? Atq; Aphraates, pro imperio tuo precaturus, respondit: atqui Imperator intulit, Domi te, qui leges monachorum sequeris, manere, ibiq; quiete consistentem hoc facere oportuit. Tum diuinus senex perquã sapienter ait: Recte tu quidem, ô Imperator, dicis me id facere debere: facturusq; id adeo constanter fueram, si pax Christi ouibus esset. Sed cum multæ quædam insaniæ caligo loca omnia occuparit, & maximus insuper subrepat timor, ne plurimo imminente periculo, à feris oues dilanientur: necessitas mihi quoq; incumbit, vt vigilem, omnemq; funem moueam, ne quod grex Christi capiat detrimentum. Age enim, ô Imperator, si puella essem domini conclaui abdita, fusos manibus tractans, & lanificium meum curans: atque alicunde subito conspicerem flammam exortam, & omni ex parte paternæ domui circumfusam, fœdo incendio eam iamiam consumpturam, quid me facere oporteret? dic, te per Deum oro. Vtrum ne me sic sedere, & penates patrios conflagrantes despicere, ignemq; proserpentem expectare: an conclaui statim relicto, sursum & deorsum currere, aquam in manibus habere, & modis omnibus flammam extinguere conari, oporteret? satis sane scio, dicturum te, faciendum mihi esse, quod & sagacis sanæq; mentis puella faceret. Id ipsum vero nunc quoque fieri debere existimo. Quum tu enim quasi fulmen quoddam in paternam domum nostrã incideris, & veriorem pietatem omnem igne vastes, vndequaque circumcursamus, flammam gliscentem extinguere satagentes. Hæc quidem ille dixit: Imperator autem ad minas vsque progressus silere eum coegit.

Preces à Christianis olim pro Principibus fieri solitæ.

Similitudo aptissima ad ostendendum Ecclesiæ necessitati ab omnibus etiam solitariis publice succurrendum.

Arianæ hæresis pestem in ciuitate Antiochena grassantem Aphraates audiens eo properat.

V. *S. Franciscus solitudinem, & clausuram deserit, vt prosit animabus.*

Est in hoc genere quoque illustre exemplum S. Francisci Assisinatis: Cum enim aliquando hęc eum anceps cogitatio diutius torqueret, vtrum se penitus solitudini, & contemplationi traderet, an etiam proximorum saluti, quod pro vtraq; parte rationes occurrerent; neque, vt solebat, super hac re vllam à Deo reuelationem accepisset, hoc iniit consilium. Misit ad S. Clarã, & ad sacras sorores; misit etiam ad Siluestrum fratrem suum, qui tum in quodam monte solitarius degebat, vt Domini placitũ precib. inquirerent, sibiq; indicarent. Redeuntem porro ab vtrisque nuntium, quasi à Deo venientem, Deique mandata sibi deferentem, ita excepit. Primum enim

Ex D. Bona. in vita S. Francisc. ca. 11. Plat. li. 1. ca. 18. de bono stat. religiosi.

manibus suis pedes ei lauit, deinde cœnam ipsemet instruxit: Postremo etiam ex domo in proximum montem eduxit; quo cum venisset, aperto capite, genibus flexis, manibus etiam crucis ritu cancellatis: Quid, inquit, facere me iubet Dominus meus IESVS Christus? Cum exposuisset responsũ, vt proximis quoque operam nauaret, ita illud accepit, ita etiam exequutus est, vt illico, nulla iniecta mora, ex eodem, vbi constiterat, loco, ac ne domum quidem reuisens, tam rapide profectus sit, vt nec ipsam viam quæreret, vadens per medios campos densasq; syluas, qua nullum iter patebat.

Voluntatis diuinæ inquisitio, & executio promptissima.

TIT. XXXIV. De mulieribus ad claustra monachorum nequaquam admittendis, & contra.

EXEMP. I. *Abbas Ioannes per annos quadraginta mulierem non vidit.*

CVm ad Abbatem Ioannem venisset quidam Tribunus, & supplex peteret, vt permitteret vxorem suam ad eum venire, quæ multa passa fuerat, & volebat eum videre, ventura Syenem, vt pro ipsa prius oraret, & eam data benedictione dimitteret. Is autem qui iam quadraginta annis nõ viderat mulierem in spelunca, cum esset nonagenarius, & nec ipse vnquam esset egressus, nec sibi permitteret videre mulierem, recusabat videre eius vxorem. Sed nec vir vllus ad eum vnquam est ingressus. Solum enim benedicebat per fenestram, & salutabat eos qui accedebant, cum vnoquoque disserens de eo quod volebat. Cum ergo instaret Tribunus, rogans an iuberet suam venire coniugem, (degebat enim in solitudine quinto ab vrbe lapide) is autẽ non annuisset, dicens id non posse fieri, tristem dimisit hominẽ; vxor autem non cessabat die & nocte marito exhibere molestiam, & iureiurãdo affirmare se nusquam abituram, nisi videret prophetam. Postquam autem beato Ioanni à marito renunciatum est iusiurandum vxoris, eius fide intellecta, dicit ad ipsum: Hac nocte ab ea videbor in somnis, nec amplius pergat in carne videre meam faciem. Vxori autem renunciauit maritus ea quæ pater dixerat. Vidit aũt mulier in somnis prophetam ad ipsam venientem. Cui dicit: Quid tibi mecum rei est mulier? Quid meam cupisti videre faciem? num sum ego propheta, aut iusti locum obtineo? Homo sum peccator, & similiter atq; vos paribilis: oraui tamen pro te & domo mariti tui, vt fiat vobis secundũ fidem vestram. Ite ergo in pace. Et cum hæc dixisset, recessit. Cum autem excitata fuisset mulier, renunciauit marito verba prophetæ, & narrauit figuram & habitum: & per maritum ei misit agendas gratias. Cum eum autem vidisset B. Ioannes, occupatus ei dixit: Ecce impleui quę postulaueras. Eam enim videns, monui ne me videret amplius. Sed ite in pace.

Pallad. in hist. Lausiaca c. 43.

Ioannes nonagenarius perseuerat in spelunca solitarius.

Piæ mulieris desiderio ardentis virum sanctum videre fauet Deus.

Ioannis abbatis superstitis apparitio in somnis.

II. S. Se-

II. *S. Serenus increpans mulierem monachorum pomarium ingressam fit martyr.*

...t. de Nat. ...catalogo S. li. 5. cap. 17.

...ulier no... ...lissima in ...gessa sola ...rt um mo...chi ab ...dem cũ ...dignatio... ...eiicitur.

Sanctus Serenus monachus, qui sub Maximiano Imperatore martyrio affectus est, cum aliquando vxorem vnius ex domesticis Imperatoris, qui sibi familiaris erat, in horto hora incongrua deambulantem deprehendisset, eam acriter increpans, quod sola monachi pomarium ingressa esset, cum indignatione eiecit. Ea vero de Sereno apud maritum conquesta est, quod ita turpiter eiecta esset: maritus coniugis querimonia motus, & ita accensus, quem dudum vt amicum celauerat, illum apud Imperatorem, vti Christianum defert. Sicque Serenus, iubente Imperatore, deprehensus, & se Christianum confessus, capite cæsus est.

III. *Venerandam virginem visurus S. Martinus repulsam patitur, quod nulli vnquam viro se locutam assereret.*

...u. Sulpit. ...ial. 2. de ...ta eius ca. Bonfin. lib. Dec. I.

D. Martinus Episcopus Turonensis, cũ aliquando transiret iuxta agellum cuiusdã virginis, in quo iam complures annos pudica, & ab omnium virorum oculis remota degerat, audita illius fide & virtute diuertit, vt tam illustris meriti puellam religioso officio honoraret: verum illa fortissimi vincula propositi, ne Martini quidem contemplatione laxauit. Ita vir beatus, accepta per aliam fœminam excusatione laudabili, ab illius foribus, quæ se videndam salutandamque non dederat, lætus abscessit. O virginem gloriosam, quæ ne à tanto quidem viro passa est videri, Episcopus autem repulsam illam non ad contumeliam suam duxit, sed magnificans illius cum exultatione virtutem, insitatum in his dumtaxat regionibus laudabat exemplum.

M...u itius ...n admit... ...veneran ...virgo re...usa.

IV. *Regina violenter cellulas ingrediens priuatur visione eius quod volebat videre.*

...t. Rauza...s in vita Vincentii, ...2. c. 9. ...ur. Sur. ...2. Ap. 5.

...uriositas ...minea ...potens.

Violentes Aragoniæ regina, Joannis regis vxor, quadam fœminea cupiditate permota affectabat ingredi viri Dei cellulam, vt videlicet videre posset, qualis erat locus, in quo orabat; qualis lectulus, vbi quiescebat. Cumq; hoc à beato viro impetrare non posset, (nefas namque ei videbatur, vt fœminæ seruorum Dei cellas ingrederentur) illa indignans cellulæ ostium violenter aperiri iussit. Moxque ingrediens, loca quæ videre cupiebat, vidit quidem, sed virum Dei, qui intus erat, nec ipsa, nec illi, qui eam comitabantur, videre potuerunt. Illa igitur à fratribus, quos in cella reperit, sciscitatur, vbinã beatus Vincentius esset. Respondent illi, quod ante oculos haberet, ac dicunt se plurimũ admirari, quod eum non videret, cum ipse in loco patulo esset, vnde ab omnibus videri posset. Postquam hæc reginæ dixerunt, ad virum Dei Vincentium conuersi. Quid causæ est, inquiunt, pater optime, quod reginæ ad te venienti non assurgis, nec eam alloqueris? At ille, Nescitis, inquit, filii mei, nunquam fuisse à nobis permissum, vt fœminæ in cellas nostras introducerentur? Et quamuis hæc regina sit, tamen eam ingredi non permisi, ne fiam personarum acceptor. Et quoniam violentiam hanc fecit, vt me inuito ingredi ausa sit, ideo quamdiu in loco commorabitur, diuino miraculo fiet, quod eius oculi tenebuntur, vt quamuis coram habeat me nunquam tamen videre possit. Hæc audiens regina statim egreditur. Vincentius autem secutus est eam. Quem illa videns, ante eum mirum in modum humiliata est, ac pro commisso veniam petiit. Cui dixit beatus Vincentius: Nisi per muliebrem ignorantiam peccauisses, certe non impune tantam violentiam mihi fecisses. Vltor enim est Deus iniuriarum, quæ seruis eius inferuntur. Amodo igitur caue, ne quid eiusmodi committas in seruos Dei. Post multos vero inter se sermones regina discessit.

...incentius ...omnib. ...æterquã ...egina et...oculatissi...a videtur.

Oculorum curiositas punitur in oculis.

V. *Sanctorum virorum irrisio grauiter punitur.*

In vita S. Carilelphi, apud Sur. to. 3.

Huic affine est, quod in antiquissima sancti Carilelphi presbyteri & monachi vita scribitur: Mulier quædam Gunda nomine, quam clandestinus supplantator illexerat, Spiritu sancto volens illudere, virili præsumpta veste, in beatissimi Carilelphi monasterium ingredi conata est; vt probaret, verumne esset illius vaticinium, quo prædixerat, sexui fœmineo nunquam datum iri copiam in illud intrandi; sed iusto Dei iudicio, priusquam vel aspiceret cœnobii clausos aditus, arrepta à diabolo retrorsum ruit, adeoque fœde ab illo vexata est, vt dicere me pudeat. Caput enim illi adegit inter femora, sicque factum est, vt quæ sacratis luminibus falsa oscula imprimere tentauerat, immundas sui corporis partes osculari cogeretur; sexumque ipsa suum, quem virili habitu tegere voluerat, cunctis cernere volentibus palam proderet. Ea res effecit, vt deinceps eo se conferre mulieres ausæ non sint.

Sanctorum virorum irrisio punitur.

VI. *Muliebre genus procax in virum Dei punitur.*

M.S. Ecclesia Traiectensis in vita eius, Sur. to. 7. 24. Aug.

Fiacrius nobilis Ibernus solitudinis amore captus, patria relicta Meldos ad sanctum Faronem cum quibusdam sociis venit. Faro sui peregrini cognita voluntate, locum in quodam sui patrimonii nemore attribuit, vbi Fiacrius excisis arboribus monasterium ad Deiparæ laudem & gloriam collocauit, adiuncta hospitali domo, in qua ipse viatores atque benigne acceptos ab itineris molestiis, & lassitudine recreabat. Fiacrii sanctitas eo vsq; progressa est, vt non modo peregrinorum inediæ consuleret, sed cuiusque etiam generis morbos, ægritudinesque sanaret. Cumque miraculorum percrebrescente fama aduenarum numerus mirandum in modum excreuisset, neque tam multis cibaria suppeterent, orauit loci Episcopum, vt tantum nemoris liceret excindere, quantum horto serendo satis esset, vnde olera esurientibus peregrinis legerentur. Episcopus tantum ex sylua dedit, quantum diurna fossione Xenodochio circum obito propria manu patefacere potuisset. Fiacrius gratiis, vt par erat, Episcopo & actis & habitis, ad solitudinem reuersus pre-

Hospitalitas S. Fiacrii.

Miraculũ ingratiam hospitalitatis.

preces præmittit ad cœlum. Baculum deinde per terram trahit, quæ sponte discedens & virgulta, & arbores euertebat, ita vt nemus hinc inde concideret, & locum horto ponendo vacuum liberumque relinqueret. Interuenit interea mulier, quæ animaduerso terræ vltro cedentis hiatu rem Episcopo indignabunda nunciauit; Fiacrium magum esse & maleficum dicere, vtiq; cantionibus ad nemus omne vastandum. Inde se ad Fiacrium retulit, ac Dei virum conuitiis oneratum ab opere incœpto Episcopi nomine iubet absistere, ipsumq; Antistitem aduentare denunciat, ad pœnas reposcendas. Fiacrius & pacis amans & obedientiæ, ab opere, quod in gyrum duxerat, manus abstinuit, & in petra mœstus ac tristis insedit. Quæ petra de duritia remittens, sedē & mollem & concauam Dei viro substrauit. Venit interim Episcopus procacis fœminæ accusationibus irritatus, animaduersoque & terræ & petræ miraculo, Fiacrium pro meritis honorauit, ac loco illo potiri iussit, quem diuina manus esset elargita. Cæterum illo ex tempore muliebre genus monasterii aditu, quod virgini dicatum erat, vis quædam diuina prohibuit, nullaque fœmina intulit pedem impune Nam matrona quædam diues, quæ ancillam experiendi causâ quæ audierat, in monasterium sua manu compulerat, altero priuata oculo est, incolumi serua, quæ vim alienam, heræque impulsum repellere nequiuisset. Audaci quidem fœminæ alterum lumen Deipara clausit, vt altero, quod relinquebatur, clarius in posterum peruideret, & eos imitaretur, qui vt tela sagittasque certiore ictu dirigant, alterum solent oculum cohibere, ne vis ipsa cernendi fiat distracta remissior.

Mansuetudo & patientia S. Fiacrii Petra vbi sedet S. Fiacrius mollescit.

Mulieres à monasterio Virgini dicato diuinitus arcentur.

VII. *S. Reineldis triduanis precibus obtinet ingressum in monasterium.*

Sancta Reineldis virgo & martyr, beatæ Gudilæ soror, cum in dies magis ac magis carnem edomans spiritum roboraret, præter Deum nihil habere decreuit. Vnde cum sorore Gudila Lobium adiit, omnia sua B. Petro Apostolorum principi oblatura. Sed è fratribus loci vtraque audiuit mulierem nunquam intrasse domum illam. Ob quod beata Gudila recessit. Sancta autem Reineldis per triduanas preces diuinitus ingressum obtinuit, & Santhas cum quinque villis & omnibus appendicib. cœlestis regni clauigero tradidit, vt ab eo ad cœli palatium mereretur introduci. Dehinc benedictione accepta à patre monasterii & fratribus: vnius tantum serui & ancillæ comitatu contenta, loca quæ Dominus noster Iesus Christus corporaliter perambulauit, peregrinando visitauit, & post septennium cum multis reliquiis Santhas reuersa, terrenis conculcatis, & à B. Autberto velata, vitæ contemplatiuæ statum, miraculis atque virtutibus refulgens, obtinuit. Vbi etiam ab irruentibus barbaris martyrio est coronata, ante altare sancti Martyris Quintini in modum Dominicæ Crucis prostrata.

Ex monumentis mona. Lobien. 10 *Montan. in Natal. SS. Belgii* 16 *Iul.* 3.

Liberalitas in ecclesiā siue in S. Petri Apostoli honorem.

Peregrinatio ad sancta loca.

S. Reineldis coronatur martyrio.

TIT. LXXXV. Quod non licet domo egredi absque venia & socio.

Moysi populum educturo de Ægypto, & cum Pharaone de rebus grauissimis acturo, datur socius Aaron. Exod. 4. & 7.

Iosue & Caleb sedant populum murmurantem, & introducunt filios Israel in terram promissionis. Num. 4.

Iosue duos mittit exploratores in Iericho. Ios. cap. 1.

Tobias senior anxie quærit comitem filio ad pecuniam exigendam profecturo. Tob. 5.

Diuus Ioannes Baptista duos ex discipulis suis legat ad Christum. Matth. 11.

Saluator ipse discipulos 72. designatos, binos mittit ad prædicandum. Luc. 10.

Idem apud Marcum ipsos 12. Apostolos binos mittere cœpit. Marc. 6.

Duos ex discipulis mittit ad soluendum asinum; & parandum pascha, Petrum & Ioannem. Luc. 22.

Petrus & Ioannes sæpe sociati inueniuntur. Ibid. & Actor. 3.

Spiritus sanctus sibi segregari iubet Saulum & Barnabam in opus, ad quod eos assumpsit. Act. Apo. 13

Iudas item & Silas destinantur simul Antiochiam: & Paulus cum Sila lustrat Syriam. Ibid. c. 15.

Duo testes, Enoch & Elias, venturi sunt tempore Antichristi. Apoc. 11.

EXEMP. I. *Regula S. Pachomii non permittit egressum sine comite.*

Legimus in regula S. Pachomii: Religiosus permittente Præposito egressurus accipiet comitem egressionis suæ; cuius fides probata est: & sic mittetur ad fratrem videndum, vel ad proximum. Et post: Nullus solus mittatur foras ad aliquod negotium, nisi iuncto ei altero S. Augustinus: Quando, inquit, proceditis, sic ambulate: cum veneritis quo itis, simul state.

D. Pacho. in regula 30. 34.

S. Aug. in reg. c. 10. & 20.

II. *Concilium Eboracense ordinat, vt monachus non eat sine socio.*

Concilium Eboracense in Anglia coactum ab Archiepiscopo Cantuariensi legato Sedis Apostolicæ, anno Domini millesimo centesimō nonagesimoquarto, inter alia decreta condita ad occasionem euagandi monachis & canonicis regularibus adimendam, hoc habet: Decernimus, ne extra monasteria sine certa & rationabili causa, nec absque societate, cuius certa sit honestas, & indubitata, proficiscantur. Et Smaragdus: Sed ne frater in via dirigatur solus, sententia Patrum nos docet, quæ dicit. Ad necessaria quærenda bini egrediantur, vel terni fratres, & tales, quibus creditur, non qui verbositatem, aut gulam sectentur.

Conc. Ebor apud Bar. to. 12. *an.* 1194.

III. *De eadem religiosorum euagatione à Iustiniano Imperatore damnata.*

Iustinianus Imperator in cōstitutione de monachis, eorum euagationē damnat his verbis: Et primum

Iust. nouel const. 133.

mum quidem, ne monasterium multos habeat aditus, sed vnum tantum, aut duos forte: & vt portæ assistant viri ætate graues, & casti neq; non omnium testimonio comprobati, qui neque ipsos reuerendissimos monachos permittant sine præsulis voluntate monasterio egredi, sed intus eos contineant; vt ea, quæ Deum concernunt, perquirant; nec seipsos actionesq; ac studia sua à Deo diuellant.

[...]nitores [m]onasteriorũ quales esse debeant.

IV. *E monasterio vbi mille monachi, duo tantũ egrediebantur ad necessaria.*

[Pa]llad. hist. Lusiac. c. 7.

A Palladio laudatur Isidorus Abbas mille monachorum Pater, quod eos ita contineret in monasterio vsque ad mortem, vt non nisi duo solum ex ipsis presbyteri egrederentur, qui opera fratrum administrantes referrent ea, quæ erant ipsis ad vsum necessaria. Dicebat autem presbyter, qui portam custodiebat, eos qui intus essent, sanctos esse tales. vt possint omnes signa efficere; & neminem ante decessum in morbum incidere, sed quando vniuscuiusq; venisset translatio, id omnibus prius significantem, & se reclinantem, dormire.

[M]onachi [i]n monasterio Isidori Abbatis [i]n nesciunt [æg]rotare.

V. *Marcellus Abbas spatio 35. ann. nusquam nec in ciuitatem, nec in villam digressus est.*

[...] Prat. spi[r]. c. 152.

Abbas Marcellus Scitiota admirationi est, quod per annos quinque & triginta monasterium non sit egressus, volensq; aliis prodesse dicebat: Quando etiam in Prouincia mea (erat autem ex Apamea) auriga quidam illic erat, nomine Phileremus, qui cum die quadam superatus fuisset, surrexerunt, qui ex parte eius erant, clamantes ei: Phileremus coronam in ciuitate non accipit: Cum itaque venissem postmodum in Scitim, si quando pulsaret cogitatio mea, vt recederem in ciuitatem, aut villam, continuo dicebam in meipso: Marcelle, Phileremus coronam in ciuitate non accipit. Et Christi gratia ista cogitatio fecit, vt de Sciti non egrederer per annos triginta quinque, donec venientes barbari, apprehenderunt me, & vendiderunt Pentapoli, Scitimq; desolauerunt.

[M]onachi [...]m cellam [ha]bebant [pe]rpetuam.

VI. *S. Benedictus inuisens sororem in loco vicino, adhibet secum socios.*

[R]eg. lib. 2. [Di]alog. c. 33.

S. Benedictus, monachorum facile coryphæus, huic legi de non egrediendo absque causa & socio paruit. Nam Scholasticam sororem suam religiosissimam inuisens, socios ex discipulis secum duxit; qui in eodem loco cum eo perstiterunt: vt attente legenti narrationem S. Gregorii manifestum fit.

VII. *Simile factum aliorum.*

[Pa]llad. hist. [L]usiac. c.

Apud Palladium huic simile narratur. Prior monachus sororem aditurus ex obedientia Patrum, & Episcopi rogatu, socio assumpto ad eam accessit. Quam lepidissime fefellit claudens sibi oculos, cum in eius conspectum venit.

VIII. *S. Carolus religiosos solitarie incedentes non resalutat.*

Quam honorificum sit religiosis habere socios in plateis, id sentiebat sanctus Carolus Cardinalis à biennio in Sanctorum album relatus: qui (vt traditur à scriptoribus vitæ eius, & ego memini) quamquam in resalutando nunquã deerat officio suo, vir humilis vere atq; humanus; tamen obuios religiosos sine socio minime resalutabat; quod haud vllo honore dignos duceret eos, in quibus maximã Religionis ac probitatis notam deesse videret. Nam omni improbitatis extincta suspicione per socii præsentiam, necessario conficitur, vt religiosus probus habeatur, regularis obseruantiæ cultor in omnibus, virtutis, ac morũ honestate decoratus: proinde illo dignus honore, qui huiusmodi religiosis debeatur.

Carol. Episc. Nouar. lib. 7. vitæ, c. 7.

Religiosi sine socio euntes, honore indigni.

IX. *Socius tribuit & tuetur honorem religiose.*

Iure laudatur à Iordano de Saxonia prudentis adolescentuli religiosi presbyterum senem honestissimum associantis responsum. Interroganti enim, ad quid cum Seniore venisset? Vt sim, inquit, testis socii mei. Putauit ad decorum, ad honorificentiam, ad dignitatem Senis pertinere, se esse testem ipsius.

Iordan. de Saxon. lib. 1. vitæ fratr. c. 12.

Socius socii testis.

X. *Frater qui adiuuatur à fratre quasi ciuitas fortis.*

Libet hoc loco commemorare, quod ponderat & magnificat Thomas Cantipratanus, auxilium, quod affertur socio in itinere ægrotanti. Refert enim quẽdam religiosum sui Ordinis, cum fratre ex eodem Ordine, quo cum solebat ambulare, in hospitio meritorio decubuisse. Cum vero dormiret, audiuit vocem sibi dicentem: Surge, inquit, & vide quid agat frater tuus, iam enim morti proximus agonizat. Expergectus ergo, & nihil inueniens, rursum obdormit. Et vox iterum monet, dicens: Surge, & visita fratrem tuum morientem. Ad hanc vocem denuo excitatus, nihil aduertens obdormit rursum. Et ecce vox tertio ait: Male dissimulasti, quia mortuus est frater tuus. Mox ille sumpta veste confusus & admirans surgit, & quæsitum morte repentina in eodem hospitio defunctum reperit. Ecce quam vera Salomonis sententia: Frater, qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma.

Thom. Cantipr. lib. 2. Apum, c. 18. §. 2.

Religiosus frater fratri vt adsit monetur diuinitus.

Prouerb. 18.

XI. *Frater sine fratre ciuitas infirma.*

Narrat S. Dorotheus de monacho ab Abbate misso ad amicum pro rebus necessariis, qui quia solus erat, à filia illius ad stuprum sollicitatus est; cumque se videret pæne victum, hac vna voce tantum clamauit: Deus patris mei libera me; statimque iuxta viam, quæ ducit ad cellam, repertus est.

S. Doroth. doctr. 1.

XII. *Quomodo monachus solus tentarit rusticã puellam, & quomodo illa prudenter egerit, ne is cum ea peccaret.*

Cum venissem Antiochiam audiui quendam de presbyteris Ecclesiæ ista narrantem. Dicebat, inquit, Patriarcha Anastasius: Cum monachus quidã monasterii Abbatis Seueriani missus fuisset in ministerium ad partes Eleutheropoleos, & diuertisset ad rusti-

Prat. spirit. c. 39.

ad rusticum quempiam fidelem, habentem filiam vnicam, defuncta iam matre illius, manereq; in domo dies aliquot; is, qui semper impugnat homines, diabolus, immisit Fratri sordidas cogitationes, impugnabaturq; de puella, & quærebat opportunitatem opprimendi eam. Igitur qui illum oppugnabat dæmon, opportunitatem quoq; illi procurauit: Patre enim puellæ proficiscente Ascalonem necessariæ vtilitatis gratia, Frater ille sciens neminem in domo esse, nisi se solum, ad puellam accessit, vt illā vi opprimeret. Illa vero vt vidit ipsum totum perturbatum ad nefarium actū properare, dixit ei: Noli turbari, neque fœdum quid contra me moliaris. Pater meus neque hodie, neq; cras veniet. Audi primum quid dicam. Ego enim, nouit Deus, prompte, quicquid volueris, faciam. Cœpit autē illum ita alloqui. Quantum temporis habes, Frater, in monasterio? Dicit ei Frater, decem & septem annos. Dicit ei iterum: Habes experimentum mulieris? Ait illi: Non. Ergo tu, inquit puella, vis propter horam amittere tot annorum labores? Quoties fudisti lacrymas, vt carnem tuam Christo Domino puram, immaculatamq; seruares? Et nunc totum laborem illum breuissimæ voluptatis gratia tibi perire vis? Verum tamen, si, vt vis, audiero te, peccesque mecum, habes ne, quo assumas & enutrias me? Dicit ei Frater: Nō. Tunc illa: In veritate non mentior, si humiliaueris me multorum malorum causa eris. Dicit ei monachus: Quomodo? Puella respondens: Primum quidem, inquit, quia perdis animam tuam. Secundo, quoniam & anima mea abs te requiritur. Hoc enim tibi iuramento protestor per eum, qui dixit: Noli me mendacem facere: quia si humiliaueris me, continuo mihi ipsi laqueo vitam extorquebo, inuenierisq; homicidii reus, atq; in iudicio vt homicida iudicaberis. Igitur antequam tot malorum causa fias, reuertere in pace ad monasterium tuum, & ora pro me. Rediens igitur in semetipsum Frater, ac respiciens, statim reuersus est ad monasterium suum, prostratusq; Abbati, & veniam postulans, orauit, vt vltra iam de monasterio non egrederetur. Et eum in contritione cordis egisset tres menses, migrauit ad Dominum.

Occasio facit furem, sic & stupratorem.

Cœlibatū perpetuum seruabant etiam antiqui monachi.

Peccatum si eius finis bene perpendatur, non admittitur.

XIII. *Quam sit bonum & salutare animæ adiuuari à fratre.*

S. Bonau. p. 1. Spec. art. 4. c. 4.

S. Bonauentura suos monens, ne soli cum muliere sint, ne ad breue quidem spatium temporis, rem hanc scribit ad legentium cautelam: Domina quædam, cum duo fratres ad eius domum diuertissent, alterum seorsum vocauit in cameram, quasi secreto aliquid sibi locutura. Quem ingressum mox ad turpitudinem prouocans, asseruit firmiter se continuo contra ipsum, quasi ei violentiam inferentem, nisi sibi acquiesceret, clamaturam. Tunc doctus à Domino Frater, antequam mulier in vocem clamoris prorumperet, ad Fratrem consocium, qui cum pluribus personis in atrio domus erat, alta voce clamasset librum sibi continuo afferri requirens: sicq; adueniente Fratre, necesse habuit mulier à nefaria sollicitatione cessare: & Frater hominum confusionem euasit.

Solers tentationi remedium.

XIV. *Etiamsi confessio sit audienda, socius adsit cum discretione.*

Pet. Rauz. lib. 1. vitæ. c. 12.

S. Vincentius Ordinis Prædicatorum accersitus ad audiendam confessionem à puella morbum simulante in lectulo, relictusque solus à socio, ad flagitium miro ac vehementi artificio prouocatus est. Sed diuina gratia sancti viri constantiam adiuuante restitit inuitanti.

XV. *S. Bernhardinus ex defectu socij sollicitatur ad peccandum.*

In vita eius, cap. 23. apud Sur. Maij 20.

Bernardinus Senensis dum panem emeret, à fœmina per fraudem inclusus, vnde exire non poterat, & solitam calumniam minitante, nisi consentiret: sne aliqua consensus præbita, nudatam illā strenue flagellans ad saniorem reduxit mentem; seque ex magnis angustiis, in quibus desertor officii sui socius ipsum coniecerat, incolumem eripuit.

XVI. *Iacobus Laynes sollicitatus ad peccandum incutit pudorem.*

Pet. Ribad lib. 3. vitæ Iac. Layn. cap. 10.

Petrus Ribadeneira noster tradit Iacobum Laynem secundum à B. Ignatio Societatis nostræ Præpositum, Romæ procaciter ac libidinose à muliercula, quæ corpore quæstum faciebat, compellatum, multisq; blanditiis tentatum; obfirmato animo illius impudentiam obiurgasse; mortisque commemoratione metum illi, ac pudorem incussisse, saniorem tandem à se dimisisse.

XVII. *Inscio aut inconsulto superiore è monasterio pedem non licet efferre.*

S. Doroth. serm. 9.

Apud S. Dorotheum, œconomus, qui monachū è venerandis religiosis miserat foras, proiectus in terram, & agnoscens culpā suam, postulat veniam ab Abbate, dicens: Ignosce mihi, Pater, quoniam quiescebas à vigiliis, propterea non permisi eū petere abs te illuc abeundi facultatem.

TIT. LXXXVI. De stabilitate & perseuerantia in vocatione, & religione assumpta.

EXEMP. I. *S. Antonius ab anno decimo octauo perseuerauit in sua vocatione ad annum centesimum-quintum.*

D. Athanasius in vita eius.

ANtonius Magnus cum primum solitudinē inhabitare decreuisset, ne verberibus quidē dæmonum absterreri potuit; quin quod cœperat, persequi pergeret. Perseuerauit itaq; ab octauo decimo ætatis

Vita longa S. Antonii.

ætatis suę anno vsque ad centesimum quintum, quo in Domino quieuit, cui seruierat: Angelorum sortitus gloriam, quia in perseuerando dæmonum contempserat iniurias.

II. *Theodorus sollicitatus à matre, vt desereret vocationem, perseuerauit in ea.*

Simeon Metaphr. in vita S. Pachomii, Sur. to. 3. Maii 14.

Theodorus quoq; Pachomii discipulus professionis suæ initio à matre multum vt rediret sollicitatus, nunquam assensit. Attulerat illa ab Episcopis literas, quibus reddi sibi filium præcipiebatur. Hisq; obsequi compulsus Abbas discipulo discedendi potestatem fecerat. Cæterum ipse omnibus præferens Christum, nec egredi de monasterio voluit, nec saltem se ostendere matri: ne scilicet scandalizantem oculum, quem à se iam proiecerat, rursum quærere videretur. Perseuerauit ergo in monasterio, & factus est Dei filius, qui matris esse noluit.

Mater auocans à religione est oculus scandalizans.

III. *D. Thomas Aquinas nullis blanditiis, aut illecebris à sua vocatione potuit reuocari.*

Laur. Sur. in vita eius tom. 2. Martii 7.

D. Thomam Aquinatem de monasterio Prædicatorum vi tractum, & domi clausum fratres eius, vt à religione reuocarent, biennio fere tenuerunt. Sed cum ille neque minis terreretur, neq; blanditiis allici posset, neq; meretriculæ, quam ad illum intromiserant, lasciuia deliniri, dimissus ad monasterium rediit, ac veluti Sol, qui diu nube tectus latuerat, mox serenato cœlo irradiare terram incipit: sic ille relictis fratribus & domo, illuminare Ecclesiam cœpit, & morum, & ingenii & doctrinæ nitore. Nequaquam ad tantam gratiæ claritudinem peruenisset, nisi etiam nebula fraternæ fatuitatis circumseptus currere perseuerasset, in proposito firmus, in tentationibus inuictus.

IV. *S. Nicolaus Tollentinas mansit constans in sua vocatione, nec retro respexit.*

Laur. Sur. in vita eius tom. 5. Septemb. 10.

S. Nicolaum Tollentinatem præclaræ sanctitatis virum hostis antiquus suæ initio conuersionis præ inuidia non ferens, vti olim primum hominem per Euam, ita sanctum virum per eius consobrinum euertere conatus est. Erat ei consobrinus cuiusdam monasterii Præfectus, siue Prior prope Firmanam vrbem, quod monasterium sancta Maria Iacobi appellatur. Cum ergo videret ille Prioris Nicolai consobrini sui paupertatem, nuditatem, vitæ austeritatem, & egestatem, dolens eius vicem, ait ad eum: Cur tantam pateris miseriam? Consule iuuentuti tuæ, & huius monasterii bonis mecum fruere. Cum enim sanguine tibi coniunctus sim, non possum ferre iuuentutem tuam diutius tanta miseria affici. Intellexit vir sanctus sagittam diaboli, & in eius monasterii Ecclesia ad deprecandum Dominum totum se contulit, scutum aduersus satanæ iacula corripiens. Porro cœlestis agricola, cui non placet, vt qui semel manum ad aratrum miserunt, ii respiciant retro, illi flexis genibus & sursum eleuatis manibus dicenti: Dirige Domine in conspectu tuo viam meã, mox præsto fuit. Vidit enim viginti iuuenes, ceu in duos distributos choros, vestibus albis, faciebus rutilantibus sibi assistere, atque vna voce ter clamare: Tollentini, Tollentini, Tollentini erit finis tuus. In ea vocatione, qua vocatus es, permaneas: in ea namque erit salus tua. Intelligens ille spiritu, non homines eos esse, sed cœlestes spiritus, quemadmodum diu postea ipse fratribus humiliter indicauit, cognoscensq; se illic, id est, Tollentini, moriturum, quantumlibet eum deinceps consobrinus blandimentis alliceret, à vitæ suæ asperitate reuocare, & laxioris instituti complexum suaderet, non passus est animum suum vllis eius vel blanditiis, vel terriculamẽtis commoueri; sed satisfacturus diuinæ visioni, illico Tollentinum properauit.

Propinquorum tentationibus per preces occurrendum.

Visio S. Nicolai Tollentinatis, qua in vocatione sua est confirmatus.

V. *Optima documenta senis cuiusdam super diuersis vocationibus.*

Io. Climac. de obedientia grad. 4. in Biblioth. SS. PP. to. 5.

Cum senex sederet in monasterio S. Sabæ, accesserunt ad eum tres adolescentes, discipuli illius fieri volentes. Quos continuo hospitio lætissime suscepit, omnibusq; humanitatis officiis prosecutus est, volens illos ex itineris labore recreari. Post diem ergo tertium dicit eis senex: Ignoscite mihi fratres, quia homo malignus sum, nec possum ex vobis quempiam suscipere. Illi vere nihilominus scandalizati non sunt, sciebant enim senis opera. Sed cum maximis precibus, vt se susciperet, obtinere nõ possent; prostrati iam ante pedes eius obsecrabant, vt vel viuendi normam eis traderet, quo in loco & quo modo habitare debuissent. Cessit senior, sciẽs quod cum humilitate ad obtemperandum parati id peterent. Aitq; vni: Vult Dominus te, ô fili, in solitariis locis cum patre in subiectione persistere. Secundo autem dixit: Abi, vẽde facultates tuas, & Domino da, & tollens crucem tuam persiste in conuentu, & cœnobio fratrum, & omnino thesaurum habebis in cœlo. Deinde dicit & tertio. Assume in animo tuo inseparabiliter, & tota intentione verbũ illud: Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit: in intimis visceribus reconde, abiensq; si fieri potest, eum exercitationis tuę in Domino ducem ac magistrum quære, quo in omnium mortalium natura nullus sit asperior aut grauior, sub quo perseuerans iugiter obiurgationes & irrisiones, quotidie, vt mel & lac bibe. Ad quem frater ille inquit: Si huiusmodi negligens fuerit, quid facio, pater? Etsi fornicari, inquit, illum videris, noli discedere, sed ad te ipsum conuersus dic: Amice, ad quid venisti? Tunc aspicies tumorẽ tuæ mentis dissipari, ex eandescentiamque mitescere.

Variorum variæ sunt vocationes.

Matth. 10.

Irrisiones vt lac bibendæ.

Amice ad quid venisti?

VI. *Perseuerandum etiam in arctiori vocatione, postquam quis ad eam vocatus est & astrictus.*

Ex Epist. 1. D. Bernard. ad Robert. nepotem.

Frater Robertus, S. Bernardi monachus, & secundum carnem propinquus, in adolescentia sua, quorundam persuasione deceptus, Cluniacum sese cõtulerat. Venerabilis autem pater posteaquam ali- quamdiu

Wilhelmus Ricuallis.

quamdiu dissimulauit, eundem fratrem statuit per epistolam reuocare. Quo dictante, venerabilis Wilhelmus Ricuallis, postea monasterii primus Abbas in membrana scribens, eandem excipiebat epistolam. Erant autem pariter sub dio sedentes (ad dictādum quippe secretius septa monasterii egressi fuerant) subito autem inopinatus imber erupit, & is qui scribebat (sicut seipso referente didicimus) chartam reponere voluit. Ad quem pater sanctus: Opus, inquit, Dei est, scribere ne timeas. Scripsit ergo epistolam in medio imbre, sine imbre. Cum enim vndique plueret, chartam expositam virtus operuit charitatis: & quæ dictabat epistolam, schedulam quoq; pariter conseruabat. Circa autem epistolæ medium hæc habentur: De seculo, non de Cluniaco, te teste, Roberte, venisti Cistercium. Quæsisti, petisti, pulsasti; sed tui adhuc teneritudine te licet inuito, dilatus es per biennium. Quo tempore patienter expleto, & absq; calumnia tuis demum precibus, multisque si meministi, lachrymis, diu expectatam impetrasti misericordiam, & quem satis desiderauerasingressum, obtinuisti. Post hæc per annum iuxta regulam in omni patientia probatus, perseueranter & sine querela conuersatus, post annum sponte professus tunc primum seculari veste reiecta, religionis habitum suscepisti. O insensate puer, quis te fascinauit non soluere vota tua, quæ distinxerunt labia tua? An non vel ex ore tuo iustificaberis, vel ex ore tuo condemnaberis?

Circumfusa pluuia parcit tangere epistolam ex charitate scriptam.

Admonitio seuera ad perseuerantiam.

VII. *Quidam religiosus exemplo auiculæ, quam alebat, diuinitus in religionis proposito stabilitur.*

Pet. Dorlandus in Chronic. Carthus. lib. 6. Dionysius Carthus. in Conclusione exhortat. Nouitiorū.

Olim in domum Carthusianorum, quæ iuxta inferius Traiectum est, vir magnarum opum, & qui in seculo multa fuerat claritate conspicuus, ingressus, habitum ordinemque suscepit. Verum vt Isaias ait: Qui recessit à malo prædæ patuit, inuidia diaboli agitatus, qui prædam suam ad se reuocare curabat, multis & magnis cœpit tentationibus fatigari. Cogitabat nempe quas diuitias quasq; delicias dudum habuerat, & quibus fuerat honoribus sublimatus, & hæc cogitans de vomitu pensitabat. Cumque iam in de mentem non satis sanam impulisset, vt recederet, tali signo est ab amentia reuocatus. Habebat nempe de voluntate Prioris, auiculam ante canentem in cella sua, cum qua ludere solitus suas temperabat angustias. Instante igitur die, quo abire decreuerat, acceptam auiculam emisit ex cauea, ad quam apertis cellæ fenestris loquitur dicens: Vola, inquit, Vola, & libere nunc, quo volueris, perge. Perge, inquā. Nam mox ego te consequor, eam cupiens libertatem, qua te nunc ipse donaui. Mirum dictu: Auicula indomitum animal & omnis semper clausuræ impatiens, licet omnia paterent, & sub nudo aëre locaretur, diuino, vt puto, instinctu colligata nusquam te atabat aufugere, nusquam voluit de cella commigrare. Ille cum sagacis esset ingenii, signum hoc Dei muneri adscribens, passus est se ab irrationabili animante doceri, intelligens multo magis illum oportere nusquam auolare, nec vana libertate potiri, nec instar vxoris Loth ad fumigantem Sodomam oculos retorquere. Mansit igitur stabilis, perseuerans, pluris faciens gazis Ægyptiorum improperium Christi.

VIII. *Nouitius toto tirocinii tempore multis oppressus angustiis & tentationibus, pridie professionis omnibus liberatur.*

Idem ibid.

Fuit circa hæc nostra tempora vir doctrina & eruditione admodum clarus, qui ordinem Carthusianum assumens maximis cœpit tentationibus fatigari. Nam ab ipso ordinis ingressu, semper sibi, omnia in contrarium vertebantur. Amici, propinqui, necessarii, & fraudes & tendicula illi parabāt, & quæ in seculo aliquando iuste possederat, detrahebant. Ad hæc accessit illi infirmitas corporis quam molestissima, quæ illum probabat ac discutiebat, an fidelis & Deo dignus perduraret. His tantis agitatus angustiis nullatenus cessit. Quippe qui fundatus erat supra firmam petram: quam nec flumina, nec imbrium vis, nec sæuus ventorum impetus poterat commouere. Sed non defuit militi suo adiutor Deus: quippe qui illi constantissimum in aduersis contulit animum, & præcedente die, qua esset professionem facturus omnē illi corporis ægrotationē ac molestiā abstulit, & in Christi victoria exultanti de cunctis sibi aduersantibus triumphi gloriam præparauit.

Tentationum probatio.

Perseuerantia.

IX. *Permanendum ordinarie in sua prima vocatione bona.*

Pet. Ribad. lib. 2. de vita Ignatii, c. 9.

Bassani erat Antonius quidam, natione Italus qui in edito colle extra oppidum, vbi templum quodda S. Viti est, & iucundissimus amœnum vallem fluminis Meduaci irrigantis prospectus solitariam vitam colebat. Erat autem Antonius vir senex & grandæuus, priscæ seueritatis, illiteratus quidem, sed candidus, & insigni sanctitatis opinione, qui moribus & etiam ipso aspectu magnum illum Antonium nobis, aut Hilarionem aliquem referebat. Noui ego ipse postea hominem. Hic Antonius cum Ignatium nihil eximium præ se ferentem haud magnifaceret, imo vero in corde suo imperfectum duceret: orationi aliquando impense deditus, ipsum per speciem Domino demonstrante, virum excelsum atq; admirabilem esse cognouit, & ad multorum salutem de cœlo demissum: cœpitque illum pudere sui, seque ad suum iudicium grauiter reprehendere, sicut ipsemet postea fassus est. Antonii igitur vita admiratione captus quidam ex patribus decem Bassani cum esset & vna Ignatius, fluctuare cœpit, & addubitare, foretne Deo gratius, ac sibi vtilius inceptum vitæ cursum persequi, an ad Antonium sese transferre, & contemplationi vacantem, cœlestem vitam, & ab strepitu hominum curisq; vacuam traducere. Quarum cogitationum aculeis cum diutius pungeretur domo egressus aliquando, ad Antonium ire constituit: vt cum illo videlicet consilia communicaret.

Antonii solitarii de B. Ignatio visio.

Vacillans in vocatione sua, viso cœlesti terretur & resipiscit.

nicaret. Progredienti, vir quidam terrifico aſpectu, vultu minaci, armatus occurrit, diſtricto gladio in via conſiſtens. Hominis aſpectu perculſus Pater reſiſtit primum, deinde vt ſe colligit, ire perrexit; ſed ille minitabundus & ferox impetum facit, & vt erat gladio vagina educto ipſum inſequitur. In pedes ſe noſter quantum potuit, coniecit, & paunes fuga ſuæ ſaluti cępit conſulere. Fugientem illum armatus homo aliquamdiu perſecutus eſt, vidētibus incolis, & mirantibus noſtrum fugientem ac trepidantem: inſequentem alterum nō videntibus. Tandem rei nouitate anxius, metu exanimatus, diurno curſu & fatigatione anhelans domũ, vbi Ignatius erat, feſtinus irrumpit. Ad quem ſtatim Ignatius. Ita ne N. inquit, vacillas? Modicæ fidei, quare dubitaſti? Quæ diuinę voluntatis ſignificatio omnem dubitationem Patri ſuſtulit, & obfuſam animo caliginem diſpulit. Hoc ipſe qui vidit, qui paſſus eſt, ſibi eueniſſe narrauit.

Ignatius vacillantis animum diuina inſpiratione cognoſcit & curat.

TIT. LXXXVII. De ſtudio Religioſorum.

EXEMP. I. *Sine literis ſcientia comparatis vitæ ſanctitatem adipiſcuntur Laici fratres ſeu coadiutores in religione.*

D. Bonau. in vita S. Franciſ. c. 3.

DE ea re illuſtre profert teſtimonium D. Bonauentura de B. Ægidio, qui inter ſocios S. Franciſci tertium ſortitus eſt locum, vir Deo plenus, & celebri memoria dignus. Hic etenim poſtmodum virtutum ſublimium exercitatione præclarus, ſicut famulus Domini de ſeipſo prædixit, quanquam eſſet idiota & ſimplex, ad excelſæ contemplationis ſublimatus eſt verticem. Nam per multa curricula temporum ſurſum actionibus inceſſanter intentus, adeo crebris in Deum rapiebatur exceſſibus, quemadmodum ego ipſe oculata fide conſpexi, vt magis cenſeretur inter homines vitam angelicam agere, quam humanam.

B. Ægidius crebros patitur mentis exceſſus.

II. *Religioſus indoctus magis diligens Deum, eſt maior apud Deum, quam doctus minus diligens.*

In vita S. Ægidii ap. Sur. to. 7.

S. Bonauentura vir inſigniter doctus, interrogatus ab eodem Ægidio, Multis te, Reuerende Pater, gratiæ ſuæ donis auxit præpotens Deus: Nos vero ſimplices & idiotæ quidnam faciemus, vt ſalui eſſe poſſimus? Reſpondit: Etiamſi nullam aliam homini gratiam conferret Deus, niſi vt ipſum diligeret, ſufficeret ei ad obtinendam ſalutem. Et Ægidius: Poteſte, inquit, homo indoctus æque ac doctus diligere Deum? S. Bonauentura reſpondit, poſſe etiam ſimplicem aniculam non minus diligere Deum, quam ſacræ Theologię bene doctum Doctorē. B. Ægidius exiliens feruenti ſpiritu in hortum ingreſſus, ciuitatemq; reſpiciens, alta voce clamauit: O vos pauperculæ, ſimplices, & indoctæ anus, diligite Deum: poteritis effici maiores, quam ſit frater Bonauentura.

Simplices aniculę tam poſſunt amare Deũ, quam magni Theologiæ Doctores.

III. *Coquus & ſimplex ſublimis in Dei contemplatione.*

Hiſt. Camald. p. 3. li. 3. c. 14.

In hiſtoria Camaldulenſis Ordinis legitur de B. Silueſtro Conuerſo in monaſterio Anglorum Florentiæ, qui annos tres & triginta coquum egit. Hic adeo deditus erat orationi, vt ſæpe propterea increparetur à fratribus, veritis, ne cibi cocti eſſent in tempore. Sed cum omnia edulia ſemper cocta & parata præſcriptis horis omnia vaſa eluta & terſa inuenirentur, creditum eſt, ſanctorum Angelorum miniſterio ipſius orantis vices fuiſſe ſuppletas. Die à ſe prædicta obiit, circiter annũ Domini quinquageſimum ſupra milleſimum & trecenteſimum.

Coqui ſanctimonia.

IV. *Studendi cupiditatem aut legendi curioſitatem fratribus religioſis tentationem eſſe periculoſam.*

Chr. Franc. li. 2. c. 22.

S. Franciſcus fratrum Minorum anteſignanus, ſatis ſuperq; demonſtrauit à ſe tentationem hanc exiſtimari magnam hoc facto, quod in Chronicis narratur: Cuidam laico petenti facultatem retinendi apud ſe pſalterium, ſæpius negando repulit à ſe; ſubdens hæc verba in poſtrema repulſa: Fili, pſalterii vtendi facultate obtenta, concupiſces etiam breuiarium, & alios libros ad diſcendum; & vbi didiceris aliquid, voles in cathedra ſedere, tanquam magnus Theologus, aut Prælatus, & iubebis fratrem tuum ad te deferre breuiarium. Quibus dictis, magno cũ ſpiritus feruore caput ſibi aſperſit ſæpius cinere dicens: Ego breuiarium? ego breuiarium?

Tentatio cui initio non reſiſtitur ſemper accreſcit.

V. *Conuerſus decipitur à diabolo, vt ſtudeat & fiat Epiſcopus.*

Cæſar. lib. 5. Mirac. c. 16.

Narrat Cæſarius de conuerſo Ciſtercienſi qui didicerat legere textum, atq; hac occaſione illectus & deceptus occulte curabat ſibi deſcribi libellos & vitio prophetatis cœpit fœdari. Cumque hoc ſtudium ei prohiberetur, amore diſcendi, apoſtaſiam incurrit; & tamen modicum profecerat propter ætatem. Pœnitentia ductus rediit ad monaſterium; & ter roceptus eſt. Decipiebatur enim à diabolo, qui viſibiliter ſub forma Angeli dicebat: Diſce ſtrenue, quia eris Epiſcopus Halberſtadenſis. Alio die ſignificat ſeductor ille Epiſcopum illum eſſe defunctum; proinde feſtinet ad ciuitatem, cui à Deo deſtinatus eſſet Epiſcopus. Clam exit de monaſterio: pernoctat extra ciuitatem in domo honeſti ſacerdotis: atque vt glorioſe intraret ciuitatem, ſtrauit equum ſacerdotis, & induit eius cappam. Mane familia hoſpitis cognito damno, inſequitur abeuntem, capitur, damnatur de furto, & ſuſpēditur. Ecce quam clare apparet ex hoc facto, ab hac tentatione flatu ſuperbiæ propelli coadiutorem furtim ſtudentem in ſcopulum Apoſtaſiæ: ſeuereque puniri eos, qui dæmoni ſuadenti aures præbent.

Dæmonis illuſio, qua deceptus monachus pro Epiſcopatu nactus eſt ſuſpendium.

VI. *Munus ſcribendi libros ſacros Deo placet.*

Io. Trith. de laude ſcriptorum manualium. c. 6.

Fuit in quodam monaſterio noſtri Ordinis (inquit Trithemius) mihi non incognito, frater quidam deuotus, qui in ſcribendis ad ornatum Bibliothecæ voluminibus magnum habebat ſtudium, ita vt quotieſcunque à diuino potuiſſet vacare officio, ad ſecreta cellæ ſe conferens huic ſancto labori

Religiosi in scribendis libris seduli tres digiti dexteræ manus incorrupti perseuerant.

insisteret. Vnde & multa sanctorum opuscula cum ingenti deuotione excopiauit. Huius mortui ossa, cum post multos annos leuarentur de terra, tres digiti dexteræ manus, quibus tot volumina scripserat, tam integri & incorrupti inuenti sunt, ac si eodem tempore sepulchro fuissent impositi. Reliquum autem corpus, vt moris est, consumptum ad ossa fuit.

TIT. LXXXVIII. De tentatis ad egressum religionis.

EXEMP. I. *Mater Dei succurrit tentato ad egrediendam religionem.*

Anton. 2. p. Chr. tit. 7. c. 2. parag. 14.

HVius generis illustre exemplum est apud Antonium de Hugone, Abbate Bonæuallis Ordinis Cistercienis, qui sub Clemente tertio claruit, circa annum Domini millesimũ centesimum octuagesimum sextum. Hic sæculum cum reliquisset, cœpit religiose admodum conuersari in monasterio: tentatus tamen valde fuit de egressu religionis. Hęc cogitans intrauit templum, & orans deuote cum lachrymis, vidit supra altare Matrem misericordiæ, vestitam lumine sicut vestimento. Et visum est ei, quod videret IESVM filium eius iuxta eam, & quomodo annunciatus fuerat ab Angelo, & de Virgine natus, & pastoribus nunciatus, circumcisus, & à Iudæis postea captus, flagellatus, illusus & crucifixus, & exinde resurgentem intuetur, & ascendentem in cœlum. Hæc eo aspiciente, dixit ei Domina nostra: Viriliter age, & confortetur cor tuum in Domino, & certus esto talibus tentationibus te amodo non pulsandum.

Visio Hugonis Abbatis Bonæuallis.

II. *In tentatione suauis instructio salutaris.*

Idem ibid.

Sub hoc eodem sancto & venerabili viro Hugone Abbate Bonæuallensi factus est religiosus quidã iuuenis valde feruens in principio, qui postea valde tentatus cogitabat ad sæculum redire. Cui cum Abbas, qui audierat eius tentationem in confessione, multum ei suaderet de remanendo, & nil proficeret, dixit Abbas: Fili miserere animæ tuæ placens Deo, ne perdas gloriam tibi paratam. Ego enim spondeo tibi, & fideiussorem tui in hoc me constituo, quod si tu remanseris, sanctorum angelorum socius æternus eris. Ad quæ verba confortatus permansit, & optime conuersatus est. Qui duobus annis ante mortem grauissima infirmitate laborauit, sed ad eum consolandum missus est S. Iob cum magna claritate, qua totum infirmatorium repletum est. Ego sum, inquit, Iob, quem pater misericordiarum & Deus totius consolationis misit ad consolandum te: sicut ego in tali infirmitate patiens fui; sic & tu. Et ideo florebis mecum in gloria, & cras eris mecum, & metes, quod seminasti. Quod & factum est. Et non multo post apparuit ei in gloria gratias agens Abbati, per cuius admonitionem permanserat in Ordine.

Consolatio tentati efficax.

Iob apparet infirmo religioso & eum consolatur.

Apparitio religiosi iam beati.

III. *Cœlestis gloriæ contemplatio tentatum de egressu Religionis retinet.*

Hier. Plat. li. 2. de bono stat. rel. c. 18.

Cœlestis gloriæ magnitudo, quæ religiosos manet post hanc vitam, tentatos de egressu, retinendi vim habet; vti Franciscano cuidam nouitio contigisse legimus. Is enim cum ita religionis oneribus premeretur, & præterea ita à dæmone oppugnaretur, vt iam vix sustineret, & de seculo repetendo indignas aleret cogitationes, hoc vno cœlesti remedio sanatus est. Nocte quadam dum in templo ante venerabilem Eucharistiam pertransiens, adorandi causa, genu, corpusque inflectit, illo ipso momento raptus, ac defixus est in eiusmodi visione. Aspiciebat longum agmen multorum hominum ordine procedentium, eodem habitu, eademque forma. Omnibus vestes erant candidæ; vultus autem, & manus, & pedes, quæ corporis partes è veste eminebant, ita splendidæ, ac radiantes, vt cum ipsa solis luce certarent. Omnes autem nescio cui tanquam hospiti recens aduenienti obuiam ire, eumque cum festina gratulatione amplecti, atque etiam cum honore deducere videbantur. Quæ ille cum timore, & horrore perfusus spectaret, ab vno illorũ inquiens, quidnam id esset, cognouit Franciscanam esse familiam, quæ ad suum quendam, qui tum è vita migrarat, in cœlum comitandum prodisset. Viuere autem omnes in cœlo lætissimos, & felicissimos; atque honorem illum candidarum vestium, quas videret datum eis esse pro religioso, quem in terris gestarant, habitu; fulgorem autem corporis pro carnis incommodis: ac ipsum quoque eiusdem gloriæ participem futurum, si in suscepto consilio fortem se, & constantem præstitisset. Atque id quidem ille deinceps facile effecit; ita enim confirmatus est, vt nunquam amplius vacillarit.

Visio religiosi tentati ad defectionem.

Religioso sancte morienti itur à beatis sui Ordinis obuiam.

IV. *Tentatus edoctus de perseuerantia remanet.*

Bernardus Iustinian. in vita S. Laurentii Iustin. c. 4.

In vita Laurentii Iustiniani scribitur de quodam Fratre, qui importunis dæmonis tentationibus victus ad seculum redire proponebat: prius tamen vltimum salutis suæ refugium Laurentii opem & cõsilium explorare statuit. Ad Laurentium ergo se cõferens: Ecce, Pater, inquit, nisi adiuues me, ad seculum redeo. Tum Laurentius acceptum aqua decoctum lauri ramusculum Fratri tradidit: Accipe, inquiens, & in horto planta; & si quidem reuirescet, securus esto de perseuerantia tua. Abiit ille, & plantauit, & reuiruit. Et de miraculo gaudens, memoriam virgę Aaron, & palmæ Macarii reuocauit.

Lauri ramus decoctus in horto plantatus reuirescit.

V. *Tentatio relinquendæ religionis à dæmone immittitur.*

D. Greg. l. 9. Registri epist. 38.

Quodam tempore dum in die natalitio S. Andreæ Apostoli iam meridianis horis fratres quiescerent, subito quidam frater apertis oculis cæcatus cępit tremere, voces ingentes emittere, quibus vocibus testabatur, ferre se non posse, quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cæcum apertis oculis trementem & clamantem, & à præsentibus alienum,

[Mar.: Fratrum religiosorum preces fratribus suis salutares. Visio religiosi tendentis ad apostasiam.]

num, nihil quod foris agi poterat, sentientem: Eumque in manibus leuauerunt, atque ante altare sancti Andreæ Apostoli proiecerunt ipsique pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reuersus, quid passus fuerat, confessus est: quia senex quidam ei apparuit, & canem nigrum ad eum dilaniandum dimisit, dicens : Quare fugere voluisti de monasterio? Cumq; euadere de canis morsibus nullo modo potuissem, venerunt quidam monachi, & eundem senem pro me rogauerunt. Qui statim iussit canem abscedere, & ipse ad me reuersus sum. Qui etiam confessus est : quia eo die quo ista pertulit, consilium habuerat de eodem monasterio fugere.

VI. *Cogitans egredi è monasterio punitur.*

[Mar.: Idem ibid.]

Alius quoque monachus discedere de eodem monasterio sancti Andreæ latenter voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed statim dæmonio traditus vehementissime vexatus est. Relinquebatur vero à dæmonio, si extra oratorium stetisset, & nihil patiebatur aduersi. Si vero conatus fuisset ingredi, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Cumque hoc sæpius fieret, culpam suam confessus est, quia egredi de monasterio cogitabat. Tunc collecti pro eo fratres, sese per triduum in precibus astrinxerunt, atque ita curatus est, vt ad eum postmodum numquam spiritus malignus accederet. Dicebat autem se eundem beatum Apostolum dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse, cur voluisset abscedere.

[Mar.: Fratrans fugam è monasterio vexatur à dæmone. Triduanæ fratrum preces eum liberant. S. Andreæ Apostoli apparitio.]

VII. *De quinque virginibus, quæ monasterium exire volebant, à dæmone correptis.*

[Mar.: Prat. spir. c. 35.]

Adhæc accedit, quod refert Ioannes Euiratus in Prato spirituali. Accessimus, inquit, ad Eunuchorum monasterium iuxta sanctum Iordanem, ego & frater meus Sophronius. Narrauitque nobis Abbas Nicolaus ipsius monasterii presbyter dicens : In regione mea (erat autem ex Lycia) monasterium virginum est ferme quadraginta. In hoc ergo monasterio quinque virgines sibi inuicem condixerunt, vt noctu de monasterio fugerent, & acciperent viros. Nocte vero quadam cum dormirent sanctimoniales omnes, illis consultantibus, vt vestimenta sua acciperent, & fugerent, continuo quinque omnes à dæmonio correptæ sunt. Quo facto, amplius exierunt è monasterio, sed confessæ peccata sua, gratias egerunt Deo dicentes : Gratias agimus magnorum indultori munerum Deo, qui flagellum hoc nobis induxit, vt animæ nostræ non perirent.

[Mar.: Quinque virgines fugæ ... Castigatio dat intellectũ.]

VIII. *Tentatus ob difficultates docetur eas sensim superandas.*

[Mar.: Vitis PP. li. de Patientia seu fortitudine.]

In historiis sanctorum Patrum refertur de quodam fratre; qui cũ incidisset in tentationem, oppugnationis molestia victus, disciplinam monasticam perdidit; & cum iterum vellet obseruantiæ regularis principia resumere, illa animi tribulatione impediebatur, & dicebat in seipso : Quando eo me statu inueniam, quo aliquando fui; Deficiensque animo, ne aggredi quidem monachi vllum opus valebat. Veniens ad quendam senem, narrauit ei quæ circa se agerentur. Senex, audita defectionis causa, adhibuit ei tale exemplum. Homo quidam habuit possessionem, & eius negligentia in sentes redacta est, ac repleta tribulis & spinis. Visum est autem ei postea, vt eam excoleret, dixitque filio suo: Vade, & purga agrum possessionis illius. Venit filius, vt purgaret; Sed cum respexisset, vidit multitudinem tribulorum & spinarum in eo excreuisse, & animo deficiens, sibi ipse sic locutus est: Ecquando hæc omnia euellere & expurgare potero? & proiiciens se in terram dormiuit. Hoc autem fecit multis diebus. Post hæc venit visum pater eius quod fecerat, inuenitque ipsum nihil effecisse, & dixit ei : Quare vsque modo nihil fecisti? Respondit iuuenis patri suo: Mox vt operi appropinquaui, visa tribulorum ac spinarum tanta copia, deterrebat à susceptione laboris, & præ animi angustia prostratus in terra dormiebam. Cui pater: Ad mensuram latitudinis, fili, quam iacens in terra occupas, per singulos dies operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, nec tu pusillanimis efficieris. Quod cum audisset iuuenis, consilium patris secutus est, & paruo tempore purgata & exculta possessio est. Tu vero ita, Frater paulatim operare, & non deficies. Quo audito, Frater ille abiit, & cum omni patientia sedens faciebat sicut edoctus fuerat à sene, & requiem inueniens promouebatur per Christum Dominum.

[Mar.: Parabola eleganس ad uersus pusillanimes.]

[Mar.: Qui pauca paulatim tandem multa efficit.]

IV. *Nouitius Carthusianorum, muro insidens, magistri iampridem defuncti monitione reuocatur, ne ad seculum redeat.*

[Mar.: Pet. Dorlandus in Chronico Carth. li. 6. Dionys. Carthus. in conclus. exhortatorii Nouitiorum.]

Olim ecclesia Cathedralis Gratianopolitana Canonicum habuit, qui corde compunctus maiorem Carthusiam est ingressus. Hic post aliquantos mẽses, cũ nouus ille feruor iam pœne intepuisset, cœpit de vomitu cogitare. Semper enim tepor nõ longe distat à fomitu. Huic tempori importuna se diaboli tentatio sociabat, & tam frequens, tamq; continua, vt nouella plantatio, & parum adhuc gratiarum fluentis irrigata, tempestates tam assiduas ferre nõ posset. Non enim recurrebat ad orationis suffragia, nec piorum patrũ monita capiebat. Victor igitur diabolus miserum eo perduxit, vt nocte iam instante clam turpe fugam meditaretur. Sedente igitur illo super murum, qui cœnobium cingit, horto suo proximum, cũ vellet se deorsum mittere, vidit magistrũ suum, qui illum in nouitiatu iam pridem instruxerat; quique iam obierat mortem. Hunc vidit è cœlis ad se venientem multa luce cõspicuum, & magna circumdatũ gloria dicentem sibi : Quorsum, inquit, ô fili, tu fugere maturas in perditionis tuæ periculum ? Mane, inquit, mane, & in Ordine perseuera, & ego tibi promitto perpetuæ felicitatis regnum : quod ipse percipies, si in ordine in finem vsq; laudabili conuersatione duraueris. Ille territus primum, deinde apprime animatus, sese ad mentem redu-

[Mar.: Perseuerantiæ merces.]

reduxit saniorem, cellam suam introiit, habitum re-
sumpsit, & virtute ac longanimitate proficiens feli-
cissimo est fine consummatus.

X. *Alius similiter ad seculum redire tentans, voce de-
functi reuocatur.*

Idem ibid.

In hac ipsa domo Carthusiæ, quæ est mater no-
stra (inquiunt iidem Dorlandus & Dionysius Car-
thusiani) fuit ante nos nouitius quidã, qui suadente
diabolo, ac iam etiam possidente, sub nocturno si-
lentio fugere ad seculum moliebatur; cumque per
cœmeterium claustri transitum haberet; audiuit de
sepulcro, cuiusdam nuper defuncti patris vocẽ ma-
nifestam dicentem sibi: Quo fugis ô miser? quo fu-
gis? Prædico tibi, si hinc abieris, filius gehennæ &
perditionis alumnus eris. In hac voce correptus ac
stupefactus diriguit, & ad se reuersus cellam repe-
tiit, & in ea vsq; in finem laudabiliter perseuerauit.

Minæ in desertorem vocationis.

XI. *Quidam detectis diaboli technis à consilio defectio-
nis resilit.*

Ibid. Petr. Dorlandus & Dionysius Carthusiani.

Nouitius quidã in superiori Almania, cum Car-
thusiensem esset ordinem ingressus, nec satis firmas-
set mentem in obsequium Dei, cœpit de vomitu co-
gitare. Etiam in liquidum resolutus, O, inquit, si
nunc haberem ad manus aureos decẽ, nequaquam
hic vltra perdurarem, sed statim me seculo redde-
rem, quod reliqui. Odi enim hũc Ordinis rigorem;
odi pisas & fabas, & durissimam ordinis disciplinã.
Sine pecunia tamen nusquam tuta, nusquam hone-
sta profectio est. Cumque vndique per cellam cir-
cumspiceret, vidit, mirabile dictu, illos ipsos aureos
iacere sibi sub oculis, probatæ monetæ & publicæ.
Tunc ille stupidus nimium, Vnde, inquit, hoc au-
rum? vnde hi nummi tam subito prouenerunt; hoc
præsertim in loco, vbi nunquam pecunia consueta
est inueniri? Certe hoc artificium, Zabule, tuum
est; hi doli sunt tui, quo me ab Ordine eiicias facias-
que extorrem. Nunc magis ipse manebo, &, vt tibi
crepent oculi, me perseuerantem videbis, & quæ
sancta sunt æmulantem. Pecunia vero tua tecum
abeat in perditionem. Ita ibi.

Tit. LXXXIX. De pœnis Apostatarum à religione.

Exemp. I. *Quidam è religione egressus salutariter fla-
gellatur.*

Pet. Dam.

In monasterio, quod Cliuus Scauri dicitur, quod-
que beatus Gregorius infra Romanæ vrbis mœ-
nia condidit, puer quidam à parentibus, vt Deo de-
inceps militaret, oblatus est. Qui postmodum dum
iam adolesceret egressus de monasterio, ad seculum
rediit, vxoremq; sibi nuptiali fœdere copulauit. De-
inde cum iam ad iuuenilem venisset ætatem, diuina
sententia repente percussus est in gutture, cœpitq;
morti, languoris ingrauescente molestia, appropin-
quare. Tandem male fugitiuus vt ad monasterium
deportaretur, expetiit, ibique pœnitudinem de suis
grauitatibus, habitumq; monachatus accepit. Cum-
que vxor eius cum nonnullis aliis lecto iacentis in-
sisteret, cœpit ille grauiter gemere, vlulatus emitte-
re, & tanquam phrenesin pateretur, inordinata vo-
ciferatione garrire. Percontantibus autem eis, cur
non ille quiesceret: Nonne inquit, videtis beatum
Andream Apostolum, sanctumq; Gregorium acer-
rimis me suis verberib. immaniter flagellantes? Vlu-
lans itaq; rursus, ac flebiles voces emittens, paulu-
lum respirabat, atq; dicebat: Modo me verberaue-
runt, propterea quia monasterium dimisi, vxorem-
que duxi. Interim post fletus & rugitus ad momentũ
quiescens, aiebat: Modo me castigauerũt, quia pau-
peribus mendicantibus, maxime Scotigenis, non
modo nihil dedi, sed eos etiam, quod flagitiosum
est, irrisi. Rursus ingeminans stridores & gemitus,
asserebat, quoniam sex aureos à vidua quadam pau-
percula mutuo accepi, & reddere nolui, & quot pe-
dum passibus illa laborauit, dum eos ad me venien-
do requireret, tot ego nunc ictus à sanctorũ mani-
bus pertuli, dum me pariter verberarent. Vt sciatis
autem quia nõ mentior, perendie hora sexta de hoc
seculo migraturus sum. Erat porro tunc sexta feria.
Nocte vero qua Dominicus illucescebat dies, qui
dicitur, In ramis palmarũ, de lecto cunctis miranti-
bus non segnius exiliens, scapulare, atque cilicium,
quæ iuxta se erant, repente arripuit, moxque eccle-
siam beati Andreæ attonitus, ac festinus intrauit, v-
bi strato compositus his qui aderant fratribus ait:
Ecce sanctorum verberibus flagellatus, ita de cor-
pore egredior purificatus, sicut de fonte baptisma-
tis mundus exiui. Inter missarum igitur sacrosancta
solennia Dominica vix passione perlecta, hora qua
prædixerat Deo spiritum reddidit. Nudato autem
ad lauandum ex more cadauere, sic vibices ac stig-
mata in eius membris vndique videbantur, ac si cor-
pus eius materialibus fuisset allisum verberibus.

Religiosi instituti desertor à sanctis Andrea & Gregorio flagellatur.

Irrisio pauperum grauiter punitur.

Mutuum reddere negligens diuinitus flagellatur.

Pœnæ in hac vita instar purgatorii.

II. *Quidam tentatus draconem inscius sequebatur,
quem deinde precibus sui superioris videns auersa-
tus est, & in religione permansit.*

D. Greg. Mag. li. 2. Dial. c. 25.

Quidam ordinis S. Benedicti monachus mobili-
tati mentis deditus erat: & permanere in monasterio
nolebat. Cumq; eum vir Dei assidue corriperet, &
frequenter admoneret, ipse vero nullo modo con-
sentiret in congregatione persistere, atq; importu-
nis precibus, vt relaxaretur innueret, quadam die
idẽ venerabilis pater nimietatis eius tædio affectus,
iratus iussit, vt discederet. Qui mox vt monasterium
exiit, contra se assistere aperto ore draconem in iti-
nere inuenit. Cumq; eum idem draco qui apparue-
rat deuorare vellet: cœpit ipse tremens & palpitans
magnis vocibus clamare, dicens: Currite, currite,
quia draco iste me deuorare vult. Currentes autem
fratres draconem minime viderunt: sed trementem
atque palpitantem monachum ad monasterium
reduxerunt. Qui statim promisit nusquam se esse
à mo-

Draco infernalis m[onachos] d[e]sertores d[e]uorare ge[stit].

à monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit. Quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius non videndo sequebatur.

III. *Quidam relicto ordine Cisterciensi, prauam secutus sodalitatem misere periit.*

aur. Sur. m.4. in vi. S. Rober- 8. Iunii.

Nocte quadam S. Robertus Abbas monasterii ordinis Cisterciensis in Anglia, vidit malignum hostem ad chori aditum consistere, & conari quidem sæpius ingredi, sed frustra tamen. Habebat formam rustici præcincti, longis iisque nudis tibiis ferentis à tergo sportulam & ad pectus lignum funibus innexum: Cœpit porro producto collo circumire chorum, oculos in fratres attente coniicere, si quid forsitan possit sibi gratum in aliquo cernere. At viro Dei instantius orante, & fratres à torpore excitante improbus explorator diu frustra expectans, cum nil se proficere videret, indignabundus ad chorum fratrum Conuersorum se contulit, illic quoque cunctos curiose contemplans: si quos videret somnolentos, cachinnans spreuit: si noxiis cogitationibus occupatos, mirum in modum tripudians applausit. Tandem inter nouitios reperit iuuenem quendam animo ad illicita euagantem; nec nisi solo corpore illic præsentem, imo etiam clãdestinam fugam meditantem. Animaduertens igitur illum suæ sortis esse, fuscinula apprehensum in fiscellam suam coniecit, & celeriter inde se proripuit. Cernens id vir sanctus, multum pro illius salute anxius & sollicitus, mane diligenter eum iussit inquiri. Sed ille ante auroram vagus & profugus excusso suaui iugo Christi, secutus erat inimicum. Adiunxit autem se hominibus sceleratis, deditusque latrociniis non diu post captus est, & capite plexus miserrime è vita excessit.

entatoria rseueran- t.

egligẽtia precibus.

onsortiũ auum. eligiosus sertor pite ple- itur.

IV. *Aldefonsus Rex respiciens retro punitur.*

x Ambros. oral. lib. . c. 7. 8. 9. aron. tom. . an. Dom. 27. 3.

Aldefonsus IV huius nominis Rex in Hispania, anno Domini nongentesimo vigesimosexto, regno se abdicans vitam monasticam amplexus est, Ramiro regi Legionensi relinquens regnum, sed cum desertor sacræ militiæ factus recuperationi relicti regni operam daret, ab eodem Ramiro captus, oculis orbatus est.

V. *Admirabile iudicium & vindicta in monachum Apostatam.*

x Antio- monacho m. 84. Ba. n. tom. 8. nn. Dom. 14.

Fuit in monte Sina monachus quidam, qui celebre adeo edidit suæ continentiæ specimẽ, vt in cellula multos vixerit annos inclusus: postremo multifariis reuelationibus diaboli & insomniis illusus ad Iudaismum dilapsus est, & carnis circumcisionem. Cum igitur diabolus huic identidem vera quædam insomnia demonstrasset, & veluti obiecta illecebra inescasset illius obscuratam mentem: nouissime oculis illius obiicit copiosam turbam Apostolorum, martyrum, aliorumque omnis generis Christianorum densissimis tenebris & omni dedecore oppletam: parte opposita Moysen, Prophetas, populum quoque Iudæorũ (Deo alioqui inuisum) offert splẽdida admodum luce conspicuos, inque gaudio & hilaritate vitam traducente. Hæc cum spectasset miser, è vestigio surrexit, derelictoque sancto illo monte, in Palæstinam vsque peruenit, tectaq; contendit in Noera & Libyadem, asyla Iudæorum. Cum istis denarrasset, quæ sibi visæ fuissent, diabolicas apparitiones, circumcisus est, ac professus Iudaismũ accepit vxorem, inque omnium prospectu aduersus Christianos edidit dogmata, propugnator factus Iudaicæ superstitionis. Hunc ego vidi ac plerique monachorum: neq; enim quatuor anni sunt à morte illius, qua misere peremptus est: catarrhi enim profluuium aliquamdiu passus, & vermium arrosione contabescens, expirauit. Hunc cum vidissemus ego & alii aliquot monachi, correpti timore ingenti, cum luctu lamentati sumus. Erat id sane quam miserabile spectaculum. Vir hic totus incanuerat in monastica exercitatione, consenuerat que laboribus attritus: & is tandem cum mulieribus iocabatur, immundarum carnium, nempe Iudaicarum gestu se defœdabat & inquinabat, verba loquebatur obscœna & impudica, blasphemabat Christum, Spiritum sanctum non tolerandis afficiebat contumeliis. Et hunc talem illi sine lege Iudæi secundum vocabant Abraham.

Illusio dæ- monis trãs- figurati in Angelũ lu- cis.

Monachus illius amplectitur Iudaismũ.

Vindicta in monachum apostatam.

VI. *Lapsus mirabilis cuiusdam, & eiusdem mirabilior conuersio.*

Ex Annal. Societ. tom. 3. ann. 1554.

Veteribus omissis ad recentiora veniamus. Petrus Paradi, cum suorum improbitate morum diuinæ se vocationis indignum reddidisset, nec in Societatis corpore contineri cũ cæteris vlla ratione posset, ad extremum & ipse domum suam, haud tamẽ à votis liber immunisq; remissus est. Qui cum sua ipse sententia iudicioq;, Doctoris etiam cuiusdam auctoritatem secutus, nullo se teneri voto censeret, solutissimo pacatissimoque viuebat animo cum cætero populo, & quod deterrimum erat, nullo ore, nulloq; Dei timore munitus, confidentissime sese ad instituendos iuuandosq; cæteros, qui se ipse destituerat, pœneq; perdiderat, comparabat. Non tulit hominis audaciam cœlestis vltio, in ipso articulo temporis, quo se ad Ecclesiæ mysteria tractanda proximisque administranda conuertit, dirum ei morbi genus, & medicis ignotum immittitur: tantis enim vbiq; doloribus torqueri cœptus est, talémque in tumorem corporis membra conuerti, vt nullam caperet quietis partem, neque diurnæ neque nocturnæ, præsertim nulla antegressa febri, nulla causa; vt in ea inuestiganda reperiendaque hæsitaret, desudaretque omnis ars medicorum. Iam curationis gratia deportandus erat propter paupertatem ad publicum nosocomium, cum ad eum se confert Conimbricensis Collegii Rector Leo, & pro paterna charitate rebellem, vt ad Collegium redeat, & curetur, hortatur. Is haud animo minus, quam corpore timidus respondit, suis se rebus animique saluti admonente nemi-

Punitio diuina in desertorem vocationis.

Correptionem reiiciens mox punitur.

nemine consulturum. Ad eam vocem continuo pes læuus intumuit, & à pedibus, quos in Ægyptum referre non puduit, primum orta pernicies. Rector tamen occasionẽ inde captans ad sanitatem hominis reducendi, acrius eum cohortari, vt quando in tanto vitæ salutisque discrimine versaretur, duritiem à præcordiis arceret, & mentem suam aduersus monitores amicissimos flecteret. Verum ille non modo monitis non acquieuit, sed votorum sponsione liberatus, quo tutius è vita discederet, illa derisit, perinde ac iis vinculis solueretur, quibus nequaquam teneretur astrictus. Serpebat interim in pede tumor cum amplificatione doloris, & deportatus ad ægrorum hospitium, chirurgis medicisq; committitur, quorum de sententia digitus ei, ne pes enormius intumesceret, amputatur. Nec tamen compressus est tumor, sed cum manaret in horas latius, reliqui etiã amputati sunt digiti. Iam cunctis erat digitis mutilus, nec multiplex obtruncatio, totoq; corpore vstiones adhibitæ, sistere vitiosum humorem pestis pabulum fontemq; valebant, neq; reliquum erat aliud, nisi vt ipse quoq; pes totus obtruncaretur. Lata iam erat sententia, & expedita iam scalpella, quæ chirurgus immitis in putrescentem demergeret pedem, cum deniq; mens obstinata resipuit, & sui misertus æger aperuit oculos. Tum demum, ne totus & animo & corpore funditus interiret, Rectorem accersit, agnouit erratum, & professus, quam abiecerat obedientiam, ad omnia se paratum ostendit. Mirum dictu, simul ac Rectoris amplexatus obsequium, tumorem animi posuit æger, tumor quoque corporis stetit, serpens putredo quieuit, tametsi antea medici confirmarant, nullam ad eum curandum morbum reperiri potuisse medicinam, nisi scalpello, perpetuamq; sectionem; vt appareret malum inuectum à Deo, cuius comparatum sapientia, vt in suo quisq; vitio plectatur, & noxæ pœna respondeat. Secandus tamen pes putridus fuit, & quod erat marcidum excidendum. Quem ille tantum subiturus ictum voluit nostros, quos antea fugerat, interesse, & iis inspectantibus exsecari; qui cum super ferrum manumque chirurgi sanctissimum Iesu nomen identidem inclamarent, tantum ille concepit animo robur, vt postmodum affirmaret, in excipiẽdo vulnere vix se vllum sensisse dolorem. Is postea sibi restitutus, cæteros inter homines mansit, segregatus à nostris, merito quidem sanus, nec Conimbricensi Episcopo, à quo multum adhibebatur, inutilis; cæterum altero pede mutilus, quo diuini beneficii, quoties gradum faceret, veniret in mentem, & Societatis recordaretur amissæ.

Crescente mentis duritie crescit pœnæ acerbitas.

Resipiscit & dolores se remittunt.

Iesu nomine inuocato pes secatur cũ exiguo admodum dolore.

VII. *Obstupenda cuiusdam à societate Iesu defectio secunda, parentis suasu, & parentis ac filii punitio admirabilis.*

E litteris annuis Soc. Iesu.

In Castella-vetere in quodam oppido, cui nomẽ Tudela de Duero, circa Vallisoletum fuit quidam agricola diues & honestus Ioannes Gomez Pontanus nomine, qui filium suscepit, quem eodem nomine nuncupauit. Fuit hic educatus in virtutibus & timore Dei ab infantia: cum autem esset pater eius diues, misit eum Segobiam, vt in scholis societatis erudiretur, in quibus ita se gessit vt non solum in litteris, sed etiam in virtutibus proficeret: frequenter enim confitebatur, statis horis orabat, fugiebat occasiones Deum offendendi. Post hæc à Deo motus nuncium remisit carnis deliciis & vanitati mundi, vt Christum nudũ amplexaretur, & cum eo in cruce sanctæ religionis moreretur: desiderauit societatem ingredi, instanter petiit à superioribus recipi, admissus est. Quod cũ pater rescisset ægerrime tulit; nam spem omnem in filio reposuerat, vnico bonorum eius omnium hærede. Itaq; egressus est oppido, ad filium aduolat, alloquitur, & cũ multis lachrymis orat, & rationibꝰ agit, ne se pessundaret, & patrẽ in senectute desereret nec matri causa mortis esset, quam sine dubio mœror & tristitia consumptura erat. Præterea, ne tantam hæreditatem contemneret, tanto labore & sudore paratam, sibique soli reseruatam: vicit amor patris miserum filium, & audiens illius falsas rationes, illisque acquiescens eum secutus est. Nihilominus in eius pectore antiqui feruoris & primi spiritus aliquæ scintillæ remanebant, quæ quandoq; ipsum excitabant, & non permittebant, ipsum quiescere. Quæ tandẽ ita præualuerũt, vt inscio patre, cũ puderet, ipsum ad Societatem redire, habitum S. Francisci assumpserit. Quod cum audisset pater, turbatus est vehementer: cumq; cogitare debuisset filium à Deo vocari, eumque ad diuinam vocationem sequendam adhortari, conatus potius est, eum secundo ex religione extrahere, quod & perfecit. Et ne tota vita à filii voluntate quã & leuem & inconstantẽ arbitrabatur, penderet, decreuit eum occupare in negotiis domesticis, eumq; matrimonio ligare, vt his tricis & catenis deuinctũ, facilius in seculo retineret. Filius licet tunc temporis frequenter confiteretur & communicaret, aliaq; virtutum exercitia obiret, cum tamen animaduerteret parentes ei vxorẽ quærere, maluit eos præuenire, & vxorem eligere quam vellet. Accipit itaque virginem ciuem suam in ætate & reliquis æqualem, sibiq; persimilem: quæ licet talis esset, displicuit tamen parentibus mariti sui, qui aliã animo designarant: adeoq; cœperunt irasci filio, vt eum abhorrerent, & toruo vultu intuerẽtur, & duris verbis carperent, & ad amaritudinem pertraherent, & eum die noctuq; persequerentur, eo quod ipsis inuitis vxorem accepisset. Miser filius tristis & afflictus incedebat, licet pro parentum amore & reuerentia dissimularet. Et vt paucis dicam, & accedam ea quæ ad rem minime faciũt, 26. Maii, 1578. cum pater aliquo proficisci vellet, vt pecuniam in vicino oppido sibi debitam recuperaret, præcepit filio, vt ad vineas se conferret & certos operarios ad laborandum in eis secũ duceret: fecit filius quod pater iusserat, putatoriam falcem secum ferens: cumque pergeret in itinere

Pater dehortatur filium à statu religioso.

Filius acquiescit patri.

Idem inuito patre fit Franciscanus.

Abstrahitur à patre.

Vxorẽ ducit contra patris voluntatem.

Tentatur contra patrem.

nere cœpto, cœpit in memoriam reuocare continuas querelas & molestias sibi à patre illatas ob cōiugium contra eius voluntatem initum, iratusque & perturbatus à via deflectens, patrem insequitur cum illo rixaturus, & de molestiis sibi à patre illatis questurus: occurrit itaque filius patri, cœpitq; primum blande filius patri suo querelas aperire, addens se eius itineris comitem futurum, ne solus pecuniam ferens rediret: quod pater renuit, dicens non opus esse, vt filius laborem istum subiret.

Rixa inter patrem & filium.

Sed cum filius omnino ipsum comitari decreuisset, iratus pater baculo, quem manu tenebat, filium percussit, cumque fortius percutere vellet, miser senex in terram cecidit, caputq; suum cadendo vulnerauit. Accurrit filius patri suppetias laturus, cumque videret eum sanguine è vulnere diffluente respersum, actus à dæmone, sibique persuadens patrem se odio prosequi, seque ab eius gratia excidisse, quam nunquam esset recuperaturus, corde peruerso & furore cœcus decreuit patrem interficere.

Filius statuit patrem interficere.

Itaq; cœpit eum inuadere & constringere, Pater rei nouitate motus dixit; Quid agis fili? Respondit filius: Volo tibi afferre necem, ô pater. Mihine ô fili? & qua de causa? Te interficiam, inquit, ô pater, quia te nunquam placatum experiar. Tum pater: Stultescis, an iocaris? Patrem tuum interficies? Omnino, inquit, ita fiet: quare si alicuius peccati tibi es conscius, illud mihi confitere, & ego illud sacerdoti nomine tuo confitebor: Te etiam rogo, vt amore Dei mihi ignoscas.

Pater à filio occidēdus, eidem veniam petēti dat & peccatorum agit pœnitentiam.

Quod cum multis lacrymis dixit. Cui pater, & ipse respersus lacrymis. Ignosco tibi, ô fili, fieri enim nequit, vt tu, cum filius meus sis, & quidem vnicus quem genui, educaui, & tantum amaui, patrē occidas: non enim me occidis, sed satanas, qui te inuasit: non inquam, mihi mortem tu affers, sed peccata mea, quæ Deo vlciscente, tam miserandum vitę exitum attulerunt. Falce vero messoria guttur percussit, & patri caput amputauit filius, filius inquam, qui bis habitum religiosum assumpserat, & totidem vicibus reliquerat ad instantiam & persuasionem patris Sed Deus, qui hoc modo patrem puniuit, filium inultum abire non est passus, nec impunitam siuit tam crudelem, & plus quam barbaram filij impietatem; licet enim patrem secreto interfecisset, nulloque vidente; postmodum tamen certis indiciis crimen detectum est, miserque iuuenis captus, & torturæ subiectus conuictus fassus est crimen, deinde condemnatus, raptus suspensus, & in quatuor partes diuisus est, omnes astantes miserando casu attonitos relinquēs, & deflentes miserantesque calamitatem & horrendum exitum patris & filij.

Filius criminis conuictus suspenditur, & quadrifariā diffinditur.

VIII. *Frater nouitius, sororis blanditiis monasterium relinquens simul cum ea à feris deuoratur.*

Pet. Dorlandus in Chron. lib. 6. apud Dionysium Carthus. in conclusione exhortatorij Nouitiorum.

Quidam cum ordinem Carthusianum esset ingressus, nec esset sedulus custos mentis suæ facilem se præbuit diabolicæ voluntati. Enimuero soror eius illum veniens inuisere, cum copiam haberet secum sermocinandi: notis sermonibus implicuit miserum fratrem, vt votis assentiret suis, & secum ad seculum repedaret Ille statim abiecto habitu (licet in contrarium sancti patres hortarentur) retrorsum vestigia intorquēs, post diabolum ambulabat. Sed, heu, non impune. Fratre igitur ac sorore læto animo ad seculum remeantibus, tristis eis subito superuenit interitus. Cum enim nemus præterirent, quod cœnobio adiacet, repente exiliunt rapidissimæ feræ, nunquam illic prius cognitæ: quæ hos miseros nimis mordaciter inuadunt, strangulant, occidunt: & dicto citius in ventrem deglutiunt, paucis reliquiis permanentibus. Viderunt hæc pastores & agricolæ, qui huic spectaculo non longe aberant: & statim, quæ gesta fuerant, nunciant monasterio. Illi audientes funestam cladem, & nimis amarum iudicium Dei, in communi omnes lacrymantur: & amaros gemitus effundunt ad cœlos, dicentes: Quam terribilia sunt opera tua Domine? Nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ: vir insipiens non cognoscet & stultus non intelliget, quam terribilis sis in consiliis super filios hominum.

Malum cōsilium consultori pessimum.

IX. *Duo nouitij ad seculum parentum blanditiis reuocati simul cum eis peste cito in reprobam dantur mortem.*

Idem.

Duo nouitij cum seculo abrenunciassent, & se nostro ordini (Carthusiano) mancipassent, diabolus horum inuidens saluti, vtriusque parentes aggressus de suorum pignorum absentia vsque adeo inflammauit, vt eam nimis impatientissime tolerarent. Cum igitur carnales affectiones suas non vellent freno rationis comprimere, vno animo inflammati ambo cœnobium intrant: orantes vt cum filiis eis liceat habere sermonem. Annuit Prior nihil sinistrum suspicatus. Illi statim vt sunt admissi, nouis tirunculis virulentis hortaminibus suadere cœperunt, vt molestum ordinem & rigoribus & asperitatibus plenum deserant, secumq; ad seculi delicias reuertantur. Nos (inquiunt) iam senes sumus, vestro solatio carere non possumus: præsertim cum hæreditates nostræ in periculo sint futuræ, nisi vos hæredes præsentes habeant. Quid plura? hortantur, & vincunt, & quibus saluti esse debuerant, hos secum perituros ad seculum trahunt. Sequuntur captiui iuuenes deceptos senes, non longo tempore de sua perfidia gauisuri, nam pauco post tempore (sæuiente Deo) & patres & filij in inguine percussi virulenta sunt peste in mortem reprobam, vt vereor, consumpti præcipitatique: vnde & factum est, vt sese & filios nimis acerbe perderent, qui se per hos reparare ac consolari arbitrabantur.

Parentes filios suos à religione dehortati vna cum illis puniuntur.

X. *Nouitius impudenter post desertum monasterium choreis se ingerens improuisa morte opprimitur.*

In eodem Chron. Pet. Durlandi ibid.

Nouitius aliquis Carthusianum ordinem ingressus, cum prior illi feruor tepesceret, cœpit ordinem paulatim exosum habere: ac per hoc etiam de exitu meditari: vicit tandem, quæ illi importuna erat,

diaboli vis: & captiuum miserum traxit ad seculum: hic vno dierum cum in platea choreas duceret mixtus consortio puellarum, ac parui duceret quod sanctum ordinem temerasset, cum crebro saltitans circuiret, ac leuissimas cantilenas ipse præcineret: vltor perfidiæ Deus tantam procacitatem ferre non sustinens, repentinam in mortem insanum iuuenem præcipitem dedit. Nam inter circumeundum cū sub tecto vicinę domus incederet, tegula vna repente è tecto exiliens illi cerebrum illisit & excussit: & terram in necem rapiens ad gehennæ (vt verendum est) incendia destinauit.

Mors in choreis & saltationibus.

XI. *Nouitius non imperitus musicus, trina instabilitate meretur à Deo horribili gutturis morbo vita priuari.*

Ibidem.

Memini legisse me de nouitio quodam recepto ad ordinem apud nostros, qui quia musicus peritissimus erat, & voce optima dotatus, ab omnibus fratribus amabatur: & quia id genus hominum vagum atque instabile est, diabolo suadente ordinem dereliquit, post, nescio quo spiritu cōpunctus rediit, & se recipi petiit, & accepit: probatus igitur rursum & reuestitus, in cellam intromittitur; at ille suam semper secutus inconstantiam, iterum vomuit, & habitum proiiciens, seculum, quod amabat, repetiit: tertio compunctus rursum aliam aggressus est nostri ordinis domum, vbi tunc mores eius nesciebantur: & quia ordo noster semper appetit sonoras voces canentium: sicut recipi se petiit, & impetrauit: sed ô perfidam humanæ mentis insaniam! nos semper vagi, semper instabiles, semper nutabundi: nisi ille nos stabiliat, ille nos roboret, qui sistit maria, & fluenta Iordanis retro retorquet. Nam sine Deo nihil validum, nihil stabile, nihil sanctum. Omnis enim plantatio, quam non plantauit cœlestis pater eradicabitur. Iste igitur tertio probatus, tertio vestitus, tertio reprobus ac reprobatus habetur: habitum itaque indignè proiiciens, mundi se iterum actionibus implicauit, sed non impune: trina nempe apostasia Dominus infensus, quarto vindictam vibrare censuit, & miserum terribili plaga in gutture percussit. Hac peste ille correptus cito de medio sublatus est, & Christi tribunalibus reseruatus: eodem nempe quo exiit anno & obiit, ipso, eodem corporis membro plagatus (gutture videlicet) quo sæpenumero Deum ipse offenderat, nam guttur ipsum, quod crebro aperuerat ad vanitatem, Deo sæuiente occlusum est per vindictam.

Matth. 15.

TIT. XC. De victu Religiosorum.

EXEMP. I. *Quam sapidi sint monachorum cibi ex Theodosii Iunioris iudicio comprobatur.*

Ex vitis Pat p. 1. c. 11. de humilit. Eaton.

MAnebat quidam monachus Ægyptius in suburbano Constantinopolitanæ ciuitatis: & dū transit Theodosius Iunior Imperator per illam viā, reliquit omnes qui in obsequio eius erant, & venit solus in cellam eius, & pulsans ad ostium monachi, aperuit ei monachus. Videns autem eum, cognouit quia Imperator esset; sic tamen suscepit eum, tanquam vnum ex officio militantium. Cum ergo introiisset, fecerunt orationem, & sederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator, dicens: Quomodo sunt Patres in Ægypto? Et ille; Orant pro salute nostra omnes. Imperator autem circumspiciebat in cella eius, & quid haberet: & nihil ibi vidit, nisi paruam sportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ; & dixit ei monachus: Gusta modicum: & infudit ei panem, & misit oleum & sal, & manducauit, & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis qui sim ego? Et ille dixit ei: Deus te scit, quis sis. Tunc dixit ei: Ego sum Theodosius Imperator: Ille autem statim adorauit: salutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati estis vos monachi: quia licet in imperio natus sim, nunquam tamen delectatus sum, sicut hodie pane & aqua: satis enim & libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Ægyptum.

tom. 5. Annal. ad an. 425. 18.

Theodosii Iunioris testimonium de cibis monachorum

II. *Quam suaue sit vti communi victu in religione.*

Rabaudus princeps in Gallia vir cum religiosæ vitæ asperitatem, vtpote lautiori vitæ assuefactus, grauiter ferre cœpisset, Abbas quidā, qui tum erat, nomine Porcarius, indulgentia quadam, separatos ei cibos paulo commodiores præberi iubebat; quibus tamen ille quo magis vtebatur, eo in dies tenuior, graciliorque fiebat. Itaq; accidit, vt quadam die dum fratres reliqui communi mensa, arido scilicet pane, & fabis vescerentur, videre sibi visus sit duos senes, alterum, cui binæ claues è collo pendebant; alterum habitu monachum, qui christallinam pyxidem manu gestabat. Hi toto cœnaculo circumeuntes, vnicuique monacho, nescio quid edulij, è vase illo impertiebant; Rabaudum solum ita prætereuntes, vt etiam seuero, ac potius subirato vultu eum intuerentur. Ille tamen ex eius, qui proxime assidebat, portiuncula aliquid suffuratus, vt illud gustauit, visa est illi eius suauitas omnium ciborū, quos vnquā in vita sua, etiam seculari, comedisset, suauitatem longe antecellere. Quod visum cum tertiam contigisset, ad Abbatem accessit, diligenter inquisiuit, quinam essent hi duo senes. Intellexit Abbas facile, alterum eorum Petrum Apostolum esse, in cuius tutela erat monasterium: alterum autem Honoratum monasterij auctorem: causam autem, cur ipsi vni communis illa esca negaretur, eam esse, quod communem aliorum seueritatem non sequeretur: Quod audiens Rabaudus, animo confirmato ad omnem eius vitæ disciplinam perferendam, multo eam faciliorem & leuiorem reperit, quam antea putasset, ac paulo post eosdem sanctos vidit, qui sibi quoque perinde ac aliis de illo tam suaui cibo tribuerent, quo incredibiliter ad omnem laborem ac duritiam confirmatus est.

Hier. Plat. lib. 3. de bon. stat. relig. cap. 16.

Visio Rabaudi.

Apparitio S. Petri Apostoli & S. Honorati.

III. Quod

III. *Quod cibi genus fastidiebat maxime Andreas Virdunensis Archidiaconus, fit ei maxime suaue ex communi victu in religione.*

Idem Plat. ibidem.

Idem pœne contigit Andreæ Virdunensi Archidiacono, diuiti & valde nobili, qui in ipsis ferme Cisterciensis familiæ initiis institutum illud magno feruore suscepit. Sed tamen cum satanas idoneam materiam nactus tentationis, ex corpusculo tenui, & nimis delicato, ita eum oppugnaret, vt iam vix sustineret, die quadam hanc ei diuina bonitas medicinam fecit. Accumbenti in mensa apposita sunt pro more legumina, quod cibi genus ille præ cæteris maxime fastidiebat. Verum fame compulsus, vt repugnanti stomacho vim faceret, sumpsit tandem aliquid, quod vbi ore attigit, tantam sentire visus est suauitatem, vt nunquam simile aliquid in vita sua expertum se esse recordaretur. Itaque residuo, quod erat, auide exhausto, deinde ad Abbatem adit, nihil dubitans, quin suæ patinæ proprium aliquod additum esset condimentum. Vt tamen comperit, plane fuisse commune ferculum, in quo videlicet nihil præter aquam, & salem ad condiendum adhiberetur, intellexit statim diuinam erga se prouidentiam, & gratias agens, in religionis proposito confirmatus est, eoque magis, quod postera etiam ac tertia die, & deinceps multo tempore eandem suauitatem in eiusmodi cibis persensit, vt postea dicere soleret, se iam magis delectari ipsis, atque oleribus, quam antea altilibus, & nobilibus eiusmodi epulis.

Cibi alias fastidiosi suauitas insolens Deo dispẽsante.

IV. *Victus communis rigidus, fit adeo suauis, vt religiosis Claræuallensibus mouerit scrupulum, ne esset nimis voluptuosus.*

Idem Plat. ibidem.

Huius generis est illud, quod in vita S. Bernardi legimus, recenti adhuc Claræuallensis cœnobio, cum tam seuere vita duceretur, vt non alio pane, quam fere terreo vescerentur, ac reliquus quoq; victus, & suppellex, & domus, omnino pauperrima essent, ita tamen omnes sine murmuratione, imo vero cum tanta delectatione omnia ferre solitos, vt illa ipsa delectatio non modicum eis scrupulum, dubitationemque iniecerit. Iam cum iucundius (sic enim scribitur) viuere sibi viderentur in eremo, quã antea vixissent in seculo, suspectos seipsos habere cœperunt, ne per aliam viam reducerentur in regionem suam: donec ea quæstione ad Bernardum prius deinde ad Catalaunensem Episcopum, qui tunc apud eos hospes diuersabatur, delata, longa & accurata oratione edocti sunt esse id Dei donum, ac beneficium minimeque respuendum. Ex quo apparuit quid possit habitus, & mos, Dei præsertim gratia adiutus, quando hoc efficit, vt tam rigida vita in tanta hominum multitudine ita suauis esset, vt etiam scrupulum in eorum animis moueret, ne nimis voluptuose viuerent.

Cibi in religione suauius sapiũt.

Voluptas gustus quæ a Deo est non respuenda est.

V. *Quidam spiritu vidit alios edentes mel, alios panem, alios stercus, & intellexit rationem diuersitatis.*

Vita PP.

In vitis quoque Patrum legitur, quod cum quidam magnus Pater comederet cum pluribus fratribus sedens ad mensam: vidit in spiritu quosdam edentes mel, alios autem panem, alios vero stercus, & admirans deprecabatur Deum, vt reuelaret mysterium huius rei: quod idem cibus omnibus appositus est super mensam: in manducando autem ille immutabatur, & venit ei vox desuper dicens: Quod illi, qui manducant mel ii sunt, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione sedent ad mensam, & incessanter orant: Qui autem panem manducant, ii sunt qui gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo data sunt eis, contenti de appositis. Qui vero stercus manducant, ii sunt qui murmurant, & dicunt, hoc bonum, & illud malum est.

Visio monachi super diuerso genere religiosorum in cibo sumendo.

Murmurantes de cibis appositis, quibus cõparentur.

VI. *Delicatus & infirmus, atque in obseruatione medicaminum curiosus ac superstitiosus corrigitur, & abdicatis omnibus medicamentis, & delicatioribus ad communes cibos se transtulit.*

Spec. hist. Vincent. lib. 7. cap. 108.

Fuit item Claraualle Monachus quidam, qui quamuis homo bonæ voluntatis existeret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in obseruatione medicaminum curiosus atque superstitiosus. Clemens autem Dominus, qui misericorditer solet errantes corrigere, ipsum voluit ad viam veritatis adducere, taliq; modo visitationem suam simpliciter delinquẽti propalare dignatus est. Aspicit idem Frater in visu noctis, & ecce vniuersitas fratrum quasi ad laudes diuini seruitii celebrandas ad ecclesiam festinabat. Porro ad ostium ipsius ecclesiæ stabat illa tam humilis, quam sublimis mater misericordiæ pia virgo Maria, quæ tanquã pretiosi electuarii pyxidem portans, singulis fratribus oratorium intrantibus, singula ex cochleari dulcissima sua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine gustantes reficiebat. Quo viso frater ille gratulatus est vehementer, reputans secum, quod ipse cælestis illius alimoniæ, sine obstaculo particeps fieri deberet. Cũq; ad manũ piissimæ procuratricis accederet, benignissima dissimulatrix, & vere mitis, virgo repulit eũ dicens: Nunquid meo medicamine opus habes? nonne sapiens medicus es? Et tuimet curã sollicite geris? Vade itaq;, vade, & tuis medicamentis, sicut volueris, vtere, quoniã de his curã suã super Dominũ & filium meum iactant, cura est mihi. Quod cũ ille audisset, erubuit, & petens indulgentiam promisit ei, quod se amplius de ipso non intromitteret; sed totam vitæ suæ curam Deo, & sibi cõmitteret. Ad quam sponsionem generale refugium omnium Christianorũ satisfactione accepta, benignissime petenti veniam & gratiam indulsit, & medicamenti salutiferæ pitantiæ pabulum impertiuit. Gustata ergo benedictione cœlestis antidoti, protinus à sua teneritudine & infirmitate frater ille conualuit, & abdicatis omnibus medicamentis & delicatioribus alimẽtis, ad cõmunes cibos se transtulit. Ideoque cooperante gratia Dei,

Visio monachi Claræuallis.

Virgo Deipar religiosorum singularis est patrona.

Curat monachum ab infirmitate corporis & animi.

in breui decorem & fortitudinem cum salute corporis & animæ pariter induit.

VII. *A diabolo esse, vt quis non possit gulam à fructibus extra statuta tempora continere.*

Metaph. in vita S. Pachomij, cap. 44.

Arbor excindi iussa, dilata excisione sponte arescit.

Visitans Pachomius monasterium, in alta quadam ficu, in quã adolescentes monachi clam ascendere consueuerant, & fructus edere, vidit spiritum immundum insidentem, & cognouit illum esse Gulæ dæmonem, qui adolescentes decipiebat. Iussit excindi arborem, vt amoliretur offendiculum. Ionas Hortulanus indoluit grauiter, quod ficulnea valde fructifera esset: Pachomius, ne molestus esset Ionæ viro probo, destitit ab eo præcepto. Sed postero die inuenta est arbor vna cum foliis arefacta. Quod Ionas videns, maiorem concepit ex sua inobediẽtia dolorẽ, quã ex arboris euulsione cœpisset.

VIII. *Ionas octoginta annis curam horti gerens abstinuit à fructibus eius.*

Idem ibid. cap. 45.

Abstinentia incredibilis.

Laudatur etiam Ionas Pachomii discipulus à Metaphraste, qui, cum octoginta annos egisset in monasterio, solusque horti curam gereret, & frugiferas ipse plantasset arbores, nullum vnquam omnino fructum gustauit vsq; ad mortem: omnibus fratribus & hospitibus, & iis, qui circumcirca incolebant, vescentibus vsque ad satietatem.

IX. *Quomodo S. Sabas indixerit sibi leges de non edendis malis.*

Cyrill. monachus in vita S. Sabæ.

Sanctum Sabam adolescentem ad imponendam sibi legem de non edendis malis toto vitæ suæ tempore hæc occasio mouit: Nam colens hortum monasterii victus aliquando à specie pomi pendentis ex arbore, illud decerpsit esurus: sed recogitans lapsum Parentum primorum metuens insidias diaboli, erubuit infirmitatem suam; ac seipsum acriter reprehendit: Pomum pedibus conculcauit, & in eo cupiditate in omnẽ eduliorũ huiusmodi cõtriuit, lege, quã dixi, sibi indicta, quã ex eo die seruauit.

TIT. XCI. De vestitu Religiosorum.

EXEMP. I. *Fastradus Abbas fugit prælaturam, & sequitur vestium humilitatem.*

Frat. Ioannes de Assignies Religiosus Cambronensis: in Conclaui gallico rerum notabilium ordinis Cisterc. c. 3●.

FAstradus quondam Cisterciensis Abbas eximiæ sanctitatis, nobilis quidem genere, sed nobilior morũ elegantia: electus est ad regimen Claræ vallis, sed rumore isto turbatus, & anxius fugã arripuit veniensq; in domũ vallis S. Petri, quod est monasterium Carthusiensis ordinis, dies aliquot ibidem latuit: vbi cum diu noctuq; in oratione persisteret, factus est in mentis excessu; & apparuit ei in magna gloria virgo puerpera Domina Angelorum, portãs in manibus regem gloriæ, paruulum suum Iesum, quam cũ vidisset, procidit ad pedes eius, obsecrans vt sui misereretur. Cui beata virgo respondit: Quid turbaris ô homo? & imponens in vlnas ipsius veluti alteri Simeon nobilẽ illam sarcinã, quam gestabat, ait: Accipe filium meum, & serua mihi illum. Quo facto sublata est visio ab oculis eius, & rediens ad seipsum, intellexit, quoniam à Domino egressus est sermo, & quia vere filii Dei & membra Christi, eius prouidentiæ committebantur. Cæterum in exteriori habitu & cultu, pro officii sui dignitate, quã humilis, & quã temperans extiterit, hoc vno quod dicturus sum facile aduertere erit. Quadã die vestiarius Monachus in lectulo illius cucullam nescio an tunicã, qua ipsum indui vellet, solito meliorem apposuit. Increpauit eum pater audiente me, & dixit: Quid est, dilecte mi frater, quod facere cupis, vt à communitate fratrũ nostrorum me separes, & notabili habitu decolores? An quia Abbatis nomine censeor, propterea monachus esse non debeo? Nũquid idcirco minister & seruus cõstitutus sum aliorum, vt lautioribus epulis debeam saginari, & cultioribus vestibus ornari? si pacem meam quæris, & præceptis meis obedire non despicis, precor atq; præcipio, ne id amplius facere velis. Nam cum ego sim omnium minimus, & apud Deum indignus, magnum mihi est, si communi omnium victu, atque vestitu fuero honoratus. Ex quo enim assumptus sum ad regimen animarum, vnũ est quod præ ceteris timui, & semper timeo, ne occasione huius administrationis, pauperem vitã, quam professus sum, deseram, & Monachi præmium perdam.

Animæ filii & Dei membra Christi, & dũ earum geritur cura portatur Iesus filius Dei.

Superior victu & vestitu communi debet vti, etiamsi dignitate præcellat.

II. S. *Equitius vilis in vestibus, quam fuerit honoratus à Legato Pontificis.*

D. Greg. lib. Dial. cap.

Erat vero valde vilis in vestibus, atq; ita despectus, vt si quis illum fortassis nesciret, salutatus eum resalutare respiceret: & quoties ad alia tendebat loca, iumento sedere cõsueuerat, quod despicabilius omnibus iumentis in cella potuisset reperiri. In quo etiam capistro pro freno, veruecum pellibus pro selle vtebatur. Per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextro læuoq; portabat latere, & quocunq; peruenisset, scripturarum fontem accipiebat & rigabat prata mentium. Huius quoq; prędicationis opinio ad Romanæ vrbis notitiam peruenit, atq; (vt est lingua adulantium auditoris sui animum amplectendo necans) eo tempore Clerici huius Apostolicæ sedis Antistiti adulando questi sunt dicentes: Quis est iste rusticus vir, qui auctoritatem prædicationis sibi arripuit, & officium Apostolici Domini nostri sibimet vsurpare indoctus præsumit? mittatur igitur, si placet, qui huc eũ exhibeat, vt quis sit Ecclesiasticus vigor, agnoscat: Sicut a moris est, vt occupato in multis animo adulatio valde surrepat, si ab ipso cordis ostio nequaquã citius fuerit repulsa, suadẽtib. Clericis cõsensum Põtifex præbuit, vt ad Romanã vrbẽ deduci debuisset, & quænam sua esset mensura, cognosceret. Iulianũ vero tunc defensorem mittens: qui Sabinensi Ecclesiæ postmodum in Episcopatu præfuit, hoc præcepit.

Adulatio quam periculosa apud auctoritate pollentes.

cepit, vt cum magno honore eum deduceret, nec quidquam Dei famulus ex conuentione eadem, iniuriæ sentiret. Qui parere de eo clericorũ votis cõcitus volens; feſtine ad monaſterium concurrit, ibique abſente illo antiquarios ſcribentes reperit, & vbi Abbas eſſet, inquiſiuit. Qui dixerunt: In valle hac, quæ monaſterio ſubiacet, fœnum ſecat. Idem vero Iulianus ſuperbum valde atq; contumacem puerum habuit, cui vix poterat vel ipſe dominari. Hunc ergo miſit, vt eum ad ſe ſub celeritate perduceret. Perrexit puer, & proteruo ſpiritu pratũ velociter ingreſſus, omnesq; illic intuens fœnum ſecantes requiſiuit, quiſnam eſſet Equitius, moxque vt audiuit, quis eſſet: cũ adhuc longe poſitus aſpexit, & immenſo timore correptus eſt, cœpitq; tremore laſſeſcere, ſeque ipſum nutanti greſſu vix poſſe portare. Qui tremendo ad Dei hominem peruenit, atq; vlnis ſuis eius genua deoſculans humiliter ſtrinxit, ſuumq; dominum ei occurriſſe nunciauit, cui ſalutato Dei famulus præcepit, dicens: Leua fœnum viride, porta pabulum iumentis, in quibus veniſtis. Ecce ego, quia parum ſupereſt, opere completo te ſubſequor. [illegible]s autem qui miſſus fuerat Iulianus defenſor, mirabatur valde, quidnam eſſet, quod redire moraretur puer: Tunc ecce reuertentem puerũ conſpicit, atque in collo eius fœnum, ex prato ferentem, qui vehementer iratus cœpit clamare, dicens: Quid eſt hoc? ego te miſi hominem deducere, & non fœnum portare. Cui reſpondit puer: Quem quæris, ecce ſubſequitur. Tum ecce Dei famulus clauatis caligis calceatus falcem fœnariam in collo deferens veniebat: Quem adhuc longe poſitũ puer domino ſuo, quia ipſe eſſet, quem quæreret, nunciauit. Idem vero Iulianus repente vt vidit Dei famulum, ex ipſo habitu deſpexit, eumq; qualiter deberet alloqui proterua mente præparabat: mox vero vt ſeruus Dei cominus aſſuit, eiuſdem Iuliani animum intolerabilis pauor inuaſit, ita vt tremeret, atque ad inſinuandum hoc ipſum propter quod venerat, vix ſufficere lingua potuiſſet. Qui humiliato mox ſpiritu ad eius genua cucurrit, orationem pro ſe fieri petiit, & quia pater eius Apoſtolicus Pontifex eum videre vellet, indicauit: Vir autem venerandus Equitius cœpit immenſas gratias omnipotenti Deo agere, aſſerens quod ſe per ſummum Pontificem gratia ſuperna viſitaſſet. Ita ibi.

Superbiæ & contumaciæ ſpiritus humiliatur.

Equitii habitus.

III. *Cuiuſmodi veſtis S. Franciſci.*

S.Bonau. in vita S. Franciſ. c. 5.

S. Franciſcus veſtis horrebat mollitiem, aſperitatem amabat, aſſerens, propter hoc S. Ioannem Baptiſtam ore diuino fuiſſe laudatum. Si quando vero in data ſibi tunica lenitatem ſentiret, chordulis eam contexebat interius: quia non in caſulis pauperum, ſed in palatiis Principum, iuxta veritatis verbum, veſtimentorum dicebat requirendam eſſe mollitiem. Experientia enim certa didicerat, dæmones aſperitate terreri: delicioſis autem & mollibus veſtibus ad tentandum fortius animari. Vnde cum nocte quadam propter infirmitatem capitis & oculorum, præter ſolitum morem ceruical de pluma poſitum haberet ad caput, dæmon in illud ingreſſus, ipſum vſque ad horam matutinalem inquietatum multimode à ſanctæ orationis ſtudio perturbauit, donec vocato ſocio puluinar cum dæmonio fecit extra cellulam longius exportari. Egreſſus autem cum puluinari frater de cella membrorum omnium vires amiſit & vſum, quouſque ad vocem ſancti patris hoc cognoſcentis in ſpiritu, vigor priſtinus cordis & corporis ſibi fuit plenarie reſtitutus. Ita S. Bonauentura.

Veſtium aſperitate terrentur dæmones.

Diabolus ingreſſus puluinar S. Franciſci ægrotãtis.

IV. *Nobiliſſimæ dominæ, mater & filia, in eodem monaſterio religioſæ, certant de oſtendis vilioribus indumentis.*

Andreas Schottus in vita Franciſci Borgiæ lib. 1 cap. 6.

Maria Henriquez Ferdinandi Regis Catholici patruelis, & Franciſci Borgiæ olim Ducis Gandię poſtea vero Societatis Ieſu religioſi auia, abdicatis aulæ titulis in d. Claræ monaſterio ſeſe Deo dedicauit. Eius porro filia cum eodem monaſterio, Abbatiſſæ vt vulgo nominant, titulo præeſſet virginibus, matri pro tunica detrita nouam tradidit, iuſſitque veterem ſibi indumento relinquere. Certatum hic vtrimq; officioſe de attrita veſte, dum neutra alteri eam concedit. Ceſſit tandem mater filiæ, vt dignitate tum maiori, hoc addito, augurii loco: Habe tibi nata veſtem meam, quam cupide affectaſti attritam. Faxit parens ille vniuerſi Deus, qui nos noſtraque reſpicit; tum demum eam abiicias, cum in Carpetanorum regno (vt poſt euenit) noſtrarum virginum, D. Claræ titulo, familiam inſtitues. Ita fere Schottus.

Filia Abbatiſſa matri ſibi ſubditæ imperat attritam veſtem deponere quam ipſamet induit.

V. *Vt B. Franciſcus Xauerius veſtitu tenui ac vili delectatur.*

Horat. Turſell. in vita B. Franciſ. Xauerii lib. 6. cap. 7.

Veſtitu erat Franciſcus cultuq; corporis vulgari Pannoſus ex vrbe in Luſitaniam, atque inde in Indiam perrexit. In India honeſto veſtitu, qui offerebatur, repudiato, canabinam adamauit tunicam ſine pallio, veritus ne ſplendorem habitus (vt fit) aliqua animi elatio ſequeretur. Franciſci toga de trita vſu iam erat, laceraq;: amici nouam ei offerebant; at ille ſua paupertate ſe inuoluens, nunquam paſſus eſt veterem ſibi detrahi, vt indueret nouam. Itaque miſſus ab eis, qui intempeſta nocte dormienti Xauerio laceram veſtem auferret, nouamq; eius ſubſtitueret loco. Ille ante lucem ſurgens, quam reperit veſtem, induit pro ſua, eaque indutus deinde prodiit in publicum, nihil penitus benignam amicorum fraudem ſentiens. Erat forma nouæ togæ longe alia quam veteris. Ergo eodem die cum apud Franciſcum Paiuã, alioſq; amicos rei conſcios cœnaret, illi velut admirabundi ſuper cœnam, quidnã illud veſtimenti eſſet, per iocum rogitare cœperũt. Tum demum Xauerius togæ aduertit animum. Vt vero oculis manibuſq; nouam eſſe perſenſit, obſtupuit ſcilicet. Mox fraude intellecta ſubridens ait: nimirũ alienũ illum veſtitum aliis conuenire, non ſibi. Subinde autem ſummis precibus eos tandem

Xauerius diuinis intentus non aduertit, quibus ſe induat veſtimentis.

Vestes eiusdem B. Xauerii.

exorauit, vt subductam togam redderent; subiectam reciperent. Igitur summa Iaponiæ frigora, quanquam sæpe algens ac tremens, consueta in toga tolerauit. Ex Iaponia porro cum egregiis paupertatis insignibus galero obsoleto subucula detrita, tunica lacera, variisq; temere assutis pannis deformata de luxu quodammodo triumphans reuersus Goam. Ita Turselinus.

VI. *S. Didacus Minorita vestibus vilissimis ad mortem vsque, & in ipsa morte est delectatus.*

Sixtus V. Pontifex in bulla Canonizationis S. Dida. §.

B. Didacus cum se iam moriturum intelligeret, comitis illius & adiutricis fidelissimæ, quæ illum in huius vitæ peregrinatione nunquam deseruerat, hoc est sanctæ paupertatis, supremo vitæ die non oblitus, sed in eius intimo sinu, quam maxime fieri posset, conuocatis fratribus eos obnixe rogauit, vt sibi vestem obsoletam & laceram, habitumq; omnium vilissimum, in quo moreretur, conciderent: quo impetrato, multis profusis lachrymis ab his qui adstabant, offensionum atque erratorum veniam postulauit, quibus copiose collachrymantibus, ipse cruce lignea, quam ad caput habebat, arrepta, eamq; amplexus & osculatus, vtroque brachio in altum fortiter sublato (cum tamen alterum graui apostemate tumens ac debilitatum antea mouere non potuisset) oculisque in vitale lignum defixis, verba illa ex sacro hymno, magno affectu, magnoque pietatis spiritu pronunciauit: Dulce lignũ, dulces clauos, dulcia ferens pondera, quæ sola fuisti digna portare Regem cœlorum & Dominum. Quæ cum dixisset, in ipso salutiferæ Crucis complexu, quam vnice dilexerat, quam in corde & corpore semper gestauerat; in qua Christo confixus, & mundo crucifixus fuerat, animum efflauit, & in Domino obdormiuit, pridie Idus Nouembris, anno Domini 1463, Ita Sixtus V. Pont.

Morituri pia præparatio.

S. Didacus moritur.

TIT. XCII. De hostibus Religiosorum.

EXEMP. I. *Centurionis domus, qui Apollonium monachum & alios carcere incluserat, vt ad militiam cogerentur, terræmotu corruit, & multos peremit.*

Euagr. in vita Plat. in Apollon. c. 7. Baron. to. 4. anno Christi 362.

Iulianus Apostata cogit Clericos & monachos militare.

VExatam fuisse Ægyptum persecutione Iuliani Imperatoris, Apollonii sanctissimi monachi acta fidem faciunt: in quibus quæ ipsum pati contigerit, his verbis descripta ab Euagrio referuntur: Hic cum audisset Iuliani temporibus, fratrẽ quendam ad militiam comprehensum detineri in carcere (cogebat impius clericos & monachos militare) venit ad eum consolandi gratia, vt moneret eum in necessitae tenere constantiã, atq; imminentia contemnere ac deridere pericula. Tempus enim ait, certaminis adest, in quo fideliũ mentes tentationibus probandæ sint & noscendæ. Cumq; his & aliis verbis adhortaretur animum adolescentis; superuenit Centurio, & indignatus cur introire ausus esset, claues intrinsecus carceri imposuit: ipsũ quoq;, & omnes qui cum eo venerant, pariter conclusit, quo scilicet etiã ipsi similiter ad militiæ detinerentur officium: constituens quoque custodes quam plurimos, abscessit. Medio autem noctis astare visus est Angelus ingenti luce resplendens, & obstupefactis perterritisque custodibus, carceris claustra patefacit. Tunc vero ipsi custodes aduoluti ad pedes sanctorum, rogabant eos discedere, dicentes, melius sibi esse mori pro his, quam diuinæ virtuti obsistere, quæ eorum curam gerebat. Mane vero etiam ipse Centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit, rogans vt discederẽt omnes, qui teneri videbantur. Dicebat enim, domũ suam terræmotu magno concidisse, & electos quosque famulorum suorum peremisse. Sancti vero his auditis, hymnum Deo laudesq; cecinerunt; & regressi ad eremum erant in vnum positi, secundum Apost. locum exemplum, habentes cor vnum & animam vnam.

Angelus monachis inclusis ostia carceris patefacit.

Monachorum mutua charitas & concordia.

II. *Balatius dux Ægypti Arianorum fautor, & in virgines ac monachos iniurius ab equo suo mitissimo mordetur, atque ad necem laceratur.*

S. Athan. in vita S. Antonii.

Cum Balatius, qui sub Nestorio præfecto Alexandriæ dux Ægypti fuit, homo Arianæ iniquitatis studiosissimus fautor, ita Christi Ecclesiam persequeretur, vt animo væsano virgines monachosq; nudatos verberaret in publico, ad eum Antonius literas misit, quarum ista sententia est: Video iram Dei venientẽ super te: desine persequi Christianos, ne te ira occupet, quæ proximum iam tibi minatur interitum. Legit infelix epistolam & irrisit, atq; in eam expuens proiecit in terram, portitores quoq; multis afficiens iniuriis, Antonio talia renunciari præcepit. Quoniam cura tibi tantopere monachorum est, etiam ad te mei vigoris transibit disciplina. Sed confestim minitatorem oppressit supplicium; & post quinque dies os effrenatum vltio diuina compescuit. Egreditur enim ad primã mansionem Alexandriæ, quæ appellatur Chæreum, cum supradicto Ægypti Præfecto Nestorio: vehuntur equis, quos inter omnes, Balatius, cuius erant, mansuetissimos nutrierat. Cum ergo pariter solito sibimet equi alluderent, mitior quo Nestorius vehebatur, morsu repentino Balatium decussit in terram, ac sic in eum inhians femora eius lacerauit atq; corrosit, vt statim relatus ad ciuitatem post tertium diem moreretur: vniuersique agnoscerent minarum ab Antonio prædictarum effectum quantocius consecutum, digno persecutoris fine completo. Ita S. Athanasius.

Epistolo S. Antonini ad persecutorem Christianorum.

Punitio monachos vexantis & S. Antonio minitantis.

III. *Vltio aduersus male tractantes Religiosos.*

Ex Iona Abb. in eius vita c. 19. 20. 21. 22. & Sur. 21. Nou. Plat. lib. 1. c. 33.

Nec dispar est huius generis exemplum, quod vidit terrarum orbis in S. Columbano eiusq; sociis qui cum è Luxoniensi monasterio à Theodorico Rege Burgundiæ impulsu auiæ Brunechildis, præter cæteras iniurias in exilium pulsus esset cum aliquot

quot

Sätelles monachi percuſſor mox ſub mergitur. Theodoricus Rex Burgundiæ perit incendio. Eius filij 6. occiduntur à Clothario Rege Franciæ. Brunechildis camelo impoſita ab exercitu illuditur, & equorũ caudis alligata diſcerpitur.

quot è ſuis;primum in ea fuga ſatelles, qui per inſolentiam vnum ex eius fratribus fuſte ceciderat, paulo poſt ipſo eodem loco aquis ſuffocatus eſt, vt prophetice prædixerat Columbanus. At Theodoricus inito bello cum fratre Theodeberto, in Metenſi vrbe incendio, ſeu caſu, ſeu diuinitus excitato abſumptus eſt: cuius regnum inuadens Clotarius Rex Franciæ, primum ſex filios eius captos omnes interemit, deinde Brunechildem pæne alteram Ieſabelem Camelo impoſitam, ignominioſe per totum exercitum ſpectandam circumduxit, deniq; etiam indomitorum equorum caudis alligatam diſcerpi iuſſit, qua pœna & illa miſerrime vitam finiuit, & ea tota familia radicitus extincta, regnum omne in Clotharium translatum eſt.

IV. *Opprimens Religioſos ſpoliatur dominio.*

Hugo Monachus in vita Hug Abb. apud Baron. tom. 11. ann. 1062. 79.

Hugo Abbas Cluniacenſis humiliter ſupplicat Comiti Andegauenſi.

Anno Domini milleſimo ſexageſimo ſecundo, Cluniacenſes monachi infenſiſſimum & omnino implacabilem paſſi ſunt aduerſarium comitem Andegauenſem; de quo hęc ſcripta leguntur: Turonos, inquit, Hugo monachus, venerat venerabilis Hugo Cluniacenſis Abbas, vt pro Abbatia maioris monaſterij, quam violentia Comitis Andegauenſis Gaufredi, cognomento Barbati, nimis oppreſſerat, interceſſor adeſſet. Cum omni itaq; humilitate Comitem exorans, quia duriorem inuenit, eius ſe aduoluere pedibus vir ſanctus non erubuit. Sed cum nulla ratione ab oppreſſione monaſterij eum poſſet compeſcere, atque cum multa indignatione recedentẽ retinere vellet, fibula, qua eius chlamys ſtringebatur dirupta eſt. Abeunti itaq; prophetica voce illud Samuelis ilico inclamauit: Sciſſum eſt à te regnum hodie. Qui mox iuxta viri Dei vaticinium, perdidit dominium, à fratre ſuo Fulcone captus, & in carcerem coniectus: vnde etiam ſenſu iam debilitatus, non niſi morte ſolutus exiuit.

Omen ſiniſtrum. Vox prophetica Hugonis Abbatis Cluniacenſ.

V. *De Armacano, inſigni Ordinum mendicantium hoſte, breui è viuis erepto.*

Hie. Plat. l. 1. de bono ſtat. relig. c. 23. ex 2. p. Chron. Fr. Minor. l. 9 c. 23 an. 1359

Illuſtre etiam fuit, magnoq; theatro ſpectatum, quod in hoc genere accidit, anno poſt Chriſtum natum milleſimo ac treceteſimo quinquageſimo nono, in Armacano Hyberniæ Primate, qui primũ in Anglia, deinde Auenione, vbi tum Pontificia ſedes morabatur, in publico Cardinalium conuentu, multa contra mendicantium ſtatum euomuit: Quam cauſam cum obſtinate vrgeret, non multo poſt è vita ſublatus eſt, & vna cum ipſo ipſius quoque criminationes ſepultæ.

Armacanus Franciſcanæ familiæ hoſtis.

VI. *Epiſcopo contendenti Franciſcanorum Ordinem extinguere caput amputat D. Franciſcus.*

Idem ibid. ex Lipſ. Chron. Fr. Minorum l. 9. c. 36. §. 2.

Annis ferme viginti poſt hoc factum, aliud etiam euenit admodum memorabile. Prælati quidam, neſcio quo ſpiritu inducti, de Franciſcano Ordine abolendo conſilia inter ſe contulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddam aliquot Epiſcoporum conuenticulum coëgerunt. Erat autem in eadem vrbe eccleſia pręcipua, & in eccleſiæ feneſtris vitreis duæ imagines pictæ, vna S. Pauli, qui enſem, altera S. Franciſci, qui crucem manibus tenebat. Nocte æditūus viſus eſt ſibi Paulum audire hæc dicentem: Quid agis Franciſce? cur tuam non defendis familiam? Cui ille: Quid faciam, nihil habeo præter crucem, & hęc ipſa me admonet de patientia ſeruanda. Tum Apoſtolus hortari ne tantam ferret iniuriam, ſuumque ei offerre gladium. Tertius æditūus, ſimul ac illuxit, accurrit in templum, certoq; vidit vtramque imaginem inſignia inter ſe commutaſſe, atq; in Pauli dextera crucem adhuc eſſe, Franciſcum vero habere gladium cruore ſtillãtem; quod dum ſecum tacitus miraretur, increbuit rumor, Epiſcopum illum qui eius conſilij auctor fuerat, repertum eſſe mortuum, præciſis ceruicibus. At ipſe quoque nocturnum viſum narrare cœpit, ac pro eius fide ipſas imagines omnibus oſtentare.

Viſio cuiuſdam æditui de imaginibus S. Pauli & Frãciſci. Imagines ſacræ in tẽplo inſignia ſua miraculoſe commutant.

VII. *Calumniatores B. Ignatij, & ſociorum eius puniuntur.*

Idem in proœmio eiuſdem lib. 1.

Sicut dæmon ſuperioribus Ordinibus infeſtus fuit, ſic aliis omnibus, ſic poſtremo Societati noſtræ, quam non ſolum per partes variis in locis, vario præliorum genere exercuit, ſed Romæ quoque fundamenta eius vix iacta ſumma vi demoliri conatus eſt, cum fictis per quoſdã ſuos miniſtros criminibus Ignatium caput noſtrum, eiuſq; ſocios in ſummam hæreſis, aliorumq; flagitiorum infamiam adduxiſſet. Verum hic quoque Dei ſe numen oſtendit, cuius certa atque illuſtri prouidentia effectum eſt, vt noſtri primum honorifica iudicum ſententia ab omni ſuſpicione eximerentur; deinde omnes illi tam turpis calumniæ auctores ſua quiſque pœna mulctarentur: vnus in exilium actus, alter paulo poſt morbo conſumptus, cum magna teſtificatione doloris ob hoc factum; tertij, cum male ſibi de hæreſi conſcius fugiſſet, ſtatua publice combuſta: quartus item ob hęreſim perpetuo carceri addictus: vltimus ad Lutheranos, quod ipſum fuit ſupplicium grauiſſimum, ſeſe recepit.

Hæreſeos calumnia in B. Ignatium & ſocios.

Statua fugitiui calumniatoris combuſta.

VIII. *De Sacerdote inſectatore Societatis leſu ſubita lethali ægritudine correpto.*

Ex lit. ann. Societ. ann. 1585. in Prouin. Rheni.

Fuldę in Germania anno Chriſti 1585. fuit Sacerdos magni nominis concionator, ad quem tota ferme ciuitas confluebat; quod & ſpem faceret communionis Dominicæ ſub vtraque ſpecie reſtituendæ (eam enim ſub initium Collegij noſtri ſuſtulerat Teuthonici ordinis Magiſter, & Abbas probitate præſtans, fundator noſter) & familiam noſtram inſectaretur; vt tantum non ad hæreſim vergere eius mens & oratio videretur. Hic dum de ſacrilegis nuptiis magnorum virorum patrocinio nixus, non minus libere, quam impudenter agit, repente, æquiſſimo Dei iudicio, mortifero correptus eſt morbo. Noſtri vt ſuas iniurias benefactis remunerarentur, ægro corpori animoq; ſuccurrendum putarunt; hortantur vt ſe ipſe reſpiciat, & meditatum facinus deteſtetur: Quod ille & fecit, & qui tandem

Hoſtis beneficio vincitur & reſipiſcit.

ſiniceſ

Charitas erga aduersarios Lutheranis admirationi.

sinceri amici numerarentur, agnouit. Agenti quoq; animam præsto fuerunt, funus curarunt, oratione funebri mortuum, vt solet, ornarunt, vt admirari se vehementer dicerent Lutherani, quod nostri & viuis nossent inimicis benefacere, & vita extinctis.

TIT. XCIII. De pœnis infestantium familias Religiosorum.

EXEMP. I. *Vastantes monasteria puniuntur.*

Greg. Turon. li. 4. de gestis Francorum c. 47. & 48. Bar. to. 7. an. Christi. 576.

ANno Domini 576. Chilpericus per filium suum Theodobertum magnam intulit cladem, superato Gundebaldo Duce, Turonensibus, Pictauiensibus, atq; aliarum ciuitatum ecclesiis: quam paucis his Gregorius ipse Turonensis Antistes ita perstringit: Commoto autem exercitu Lemouicinum, Cadurcinum, vel reliquas illorum prouincias peruadit, vastat, euertit, ecclesias incendit ministeria detrahit, clericos interficit, monasteria virorum deiicit, puellas deludit, & cuncta deuastat, fuitq; illo in tempore peior in ecclesiis gemitus, quam tempore persecutoris Diocletiani, &c. Quid de Latta monasterio referam, in quo B. Martini habentur reliquię? Cum ad eum vnus cuneus hostium aduentaret, & fluuium, qui proquinquus est, trāsire disponeret, vt monasterium exspoliaret: clamauerunt monachi dicentes: Nolite barbari, nolite huc transire, beati enim Martini istud est monasterium. Hæc audientes eorum multi compuncti à Dei timore ingressi sunt. Viginti tamen ex ipsis, qui non metuebant Deum, neque beatum confessorem honorabant, ascendentes nauem illuc transgrediuntur, & inimico stimulante, monachos cædunt, monasterium euertunt, resque diripiunt, de quibus facientes fascinas, naui imponunt: ingressiq; fluuium protinus vibrante carina, huc illucque feruntur. Cumq; amisso auxilio remorum, hastilibus lancearum in fundo aluei defixis, remeare conarentur, nauis sub pedibus eorum dehiscit, & vniuscuiusque ferrum quod contra se tenebat, pectori defigitur: transuerberatique cuncti à propriis iaculis interimuntur. Vnus tantum ex ipsis, qui eos increpabat, ne ista committerent, remansit illæsus. Quodsi quis hoc fortuito euenisse dicat, cernat vnum insontem plurimis euasisse de noxiis. Quibus interfectis, monachi ipsos, & res suas alueo detrahentes, & ipsos sepelientes, res domi restituunt.

Reliquiæ S. Martini in monasterio Latta appellata.

Monasterij violatio.

Violatorū monasterij pœna crudelis.

II. *Tyrannus vexans Religiosos à S. Aurelio eorum patrono verberatur, atque ad pœnitentiam adigitur.*

Postquam Reginbodo vir eruditus in Abbatem monasterij Hirsaugiensis electus esset, Eduuidus tyrannus multum inquirere cœpit monasterium dictum, & fratres S. Aurelij, dicens, sibi deberi summam non paruam pecuniarum, quam Gerungo Abbati quondam mutuasset. Qui cum multa minaretur incommoda, fratres, qui mendacium hominis nouerant, Diuinum cœperunt implorare auxilium, sanctoque Aurelio monasterij sui causam tuendam contra improbitatem tyranni commiserunt. Et ecce quadam nocte, cum in crastinum dies placiti ab vtraque parte constitutus esset, apparuit tyranno sanctus præsul in somnis, dicens: Impie tyranne, quid tibi & fratribus meis, quos iniuste bonis suis spoliare disponis? Nō tibi cedet impune. His dictis D. Aurelius baculum pastoralem leuans, quem manu gestabat percussit in somnis tyrannum, dicens: Accipe meritorum tuorum in me primitias, breui suscepturus grauiora, nisi mihi & fratribus meis mox satisfacere curaueris. At vero tyrannus Eduuidus, tam pauore, quam verbere experrectus, totam tam insolito clamore domum repleuit, vt omnes verterentur in stuporem. Postero autem die lecto decumbens, fratres S. Aurelij ad se vocauit, & coram vxore ac filiis iniuriarum veniam petiit. Quos, vt pro se orarent ad Dominum, rogauit, promittens se magna facturum monasterio bona si intercedentibus ipsis conualesceret. Qui non post multos conualuit dies, & sanctum Christi præsulem Aurelium multis oblatis muneribus sibi reddere placabilem studuit.

Sanctorum inuocatio.

S. Aurelius baculo pastorali percutit in somnis Eduuidum tyrannum.

Eduuidus resipiscit & veniam à monachis petit.

Monachorum precibus conualescit.

III. *Inferentes vim religiosis diuinitus puniuntur.*

Ditmarus Episc. Mersepurgius li. 4. Chron. sub finem.

Nec silebo, inquit Ditmarus, quoddam miraculum temporis præfati Cæsaris (Ottonis III.) Romæ cælitus exortum. Nam cum ducis Hermanni milites monachorum S. Pauli prata vi sua comprehenderent: suppliciter & ab his sæpe rogati, discedere noluerunt: & continuo nubes variæ ascendunt, fulmina micant, terrorem Dominicum monstrantes. Tonitru terribile protinus subsequitur, ac ex eorum numero optimos quatuor occidens, cæterosq; fugans, pauperes Christi in hoc mundo non esse contemptibiles, ostendit. Protector enim talium misericors Dominus, & hos honorantes, & in necessitate sua exaudientes digna retributione prouehit, eorumque persecutores, aut hic (quod leuius habetur) aut in futuro (quod grauius) punit. Ita Ditmarus.

Pauperes Christi non temnendi.

IV. *Iuuenis quidam bona monasterij Hirsaugiensis auferens, præter alia incommoda, etiam amentiam incurrit.*

Circa annum Domini 1102. iuuenis quidam nobilis, possessiones monasterij in villa Almendingen, à quodam Vnnithero Conuerso, quondam suo Abbati Wilhelmo monasterij Hirsaugiēsis legitima donatione traditas, post mortem, vtriusq; tanquam proximior hæres inuadens, cum die quadam duas inde carratas vini, & alia quędam abduceret, sub eiusdem hereditatis prætextu, temerario ausu, subito vnius boum, qui prædam trahebant, cōfractus est pes: ipse quoq; raptor, de equo, cui insidebat, repente cecidit, & amissa loquela & viribus totis amētiam incurrit. Inde manib. sublatus alienis, cum post aliquot dies ad mentem reuersus flagellum Dei metueret, ad di-

Inuasor bonorum monasterij fit monachus.

ctum monasterium deferri se iussit, ibique mutato cum mente habitu sæculari, Deo fideliter se mancipauit, & post paucos annos in sancta requie fideliter obdormiuit.

V. *Imponentes onera Religiosis, commodi sui causa, maioribus mulctantur incommodis.*

In oppido Columbarum in Basiliensi diœcesi hoc ipsum quod in præsenti refero, accidit. Fuit, & est consulatus ibidem nonnunquam satis grauis, & immisericors conuentibus & monasteriis, ac clero intra muros ciuitatis eiusdem residentiã habentibus. Venit igitur in mentem ciuibus & consulatui, & concluserunt, vt murus ciuitatem ambiens per nouum antemurale muniretur per circuitum totius ciuitatis velut chlamyde quadam, quod opus diuisim debebat persolui à singulis artificum societatibus, quas Zunstas vocat. Sed cum magnæ expensæ ad hoc exigerentur opus, coarctauit oppidũ ipsum monasteria & conuentus omnes tam mendicantiũ ordinum, quam possessionatorum, vt pro sua rata partem murorum, sicut Zunstæ, persoluere deberent. Et exinde vt quisque sciret per quantum tractum spatij murus per eum erigi deberet, depingebantur in muro maiori ex opposito antemuralis erigendi certa signa pro singulis Zunstis, & monasteriis, vt sic palam videretur, in quo loco cuiuslibet solutoris terminus & finis esset. Ciuitas autem ipsa seu oppidum de republica artifices, & materiã muri, ac ministros illius operis conducebat, & expensas primo horum omnium soluebat, sed postmodum paratam pecuniam à singulis recepit. Videtes hoc fratres nostri, & ordinum Minorum, ac Eremitarum S. Augustini, quia hi Conuentus ibi habentur, allegabant se pauperes esse & ineptos ad soluendum tale opus, etiam pro sua rata, imo canonicas sanctiones in contrarium suæ coactionis allegauerunt; sed apud rusticam gentem nihil profecerunt. Erectum est itaque antemurale, & signa primo posita, ac termini ciuibus sunt præfixi, & pro redditatis monasteriis seu possessionatis, vt prædictum est, deinde pro trium mendicantium rata: postremo vero pro Zunstis secularium, seu artificum. Et postquam opus fere in circuitu perfecte erectum est (vt creditur) diuino & iusto Dei iudicio antemurale vsq; ad fundum cecidit vna hora, solum pro illa præcise parte, quę nomine mendicantium religiosorum erecta fuit, omnia vero quæ in antemurali prædicto per ciues possessionatos antea, & per Zunstas soluta fuerunt, steterunt illibate & illæse, prout ipse vidi, & multorum intuitus oculorum de hoc obstupefacti sunt Oportuitque vt nollent, vellent, ciues lapsa de suo ærario reerigerent confusione ducti. Et ita duris hominibus pro frumento tribuli, & hordeo spinæ ante corporis oculos palam creuerunt Atque in eo in quo peccauerunt, rei puniti sunt non minori, sed longe deteriori pœna. In eadem ciuitate, eodẽ tempore plures diuinitus puniti sunt morte temporali.

Religiosi coguntur ope pecuniaria publicis operibus subuenire.

Religiosi excusant se à tributo persoluẽdo.

Totũ opus in quod cõferre coacti fuerant religiosi, cum iam perfectum esset, funditus cõcidit.

Nam vinitores omnes, seu cultores vinearum dictæ ciuitatis tabernam habuerunt in latere muri conuentus fratrum nostrorum, in cuius tabernæ area puteũ fodere vinitores pro suo solatio affectabant; sed locum pro puteo habere nequiuerunt cõgruum, nisi angulum quendam dicti muri sibi vsurparent, quem angulum conuentus noster tanto tempore possederat, quod de eius contrario non erat memoria. Renuentibus igitur fratribus dare locum anguli, prędicti consules dictę ciuitatis se iudices constituerunt, in propria causa suspecti contra conuentũ pro vinitoribus dictum angulum sententiauerunt. Quo gaudẽs vinitores puteum fodiebant in eodem loco cum lætitia magna, & marginibus lapideis ab imo in summum perfecerunt. Cumq; lęti in taberna vinitores iam die altera biberent, mancipium quoddam aquam haurire volens, negligentia sua de manu hydriam perdidit, quæ deorsum in puteum ceciderat: inuocatis igitur vinitoribus per funem vnus eorum in puteum submittebatur, vt hydriam reportaret, sed diuina permissione ibidem statim subitanee suffocatus expirauit, quo extracto, secundus vice prioris pro vrna capienda demittitur, & sicut primus suffocatus est statim Cum vero tertius per funem moderate vsque ad medium putei submissus esset, tanto horrore concussus est, vt clamans in fune retrahi se desideraret, & vitam is vix retinuit. Ex his autem ciues territi cladibus, quid mali egissent, tarde satis in suis funeribus didicerunt.

Vsurpantes illicite bona religiosorum puniuntur morte.

Vinitorib⁹ in lætitia de malo repentinus superuenit interitus.

VI. *Monasteria non sunt grauanda inhabitationibus externorum.*

Inter alios, quos diuina vindicta tetigit, defunctus est in Italia Thergandus Treuirensis Archiepiscopus, de quo hæc Ioannis Diaconus eius temporis auctor, qui præsens cuncta perspexit: Alio quoque, inquit, tempore Thergandus quondam Treuirensis Episcopus, qui cũ Gunthario Agrippinæ Coloniæ Episcopo à reuerendæ memorię Nicolao fuerat sacerdotali priuatus officio, liberalitate Hadriani Pontificis in eodem monasterio (S. Gregorij, ad Cliuum Scauri) mansionem suscepit Cui B. Gregorius in somnis apparens, maximum terrorem, quod de suo monasterio egrederetur, incussit. Ille perpendens, visum fuisse phantasticum, oratione facta, rursus dormire cœpit, cui Gregorius Pontificali habitu redimitus apparens: Nonne (inquit) dixi tibi, vt à monasterio meo, quod in rebus propriis per inuocationem S. Andreæ Apostoli Domino dedicaui, recederes, quia diuersorium fieri nullo modo licuisset? Cumque Thergandus hospitandi ibi licentiam suscepisse se à Pontifice respondisset: Gregorius ait: Et tu, qui petisti, & ille, qui dedit, vtrique contra Deum fecistis, cuius vindictam citius incurres. Euigilans Thergandus intremuit, & facta oratione, sopori se reddere voluit, cum repente venientium sonitum audiens, vehementer expauit, seque dormire simulauit. Appropinquans ergo Gregorius,

Io. Diacon. in vit Greg. Magni Pap. l. 4. c. 48.

Apparitio S. Gregorij Magni papæ.

Monasterium Gregorij dedicatum S. Andreæ Apostolo.

Apparitio noua S. Gregorij cum S. Andrea Apostolo. Minæ sanctorum efficaces.

rius, S. Andream Apostolum per dexteram tenens, præcepit subdiacono, qui se præibat cum lumine, dicens: Corripe illum. Qui dum correptus in lectulo clausis oculis resedisset, Gregorius ait: Aspice in nos. Intuitus in eos Thergandus, magis intremuit, eumq; sibi taliter comminantem audiuit: Quia secundo commonitus verbis oris mei credere noluisti, & me tua inobedientia adeo prouocasti, vt hunc Apostolum Dei huc fatigare studuerim: scito cognoscens, quia nisi hodie ab hoc monasterio meo recesseris, futura hebdomada cum tuis omnibus vita priuaberis. Si vero recesseris, ab hac quidem momentanea sententia liberaberis; sed neque tu, neq; aliquis hic tecum degentium suam patriam reuidebit. Mox Thergandus lectulo se proripuit, & primo suis, deinde monasterij monachis, postremo quibuscunq; potuit, somnium reuelauit. Et quia aliud hospitium citius à Pontifice impetrare non potuit, apud Sabinos concedens, eodem anno cum suis omnibus vita priuatus est.

Thergandus vna cũ suis omnibus vno anno extinguitur.

TIT. XCIV. Abbatias, vel monasteria, laicis non tradenda, neque aliter insectanda.

EXEMP. I. *Otto Magnus Imperator, idem esse censet, monasteria dare laicis, & dare sanctum canibus.*

Conradus Abbas Vrspergensis in Chronico, vbi agit de Ottone primo Imp.

ANno Christi nongentesimo trigesimo nono, quo Otto Rex in Alsatia circumdaretur potentissimo exercitu aduersariorum, Comes quidã tunc prędiues cum eo erat, cuius multitudo militum Regis aciem condecorabat. Hic itaq; videns quã plurimos ex Regis acie desertores ac transfugas fieri, nõ interiorem, sed exteriorem considerans hominẽ tacitus hæc secum loqui cœpit. Quidquid à Rege in hac perturbatione cõstituto petiero, sine dubio impetrabo, præsertim cum & acre bellum immineat, ac ne se deserã, timeat. Nuntiis itaque directis, Regi supplicat, vt Abbatiam quandam Lauresheim dictam, prædiis ditissimã, sibi concedat cum suis possessionibus, vt quod sibi deerat, militibus suis ministrare pręualeat. Rex autem columbina non solum, sed vt erat viperina calliditate suffarcinatus, nõ hoc quod portenderet, minime aduertere potuit, vnde & his nuntiis apologeticum dedit dicens: Illi quid super hac re sentiam, verbis potius explicabo quam nuntiis. Quod qui eos direxerat audiens, immẽsa est affectus animi lætitia, sperans quod poposcerat impetrasse. Vnde & moræ impatiens Regẽ adiit eumq; sententiã super hac re promere postulauit. Cui Rex populo circũstante: Obedire, inquit, magis oportet Deo, quam hominibus. Quis enim sanum sapiens, ignorat, te hæc non humilitate petitionis, sed comminationis auctoritate dixisse; Scriptum est enim: Nolite sanctũ dare canibus. Quod quamuis de Doctoribus spiritualiter intelligendũ esse prædicetur: ego tamen satis me dare canibus sanctum censeo, si monasteriorũ predia, quæ à religiosis viris Deo sunt militantibus tradita, tulero, & sæculo militantibus dedero. Tibi vero tam procaciter iniusta petenti, sub testimonium totius populi, nec hoc, nec aliud vnquam te à me accepturum esse testificor: si cordi tibi est cum cæteris infidelibus auolare, quanto citius, tanto melius. His auditis (quia facies speculum est mentis) cordis verecundiam vultus rubore nudauit, concitusque Regis ad pedes corruens, se peccasse, se grauiter deliquisse, confessus est.

Dux militum petit ab Ottone Imp. Abbatiam.

Imperatoris responsum memorabile.

Petens iniusta, sibi nocet petendo.

Correptio opportun[a] inducit p[œ]nitentiam.

II. *Ragenarius dux de vastatione monasterij S. Germani gloriabundus punitur diuinitus.*

Haymonus monachus libr. I. miraculorum S. Germani c. 11. apud Su[r]. to. 7. Iul.

Gens Northmanica Galliam irrumpens Parisios vsque peruenit, monasteriumq; B. Germani Pontificis depopulata est. Quorum dux Ragenarius nomine sub Principe* Sorico hanc deuastationẽ peragens, dum ante dictum principem suum se iactaret, opulentissimum regnum Caroli acquisisse, & monasterium almi Germani deuastasse, & quod ibi maiorem mortui, quam viui virtutẽ haberent, nullumq; sibi restitisse præter Germanum senem mortuum, continuo virtutem beati viri expertus concidit, ac post triduum expirauit; non solum ipse, verum etiam & cæteri raptores & violatores sancti loci dysenteriæ morbo perierunt.

* *al.* Hor[ico].

Iactãtia [e] malo grauiter punit[ur]. Monaste[rij] violatore[s] dysenteri[a] pereunt.

III. *Gaidulphus Rauennas de Fossatensi monasterio à se vsurpato ac profanato triumphans ac iactabundus, mox cœlesti plaga feritur.*

Cum propter monasticam disciplinam solutam ipsa iam monasteria laicorum manibus traderentur, Gaidulphus Rauennas acceptum à Rege Francorum Fossatense monasterium, eiectis monachis, solo æquatum ac profanum redditum vsurpauit; sed non impune, vti rei gestæ historiam Odo, qui hoc sęculo vixit, omni fide optime testatã reliquit. Postquam, inquit, cuncta, quæ animo conceperat, iuxta Dei permissionem, de eodem exercuit loco Gaidulphus, conuocatis amicorum atque affinium turmis ad conuiuium apparitioris prandij scelerate à se gesta post insatiabilem lautiorum edacitatem ciborum, & meri nimiam potationem, cunctis qui aderant, iactantię desperabiliter barathro demersus, referre cœpit: Ne, inquiens, teterrimum genus monachorum per succedentia tempora locum hunc vanis spebus animatum, repetere, aut vendicare valeat, cum domorũ euersione testamenta sunt ablata prędiorum, quibus se opinari poterant possessiones tantorum recuperaturos fundorũ. Necdum verba cõpleuerat, cum ecce contra se super mensam, ad quã lasciuiens residebat, astare vidit venerandi monachum habitus, virum, cuius facies igneo resplendebat aspectu, canities vero comptissimi dignitate honoris super niuem micans candebat, qui ferulã manu gestans, toruisq; aliquantisper respiciens luminibus, eum forti conamine calce quidem in ventre, ferula autem in capite valide percussit. Qui illico

Monaste[rium] Fossaten[se] profanat[ur] & solo a[e]quatur.

Iactanti[a] de sacrile[gio] puni[tur] exempl[o].

Visio te[rri]bilis.

amens

Gaidulphi Rauennatis monachorum hostis interitus.

amens affectus, atq; caput huc illucq; super scapulas crebro iactans, eiulando clamare cœpit, Maure, tu me interficis. Maure, tu me interficis. Cumq; hæc & alia, cunctis qui aderant audientibus, oculis iam cæcatus, quos capitis percussione amiserat, frequenter repeteret, Arii mulctatus damnatione, effusis intestinis, infelicem (vt erat dignus) finiuit vitam, particeps dæmoniorum effectus.

IV. *Michael Chærospactes vexator monachorum graui infirmitate & morte mulctatur.*

Non minus pauendum est, quod sequitur Michael ille Chærospactes, vir scilicet illustris, nulliq; inter Lacedæmonios nostros honore, gloria, opibus secundus, ad hæc facundia, indole, forma, suauitate morum, sapientia, aliaque omni laude præstans erat, adeo vt in ore omnium cum suauissimo sensu versaretur. Sed quam difficile est humanæ naturæ hostis insidiis nunquam succumbere, recteque iter vsque ad finem inoffenso pede decurrere! Deflexit vir incomparabilis, & inuidiæ face accensus contra monasterium impudenter exarsit, leuissimo cuiusdam agri prætextu, quem lædere monasterii pecora dicebantur. Ergo collecta facinorosorum hominum manu, cum ad locum venisset, primum quidem Zosimum monachum annis grauem, qui monasterii res procurabat, nihil eius canos, nec virtutem veritus, veste sua spoliatum, atque in terra prostratum, pugnis, fustibusque ita vexauit, vt tantum non exanimatum reliquerit; deinde Syracusanum illum Dionysium imitari volens, in agrestes etiam operas famulosque sæuire parabat, nisi fuga saluti suæ consuluissent. Tum vero monasterii res omnes Mysorum prædę exposuit, non caulis ipsis, pecorumq; septis parcens, quibus etiam flammas subiecit, ne quid esset, quo tegi capræ, ouesque, & à furum, ferarumque insidiis defendi possent. Ita demum, quasi parta victoria, ouans, in equo miser exultabat, cum subitam illatæ sancto iniuriæ vindictam expertus est. Nocte insecuta, terribili, vt in his solebat, aspectu dormienti S. Nicon se obiicit, grauissimisque & acerrimis verbis increpans: Quid tibi mecum, ait, vt tantum audaciæ, furorisque cōcipere, & contra nos, Deumque ipsum insurgere nō formidares? Sed diuturni arrogantiæ huius conatus non erunt, sentiesque tandem haud optabilem exitum fore, ac docet experientia, quantum mali sit temeritas, & proiecta in Deum, eiusque seruos arrogantia. Atque his dictis recessit. Michaelem vero ardentissima illico febris inuasit, & cum febre paralysis. Ita domum relatus mortem expectabat. Cum iterum ipsi tanquam in mentis excessu oblatus Nicon, succensebat porro, eademque cum minis exprobrabat. Vnde ad consanguineos, qui aderant, conuersus: Non videtis, ait, monachum istum, qui mihi dira omnia minitatur? Tum expelli & abigi eum rogabat, atque iubebat. Verum illi quia neminem videbant, amplius morabantur. Paulo post cum ad se quodammodo rediisset: ex vtriusque visi argumentis mali sui ad causam coniectans, stultitiam suam reprehendere, calamitatemque lamentari cœpit: Heu, heu, inquit, quia mihi nunc contra quam Iob contigit: Timor enim, quem non timebam, euenit mihi, & quod non verebar, accidit. Deinde sceleris emendationem pœnitentia promittens, & quod tum cætera, quæ inconsulto egerat, corrigere, tum caularum cancellos ferreis repagulis obuallaret; morbi finem vnice deprecabatur. Cæterum eius preces à Deo exauditæ non sunt. Dominus enim qui finxit sigillatim corda nostra, paruum fictumque hominis animum intuens, qualis in plerisque solet esse mortalium, qui tempore quidem afflictionis Dei recordantur, aspernantur autem, cum exempti malis fuerint, irritam atque inanem abire eius orationem passus est. Quare, ingrauescente vi morbi in luctuosis illis vocibus oppressus est, graui ferocibus, superbisque documento, vt ira sua moderate vti discant, Deique iudicia reformident.

Zosimus senex monachus indigne tractatur.

Monasterii res diripiuntur.

Apparitio S. Niconis & zelus pro monachis.

Michaelis sacrilegi punitio.

Apparitio secunda S. Niconis.

Michael tametsi resarturum se damna monachis illata promittat, non exauditur.

Pœnitentia infructuosa.

TIT. XCV. Religiosorũ familias singulariter sub patrocinio Deiparæ Virginis esse.

EXEMP. I. *Patrocinium B. Virginis circa familiam Carthusiensem.*

IN primis de Carthusiensi familia antiqua, & nobili, hoc memoriæ traditum est, cum adhuc recens, & tenera esset, in Gratianopolitana diœcesi, vbi nata est, & multa, vt fit, instigante dœmone aduersus illud institutum vbique iactarentur absente præsertim Brunone fundatore, quem Vrbani II. Imperium Romæ retinebat, pusillum illum gregem magna tempestate iactatum esse: Itaque cum ex vna pace vitæ austeritas, loci horror, & vastitas, ipsamet insuper paucitas molesta, & odiosa, ex altera interior Dei spiritus, stellæ duces, Iuris illius consulti Parisiensis tam dirus exitus, alternantes in eorum animis cogitationes efficerent, constitisse inter eos virum quendam senio venerabilem, caluo capite, capillo crispo, qui omnipotentis Dei nomine polliceretur, sacratissimam Dei Matrem ipsos in loco deserto semper conseruaturam, eisque aduocatam, & custodem futuram, si in eius honorem horarias preces quotidie persoluerent. Quibus dictis cum euanuisset, remansit tamen in omnium mentibus noua lux quædam spei, gaudiique ingentis, nihilque addubitantes, quin senex ille esset Apostolus Petrus, statim communi consensu illam Dei, & fidelium omnium parentem sibi patronam delegerunt, quæ quidem quam fideliter promissa præstiterit, etiam nullo monente res ipsa declarat. Nam ab eo tempore ita semper solitudinem illam tenuerunt, vt etiam magnopere illustrarint, ipsiq; & numero, & nomine magnopere aucti sint.

Hier. Plat. de bono sta relig. lib. 1. cap. 34.

Apparitio S. Petri promittentis Carthusianis patrociniũ D. Virgin.

Preces horariæ in honorem D. Virginis.

Carthusiani D. Virginẽ sibi patronam deligunt.

II. *Patrocinium B. Virginis circa familiam Cistercien-sem.*

Idem Plat. ibid. conse-quenter.

Cistercien-sis ordinis auctores Robertus Bernardus. Robertus Cistercien-sium funda-tor desponsatus D. Virgini ante-quam na-tus.

De Cisterciensibus vero æque certo idem affir-mare possumus. Cum enim eius Ordinis auctores duo fuerint, Robertus qui initium dedit, & Bernar-dus, qui adeo amplificauit; de Bernardo quidem quis modo eius scripta legerit, vel de eo aliquid au-dierit, dubitare potest, quin familia illa huic Virgi-ni vel in primis chara fuerit, in qua hic eius tantus amator extiterit, & cui ipsa hunc suum amatorem, & famulum donarit? Robertus autem fundator vt dixit, eius familiæ etiam antequã nasceretur, à Dei Matre ad opus illud destinatus videtur. Sic enim scriptum est: eũ prægnanti matri apparuisse, cũ au-reum teneret annulum, itaque locutam: Eugardis (id enim mulieri nomen erat) filium quem geris, hoc mihi annulo desponsari volo. Hæc igitur cum experrecta rem gaudens notasset, iterum deinde ad eam confirmandam eadem est obiecta visio, eiusq; veritatem exitus demonstrauit. Ea enim desponsa-tio per religionem fuit; annulus, votum Castita-tis.

Plat. ibi. con-sequenter.

III. *Deipara commendat Honorio IV. Pontifici Ordinem Carmelitanum.*

Eadem licet dicere de Ordine Carmelitano, quod potissimum ostensum est Honorii IV. tem-pore, quo cum de illius instituto approbãdo agere-tur, astitisse ei ferunt de nocte Deiparam, quæ eum impulerit, & plane iusserit, vt est institutum, & ho-mines benigne complecteretur.

IV. *De ordine Seruitarum.*

Idem ibid. Hieronym. Plat lib. I. de bono stat. relig c. 34.

Seruitarũ origo & ap-pellatio. Apparitio D. Virgin.

De Seruitarum ordine nihil attinet dicere, qui se totum huius Virginis numini, ac nomini dicatũ profitetur, idque ipsa eorum origo ostendit. Sic e-nim fertur, Sodalitatem quandã fuisse in ipsius ho-norem congregatam, qui cũ ipso die illius Assum-ptioni sacro preces, & laudes ei persoluerent, admo-nitos cœlesti voce seculum statim reliquisse, seque ad vnius Deo obsequium contulisse, retento semper B. Virginis famulatu: ideo enim Seruitas appellatos, quasi ipsius seruos. Quin etiam post annos septem, eadem Dei Mater nocte quadam singulis separatim per quietem apparuisse dicitur, cum magno, & illu-stri Angelorum exercitu, quæ vna manu pullã tuni-cam, altera librũ apertum teneret iubens eos dein-ceps illa vesti vti, & illa regula, quam S. Augustini esse aiebat. Idque simul ac illuxit, cõgregati Patres, alter alteri visionem suam exponentes, cum magno gaudio decreuerunt omnia exequi, quæ cœlestis Regina præceperat.

Seruitarũ regulæ, eæ-dem quæ S. August.

V. *Patrocinium B. Virginis circa ordinem Dominica-num & Franciscanum.*

Ibid. conse-quenter.

Sed nihil illustrius, & notabilius, quam quod in genere hoc de Dominicano simul, & de Francisca-no Ordine commemorauit præclara quadam visio-ne ipsi B. Dominico ostensum esse. Etenim cum ipso tempore, quo de instituti sui fundamentis ia-ciendis cogitabat Romæ in Apostoli Petri templo orans pernoctaret, visum est ei pandi totũ cœlum, Christumque Dei filium exurgere irato, atque in-flammato vultu, ternas manu lanceas vibrantem ad perdendum genus humanum, vnam in superbos, al-teram in auaros, tertiam contra lasciuos. Cuius iræ cum nemo subsistere auderet, sola Mater miseri-cordiæ ad pedes eius accidens, rogauit, vt ignosce-ret iis, quos sanguine redemisset: quin etiam cum à Christo responsum esset, non esse iam iustitiæ suæ, vt tanta orbis terrarum peccata impunita relinque-ret, addidit illa, habere se famulos duos, fideles, ac probos, qui in mortalibus ad pœnitentiã reuocan-dis strenuam operam impigre posituri essent. Qui-bus verbis placatus Dominus, cum illos videre voluisset, productus est Franciscus, & Dominicus ipse, qui hæc videbat: cui etiam cum die postera Franciscus forte occurrisset, quem nunquam antea aspexerat; tamen ex nocturno visu statim agnouit, & arcte complexus, vt fratrem, tantique operis, ac muneris socium, exposuit ei quid sibi de vtroque à Domino esset indicatum.

Viso S. Do-minici.

Virgo Dei para pro mundo in-tercedit.

Franciscus & Domini-cus offerun-tur Domi-no, vt mun-dum emen-daturi.

VI. *Circa eosdem ordines idem patrocinium.*

Plac. eodem lib. I. c. 34.

Atque hoc quidem, patrocinium tum alias sæpe Virgo te ipsa præstitit, tum maxime Innocentio IV. Pontifice, qui cum nescio quibus causis esset in v-trumque ordinem nulla eorum culpa, incitatus, & quibusdam etiam edictis eorum priuilegia, ac fa-cultates impedisset; ij quidem ad cœleste auxilium implorandum inter alias preces, litanias etiam quo-tidianas indixere, quæ dum Romæ à fratribus Do-minicanis in ecclesia recitarentur, vni ex ipsis con-tigit, vt ipsam Virginem videret super altari stan-tem vna cum filio, ita vt ipso vultu eius familiæ mœrorem, ac lachrymas, quas vberius fundebant, miserati videretur, & ad filium conuersa hæc verba, vt in litaniis solet, iterare. Fili exaudi eos. Nec mul-to post ipsum etiam Innocentium ferunt, cum Nea-poli decumberet, morte iam imminente grauiter pœnituisse, illaque verba ex psalmo protulisse: Pro-pter iniquitatem corripuisti hominem, & tabescere fecisti sicut araneam animam eius: statimque ex hac vita migrasse.

Apparitio Virginis Deiparæ lium oran-tis pro ord-nibus Fra-ciscanorum & Domini-canorum

VII. *In ordinem Oliuetanum.*

Idem ibid.

Idem Deiparæ studium apparuit etiam in Oliue-tanum ordinem, cum primum emergeret, anno cir-citer M.CCC.X/X. Nam cum tres primi eius or-dinis fundatores in Senensem quendam montem eius nominis (ex quo ipsa quoque familia Oliue-tana nominata est) conuenissent pluresque iã quo-tidie eorũ sanctitatis bono odore illecti ad ipsos confluerent, non defuere, qui eos deferrent ad Pon-tificem, qui Auenione degebat, quasi nouarum re-rum auctores: sed ab illo acciti, ac benignissime ac-cepti, & ad Guidum Aretinum Episcopum remissi,

dum

Oliuetani ordinis origo, habitus & regula.

dum in Italiam redirent, apparuit Episcopo B. Dei Mater, Angelorum choro stipata, quæ ei viros illos commendans, candidum insuper habitum, & regulam sancti Benedicti porrigeret, qua deinceps vterentur: Cui rei monumentum hodieque extare dicitur Aretii, in templo sanctissimæ Trinitatis in parietibus pictum, quo in templo, & vestis & regula illa ad Episcopo eis rite tradita, sub Virginis tutela.

VIII. *Circa ordinem S. Hieronymi.*

Hieron. Platus lib. 1. de bono status religiosi c. 34. Virgo Deipara consolatur Hieronymianos. Hieronymiani albã tunicã gestant in testimonium sui erga Deip. Virginẽ famulatus.

Hanc etiam tutelam eadem Virgo spopondit, & exhibuit ordini S. Hieronymi, qui, & in eius historiis legimus, cum recens esset in Hispania, nec pluribus adhoc, quam tribus, aut quatuor constaret monasteriis fratres aliquot paucitatem illam moleste ferentes, communicato inter se consilio, ad alium ordinem transire decreuerant. Iamque abibant, cum in ipsa via hæc Dei mater visibili specie occurrit, monens, atq; adeo etiam imperans, vt in suscepto instituto permanerent; breui eni fore, vt id valde prorogatum viderent, si vero ordinem illum totum in suum famulatum recipere. Quæ cum dixisset, non solum illi in suo proposito confirmati sunt, sed ad hunc ipsum famulatam Virginis contestandum, ea tota familia reliquis vestitus albam tunicam adiunxisse dicitur, quem adhuc retinent.

IX. *Cura B. Virg. circa Societatem Iesu.*

Idem Plat. eodem cap.

B. Virgo Deipara B. Ignatio.

In hunc quoque numerum referenda videtur nostræ hæc Societas Iesu. Primum enim Ignatius ipse eius fundator, & auctor, quantuscunque fuit, non est ambigendum, quin Virginis opus fuerit. Sic enim accipimus, cum adhuc in paterna domo secularis ageret hanc ei astitisse clarissimo lumine collucentem, seque ei spectandam aliquam diu præbuisse aspectu, ac colloquio totum se mutatum, ac in alterum virum conuersum, paulo post etiam castitatis voto in eius honorem se obstrinxisse. Quin etiam cum spiritualem militiam ingredi decerneret, eam in ipsius potissimum nomine auspicari statuit, idque in illa nobili montis Serrati ecclesia, vbi totam noctem ante eius aram insomnis excubauit, veterem quendam militarem morem imitatus, quo se ei in perpetuum dicaret, ac traderet. Vt igitur qui glandem serit, totam arborem serit, sic Dei Mater, dum Ignatium pererit, in cuius pectore, vt in Abrahæ lumbis eius posteritas, nos omnes continebamur, nos quoque, & totum hunc nostrum ordinem peperisse credenda est.

de Loiola apparet.

Idem Ignatius Virgini se dicat.

X. *Circa eandem societatem.*

Idem Plat. Ibid. consequenter. Martini Gutteri visio.

Denique hoc quidem ipsum sacerdoti cuidam nostræ Societatis insignis religionis & sanctitatis viro diuinitus monstrum est. Hic erat Martinus Gutterus Hispanus, qui tum alias multas visiones, & reuelationes consecutus est, illamque inter cæteras, quod per Galliam iter habenti, & ante Virginis sacellum equitanti, diuino lumine ostensum est eum intra octo dies moriturum, quod euenit, cum ille paulo post ab hæreticis captus esset, inter quorum manus in summis omnium rerum incommodis breui decessit. Is igitur tum alia, vt dixi multa, præsertim autem de B. Virgine diuinitus reuelata accepit, tum aliud etiam, quod nos omnes attingit. Vidit enim aliquando illam eximia admodum specie micantem, veste præterea in magnam latitudinem expansa, ac sub ea veste Societatem nostram vniuersam collectam contineri, quam illa materno effectu complecteretur, eoque quasi suæ gratiæ, & charitatis tegumento confoueret.

Beatissima Virgo Deipar. Societatem IESV tuetur ac protegit.

FLORVM EXEMPLORVM,

SIVE

CATECHISMI HISTORIALIS

CAPVT OCTAVVM,

DE QVATVOR HOMINIS NOVISSIMIS, MORTE, IVDICIO, INFERNO, ET COELESTI GLORIA.

Dicuntur autem nouissima, quod inter cætera omnia, quæ homini accidere possunt, extremum plane locum sibi vendicent.

TIT. I. De morte.

Mors nihil aliud est, quam terrenæ huius peregrinationis & ærumnarum mortalis vitæ terminus, somnus quietus, & secura obdormitio, veræ vitæ principium, & optabilis transitus ad beatam immortalitatem, iis qui ex virtute vixerunt.

EXEMP. I. *Mors ineuitabilis..*

Io. Zonar. tom. 3. An. in Anastas. Dicere, cum Cedreno apud Bar tom. 6 ann. 518.

ANastasius Imperator, quia fatale sibi esse ex oraculo didicerat, vt fulmine interiret: Tholotum ædificium construxit, in eoq; degit, sed frustra. Nam cum aliquando tonitrua horrendum in modum, resonarent, & fulgura multa eliderentur, atq; ipse perterritus è cœnaculo in cœnaculum descenderet, & alios atque alios thalamos subiret, in quodam regio cubiculo mortuus est inuentus. Cedrenus etiam hæc addit: Anastasius cum oraculo edoctus esset, igne sibi pereundum fore, cisternam in palatio, quæ frigida dicitur, multis meatibus aperuit, quorum cuique cadus appositus est, conatus hoc pacto oraculum irritum reddere. Verum id ab re fuit, fulmine enim diuinitus est ictus.

II. *Inanis aduersus mortem solertia & ars omnis.*

Fulgos. lib. 9. cap. 14.

Domitianus Imperator, qui longo tempore Anastasio prior, cum mortis instare tempus putaret, à Mathematicis prædictum, quod nulla diligentia deuitare potuit, eius porticus, in qua deambulare solebat, Sphengitico marmore parietes incrustauit, vt ei lapidis illius fulgore, veluti in speculo, non minus eorum qui à tergo, quam qui à fronte se offerrent, imagines eodem tempore repræsentarentur.

Marmoris Sphengitici fulgor instar speculi.

III. *Mors omnibus indifferenter naturale debitum.*

Ioan Dam. de reb. gestis SS. Barlaam & Iosaphat cap. 5.

Iosaphat Auenniri Indiæ Regis filius, aliquando è palatio quod ipsi extructum fuerat, vt à nemine adiri posset, foras progrediens in capularē quendam senem incidit, rugata facie, fractis ac dissolutis tibiis, curuo corpore, capite prorsus cano, qui præterea dentibus carebat, atq; concisum quiddam & interruptum loquebatur. Stupore itaque correptus, cū hominē eum propius ad se adduci iussisset, eos qui tum aderant, interrogabat. Ecquidnam tam insolens spectculum esset. Illi autem dixerunt: Hic ætate valde prouectus ac paulatim decedentibus ipsi viribus, membrisque imbecillitatem contrahentibus, ad hanc quam cernis ærumnam peruenit. Et quisnam, inquit ille, ipsius finis est? Nil aliud, in quiunt illi quam mors ipsum excipiet. Omnibusne hominibus, inquit ille, hoc propositum est, an quibusdam duntaxat contingit? Responderunt illi: Nisi mors anteuertens aliquem hinc abducat, fieri non potest, quin temporis progressu status huiusce periculum non faciat. Tum Adolescens: Quoto anno hoc cuipiam contingit? atque prorsusne mori necesse est? neque ars vlla est, qua mortem effugiamus? atque in hanc calamitatem minime incidamus? Dicunt ei: Octogesimo, aut centesimo anno ad hanc senectutem homines perueniunt, ac deinde moriuntur: nec aliter fieri potest. Debitum enim naturale mors est, hominibus ab initio impositum; neque vlla ratione ipsius aduentus vitari potest.

Dialogismus de senio & morte.

Mors naturale debitum est.

Hæc

Hæc omnia, vt ſagax ille ac prudens Adoleſcens audiuit, atq; intellexit, intimo corde ingemiſcens, dixit: Acerba hęc vita eſt, atq; omni dolore, ac mœſtitia plena, ſi res ita ſe habet. Et quonam modo quiſpiam in incertæ mortis expectatione, cuius aduentut non modo vitari non poteſt, ſed etiā, vt dixiſtis, incertus eſt, ſecuro animo erit? Abiitq; hæc ſecum voluens, atq; aſſidue conſiderans, mortiſq; memoriam identidem animo repetens, ac deinceps in doloribus animique conſternatione viuens, atque in perpetuo mœrore degens. Atque apud ſe dicebat. Ergone mors me aliquando corripiet? Et quiſnam erit, qui mei poſt mortem meminerit, cum tempus omnia obliuione contriuerit? Num pręterea morte functus in nihilum diſſoluar? an contra altera quædam vita eſt, & alter mundus? Hæc, & his ſimilia perpetuo cogitans pallore conficiebatur.

Mortis cogitatio adimit ſenſum terrenarum voluptatū.

IV. *Morti tempeſtiue occurrendum.*

D. Auguſt. ad fratres in eremo, ſerm. 48. ſiue quiſquis eorum ſerm. eſt auctor.

Cum eſſemus (inquit Auguſtinus) apud oſtio Tiberina matre charitatis ſociati, expectantes temporis tranquillitatem, cauſa remeandi ad Africam, & gratia illius, cui terra & mare obediunt, compulſi à Pontiano præfecto viro clariſſimo, qui de Roma ad nos videndum venerat, cū eodem iterum reuerſi ſumus Romā, ad intuendum diligentius magnifica ędificia & opera Paganorum: & iunctus ſum cū ceteris ad videndū cadauer Cęſaris in ſepulchro, & vidi quod omnino eſſet liuido colore ornatum, putredine circundatum, ventre eius diruptum, & vermium per illum cateruas tranſeuntes proſpexi. Duo quoq; bufones famelici in foueis oculorum paſcebantur, crines eius nō adhęrebant capiti, dentes eius apparebant labiis conſumptis, & reuelatum erat narium fundamentum. Et intuens matrē Chriſtianiſſimam dixi: Vbinam eſt Cæſaris corpus pręclarum, vbi magnitudo diuitiarum, vbi apparatus deliciarum, vbi multitudo dominorum, vbi caterua baronum, vbi acies militum, vbi canes venatici, vbi equi veloces, vbi aues cantantes. vbi thalamus pictus, vbi lectus eburneus, vbi thorus regalis, vbi thronus imperialis, vbi mutatoria veſtimentorū, vbi capilli ſolares, vbi facies decora, vbi omnia quæ ſub cœlo ſunt? Te namq; verebantur homines, te timebāt principes, te colebant vrbes, te timebant omnes. Vbi nam quæſo ſunt hæc omnia? à quo receſſit tanta iactantia? quo iuit tua magnificentia? Et reſpondit mater pietate plena: Fili, omnia ſibi pariter defecerunt: quādo defecit ſpiritus eius, & reliquerunt eum captiuatū in ſepulcro trium brachiorum plenū fœtore & putredine. Eia ergo fideles Chriſti, cōſiderate quid ſumus: animaduertite ad quid venimus: proſpicite quid iā ſumus. Agite ergo pœnitentiam filioli mei, quos iterum parturio, donec reformetur in vobis Chriſtus. Agite ergo pœnitentiam, antequam mors inimica naturæ vos aggrediatur. Statuatis vos ſimplicem, humilem, vtilem, ſecretā, frequentem, promptam, amarā, lacrymoſam, & feſtinam confeſſionem, cum etiam horam mortis omnino ignoremus. Nam cum in extrema ægritudine fueritis, fratres, ô quā forte, ô quam durum, ô quam pœnoſum, ô quam lacrymabile erit vobis pœnitere, & dolere de malis commiſſis, & de bonis omiſſis! Quare hoc erit, niſi quia illuc rapitur tota intētio mentis, vbi eſt vis doloris? Multa enim occurrunt impedimenta cordi. Nam corpus dolet, pœna affligit, quia mors appropinquat, intrare filios quos patres ſumme dilexerūt, pro quibus etiam ſe damnatos exiſtimant, tenebroſo oculo aſpiciunt, vxores iā lacrymantes conſiderans mundus adhuc eis fiduciam pręſtat, diabolus, ne de peccatis doleant, fidem tribuit, & chirographum infirmantibus præbet, caro non deficere adhuc ſatis ſperat, medici adhuc, vt lucrentur ipſum, confortant, parentes applaudunt, ſacerdotes alliciunt, & ſic diuites moriuntur in inferno. O homo, audiſti quid locutus ſum, omnino crede, quod hæc omnia cito experieris. Obſecro igitur te, vt antequam infirmitate graueris, agas pœnitentiam, diſponas domum tuam. Fac quod faciendum eſt, fac teſtamentum, dum ſanus es; dum ſapiens es, dum tuus es. Nam ſi expectaueris infirmitatem, omnino minis vel blandimentis duceris quo tu non vis.

Cæſaris cadauer quale?

Mors omnium bonorū mundi ſpoliatrix.

Hora mortis incerta ſuadet ſemper eſſe in procinctu.

Quę impediant in extremo morbo conatus pœnitentiæ.

Pœnitentia mature facienda.

V. *Peccatum eſſe cauſam mortis corporalis.*

Cum Sapientiæ primo capite habeatur, quod Deus mortem non fecit, recte Concilium Mileuitanum canone primo definit: Quicunque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita vt ſiue peccaret, ſiue non peccaret, moreretur in corpore, hoc eſt, de corpore exiret, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit.

Conc. Mileuit. Can. 1.

TIT. II. De vario & incerto mortis genere & tempore.

Pharao Ægyptius cum ſexcentis curribus Ægyptiorum electiſſimis magnaq; manu Iſraelitas duce Moſe, abeuntes perſecutus, cum illi per mare rubrum diuina vi ſicco pede tranſiſſent, ipſe fluctibus coeuntibus oppreſſus cum toto ſuo exercitu miſerandum in modum periit.

Exod. 14.

EXEMP. I. *Pontificis mors fœda, ſed pretioſa in conſpectu Domini.*

Marcelli Romani hortatu Lucina matrona Romana bonorum ſuorum Dei Eccleſiam fecit hæredem. Vigintiquinque titulos in vrbe inſtituit, quaſi diœceſes quaſdam, & ad baptiſmum pœnitentiamque eorum, qui ex infidelibus Chriſtianam religionem ſuſciperent, & ad Martyrum ſepulturam. Quibus rebus ita inceſus Maxentius, Marcello grauia ſupplicia minatur, niſi depoſito Pontificatu, idolis immolaret. Qui, cum inſanas hominis voces negligeret, miſit eum in catabulum, vt beſtiarum, quæ publice alebantur, curam ſuſtineret. Vbi Marcellus aſſiduis ieiuniis & precibus nouem menſes vitam

Platina in vita eius Breuiar. Rom. Concil. Trid. ſeſſ. 16. Ianu.

Marcellus Pontifex addicitur curandis beſtiis.

vitam

vitam duxit, parochias, quas præsens non poterat, visitans per epistolas. Inde ereptus à clericis, hospitio recipitur à beata Lucina: in cuius ædibus ecclesiam dedicauit, quæ hodie titulo S. Marcelli nominatur: in qua & Christiani orabant, & ipse beatus Marcellus prędicabat. Quibus cognitis, Maxentius in eam ecclesiam catabuli bestias transferri, & à Marcello custodiri iubet: vbi loci fœditate, multisque ærumnis afflictus obdormiuit in Domino.

Ecclesia S. Marcelli.

Marcelli mors & martyrium.

II. *S. Martinus V. moritur apoplexia.*

Platina in Vita eius, & alij.

Martinus V. vir in omni vita integer, pontificatus sui anno quartodecimo, mense tertio, Romæ apoplexia moritur ætatis suæ sexagesimotertio, sepeliturque eius mandato in basilica Constantiniana ante capita Apostolorum, sepulcro ęneo, comitante populo Romano, comitante clero non aliter flente, quam si Ecclesia Dei, si vrbs Roma vnico atq; optimo parente orbata fuisset.

Exequiarũ honos.

III. *Casimirus II. in conuiuio moritur.*

Mar. Cromer. lib. 6.

Casimirus II. Poloniæ princeps impetrarat à Pontifice Maximo Lucio reliquias Floriani martyris: easque allatas, ad septimum milliarium à Cracouia cum ingenti omnis generis hominum caterua, & solenni sacerdotum pompa obuiam progressus, reuerenter exceperat. Insequenti die grande conuiuiũ instruxit: proceres omnes qui tunc aderant, inuitauit. Feruente conuiuio, exhilaratis cõuiuis, & multa de prę teritis bellis atq; periculis inter se conferẽtibus & principis res gestas & felicitatem celebrantibus, ipse nonnulla de immortalitate animi, atque cælitum beatitudine, non inepta in medium proposuit. Deinde hausto mediocri poculo, subito concidit, & paucis horis animam exhalauit.

Reliquiarũ sacrarum translatio & honos.

Sermones conuiuiales.

IV. *Omnes apparatus magnificos mors eludit.*

Ant. Bonfin. lib. 8. Dec. 3.

Ladislaus Vngarorum, & Boemiæ rex, præstantissimam ad Gallię regem Carolum legationem qua filia Magdalenam Ladislao desponsatam adduceret, misit. Huius princeps fuit Vdalricus Pontifex Passauiensis. Ex principibus Vngarorum ducenti, ex Australibus quoque ducenti, ac totidem ex Boemis delecti sunt: qui forma, habitu, nobilitate apparatuque pollerent, & quisq; regno dignus videretur. E Patauiensibus centum delegit Vdalricus. Quare septingenti equites in Galliam purpura, auro, gemmisq; ornatissimi abierunt: item virgines, & matronæ, quæ regiam sponsam ducerent, quadringentæ splendidissimo cultu ac venustate, omnes prætera quadrigæ auratæ, gemmatæque, inaudita insuper vestium, donorumque luxuria. Eo autem die, quo Parisios legatio illa ingressa est, antequam considerret, de repentino, regis Pragæ mortui interitu à tabellario admonetur. Quo nuncio consternata, cum clam Carolo regi generi necem significasset, tanto principem illum dolore correptum fuisse aiunt, vt neque responsum dare, neque illam tristissimam abeuntem alloqui potuerit. Soluta hoc modo legatione, suam quisque domum mœstus rediit.

Pompa ad regales nuptias.

Mors inopina sponsũ abripit.

Lætitia in tristitiam transit.

V. *Basilius Imperator venandi moritur.*

Io. Zonar. in Basilio.

Basilius Imperator cum venatum exisset, in ceruum incidit, insitata magnitudine, elata in altum cornua gestantem, quem persequendo assecutus, cum stricto gladio percussurus esset, belua se defendit, & ramo vno cornuum zonæ Basilij Macedonis Imperatoris infixo, illum sublimem fert cornibus suspensum. Cornu itaque percussus, conuersisque intestinis, superuixit quidem, sed non diu, mortemque obiit.

Ceruorum venatio periculosa.

VI. *Moriuntur laruati, casu mirabili & miserabili.*

Bapt. Fulgos. lib. 9. cap. 12.

Non minus inopinata atque incommoda fuit eorum mors, qui in Parisiorum vrbe cum Carolo sexto Gallorum rege, personati siluestrium virorum totũ villosum corpus & formas sumpserant: Nam cum Regis frater Aurelianensis Dux, qui in eos forte inciderat, familiariter agnoscere eos vellet, accensum funale personatis admouit, vt eos diligentius intueretur. Itaque cum flamma vnius velum, quod tenui lino pice illitum erat, corripuisset, & ignis ob picem repente sæuiret, ab eo in alios, qui prope erant, flamma transiuit, atque ex personatorum numero duobus tum flamma oppressis, vix eo periculo eripi Rex potuit.

Mors ex igni fortuito.

VII. *Carolus Rex Nauarensis comburitur, solum filum igne abrumpente.*

Idem lib. 9. cap. 12.

Magis nouum sæuiusq; etiam mortis genus illud fuit, quo Carolus Nauarensis Rex Christi anno trecentesimo atque octuagesimo sexto post mille interiit: Nam cum senio confectus, neruorum quoq; dolore laboraret, medicis ita suadentibus, assui toto corpore linteum aqua, quæ viua dicitur, perfusum iussit: cum autem, qui linteum consuerat candelæ igneæ abrumpere filum peracto opere vellet, & parum considerate linteum lumine contigisset, statim totum concepto igne exarsit, neq; ante ferre opem quisquam potuit, quam Carolus rex nimis propere sæuiente flamma combustus est. Cum ad repentinas ignis vires accederet, quod pedes ac manus lintei inuolutione vinctus, vna tantum lingua moueri poterat.

Mors ex igne fortuito.

TIT. III. De mortis memoria.

EXEMP. I. *Vera Philosophia, mortis meditatio.*

Prat. spir. cap. 159.

DVo philosophi venerunt ad senem, & orabant eum, vt eis verbũ ædificationis diceret: Senex vero tacebat. Rursum philosophi dixerũt; Nihil respondes nobis, Pater? Tunc senex dixit eis; Quod studiosi quidem sitis eloquentiæ, scio: quod autem non veri sitis philosophi, affirmo: quamdiu enim loqui discitis, quasi loqui nesciatis. Sit ergo philosophiæ vestræ opus, semper meditari mortem; silentioque & quieti vos assuefacite.

Silentio assuescendũ.

II. Soler-

II. *Solertia pro mortis memoria.*

Leont. Episc. Neapoleos in vita eius apud Sur 23. Ianuar.

In epulis & festiuitatibus salutaris est mortis & sepulcri recordatio.

D Ioannes Eleemosynarius Archiepiscopus Alexandrinus, vt mortis memoriam suæ cogitationi profunde imprimeret, & eam perpetuo haberet præsentem & ante oculos, quid fecit? Iubet sibi extrui monumentum: ei autem finem non imponi, sed semiperfectum sic relinqui: deinde eos, qui præfecti erant operi, cum esset festum aliquod insigne, accedentes in conspectu omnium, qui considebant, aperte dicere: Monumentum tuum in hodiernam vsque diem est imperfectum, domine; iube ergo, vt id finem accipiat: incertum est enim, qua hora fur ingrediatur, nempe mors.

III. *Salutaris mortis admonitio in magnis potestatibus.*

D. Bernar. epist 237. an. Dom. 1145.

Mortalitatis recordatio saluberrima.

D. Bernardus vbi audiuit certo nuntio de sui Abbatis Eugenij in summum Pontificem electione, aureas ad ipsum litteras dedit; in quibus post multa, hæc habentur: Confortare, & esto robustus, manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Vindica tibi animi tui constantia & vigore spiritus partem, quã dedit extra fratres tuos tibi omnipotens Pater, quam & tulit de manu Amorrhæi in gladio & arcu suo. In omnibus tamen operibus tuis memento te esse hominem; & timor eius, qui aufert spiritum Principum, semper sit ante oculos tuos. Quantorum in breui Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aspexit? Ipsi te prædecessores tui, tuæ certissimæ & citissimæ decessionis admoneant, & modicum tempus dominationis eorum paucitatem dierum tuorum nuntiet tibi. Iugi proinde meditatione inter huius præsentis gloriæ blandimenta memorare nouissima tua, quia quibus successisti in sedem, ipsos sine dubio sequeris ad mortem.

IV. *Cum Imperator coronaretur, mortis simul admonebatur.*

Leont. Episc. Neapol. in vita Io. Eleē. in Vitis Patrum.

Cum olim coronaretur Imperator, sepulcrorum constructores quatuor aut quinque ad eum deferebant marmoris frusta, varij coloris, inquirentes ex quo vellet sibi construi sepulchrum: quo suæ mortalitatis admonebatur, & vt prudenter imperaret.

V. *Meditatio mortis assidua quam salutaris.*

Aug. Ticinensis in vita eius apud Sur 6. Febr. Eccl. 7.

Meditatio mortis quid conferat.

S. Guarinus Episcopus Prænestinus, & Cardinalis, Canonicus regularis mortem sibi quasi quotidie imminentem intentus meditabatur: quæ quidem meditatio est peccatorum omnium peremptoria, iuxta illud quod scriptum est: In omnibus operibus tuis meditare nouissima tua, & in æternum nõ peccabis. Vbi enim non est timor mortis, ibi dissolutio vitæ: vbi vero dissolutio vitę, ibi peccatorum abundantia, vbi denique peccatorum abundantia, ibi & perditio animæ. Timor enim semper emendat, tollit securitatem, parit sollicitudinẽ, superbiam deiicit, humilitatem nutrit, charitatem auget, & virtutes multiplicat. Timens Deum abdicat peccata in verbo, facto, cogitatione, & in omnibus motibus suis peccatorum occasiones euitans, se, corpus totamq; animæ suæ vitam à malo custodire studet illæsa.

VI. *Mortis meditatio vera sapientia.*

In Vita eius apud Sur. 4. Feb.

Mortis meditatio veram sapientiam comparat.

Sanctus quoq; Rembertus Archiepiscopus Bremensis, orationibus cæterisq; bonarum rerum studiis intentus, intra paucos annos omni maturitate & scientia virtutum emicuit; atque iam tum iuxta Psalmi vocem; Concaluit cor eius intra ipsum, & in meditatione eius exarsit ignis. Cumque perscrutaretur, quid ipsi in hac vita degenti potissimum expediret, occurrit illi quod à quodam sapiente dictum est, primam philosophiæ definitionem, mortis esse meditationem: idque toto pectore amplectens, toto vitæ suæ spatio eo continebatur, vt hanc sapientiæ summam apprehenderet, ne aduentante morte mœrore posset affici, si eam non esset ante præmeditatus; sed potius ex impletione scripturę dicentis: Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis: quantum humana fert conditio, de peccatorum vel euitatione, vel remissione securus, gaudio perfundi mereretur.

VII. *Memoria mortis ad virtutem comparandam optima.*

Ex Metaph. Sur. 11. Ianuar. to. 1.

Sepulchri constructio mortalitatis est admonitio, & virtutis stimulus.

Cum ille magnus Theodosius Cœnobiarcha intellexisset ex iis, qui Deo seruire elegerant, nihil æque conducere ad parandam virtutem, & ad eam partam conseruandam, ac mortis memoriam, quæ etiam vera philosophia & dicitur & creditur, quid facit? Sepulchrum iam construere his suis iubet discipulis; simul quidem vt eius esset monumentum finis; & sic eos magis excitaret ad decertandum & diligentius stimularet ad virtutem: simul & mortuos reciperet.

VIII. *De adolescente, qui dissolute viuens, cogitatione mortis rediit ad frugem.*

Guil Baldesan. lib. 2. stim. virt. c. 19.

Post lapsum resipisce, miser; non expectes tempus: cum tempus habes, tum tempus est: quod sequetur, nondum est tempus; & cum erit, forte tibi non erit. Excita te his cogitationibus, & imitare nobilem adolescentem quendam è ciuitate ampla & potenti Italiæ natum. Hic, vt accepi à viro grauissimo, cum immersus esset voluptatibus corporis, vsque adeo noua & terribilia putabat, quæ à confessario de pœnitentia audiebat, vt multis modis à confessario propositis negaret vllum ex his se posse pati & perferre. Quid faceret pater spiritualis? monet, vt quartam saltem horæ partem poneret in hac cogitatione: iacere se in lecto mortuum brachiis in crucis formam compositis: ad caput apposito ardente cereo, ad pectus crucifixi imagine. Paruit adolescens, & adfuit diuina gratia; sic repente illustratus est, vt conspecta peccati fœditate, totus solueretur in lacrymas; & postridie bene mane ad eundem patrem accedens, miro cum dolore peccata sua defleret: & de vitæ emendatione serio cogitans, pro satisfactione, & impositas sibi acciperet, & vltro maiores assumeret corporis pœnas. Itaque initium fecit sanctius viuendi in posterum.

Pia ratio componẽdi se ad mortem.

IX. *Gregorius Thaumaturgus in vita, & morte voluit esse non dominus, sed tantum inquilinus.*

Greg. Niss. in vita eius apud Baron. to. 2. an. 266.

S. Gregori⁹ Thaumaturgus, ne locum quidem sepulturæ vult habere proprium.

Ea sola preciosa possessio est, in qua locus auaritiæ nullus est.

Postquam cognouit Gregorius Thaumaturgus, suum instare obitum, totam circumcirca regionem & ciuitatem est perscrutatus, cupiens scire, an essent aliqui reliqui extra fidem. Vbi autē cognouit, omnes qui permanserant in antiquo errore, nō esse dolendum (ad Deum respiciens) quod aliquid desit ad plenitudinem eorum qui saluantur; verumtamen iure magnas esse agendas gratias, quod suo in Ecclesia successori tot relinqueret simulacrorum cultores quot ipsē accepisset Christianos. Cum iam precatus esset, vt & qui iam crediderant, crescerent in perfectionem, & infideles conuerterentur: ita ab humana vita migrauit ad Deum, mandans suis necessariis, vt nullum proprium locum ei compararent ad sepulturam: Si enim viuus, inquit, non sustinui vocari alicuius loci dominus, sed inquilinus vix in alienis; neq; post mortem pudebit esse inquilinum. Sed hoc (inquit) narretur posteris, quod Gregorius neque viuus alicuius loci possessor est nominatus; & post mortem fuit inquilinus alienorum sepulcrorum, se ipsum seiungens ab omni in terra possessione, adeo vt nec in proprio quidem loco voluerit sepeliri. Solam enim eam possessionem iudicauit preciosam, quæ in se auaritiæ non suscipit vestigium.

X B. *Augustini exemplaris ad mortem præparatio.*

Possidius in vita S. August. cap. 31.

Psalmi pœnitentiales opportuni morituris.

Ante vicinā mortem turbæ non admittendæ, sed solitudo ad preces optanda est.

D. Augustinus Hipponensis Episcopus dicere nobis inter familiaria colloquia consueuerat, inquit Possidius in vita eius, post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos & sacerdotes absque digna, & competenti pœnitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima, qua defunctus est, ægritudine. Nam sibi iusserat psalmos Dauidicos, qui sunt paucissimi, de pœnitentia, scribi, ipsosque quaterniones iacens in lecto contra parietem positos diebus suæ infirmitatis intuebatur, & legebat, & iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius à quoquam impediretur, cauebat. Ante dies ferme decem quam exiret de corpore, à nobis postulauit præsentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi iis tantum horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel cum ei inferretur refectio. Et ita obseruatum ac factum est, & omni illo tempore orationi vacabat.

XI. *De B. Fulgentij Ruspensis Episcopi ad futurum transitum præparatione.*

Ex rebus ab eo gestis per eius discipulum scriptis Baro. tom. 7 An. Eccl. ad ann. 529. 23 & Sur. 1. die Ianuar.

Ad montē B. Fulgen. præparatio.

Fulgentij ęgrotantis verba.

Balneorum vsum recusat S. Fulgētius.

Humilitas B. Fulgent.

Mors S. Fulgentij.

Quibus præuiis pietatis exercitationibus se ad præuisum vitæ exitum præpararit S. Fulgentius Ruspensis Episcopus, sic describit eius vitæ auctor. Ante annum ferme quam de isto sęculo raperetur, profunda cordis cōpunctione permotus, reliquit subito Ecclesiasticas occupationes, & de ipso quoque monasterio suo secreto recedens, ad insulam Circinam, paucis comitantibus fratribus nauigauit. Vbi in quodam breui scopulo, cui nomen est Chilmij, vbi iam monasterium fabricari mandauerat, lectioni & orationi, ac ieiuniis vacans, veluti sciret appropinquare sibi nouissimum diem, sic ex toto corde suo pœnitentiam gessit. Et quamuis tota vita eius, ex quo monachorum professionem conuersus ex toto corde suscepit, pœnitentiæ fuerit tempus: in hac tamen insula multo amplius ac multo diligentius, inchoanti similis, membra sua mortificauit, & in conspectu solius Dei fleuit. Inde iam plurimis de absentia sacerdotis murmurantibus, charitatis necessitate constrictus, iterum descendit in monasterium suum, consueta hominibus religiosis exhibere solatia, laboresque durissimos pro vtilitatibus proximorum longanimiter sustinere. Non multi autem fluxerant dies, & ecce seruum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas passiones: vbi septuaginta prope diebus ægritudine fatigatus hoc solum frequenter dicebat: Domine da mihi modo hic patientiam, postea indulgentiam. Nec ab isto sermone aliquādo cessauit, siue dolor affligeret, siue febris intenderet, siue lassitudo dissolueret. Persuadentibus autem medicis, vt lauacris balnearibus vteretur: Numquid balnea, inquit, facere poterant, ne homo mortalis, expleto vitæ suæ tempore moriatur: Si vero proximam mortem nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere: cur mihi, obsecro, persuadetis, vt rigorem diu seruatæ professionis in fine dissoluam? Sic salutem suam supernæ voluntati fideliter credens, postquam se sensit sine aliqua dubitatione dissoluendum, vocans vniuersos Clericos suos, præsentibus monachis allocutus est eos, dicens: Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus apud vos forsitan & difficilis extiti, & ideo obsecro vos, vt ignoscatis mihi, quisquis aliquid dolet: & si forsitan seueritas nostra modum transgressa est debitum, orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumq; talia beato Fulgentio lacrymosis singultibus exponente, cuncti simul super genua eius caderent, semper bonum, semper affabilem pro omnium salute, sicut decuit, inuigilasse clamantes: Prouideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus pastorem dignum se, &c. Sic data omnibus benedictione, beatum spiritum feliciter in manibus Domini tradidit.

XII. *Vt ad mortem se præpararit Radbodus Episc. Vltraiectensis.*

In vita eius cap. 12. apud Sur. Nouēb. die 29. Luc. 12.

S. Radbodi Episc. ad mortem dispositio.

Cum S. Radbodus Episcopus Vltraiectensis diu præsciuisset obitum suum, dubitare nemo potest, quin ardenti lucerna præparauerit se Domino ad nuptias redeunti. Vigilauit plane, vt confestim aperiret pulsanti triticique mensuram Domini suæ familiæ tanto diligētius erogauit, quanto certius nouerat se breui rationem illi redditurum. Nec formidabat mortem, cui mori luctum, & viuere Christus est ad pacis, concordiæ charitatisq; studium, à terrenis alienum, cælestibus familiarem, quantum

huma-

humana finit imbecillitas, efficere connitebatur. Ieiuniis, psalmodiarum deliciis, vigiliis eleemosynis magna animi contentione mortem suam communire curauit.

XIII. *Praeclara Ferdinandi Regis ad mortem praeparatio.*

Ex Luca Tudensi Diacono in Anna. Baron. tom. 11. tom 065. 61. 62.

Serenissimus Ferdinandus Castellae Rex & Legionis, qui Catholice regnum gubernauit, & seipsum pressum pudicitiae freno funditus eruditum reddidit, illucescente natiuitatis die Filii Dei, se artubus deficere despiciens, Missam cantari petiit, ac percepta corporis & sanguinis Christi participatione, ad lectum manibus deducitur sustentantium. In crastinum vero luce adueniente, sciens quod futurum erat, vocauit ad se Episcopos & Abbates quoscunque religiosos viros, exitum suum confirmarent. Vna cum eis ad ecclesiam defertur ornatus cultu regio, & corona aurea imposita capiti. Deinde fixis genibus ad altare sancti Ioannis, & coram sanctorum corporibus, scilicet Isidori Confessoris, & & Vincentii martyris, clara voce ad Dominum dixit: Tua est potestas, tuum est regnum, tu es super omnes. Reges tuo imperio omnia regna coelestia & terrestria subduntur. Regnum, quod te dominante accepi, & quamdiu liberae tuae voluntati placuit rexi, ecce reddo tibi: tantum animam meam de voragine ipsius mundi ereptam vt ipsam ad te suscipias, deprecor. Et haec dicens, exuit regulam chlamydem, qua induebatur corpus, deposuit & gemmatam coronam, qua caput ambiebatur, atque cũ lacrymis solo prostratus, pro delictorum venia Dominum attentius exorabat. Tunc ab Episcopis acceptá poenitentia, extremae vnctionis sacramento perunctus induitur cilicio pro ornamento regali, & aspergitur cinere pro aureo diademate, cui vitali poenitentia permanenti coram praedicto altari, duobus diebus à Deo viuere datur. Sequenti autem die, quae est feria tertia, hora die sexta, in qua S. Ioannis Euangelistae festum celebratur, inter manus pontificum, coelo (vt credimus) tradidit spiritum. Sicq; senectute bona plenus dierum perrexit in pace, aera millesima centesima tertia, est annus Redemptoris millesimus sexagesimus quintus.

Verba Ferdinandi regis in morbo lethali.

Eiusdem regis poenitentia & habitus.

XIV. *Poenitentia publica Ernesti Ducis ante mortem & confessio voluntaria.*

Ex Ditmar. Baro. tom. 11. an. 1015. 4.

Subiiciam ex Ditmaro Ernesti Alemanniae Ducis filii Luitpoldi obitum, qui casu in venatione sagitta emissa vulneratus, summae pietatis specimen memoratu dignum cunctis fidelibus exhibuit. Hic, inquit Ditmarus, quia mortem sibi imminere perspexit: socios vocat, &, vt reo parcerent supplicat. Et qui hic tunc presbyterum, tui sua confiteretur peccata, non habuit, vnum ex militibus huius vice propius accedere iussit. Quem cum adesse perspiceret, per eum vocauit alios: Omnes, inquit, accedite, & commortalis vestri peccatoris facta aure cordis percipite, & qualiter curentur vnanimiter succurrite, absentibusq; cunctis fidelibus peccatricem meimet animam quaeso commendate, & vxorẽ meam, vt honorem suum seruet, & mei non obliuiscatur, admonete. Haec dicens, in quoscumque vnquam se aliquid deliquisse recordari potuit, cunctis praesentibus innotuit, & mox de hac luce XI. Kalend. Iunii discessit, sepultus Wirceburgi iuxta patrem suum Marchionẽ Luitpoldum, vt ipse rogauit. Hic iuuenis, vt spero, felicem habet animam, cui (sicut ipse viuens testatus est) plus placuit coram multis hic erubescere, quam coram omnipotenti Deo latere. Mirandum plane, inquit Baronius, exemplum contriti hominis corde, vt peccata sua cunctis propalare non veritus sit nominibus, cum, qui secreto confiteretur, presbyterum non inuenisset. Eiusmodi erubescentiam, ceu gratum Deo sacrificium sponte pati voluit ob dilectorum suorum poenitentiam & remissionem: cum tamen ne id fieri debeat, decreto S. Leo vetuerit.

Ernesti Ducis verba ante mortem.

Confessio & confusio voluntaria.

XV. *Sub mortem prius disponendum esse de anima, quam de corpore.*

Conc. Lat. sub Innoc. 3. c. 21.

Concilium Lateranense sub Innocentio tertio id determinat. Cum, inquit, infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat; dicente Domino, languido quem sanauerat: Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: decreto praesenti statuimus, & distincte praecipimus medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, quod medicos aduocent animarum, vt postquam infirmis fuerit de spiritali salute prouisum, ad corporalis medicinae remedium salubrius procedatur, cum causa cessante cesset & effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto, quod quidã in aegritudinis lecto iacentes, cum eis à medicis suadetur, vt de animarum salute disponant, in desperationis articulũ incidunt, vnde facilius mortis periculũ incurrunt. Si quis a. medicorum huius nostrae constitutionis, postquam per praelatos locorũ fuerit publicata, transgressor extiterit, tam diu ab ingressu ecclesiae arceatur, donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. Caeterũ cum anima sit multo pretiosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid aegroto suadeat, quod in periculum animae conuertatur.

Animae prius medendum quam corpori.

Medicorũ obligatio circa aegros.

Non licet medico pro sanitate infirmi corporali, suadere aliquid noxium animae.

XVI. *Mortis memoria quam efficax sit ad hominem ab omni carnali solatio auocandum.*

Ioan. Climacus in scala coeli grad. 62.

Probatus quidem ille est, qui mortem diebus singulis expectat; sed ille sane sanctus, qui hanc horis singulis desiderat. Vnde monachus quidã Aegyptius mihi aliquando narrauit, quod cũ in intimo cordis mortis memoriam penitus vixisset, velletque aliquãdo, necessitate vrgente, carnis huius luto solatii aliquid indulgere, ab huiusmodi memoria velut à quodã iudice prohibitus sit: quodq; mirabilius est,

 cum

Mortis memoria instar est seueri iudicis.

cum vehementer vellet hanc memoriam repellere à se, non potuerit. Alius quidã iuxta huic commanens loco, qui Tholas dicitur, ex huiusmodi sæpe cogitatione repente obstupescebat, & animo deficiens, veluti insensibilis fiebat repertusque à fratribus nonnunquam, vt qui fere efflasset animam, baiulabatur ab eis.

XVII. *Caroli V. Imperatoris ad mortem præparatio.*

Iust. Lips. lib. 2. Monit. & exempl. c. 14. P. Greg. 6. de republ. c. 3

Honoris cõtemptus,

Capulus funebris semper comes Caroli V.

Carolus V. Imperator, memor conditionis suæ humanæ, diu ante mortem administratione Reip. se sponte submouit: & cum in filium iam validum æui & animi, curas contulisset, secessit in Hispaniam & in diui Iusti monasterio, septem à Placentia miliaribus, se abdidit, cum duodecim duntaxat familiaribus, Deo & quieti vacaturus, interdixit autem, aliter se quam Carolum appellari, Cæsaris atq; Augusti illa nomina, cum rebus animo exuens, & totum hoc honorari contemnens. Imo hoc amplius ferunt, diu ante imperium à se abdicatũ, sarcophagum sibi construi iussisse, cum funebri suppellectile deportandum, clanculum tamen, quocunq; iret, quem paratum habuit apud se quinque annis, vbicunque locorum esset secretissime etiam, dum Mediolanum contra Gallos proficisceretur, illudque diligentissime singulis noctibus conseruari atque reponi iussit. Arbitrabantur autem quidam qui circa eum erant, thesaurum aliquem illic detineri & conseruari: alii nonnihil librorum, quibus historiæ veteres continentur: alii aliud quidpiam magni. Cæsar vero sibi conscius in quem vsum secum conferret, subridendo, in rei cuiusdam sibi omnium charissimæ vsum id secum deferri dicebat: sic assidue mortem ante oculos sibi reposuit, & sibi semper capulum funebrem adesse voluit, vt perpetua mortis cogitatio eximeret à corde vanum huius mundi fastum, sanctas autem actiones agendas, dũ viueret, admoneret.

XVIII. *Maximilianus Imperator mortis, & sepulchri memoria rerum vanitatem excutit.*

Idem Lips. ibidem.

Ab eodem etiam facto celebratur eiusdem Caroli auus, Maximilianus I. Imperator Austriacus, qui insuper hoc testamento cauit, vt exanimum corpus suum rudi linteo inuolutum, sine vlla exenteratione, sarcophago, quod quadriennio ante mortem parari curarat, imponeretur, naribus, ore, auribusque viua calce oppletis. Quid sibi voluit magnus vir? nisi monumentum illud assidue in oculis habere, quod diceret: Cogita mori: & quod amplius diceret: Quid te dilatas & extendis? Quid multa possides, plura appetis? Quem tot prouinciæ & regna non capiunt, loculus iste capiet. Cur autem & calcem cauis illis partibus immisit? An aromata, quibus condirentur; Sed hoc spectauit, vt corpus putredini natum, ea quoque consumente, & excedente materie, citius consumeretur, & iret in suam terram. Maximiliane magnus fuisti? & res tuæ dicunt, tum & hæc circa mortem.

Loculus funebris, optimus ambitionis medicus.

TIT. IV. De morte prænunciata.

Niceph lib. 2. hist. eccl. cap. 21.

Cum Claudius Imper. quintum imperaret annum, immaculata Dei verbi mater sexagesimum agens annum mortem oppetitura, nuncium à filio per Angelum de migratione & aduentu ad se eius, ita vt antea cum ipse ad eam venturus fuerat, accipit.

Luc. 2.

Simeon iustus oraculum acceperat à Spiritu sancto, non prius se moriturum, quam Saluatorem Christum Dominum vidisset. Eum igitur à Maria matre in templo oblatum vlnis excepit, & præclarum illum hymnum, Nunc dimittis, &c. *cecinit.*

EXEM. I. *De morte Iuliani Apostatæ Dydimo reuelata.*

Pallad. in hist. Laus. cap. 4.

CVm quodam die beatus Didymus de via misetri Iuliani Imperatoris, vtpote persecutoris sollicitus esset, & animo angeretur, accidit vt propter hanc sollicitudinem ad vesperam vsque seram nihil comederet, & cum in sedili sederet, somno oppressus vidit in extasi equos albos cum insessoribus percurrentes, & annunciantes: Dicite Didymo: Hodie hora septima mortuus est Iulianus: Surge ergo & comede, & quod tu scis, domum mitte ad Episcopum Athanasium, vt ille quoque hoc sciat. Notauit autem & horam, & diem, & hebdomadam, & mensem, & sic inuenit.

S. Athanasio mors Iuliano ex iussu cælesti renunciatur.

II. *Gudbertus Antistes fit certior de sua morte, & impetrat idem tempus pro amico suo fideli.*

Beda lib. 4. hist. Eccl. cap. 19.

Erat quidam presbyter & eremita vitæ & morum probitate venerabilis nomine Herebertus, qui iuxta Insulam stagni vitam ducens solitariam, annis singulis Gudbertum Episcopum visitare, & monita perpetuæ ab eo salutis audire solebat. Hic cũ audiret eum ad ciuitatem Lugubaliam deuenisse, venit ex more cupiens salutaribus eius exhortationibus ad superna desideria magis magisque accendi. Qui dũ sese alterutrum cœlestis vitæ poculis inebriarent, dixit inter alia antistes: Memento, frater Hereberte, vt modo quidquid opus habes me interroges, mecumq; loquaris: postquam enim ab inuicem digressi fuerimus, non vltra nos in hoc seculo carnis obtutibus inuicem aspiciemus. Certus sum namque, quia tempus meæ resolutionis instat, & velox est depositio tabernaculi mei. Qui hæc audiens prouolutus est eius vestigiis, & fusis cũ gemitu lacrymis: Obsecro, (inquit) per Dominũ ne me deseras: sed tui memor sis fidelissimi sodalis, rogesque supernã pietatẽ, vt cui simul in terris seruiuimus, ad eius videndã gratiã simul transeamus ad cœlos. Nosti enim quia ad tui oris me imperiũ sẽper viuere studui, quidquid ignorantia vel fragilitate deliqui, æque ad tuæ voluntatis examen mox emendare curaui. Incubuit precib. Antistes, statimq; edoctus in spiritu impetrasse se quod petebat à Domino: Surge, inquit, frater mi, & noli plorare, sed gaudio gaude,

S. Cudbertus prædicit futura.

Herebertus eremita optat mori eodem tẽpore quo Gudbertus.

quia quod rogauimus ſuperna nobis clementia donauit. Cuius promiſſi & prophetiæ veritatem ſequens rerum aſtruxit euentus, quia & digredientes ab inuicem non ſe vltra corporaliter viderunt; ſed vno eodemq; die, hoc eſt Kalendarum Aprilium tertia decima egredientes è corpore ſpiritus eorum, mox beata inuicem viſione iuncti ſunt, atque angelico miniſterio pariter ad regnum cœleſte tranſlati. Sed Herebertus diurna prius infirmitate decoquetur, illa, vt credibile eſt, diſpenſatione Dominicę pietatis, vt ſi quid minus haberet meriti à B. Cudberto, suppleret hoc caſtigans longæ ægritudinis dolor, quatenus æquatus gratioſa ſuo interceſſori, ſicut vno eodemque tempore cum eo de corpore egredi, ita etiam vna atq; indiſſimili ſede perpetuæ beatitudinis meruiſſet recipi.

S. Cudbertus & Herebertus eodem die moriuntur. Herebertus longa infirmitate præparatur ad mortem.

III. *Quomodo Eugenius Epiſcopus Carthaginenſis mortis ſuæ præſcius hanc vitam cum altera commutarit.*

Greg. Tur. li. 1. mirac. c. 58. apud Baron to. 6. a. Ch. i. 495.

Quomodo in loco exilii in Albigenſi ciuitate Eugenius Epiſcopus Carthaginenſis diem prænouerit extremum, ita Gregorius narrat: Hic cum magnis in ſæculo polleret virtutibus, & iam victor de tormentis martyrialibus exiliſſet: tempus vocationis ſuæ, quo accerſiectu ad gloriam, Domino reuelante, cognouit: illud præcipue, quod populis occultabatur, manifeſtum noſcens, ſe martyri Amarantho ſocium eſſe futurum (colitur iſte martyr in ea, vbi ſepultus eſt, ciuitate) ad eius ſepulchrum dirigitur, proſtratuſque ſolo diutiſſime orationem fudit ad Dominum. Deinde expanſis ſuper pauimentum brachiis, ſpiritum cœlo direxit. Qui à Chriſtianis collectus, in quadam crypta ſepulturæ mandatus eſt.

S. Amaranthi martyris ſepulchrum.

IV. *Deus aliquando roborat mentes trepidantium mortem.*

Greg Mag. lib. 4. dial. c. 47.

Hominum vero omnipotens Deus trepidantiū mentes quibuſdam prius reuelationibus roborat; vt in morte minime pertimeſcant. Nam quidam mecum in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cœleſtis anhelabat. Cumque ſtudioſiſſime & magno feruoris deſiderio ſacra eloquia meditaretur: non in eis verba ſcientiæ, ſed fletum compunctionis inquirebat. Quatenus per hæc exaltata mens eius inardeſceret: & ima & deſerens ad regionē cœleſtis patriæ per contemplationem volaret. Huic per viſionem nocturnam dictum eſt: Paratus eſto, quia Dominus iuſſit migrare te. Cūq; ille non habere ſumptus ad migrandū diceret: reſponſum protinus audiuit, dicens: Si de peccatis tuis agitur, dimiſſa ſunt. Quod cū ſemel audiſſet, & magno adhuc metu trepidaret: nocte quoque alia eiſdem verbis eſt admonitus. Tunc poſt quinque dies febre correptus: cunctis fratribus orantibus flentibuſque defunctus eſt.

Scriptura ſacra in quem finem legenda.

Reuelatio mortis inſtantis Remiſſionis peccatorum reuelatio.

V. *Admirabilis prædictio obitus Sanctorum, vt ſe ad mortem præpararent.*

Benedicti III. tempore Lucido Ficulneo monaſterio S. Gregorii ad Cliuum Scauri præeminente, cum peſtilentia faucium multitudo maxima periret, Ioannes eius loci monachus venit ad mortem. Cui deſperanti B. Gregorius in ſomnis apparuit, dicens: Vis ſanus fieri; at ille ſe velle reſpondit. Et B. Gregorius: Si mihi, inquit, promiſeris, quæ tibi dixero, fore dicturum, ſcito te eſſe ſanandum: ſin vero, citius moriturum. Cumq; ille ſe dicturum tota certitudine promitteret, audiuit: Ito denuncians Sabæ, Ioanni, Benedicto, Martino, Palumbo, & Antonio monachis, Laurentio cocco, Gemmoſo carpentario, Accepto piſtori, Andreæ, Romano, & Leoni laicis, quoniā à craſtino incipientes, omnes dietim ſe moriendo ſubſequentur. Poſt quorū deceſſum denuntia Lucidum Epiſcopum, qui tenet id monaſterium, die ſeptima moriturum. His dictis monachum oſcitare præcipiens, duos digitos in fauces coniecit, vlcuſq; diſcutiens, vt excrearet, iniunxit. Ille tuſſiens partem coagulati ſanguinis, in morem lapidis reuera proiecit, & ab ipſis pæne mortis ianuis liberatus: eadem nocte, contra ſpem omnium matutinalibus hymnis interfuit, & mirantibus fratribus ſanitatis ſuæ modum innotuit, quos, dando, & qualiter ex monaſterii familia morituros præuiderit, indicauit. De ſola interim Epiſcopi morte dubitādo conticuit. Et à veſtigio in cunctorum morti deputatorū auribus volans diſcurrit. Et dū ex relatione monachi ſe morituros certa die cognoſcerent diſpoſitis ſuis regulis, ita ſe in morte ſecuti ſunt, ſicut fuerant in ſomno nominati. Cumq; presbyter & monachus Lucido Epiſcopo tā durum nuntium reuelare timeret; tacere autem penitus nō auderet; monaſterio ſe tandē proripuit, & in domum Epiſcopi non longe à flumine Tiberi è regione videlicet iuxta baſilicam ſanctorum Cyri & Ioannis poſitam, ſomnium nunciaturus acceſſit. Quem ſec. vbi cū Pontifice in palatio prandere cognouit: expectans redeuntem ſacerdotalibus veſtimentis indutū, colore fulgidū, valetudine quoque ſaniſſimū, ſalutare curauit. Cui Epiſcopus ait: Iam nunc in tota vrbe pro diuino haberis, quia de his quos morituros pronunciaſti, ſolus vnus remanſit. At ille: Vtinam ſicut & ille: quem viuere putas, defunctus eſt; ſic ipſe qui hunc ſequi prædictus, exiliret. Cumque Epiſcopus de eo tota curioſitate requireret, & monachus dicere palpitaret: tandem vbi die ſexto ſe moriturum cognouit, expalluit; atque contremuit; reſumptiſque viribus contra monachum frenduit, quem redire volentem retinuit: interiora cubiculi peruagus penetrauit, paulatim ſibi fauces dolere præſentit; deinde tacto puſſu, mox febris ſigna cognouit, monacho credidit, domum ſuam diſpoſuit ad monaſteriū, cui præerat, eiſdem redimitus, quibus à Patriarchis reuerſus fuerat, venit. Secunda feria, cunctis tā ſubitā conuerſionem mirantibus monachicum habitum ſuſcepit; & paulatim ingraueſcente morbo, ſextæ feriæ diluculò obdormiuit.

Io Diacon. de reb. geſt. B Greg ap. Baron to. 10. an. 85.

Apparitio S. Gregorii Magni. Prædicitur monachis dies mortis.

S. Gregor. Magnus medetur monacho infimo.

Monachi eo ordine & ſerie moriuntur, vt fuit illis prædictum.

Prædicitur mors Lucido Epiſcopo.

Epiſcopus cui prædicta mors fuit, habitū ſuſcipit monachicum.

VI. *Vt B. Virgo Episcopo Fesulano obitus sui diem denunciauerit.*

In vita eius apud Sur. 6. Ianuarii.

S. Andreas Episcopus Fesulanus ordinis Carmelitarũ, anno ætatis suæ septuagesimo primo, in nocte Natiuitatis Domini, in ecc l. sia cathedrali, dum rem sacram faceret, ei Virgo gloriosa apparuit, nuncians ei obitus sui diem proximo mense videlicet octauo Idus Ianuarii: quo die Epiphania Domini celebratur. Qua quidem reuelatione tanto gaudio atque lætitia repletus est, vt qui prius ob victus parcitatem macilentus, & squallore perfusus erat, Seraphico pæne colore perfusus sit. Non secus vt B. Virgo prædixerat, morbo correptus Antistes, eo die naturæ concessit, anno ab Incarnatione Domini 1073. octauo Idus Ianuarii.

Reuelatio mortis à D. Virgine, & inde gaudium.

VII. *Qua ratione B. Virgo prænunciarit Musæ puellæ, vt se præpararet ad mortem, vt cũ virginibus regnaret.*

Gerg. lib. 4. Dialog. c. 17.

B. V. Mariæ apparitio.

Sed neque hoc sileam, quod probus Dei famulus de sorore sua, nomine Musa, puella parua narrare consueuit dicens: Quod quadã nocte ei per visionem sancta Dei Genitrix Virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus illa cum admisceri appetisset, sed se is iungere non auderet, Beatæ Mariæ Virginis est voce requisita, an velit cum eis esse, atque in eius obsequio viuere. Cui cum puella eadem diceret, Volo: ea protinus mandatum accepit, vt nihil vltra leue, aut puellare ageret, & à risu, ac iocis se abstineret sciens per omnia quod inter easdem virgines, quas viderat ad eius obsequium, die tricesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est, omnesq; à se leuitates puellaris vitę magna grauitatis detersit manu. Cumq; eam parẽtes eius mutatam esse mirarentur, requisita rem retulit, quid sibi beata Dei Genitrix iusserit, & quo die itura esset ad obsequium eius, indicauit. Tunc post vicesimũ quintum diem febre correpta est. Die autem tricesimo cum hora eius exitus propinquasset, eandem beatam Genitricem Dei cum puellis, quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui etiam vocanti respondere cœpit, & depressis reuerenter oculis aperta voce clamare: Ecce Domina venio, Ecce Domina venio. In qua etiam voce spiritum tradidit, & ex virgineo corpore abitura, cum sanctis virginibus exiuit.

Puellæ futuræ cum D. Virgine quales esse debeant.

Morũ subitamutatio ex visis cœlestibus.

Virgini Musæ morienti occurrunt virgines & virgo virginum.

TIT. V. De morte proborum.

In vita eius c. 11 & 13. apud Laur. Sur. tom. 5. Sep. 10.

EXEM. I. *Præclara mors S. Nicolai Tolentinatis.*

Nicolaus Tolentinas, sex totis ante obitum mensibus, paulo ante nocturnas preces singulis noctibus suauissimũ Angelorum concentũ audiuit, qui illi quasi prægustationẽ futuræ vitæ præbebat. Itaque quo illum eius vitæ desiderio arsisse redimus, ad cuius iucunditatem tã iucund inuitabatur? Declarauit ipse, qui frequenter illud Apostoli dictum in ore habebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quin idem etiam, cum resolutionis tempus instaret, in extremo spiritu voces fundere cœpit lætantis, atq; gestientis: cuius inusitati gaudii cum fratres, qui aderant, causam quæsissent, attonitus ille, vixque sui compos præ magnitudine rei; Dominus meus, Iesus Christus, inquit, sanctissimæ Matri suæ, & Augustino patri nostro innixus, dicit mihi; Euge serue bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui: in quibus verbis expirauit.

Angelorum concentus auditur à S. Nicolao ante mortẽ.

Gaudium in morte.

Apparitio Christi Iesu cum Deipara & S. Augustino lætissima.

II. *Arnulphi Episcopi exitus prædictus, & quam gloriosus.*

Ex Io. Lisiardo eius successore, Baro to. 11. an. 1087 24. 25.

Arnulphus Suessionis Episcopus vigesima die postquam discubuit, qui tum erat feria sexta, sub noctis medio, cella, in qua iacebat, mirabili tremore & horribili fragore tertio concussa est, ita vt fundamentis euerti videretur, & monachi cum famulis, qui apud illum excubabant, intolerabili perculsi timore, cellæq; ruinam formidantes aufugere percuperent. At illos vir Dei verbis consolans, hortabatur, vt se quieti darent, certe nihil ipsos incommodi esse passuros. Ait autem ad eum Euerolphus presbyter: Domine mi, terra contremescit, cella colliditur, ostium à me iam tertio obseratum patescit turbarum murmure locus circumsonat, & quomodo nam inter tot terrores nos possumus somnium capere? Respondit vir Dei: Ne paueas dilecte frater, sunt enim hæc omnia diuinæ maiestatis signa. Porro post paululum dicam tibi, quæ vis cellam quassauerit, & hunc terræmotum effecerit. Proximo inde sabbatho sentiens mortem imminere, dixit fratribus: Parate iam funeri necessaria, nam sub noctis initium decedam, vt mihi Dominus, cui pro viribus seruire conatus sum, hesterna nocte reuelauit, cum ille terræmotus, & aeris concussio fragorem cellæ excitaret. Sub prima enim quassatione B. Petrus Apostolus ad me venit, significans mihi peccata remissa, & vitæ ianuam patere: aderat beatorum frequens cœtus, laudes diuinas continenter modulantium. Sub altera quassatione cum multis angelicis spiritibus S. Michael me inuisit, pollicens se duce me ad beatam vitam ingressurum. Tertia concussione adfuit Domina nostra veræ misericordiæ Mater, multis stipata sanctarum virginum agminibus, benignissima me voce certiorem efficiens de anima mea inter Assumptionis eius gaudia in cœlos transferenda.

Visitationes cœlestes præcedit strepitus, tremor, &c.

Reuelatio vicinę mortis.

B. Petri Apostoli apparitio.

Remissionis peccatorum reuelatio.

S. Michaelis apparitio.

B. V. Deip. apparitio.

III *Sancti in morte visitantur visionibus beatorum, vt sine formidine moriantur.*

Greg. lib. 4. Dialog. c. 11.

Gregorius libro quarto dialogorum mortem Vrsini presbyteri describens, sic refert: Cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, bene veniant Domini: qui ad tantillũ seruulũ vestrũ estis dignati cõuenire? Venio, venio. Gratias

Gaudium in morte.

ago,

B. B. Petri & Pauli Apostolorum apparitio.

ago, gratias ago. Cumq; hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui qui illum circumsteterant, requirebant. Quibus ille admirando, respondit, dicens: Nunquid hic conuenisse sanctos Apostolos non videtis? B. Petrum & Paulum primos Apostolorum non adspicitis? Ad quos iterum conuersus, dicebat: Ecce venio, ecce venio: atque inter hæc verba animam reddidit: Et quia veraciter sanctos Apostolos viderit, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerunque contingit iustis, vt in morte sua sanctorum præcellentium visiones adspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant; sed dum eorum menti internorum ciuium societas ostenditur, à carnis suæ copula sine doloris & formidinis fatigatione soluatur.

Iusti fruuntur visionibus beatorum, vt securius moriantur.

IV. *Caroli Magni in morte benefacta præponderarunt malis admissis.*

Io. Turpin. Archiepisc. Rhemen. in hist. de Vita Caroli Magni cap. 2.

Cum apud Viennam in ecclesia ante altare, die quadam raptus in ecstasi, precibus insisterem, psalmumq; *Deus in adiutorium &c.* cantarem, tetrorum agmina innumerabilia militum ante me præterire, ac versus Lotharingiam tendere agnoui. Qui cum omnes pertransirent, intuitus sum quendam illorum Æthiopi consimilem, tetro lento gradu alios insequentem, cui dixi: Quo tenditis? Aquisgranum, inquit, ad Caroli mortem tendimus, vt eius spiritum ad tartara rapiamus. Cui dixi: Adiuro te per nomen Domini Dei nostri Iesu Christi, vt peracto itinere tuæ dispositionis, ad me reuerti non renuas. Tunc modicum commorati, vix expleto psalmo, eodem ordine ad me redierunt, & dixi nouissimo, cui prius locutus fueram: Quid egisti? & dæmon: Gallicianus, inquit, sine capite tot ac tantos Lapides ac ligna basilicarum suarum in statera suspendit; quod magis appenderunt bona, quam eius mala, & idcirco eius animam à nobis abstulit. Et his dictis dæmon euanuit. Itaque intellexi eadem die Carolum ex hac luce migrasse, & subsidiis B. Iacobi, cuius ecclesias multas ædificauerat, ad superna merito regna subiectum. Transactis post eius mortem diebus quindecim, per nuncium didici, ab ipso tempore, quo ab Hispania recesserat, vsque ad diem mortis suæ illum assidue ægrotasse, ac pro salute quorundam defunctorum eadem die, qua ipsi martyrium pro diuino amore susceperunt, scilicet decimo sexto Kalendis Iulij duodecim millia vnciarum argenti, totidemque talenta aurea, vestes etiam & cibaria annuatim in omni vita pauperibus solitum erogasse, totidemque psalteria, missasq; & vigilias cantari fecisse, atque eadem die & hora, qua visionem ego videram, scilicet quinto Calendas Februarij, anno Dominicæ incarnationis 814. ab hac vita migrasse, & apud Aquisgranum in B. Mariæ basilica rotunda, quam ipse ædificauerat, honorifice sepultum illum fuisse.

Dæmonum ad animas rapiendas conspiratio & conatus.

B. Iacobus Apostolus Ioannis frater opitulatur Carolo Magno Imper. morienti.

Templorũ cõstructio animę saluti prodest plurimum.

Caroli Magni pietas & liberalitas.

Eiusdem mors & sepultura.

V. *Amonis anima videtur ab Antonio in cœlum deduci.*

Nicephor. Call. lib. 8. hist. Eccl. cap. 41.

Quum Amon ille Ægyptius decederet, animam eius Antonius dicitur in cœlum deduci vidisse, diuinis virtutib. eam comitantibus, venerationeque & stipatione multa, atque etiam ineffabili quodam hymnorum carmine prosequentibus. Et cum, qui tũ cum Antonio erant, per consternationem in aerem suscipiente, & rei tantæ faciem admirante, causam ab eo requirerent: ille visum id haudquaquam occultum habuit. Et verba eius reipsa sunt confirmata. Postquam enim à Sceti multi venere, & tempus obitus Amon indicauere, illud ipsum tempus esse cognitum est, quum Antonius stupore correptus in cœlos suspexit. Vterque sane merito beatus habendus: Amon quidem, quod sic è vita præsenti sit subductus: Antonius vero, quod eum Deus visione ea sit dignatus, quum quidem inter vtriusque habitationis locum magnum interuallum atque dierum aliquot intercederet iter.

S. Antonij Magni visio.

VI. *Puella religiosa ieiuniis, & orationibus quotidianis se ad mortem præparat.*

Greg. de Glor. Conf. cap. 34. Ex eo Baron. to. 6. an. 480

Fertur fuisse Aruerni puella quædam religiosa atque deuota Deo: quæ in ruere commanens, quo ab vrbica populatione summota liberius dignas Deo laudum hostias exhiberet, quotidie ieiuniis & orationibus insistebat. Factum est igitur, vt migrans ab hoc mundo, ad basilicam oppidi, causa sepeliendi portaretur: Verũ vbi leuato feretro corpus per viam ferri cœpisset, aduenicns grex magnus columbarũ super eam volare cœpit, atq; huc illuc volitando sequi, quo hæc à proximis ferebatur. Qua in Basilicã delata, grex totus super tectum ædis ipsius visus est consedisse: Illaque sepulta ad cœlos euolauere columbæ. Vnde non immerito Georgia nũcupata est, quæ sic exercuit mẽtem cultura spirituali, vt adepto virginitatis sexagesimi fructus prouentu, egrediens de sæculo cælestibus honoraretur exequiis.

Visio Hieroglyphica columbarũ ad puellæ Virginis feretrum conuolantium. Virginitas per columbas designata.

TIT. VI. De morte improborum.

4. Reg.

Benadab Rex Syriæ, qui multa mala intulit filiis Israel, fuit demum ab Asahel filio iugulatus.

4. Reg.

Iehu videns impiam Iesabel, quæ fuerat multorum causa malorum, iussit eam præcipitari deorsum, & fuit ita equorum vngulis conculcata, quæ licet esset filia Regis; non fuit tradita sepulturæ. Tantum enim caluaria capitis supererat.

Athalia mater Ochoziæ interfecit omne semen regium, vt posset regnare super populum, & postmodum turpiter interfecta fuit, iussu Ioiadæ sacerdotis.

Dan. 3. 5.

Baltazar Rex Babylonis non est correctus per exemplum Nabuchodonosor patris sui, qui ante eum fuerat mutatus in bestiam. Et in conuiuio vidit scripturam in pariete: Mane, Thecel, Phares. Eademq; nocte interfectus est, & regnum eius ad Medos, & Persas, translatum.

2. Mach.

Antiochus, qui multos torserat, passus durum dolorem viscerũ, miserabili obbitu in montibus vita defunctus est.

EXEMP. I. *Hunnericus perſecutor Catholicorum putredine, & vermibus conſumitur.*

Ex lib. 2. & 3 Victor. Vtic. Baron. tom. 6. ann. 476 & 484

HVnnericus Vandalorum Rex Genſerici filius & ſucceſſor, primordio regni, vt habet ſubtilitas barbarorum, cœpit mitius & moderatius agere, & maxime circa religionem noſtram: vt etiam vbi antea ſub Genſerico Rege præiudicatum fuerat, ne ſpiritua es fierent conuentus, conuenticula concurrerent populorum. Et vt ſe religioſum oſtenderet, ſtatuit ſolicitius requirendos hęreticos Manichæos ex quibus multos incendit, plurimos autem diſtraxit nauibus tranſmari is: quos pene omnes Manichæos ſuæ religionis inuenit, & præcipue presbyteros & diaconos Arianæ hæreſeos. Vnde magis erubeſcens, amplius in illos exarſit. De quibus repertus eſt vnus nomine Clementianus monachus illorum, ſcriptum habens in femore, Manichæus diſcipulus Chriſti Ieſu. Propter quod magis laudabilior memoratus Rex videbatur: in vno diſplicens, quia cupiditati inſatiabili vehementius inhiabat, & prouincias regni ſui variis calumniis atque indictionibus onerabat, vt de illo pręcipue diceretur, Rex egens, magnus eſt calumniator. Sed mente mutata factus eſt deterior: plurimum enim ſæuiit in Catholicos. Interim excitatus tanquam dormiens Dominus, vermibus tradidit conſumendum eum, qui robuſtorum militum agminibus vallabatur. Anno enim Domini 487. cũ de proſtrata fide Catholica amens ille putaret parandum ſibi triumphum, diuinam cogitur experiri vindictam, & mortem miſerrimam. De quo ſic idẽ Victor: Tenuit ſceleratiſſimus Hunnericus dominationem regni annis ſeptem, menſibus decem, meritorum ſuorum mortem conſummans: nam putrefactum & ebulliens vermibus, non corpus, ſed partes corporis eius videbantur eſſe ſepultæ. His addit Gregorius Turonenſis q æ ſequũtur: Tunc & ſol teter apparuit, ita vt vix ab eo pars vel tertia eluceret: credo namque pro tantis ſceleribus & effuſione ſanguinis innocentis. Hunnericus vero poſt tantum facinus arreptus á dæmone, qui diu de ſanctorum ſanguine paſt s fuerat, propriis ſe morſibus laniabat: in quo etiam cruciatu vitam indignam iuſta morte finiuit.

Manichęos & Arianos perſequitur Hunnericus.

Hunnerici auaritia & calumniandi libido.

Idem perſequitur Chriſtianos.

Punitio Hunnerici

Lib. 2. de geſtis Fr. cap. 3.

II. *Auſtregildis reginæ crudelis in vita & in morte funeſto obitu punitur.*

Greg. Tur. lib 5. hiſt. Franc. c. 39. & Bar. to. 7. an 583.

De funeſto Auſtregildis coniugis Gunthcramni Francorum Regis obitu ita ſcribit Gregorius Turonenſis: His diebus Auſtregildis Gunthcramni Principis Regina ab hoc morbo cõſumpta eſt. Sed priuſquam nequam ſpiritum exhalaret, cernens quod euadere non poſſet, alta trahens ſuſpiria, voluit lethi ſui habere participes, agens vt in exequiis eius aliorum funera plangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petiiſſe dicens: Adhuc ſpes viuendi fuerat, ſi non inter iniquorum medicorum manus incidiſſem: nam potiones ab illis acceptæ mihi vi abſtulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta prætereat: quæſo, & cum iuramenti interpoſitione coniuro, vt cum ab hac luce diſceſſero, ſtatim ipſi gladio trucidentur; vt ſicut ego amplius viuere non queo, ita nec illi poſt meum obitum glorientur, ſed ſit vnus dolor noſtris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex vero peracto ex more iuſtitio, oppreſſus iniquæ coniugis iuramento, impleuit præceptum iniquitatis: nam duos medicos, qui ei ſtudium adhibuerant, gladio feriri pręcepit.

Medicos ſuos petit Auſtregildis in ſua morte interfici.

Medici duo Auſtregildis interimuntur.

III. *Nantinus Comes perſequens ſanctos funeſta morte punitur.*

Idem Greg. ibid. c. 36. & Baron. ibid.

Funeſta quoque morte ex hac vita abreptus eſt Nantinus Comes Engoliſmenſis: qui cum in ſancta loca Deique miniſtros mala multa patraſſet, vltimo ipſe elogio, quid pateretur ob ſcelera perpetrata, teſtatur Gregorius. Poſt paucos menſes à morbo Nantinus Comes corripitur: Qui nimia exuſtus febre, clamauit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Antiſtite exuror: ab illo crucior: ab illo ad iudicium vocor. Cognoſco facinus; reminiſcor iniuſte iniurias me intuliſſe Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, infelicem animã fudit, indubia relinquens veſtigia hoc ei ad vltionem beati viri veniſſe: nam exanimum corpus ita nigredinem duxit, vt putares eum prunis ſuperpoſitum fuiſſe combuſtum. Ergo omnes hæc obſtupeſcant, admirentur & metuant, ne inferant iniurias ſacerdotibus: quia vltor eſt Dominus ſeruorum ſuorum ſperantium in ſe.

Heraclius Antiſtes à Deo vindicatur.

Cadauer Nantini Comitis in morte nigreſcit.

IV. *Chryſaorij mors terribilis.*

D. Greg. hom. 12. & libr. 4. dialog cap 38.

Rem fratres chariſſimi refero quam ſi intente audire vult charitas veſtra, ex conſideratione illius vehementer inſtruitur. Quidam vir nobilis in Valeria prouincia nomine Chryſaorius fuit, quem lingua ruſtica populus Chryſorium vocabat, vir valde idoneus; ſed tãtum plenus vitiis, quantum rebus: ſuperbia tumidus, carnis ſuę voluptatibus ſubditus, in acquirendis rebus auaritiæ facibus accenſus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decreuiſſet, ſicut à religioſo viro quodã, qui nunc ſupereſt, propinquo illius didici, corporis languore percuſſus eſt. Qui ad extremum veniens, eadẽ hora, qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſtere, & vehemẽter imminere, vt ad inferni clauſtra ſe raperent. Cœpit tremere, palleſcere, ſudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq; ſuum nomine Maximum, quẽ ipſe iam monachus monachũ vidi, nimis & turbatis clamorib. vocare, dicens: Maxime curre, Maxime curre, nunquã tibi aliquid mali feci, in fidem tuam me ſuſcipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugẽs & perſtrepens familia conuenit. Eos autem quos ille inſiſtentes ſibi grauiter tolerabat, ipſi malignos ſpiritus

Viſio Chryſaorij horrenda in morte.

Dæmones moribundo Chryſaorio infeſti.

videre

videre non poterant, ſed eorum præſentiam in confuſione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur, videbant. Pauore autem terræ eorum imaginis, huc illucque vertebatur in lectulo. Iacebat in ſiniſtro latere, aſpectum eorum ferre non poterat: vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumque conſtrictus nimis relaxari ſe non poſſe deſperaret, cœpit magnis vocibus clamare, dicens: Inducias vel vſque mane, inducias vel vſque mane. Sed cum hæc clamaret, in ipſis ſuis vocibus de habitaculo ſuæ carnis euulſus eſt. De quo nimirum conſtat, quia pro nobis iſta, non pro ſe viderit, vt eius viſio nobis proficiat, quos adhuc diuina patientia longanimiter expectat. Nam illi tetros ſpiritus ante mortem vidiſſe, & inducias petiiſſe quid profuit, qui eaſdem inducias petiit, non accepit? Nos ergo fratres chariſſimi, nunc ſollicite iſta cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc quæramus ad bene agendum viuere, cum iam compellimur de corpore exire.

Fruſtra in morte petitur tempus pœnitentiæ, quod reiectum eſt in valetudine.

Facienda nunc, quæ in morte facta eſſe vellemus.

V. *Ioannis Caluini mors horrenda.*

Hier. Bolſecus medicus Lugdunenſis in vita Ioan. Calui. ca. 12. apud Bremb. lib 7. cap. 14.

Ad extremos (inquit Bolſecus) Caluini annos veniamus, quam variis ante obitum morbis afflictus conſumptuſque fuerit. Scribit Beza, phthyſiocolica, aſthmate ſeu reſpirandi difficultate, calculo, podagra, hæmorrhodibus vexatum fuiſſe, præter ſibi familiarem hemicraniam & acres capitis dolores, quibus plerumq; torquebatur En tibi varia & diuerſa, quæ ſimul in ipſum ingruerunt morborum genera, & cum quibus valde miſere per multos annos, immo vero vſque dum ſpiritum exhalaret, conflictatus fuit, certum & expreſſum diuinæ aduerſus eum iræ indicium ac teſtimonium. Quod ſi quis multos etiam ſanctos homines, dum in hac vita eſſent, dira multa & in corpore, & in bonis perpeſſos alleget, & de Iob ſatis cognitum omnibus exemplum proferat; Reſpondebo ſic Deo viſum fuiſſe, vt tanquam illuſtre patientiæ exemplum futurus, in bonis hic atque in corpore affligeretur, ſed ad fiduciam in nobis ſtabiliendam confirmandamq;, nunquam ſe iuſtum, ſibi ex animo, ac vere fidentem deſerturum, omnibus eundem Iob calamitatibus liberatum, omni felicitate, & multis rurſus magniſq; muneribus cumulaſſe. Quod S. Iacobus cap. 5. epiſtolæ ſuæ canonicæ pulchre in hæc verba explicauit: Sufferentiam, inquiens, Iob audiſtis, & finem Domini vidiſtis, hoc eſt, exitum atq; finem, quem eius afflictioni Dominus impoſuit. Et vidiſtis, inquit, quoniam miſericors eſt Dominus & miſerator. Quibus verbis ſententias nobis Dauidis proponere, & in memoriam reuocare Apoſtolus voluiſſe videtur, quæ ſunt 33. Pſalmo, quibus ſuo exemplo ad Deum laudandum, timendum, eiq; fidendum, eius gratia & benignitate erga bonos; ſeueritate erga malos propoſita, inuitat: Oculi Domini, inquiens, ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt iuſti, & Dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus liberauit eos: Iuxta eſt Dominus his, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit: Multæ tribulationes iuſtorum, & de his omnibus liberabit eos Dominus. Et ſequitur: Mors peccatorum peſſima, qui oderunt iuſtum, delinquent. Sic prioris ad Corinthios c. 10. D. Paulus Dei filiis & electis, ſi in hoc mundo in calamitates & miſerias incidere ipſos contingat, certam liberationem felicemq; exitum promittit. Fidelis, inquiens, Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere.

Iacob. 5.

Pſal. 33.

1. ad Cor. 10.

Sed ad Caluinum noſtrum, & ad grauiſſimos eius, varioſque morbos, quibus miſere ad extremum vſq; ſpiritum excruciatus fuit, reuertamur: quem præter eos, quos Beza referente, commemorauimus, eo quoque morbi genere afflictum conſtat, quo iuſto Dei iudicio quoſdam manifeſtos & apertos Dei hoſtes, qui diuinum honorem atque gloriam inuaſerant, ſibiq; vſurparant, vexatos punitoſq; legimus, is eſt pedicularis: nam & hi vermes totum eius corpus peruaſerunt, & fœtidiſſimo, ac virulentiſſimo vlcere circa verenda, vermibus has ſic fœde vlceratas partes miſerrime corrodentibus, percuſſus eſt. Sic quondam Honorius II. Vandalorum Rex poſtquam Eccleſiam orthodoxam annos octo perſecutus fuerat, pediculari tandem morbo conſumptus eſt. Sic Arnulphus Imperator Caroli Craſſi ſucceſſor, magnus templorum violator vaſtatorq;, ſic Maximianus immaniſſimus Chriſtianorum hoſtis: Sic Antiochus Epiphanes homo ſumme nefarius, impius & magnus veterator, qui templo Hieroſolymitano nefarie expoliato ad veri Dei contemptum, Iouis in illo ſimulachrum ſtatuit & erexit. Sic crudelis Herodes, qui Innocentes pueros ſuſtulit, ſibique Dei honorem, & titulum vſurpauit. Sic inquam homines nefarij & ſcelerati à vermibus corroſi, extincti ſunt. Sic demum alij plures hypocritę Deique hoſtes, qui prætextu & colore ſanctitatis atque zeli aſſumpto, veritatem oppugnauerant, iuſto Dei iudicio & vindictæ in hac vita à pediculis grauiſſime vexati, & à vermibus miſere corroſi, poſt longum & diuturnum cruciatum exterminati ſunt, morteque extincti, & poſt hanc in alteram illam longe miſerrimam mortem ad æternas illas infernales pœnas in perpetuum cruciandi, ſunt præcipitati. In quos illud pſalmiſtæ veriſſime quadrat: Duplici contritione afflixit illum. Quo modo ſane duplici conſumptione Caluinus dici poteſt conſumptus. Nam quidquid ſcribit Beza, quantumuis ſe illis, qui mortem eius impie traductæ vitæ amplum ſatis teſtimonium tuliſſe cenſent, opponat; & Caluinum filiorum Dei more ex hac vita exceſſiſſe contendat, veriſſimum tamen eſt, quod grauiſſimos dolores, & aſperrimos cruciatus, quibus Dei in illum ſeuera grauiſſimaq; manu ingruente excruciabatur, non ferens, dæmonibus inuocatis, iurans, execrans & blaſphemans, miſer expirauerit. Idcirco

Caluini morbus pedicularis.

Honorij II. Vandalorũ Regis morbus pedicularis.

Item Arnulphi.

Item Maximiani tyranni.

Item Antiochi Epiphanis.

Item Herodis.

Eccleſiæ Dei hoſtes fœdiſſimo morbo percuſſi.

Caluini in morte blaſphemiæ & execrationes.

neget, quantum volet Beza, negentq; alij, satis sic se rem habere exploratum est: imo hoc etiam, quod diem atque horam detestatus sit & execrarit, quam vnquam studiis vel scriptionibus impendisset, cum ex vlceribus totoque corpore grauissimi fœtores emanarunt, ob quorum graueolentiam & sibi ipsi grauis, & quæ eum circumstabat, familiæ erat. Quam causam fuisse etiam hi eius domestici narrarunt, quod visitari se nollet.

VI. *Apostata monachus factus hereticus moritur desperabundus.*

Ex hist. belli Liuonici Bredemb. lib. 7. cap. 12.

Erat Torpati circa annum Domini 1554. quidam Lutheranæ doctrinæ præco, Hermannus, mire versutus & facundus in abducendis hominibus à Catholicismo ad Lutheranismum, annisque triginta summum egerat illius doctrinę preconem. Hic, pellione Wittenbergensi Lutherana dogmata primum docente, monachus erat Minorita, iuuenis; at pro ætate in concionib. non inexercitatus: accedit pellionem, offert illi suam in propagandis Lutheranis dogmatibus opem, monasticũ cucullum in publica concione abiecturum. Pellio eum in cooperarium suscipit, negotiatores nouo habitu eum donant, virginem monasticam in vxorem adiungunt, præficitur vasis argenteis Ecclesiæ in vsum pauperum custodiendis. Pellione ex vrbe secedente, paulatim magnam auctoritatem apud omnes sibi conciliat, vt solus nobilium infantes baptizaret: magnam opũ diuitiarumque vim congerit, mercatur prædia, domos, agros, in liberorum subsidium: primaq; atque itidem secunda vxore demortua, tertiam ducit. Verum anno 1554. graui morbo corripitur, & sex diebus elapsis horrenda voce exclamat, se damnatum, nullam salutis consequendæ spem reliquã, & quotquot isti voluptariæ Lutheranorum sectæ sese dederant, damnationi obnoxios atque ita toruo aspectu, & oculis horribiliter flammarum in modum lucentibus, desperabundus extremum spiritum exhalat, omnibus Christianis exemplum ac documentum relinquens, quam periculosum sit ab Ecclesiæ vnitate ad nouas doctrinas deficere.

Apostatarũ intemperantia libidinis.

Apostatæ desperatio.

TIT. VII. De immodico mortis metu.

EXEMP. I. *Quidam desperabundus obtinet precibus sancti trium annorum dilationum.*

In quæstio. D. Anasta. Ep. Nicæni to. 1. Bibliothe. SS. PP.

VEre terribile est, inquit S. Nilus ad Agathium, mortis mysterium, quando eorum qui animã repetunt terribilis præsentia, cum contendit horrescentem ad exitum, terroresque & figuræ terribiles; quando etiam dæmones peccatum exprobrantes, ipsam quoq; ad se trahunt in iniucunda, & aspectu tristia loca; vt etiam ante tormẽtum sufficiat timor ad cruciatum, quando conscientia conuersa ad scelera quæ sunt admissa, contremiscit, expectans dignum pro peccatis supplicium. Tũc enim iacet corpus sudore madefactum, ostendens signa interni laboris, & obscuræ perturbationis præbens aperta, quæ vidẽtur, indicia. Hic, quomodo qui amara gustant medicamenta, propter amaritudinem vultum contrahunt; anima, ad eam quam ex visis illic molestiis habuit affectionem, oculis imprimente characterem, & ex figura eius quod apparet suum occultum aperiente dolorẽ. Cuius rei fidem faciunt exẽpla, ac primũ illud ex vitis Patrum. Cum enim Mutius Abbas visitaret aliquando fratrem lectulo affixum, vbi vidit eum quiętem mortis difficulter arripere, & grauiter conscientiæ suæ metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es, fili, ad profectionem? Accusatrix, vt video, ignauiæ tuę tecũ pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te, pater, intercede pro me apud Deum, vt mihi paruum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nũc spatium pœnitentiæ requiris, vbi vitæ spatium implesti? Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tẽpore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora semper addebas. At ille cum permansisset orans, ait ad eum senex: Si vltra non addas malis tuis mala, orabimus pro te Deum. Bonus enim est & patiens, & indulget tibi parum aliquid temporis vitæ, vt omnia debita tua persoluas. Et cum posthæc orasset Deum surgẽs de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita, tantum vt ex animo ad pœnitentiam conuertaris. Et apprehensa manu dextera eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est eum ad eremum.

Conscientiæ testimonium.

Lib. 1. p. 1.

Multi spatium pœnitentiæ requirunt cũ vitæ tempus implerunt.

Precibus Mutij Abbatis obtinet moribundus tres annos ad pœnitentiam.

II. *Mors propinqua reddit sollicitos & anxios.*

Possidius in vita S. Aug. ex Cypr lib. de mortalitate.

D. Augustinus solebat ad hanc rem referre exemplum cuiusdam Episcopi, de quo B. Cyprianus ita scribit. Cum quidam de collegis & consacerdotibus nostris iam infirmitate defessus, & de appropinquãte morte sollicitus, commeatum sibi precaretur, adstitit deprecãti & iam pœne morienti iuuenis honore & maiestate venerabilis, statu excelsus & clarus aspectu, & quem assistẽtem sibi vix posset humanus aspectus oculis carnalibus intueri, nisi quod talem videre iam poterat seculo recessurus. Atque ille non sine quadã animi & vocis indignatione infremuit, & dixit: Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Increpantis vox est, & monentis, qui de persecutione sollicitis, de accersione securis, non consentit ad præsens desiderium, sed contulit in futurum. Audiuit frater noster & collega moriturus, quod cæteris diceret. Nam qui moriturus audiuit, ad hoc audiuit, vt diceret: Non sibi audiuit ille, sed nobis: Nam quid disceret iam recessurus?

III. *Sancti etiam in morte formidant.*

Ex Metaphr. Sur. in vita Arsenij c. 26. Iulij 19.

Cum diuinus ille Arsenius eremita ex hac vita migratur⁹ esset, licuit videre illũ ipsum, qui erat paulo ante vel Angelis virtute similis, metu pulsari & opprimi, & ad lachrymas effundendas moueri Rogantibus

Arsenius monachus semper mortis pauidus.

tibus ergo discipulis. Et tu pater times mortem? Reuera, inquit, hic metus, quo nunc me videtis affici, nunquam omnino à me recessit, ex quo factus sum monachus. Hoc cum dixisset, & præsentibus patribus quã fieri potuit iucundissime, quæ in exitu dici solent, verba esset elocutus, sanctorum Angelorum manibus vere beatam tradidit animam, cum vixisset quidem inter monachos quinquaginta quinque annos, omnes autem centum & viginti, nulla parte corporis vllo morbo mutilatus.

Vita longa.

IV. *In agone mortis subinde terrent dæmones.*

Auctor vitæ D. Bern. lib. 1. c. 10.

B. Petri Apostoli apparitio & auxilium.

D. Bernardus Gualdricum auunculum defunctum post aliquot dies noctu vidit. Sciscitatur, quo in statu sit? respondet auunculus, In prospero. Quærit iterum Bernardus, quid causæ fuerit, vt in agone infremeret, & corpore terribiliter moueretur? Eadem (ait ille) hora duo nequam spiritus me in puteum profundissimum præcipitare nitebantur, vnde ita contremui, verum accurrente B. Petro, euasi.

V. *Sancti in morte patiuntur angustias aliquando.*

In vita eius c. 23. apud Surium 27. Sept.

Eucharistia & Extrema vnctio morientium sunt præsidia.

Dæmonum in morte violentia.

S. Elzearius Comes illustris, sed vir sanctissimus & qui cum vxore nobili perpetuam virginitatem coluit, in mortis articulo positus iubebat sibi Christi Domini passionem legi: lingua eius à diuinis nõ cessabat laudibus, crebro repetens illum versum. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius. vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Sumpto autem Dominico sacramento, cum sacro oleo vngerentur, & versum illum dicerent: Per Crucem & passionem tuam, libera eum Domine: Ipse eundẽ tertio repetiuit & addidit, hæc est spes mea, in hac volo mori. Ad extremum iam in agone positus, vultum per se tulit valde terribilem, vnde colligi liceret, eum in magno versari labore ob quædam illi obiecta: atque sub eiusmodi conflictu exclamauit: Magna est dæmonum vis, sed eam penitus eneruarunt virtus & merita sacrosanctæ incarnationis & passionis IESV Christi. Et post paululũ rursus exclamans: Plane, inquit, vici. Post aliquantulum temporis spatium, cum ingenti clamore dixit. Totũ me diuino iudicio committo. Atq; his dictis, reparatus est vultus eius, & quodam rubore atque splendore, multaque elegantia perfusus, atque ita reddidit spiritum.

VI. *S. Simeon Salus timet extremum diem vitæ.*

Leontius in vita 44. Metap. & Sur. 1. Iulii.

Misericordia fortissimum in morte subsidium.

S. Simeon dictus Salus, quia sub stulti specie sanctissime vixit, iam hora mortis appropinquante, sic vnicum quem habebat amicum, suæ sanctitatis cõscium Ioannem Diaconum alloquitur. Totis viribus curã gere animæ tuæ, vt possis transmittere absque vlla tempestate principes tenebrarum harum: Scit enim Dominus me magno vexari metu & sollicitudine, donec ab eorum sæuitia fuero liberatus: hic est enim dies malus, de quo dicebat Apostolus: quoniam dies mali sunt. Quamobrem rogo te, fili, omni studio esto misericors: misericordia enim tunc plus iuuabit, quam cæteræ virtutes: dicit enim Psalmista: Beatus qui intelligit super egenũ & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

TIT. VIII. Pro morientibus vel periculose ægrotantibus preces fundendæ.

EXEMPL. I. *Iustorum preces morientibus sunt defensione & leuamen.*

Apud Sur. die 29. April. to. 2. & Baro. to. 11.

Dæmon non patitur sanctorum præsentiam & pios

ANno Domini 1085. Stephano X. Papa Florentiæ ægrotanti contigit vltimum Deo reddere spiritum; præsente S. Hugone Abbate Cluniacensi, & à prauo dæmone eum defendente, vti in eius actis sic describitur. Stephano Papa apud Florentiam decumbente, dum Hugo eum visitaturus accederet, eumque sanctis consolationibus, & oratione reuelaret: dęmon, qui morituro manifestus aduenerat, territus exiit, sanctoq; à Papa recedente, iterũ redii. Qua de causa sæpius ad se patrem Papa reuocauit: sæpius dæmonem reuocatus abegit, sicut ipse Pontifex præsentibus reuelauit, qui postmodum sancti se precibus commendans, in eius manibus spiritum reddidit, sancta confessione præmunitus.

II. *Preces astantium impetrant morituro quadriennium induciarum.*

Beda lib. 5. hist. Angl. c. 20. apud Surium. 1. Octob.

Visio S. Wilfridi Episcopi. Michaelis Angeli apparitio. Vita Wilfridi precibus Religiosorum producitur ad quadriennium. Reuelatio futurorũ à Michaele Archangelo.

Cum S. Wilfridus Episcopus Eboracensis Roma in Britanniam rediret, contigit eum graui morbo in itinere corripi, vnde Meldum delatus, quatuor diebus ac noctibus quasi mortuus iacebat, halitu tantũ pertenui, quia viueret demonstrans. Cumq; ita siue cibo & potu sine voce & auditu quatriduo perseueraret, quinta demum illucescente die, quasi de graui expergefactus somno, exurgens resedit, apertisque oculis, vidit circa se choros psallentium simul & flentium fratrum: ac modicum suspirans, interrogauit, vbi esset Acca presbyter: qui statim vocatus, intrauit: & videns eum melius habentem, ac loqui iam, flexis genibus gratias egit Deo cum omnib. qui aderant fratribus. Et cum parum consedissent, ac de supernis iudiciis trepidi aliquantũ fabulari cœpissent, iussit Pontifex cæteros ad horã egredi, & ad Accã presbyterum ita loqui exorsus est: Visio mihi modo tremenda apparuit, quam te audire ac silentio tegere volo, donec sciã, quid de me fieri velit Deus. Adstitit enim mihi quidam candido præclarus habitu dicens se Michaelẽ esse Archangelum, & ob hoc, inquit, missus sum, vt te à morte reuocẽ. Donauit n. tibi Dominus vitã per orationes ac lachrymas discipulorũ & fratrũ tuorũ & per intercessionem suæ beatæ Genitricis, semperq; virginis Mariæ. Quapropter dico tibi, quia modo quidem ab infirmitate hac sanaberis: sed paratus esto, quia post quadrienniũ reuertens, visitabo te. In patriam vero perueniens, maximã possessionũ tuarũ, quæ tibi ablatæ sunt, portionẽ recipies, atque in

pace tranquilla vitam terminabis. Conualuit igitur Episcopus, cunctis gaudentibus, & Deo gratias agentibus, cœptoque itinere in Britanniam venit.

III. *Eduinus Rex Angliæ precibus S. Dunstani, quem afflixerat liberatur à damnatione.*

Osbertus Monachus in vita Dunstani ap. Baro ad an. 960. 7.

Anno Christi Domini 960. Eduinus Rex Angliæ precibus S. Dunstani Episcopi, quem afflixerat, ne penitus ad inferos damnaretur, ereptus est, vt scribit Osbertus in eius vita. Interea Eduinus è vita præsenti subtractus est, & anima ipsius Dunstano in orationibus occupato, à quibusdam teterrimis hominibus cursim è vestigio est præsentata. Cuius miseriam miseratus suarum iniuriarum immemor, pro liberatione eius immensos omnipotenti Deo lachrymarum imbres effudit, nec ab eis destitit, donec se pro eo exauditum agnouit. Facto igitur non grandi interuallo, Mauri illi ad Dunstanum sua præda vacui redeunt. Et quia suas iniurias vlcisci superuacue venerant, calumniosa voce depromunt, quorum ille furores nihili pensans, Deo super ineffabili misericordia eius gratias egit.

S. Dunstani pro inimico orantis charitas à Deo exaudita.

IV. *Orationes astantium impediunt, ne dæmones noceant morienti.*

Hieron. Plat. lib. 1. c. 31. de bono stat. reli.

Huic simile est, quod traditur de Cunone Malburchensis oppidi domino, qui cum quadraginta annis in seculo secularibus plane moribus vixisset, religiosam deinde secutus disciplinã, triennio post pie defunctus est. Quo tempore narraui, dæmon, qui energumenã obsidebat, se & alios ex suis quindecim millia (tot enim fuisse fassus est) in morientis cellam conuenisse: sed tamen tantum abfuisse, vt ei nocuerint, vt ne propius quidem accedere potuerint repulsi, vt aiebat, clamoribus validis, quos tonsurati illi (sic enim Dei hostis famulos Dei eorũq; orationes ludibrio appellabat) lectulo assistẽtes fundebant. Adiecit etiam magnam querelam, ex qua ipsa querela religionis vis constare nobis possit, de insigni iniuria à Deo sibi facta, quod cum Cuno ille annis quadraginta ipsis dæmonibus, Deo autem tantummodo tribus seruisset, eum tamen inferni pœnis ereptum, in cœlum euexisset.

Dæmonũ multitudo morituris insidians. Religiosorum preces fugant à morituris dæmones. Seruire Deo quam pretiosum.

V. *Morienti astantes & orationi incumbentes, eum liberant à morte animæ & corporis.*

Gregorius homil. 38.

Quia nonunquam animæ adhuc in suis corporibus positę pœnale aliquid de spiritualibus vident, quod quibusdam ad ædificationem suam: quibusdam vero contingere ad ædificationẽ audientium solet, qua ratione adiuuentur exemplum de Theodoro subiiciam. Ante biennium, inquit Gregorius, frater quidam in monasterium meum (quod iuxta beatorum martyrum Ioannis & Pauli ecclesiam situm est) gratia conuersationis venit: qui diu regulariter protractus quandoque susceptus est. Quem frater suus ad monasterium non conseruationis studio, sed carnali amore secutus est. Is autem qui ad conuersationem venerat, valde fratribus placebat At contra frater illius longe à vita eius ac moribus discrepabat. Viuebat tamen in monasterio necessitate potius, quam voluntate. Et cum in cunctis actibus peruersus existeret, pro fratre suo ab omnibus æquanimiter tolerabatur: erat enim leuis eloquio, prauus actione, cultus vestibus, moribus incultus: ferre vero non poterat, si quisnam illi de sancti habitus conuersatione loqueretur. Facta autem fuerat vita illius cunctis fratribus visu grauis: sed tamen, vt dictum est, pro fratris sui gratia erat cunctis tolerabilis. Aspernabatur valde, si quis sibi aliquid de prauitatis suæ correctione loqueretur. Bona non solum facere, sed etiam audire non poterat: nunquam se ad sanctæ conuersationis habitum venire iurando, irascendo, deridendo, testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper huius vrbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumq; extremum diem ageret, conuenerunt fratres, vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus illius ab extrema fuerat parte præmortuum, in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius orare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tum repente cœpit eisdem fratribus adsistentibus anniſu quo poterat clamare, & orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite, ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam deuorare me non potest: caput meum iam in suo ore absorbuit, date locum vt me amplius nõ cruciat, faciat quod facturus est, si ei ad deuorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres cæperunt ei dicere: Quid est quod loqueris frater? Signum tibi sanctæ crucis imprime. Respondebat ille, vt poterat, dicens: Volo me signare; sed non possum, quia à dracone premor: cumq; hoc fratres audirent prostrati in terra cũ lachrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius orare. Et ecce subito cœpit melioratus æger, quibus valebat vocibus, exultare, dicens: Gratias Deo, ecce draco, qui me ad deuorandum acceperat, fugit, orationibus vestris expulsus est, stare non potuit: pro peccatis meis modo intercedite, quia cõuerti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui sicut iam dictum est, ab extrema corporis fuerat parte præmortuus, reseruatus ad vitam, toto ad Deum corde conuersus est.

Intentio praua monachicam vitam aggredientis nihil nisi tribulos vitiorum gignit. Hypocritæ monachi vita.

Vnanimes fratrũ preces quantũ possint, etiam pro desperato.

Signum S. Crucis contra dæmonem valet. Dæmon à moribundo precibus religiosorũ propulsatur. Monachi dissoluti conuersio.

VI. S. *Catharina Senensis impetrat, vt pater moriens recta eat ad cœlum sine purgatorio.*

Raimond. Capuanus in vita eius apud Sur. 29. Aprilis.

Iacobus S. Catharinæ Senensis virginis pater postea quam vidit eam toto pectore incumbere in cultum Dei, semper eam & reuerenter & amenter tractauit, nec permisit quenquam è familia ei impedimento esse, in iis quæ vellet facere. Itaque inter illum & filiam indies augescebat charitas: illa assidue pro patris salute precabatur, isq; filiæ recte factis & virtutibus gratulabatur. Appropinquante au-

te autem tempore, quo decreuerat Deus illum euocare ex hac vita; cœpit ex morbo decumbere, moxque filia pro salute patris Christum deprecari: sed vt audiuit adesse eius vitæ præfixum terminum, valde rogauit Dominũ, vt sine pœnis purgatorii illum ad se reciperet. Sed hac in re diuina iustitia diu difficilẽ se præbuit; quod nõ esset Iacobus sine maculis quas excoqui ad purum oporteret. At tandẽ vicit sancta virgo; sed ita vicit, vt pœnas parentis ipsa in se reciperet Obiit ergo vir pius, & vt certo constaret eum recta migrasse in cœlum: eodẽ puncto temporis, quo ille abiit è corpore, virginem sanctam iliaci dolores inuaserunt, iisque laborauit sine intermissione vsque ad supremum vitæ suæ diem.

Purgatorii pœnæ.

Filiæ in patrem pietas memorabilis.

TIT. IX. De morte à quibusdam confidenter tolerata.

EXEMP. I. *Confidentia in Deum optima in morte consolatio.*

Possid. in vita S. August. c.17.

POssidius in vita S. Augustini scribit: B. Ambrosium Archiepiscopum Mediolanensem iam moribundum vltimum vitæ spiritum minime exhorrescere. Indicauerat, inquit, ille, nobis, se prædicti beati viri Ambrosii, in vltimo vitæ constituti audisse sapientissimum & piissimum responsum, & multum laudabat ac prædicabat. Nam cum ille, inquit, venerabilis vltima iaceret ægritudine, & à fidelibus honoratis lecto eius adstantibus, & videntib. eũ de seculo migraturum ad Deum, & ob hoc mœrentibus: tanti scilicet, ac talis Antistitis morte Ecclesiam posse priuari verbi & sacramenti Dei dispensatione, & rogaretur cum lacrymis, vt sibi à Domino vitæ posceret commeatum, eum illis dixisse: Non sic vixi; vt me pudeat inter vos viuere: sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. Et hęc noster Augustinus senex elimata ac liberata admirabatur & laudabat verba. Ideo enim eum dixisse intelligendum est. Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus, nec crederetur præfidens de suis purgatissimis moribus præsumpsisse. Non sic vixi, vt me pudeat inter vos viuere: hoc enim dixerat ad illud, quod homines de homine nosse poterant. Nam sciens examen æquitatis diuinæ, de bono Domino se dicebat magis, quam de meritis suis confidere. Cui etiã in oratione quotidiana dicebat: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Pulchrum elogium D. Ambrosii morientis.

II. *Cuiusdam Episcopi dictum confidentiæ plenum, si aliquando moriendum, quare non modo?*

Idem Possidius ibid.

Idem Augustinus cuiusdam Coepiscopi & familiarissimi sui amici in extremis vitæ de talibus frequentissimum referebat dictum. Ad quem cum visitandum iam morti propinquantem ventitasset, & ille manuum gestu se de seculo exiturum significaret, atque à se illi esset responsum, adhuc eum ecclesiæ necessarium viuere posse: illum, ne putaretur huius vitæ teneri cupiditate, respondisse ei: Si nunquam, bene: Si aliquando, quare non modo? Et talem sententiam mirabatur & laudabat hominem protulisse, Deum quidem timentem, verum tamen in villa natum & nutritum, sed non multa lectionis eruditum scientia.

Morituri æquanimitas.

III. *D. Martini resignatio vitæ & mortis.*

Seuer. Sulpit. in vita eius, ann. Dom. 397.

Cum nimio luctu & mœrore excessum B. Martini Episcopi Turonensis eius discipuli deplorarẽt. ille fletibus suorum motus: Domine, inquit, si adhuc populo tuo necessarius videor, non recuso laborem. Fiat voluntas tua. Inde aliquot diebus vi febrium exercitatus, in cinere cilicioque recubans, cũ assiduo orationis studio exitum suum muniret, forte adstantem prope vidit Diabolum. Tum vero fiducia plenus: Quid hic, inquit, adstas, cruenta bestia? Nihil in me funeste reperies. Abrahæ me sinus recipiet.

Diabolus S. Martino morituro adstans ab eo increpatur.

IV. *Odilo confidenter increpat dæmonem per nomen tremendi iudicis, vt abscedat.*

Ex Petro Damiano Surius, 1. Ian. & Baro. tom. 11 an. 1018. n. 12.

Cum vir Domini Odilo Abbas Cluniacensis iam in extremis ageret, per quinquenniũ fere compulsus est grauissimi languiores molestia cruciari. Mox itaq; beatorum Apostolorum limina festinat inuisere, vt quasi sub eorum pedibus (si sibi daretur, quod semper in votis habuerat) posset ex hoc mundo transire. Veruntamen quia non est in homine via eius, aliter sibi contigit, quam sperauit. Per quatuor plane menses illic ægritudine detentus elanguit: deinceps contra spem aliquantulum conualescens, ad propria remeauit. Cluniacum itaque deueniens, per annum fere totum in oratione permansit, seseque quantũ ægritudo permisit, ieiuniis, ac vigiliis, vehementer afflixit. Decreuit autem, vt antequam debitum conditionis humanæ persolueret, quæque monasteria sua circuiens, sanctæ admonitionis studio visitaret. Expeditione igitur sanctæ huius ædificationis incepta, Siluiniacum deuenit, ibiq; se circa festiuitatem Dominicæ circumcisionis ex hoc seculo migraturum manifeste dixit: Porro autem, cum agonis esset angustia constitutus, diabolum adstare conspexit, eumq; per nomen tremendi Iudicis, vt abscederet, terribiliter increpauit. Anno itaque Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesimo octauo, ætatis autẽ suæ octuagesimo septimo ordinationis etiam quinquagesimo sexto, ea nocte quæ Dominicæ circumcisionis solemnia præcedebat, salutaris Euchatistiæ sacramenta percepit, sicque beatum Deo spiritum reddidit.

Odilonis Abbatis laus.

Diabolus Odiloni moriundo adstat.

V. *S. Hilarion mori paratus cætera non metuit.*

D. Hieron in vita S. Hilarionis.

De B. Hilarione eremita ita scribit S. Hieronym. Cum habitaret adhuc in tuguriolo annus natus decem & octo, latrones ad eum nocte venerunt, vel

 existi-

existimantes habere aliquid, quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare & paludem à vespere vsque ad solis ortum discurrentes nunquam locum eius cubiculi inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puero, quasi per iocum; Quid, inquiunt, faceres, si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit: Nudus latrones non timet. Et illi certe aiunt; Occidi potes. Possum, inquit, possum, & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius & fidem, confessi sunt noctis errorē, cæcatosque oculos, correctiorem deinceps vitam pollicentes.

Cæcitas extemporalis miraculosa.
Viri fortis & intrepidi vox.

VI. *Fortitudo animi S. Dominici mortem non timentis.*

In vita eius apud Sur. 4. die August.
S. Dominicus proximus paratis insidiis, & earum gnarus tamen cantat.
Magnanimitas S. Dominici.

Non absimile est exemplum B. Dominici apud Theodorum de Apoldia. Cum Dominicus multo tempore apud Tolosanos hæresin expugnasset, scelerati dæmonum satellites de nece ei inferenda cōsilia captarunt. Itaque positis certo loco insidiis aduentum eius præstolabantur. At ille, cognita eorum malitia, cantans & alacer iter refecit, eorumq; furorem vltro etiam ad necem prouocauit. Quare stupefacti carnifices: Annon, inquiunt, mortem per timescis? Quid facies, si nos te ad necem abripiamus? Quibus ille: Rogarem, inquit, vos, ne mortem mihi celerem afferretis, sed paulatim singula membra ferro præscinderetis, atq; ad extremum euulsis luminibus sineretis ita mutilatum corpus in suo sanguine volutari, vel prorsus pro vestro arbitratu via omni priuaretis. Huc referri possunt innumerabilium martyrum exempla, qui atrocissimam etiam mortem non timuerunt.

VII. *Vana esse huius mundi omnia, & proinde mortem minus esse timendam.*

Ex Lucio Marinæo l. 8. rer. Hisp. Simon. Maiol. part. 2. Dierum canicular. Colloq. 7.
Ambitionis reprehensio.
Regni infelicitas.

Ioannes Aragonum Rex, piissimus senex imperiorum ac Principatus vanitatem, ac fluxam rerum humanarum conditionem in ipso mortis articulo nimis pathetice deplorauit. Febri enim anno millesimo quadringentesimo septuagesimo nono correptus, post vsum cœnæ Dominicæ, dum lectioni Euangelicæ & recitationi Psalmorum, intendit, subito languore concidit, ita vt clausis luminibus, manibus pedibusq; rigescentibus defecisse iam, & animam efflasse crederetur. Verum respirans, & reclusis oculis, omnes qui aderāt, aspiciens, exclamauit: O vanas hominum cogitationes! O miseros homines, qui ad Principatus aspirant, qui diuitias opes & nimios honores affectant, O felicem pauperum conditionem, & securam illorum vitam atque beatam, qui panem comedunt cum sudore sui vultus, qui viuunt labore manuum suarū, Nam mihi misero quid regnum, quid honores, quid obsequia plurimorum contulerunt? Quid: labores scilicet magnos & multa corporis & animæ pericula subiui, nec vnquam, ætate tam longa, potui mihi dies aliquot videre bonos: O me miserum & infelicem, qui tam sero fallacem mundum cognosco, Qui vitam certe vixissem multo meliorem, si non Rex, sed agricultor fuissem. Conuersus autem ad imaginem Christi crucifixi, defixis in cœlum oculis; O pientissime Redemptor, inquit, parce mihi indignissimo seruo tuo, miserere mei clementissime IESV, & à peccatis meis auerte faciem tuam: non meis meritis, Domine, quæ nulla sunt, sed illa tua ineffabili pietate, & infinita misericordia motus, qua homines à morte redimere per crucem tuā voluisti. Atque inter hæc verba, quæ cum magna animi commotione protulit, extinctum esse Marinæus commemorat.

Regis moribundi precatio.

VIII. *Fortitudo animi aduersus mortem Caroli V. Imperatoris.*

Guill. Zenocar. lib. 5. de vita Caroli V.
Carolus V. armatus est intrepidus.

Huc referri potest illud, quod de Carolo V. Imperatore in vita eius legitur: audacissimus fuit in omnibus expeditionibus suis, sic vt mortem plane contemnere videretur. Ita se ad omnia pericula impauidum offerebat, vt nusquam ad bombardarū ictus caput inclinaret, nusquam pedem moueret, nusquam expallesceret. Et tamen cum armabatur laminis thoracibusq; ferreis, initio inter armandum paululum horrebat corpus, ac toto vultu albescebat, quasi pauescens: sed cum armatus, & loricatus, & galeatus erat, iam nullus leo illo fortior erat, aut intrepidus, animosior, minusq; aliquid expauescens.

IX. *S. Martinus intrepidus aduersus mortem.*

Sulph. Seuerus in vita eius, cap. 4.
Securitas iustorum maxima in periculis maximis.
Latronis ad fidem & vitam bonam conuersio.
B. Martin. percussurus subito consternatur.

B. Martinus inter Alpes deuia sequutus incidit in latrones. Cumq; vnus securim eleuatam in caput eius librasset, ictum ferientis dextera sustinuit alter. Vinctus tamen post tergum manibus vni seruandus & spoliandus traditur. Qui cum eum ad remotiora duxisset, percontari ab eo cœpit, quisnam esset; Respondit, Christianum se esse. Quærebat etiam ab eo, an timeret? Tum vero constantissime profitetur, nunquam se fuisse tam securum, quia sciret misericordiam Domini maxime in tentationibus affuturam: se magis illi condolere, qui Christi misericordia, vtpote latrocinia exercēns, esset indignus. Ingressusque Euangelicam disputationem verbum Dei latroni prædicabat. Quid longius moror? Latro credidit, prosecutusque Martinum viæ reddidit, orans, vt pro se Dominum precaretur; idemque postea religiosam egit vitam. De eodem Martino postea Episcopo subiungit auctor: In pago Æduorum, dum templum B. Martinus euerteret, furens gentilium rusticorum in eū irruit multitudo. Cumq; vnus audacior cæteris stricto cum gladio peteret, reiecto pallio, nudam ceruicem percussori præbuit. Nec cunctatus ferire gentilis; sed cum dexteram altius extulisset, resupinus ruit, consternatusque diuino metu veniam precabatur.

TIT. X. De oratione ab ipsismet migrantibus facta.

Marc.15.34. Luc.23.46.

Christus Dominus Saluator noster pendens in Cruce animam Patri redditurus sic orauit: Eloi, Eloi, lamma sabacthani, quod est interpretatum; Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Et clamans voce magna Iesus ait: Pater, in manus tuas commendo Spiritum meum.

EXEMP. I. *D. Antonini praclara morientis elogia.*

Vincēt. Mainardus in vita eius apud Sur. 2. Maij tom.3.

Extremæ vnctionis vsus.

D. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, vir intrepidus, & Martino similis, amico visitanti eum in postremo morbo, & promittenti bonam valetudinē & celerem, nihilq; esse periculi, non deliberans, vtra sibi & ouibus commodior vita foret; Fiat respondit, voluntas Dei: & statim diuino quodam spiritu illustratus, Dies, ait, annorum nostrorum septuaginta, quasi summam in vitæ diem præcinens, cum iam septuagenarius esset. Sacro itaque Eucharistiæ, & morbo ingrauescente extremæ vnctionis clypeo munitus, integram illam peccatorum condonationem, quam indulgentiam vocamus, liberalitate Pontificia acceptam, sibi legi, ac impendi postulauit. Deinde verba illa; Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam nescio, frequenter iterabat. Et cum fratres adstantes psalteriū percurrerent, & ad versum Psalmi vigesimi quarti, Oculi mei semper ad Dominum peruenissent, ille tunc sublatis in cœlum oculis ac manibus eadem verba repetēs: Oculi mei, ait, semper ad Dominum; quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Tum postremum Psalmum: Laudate Dominum de cœlis, &c. videbatur iterare: quo in omni vitæ cursu, vt cœnobitæ asserebant, oblectari solebat. Si quid à psallendo cessasset, complexus crucifixi effigiem, quam patres obtulerant, tanto ardore osculabatur vt qui aderant non possent à lacrymis temperare.

S. Antonini precatio. — *Psal. 24.* — *Psal.148.* — Imaginis Christi crucifixi veneratio.

II. *Pulcherrima orationes S. Eligij morientis.*

B. Audoenus Rothomagē. Ep. in vita eius, lib.2.c. 34. apud Sur. 1. Decemb. tom. 6. — *Luc. 2.* — *Ioan. 10.* — *Psalm.142.*

D. Eligius Episcopus Nouiomensis in extremis positus, osculatus est discipulos suos, & per singulos plorans, Iam non vltra, inquit, loquar vobiscum. Valete iam in pace, & me deinceps finite quiescere. Redeat terra in terram. Tum ille oculis manibusque in cœlum erectis, diu mente precabatur. Deinde in vocem prorumpens: Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Memento quęso, quod sicut lutum feceris me: & nō intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Memento mei, qui solus sine peccato es, Christe mundi redēptor, & educens me de morte corporis huius, saluū me fac in regnum tuum cœleste: Tu semper fuisti protector meus: In manus tuas cōmendo spiritum meum. Scio me non mereri conspectum tuum: tamen tu scis, quia semper spes mea fuit in misericordia tua, & fides mea in tua credulitate permansit. Et nunc quoq; in confessione sancti nominis tui moriens, extremum, Christe, anhelitū afflabo. Suscipe ergo me secundum magnam misericordiam tuam, & non confundas me ab expectatione mea. Aperi mihi properanti ianuam vitæ, & principes tenebrarum non occurrant mihi, nec conturbent me potestates aeris huius: sed clemens dextera tua protegat me, & tua potentia me defendat, manusque tua deducat me in locum refrigerij, & vel in vltimam mansionem ex iis, quæ præparasti seruis tuis timentibus te. Sub his verbis reddidit spiritum.

Spes & fiducia S. Eligij semper in Domino. — Humilitas S. Eligij.

III. *Gerardi fratris D. Bernardi mors iucunda.*

D. Bernar. serm. 26. in Cantica. — *Psal. 148.* — Gaudium in morte.

De Gerardo fratre suo testatur D. Bernardus quod media nocte moribundus in illam ex Psalmo vocē eruperit; Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelsis. Iam tibi, inquit, frater mi, nocte adhuc media diescebat nox sicut dies illuminabatur. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, insultantem morti. Vbi est mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus? iam non est stimulus, sed iubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat.

IV. *Lætitia S. Francisci morientis.*

Ex D. Bonauent. in vita eius. — Spes eximia D Francisci

S. Franciscus Assisius cum grauissimis arderet totius corporis doloribus, nullum aliud fomentum habebat eorum dolorum, quam vt & ipse diuinas laudes caneret, & alios canentes audiret. In quo cū ab Helia pœna obiurgaretur, quod potius pręstaret extremum illud tempus lachrymis, & pœnitentiæ impendere, respondit; Non licere sibi aliter facere, cum sciret se breui cum Deo fore.

V. *B. Antonini morientis preces.*

In vita eius, cap 37. apud Sur. 13 Iunij, tom.3. — Christus Dominus se videndū offert S. Antonio de Padua moribundo.

B Antoninus de Padua sentiens corporis sui dissolutionem imminere, increscente paulatim ægritudine, ad extrema festinans, susceptis ecclesiæ sacramentis, hymnū illum de beata Maria: O gloriosa Domina, excelsa supra sidera, &c. canere cœpit. Deinde sublatis oculis, aliquamdiu sursum diligentissime intentos eos tenuit. Cum autem interrogaretur, ecquidnam ita aspiceret respondit: Video Dominum meum. Sic felicissime obdormiuit in Domino, anno à Christi incarnatione millesimo, ducentesimo, tricesimo primo.

VI. *Animi alacritas quorundam morientium in Societate Iesu.*

Hier. Plat de bon. stat relig. lib.1 c.3. — Gaudium & cantus in morte.

In hoc nostro ordine, quamuis vltimo, & minimo, partim mihi ipsi plurima videre, inquit Hieronymus Platus, partim ab iis, qui viderāt, audire contigit, vt eius, cui cum denūciatum esset, instare discessum, ter præ gaudio illum, qui hoc denunciabat, arcte complexus est. Alter cum idem pudisset, quicquid habuit voculæ infirmæ pœnæ consumptæ, id totum collegit ad recitandum hymnum: Te Deum laudamus, &c. cum maxima lætitiæ significatione.

Alium.

Alium etiam ſcimus, fugiente iam anima, inflexa in cantum voce pronunciaſſe verſiculum illum: Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus; & in eo ipſo verſu expiraſſe.

TIT. XI. De immortalitate.

2.Mach. 7.

Cum ſeptem fratres Machabæi vna cum matre ab Antiocho apprehenſi cogerentur edere contra fas carnes porcinas, & flagris & taureis cruciarentur, mater ſupra modum mirabilis, & bonorum memoria digna, quæ pereuntes ſeptem filios ſub vnius diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat, propter ſpem quam in Deo habebat: ſingulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta ſapientia, & fœminea cogitationi maſculinum animum inſerens, dixit ad eos: Neſcio qualiter in vtero meo apparuiſtis, neque enim ego ſpiritum & animum donaui vobis & vitam, & ſingulorum membra non ego ipſa compegi; ſed enim mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem, quique omnium inuenit originem, & ſpiritum vobis iterum cum miſericordia reddet & vitam, ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis propter leges eius.

Mulier fortis.

Hortatur filios ad martyrium.

Act.7.19.

Dum ab aduerſariis Euangelij lapidaretur Stephanus inuocabat Chriſtum dicens, ô Domine Ieſu, ſuſcipe ſpiritum meum.

EXEMP. I. *Quomodo Gennadius edoctus ſit immortalitatem animarum.*

Aug. epiſt. 100. apud Baron. to. 5. Annal. ad an. Chriſti 411.

NOn abs re erit hoc loco recenſere hiſtoriam, quam habet D. Auguſtinus in epiſtola ad Euodiam ſcripta, de Gennadio rerum naturalium ſcientia apprime imbuto, de immortalitate tamē animæ dubitante, his verbis: Frater noſter Gennadius, notiſſimus fere omnibus, nobiſque chariſſimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ ſuæ artis exercitatione præpolluit; vt hominem religioſum noſti, atq; erga pauperum curam impigra miſericordia, facillimoque animo benigniſſimum: dubitabat tamen aliquando (vt modo nobis retulit) cum adhuc eſſet adoleſcens, & in his eleemoſynis feruentiſſimus, vtrum eſſet vlla vita poſt mortem. Huius igitur mentem & opera miſericordiæ quoniam Deus nullo modo deſereret; apparuit illi in ſomnis conſpicuus iuuenis & dignus intendi, eiq; dixit: ſequere me. Quē dum ſequeretur, venit ad quandam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextera parte ſonos ſuauiſſimæ cantilenæ vltra ſolitam notamque ſuauitatem. Tunc intento quidnā eſſet; ait, hymnos eſſet beatorū atq; ſanctorum. Siniſtra autem parte quid ſe vidiſſe retulit, non ſatis memini. Euigilauit, & ſomnium fugit; tantumq; de illo, quantum de ſomnio cogitauit. Alia vero nocte ecce idem ipſe iuuenis eidem ruſus apparuit: atq; ab illo, vtrum eo cognoſceretur, interrogauit. Reſpondit iſte, quod eum bene planeq; cognoſceret. Tunc ille quæſiuit, vbi ſe noſſet: nec memoriæ defuit quid iſte identidem reſponderet: totumque viſum illud, hymnoſq; ſanctorum, ad quos audiēdos eo duce venerat, qua recentiſſimos recordabatur, facilitate narrauit. Hic ille percunctatus eſt: Vtrumnam id quod narrauerat in ſomnis vidiſſet, an vigilans? Reſpondit, in ſomnis. At ille, bene, inquit, recolis: Verū eſt, in ſomnis illa vidiſti; ſed nunc etiā in ſomnis te videre ſcias. Hæc cum audiret iſte, ita eſſe credidit, atq; id reſponſione firmauit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi eſt modo corpus tuum? Ille reſpondit: In cubiculo meo. Sciſne, inquit ille, in eodem corpuſculo nunc illigatos eſſe & clauſos, & otioſos oculos tuos, nihilq; oculis te videre? Reſpōdit: Scio: Tunc ille: Qui ſunt ergo, inquit, iſti oculi, quib. me vides? Ad hoc iſte non inueniens quid reſponderet, obticuit. Cui hæſitanti ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo, Sicut, inquit, illi oculi carnis tuę vtiq; in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operātur; & tamen ſunt iſti, quibus me intueris, & iſta vteris viſione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuis, ſenſuſque quo ſentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere poſt mortem. Ita ſibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem: Quo docente, niſi prouidentia & miſericordia Dei?

Miſericordiæ operum fruct⁹. Viſio Gennadij.

Spiritus Dei ſuauiter docet Gennadiū animæ immortalitatem.

Quibus oculis viſu videantur in ſomnis.

II. *Philoſophi docentes animi immortalitatem poſt hanc vitam.*

Baron. to. 5. Annal. ad an. Chriſti 411.

Patere quæſo lector, inquit Baronius, vt exemplo Euangelici patris-familias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, veteribus recentia cōiungamus. Erit enim, vt ex his quæ breuiter dicturi ſumus, magnam capias animi voluptatem. Haud nāque inexplorata referam, ſed quæ cum plurium eruditorum virorum ſcimus aſſertione firmata, imo & à religioſis viris ad populum pro concione ſępe narrata. Ego vero à quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelē Mercatum Miniatēſem S.R.E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina ſpectatum. Ipſe enim narrauit de auo ſuo, eodem quo ipſe nomine nuncupato, Michaele Mercato Seniore, cui cum Marſilio Ficino nobiliſſimi ingenij viro ſumma intercedebat amicitiæ conſuetudo, parta & aucta philoſophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo aſſectabantur auctorem. Accidit autē aliquādo, vt ex more, quidnam poſt obitum ſuperſit homini, ex eiuſdem Platonis ſententia, ſed non ſine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia, Chriſtianæ fidei ſacramentis ſuffulciēda eſſent: eo enim argumēto extat eiuſdem Marſilij ad ipſum Michaelem Mercatum erudita quidē epiſtola de animi & Dei immortalitatę. Cum vero inter diſſerendum eorum progreſſa longius fuiſſet diſputatio, eam ad calcem perductā illo clauſerunt corollario, vt iuncta ſimul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decederet (ſi liceret) alterum de alterius vitæ ſtatu redderet certio-

Michaelis Mercati laus.

Marſilij Ficini commendatio.

Pactum inter viuos vt prior mortuus

rem,

renunciet superstiti de statu alterius vitæ Marsilius Ficin⁹ post mortem redit, & ex pacto renũciat visa.

rem. Quibus inter se conuentis, ambo iurati ab inuicem discessere. Interlapso autem haud breui temporis spatio, euenit vt cum summo mane idem Michael Senior, in philosophicis speculationib. vigilaret, ex inopinato strepitum velociter currẽtis equi, eiusdemque ad ostium domus cursus sistentis audiret, vocemq; simul Marsilij clamantis O Michael, ô Michael, vera, vera sunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat, vidit post terga, ad cursum iterum acto equo candido cãdidatum: prosecutus est eum voce, Marsilium, Marsilium inuocans; prosecutus & oculis, sed ab eis euanuit. Sic ipse noui casus stupore affectus, quid de Marsilio Ficino esset, sollicitus perquirendum curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clausit extremum) inuenitq; eundem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi. Quid tum ipse? licet enim antiquæ probitatis vir esset, innoxiamq; & proficuam omnibus vitam hactenus excoluisset (prout decebat vere philosophum) ex eo tamẽ tempore, valedicens philosophicis disciplinis, solius Christianæ philosophiæ cæteris eminentioris propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, soli vitę futuræ vixit, specimẽ edens absolutissimi omnibus numeris Christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerat nulli secundus.

Michael Mercatus post Marsilij apparitionem vixit sanctius.

III. *Admirabilis visio eorum quæ sunt in altera vita.*

Ex literis Iaponicis ann. 1606. sub Collegio Arimensi.

Euentus non minus admirandus his adiungendus, quem habuit mulier insignis iuxta ac pia, cui Claræ nomen: quæ cum tantis morborum difficultatibus luctata est, vt tertio die velut victa deiectaque, nescio quo modo, sensibus destitueretur, iamque circumstantes pro mortua eam haberent; quia tamen repentinum mortis genus & insolitum videbatur, ne morienti fœminæ defuisse crederentur, recreare eam & fouere tanta diligentia, quanta in huiusmodi euentu requiritur, cõtenderunt; at frustra, cum sibi non tantum non restitueretur Clara, sed nec vllum superstitis vitæ signum, nec minimum reliqui spiritus vestigium relinqueret. Obiisse ergo eam rati, iam de exequiis & sepulcrali pompa meditari incipiunt affines; intentisque in prӕparando funere omnibus, post quinque horarum spatium, adstantium summa admiratione, ecce sibi Clara redonatur. Illa vultu attonitę similis, suam ad inferos deductionem, animarumque, quas viderat, cruciatus immanissimos atrocissimosque, non sine promanantis sudoris ingenti copia præsentibus cœpit memorare: Vidi, inquiebat, in terribili illo ardentique inferorum specu dispositos lebetes subiectis ignibus bullientes in quibus numerosæ animæ miserrime habebantur, coquebanturque; nec longe flumen aquæ glacie constrictum aberat, in quod post intolerabiles ardores subitaneo gelu cruciandæ mergebantur: ex quo ereptæ, denuo in vndantes ollas ab intolerabili frigore, momento temporis ad extremos calores sufferendos deturbabantur. Addebat

Raptus & visio inferorum.

Pœnarum in inferno varietas.

insuper, vidisse se & alias vmbras crudeliter laceratas, quæ suorum criminum (ob quæ tantis vexabantur suppliciis) culpas deplorabant: inter quas vnam fuisse asserebat, qua in hac vita familiariter vsam se olim meminisset, iam æternis cruciatibus adiudicatam, quod prolem dum vtero gestaret enecasset: nec tantum, tamque crudele facinus præuia confessione ante obitum eluisset. Et sane non aliter quam narrarat, hãc se rem habuisse postmodum compertum est; narratione cum vero per omnia respondente. Plurimorum deinde, quos in vita nouerat, tormenta culpasque simul, ob quas perierant, recensebat. Quæ cum in mentem recordationemque inciderent, aut aliis Clara explicaret vberrimos toto corpore sudoris riuos præ horrore effundebat. Referebat præterea, cum tristia hæc loca satis lustrasset, alio se plusquam ad Cymmerias tenebras fuisse abductam, vbi flebiles vmbrarum questus audiebantur; cumque omnino neminem conspiceret, planctus tamen hosce Ora pro nobis, lugubri sono crebrius se hausisse, vnde illum purgatorij ignis esse locum certo arbitrabatur. Denique cum cœptum perficeret iter, in planiciem amplissimam tapetibus ita exornatam, vt ex gemmatum conspiranti lumine oculi pœnę excæcarẽtur, se tandem venisse dicebat: vbi cum sederet perculsa, perrexit tamen: propiusque accedens, angustum sane limen auro argentoque fulgidum, funalibus per gradus miro ordine collucentibus, adspexit, locum circum vndique pulli gratiosissimi, qui officium recitabant, obsederant: è quibus cum vnum agnouisset, qui quinto ætatis anno rebus humanis iam primum excesserat, puero locutura ad gradus se propius tulit: quos cum ascenderet, tres obuios sacerdotali habitu succinctos habuit, qui ex ductore puero quænam hæc esset, sciscitati, locum illum impuris sordidisque vmbris ingredi nefas esse responderunt. Interea dum Clara sibi restituitur, euanuit visa species, quam constantissima narratione sæpius recensuit postea: veramque fuisse, non vanam somni morbive ludentis imaginem; commutata deinde in melius, morum vitæque ratio demonstrauit; quippe pristinæ consuetudinis relicta libertate, maior in dies fœminæ virtus pietasque euasit.

Confessionis necessitas.

Purgatorij pœnæ.

TIT. II. De testamentis.

EXEMP. I. *Tria documenta præclara loco testamenti S. Bernardi.*

ANno 1153. S. Bernardus Abbas obiit anno ætatis suæ 63. fertur autem in testamento fratribus tria documenta reliquisse: imprimis scilicet, Nemini in vita mea scandalum dare volui, & si aliquando incidi, sedaui vt potui. Secundum, minus semper sensui meo credidi, quam alterius. Tertium, læsus nunquam vindictam expetiui. Ecce hominis charitatem, humilitatem & patientiam.

Io. Naucl. vol. I. Chronogr. genera 39. an. 153.

Charitas, Humilitas, Patientia.

II. *S. Dominici testamentum.*

Theodoric. de Apolida, lib. 5. de vita eius, cap. 1.

S. Dominicus Fratrum Prædicatorum antesignanus, Diuina reuelatione monitus sibi ex hac vita migrandum esse, fratribus coram se congregatis testamentum fecit, quod nulli mutare fas est. Testatoris enim morte confirmatum est. Hęc sunt inquit, fratres & filij charissimi, quæ vobis hæreditario iure possidēda relinquo: Charitas sit in vobis: humilitatem sectamini, paupertati voluntariæ studete. Non erat illic argentum & aurum, aut quæuis terrenæ facultates, vnde testamentum conderet. Quod autem habuit fide locuples, hoc illis legauit, nempe, diuitias salutis, thesauros cælestes, & opes nunquam perituras, quibus illum abundasse vita sanctissima testatur, docent exempla, miracula confirmant.

Charitas, Humilitas, Paupertas.

III. *D. Ioannis Eleemosynarij testamentum.*

Leontius Episc. in vita eius, apud Sur. 23. Ian.

Diuinus ille Patriarcha Ioannes Eleemosynarius, hanc vitam cum altera commutaturus, iussit scribi testamētum in hunc modum: Ioannes humilis quidem seruus seruorum Dei; propter autem mihi impositam Pontificatus dignitatem, gratia Christi liber, Ago tibi gratias Domine Deus meus, quod me dignum censueris, qui tua tibi offerrem: & quod ex mundi bonis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo. Quando enim Dei permissione creatus fui Episcopus Alexandriæ, inueni in meo Episcopatu circiter octo millia librarum auri: ex oblatione autem piorum collegi denis millibus plures his pecunias. Quas cum cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui cui nunc quoque trado animam. Cum hoc testamentum sui fecisset ille magnus homo Dei, deposuit spiritum in manus Dei viuentis.

Liberalitas Alexandrinorum in pauperes.

IX. *Iacobi Regis Aragonum testamentum.*

Luc. Mar. de rebus Hisp. lib. 10. sub finem.

Iacobus octauus Aragonum Rex, vehementiori febre morboque grauatus, cum se moriturum pœne cognouisset, vir Christianissimus, omnibus negotiis, & humanis rebus omissis, animę statim prudentissime consuluit: accito enim sacerdote, magna contritione confessus, omnia Ecclesiæ sacramenta deuotissime recipit. Postero die non minori diligentia testamentum condidit, in quo Petrum filiū natu maiorem in regno Aragonum, Valentiæ, &c. & Iacobum filium minorem instituit in regno Maioricarum, &c. Hoc modo testamento celebrato, Petrum filium ab exercitu vocari, & ad se venire iussit: cui coram multis nobilibus, cum ea quæ testamento scripta fuerant, recitasset, primum Dei cultum & res omnes diuinas, & deinde fratrem Iacobum, & omnes æquales, domesticos, familiares & populos diligentissime commendauit. Petrus autem genibus flexis patris manus & pedes osculatus, eius omnia iussa libentissime se facturum respondit. His rebus confectis, Rex, vt qui rebus humanis renunciat, sibi Cisterciensis ordinis habitum induit, & de rege se monachum & religiosum fecit, atque Deo seruire maxime cupiens Populetum proficisci statuit, ibique permanere. Cæterum cum ex Algezira Valentiam delatus esset, ibi grauius ægrotans vitam finiuit, anno 1276. octauo idus Augusti, ætatis autem 72.

Pietatis & religionis commendatio. Iacobus Rex Aragoniæ fit monachus.

V. *Quam voluerit esse certam testatoris legationem D. Augustinus, vt eam admitteret pro ecclesia.*

Fulgos. & Egnat. lib. 7. cap. 7.

Ianuarius cum religioni initiaretur apud Augustinum Hipponensem Episcopum, duos filios marē ac fœminam in diuersis habebat monasteriis. Itaq; cum bona sua in pauperum vsum diuideret, partem eius pecuniæ sub filij nomine retinuit, vt eam vsque in maturum ætatis tempus illi reseruaret. Contigit autem vt is mortem obiret. Itaq; ante testamentum condidit, detexitq;, pecuniam quam habebat suam esse, & vt suam monasterio relinquere. Augustinus, in cuius manu monasterij administratio erat, eam pecuniam ceu fraudulentam accipere recusauit; sed filiis testatoris tradi iussit: affirmans, quod non recte ei posset credi, qui contra religionis professionem pecuniam priuatam possederat: atque in re dubia satius esse, filiis testatoris eam dari, qui grauiora propter eam pecuniam, quam ecclesia, pati poterant, cum ecclesiæ longe pluris bonum nomen, quā pecunia cum auaritiæ nota, faciendum esset. Hoc Augustini iudicio, quis non videat, quæ modestiæ formula religiosis viris in parandis per legata à secularibus vir opibus proponatur?

Monacho proprietario non facile creditur. Bonum nomen pluris est, quam pecunia.

VI. *D. Gregorius legatum testamento relictum ecclesiæ, quia dubium, relinquit hæredibus.*

Ex lib. 7. Registri B. Gregorij, cap. 23.

Stephania cum Calixeno filio suo paruulo apud Gregorium Romanum Pontificem de paupertate nimia conquesta, ab eo exigit, vt domum possessionis in ciuitate Catinensium, quam Ammonia quondam socrus eius, Calixeni auia, ecclesię titulo deuotionis obtulerat, eidē Calixeno restitui curaret; asserens illam memoratam Ammoniam alienandi eam nō habere licentiam, sed Calixeni filij sui per omnia iuris esse. Itaque mulieris lacrymas inanes relinqueret, & ne plus rigoris viam, quam pietatis causam videretur complecti, mandat memoratam domum, simul & donationem ab Ammonia factam de domo, quæ in Sicilia erat, reddendam esse, dicens; melius esse in dubiis non districtionem exequi, sed ad benignas potius partes inflecti, præsertim dum ex paruæ rei cessione nec ecclesia grauatur, & orphano atque pauperi misericorditer subuenitur.

In dubiis non ad rigorem, sed ad benignitatem deflectendum.

VII. *S. Ephræm vltima voluntas.*

Simeon Metaph. in vita eius, 1. Febr.

Cum S. Ephræm Syrus laborum omnium finem sibi iam imminere existimaret, pro extrema voluntate serio cunctis præcepit, vt veste aliqua pretiosa corpus eius terræ mandarent: Quinimmo, inquit, si quis hoc pietatis erga me amore flagrat, is potius iam in egenos conferat. Interea vir quidam diuitiis opumq. magnificentia illustris, vestē vnam magnis exornatam sumptibus corpusculo eius parauerat;

Pauperum amor.

sed intellecto viri sanctissimi mandato propositum mutauit, statuitque tantundem auri potius, quam vestem pretiosam egenis pendere. Sed cum de die in diem opus differret, suamque voluntatem voto præponeret acerbas protinus inobedientiæ pœnas luit. A malo namq; dæmone correptus, diuina prouidentia ei traditus est ad disciplinam, cui parens, patrium cōtempsit mandatum. Intellexit ergo vir Dei, morbum illum, fructum esse peccati. Quid à te, inquit ô homo, factum est, quod non oporteat, quod te in tantum protrusit periculum? Ille autem sceleris sui reatum pronuncians aperit inobedientiam, panditque cogitationum suarum fluctuationem. Diuinus vero Ephræm misericordia motus, sola manuum impositione cum precatione coniuncta dæmonem expellit, hominemq; promissum suum implere parantem liberum dimittit.

Peccati fructus obsideri à dæmone.

S. Ephræm impositione manus & oratione pellit dæmonem.

TIT. XIII. De Cœmeteriis.

EXEMP. I. *Quæ olim Christianis cœmiteria.*

Ex Euseb. lib. 7. hist. Eccle. c. 10. Onuph. c. 11. de cœmeteriis.

Coemiteria olim erant Christianis (quod & nunc sunt) veluti templa, & orationum loca, in quib. Episcopi synodos congregabant, sacramenta administrabant, verbū Dei concionabātur. Hinc illud scitu dignum: cum Imperator quispiam persecutionem in Christianos instaurare constituisset, ante omnia eos à cœmiteriis arcere solebat ne in vnum conueniendi eis facultas esset. Itaque legimus apud Eusebium Cæsariensem historiæ Ecclesiasticæ libro septimo, Æmilianum iuridicum Ægypti, in Valeriani persecutione ita Dionysium Episcopū, presbyteros, & Clericos Alexandrinos, & alios Christianos in Christi fide cōstantes alloquentem: Video vos & ingratos esse, & non sentire mansuetudinem Augustorum, quapropter Alexandriæ nō eritis, sed in Libyam relegabo vos, & vobis aliisque non licebit amplius synodos colligere, vel ad cœmeteria, sicut vocant, ingredi. Quod qui facere comprehensus fuerit, capite plectatur.

Persecutio Valeriani.

II. *Olim cœmeteria quanti fiebant.*

Ex eodem Euseb. lib. 9. cap. 4. Onuphr. ibidem.

Legimus Galerium Maximum aliquando conatum cœmeteria rursus Christianis adimere, cum eos dissipare, atq; pessundare vellet. Itaque inquit: Nihil non ad subuersionem nostram molitus, primum nobis libertatem in cœmeteriis conueniendi prætextū quodam adimere conatur.

II. *Restitutio cœmeteriorum magnum beneficium.*

Onuphr. Panuin. de cœmeteriis, cap. 11.

Extat Gallieni Augusti adictum, quod Christianis cœmeteria sua restitui iussit, vt ad sua sacra coire possent, quibus à patre suo Valeriano Imperatore paulo ante impiis edictis prohibiti fuerant. Eius rei ita Eusebio libro sexto meminit: Valeriano Imperatore capto, filius eius Gallienus monarchiam nactus, moderatius imperio vtitur, ac cōfestim publicis edictis persecutionem contra nos moram remisit, & vt doctrinæ nostræ præsides cuncta libere pro consuetudine sua obirent, dato rescripto præcepit. Extat eius constitutio, quam ad Episcopos misit, permittens illis illa loca recipere, quæ cœmiteria vocamus.

Galienus Augustus persecutionem sedat.

IV. *Pontifices curam habent magnam circa cœmeteria.*

Onuph. c. 12. de cœmeteriis.

Paulus Papa magnam sollicitudinis curam erga sanctorum cœmeteria indifferenter gerebat, Vnde cernens plurima eorundem sanctorum cœmeteriorum loca neglecta, ac desidia antiquitatis maxima demolitione, atque iam vicina ruinæ posita, protinus eadem sanctorum corpora de istis dirutis abstulit cœmiteriis, quæ cum hymnis & canticis spiritualibus infra hanc ciuitatem Romanam introducēs, eadē per Diaconias, seu monasteria, & reliquas ecclesias, cū condecenti studuit honore recondi; & præsertim in ecclesia monasterii, q̄ in domo propria in honorē sanctorū Pontificū Stephani martyris & Syluestri confessoris à fundamentis erexit.

SS. Reliquiarum translatio.

V. *Cœmeteria quolibet Dominico die inuisebat D. Hieronymus.*

D. Hieron. in Ezechielem, c. 40. apud Baro. tom. 1. ann. 126.

Post Imperatorum persecutiones reddita Ecclesiæ pace, sacra cœmiteria frequenti cœtu à fidelibus visitari solebant. Vnde S. Hieronymus de seipso cœmeteria quolibet die Dominico visitante ita scribit: Dum essem Romæ puer, & liberalibus studiis erudirer, solebam cum cæteris eiusdem ætatis & propositi, diebus Dominicis sepulcra Apostolorum & martyrum circumire, crebroq; cryptas ingredi, quę in terrarū profunda defossę ex vtraq; parte ingredientiū per parietes habent corpora sepultorum: & ita sunt obscura omnia, vt propemodū illud propheticum compleatur: Descendunt in infernum viuentes: & raro desuper lumen admissum horrorem temperet tenebrarum, vt non tam fenestram, quam foramen demissi luminis putes rursumq; pedetentim acceditur, & cœca nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur:

Horror vbique animos, simul ipsa silentia terrent.

Cœmeteriorum antiquorum seu cryptarum breuis descriptio.

VI. *B. Lietbertus visitabat cœmeteria nudis pedibus.*

Ex Natal. SS. Belgi per Io Molanū.

B. Lietbertus Cameracensis Episcopus ex cōsuetudine nudis pedibus nocte ecclesias, & cœmeteria circuibat, pro se, suis, & defunctis Dominum exorans. Inter quæ loca erat oratoriolum Dominici sepulcri extra ciuitatē: Cum enim fames Cameraci multos enecaret, vt vrbis cœmeteria nō sufficerent, Gerardus Lietberti antecessor extra muros cœmeterium & ecclesiam in honorem Dominici sepulcri pro sepultura pauperum & peregrinorum cōsecrauit. Vbi Lietbertus, magistri animatus exemplo, ampliori schemate monasterium construxit, quod ampliatis mœnibus iuxta vrbem est inclusum. Hic vero cum aliquando (vt habetur in Martyrologio Romano 23. iunii) in cœmeterio parochiæ S. Nicolai eiusdē ciuitatis pro defunctis animabus, quarum corpora ibi quiescebant, orationes funderet, tum vox (Amen) cælitus intelligibiliter audita est.

Sepulturæ cura.

Preces pro mortuis.

TIT. XIV. De iudicio particulari, quod est secundum hominis extremum.

Hoc iudicium ineuitabile non modo peccatoribus, sed etiam sæpe viris sanctis terribilis eius est expectatio.

Psal. 142.

Hic sanctus Rex Dauid adeo timebat, vt sollicite rogaret; Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine.

EXEMP. I. *S. Hubertus non fuit sine formidine iudic ii.*

In vita eius per scriptorem contemporalem apud Surium 3. Nouem.

Timor S. Huberti.

S. Hubertus episcopus Leodiensis, ad extrema vitæ deductus, post varias salutis monitiones, quas ad domesticos habuit, adiecit: Mihi, inquit, nõ mediocris insistit angor, reminiscenti, ministerii mihi iniuncti quãta debeat esse perfectio: & è cõtra quam sit contemptibilis vitæ meæ inofficiosa correctio. Ecce iudicis mei iam iamq; considero à nuptiis reditum, cum tamen mihi desint lampades repletæ bonorum operum perfectione, charitatisque luce irradiatæ, quibus eius terribili, atque splendifluo digne valeam occurrere aduentui. En rationem positurus de talentis rediit: mihique timeo dici, ꝙ seruus negligens audiuit: Redde rationem villicationis tuæ: Itemq;: Serue male & piger, oportuit te pecuniam meam committere nummulariis, vel ad mensam, & ego veniens recepissem vtique, quod meum est, cum vsuris. Gregis mei te posui pastorem, exercitusque Ecclesiastici ducem: lactis eorum vbertate famem, lanarumque regimine frigoris repellere consueuisti algorem. Præsentes ergo necesse est eorũ saluationẽ quorũ te ꝑposui præsulem.

II. *Quidam ad moditum tempus è vita digressus, postque ad vitam reuocatus, viuit austerissime.*

Io. Climac. lib. de 30. Gradibus, grad. 6.

Non omittam hic solitarii illius, qui in Choreb habitabat referre historiam. Hic cum diutius negligentissime vixisset, nullamq; animæ suæ curam penitus haberet, morbo tandem comprehensus ad extrema deductus est. Cumque iam corpore perfecte migrasset, post vnam horam in seipsum rediit, orauitque nos omnes, vt inde protinus abscederemus, & cellæ aditu lapidibus obstructo, permansit intus annis duodecim, nulli omnino quidquam loquens, nec aliud quidq̃ præter panem & aquam degustans. Sedens a. ea tantum quæ in excessu viderat, attonitus voluebat, atque in his adeo fixo semper erat cogitatu, vt nunquam iam vultum immutaret; sed semper sic attonitus perdurans vim lacrymarũ feruentium tacitus profunderet. Cum vero iam morti esset proximus, rupto ac patefacto aditu, ingressi sumus. Cumq; ab illo doctrinæ verbum supplices inquireremus, hoc ab illo tãtummodo audiuimus: Ignoscite mihi. Nemo, qui reuera mortis memoriam agnouerit, peccare vnquam poterit.

Visio eorũ quæ post mortem expectanda sunt vitæ melioris stimulus acerrimus.

Mortis memoria.

III. *Cuiusdam admirabilis vitæ exitus quasi in iudicio constituti.*

Idem Climacus ib. gradu 7.

Huic aliam mirabilem ad animarum ædificationem adiiciam historiam. Stephanus quidam hoc in loco habitans, solitariam & quietam vitam adamauerat. Hic cum annos plurimos in monastico certamine egisset, ieiuniisque maxime & lachrymis esset ornatus, aliisque præterea virtutum priuilegiis floreret, cellulam ad radicem montis, in quo sacram illam diuinamque visionem speculatus olim fuerat Helias, sibi construxerat. Hic igitur tam venerandus moribus intentione maioris laboriosiorisq; pœnitentiæ profectus est ad Anachoretarum locũ, cui fides nomen erat. Quo in loco cum annos aliquot arctissimo vitæ instituto peregisset (erat enim is locus ab omni consolatione mortali penitus remotus, omnibusque fere hominibus inuius: septuaginta enim fere millibus passuũ ab omni humana habitatione disiunctus erat) rursus extremo vitæ tempore rediit, cupiens in cellulã sua priore sancti illius montis habitare. Erant a. ibi duo ex Palæstina discipuli admodum religiosi, qui etiam pridie obseruabant cellulam senis. In qua cum paucos egisset dies, languorem incurrit, ex quo & mortuus est. Igitur ante vnum exitus sui diem repente animo obstupuit apertisque oculis ad dexteram atque ad sinistrã partẽ lectuli circumspiciebat, & quasi rationem quidam à se exigerent, cunctis qui adstabant audientibus, aiebat aliquando quidem; Ita sane. Sic reuera est, sed pro hoc tot annis ieiunaui. Ali quãdo vero: Non certe, sed mentimini, hoc non feci. Deinde rursus: Ita vere est hoc ita est; sed fleui, sed ministraui. Ac rursus: Vere me accusatis. In quibusdam etiam aliquando aiebat: Ita sane, & quidem ad hæc quid dicam non habeo; ideo misericordia est.

Anachoretæ in vitæ austeriate eminent.

Dæmones in morte sunt hominum accusatores.

Ratio villicationis exigitur.

IV. *Exemplum terribile de iudicio Doctoris Parisiensis tempore S. Brunonis.*

Francis. Puteus in vita S. Brunonis, apud Pet. Thyr. de iudic. partic. c. 6.

Huic iudicio particulari fidem facit spectaculum anno 1092. exhibitum. Scribit Franciscus Puteus in vita Brunonis auctoris Carthusianæ familiæ, floruisse eo tempore virum doctrina inter omnes eximium, & quod quidẽ ex externis moribus iudicari poterat, virtute & sanctitate præditum: quibus rebus celebritatem nominis præter cæteros assecutus sit Hic igitur tantus vir in morbum incidit, munitur sacramentis, moritur. Confluunt ad funeris honorem, vt par erat in homine, qui magnum sui desiderũ relinqueret, variarũ artiũ doctores, & studiosi: alii præterea magno numero mortales. Effertur longa pompa: deponitur in medio templo, circumstat, qui exequias Christiano more decantet. Vbi ad eã lectionẽ ventũ est, cuius prima sunt verba, Responde mihi, &c. cum omnium admiratione & horrore cadauer assurgit, & clare, vt à tota circumfusa corona exaudiretur, exclamat: Iusto Dei iudicio accusatus sum Hoc dicto iterũ recũbit. Tã admiranda res, omnes qui aderant ingenti terrore compleuit. Itaque visum est differre ac postridie instaurare funus. Interim fama tam nouæ rei vulgata, vt

Exequiarũ ritus.

Visio terribilis.

Accusatio in diuino tribunali.

ta; vt in ampla & populosa vrbe, infinitam vtriusq; sexus multitudinem vndiq; exciuit. Postridie instaurantur exequiæ, circumstant omnes expectabundi. Atq; ecce ibi, cum iterum illa verba pronunciata essent, iterum cadauer se erigens exclamat: Iusto Dei iudicio iudicatus sum, iterũq; reclinat caput. Tum vero incredibilis omnibus incessit pauor. Sed quod nondum etiam, quæ de ipso sententia lata esset, appareret, (suspicari enim poterat accusatum illum falso à criminatore diabolo iudicatum quidem à Deo, sed absolutionis sententia) visum est tertio proferre diem funeris. Tũ vero tota ciuitas ad tã inusitatũ spectaculũ concurrere. Peragitur, quod vocant, Officium defunctorum. Ad eundem locum lectionis, hic tertio infelix ille caput erigens, horribili boatu diuini tribunalis sententiam proclamat: Iusto Dei iudicio condemnatus sum. Quis fuerit tunc omnibus præsentibus animorum sensus, qui pallores, qui tremores, qui metus: verbis explicari non potuit. Vnum hoc constat, Brunonem adolescentem, studentem literis, cum sex eiusdem studii, & ætatis sodalibus, ex tam horribili iudicio hominis, omnium opinione probi, & sancti tantum pauoris concepisse; vt relicto seculo, in montes Sabaudiæ, & Delphinatus extemplo aufugerint, atque in syluas, quæ ipso horrore inferos semper repræsentarent, se abdicarint. Testantur in hodiernum diem terroris illius magnitudinem toto orbe exstructa, mira sanctitate florentia Carthusianorũ monasteria, quorum ille ordinem inusitata corporis asperitate tũ primum cum sex illis sodalibus inchoauit.

[margin: ...dicium Dei.]
[margin: ...ententia Dei, & condemnatio. ...runonis ...uctoris ...arthusiæ ...onuersio.]
[margin: ...rigo ordinis Carthusiani.]

V. *Terribile iudicium Vdonis Episcopi.*

[margin: ...ulgos. li. 9. ...12. Naucler. ...ol. 2. gener. ...7. S. Anto...n.]
[margin: ...isio horribilis.]

Cum Vdo Episcopus, ne signis quidem, ac diuinis vocibus commonitus, ab impudicitia sibi temperaret, viri religiosi Deum, vt Episcopum, aut corrigeret, aut tolleret, rogauerunt. Inter eos cum noctu in ecclesia S. Mauritii Fredericus Canonicus eiusmodi precibus operam daret; vehementioris vẽti afflatu omnia, quæ in templo erant lumina, extingui perspexit: nec multo post, duos iuuenes venire duo candelabra accensis cereis ferentes, & Christũ cum parẽte eius atque Apostolis subsequi. A quibus cũ essent vocati sancti homines, quorum corpora in templo quiescebant visus est inter eos Mauritius venire, qui longa atque graui oratione Vdonem Episcopum accusauit, quem haud multo post Christus nudum adferri à duobus iussit, atque damnauit. Is autem pugno ab ipsorum altero, qui eum portarunt, grauiter in mediis renibus ictus, Christianam hostiam, quam in cõmunione eius diei pridie sumpserat, reuomuit in calicem, qui altari impositus fuit atque securi percusso Vdone, rerũ illarum omnium visio euanuit. Quare vehementer territus Fredericus, cũ ad altare accessisset, calicemque in eo esse cum Christiana hostia, inspexit, & simul Episcopum mortuum, humi iacentẽ, alios religiosos viros excitauit, qui ablatum inde Episcopi corpus in agro sepeliuerunt.

[margin: ...Mauritius ...donem E...iscopum ...oram Deo ...ccusat.]
[margin: ...do Episcopus in ...gro sepelitur.]

VI. *Chilperici Tyranni horrendum iudicium.*

[margin: Greg Turon. lib. 8. hist. Franc. cap. 5.]

Circa annum Domini 587. Guntramno Regi de Chilperico, pessimo Francorum Tyranno, visio huiusmodi fuit ostensa; quam ipsemet Rex apud Gregorium Tunonensem sic narrat. Vidi & ego aliam visionem, quæ huius interitum nunciauit. Adducebatur enim in conspectu meo à tribus Episcopis vinctus catenis, quorum vnus Tetricus, alius Agricola tertius vero Nicetius Lugdunensis erat, è quibus dicebant duo: Soluite eum, quæso & castigatum abire permittite. Quibus è contrario cum amaritudine Tetricus Episcopus respondebat: Nõ fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cũ diu multumq; altercãtes, quasi hæc inter se verba conferrent, conspicio eminus ahenum super ignem positum feruere vehementer. Tunc me flente apprehensum infelicem Chilpericum, confractis membris, proiiciunt in æneum. Nec mora, inter vndarum vapores ita dissolutus, ac liquefactus est, vt nullum ex eo penitus indicium remaneret.

[margin: Tetrici Episcopi seuera de Chilperico sententia.]

VII. *Alterius impii iudicium metuendum.*

[margin: Cromer. li. 9. hist. de reb. Polon.]

Non libet autem & miraculum silentio præterire, inquit Martinus Cromerus, quod illo tempore multis testibus accidit. In Polonia homo quidam splendidus equestris ordinis sed violentus & rapax, & suis iuxta ac alienis grauis, cũ grauiter ægrotaret, admonitus crebro à religiosis quibusdam viris, vt ad Dei clementiam confugiens animæ suæ saluti consuleret, negauit sibi veniæ locum relictum esse, iam enim diuino iudicio traditum se esse dæmonũ potestati. Nec mora, audiuntur à circumstantibus vehementium verberum & percussionum strepitus: apparent in corpore ægroti fœdi liuores atq; vibices, ita vt omnes obstupescerent. Inter hæc ille infelix nullam vocem, nullumq; gemitum edens, ter infelicẽ animã exhalauit, hic exorsus supplicia, quæ deinde apud inferos æternũ expenderet, vt esset exemplo iis, qui ex aliorũ incommodis student sua commoda parare. Annus tunc agebatur 1276.

[margin: Desperatio hominis raptoris & violenti.]

VIII. *Interdum suspenditur iudicium seu eius executio, vt resipiscant male morientes, sanctorum precibus.*

[margin: S. Gregor. Magn. lib. 1. Dialog. cap. 12.]

In Prouincia Valeriæ erat vir quidam vitæ valde admirabilis, nomine Seuerus, ecclesiæ B. Mariæ Dei genitricis, & semper Virginis sacerdos. Hunc, cum quidam paterfamilias ad extremum venisset diem, missis cõcite nuntiis rogauit, vt ad se quanto ocyus posset, veniret, suisq; orationibus pro peccatis eius intercederet, vt acta de malis suis pœnitentia, solutus culpa de corpore exiret. Qui videlicet sacerdos inopinate contigit, vt ad putandam vineam esset occupatus, atque ad se venientibus diceret: Antecedite, ecce ego vos subsequor: cumque videret sibi in eodem opere parum aliquid superesse, paululum moram fecit, vt opus, quod minimum restabat, expleret: quo expleto cœpit ad ægrum pergere.

[margin: Sacerdotibus ad ægros vocatis mora trahenda non est.]

Eunti vero itinere occurrentes hi, qui prius venerant, obuiam facti sunt, dicentes: Pater, quare tardasti? noli fatigari, quia defunctus est. Quo audito ille contremuit, magnisq; vocibus, se interfectorem illius, clamare cæpit. Flens itaque peruenit ad corpus defuncti, seque coram lecto illius cum lachrymis in terram dedit: cumq; iam vehementer fleret, in terram caput tunderet, seque reum mortis illius clamaret: repente is qui defunctus fuerat, animam recepit. Quod cum multi, qui circumstabant, adspicerent, admirationis vocibus emissis, cœperunt amplius flere præ gaudio. Cumque eum requirerent, vbi fuerit, vel quomodo redisset ait: Tetri valde erant homines, qui me ducebant, ex quorum ore & naribus ignis exibat, quem tolerare non poteram, cumq; per obscura loca me deducerent, subito pulchræ visionis iuuenis, cum aliis nobis euntibus obuiam factus est, quæ me trahentibus dixit: Reducite illũ, quia Seuerus presbyter plangit. Eius enim lachrymis Dominus eum donauit Qui scilicet Seuerus, protinus de terra surrexit, eique pœnitenciam agenti opem suæ intercessionis præbuit Et dum per dies septem de perpetratis culpis pœnitentiam æger rediuiuus ageret, octaua die, lætus de corpore exiuit.

Mortuus reuiuiscit.

Preces & lachrymæ Seueri presbyteri mortuo salutates.

IX. *Quidam mortuus seruatur precibus B. Cæsarii.*

In vita S. Aimonis Archiepis. Coloniensis lib. 1. cap. 35. apud Sur. 4. Decemb.

S. Cæsarii martyris cultus.

In Vrbe Roma vir quidam Andreas, nomine non opere; diuitiis, & vitæ deliciis affluens, laxæ conuersationis amplam terebat viam animam oneri, corpus habens voluptati; cui præter nomen Christianitatis, & emortuam fidem Christianæ religionis nihil videbatur inesse, excepto quod B. Cæsario martyri deuotus, ecclesium eius cum cæteris frequentare solebat. Hic generali mortis conditione præuentus, sero sui pœnitens, vltimum efflauit spiritum. Nec mora, corpus in feretro compositum flentium & plangentium amicorum tristi ambiebatur obsequio, sepulturam eius, ob quædam impedimenta, in diem alterum differentium. Itaque protractis ad medium noctis excubiis, alto silentio cunctis, altoque stupore perfusis, repente feretrum moueri cœpit, eleuansq; caput qui iacebat exanimis, cũ vndiq; circumspiciens, ampliorem videntibus terrorem incussisset, fugæ præsidium nonnullis arripientibus, omnibus vero pariter mente consternatis, in feretro resedit. Interim prudentiores fiducia nonnihil sumpta, procul quibusdam subsistentibus, propius accesserunt, & inspecto diligenter homine, quid rei contigisset, sciscitati sunt, vtrum phantasiis diaboli illuderentur, an insueta mortalibus lege ab inferis rediuiuus emersisset, vel (quod magis erat in suspicione) languoris immanitate pro mortuo habitus, oculos tantum intuentium fefellisset, cæterũ vitam non plane amisisset. Ad hæc ille grauiter suspirans: Non inquit, simulate, sed vere mortis incidi sortem. At vero perpetuæ mortis sententiam, & in anima & corpore (proh dolor,) luerem, si Cæsarii martyris digna Deo non intercessisset supplicatio. Subiungensque secundum tenorẽ interrogantium: Vbi fuisset, quid vidisset, & vt rediisset, ita ait: E corpore violenter eiectus ad terribile, nimisque pauendum Christi solium ducebar. Ibi circumstantibus cum tremore millibus Angelorum, ego miserrimus conscientiæ reus, nec oculos in quenquam illorum supplex attollere præsumebam, solummodo districti iudicis tristem sententiam accipiens, à teterrimis, & horrore plenis dæmonibus, ad æternæ damnationis loca trahebar absq; misericordia, pectusque feriens, ac nimis flebiliter ingemiscens, Illius inquit, horæ miseria, nullis digne exponenda verbis, mei cordis memoria nunquam elabitur. Cumq; me flentem procacissimi dæmones cachinnantes, meisq; casibus insulantes, ad perditionem atrociter impellerent: pretiosus martyr Cæsarius meis calamitatibus pie commotus, cum fauore sanctæ Dei genitricis, sanctorumque Apostolorum, & Martyrum procidit ante Dominum, vulnerũ suorum stigmata demonstrans, & dicens: O clementissime Domine, tremendi nominis tui causa, hæc quondam libenter excepi, nec erat in his perferendis, licet caro gemeret, vlla reluctatio mentis, dummodo temporalium tormentorum asperitate corpus semel enecatum, nullis deinceps tristitiæ stimulis vel animam, vel carnem, te præside afficeret. Quid itaq; te, qui pius es, inspiciente, nouis in corde doloribus denuo premor? Ecce qui meo credulus patrocinio, vitam suam mihi commisit ex integro, præceps impellitur ad inferos, iamque merito stultitiæ arguitur, qui vana spe seductus me coluerit, vt vitæ suæ gubernatorem, quem in alleuandis saltem suppliciis habere non possit intercessorem. In his vocibus eo coram Christo iacente, piissima Dei Genitrix virgo Maria cum reliquis sanctis se adiungens, filium & Dominum suum ad voluntatem martyris sui flexit: per cuius imperium pessimis dæmonibus ereptus, iam veniæ securus & vitæ, corpus ad hoc reinduere iussus sum, vt his cognitis vnusquisq; salutis suæ sollicitior reddatur. Hæc homine perorante, cũ adstantes stupor inuaderet, collegit se super feretrum, & obiit. Tali conclusione rem doctor egregius finiens, omnes suspiriis, & cõpunctione, quod audierant, commendantes mox allocutus est: Et vos, fratres, vosque sorores, huius considerationem facti in cordium vestrorum secreta admittentes, ad quemcunque deuotionis, & seruitii cultum vos ipsos sanctis Dei offerte, vt extremæ tribulationis angustiis arctati, quemlibet sanctorum tanto lætior quisque vestram illic patronum experiatur, quanto deuotior hic in eius vixit obsequio.

Mortuus reuiuiscit.

Sanctorum patrociniũ clientibus ipsorum salutare.

Martyris preces pro suo cliente, & cultore.

B. Virginis Mariæ & sanctorum patrociniũ pro anima periclitante.

Patronos sibi è sanctis adsciscere per quam salutare.

TIT. XV. De iudicio vniuersali.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Iob. 14.

Iuxta est dies Domini magnus: iuxta est & velox nimis: Sophon 1.

nimis: vox diei Domini amara: tribulabitur ibi fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ: dies calamitatis & miseriæ, &c.

Matth. 12.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij.

Lucæ 21.

Et erunt signa in sole, & luna & stellis, & in terris pressura gentium, præ confusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Nam virtutes cœlorum mouebuntur: & tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate.

Ad Heb. 10.

Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia: terribilis autem quædam expectatio iudicij & ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios

---

EXEMP. I. *S. Hieronymus vehementer horruit extremum Dei iudicium.*

Dionys. Carthus. libro de remediis tentationum art. 22.

SCribit Dionysius Carthusianus, viros sanctos eorum quę in nouissimo iudicio futura sunt, consideratione frequenter compunctos, viriliter omnibus tentationibus restitisse, & præsertim S. Hieronymum eiusdem iudicij terrore perculsum fuisse. Horum, inquit, consideratione sancti viri frequenter compuncti fuerunt ac territi, resistentes fortissime omni tentationi ac prauitati. Vnde sanctus fatetur Hieronymus: Quoties diem illum considero, toto corpore contremisco. Siue enim comedo, siue bibo, siue aliud aliquid facio, semper mihi videtur tuba illa terribilis sonare in auribus meis: Surgite mortui, venite ad iudicium.

II. *S. Augustinus timore nouissimi iudicij retractus identidem à voluptatibus*

D. Aug. li. 16 Conf. c. 16.

De se fatetur ipse S. Augustinus, nullum fortius sibi fuisse retinaculum à pręcipitio carnalium voluptatum, quam mortis & iudicij vltimi recordationem. Nec me, inquit, reuocabat à profundiore voluptatum carnalium gurgite, nisi metus mortis & futuri iudicij tui, qui per varias quidem opiniones, nunquam tamen recessit de pectore meo.

III. *Bogoris Dux Bulgarorum considerato in pictura duntaxat Dei iudicio, ad fidem Christi conuersus est.*

Gregorius Cedren. in compendio historiarum Ioannes Curopalates.

Narrat Cedrenus, tempore Michaelis Imperatoris, qui Theophili item Imper. filius fuit, Bogorim Bulgarorum Ducem sic ad fidem fuisse conuersum: Supra modum, inquit, venationibus delectabatur, quibus cupiens non modo cum venatum iret, perfrui, sed etiam in otio; noua ædificata domo Methodium quendam monachum genere Romanum, & arte pictorem, iussit eam historiis exornare. Diuino autem instinctu factum est, vt non diceret nominatim, qualia ibi animalia depingi vellet; sed iuberet, qualia pictor ipse vellet, dum terribilia modo essent. Hic vero nihil sciens terribilius secũdo Christi aduentu (siue extremo Dei iudicio) eum ibi depinxit. Dux vero vidẽs inde iustorum turbam, hinc gregem peccatorum punitum, atque à pictore intelligens picturæ sensum, extemplo suam abiurauit superstitionem, atque à sancto Episcopo catechizatus intempesta nocte diuinum suscepit baptismum. Contra eum proceres Bulgarorum ac populus propter mutatam religionem insurrexerunt, eumque interficere conati sunt: quos ille parua suorum manu, signo Crucis prælato fudit, reque inopinata stupefactos ad fidem Christi perduxit.

Picturarum sacrarum vtilitas.

Crucis signum castris prælatum.

IV. *S. Ceadda Merciorum in Anglia Episcopus solitus sæpenumero extremum iudicium in memoriam reuocare, lætus moritur, Angelis ad cœlum comitantibus.*

Venerab. Beda lib. 4. hist. gẽtis Anglorum cap. 3.

Scribit Venerabilis Beda, S. Ceaddam semper, dum viueret, diem Domini sollicitum expectasse, & quoties tonaret, aut fulguraret, aut vehementior aliqua procella ingrueret, solitũ esse in memoriam reuocare extremum iudicij diem, & misericordiam Domini inuocare, atque eam humano generi propitiare. Itaque paratum expectasse horam transitus sui, immo & mortis diem ei prænunciatam ab Angelis, quibus quoque comitantibus ad cœlos emigrauit. Promiserãt enim Angeli, se post dies septem ad eum redituros, secumq; vna ad cœlum adducturos. Quod quidem, inquit Beda, ita vt ei prædictum erat, opere completum est. Nam confestim languore corporis tactus est, & hoc per dies ingrauescente, septimo, vt promissum fuerat, die, postquam obitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sancta, ducentibus, vt credi fas est, Angelis comitibus æterna gaudia petiuit. Non autẽ mirum si diem mortis vel potius diem Domini lætus aspexit, quem semper vsque dum veniret, sollicitus expectare curauit. Namque inter plura continentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationis, voluntariæ paupertatis & cæterarum virtutum merita, in tantum erat timori Domini subditus, in tantum nouissimorum suorum omnibus operibus suis memor, vt, sicut mihi quidam frater de iis qui me in scripturis diuinis erudiebant, & erat in monasterio ac magisterio illius educatus, vocabulo Trumbert, referre solebat, si forte legente eo vel aliud quid agente repente flatus venti maior assurgeret, continuo misericordiã Domini inuocaret, & eã generi humano propitiari rogaret.

Viaticum spiritus ante mortem.

Nouissimorũ memoria.

Trumbertus venerabilis Bædæ magister.

TIT. XVI. De inferno.

EXEMP. I. *Petrus monachus conspectis inferni suppliciis austerissime vixit.*

S. Gregor. Magn. lib. 4. dial. ca. 36.

QVidam Illyricianus monachus, qui in hac vrbe in monasterio mecũ viuebat, inquit S. Gregorius, mihi narrare consueuerat, quia quodã tempore cum adhuc in eremo moraretur, agnouerit quod Petrus quidã monachus ex regione ortus Hiberiæ, qui ei in loco vastæ solitudinis, cui Luasa nomẽ est, inhærebat, sicut ipso narrante didicerat, priusquam eremum peteret, molestia corporis interueniente defun-

defunctus eſt, ſed protinus corpori reſtitutus inferni ſe ſupplicia atque innumera loca flammarum vidiſſe teſtabatur. Qui etiam quoſdam huius ſeculi potentes in eiſdem flammis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrabat, qui cum iam ductus eſſet, vt in illas & ipſe mergeretur, ſubito Angelum coruſci habitus apparuiſſe fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet; qui etiam dixit: Regredere & qualiter tibi poſthac viuendum ſit, cautiſſime attende. Poſt quam vocem paulatim recaleſcentibus membris ab æternæ mortis ſomno euigilans, cuncta, quæ circa illum fuerant geſta, narrauit: tantiſq; ſe poſtmodùm ieiuniis vigiliiſque conſtrinxit, vt eum inferni vidiſſe & pertimuiſſe tormenta, etiamſi taceret lingua, conuerſatio loqueretur.

Pœnarum inferni cōſideratio ad bonum vergit.

II. *Stephanus vir nobilis ad inferos raptus viſis multis quæ non crediderat, vitæ reſtitutus eſt.*

Idem ibid.

Illuſtris vir Stephanus, inquit S. Gregorius, quem bene noſti, de ſemetipſo mihi narrare conſueuerat, quia in Conſtantinopolitana vrbe pro quadam cauſa demoratus moleſtia corporis ſuperueniente defunctus eſt: cumque medicus atque pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum eſſet quæſitus, & die eodem minime inuentus, ſubſequente nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa, quæ prius audita non credidit. Sed cum præſidenti illic Iudici preſentatus fuiſſet, ab eo receptus non eſt, ita vt diceret: Non hunc adduci, ſed Stephanum ferrarium iuſſi. Qui ſtatim reductus in corpore eſt, & Stephanus ferrarius qui iuxta eum habitabat, eadem hora defunctus eſt; ſicque probatum eſt, vera fuiſſe verba quæ audierat: dum hæc effectus mortis Stephani demonſtrauit. Ante triennium quoque in hac peſtilentia quę hanc vrbem (Romā) clade vehementiſſima depopulauit, in qua etiam corporali viſu ſagittæ cœlitus venire, & ſingulos quoſque ferire videbantur, ſicut noſti, Stephanus idem defunctus eſt.

III. *Militis cuiuſdam viſio de locis inferis admirabilis.*

Ibidem.

Pergit idem D. Gregorius his verbis: Quidam miles in hac vrbe noſtra (Roma) percuſſus, ad extrema peruenit. Qui eductus de corpore, exanimis iacuit, ſed citius rediit, & quæ cum eo fuerant geſta, narrauit. Aiebat enim (ſicut tunc res eadem etiam multis innotuit) quia pons erat ſub quo niger atque caliginoſus, fœtoris intolerabilis nebulam exhalās fluuius decurrebat. Tranſacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia, odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conuenticula eſſe videbantur: tantuſque in eodem loco odor ſuauitatis inerat, vt ipſa ſuauitatis fragrantia, illic deambulantes, habitanteſque ſatiaret. Ibi manſiones erant diuerſorum ſingulæ magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis conſtitui; ſed cuius eſſet, non potuit agnoſci. Erant vero ſuper ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula: ſed alia exurgentis fœtoris nebula tegebat, alia autem exurgens fœtor è flumine minime tangebat. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio: Vt quiſquis per eum vellet iniuſtorum tranſire, in tenebroſum fœtentemque fluuium laberetur, iuſti vero, quibus culpa non obſiſteret, ſecuro per eum greſſu, ac libero ad loca amœna peruenirent.

Loca amœna & odorifera.

Pons probationis iuſtorum & iniuſtorū.

IV. *Ioſaphat Regis admiranda viſio de locis inferis.*

Io. Damaſc. in hiſt. SS. Barlaam & Ioſaphat, cap. 30.

Cum Ioſaphat adoleſcens, Auenniri Indorum Regis filius, ac Barlaam diſcipulus, per aliquot horas cum lachrymis preces fudiſſet, genuaq; perſępe flexiſſet, in terram ſe proſternens, vt ſpiritum carnis ſuperaret, paululum obdormiſcens ſeipſum à quibuſdam horrendis viris arripi videt; regionibuſque quibuſdam, quas nunquam viderat, peragratis, in ampliſſimum campum perduci, pulchris floribus, atque ingenti ſuauitate præditum, vbi & plantas omnis generis cernebat, inuſitatis quibuſdam & admirandis fructibus, tum viſu iucundiſſimis, tum perceptu ſuauiſſimis redundantes. Arborum porro folia, ex tenuiſſima quadam aura dulcem ſonum edebant: ac dum impellerentur inexplebilem odoris fragrantiam emittebant. Quin etiam ſedes illic ſitæ erant, auro atque ingentis pretij lapidibus ſtructæ, luculentum ſane ſplendorem afferentes, lectique item illuſtres, miris quibuſdam ſtragulis, atque elegantia, omnem orationis facultatem ſuperante coornati. Adhæc aquæ profluebant, perquam limpidæ, oculoſque ipſos oblectantes. Tum autem per ingentem atque admirandum hunc campum, horrendi illi viri, cum in vrbem quandam introduxerunt, inenarrabili ſplendore rutilantem, ex pellucido quidem auro muros, ex lapidibus autem à nemine vnquam viſis, pinnas, ac propugnacula extructa habentem. Et quis tandem eſt, qui vrbis illius pulchritudinem, ac ſplendorem ſermone conſequi poſſit? Lux porro ſuperne radiis identidem micans, omnes ipſius vicos implebat, atq; alati quidam exercitus lucidi omnes in ea morabantur, eiuſmodi cantum edentes, quem nunquā mortalis auris audiuit, vocemq; dicentem audiit: Hæc eorum, qui iuſtitiam coluerint, eſt requies: Hoc eorum, qui Domino ſuæ vitæ rationes probarint, oblectamentum. Hūc autem ex illo loco eductum, terribiles illi viri retrorſum ducere velle dicebant. At ipſe iucūditate illa lętitiaq; animi omnino raptus: Ne me quęſo, inquiebat ne me, inquam, hac lætitia, quæ nullis verbis exprimi poteſt, priuate: verum hoc mihi cōcedite, vt in vno ampliſſimę huiuſce ciuitatis angulo degam. Illi autem ad hunc modū reſpondebant: Fieri nunc minime poteſt, vt hic ſis. Hoc aūt multis laboribus, ac ſudoribus tandem cōſequeris, ſiquidē tibi ipſi vim intuleris. Hoc ſermone habito, ac maximo illo campo rurſus peragrato, cum in tenebroſa loca, omniſq; mœroris plena, atq; cum eo ſplendore quem prius conſpexerat, at lætitia illa, è diametro pugnan-

Loca amœniſſima.

Ciuitas nobiliſſima a pretioſiſſima.

Iuſtorum requies.

Inferni imago.

pugnantia, duxerunt. Etenim obſcura prorſus ac tenebroſa caligo erat, atque afflictione ac tumultu totus ille locus redundabat. Illic ignis fornax accēdebatur, & carnificum vermium genus ſerpebat, vltriceſque virtutes fornaci imminebant. Ac nonnulli miſerum in modum igni conflagrabant: voxq; huiuſmodi audiebatur: Hic ſceleratorum locus eſt: hic eorum cruciatus, qui fœdis flagitiis ſeipſos contaminarunt. Poſt autem ab his, qui eum illuc introduxerant, ex eo loco eductus eſt, ſtatimq; ad ſe rediens, toto corpore contremiſcebat, lacrymæque fluminum inſtar ex ipſius oculis fluebant: atque omnis impudicitiæ turpitudo, quouis cœno & ſanie fœdior ipſi viſa eſt: memoriaque ea quæ viderat recolens, tum bonorum illorum cupiditate, tum dolorum illorum metu correptus, in lecto iacebat, ſic affectus, vt nulla ipſi exſurgendi poteſtas eſſet.

V. *Stupenda alterius viſio inferorum.*

Ex Annal. Societ. ann. 1596. ſub Coll. Mexic. ad ædes S. Greg.

Recentius eſt illud, quod in Mexicana Prouincia cōtigit anno Domini 1596. Erat in oppido quodam medicus indigena, tanta morbi preſſus grauitate, vt die quadam ſenſibus omnibus deſtitutus, pro mortuo haberetur, iacuit exanimi ſimilis horas multas: ad eū vocatus noſter ſacerdos, qui loca illa peragrabat, ęgrotos leuandi cauſa, cum explorato venarum pulſu, nullum in eo vitæ reſiduum ſenſiſſet, ratus illum eſſe mortuū, quando nihil aliud ſupererat, funebrem illi ex forma eccleſiæ pſalmodiam, cærimoniamq; perſoluit: vt, cum maturum eſſet, terrę mandaretur. Interim alios eiuſdem oppidi ægrotos adit, cum ecce tibi poſt duas horas, exanimis ille ægrotus, quaſi ſomno experrectus, ſacerdotem, cui peccata confiteatur, accerſi poſtulat, aduenit pater admirationis plenus, ægroti excipit confeſſionem: qua peracta rogat ſacerdotem ęgrotus, vt quæ in eo mētis exceſſu viderit, audire ne grauaretur. Narrauit ſe in latam quandam viā, & ſpatioſam eſſe deductum, per quā innumerabiles homines iter facerent: hanc autem quo longius tenderet, eo magis in arctū coarctari, donec in vaſtum quendam hiatum, immenſamq; voraginem deſineret, quo eum deſcendiſſet, in eas anguſtias deueniſſe, vnde ſe non poſſet expedire, omni tum progrediendi, tum regrediendi adempta poteſtate. Coniectis inde oculis in obiecta præcipitia, vaſtam quaſi calcariam fornacem vidiſſe ingenti igne ſuccenſam, inde has voces accepiſſe ſe: (ad verbum refero.) Nūc ſcelerati ebrietatis, turpitudinis, & rapinarum pœnas luetis: nunc illatas pauperib. iniurias vlciſcemur. Harum vocum terrore perculſum ſeſe à viro admiranda ſpecie in manu apprehenſum, ex anguſtiis illis, impeditiſq; ac confragoſis ſalebris ereptum, in ſummum mōtis iugū, indeque aſpera, & lapidoſa ſemita in latiſſimam, amœniſſimamq; planiciem, perpetua viriditate, gratiſſimaq; florum ſpecie vernantem eſſe deductum; inde in locum clariore lumine lucentem deueniſſe, ibi portam maiore adhuc ſplendore fulgentem, intrare conatum à duce ſuo retentum eſſe, monitumque iterum rediret in vitam: animiq. ſordes confeſſione perpurgaret, tunc ipſi intra eam portā ingreſſum expeditum fore. Admonet igitur, ſubiecit ille, veneficam illam popularem tuam horum ſuppliciorum, quæ vidiſti: mortem propere illi imminere, æternaq; ſupplicia fornacis, quam ſpectaſti, niſi animum malæ actæ vitæ pœnitudo ſubeat. Caciquium quoque (hoc titulo indigenæ Dynaſtæ oppidorum Domini afficiuntur: & hic Chriſtiana ſacra iam ſuſceperat) in venerem, adiecit, & crapulam effuſum, qui, quo procacius in omnium turpitudinum cœno volutetur, veſtes induit muliebres, mone vt mature ſibi conſulat; & per confeſſionem peccatorum vim irati numinis à ſe auertat. Quæ cum narraſſet, omnium ſacramentorum præſidio munitus, triginta tantum vixit horis.

Viſio medici cuiuſdam Mexicani.

Inferni imago vmbratilis.

Paradiſi quædam adumbratio.

Audita in exceſſu mortis.

VI. *Infernalium pœnarum conſideratio compunctionem, & lachrymas ciet.*

In ſcala ſpirit. grad. 4.

Ioannes Climacus narrat ſe in viſitatione Monaſteriorum Fratrem quendam, qui culinæ curam habebat, reperiſſe ſingulari lacrymarum gratia præditum; à quo cum ſedulo ſciſcitatus fuiſſet, qua ratione tantum donum eſſet adeptus, demum precibus inductus Frater reſpondit; Se nunquam arbitratum in culinæ miniſteriis ſeruire hominibus, ſed in ſuis Fratribus de Apoſtolis bene mereri; & ex ignis, quem perpetuo cernebat, conſpectu, vaſta ignis inferni incendia animo verſaſſe. Quæ conſideratio vberes ex oculis lacrymas ſolebat elicere.

Ignis inferni ex noſtri ignis conſideratione lacrymas elicit.

TIT. XVII. De pœnis inferni.

EXEMP. I. *Viſio de Epiſcopo repente mortuo, & damnato.*

Thomas Cantiprat. lib. 1. c. 3. 84.

IVuenis quidā in Theutoniæ partibus, ex ſanguine principum; pleniſſime generoſus, ſed moribus & vita degener, Epiſcopatum, male functus, accepit. Qui rapinis, & luxuriis verecunde primo: ſed inuerecundiſſime poſtmodum, operā dedit. Caſtigauit autem eum Dominus flagello multiplici. Sed cum abuteretur eo in ſuperbiam, dedit eum Dominus in reprobā mortem. Qua in hora venerabilis Conradus, Deo dignus Hildemenſis Epiſcopus, ad matutinas intempeſtæ noctis ſilentio ſurrexerat, illiſque dictis, reſedit ad ſtudium, facturus in die ſermonē. Nec mora, raptus in ſpiritu, videre ſe viſus eſt Epiſcopum quendā, velata facie, ſed infulis inſignitum, ad tribunal Iudicis, rapi. Mox adſunt truci vultu ſatellites, accuſant Epiſcopum: vnus in rapina, alius in cæde hominum: atque alij in luxuriis lubricantem. Tunc Iudex aſſeſſoribus ſuis: Accuſata diſcutite, librate iudicium, ferte ſententiam. Nec mora aſſeſſores parent Iudici, ferunt in cōmune ſententiam, Iudex approbat latam, accedunt miniſtri ſuper fuligi-

Conradi Hildemenſis Epiſcopi laus & viſio.

nem nigriores, qui ablata mitra de capite, Anulum, Casulam, Dalmaticam, ac reliqua episcopalia vestimenta detracta, ad pedes Iudicis ponunt, nudumq; relictum, cum clamore rapiunt eiulantem, & à facie Iudicis trahunt ad tartara, nihil secum, præter peccata, portantem. Mox assessores Iudicis surgunt, & cum cantu canoro subiungunt: Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. His visis in spiritu, dictis Hildemensis Episcopus, reuersus in se cogitare cœpit, quisnam fuerit ille miserabilis præsul, & ecce quidam ad ostium pulsans, intromissus est, clamans cum lacrymis talem Episcopum, in proximam villam venisse de vespere, & sub eadem noctis hora repentina morte subtractum. Quo audito sanctus præsul, miserrimo illi defuncto condoluit, & licet inaniter quo ad subuentionem, pro pietate tamen, lacrymas amarissimas fudit.

Galat. 6.

Episcopi dissoluti mors repentina.

II. *Walterus de Mere ex visione certi Archiepiscopi damnati vitam corrigit & fit Franciscanus.*

Tilmannus Bred. collat. sacrar. lib. 8. cap. 12.

Walterus de Mere, vir nobilis, satelles Caroli V. Imper cum aliquando nauigaret ad partes Boreales, Islandiam versus, secundo vento, vidit nauim ex aduerso ferri, itidem secundo vento, atq; in puppi illius, quoddam monstrum, instar hominis nigerrimi, tanquam nauarcham constitutum. Cumq; nauta huius Walteri, pro more acclamaret, quid mercium veherent, & quorsum tenderent, respondit Dæmon, alterius nauis director, Nos vehimus Archiepiscopum N. nominando ciuitatem in qua fuerat Archiepiscopus, & tendimus ad montē Heclam. Quo audito, Walterus iste totus contremuit & vitæ suæ rationes subducere incipiens, cum primum Leidam Hollandiæ reuersus est, amplexus est institutum D. Francisci, ibidē sub parte Wilhelmo Delphensi professus (qui hæc domi meæ, in plena mensa, multis honestis viris assidentibus, exacte narrauit) & postmodum Dordraci sepultus est.

Damnati dæmonum sunt ludibrium.

III. *Damnatio Theodorici Regis.*

S. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 30.

Colloquia pia.

Iulianus huius Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, secundus defensor, qui ante septem ferme annos defunctus est, ad me adhuc in monasterio positum, crebro veniebat, & mecum colloqui de animæ vtilitate consueuerat. Hic itaq; mihi quadam die narrauit, dicens; Theodorici Regis temporibus, pater soceri mei, in Sicilia exactionē canonis egerat, atq; iam ad Italiam redibat. Cuius nauis appulsa est ad insulam, quę Liparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nautę nauis alimenta repararent, visum est prædicto patri soceri mei, ad eundem virum Dei pergere, seq; eius orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidisset, eis inter alia colloquens, dixit: Scitis quia rex Theodoricus mortuus est? Cui illi protinus responderunt: Absit, nos eum viuentem dimisimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vsq; perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam mortuus est. Nam hesterno die hora nona, inter Ioannem Papam, & Symmachum Patricium discinctus, atque discalciatus, & vinctus manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes, sollicite conscripserunt diem, atque in Italiam reuersi, eo die Theodoricum Regem inuenerunt fuisse mortuum, quo de eius exitu, atque supplicio Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Ioannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque Patricium ferro trucidauit, ab illis iuste in ignem missus apparuit, quos in hac vita iniuste iudicauit.

Iniuria affecti etiam post mortē suā pœnas ab iniquis exposcunt. Reges iustus iudicare.

IV. *Ebroinus defertur ad Tartara.*

Ado in Chron. ætat. 6.

Ebroinus magnę impietatis homo, clericaturam abiiciens, a Luxouio cœnobio egressus, seductus sine dubio à spiritu mendacij, qui dixerat ei, quod duodeuiginti annis viueret, copiis vndecunque sibi aggregatis, principatum vi, sub Theodorico Rege obtinuit, & continuo S. Leodegarium diuersis pœnis affectum gladio percussit. Gerinum quoque fratrem eius diu excruciatum peremit multos cogens in exilium, ablatis facultatibus. Sed Ebroinus crudelitate nimium sæuus, ab Hermenfrido Franco interfectus est. Sed quomodo eius animam excepit locus infernus; Adonem Viennensem ista narrantem audi. Erat, inquit, tunc temporis vir oculis excæcatus, vnus de illis quibus Ebronius effoderat lumina, in Insula Lugduuensis prouinciæ, quæ Barbara dicitur: Qui cum nocturno tempore super ripam Sicannę fluminis orandi gratia resideret, audiuit nauigantium impetum, & magna vi brachiorum contra impetum fluminis insurgentium. Cumq; interrogaret, quo nauigium illud tenderet, vox in auribus eius percrebuit: Ebronius est, quem ad Vulcaniam ollam deferimus: ibi enim facti sui pœnas luet. Hoc idem vir audiuit ad consolationem sui, vt sciret quam pœnam persecutores iustorum sentirent, secundum illud Dauidicum: Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.

Dæmonis fraus promittentis longam vitam.

Ebroinus defertur ad tartara.

TIT. XVIII. De apparitione damnatorum.

EXEMP. I. *Terribilis apparitio Pontificis damnati.*

Pet. Damianus Episc. ad fratres Eremi.

HVius generis terribile, horrendumque Dei iudicium, super hominē, qui non posuit Deum, adiutorem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua, scribit Petrus Damiani, quod se accepisse testatur, à viro præstantissimo, scientia & integritate notissimo Humberto Episcopo Siluæ candidę, perfuncto hoc eodē anno (vt audisti) legatione Constantinopolim. In epistola igitur quā scribit ad Fratres Eremi, hæc habet: De æquiuoco quoq; eiusdem Benedicti Senioris Papæ, nepote, qui post eum tertius, Ioanni vero secundus, in Romanæ ecclesiæ inuasione, successit, idē mihi narrauit, Humbertus: Quia Vaclus quidam, dum iter ageret, accidit vt iuxta molendinum

Humberti Episcopi laus.

num equo inſidens, pertranſiret: ecce repente monſtrum immane conſpexit. Quo viſo, ſubito eũ terror inuaſit, & ſtupefactus, intremuit. Videbatur autem monſtrũ illud in aures aſelli, caudamque deſinere, cætera vrſus erat. Cumq; viator, ad hoc portentum territus, obrigeſceret, fugamq; præcipitem, formidoloſus iniret: informe prodigium, humanæ vocis verba formauit: Noli, inquit, ô vir, expaueſcere, hominem me olim fuiſſe, ſicut & ipſe nũc es, proculdubio crede, ſed quia beſtialiter vixi, poſt finem vitæ beſtiæ præferre ſpeciem, merui. Porro, cum ille perquireret, quis fuiſſet: Ego ait, ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper Apoſtolicæ Sedis apicem indignus obtinui. Inquiſitus autem, quidnam retributionis haberet. Nunc, inquit, vſque ad diem iudicii, per dumoſa, atque ſquallentia, per ſulphurea loca, atque fœtorem exhalantia, atque incendiis conflagrata rapior, atq; pertrahor. Poſt extremũ vero iudiciũ, corpus meũ ſimul, & animã, irmediabilis cruciatus, & gehennalis barathri, me irreuocabilis olla deglutiet, ita vt nulla mihi recuperationis ſpes, in poſterũ reſtet. Poſt hęc vero, & huiuſmodi verba diſparuit. Petrus a. ſuper oſtenſa viſione philoſophatus, cur videlicet eo modo viſus ſit apparere, effigieque formari, iſta mox ſubiicit, dicens: Sed cum ego cur ille in hac ſpecie conſpectus ſit, indagare quæro, nõ deeſſe myſteriũ ab eo quod viſum eſt, deprehendo. Nam quia miſerabilis ille, ab ipſo Pontificatus primordio, vſq; ad finẽ vitæ in luxuriæ cœno conuerſatus eſt: nõ incongrue viſus eſt, & ab auribus incipere, & in caudam aſini terminare. Aſinus quippe, luxurioſum eſt animal, ſicut Propheta deſignat, cũ de carnis immunditiæ deditis, ait: Et carnes aſinini carnes eorũ. Quod a. per cætera membra vrſi tenebat ſpeciem, vitã in omnibus docetur, duxiſſe carnalẽ. Nã ſicut à Phyſicis traditur, vrſa cum parit, nõ catulũ, iuxta cõſuetudinẽ beſtiarũ, ſed fruſtũ carnis effundit, moxque quod effuſum eſt, crebrius lingendo, & lambendo cõponit, ſicq; ad ſui ſimilitudinẽ, lingua formante, perducit. Iure igitur, quia luxurioſe, & carnaliter vixit, in aſini ſimilitudine, & vrſi figura comparuit.

Monſtrum horrendum.

Beſtialiter viuens merito beſtiæ aſſimilatur.

Pontificis damnati pœna.

Aures & cauda Aſini, luxuriæ hieroglyphicum.

Vrſa vitæ carnalis hieroglyphicum.

II. *Cuiuſdam Clerici damnati apparitio pro ſalute ſui socii, & amici dum ſimul viuerent.*

Ex ſpeculo hiſt. Vinc. l. 25. c. 89.

Circa annos Domini mille nonaginta, vt refert Vincentius, in ciuitate Nannetis duo clerici nondũ patientibus annis presbyterii, litteris affatim inſtructi, inter ſe multũ amici, hoc pactũ inierunt, vt qui prior eorũ moreretur, alteri vel vigilanti, vel dormienti appareret, infra triginta dies. Data acceptaque corporali fide, nõ multo poſt tẽpore, vnus eorũ obiit. Trigeſimo a. die, adſtitit alteri vigilanti, & neſcio quid operis molienti mortuus vultu exangui, & pallido, qui prior viuũ compellans: Agnoſcis me? inquit, Agnoſco, reſpondit ille, & miror, quod ita tarde apparueris. Ille prius moram excuſans tandẽ veni, inquit, & aduentus meus ſi voluens, tibi fiet commodus, mihi a. omnino infructuoſus: nam ſempiternis datus ſum ſuppliciis. Ego, ait alter, iuuabo te orationibus multis, ieiuniis, & eleemoſynis. At ille reſpondit, Sine pœnitentia ſunt iudicia Dei, in inferno, dum rotat aſtra polus: dum pulſat littora pontus, pro criminibus meis puniar, ſi totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen, & innumera pænarum genera patiar, & vt aliquam ex meis rationabilibus pœnis cognoſcas, en vna, protendit manũ ſanioſo vlcere ſtillantem: Videturne tibi, ait ille, leuis? Cumque ille leuem ſibi videri referret, ipſe mortuus curuatis in volam digitis tres guttas defluentis tabis ſuper eum iaculatus eſt, quarum duæ tempora, tertia frontem cõtingentes, cutem ſicut ignito iaculo penetrauerunt, foramen nucis capax efficientes. Illo magnam pœnam eſſe doloris clamore proteſtante. Hoc inquit mortuus, erit tibi, quã diu vixeris & pœnarũ mearum graue documentum, & niſi neglexeris, ſalutis tuæ ſingulare monimentum. Vade ergo, dum licet, muta habitum ſimul & animum, & eſto monachus Redonis apud S. Melanium. Cumque ad hoc viuus, reſpondere nollet, mortuus eum oculi vigore perſtringens. Si dubitas, inquit, miſer conuerti, lege litteras iſtas, & hæc dicens, manum protendit tetricis notis inſcriptam, in quibus ſatanas, & omne inferorum ſatellitium eccleſiaſtico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipſi in nullo ſuis voluptatibus deeſſent, tantum numerum animarum ſubditarum paterentur ad inferna deſcendere prædicationis iniuria, quantum nunquam viderint retro acta ſecula. His dictis, loquentis adſpectus diſparuit. Et audiens, omnia vendens & dans pauperibus, ſanctum Menalium adiit & monachus ibi factus, optime conuerſatus eſt.

Pactum inter ſodales de apparendo poſt mortem.

Apparet vnus alteri & ſuæ damnationis certiorem facit.

Vna è pœnis damnati.

Damnatus ſuadet ſtatũ Religionis Eccleſiaſticorum in procuranda ſalute animarum tepiditas dæmonibus eſt gaudio.

III. *Apparitio hæretici damnati fit aliis hæreticis cauſa ſalutis.*

Anno Domini 1528. 20. Iulii, Henricus quidam, Lutheranus Tornaci combuſtus eſt. Sequenti nocte ſociis in carcere totus ardens apparuit Illis præ timore clamantibus ait: Niſi ab errore ceſſetis, mecum peribitis in æternum. Excitatus clãmore carcerarius conſules vrbis aduocauit. Dicunt illis vincti: Facite de nobis quod volueritis, modo prius confiteamur, ne cum Henrico operamus.

Chriſtianus Maſſæus lib. 20. Chro. Bredemb. lib. 7. collat. c. 11.

Lutherani ex viſo ſocii damnati reſipiſcunt ab hæreſi.

IV. *Hæreticus apparens matri poſt mortem oſtendit ſe damnatum.*

D. Martinus Duncanus, Decanus Hagenſis, vir doctrina & vitæ integritate commendatiſſimus retulit ſe adhuc apud Harlemiam agente ibidem cõtigiſſe circa annum Domini 1557. vt Anabaptiſta quidam, nomine Adrianus, matrem ſuam adhuc Catholicam conaretur in ſuã ſectam pellicere. Accidit autem Anabaptiſtam illum in carceres coniici, vltimoque ſupplicio adiudicari; ad quod cum iã deducẽdus eſſet, acceſſit eum mater rogãs vt poſt obitum ſibi appareret, ſeque de ſtatu ſuo certiorem redderet, quẽ ſi felicẽ cognoſceret, ſe in eandem doctri-

Tilmannus Bred l. 7. collat. ſac. c. 46.

doctrinam concessuram. Filius supplicio affectus paulo post matri apparuit in forma teterrimi, nigerrimique canis, aiens se esse filium suum, ac perpetuo damnatum.

Anabaptista damnatus interno apparet in specie teterrimi canis.

Tho. Cantipr. lib. 2. Apum cap. 14. p. 8. & Iac. de Vitriac. lib. 3. S. Maria. de Oegnies, cap. 11.

V. *B. Maria O Egniacensis etiam in matre damnata iustum Dei iudicium benedixit.*

B. Maria O Egniacensis erga animas quę in purgatorio torquebantur, valde compatiens, super anima quoq; matris suæ defunctæ sollicitabatur in spiritu: Hanc itaque propter eleemosynas, & propter honestũ quendã vitæ modũ, quo inter mundanos, ipsa quoq; mundana vixerat, sperabat quidẽ posse saluari, sic tamen quasi per ignem. Super hoc tamen dubio, cum ipsa timeret, quia iudicia Dei abyssus multa: rogauit Dominum, vt eam certam reddere dignaretur. Cumque multas in hoc lachrymas funderet, accidit die quadam, vt ad missam in ecclesia iuxta altare, quasi ad pedes Domini, Maria sederet, & ipsa horrore concussa, videret prope se, spiritum tenebrosum adstare. Quæ mox signo crucis timore fugato, audacter quis esset, interrogat. Et spiritus, Ego sum, inquit, mater tua. Cui illa, Quomodo, inquit, tibi est mater? Tunc illa: Male, inquit. Nihil me tuæ iuuare poterunt preces, cum me quidem damnatam perpetuo, inferni claustra detineant. Mox itaque filia, illato gemitu: Heu, inquit, mater, quæ causa damnationis tuæ? Cui illa: Enurrita, inquit, fui, & vixi in his, quæ per iniusta mercimonia, & vsuras, acquisita fuerunt, & cõscia mihi mali, ablata restitui non curaui, nec aduertere volui, quid contra Deum, in meo hospitio, & à meis subditis ageretur, sed tortuosas mũdi vias ingressa, indignũ, misera iudicaui, progenitorum meorum vestigia, declinare. Spreui arguentẽ te super his, & aliis malis meis, nec in vllo pœnitui, & ideo infructuosam vitam morte cõmutans, à futura seculi vita, deperii. Hæc dicens Mater, repente disparuit. Ancilla vero Christi, consideratis per ordinẽ omnibus, etiam in matre damnata iustũ Dei iudicium, benedixit, nec fleuit amplius, perpetuæ morti matrem traditam, per quam carnis initia sumpserat: quia ratio intellectualis animæ, quam solus creauit omnipotens, iudici vniuersorum Deo subdita, concordabat.

Mater apparet.

Damnata quia enutrita per iniusta mercimonia, vsuras & se his conscia non restituit.

Filia benedicit iustũ Dei iudicium etiam in matre damnata.

TIT. XIX. De Purgatorio.

EXEMP. I. *Paschasius Romanæ Ecclesiæ Diaconus miræ sanctitatis luit pœnas purgatorii, quia in parte fuerat Laurentii contra Symmachum Papam.*

CVm adhuc essem, inquit Gregorius, iuuenculus, atque in laico habitu constitutus, narrari à maioribus, atq; scientibus audiui, quod Paschasius huius Apostolicæ sedis diaconus, cuius apud nos rectissimi & luculenti, de sancto Spiritu, libri exstant, miræ sanctitatis vir fuerit: eleemosynarum maxime operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui. Sed hic, in ea contentione, quæ marcescente zelo fidelium, inter Symmachum, atque Laurentium facta est, ad Pontificatus ordinem, Laurentium elegit: & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententia, vsque ad diem sui exitus, persistit illum amando, atque præferendo, quem Episcoporum iudicio præesse sibi ecclesia refutauit. Hic itaq; cum temporibus Symmachi Apostolicæ sedis præsulis, esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositam, dæmoniacus tetigit, statimque sanatus est. Post multũ vero tempus, Germano Capuano Episcopo, medici pro corporis salute dictauerant, vt in angularibus thermis, lauari debuisset: qui ingressus easdem thermas, prædictũ Paschasium diaconum stantem, & obsequentem, in caloribus inuenit, quo viso, vehementer extimuit & quid illic, tantus vir faceret, inquisiuit. Cui respondit. Pro nulla causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii, contra Symmachum sensi; sed quæso te pro me Dominum deprecare, atq; in hoc cognosces, quod exauditus sis si huc rediẽs, me non inueneris. Qua de re vir Domini, Germanus, se in precibus strinxit, & post paucos dies rediit, sed iã dictũ Paschasiũ, in loco eodem minime inuenit: quia enim nõ malitiæ, sed ignorantiæ errore peccauerat, purgari post mortem, à peccato potuit; Quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarũ largitate, hoc obtinuit, vt nunc posset promereri veniã, cũ iam nihil posset operari.

L. b. 4. Dialog. c. 40.

Paschasii Diaconi laus.

Obstinatio eius in sententia.

Miraculum ex attactu dalmaticæ eiusdem Paschasii licet in Purgatorio detenti.

Obstinatio eius punitur purgatorio.

Preces prosunt mortuis.

Eleemosynarum vtilitas.

II. *Vdalricus Episcopus luit pœnas in purgatorio, quia nepotem suum commendarat ad Episcopatum post se.*

Vdalricus Episcopus Augustanus, vir sanctus Ottonem Imp. Ro. cum auxilio Imperatricis flagitare cœpit, vt filio sororis suæ Adalberoni procurationem sui Episcopatus, regimenque super familiam & omnia secularia ad eũ pertinentia fideliter firmiterque commendaret, & vt à celsitudine eius imperialis potentiæ promissum consolationis accipere meretur, vt post eius discessum cathedram Episcopalis potestatis ei donaret, vt sibi maioris otii ad studiũ orationis & Ecclesiastici regiminis & Christianitatis stabilitatẽ facultas concederetur. Cuius petitioni gloriosus & beneuolus Imp. assensum præbens, secularium negotiorũ cõmertia Adalberoni cõmendauit & Episcopalis honore cathedræ post vitam Episcopi, si Deus vellet, ei donare permisit, & insuper multis libris aeri Episcopũ donatũ amabiliter abire permisit, &c. Hæc a. Vdalrici erga nepotem in successore promouendi studia, nec Deo nec Ecclesiæ placuisse docuerunt euenta. Ipse enim & in seipso iam proxime moriturus factũ detestatus ad supremum iudicium raptus per visum, accepit ea de causa se pœnis mancipandum purgatoriis. Auctor enim vitæ rem ita prosequitur: Altera vero vice, quadam die, quasi de quodam graui somno expergefactus, ei assidentibus, & hęc audientibus ait: Heu, heu, quod illum nepotem meum Adalberonem

Berno Abbas in vita S. Vdalrici, apud Sur. 4. Iulii.

Propinquorum & consanguineorum immoderatus amor Deo exosus.

nem vnquam vidi: quia pro eo, quod ei secundum suum desiderium consentiebam, noluntme impunitum in suum recipere consortium. Et his dictis statim tacuit.

III. *S. Lyduina mouebatur commiseratione animarum in purgatorio.*

In vita S. Lyduinæ p. 3. c. 2. apud Sur. 14. April. Visio S. Lyduinæ de Purgatorio.

Pensitare solebat Lyduina, virgo sane admiranda, quam sanctum & salubre sit orare pro mortuis, qui sunt in regione expiationis, non ad perditionẽ, sed ad purgationem: non ad destructionem, sed ad castigationem. Itaq; arreptis armis spiritualibus, eis ferre suppetias connitebatur. Nocturno tempore, rapta in spiritu ad loca pœnarum, videbat non absque summa commiseratione, torqueri animas, & ingentes ignium globos in sublime efferri. Roganti autem quandoq; Angelo, num animam, quam digito monstrabat, iuuare vellet, se perquam velle, respondit: Tum Angelus, Oportet igitur, inquit, per medias transire flammas. Ego vero, ait, libens id faciam. Transiens igitur per flammas, vidit illic tortores sese contrahentes, indigneque ferentes, humanitatem eius, qua cupiebat subuenire animabus. Cumq; iam pertransisset, vidit animam ab Angelo indicatam è pœnis eripi, & postea exultabundam ad cœlos proficisci.

IV. *Virgo religiosa post vitam peractam in virtutibus adhuc purgatur.*

Ludouicus Blosius in monili spirituali c. 13. Visio S. Gertrudis.

Quum quædam virgo monasterii B. Gertrudis, post iuuenilem ætatem in virtutibus sanctæ religionis peractam, defuncta esset, vidit eam ipsa Gertrudis in magna luce, & vario ornatu adstare Iesu Christo: quæ tamen tanquam sponsa verecunda, vultum dimittens nitebatur se subducere, non ausa leuare oculos ad gloriam diuinæ maiestatis. Hinc Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad Dominum: Eia benignissime Deus, quare hanc filiam tuã non suscipis inter suaues amplexus tuos, sed eam, tanquam alienam tibi adstare permittis? Ad quæ verba Dominus videbatur blandissima serenitate extendere dexteram suam, tanquam amplexaturus animam. At illa, cum delicata quadam reuerentia, subtrahebat se. Quod multum admirans Gertrudis, ait animæ: Quare subducis te amplexibus sponsi tam amabilis? Cui illa: Quia nondum purgata sum; sed adhuc maculæ aliquæ me incompositam reddunt. Etiamsi omnino liber ad cœlum accessus mihi pateret; ego tamen (dictante iustitia) memetipsam sponte subtraherem, cum sciam me tam glorioso sponso nondum conuenire. Tum Gertrudis: Et tamen videris iam quasi glorificata. Ad quod anima: Illam inquit, beatitudinis gloriam, quam sancti, ex visione, & fruitione diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima meretur accipere, donec ab omni macula perfecte purgata intret in gaudium Domini sui.

Anima nondum satis purgatorio expiata refugit diuinos amplexus.

TIT. XX De pœnis Purgatorii.

EXEM. I. *De quodam, qui expertus est, quam graues & acerbæ sunt pœnæ purgatorii.*

D. Anton. 4. p. Sum. tit. 14. c. 10. parogr. 4. Pet. Ribad. lib. 1. de tribu. cap. 7.

CVm quidam scelerate viueret, visitatus à Domino, vt ad se rediret, incurrit grauem infirmitatem, & diutinam. Tædio autem affectus ex prolixitate languoris, rogabat frequenter Dominum, vt de carcere corporis educeret eum. Apparens autem aliquando ei Angelus Domini fecit ei optionem, vtrum mallet, an per duos annos illam infirmitatem tolerare, & postea ad cœlum euolare, an tunc moriendo, per tres dies in purgatorio permanere? At ille attendens ad breuitatem temporis, quo erat mansurus in purgatorio; & longitudinem dierum, quibus infirmitatem iam diu expertam adhuc erat passurus, elegit potius morari in purgatorio per triduum, & mori. Exauditus ergo de hac luce migrauit, ad ignem purgatoriũ pergente anima eius. Inde ad horam ab exitu suo de hoc mundo, apparuit ei in purgatorio Angelus, confortans eum, interrogauitque, si eum agnosceret, respondit, Minime. At ille: Ego sum Angelus, qui hanc tibi optionem feci eligendi, vtrum malles in triduo moram in hoc loco facere, an in tua infirmitate biennio permanere. Cui ille: Nequaquam vales esse Angelus Dei, quia ille mentiri non potest: sed qui hoc dixit, per triduum solummodo me hic moraturũ magnum mendacium expressit, ego iam mansi in his maximis pœnis per plurimos annos. Angelus vero ad eum: Tu hic, inquit, non fuisti, nisi per horam, atque ita toto illo restante tempore debes hic manere. At ille: Roga Dominum meum, vt non respiciat ad insipientiam meam hoc eligendo, & tu pro me intercede apud eum, vt reducat ad vitam priorem, & ego nedum per duos annos, sed quantum placuerit ei, paratus sum tolerare infirmitatem illam, quod & obtinuit. Vnde vitæ restitutus, patientissime, & lætanter omnem dolorem tolerabat, expertus pœnas purgatorii.

Morborum huius vitæ & pœnarũ alterius cõparatio.

Purgatorii pœnæ ob suam grauitatem videntur longissimæ.

II. *Quidam diutius fuit in purgatorio, sed maior in gloria quam alter, qui citius liberatus fuit à pœnis purgatorii.*

Idem ibid. parogr. 5.

Refert idem Antonius, in conuentu Coloniensi vno & eodem die duos fratres vita functos fuisse, alterum nouitium, alterum concionatorem. Tertio autem die à morte eorum, apparuit nouitius infirmario, dicens, se tunc à purgatorio liberatum, propter feruorem conuersionis, & nunc cœlum petere. Post mensem vero, apparuit concionator ille gloriosis, monile habens in pectore, vestem pretiosis lapidibus ornatã, caputque aureo diademate coruscum, quem agnoscens infirmarius, quia tunc à pœnis purgatorii liber ad cœlũ erat migraturus, interrogatur, cur tardius fuerit purgatus, quã nouitius. Respon-

Feruor conuersionis.

Familiaritas cum secularibus noxia religiosis. Intentio recta.

Respondit: Ego propter familiaritatem, quam cum secularibus habui, & interlocutiones solatio, & lepore plenas, detentus in purgatorio fui, sed maiorem gloriam accepi. Monile significat rectam intentionem, lapides pretiosi, animas cōuersas mea prædicatione, diadema ineffabilem gloriam.

III. *Quidam religiosus pius & deuotus, nihilominus patitur purgatorii pœnas.*

Anton. Senensis in Chron. Fratrum Ord. Prædicatorum.

Pactum de comparitione post morte.

In conuentu Zamorensi fuit religiosus pius & deuotus, necessitudinis iunctus vinculo cū quodam religioso Minorita, qui ambo dum aliquando ad inuicem amicabilia miscerent colloquia, sibi inuicem polliciti sunt, quod qui eorum prius vita fungeretur (si Dominus id illis permitteret) inde rediret ad eum, qui in viuis maneret, vt eum sui status admonitum redderet. Obiit itaq; primo religiosus Minorita, & post dies aliquot, dum nostri ordinis religiosus in refectorio foret, ibi comparuit Minorita defunctus, & aliquamdiu fuerunt confabulati, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita, ac mum quomodo in pœnis ageret purgatorii, & cruciatibus miris, & in veritatis comprobationem illius, quod narrabat, manum super vnam refectorii tabulam, & mox illic mansit manus igneæ impressum vestigium. Quod hodie adhuc ibi inuisitur, & hoc pacto disparuit præfatus defunctus.

Pœnarum purgatorii signum in tabula expressum.

IV. *De anima Ludouici II. Imper. pœnis purgatorii detenta preces à filio postulante.*

Ex Annal. Franc. Pithæi Baro. to. 10. ann. Christ. 874.

Lud. Pius Imp. filio apparet preces petens.

Anno Christi Domini octingentesimo septuagesimo quarto Redemptoris, apud Veronam narratur visio diuinitus facta Ludouico Germaniæ Regi, verbis istis: Diebus Quadragesimæ, cum negotiis secularium rerū dispositis, orationi vacaret, vidit quadam nocte in somni, genitorem suum Ludouicum Imperatorem in angustiis constitutum, qui eum hoc modo Latino affatus est sermone: Adiuro te per Dominum nostrum IESVM Christum, vt me eripias ab his tormentis, in quibus detineor, vt tandem aliquando vitam possim habere æternam. Hac ergo visione perterritus, epistolas per cuncta regni sui monasteria destinauit, obnixe postulans, vt pro anima in tormentis posita post annos triginta & amplius ab obitu ipsius, suis apud Deum precibus interuenirent. Vnde datur intelligi, quod quamuis memoratus Imperator multa laudabilia & Deo placita fecisset, plurima tamen legi Dei contraria in Regno suo fieri permisit. Si enim (vt cætera omittam) hæresi Nicolaitarum firmiter & viriliter restitisset, & monita Gabrielis Archangeli, quæ Einardus Abbas duodecim capitulis comprehensa ei obtulit legenda, obseruare curasset, forsitan talia nō pateretur; sed quia, vt scriptum est, Deus nullū peccatum remittit impunitum, & iuxta Apostolum: Non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, digni sunt morte, merito pœnas luere visus est, qui dum potuit, sibi commissorum errata vel admonitus corrigere noluit.

Purgatorio cur addictus Ludo. Imp.

Rom. 1.

V. *De militum apparitione subsidio viuentium è pœnis purgatoriis eripi postulantium.*

Io. Trithe. in Chron. an. 1078.

Circa annum Domini 1078. non longe à Wormatia, multis diebus & noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparuit, tanquam ad placiti colloquium seu bellum processura, & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes, circa nonam horam noctis, ad vicinū montē, ex quo prodire consueuerant, reuertebantur. Tandem nocte quadam monachus quidam Lunurgensis cœnobii, non procul à monte distantis, de quo exire solebant, assumptis secum quibusdam aliis, ad locum montis accessit, muniensq; se signaculo sanctæ Crucis, exeuntes de monte, qui essent, per virtutem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, vt dicerent fortiter adiurauit. Cui vnus ex turma respondit: Non sumus fantasma, nec militum viuentium turba, sed animæ hominum quondam in hoc mundo Principi terrenorum militantium, non ante multos annos in hoc loco interfectorum. Arma, habitus & equi, quæ nobis, dum viueremus, instrumenta erant peccati, etiam nunc post mortem in nobis sunt quædam indicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos, totum ignitum est nobis, quanquam vos ignem nostrum minime videatis. Cumque monachus, vtrum iuuari ab hominibus possent, inquireret, spiritus respondit: Ieiuniis & orationibus, & maxime oblatione corporis & sanguinis Christi adiuuari possumus, & rogamus. His dictis, omnis illa multitudo spiritum quasi vna voce clamabat trina voce: Orate pro nobis, Orate pro nobis, Orate pro nobis. Mox omnes in ignem resoluti videbantur: sed & mons ipse quasi arderet, ignem & maximum fragorem & strepitum emisit.

Mortuorū exercitus circa Wormatiam noctu visus.

Instrumenta peccati instrumenta sunt supplicii.

Animæ defunctorum petunt preces.

VI. *Quidam ob prætermissa officia defunctorum patitur in purgatorio.*

Franciscus Gonzaga de Origine Seraphica relig. part. 4. in prouincia Canariæ num. 7.

In conuentu conceptionis B. Virginis Palmæ, mortem obiit sub annum Domini 1541. admirandæ religionis pater Ioannes de Via, cuius perdeuotus quidam frater nouitius nomine Ascensius curam gesserat. Cumq; is nouitius, post aliquot dies à præfati patris Ioannis transitu orationi feruentius instaret, maxima se charitate circumdari, atque fratrem quendam summopere resplendentem sibi approximari prospexit. Quod cum sibi tertio accidisset, resumptis vtcunque viribus, in prima siquidem atque secunda visione, tanto fuit timore correptus, vt nec verbum proferre potuerit, ab huiusmodi fratre, quid sibi vellet, & quisnam esset petiit. Cui ille, frater, inquit, Ioannes de Via ego sum, qui ex maxima Dei misericordia cælicolis annumeratus existo: Veruntamen ne id statim assequar, impedimento sunt quædam defunctorum officia à me obliuioni tradita. Quamobrem à te obnixe peto, vt ea q̄ primū ex charitate persoluenda cures, statimq; huiusmodi visio euanuit. Cū igitur frater Ascensius visionem loci Gardiano retulisset, illeq; præfata defun-

Visio Ascensii nouitii.

Officia pro defunctis non neglegenda.

defunctorum officia à fratribus perlegenda curasset, apparuit denuo eidem fatri Ascensio præfatus pater Ioannes de Via, multo maiori claritate perfulgidus, sibique maximas ob præstitum beneficium gratias egit: insuper & significauit eorum alterum, qui ei à dexteris adstaret (aderant siquidem illi duo viri graues, Minoritico habitu amicti) esse Seraphicum patrem Franciscum, alterum vero beatum patrem Bernardinum.

S. Francisci & S. Bernardini apparitio.

VII. *Anima apparet petendæ opis causa.*

In Vita S. Catharinæ Suedicæ c.10. ap. Sur. 22. Martij.

Visio Catharinæ Suedicæ.

His subiungendum illud de Catharina Suedica. Hæc enim cum aliquando Romæ oraret ante aram S. Ioannis Euangelistæ, in æde maiori D. Petri, apparuit illi fœmina peregrina, alba indura veste, præcincta baltheo, album ferens in capite velamen, & pallio atro aperta. Accessit autem celeriter ad illam, salutansq; eam nominatim, supplex rogauit, vt oraret pro anima Noricę. Sciscitante autem Catharina, cuias esset, respondit, se Suedam esse, vxoremq; fratris eius Caroli obiisse. Tum illa rogauit, vt veniret ad ædes matris suæ. Illa vero ait, id sibi non licere: porro breui ipsas habituras non parum subsidij è patria. Nam Noricam legasse eis auream capitis sui coronam, iterumq; repetebat, vt fideliter precarentur pro anima illius: sicque disparuit. Admirans autem Catharina, rogabat ancillas, quonam abiisset matrona illa. Responderunt illæ, se quidem audiuisse vocem cum ipsa loquentis, sed neminem vidisse. Stupens igitur indicauit matri suæ, cui oranti reuelatum fuit migrasse è corpore Gidham vxorem Caroli, eiusque animam petendæ opis causa, filiæ apparuisse. Non multo post venit è Suedia Ingenaldus Amunosson familiaris Catharinæ, qui ei & obitum indicauit Gidhæ, & coronam attulit auream, quam pro more patriæ in capite ferre solebat. Erat enim ex nobiliori Noricorum stemmate orta.

TIT. XXI. Missæ sacrificio & operibus misericordiæ, & pietatis iuuari animas in purgatorio.

2. Math. 12.

Iudas Machabæus missa Hierosolymam pecunia iussit sacrificia, & oblationes fieri pro iis, qui in bello ceciderant.

EXEMP. I. *S. Vincentius Ferrarius petiit fieri missas pro vno è sociis suis purgatorij pœnis detento.*

Pet. Ranzonus in Vita S. Vincentij lib. 3. apud Sur. 5. Aprilis.

TOto biennio, quo B. Vincentius cognomento Ferrarius, professione Dominicanus, fuit in Britanniis, quendam ex eius sociis vexauit febris. Petiit is benedici & cruce consignari à sancto viro: vt posset eo morbo liberari. Et manus quidem suas illi B. Vincentius imposuit, sed mox eum intuens, Noueris, inquit, filij, frustra te expetere sanitatem: namque post dies octo hora prima Dominicæ diei morieris. Consule igitur saluti animæ tuæ. Ille paruit viro beato, & eadem hora, qua prædictum erat vita functus est. Ad eius exequias multi conuenere sacerdotes, à quibus vir sanctus petiit, vt singuli pro illius anima ter Missas celebrarent, dicens reuelatione diuina se didicisse, triduo illum purgatorij pœnas luiturum. Offeruntur ab illis Missarum sacrificia, & à Vincentio gratiæ eis aguntur, indicaturque, Missarum & precum suffragiis animam à pœnis ereptam ad cœlos euolasse.

II. *Efficacia sacrificij missæ pro animabus purgatorij.*

Chron. Antonini 3. p. tit. 24. cap. 8. paragr. 15. ex Chron. F. Minor.

Cum Ioannes de Aluerna Franciscanus celebraret Missam in commemorationem omnium defunctorum, obtulit cū tanto charitatis affectu, & compassione pietatis illud altissimum sacramentum, cuius efficaciam super omnia suffragia desiderant animæ defunctorum, quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione superna. Cum ergo in Missa corpus Domini sanctissimum leuaret, offerens illud Deo patri, vt amore illius, qui in cruce pependit, animas illas ab ipso creatas & redemptas de carcere misericorditer liberaret, vidit quasi infinitas animas de purgatorio egredi, ceu multitudinem scintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœlestem patriam aduolantes, propter merita Christi, qui pro humana salute in cruce pependit.

III. *B. Virgo Maria, & B. Ioannes Euangelista liberant animam cuiusdam sibi deuot ex purgatorio.*

Tho. Cantip. li. 2. de Apib. cap. 33. paragr. 12.

Vidi quendam Canonicum Cameracensis ecclesiæ, inquit Thomas Brabantinus, qui se in religioso Cantipratensi cœnobio ad ordinem transtulit regularem: Hic cum beatissimum Apostolum & Euangelistam Ioannem in vita feruentissime dilexisset, post mortem illius, cuidam concanonico eius in visione visum est apparitionem huiusmodi se videre. Accessit idem Apostolus ad gloriosam Virginē Matrem Christi, rogans eam suppliciter, & sic dicens: Ecce anima amici nostri torquetur in pœnis. Venias, obsecro, & liberes eam, quia etsi in vita perfecte non vixit, tamen vitam suam pro magna parte correxit. Nec mora, annuit Virgo Virgini, & ad purgatorium descendentes animam liberatam adducunt, & secum trāsferunt ad superna. Cognouimus hæc per illum, qui hoc vidit, & testimonium perhibuit, & scimus, quia verum est testimonium eius.

B. Ioannes Apostolus bonus & fidelis est patronus.

IV. *Quædam religiosa iuuatur precibus vndecim millium Virginum.*

Idem ibid.

Huic subiungam aliam de eadem re historiam ab eodem auctore descriptam. Bruxella vrbs nobilis est, & magna Brabantię. In hac hospitale pauperum est, præcipue charitate ac religione præclarum. In isto sororem quandam multo labore satagentem vidimus, quæ graui infirmitate detenta, rebus humanis exempta est. Cumq; ab hora diei tertia vsque post vesperas mortua iacuisset, reuixit subito, & erexit se: conuocatisque sororibus, & omnibus qui præsentes erant, dixit: Virginalem illum exercitum:

Sanctorum cultus salutaris.

Coloniensem viuens quotidie venerata sum, & earum precibus nunc a purgatorio liberata, & ob hoc ad vitam redire compulsa sum, vt omnibus earum digne memoriam habentibus; affutura in morte harum suffragia nunciarem, dummodo de vita tales exeant, quibus oratio valere possit. In hoc testimonio nunc iterum spiritum reddo. Nec mora, sicut dixit & fecit.

V. *Precibus S. Odilonis Abbatis Cluniacensis à pœnis purgatoriis liberatur Benedictus VIII. Papa.*

Pet. Dam in vita S. Odilon. ap Sur. 1. die Ian. to. 1. & Sigeb. an. Dom. 998. Baron. to. 11. an. 1048.

Benedictum VIII. Pontificem maximum, qui ex hac vita migrauit tertio Calend. Martij, anno Redemptoris millesimo vigesimo quarto, post pœnas purgatorias saluum factum scribit Petrus Damiani, his verbis: Si quis autē non generalitate contentus, specialiter per B. Odilonem de pœnis vltricibus sit ereptus, inquirit, quid de reliquis sentiat, in Papa Benedicto euidenter ædificat, vt in Romanorum Pontifice, qui omnium Christianorum caput est, valeat liquido conici, quid de cæteris merito debeat existimari. Apostolicus igitur iste, quem diximus, dum adhuc viueret, beatum virum affectuose dilexit, reuerenter excoluit, & Apostolorum limina frequentanti necessarij sumptus optima sæpe subsidia ministrauit. Huic plane, mox vt obiit germanus eius Ioannes in Apostolica dignitate successit. Iam vero postquam humanis rebus exemptus est, non parui temporis euoluto curriculo, iam dictus Papa Ioanni Portuensi Episcopo, & aliis duobus quorum nomina nobis nota non sunt per speciem nocturnæ visionis apparuit eisq; quia pœnalibus esset constitutus in tenebris, indicauit, hoc insuper addēs, qualiter B. Odilonis venerabilibus meritis eum superna censura liberare decreuerit à tormentis. Obsecrat itaque per eos & humiliter flagitat, vt frater eius ad præfatum vnicæ pietatis virum agilem quantocyus veredarium dirigat, eumque suppliciter obsecrans pro se orare deposcat. Protinus idem Ioannes Portuensis Episcopus, auctoritatis Apostolicæ fultus Epistolis concito gradu Papiam vsque peruenit, vbi longo & immoderate forassis accelerato fractus itinere, per monachos cœnobij B. Maioli Apostolicæ legationis apochas dirigit, omnemq; per eos sancto viro seriem à se conspectæ visionis exponit. Enimuero diuino factum esse constat iudicio, vt eum apud Cluniacense monasterium Apostolicæ legationis baiulus inueniret. Præcepit itaq; venerabilis Pater psalmodias & orationes ab omnibus priuatim & publice fieri, eleemosynas indigentibus erogari, sacrificium Deo mysterij salutaris offerri. Nec in illo duntaxat loco id statuere contentus fuit, sed & per omnia sui regiminis monasteria eiusdē sanctionis edicta mandauit. Cum itaq; hoc fratres intentissima deuotione satagerēt & ex ara sanctorum pectorum fraternæ charitatis flāma prosiliens diuinę clementiæ sacrarium penetraret, iam præfixi temporis terminus propinquabat. Et ecce quidam sanctæ conuersationis monachus, Heldebertus nomine, qui videlicet hoc obedientię fungebatur officio, vt inopes aleret, & indigentibus subsidia ministraret. Hic itaque per soporem vidit, quod quidam pulcher ac serenus aspectu, ac solenni quodam nitore cōspicuus, claustrum monasterij, magno candidatorum agmine constipatus, ingrederetur. In Capitulum deinde, vbi pater Odilo cum fratribus residebat, intrauit, ad eius genua caput humiliter flexit, eique (sicut in gestu corporis videbatur) gratias egit. Cumque Frater ille, qui hoc in visione contemplabatur, inquireret, quisnam esset ille tā decorus ac fulgidus, qui sancto viro salutationis officium exhiberet; responsum est ei, quia ille esset Benedictus summę sedis Episcopus, qui nimirū idcirco viro Dei gratias ageret, quia piis eius sanctorumq; fratrum precibus, & tartarei cruciatus euasisset interitum, & cum beatis ciuib. quieturus, supernæ Hierusalem meruisset ingressum. In hoc valet liquido deprehendi, quæ de meritis B. Odilonis opinio iure possit haberi, cum is nimirum, qui iuxta priuilegium Apostolicæ dignitatis claues Ecclesiæ præ cunctis mortalibus tenuit, qui ligandi atque soluendi vires pręeminenti quodam iure possedit, in illo iam inuisibili examine constitutus, non aliter quam precibus istius vel à peccatis solui, vel de pœnali potuit supplicio liberari.

Apparitio Benedicti VIII. Papæ post mortem.

Institutio festi animarum.

Precibus Cluniacensium liberatur Papa de pœnis purgatorij.

Gratias agūt & mortui.

Pontificiæ dignitatis antonomasia.

VI. *Fr. Bertrandus, qui non solebat pro defunctis rem sacram facere, quo terrore motus fuerit, vt id præstaret.*

Theodoric. Appoldia l. 3 vita S. Dominici c. 8.

Frater Bertrandus Ordinis S. Dominici vir sanctus fuit, solebatque quotidie Missam pro peccatis celebrare. Sciscitante autem ex eo fratre Benedicto, viro prudente, cur raro pro defunctis, sæpissime pro peccatis sacrificaret? Ille respondit: Vita functi de salute certi sunt; nos autem in periculis fluctuamus. Ait illi frater Benedictus: Si sint duo mendici, alter sanis membris, alter iis carens, vtri potissimum opitulaberis? Respondit: Sane illi, qui se minus iuuare potest. Tum Benedictus: Nimirum, inquit, ij sunt defuncti, quibus nec os est ad confitendum, nec manus ad operandum: sed opem nostram postulant: viui autem peccatores, & os, & manus habent, & possunt iis sibi consulere. Sed cum à sententia non deduceretur Bertrandus, sequenti nocte terribilis quidam defunctus apparuit ei, & fasce lignorū mire eum compressit, atque decies, & eo amplius illa nocte eum excitans perterruit, & vexauit. Igitur prodeunte aurora fratrem Benedictum ad se vocat, narrat totius noctis historiam. Inde religiose, & lachrymabundus ad aram accedens pro defunctis sacrificium obtulit, idemque sæpius iterauit.

Defuncti apparitio.

VII. *Castigatur religiosus, qui dum viueret, neglexerat orare pro animabus defunctorum.*

Chronic. S. Francisci part. 2. lib. c. 22 §. 3.

Pulcherrimum quoq; huiusce rei exemplum legimus in historia S Frācisci de quodam Fratre eiusdem Ordinis qui in orando pro defunctis, prout regula ipsorum exigebat, perquam negligens ac remissus

miſſus fuerat. Moritur dictus frater, & à morte cuidam confratrum ſuorum apparens, reuelauit, quantas in purgatorio pœnas negligentiæ ſuæ in orationibus pro defunctis perſoluendis commiſſæ lueret; ſubiungẽs etiam ſe precibus, votis, ac ſacrificiis fratrum pro liberatione & ſatisfactione ſua oblatis nihil iuuari, eo quod Deus animabus aliis in negligentiæ ſuæ pœnam ille applicuiſſet, vti ſcilicet æquum eſt, eos nullam ab aliis impetrare miſericordiam, qui nullam animabus proximiorem exhibuere; iuxta illud Matth. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Atque hinc videmus, ſatius eſſe vnumquemque facere in hac vita, quod poſt mortem ab aliis ſibi fieri exoptet: Præterquam enim quod maiorem merebitur gloriam & ſatisfactionem, hæredes etiam, aut quibuſcunque rerum ſuarum curam reliquerit, à peccandi periculo liberabit.

Matth. 5.

VIII. *Quantæ efficaciæ ſit miſſæ ſacrificium pro animabus in purgatorio.*

D. Bernar. in vita S. Malachiæ.

Huius rei inſigne quoque extat exemplum in vita S. Malachiæ, de eius ſorore. Mortua eſt, inquit D. Bernardus, Malachiæ ſoror. Nec prętereundæ viſiones, quas vidit de ea. Huius ſiquidem ſanctus vir carnalem exhorruerat vitam, & tanto zelo, vt ſe devouerit non viſurum eam in carne viuentem. At illa carne ſoluta, ſolutum eſt votum, & cœpit videre in ſpiritu, quam in carne noluit. Quadam nocte audiuit per ſomnium vocem ſibi dicentis, ſororem eius ſtare foris in atrio, & ecce per totos triginta dies nihil guſtaſſe. Qui euigilans cito intellexit, cuius eſcę inediam arceret: & diligenter diſcuſſo numero dierum, quem audierat, ipſum eſſe reperit, ex quo pro ea panem de cœlo viuum non obtuliſſet. Tunc ille, qui ſororis non animam oderat, ſed peccatum, beneficentiam, quam intermiſerat, rurſum adoritur. Neque id fruſtra. Non multo poſt viſa eſt illi perueniſſe ad limen eccleſiæ, necdum tamen poſſe intrare, apparere etiam in veſte pulla. Cumq; ille perſeuerarent, curãs, ne quo die ſolita ſtipe fruſtraretur, ſecundo vidit eam in veſte ſubcandida, admiſſam quidam intra eccleſiam, ſed altare contingere non permitti: tertio tandem viſa eſt aggregari cœtui cãdidatorum, & in veſte candida. En quantum valeat deprecatio iuſti aſſidua. Vere regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Sane Malachię oratio vicem quodãmodo effractoris exhibuiſſe videtur cœleſtibus portis, quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, quod ſuis meritis negabatur.

IX. *S. Rembertus quadraginta dierum ieiunio liberat Arnulphum presbyterum purgatorio.*

Laur. Sur. to. 1. in vita S. Remberti 4. Februar.

Cum S Rembertus (qui poſtmodum fuit Bremenſis Archiepiſcopus) adhuc eſſet in miniſterio deceſſoris ſui Domini Anſcharij, apparuit ei Arnulphus presbyter iam pridem defunctus, & percontanti, quo in ſtatu res eius eſſent in illo ſeculo, dolenter reſpõdit: Ego cum adhuc in corpore eſſem, ſalutem animæ meæ negligenter curabam, nec ſeruabam eam, quæ meam decuiſſet perſonam, morum grauitatem, ocio ſępe vacans, & quandoq; etiam tempore indicti ieiunij carnem comedens, aliaq; ſimiliter vetita in cibo & potu frequenter vſurpans. Ob quas culpas hactenus indignus fui admitti ad conſpectũ Dei. Sed ſi tua fraternitas pane & ſale & aqua contenta, à cęteris alimentis interim abſtinens quadraginta dierum ieiunium pro me ſuſcipere vellet, credo per Dei miſericordiam, huius repulſæ, quam patior, pœna me abſolutum iri. Cui cum ille ſe ita facturũ, vt ipſi videbatur, eſſet pollicitus, expergefactus, mox vt Epiſcopũ, conueniendi copia oblata fuit, viſionem omnem illi expoſuit, acceptoq; ab eo conſilio, per dies quadraginta non niſi pane ſolo & aqua vſus eſt: quo tempore tam immani dolore dẽtium cruciabatur, vt panem illis manducare non poſſet; itaq; panem manibus contritum & comminutum aquæ immiſcebat, & pro dentium leuamento inſtar pultis emolliebat: in quo tamen ad abſtinentiæ augmentum ea deerãt, quæ in ſimplici panis decoctione eſſe poſſunt, puta ius alimenti, & ſaporis ſuauitas. Expletis autem huius abſtinentiæ diebus presbyter ille, pro cuius ſalute hæc agebantur, per viſum apparuit cuidam fœminæ diuturna laboranti paralyſi, cui longus quidem languor membra tenuit, ſed tamen, vt de Seruulo B. Gregorius dicit, Eadem membra à bono opere non ligauit. Quotidie enim ſe ad eccleſiam deportari faciens, verbum vitę illic delectabiliter audiebat, hymniſq; & laudibus Dei die noctuq; vacabat. Huic ergo, vt diximus, in viſione apparens iam dictus Presbyter petiit ab ea, vt gratias ageret ſeruo Dei Remberto pro cibi ac potus parſimonia eius cauſa tolerata, quam vſque adeo ſibi profuiſſe aiebat, vt prius negatum ipſi Dei conſpectum, & cœleſtis aulæ ingreſſum, propter eam iam permiſſum ſibi gauderet.

Arnulphus Presbyter ante ſacerdotium guloſus, poſt mortem poſtulat pro ſe ieiunari.

S. Remberti pro eodem Arnulpho ieiunium.

Paralyticæ mulieris pietas & viſio.

Purgatorio liberati erga liberatores ſuos gratiſſimi.

X. *Preces, ieiunia, eleemoſyna liberant à purgatorio.*

Io. Vaſeus ad an. Chriſti 940.

Sanctius I. Legionis & Aſturiarum Rex rebelles domuit ad Durium vſque; cumque Comitem quẽdam Gundiſaluum bello petiturus videretur, ille rebus ſuis timens ſupplex ad Regem venit, ſeq; & ſua omnia illius fidei dedens, ad omnia imperata ſemper præſto ſe fore pollicitus. Sed aliud ore ac fronte prę ſe ferebat, aliud pectore celabat homo impurus. Nam poſtquam illi iam fides apud Regem erat, ſynceræ veræq; amicitiæ, omnis diuini atque humani iuris oblitus, venenum domino ac regi ſuo in pomo miſcuit. Quod vbi Sanctius hauſiſſet, mortẽ imminere ſentiens, Legionẽ properat, ſed tertio poſt die in itinere obiit. Dicitur autem Regina, Guda appellata, maritum in itinere defunctum in ripa Minij honorifice ſepeliuiſſe in monaſterio de Caſtrelo vbi cũ ipſa Dei obſequio ſe cũ aliis deuouiſſet, & ſabbatis omnibus Deum pro Regis anima deprecaretur, Sanctium maritum quondam ſuum ante altare proſtratæ apparuiſſe, duabus catenis vinctum, totidem diabo-

Hypocriſis.

Apparitio Sanctij purgatorio adiudicati.

diabolis hinc inde tenentibus, atque hortatum, vt perseueraret orare pro eo: recte enim facere. Post quadraginta deinde dies, quos ieiunio & fletu & eleemosynis transegerat, rursus sabbato die oranti ante altare visum, albis ornatum vestibus, & pelle, quam ipsa cuidam sacerdoti in eleemosynam pro anima Regis dederat, ac testatum iam se à dæmonum potestate liberum, & nonnulla de paradiso atque inferno loquutum disparuisse. Quem cum ipsa vellet amplecti, nec posset, partem pellis tulit, quæ ad D. Stephani in ripa Sili delata, atque in pelle Sacerdotis deesse inuenta, miraculo fidem fecit Abbati, & cunctis monasterij monachis, qui rem occulta fide sunt experti.

Eleemosynæ vis.

XI. *E locis purgatoriis animam monachi orando eripit S. Osvvaldus Episcopus.*

In vita eius apud Sur. c. 9.15. Oct.

S. Oswaldo Episcopo Wigorniensi nunciatum aliquando fuit, monachum Eliensem in Ecclesiæ opere occupatum, ruisse præcipitem & subito exspirasse. Quare nō mediocriter fuit perturbatus, quod sciret, monachum illum non plane inculpatam duxisse vitam. Accitis itaque Ramasciæ fratribus, exponit, quid ei acciderit, hortatur, vt pro anima defuncti Dominum obnixe deprecentur. Itaq; vacant vigiliis monachi illi, psalmis & lachrymis dant operam, pulsant fores diuinæ misericordiæ: & ecce nocte quadam Episcopo orationi insistenti defunctus ille visibiliter apparet. Rogatus, quis sit, dicit eum se esse, pro quo Dominum ipse deprecaretur. Tum vero suspirans Episcopus; Vt, inquit, Frater, hactenus habuisti, & etiamnum habes? Respondit ille: Hactenus quidem valde male: at nunc valde bene: tuis enim meritis & precibus è pœnis, quibus cruciabar, per Angelum suum me Dominus hesterno die liberauit: Quod tibi nunciatum veni, simul & gratias tibi agens, teque admonere cupiens, quam propter hoc & alia Deo gratus esse debeas. His dictis euanuit.

Apparitio monachi è purgat. E purgat. pœnis precibus eripitur monachus. Gratias agit pro liberatione.

XII. *B. Elizabetha precibus mater eius à purgatorio igne liberatur.*

Inc. Montan. Spirensis in vita eius ca. 23. apud Sur. 19. Nouemb.

De matre S. Elizabeth Regis Vngariæ filiæ hoc inter cætera legitur: Extinctæ matris vmbra noctu dormienti visa est obuersari, lugubriq; vultu acflexis poplitibus orare, sui quam primum misereretur: ob vitam enim negligentius actam, igne se pœnas soluere, moxque hoc viso expergefactæ, ac post effusas ad Deum preces lachrymasque denuo in soporem depressæ iterum apparere, ac immortales gratias agere pro matura liberatione, diceréque tanti apud Deum preces eius reputari, vt tam vita functis, quam iis, qui adhuc superessent, subuenire auxilio possint.

Preces piorum efficitur.

XII. *Quanta sit efficacia alicuius personæ Deo gratæ, apud Deum intercedentis pro anima in purgatorio.*

Sur. 6. Iuni.

Vir nobilis Simon nomine, natione Teuto, litteris egregie institutus, Cisterciensem ordinem complexus, Abbas Poniacensis factus est. Etsi autem ille ferueret desiderio, tamen acerbiori zelo in subditos inuehebatur, morteque immatura decessit. Habuit is, cum viueret, Lutgardem pro vitæ sanctimonia charissimam, multumq; ei sua morte mœrorem attulit. Sed vbi defunctum cognouit, nox ieiunia & afflictiones pro eo suscepit, rogans Dominum, vt animam eius liberaret. Cumque multis precibus id à Domino contenderet, respondit ei Dominus: Bono animo esto, tua causa benigne faciam ei, pro quo oras. At illa vehementius instans, secundo audiuit eum propediem liberatam iri. Dixit vero ad Dominum: Quidquid mihi vis impertiri solatij, id illi animæ in purgatorio largiaris: neque ego vllo pacto cessabo à lachrymis, nec tuis consolationibus vnquam me patiar recreari, nisi illum videam liberatum. Tum vero non est passus Dominus, eam diutius affligi, sed apparens illi adduxit secum animam è pœnis ereptam, dixitq; ei: Æquo animo esto dilecta, ecce hæc est anima, pro qua postulas. Illa mox humi prostrata in faciem, pro eius liberatione Dominum benedixit. Anima autem exultabunda & laudans Lutgardi gratias egit, & ad potiora transiens, cum magna gloria cœlos penetrauit. Is idem Simon postea Lutgardi crebro apparuit, & inter cætera dixit ei, vndecim annos se in purgatorio pœnas fuisse luiturum, nisi ipsa suis precibus sibi opem tulisset.

lib. 2. c. 4. in vita eius.

Abbatis animam è pœnis purgatoriis multa vi precū liberat S. Lutgardis.

Apparitio Simonis Teutonis.

XIV. *De filio per matris lachrymas & ieiunia à pœnis purgatorij liberato.*

Tho. Cantip. l. b. 2. exemp. c. 53. paragr. 21.

In villa prope Louanium oppidum Brabantiæ, iuuenis quidam dissolutus & leuis languore decubuit. Rogatu ergo matris, Lambertus presbyter leprosorum, vir pius & zelator maximus animarum, venit ad iuuenem, & eum ad confessionem peccatorum, & pœnitentiam sedulus inuitauit. Quo mox in multa valde contritione confesso, & non multo post mortuo mater pro eo continuauit interpolare ieiunia, & vsq; ad quinque annos quasi irremediabilibus lachrymis protelauit. Ergo vt ipsum tempus expletum est, die quadam Dominica dictus Lambertus presbyter mortuus est, & sepultus. Sequenti autem quinta feria prædictus iuuenis manifeste apparuit matri suæ, dicens: Ecce nunc, mater charissima, adiutorio tuo ad requiem transeo, de grauissimis pœnis, quas pertuli pro peccatis, & mecum dominus Lambertus presbyter, qui me ad cognitionem, & confessionem peccatorum meorum salubriter prouocauit: pro quo aliis multis, quos ad pœnitentiam salutis adduxit, multa mercede cumulabitur præmiorum. Vide ergo lector, quantæ mercedis sit docere inscios, viam salutis ostendere, & ad confessionem & pœnitentiam trahere peccatores. Nec hoc quoque sine grandi mercede, viuentes compati mortuis, & eos quomodocunque in orationibus vel ieiuniis adiuuare.

Matris pro filij salute cura & sollicitudo.

Exhortatio ad confessionem tam peccatori, quam hortatori saluberrima.

XV. Dago-

XV. *Dagobertus Rex liberatur è purgatorio à sanctis, quibus basilicas ædificarat & ornarat.*

Ex Aimo. in li. 4. hist. Gallor. c. 34. Baron to. 8. annal. ad an. 648.

Sexcentesimo quadragesimo septimo Redemptoris nostri anno, quo terminum Dagobertus sortitus est vitæ, quidã illustris Autoaldus nomine, defensor Pictauiensis ecclesiæ, partes peragrabat Siciliæ. Qui dum euectu reuerteretur nauali, appulit ad quandam breuem insulam, præsentia & meritis cuiusdam solitarii, qui dicebatur Ioannes, redimitam. A quo, dum de salute animæ cum eo sermocinaretur, interrogatus, vtrum Regem Dagobertum cognosceret, illeq; se eum optime nosse respondisset: rursum à sene rogatus, mores, vitãq; Regis exposuit. Cui senex: Cum, ait, multa vigiliarum ac ieiuniorum, simulq; senectutis fatigatione depressus, paulatim membra sopori dedissem, adstitit mihi quidam veneranda decorus canitie, monẽs, vt propere surgerẽ, & per Dagoberti Regis anima, quæ eadem è corpore exierat hora, Domini exorarem clementiam. Quod cum facere maturato curassem, apparuerũt subito haud procul in pelago deformes truculenta facie dæmones, vinctum Regem Dagobertum per spatia maris agitantes, inflictisq; insuper verberibus ad Vulcania loca trahentes. Qui distentus cruciatibus, inter agitationes & verbera, quorundam Sanctorũ audiebatur postulare suffragia. Cum repente, aperto cœlo, inter fulmina in fluctus cum fragore ruentia, visi sunt descendisse viri decore nitentes mirabili. Requirere cœpi ab eis qui essent? qui dixerunt, se illos esse, quos Dagobertus ad suum vocatat auxilium, Dionysium videlicet & Mauritium martyres, nec non Martyrum confessorem. Hi ereptam dæmonibus animã secũ ad æthera leuauerunt, canentes hunc psalmum: Beatus, quem elegisti & assumpsisti, Domine, habitabit in atriis tuis. Hæc vir ille venerabilis Ioannes Ansoaldo retulit se vidisse. Qui in Gallias reuersus, S. Audoeno narrauit (fuit hic à secretis Regi, & postea sanctitate conspicuus Episcopus Rothomagensis) qui ea in vna cõscripta chartula posteris reliquit in ordinem historiæ redigenda. Ex qua re datur intelligi, nullo modo à sanctis ornatum cõtemni, quem ad eorum memorias deuoti conferunt viri. Quanquam enim quorundam calumniatorũ, & cuncta deuorare cupientium hæc vox sit: Nil (aiunt) Deo vel sanctis eius prosunt aurum sine argentum ligno affixum, seu parietibus dependentia pallia. non tamen sine causa vltione puniti sunt diuina, Balthasar vasa de templo Domini rapta in turpes conuertens vsus, vel Heliodorus ærarium Dei diripere conatus, & Antiochus, quia Hierosolymitanæ vrbis templum Altissimo consecratum exspoliauit, postmodum scatens vermibus exspirauit. Dagobertus vero eos specialius sanctos sibi auxiliari poscebat, quorum basilicas plus cæteris te opibus ditasse meminerat.

Visio cuiusdam senis eremitæ.

Dagobertus Rex Francorũ inuocat Sanctos.

Epinicium pro assumptis in cœlum.

Templorũ ornatus & dona in honorem Sanctorum oblata, Deo sunt gratissima.

XVI. *De Gundesindo Episcopo Compostellano piis matris eius operibus ad electorum societatem assumpto.*

Chro. Ioan. Vasæa. 920.

Sisnando IV. Episcopo Compostellano successit Gundesindus comitis cuiusdam filius: Qui dum mundo magis, quam Deo deditus esset, vitam non satis pio fine clausisse dicitur. De qua re mater eius matrona pia graui confecta dolore, & de anima filii vehementer sollicita, ante aram beatissimi Iacobi Apostoli diuinam misericordiam diesq; noctesq; non destitit implorare, & fletibus, precationibus, ieiuniis, eleemosynis sibi demereri, interposito D. Iacobi patrocinio, donec quadam nocte in templo eiusdem Apostoli vocem hanc audiuit: Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuisse.

Quam efficaces preces matris pro filio.

S. Iacobi Apostoli patrociniũ.

XVII. *Viuentium pœnas etiam prodesse defunctorum animabus in purgatorio detentis, declaratur in Christina patiente pro quodam Comite dimidiam partem purgatorii.*

Tho Brabant. lib. 12. Apum. c. 53. 23.

Huius suffragii exemplum in vita venerabilis, necnon & mirabilis Christinæ descripsimus, Ludouicus Comes Lossensis nobilissimus inter Theutonicos erat, vir sagax ingenio, & armis exercitatus ac strenuus. Hic virginem Christi Christinam miro complectebatur affectu. Qui cum in extremis ageret, Christinam ad se vocari fecit, & in conclaui secum, sedentibus omnibus, remaneret. Nec mora, Comes virtute qua potuit, erexit se, & supplex ante pedes Christinæ toto corpore prostratus, ei omnia peccata sua cum lachrymis recitauit, & hoc nõ pro indulgentia, quam dare non potuit, sed vt magis, orandum pro se tali piaculo moueretur, hoc fecit. Mortuus ergo Comes eidem Christinæ manifeste apparuit, & se traditum acerbissimis in purgatorio tormentis ostendit. Cui pia mulier, non modice miserata, respondit: Age nunc, & vade hinc, & secundum diuinam misericordiam pœnas pro peccatis exsolue: ego vero in meo corpore exactura supplicia, dimidiam purgatorii tu partem excipio. His itaque gestis, videris Christinam multo post tempore, certis horis, secundum quod anima Comitis alternis doloribus, torquebatur, flammeis vaporibus interdum vero frigorum algoribus cruciari: loca vero, in quibus Comes peccare, vel insaniis falsis gaudere solebat, lachrymis irremediabilibus irrigabat. Longo igitur post tempore ante mortem suam idem Comes ei apparuit, & gratias agens illi, ea contemplante ad superna transiuit.

Apparitio Ludouici Comitis.

Charitas admirabilis S. Christinæ.

Gratias agit animæ purgatus pro sua liberatione.

TIT. XXII. De gloria cœlesti.

Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. — *Sapient. 3.*

Non esurient neque sitient, & non percutiet eos æstus & sol: quia miserator eorum reget eos, & fonte aquarum potabit eos. — *Isaia 49.*

Tunc isti fulgebunt sicut fulgur in regno patris eorum. — *Matth. 13.*

Luca 22.

Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos, iudicantes duodecim tribus Israel.

EXEMP. I. *Animæ beatorum fruuntur cœlesti gloria ante generalem corporum resurrectionem.*

Pet. Equilinus in catalogo Sanctorum lib. 7. 46.

Hæresis circa gloriam beatorum.

B. Hieronymi apparitio.

CVm post obitum B. Hieronymi, Græcorum quædam hæresis pullulasset, asserens quod animæ beatorum vsque ad corporum resumptionem æternam non percipiunt gloriam, nec animæ damnatorum sentiunt gehennæ pœnam: multisq; fidelibus tali errore inuolutis, cum talis opinio in partibus Hierosolymitanis resonasset, per Cyrillũ Episcopum Hierosolymitanum indictum est triduanum ieiunium, cum assidua oratione, cunctis fidelibus, vt Deus suæ fidei Catholicæ subueniret. Expletis a. tribus diebus nocte pręcedente apparuit B. Hieronymus Eusebio (Abbati & quondam suo discipulo) in oratione cum lachrymis constituto, dicens, quod Deus fideles suos respexerat, & quod interuentu ipsius, Ecclesiæ suæ subuenire decreuerat. Mandauit ergo, vt trium iuuenum in ipsa nocte in Bethleem defunctorum corpora ante fossam, in qua corpus ipsius Doctoris quiescebat, deferri faceret vt sacro cilicino, quo viuus induebatur, tangerentur, & continuo resurgerent, vt prædictã hæresim vti testes veridici confutarent, qui iterũ post dies viginti in Christo quiescerent, cum quibus & ipse Eusebius migrare deberet. Mane autem facto, Cyrillo Episcopo visio per Eusebium narratur, omnisq; clerus & populus in Ecclesia Bethlehem congregatur: trium iuuenum ipsa nocte defunctorum cadauera ad tumbam Hieronymi deferuntur, & per Eusebiũ ipsius sacco cilicino tangũtur: moxque iuuenes quasi de somno euigilantes surrexerunt, & quæ viderant in alio seculo in gloria, & in gehenna, cunctis populis narrauerunt, & sic Græcorum hæresim confuderunt: per triduũ vero ante dies illos viginti, quibus Hieronymus prædixerat, Eusebius ægrotare cœpit, & per dies tres febre correptus, ecclesiasticis sacramentis communitus, apparente sibi B. Hieronymo, & ipsum ad cœlestia vocante, in Domino feliciter pausauit, eademque hora præfati tres iuuenes iterum è corpore migrauerunt. Corpus a. Eusebii iuxta corpus Hieronymi sepultum fuit, in cuius sepultura monachus, qui lumen oculorum dudum amiserat, cadauer deosculatus, visum recepit. Ita Petrus de Natalibus Equilinus Episcopus.

Tres mortui attactu cilicii S. Hieronymi resurgunt, & hæresim confutant.

B. Hieron. apparet Eusebio Abbati discipulo suo & vocat ad gloriam.

S. Eusebii reliquiæ visum cæco restituunt.

II. *Post purgationem exiguam animæ leuibus vitiis maculatæ transeunt ad cœlestem gloriam.*

Ex Epistola Bonifacii de homine ad vitam reuocato, Baro. tom. 9. Annal ad an. 716. 24. 25.

Inter admiranda, quæ ab homine, qui in monasterio Milburgæ Abbatissæ mortuus reuixit, visa scribit Winfridus, alias Bonifacius, in epistola ad sororem; hęc habentur: Vidit quoq; ille defunctus miræ amœnitatis locum, in quo pulcherrimorum hominum gloriosa multitudo miro lætabatur gaudio, qui eum inuitabant, vt ad eorum gaudia, si ei licitum fuisset, cum eis gauisurus veniret, & inde miræ dulcedinis fragrantia veniebat, quæ beatorũ aditus fuit ibi congaudentium spirituum, quem locum sancti Angeli affirmabant famosum esse Dei paradisum. Nec non & ignem, piceumq; flumen bulliens & ardens miræ formidinis, & teterrimæ visionis cernebat, super quod lignum pontis vice positum erat, ad quod sanctæ gloriosæq; animæ ab illo secedentes conuentu properabant, desideri alterius ripæ transire cupientes, & quædam non titubantes constanter transibant, quædam vero labefactatæ de ligno cadebant in tartareum flumen, & aliæ tingebantur quasi toto corpore mersæ; alię autem ex parte quadam veluti vsque ad genua media: quędam vero vsque ad axillas, & tamen vnaquaq; cadentium multo clarior, speciosiorque de flumine in alteram ascendebat ripam, quam prius esset, cũ in bulliens cecidisset flumẽ: & vnus ex beatis Angelis, de illis cadentibus animalibus dixit: Hæ sunt animæ, quæ post exitum mortalis vitæ, quibusdam leuibus vitiis nõ omnino ad purũ abolitis, aliqua pia miserentis Dei castigatione indigebant, vt Deo digne offerantur. Et citra illud flumen speculatus mutos fulgentes, clarissimi splendoris, stupendę longitudinis, & altitudinis immensę, sanctos Angelos audiuit dixisse: Hęc est n. illa sancta & inclyta ciuitas cœlestis Hierusalem, in qua istę perpetualiter sanctæ gaudebunt animæ. Illas itaque animas & istius gloriosæ ciuitatis muros, ad quam post transitum fluminis festinabant, tam magna immensi luminis claritate & fulgore splendentes esse dixit, vt reuerberatis oculorum pupillis, præ nimio splendore, eos nullatenus adspicere potuisset.

Purgatorii imago quędam vmbratilis.

Pœnæ purgatorii variæ.

Cœli beatorum quędam adumbratio.

II. *Pius II. Pontifex corona triplici, & candido amictu fertur in cœlum.*

Io. Anton. Campan. in vita eius.

Qua die Pius II. Pontifex Maximus atque hora decessit Amonæ in Hetruria Camaldi, quod est in Apennini iugo, senex Germanus, victu aspero, sex & quadraginia annos intra sacelli claustra emaceratus, atq. inter cœnobitas miraculis clarus, egressus ad limen primum vestibuli, videntem se exclamauit magnum sacerdotem, corona triplici, & candido amictu deferri in cœlum, comitantiũ virguncularum cœtu & nubecula septum. Attonitis qui aderant, & quid esset, coniicientibus, quarto post die, quantum itineris Amona distabat, nuntius de morte eius affertur, tempore & habitu conuenientibus.

Apparitio animæ intrantis in gaudium Domini.

IV. *Iacobus de Vitriaco Cardinalis fertur in cœlum, sed post tres noctes & duos dies purgatorii.*

Thom. Brabantin. lib. 3. vit. S Lutgard.

Venerabilis, & Deo dignus Iacobus, Anconensis quondam Episcopus, tum vero Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, pridie Calendas Maii Romæ vita functus est. Quarto inde die, id est, in festo sanctæ

Crucis

cap. 4. apud Sur. 16. Iunii.

Crucis, cùm Lutgardis in Brabantia esset, triginta
dierum itinere procul ab eo loco, in quo ille defun-
ctus est, rapta spiritu in cœlum, vidit eadem hora a-
nimam eius adduci in paradisum: eique spiritu gra-
tulans dixit: Nesciebam, reuerendissime pater, te è
corpore decessisse. Sed quando oro, defunctus es?

Apparitio animæ beatæ.

Respondit ille, Quarto adhinc die. Interim tres no-
ctes & duos dies exegi in purgatorio. Tũ illa admi-
rans: Et quare, inquit, non statim ab obitu mihi in-
dicasti, vt sororum nostrarũ precib. pœnæ tuæ sol-
uerentur? Dominus, ait ille, noluit te cõtristari pœ-

Domini bonitas nolentis famulã suam contristari.

nis meis, sed mea potius liberatione & beatitudine
exhilarari. Tu autem paulo post me sequeris. His
dictis, Lutgardis redit ad se, & diem mortis, itemq;
purgatorii eius cruciatus, & in cœlos migrationẽ,
sororibus cum ingenti exultatione exponit.

X. *Cœlestem Hierusalem nihil coinquinatum potest in-
trare, vt declaratur exemplo Episcopi.*

Lambert. Scafnaburg. in descrip. S. Annonis ad ad. Do. 1075.

Dimidio fere anno priusquam vita excederet
Archiepiscopus Anno, visus est sibi domum quan-
dam omni decore intus & foris resplendentem in-
trare. Et ecce in subselliis iudicialibus, tanquam ad
concilium sollenniter euocati residebant, Heriber-
tus Coloniensis Archiepiscopus, Bardo Mogunti-
nus Archiepiscopus, Boppo, & Eberhardus Treui-
renses Archiepiscopi, Arnulphus Wormatiensis E-
piscopus, & alii quam plures Galliarum Episcopi.
quorum alios in carne nouerat, alios fama tantum
& lectione cõpererat, amicti omnes stolis pontifi-
calibus, & habentes vestẽ instar niuis candidã. Ipse

Vitæ puritas, vestis hieroglyphico designata.

quoq; candidus admodũ ac pretiosus indutus sibi
videbatur, sed partẽ candentis vestimenti, eã scili-
cet, qua pectus tegebatur, sordida quædam ac fœ-
da caligo obduxerat, ac cæterum cultus eius splen-
dorẽ sua fœditate plurimum obfuscabat, quam ta-
men ipse nimio rubore perfusus obiecta manu te-
gere ac celare, ne inspicientium offenderet obtutũ,
conabatur. Vidit inter eos sibi quoq; sedem miri de-
coris paratam. Quam cũ occupare gaudio & exul-
tatione æstuans procuraret, surgens Arnulphus

Peccatum leue in vita est instar maculæ in tunica.

Wormatiensis Episcopus modesta voce eum pro-
hibuit, dicens, reuerendos patres, qui assiderẽt, nol-
le eũ in suũ admittere cõsessum, propterea quod ve-
stẽ eius turpis hæc macula fœdaret. Cũq; iussus lo-
co cedere, flens confectoq; nimiũ animo egredere-
tur, insecutus eũ idem Episcopus: Æquo animo, ait;
esto pater, maculã tantũ hanc, quæ vestem tuã in-
fecit, maturius ablui præcipe, qui non post multos
dies beatæ huius mansionis consortium, & sancto-
rum quos patrum adspexisti, consessum voti com-

Iniuriarum recordatio vitam alias puram maculat.

pos percipies. Mane facto cũ familiari cuidam suo
visionẽ retulisset, ille sapienter rem coniiciens, Ma-
cula, inquit, hæc vesti tuæ illita, nihil aliud est pa-
ter, vt æstimo, quam memoria iniuriæ, ciuium tuo-
rum, qui te anno superiore Colonia expulerunt,
quibus te diuinæ pietatis aspectu iam olim opor-
tuerat admissi huius veniam dedisse. Hęc, quod bo-
na venia dixerim, pectori tuo tenacius, quã æquum
sit, insidens, & amarissimo mœrore contra fas men-
tem tuam decoquens, cæteram sanctissimæ tuæ cõ-
uersationis claritatem molesta quadã caligine ob-
ducit & obscurat. Archiepiscopus conscientiæ suæ

Anno Archiepiscopus patienter audit, & obedit bene monenti.

testimonio conuictus, ne inficiaretur quod audie-
bat, reatum suum humiliter agnouit, statimq; de-
stinatis circũquaq; nuntiis, ciues omnes Coloniæ,
quos in vltionem iniuriæ suæ excommunicatos vr-
be fugauerat, ad se euocauit, eisque proxima festi-
uitate Paschali, (nam in quadragesima visionẽ vi-
derat) non solum communionem ecclesiasticã, sed
etiam bona sua omnia, quæ direpta fuerant, beni-
gnissime restituit. Sic grauis illa tempestas, quæ
spiritu diabolico suscitata totam concusserat Co-
loniam, conquieuit, pater filios, filii patrem reco-
gnouerunt: Archiepiscopus amaritudine, populus
metu & sollicitudine, ciuitas liberata est sollicitu-
dine.

VI. S. *Gertrudis visio de cuiusdam religiosæ imperfecta
beatitudine.*

Lud. Blos. Monil. spirit. c. 13.

Religiosa quædam virgo cum in monasterio S.
Gertrudis defuncta esset, vidit ipsa Gertrudis animã
eius in loco admodum lucido mirifice exornatam
consistere; cui etiam Dominus IESVS astabat, &
quinque vulneribus suis sensus illius noua suauita-
tis dulcedine recreabat, eamq; blande consolaba-
tur. Dixit itaq; Gertrudis ad Dominum: Quum tu
Deus totus consolationis huic tam amicabilem se-
renitatem exhibeas, quid est quod ipsa mœstiori
vultu grauamen internum prætendit? Ad quod Do-

Non tantũ Christi humanitate capienda delectatio, sed etiam diuinitate.

minus: Ex hac mea præsentia, anima quam cernit,
non nisi delectamenta meæ humanitatis percipit.
Vnde & plene consolari non potest, sed vbi a negli-
gentiis pręteritę vitæ purgata fuerit, ego eã in plen-
tia iucundissimæ diuinitatis meæ perfecte cõsola-
bor. Et ista: Nunquid Domine mi, miseratio tua nõ
pręualeret filiã tuã (cui ab infantia dederas piũ cor
& benignam voluntatẽ erga omnes homines) nunc

Pii in hac vita non modo misericordiam Dei in se, sed & iustitiam amant. Deus fidelis bonorum remunerator. Idem iustus malorum punitor.

absoluere ab omni negligentiarum impedimento?
Respondit Dominus: Pietatẽ cordis eius, benignã-
que voluntatem abundantissime remunerabo: sed
oportet, dictante iustitia mea, vt omnis macula ab-
stergatur. Et quasi blandiendo tenẽs mentũ puellæ,
adiunxit: In hoc sponsa mea libentissime consentit
iustitiæ meæ: quia cũ plene purgata fuerit, gloria
diuinitatis meæ iucundissime perfruetur. Ad quæ
verba Domini, illa benigno vultu annuit. Postea
sancta Gertrude offerente sub missa pro eadẽ puel-
la salutarẽ hostiã, quæ à sacerdote eleuabatur, dixit
anima: In veritate certũ esse experior, nullum quan-
tumlibet exiguum bonum in homine carere remu-
neratione, nec vllã quantumuis paruã culpam esse,
quæ non purgari debeat ante vel post mortem.
Quia enim sacram cõmunionem libenter accepi,
quando in terra viuebam, nunc magnum reme-
dium obtineo de Sacramento altaris pro me ob-
lato. Et quia tam benignam voluntatem ad omnes

hominesh abui, modo multo citius iuuat me oratio pro me fusa. Insuper etiam æternam remunerationem expecto, quam in cœlo recipiam. Sicq; sursum ferri anima videbatur, subleuata precibus Ecclesiæ. Sciebat autem (vbi ad statutum terminum perueniret) Dominum cum corona gloriæ sibi obuiaturum, seque in gaudium æternum introductu-rum. Licet vero purgandus quisq; iustitię & voluntati diuinæ consentiat, non tamen amat pœnas suas, sed cuperet se ita vixisse, vt iam nihil in se esset puniendum, & purgandum. Mauult tamen in purgatorio perferre pœnas cum certitudine perueniendi ad Deum quam adhuc esse in hac vita cum periculo peccandi in Deum.

Corona gloriæ.

VII. *Vt Antonius Magnus Amonis morientis longe ab eo dissitus animam in cœlum ferri viderit.*

Niceph. Callist. lib. 8. histor. Eccles. 41.

Quum Amon Ægyptius decederet, animam eius Antonius Magnus dicitur in cœlum deduci vidisse, diuinis virtutibus eam comitantibus, veneratione-que & stipatione multa, atq; etiam ineffabili quodam hymnorum carmine prosequentibus Et cum qui tum cum Antonio erant, per consternationem, in aerem suspiciente, & rei tantæ faciem admirante, causam ab eo requirerent; ille visum id haudquaquam occultum habuit. Et verba eius re ipsa sunt confirmata. Postquam enim à Sceti multi venere, & tempus obitus Amon indicauere, illud ipsum tempus esse cognitum est, quum Antonius stupore correptus in cœlos suspexit. Vterq; sane merito beatus habendus: Amon quidem, quod sic è vita præsenti sit subductus: Antonius vero quod eum Deus ea visione sit dignatus: quum quidem inter vtriusque habitationis locum, magnum interuallum-atque dierum aliquot intercederet.

Amonis animam videt Antonius in cœlum ferri.

VIII. *Diuo Bernardo reuelatur gloria S. Malachiæ Episcopi.*

Ex lib. 4. vita S. Bernardi apud Lauren. Sur. 20. Aug. tom. 4.

Cum beatus Episcopus Malachias, cuius vitam virtutibus plenam sanctus Pater Bernardus studiose descripsit, iuxta desiderium cordis sui in Claraualle beatam cœlo animã reddidisset, offerens pro eius transitu venerabilis Abbas hostiam salutarem, gloriam eius Domino reuelante, cognouit, & eodem inspirante, sacrificio iam expleto formam mutauit orationis, & collectam intulit, quæ ad sanctorum Pontificum celebritates, nõ ad commendationes pertinet defunctorũ, ita dicens: Deus, qui beatũ Malachiam Pontificem sanctorũ tuorum meritis coæquasti, tribue quæsumus, vt qui pretiosæ mortis eius festa agimus, vitæ quoq; imitemur exempla Deinde reuerenter accedens sacra eius vestigia deuotissime osculabatur. Modum tamen aut seriem visionis, nec cuiquam aperire, nec in eiusdem Episcopi vita scribere acquieuit: hoc tantum respondens, cum plurimum super hoc rogaretur, nimis ad propriam suiipsius pertinuisse personã. Nec sane dubium, plura eum similia occultasse similiter, quæcunq; videlicet passus est Dominus occultari.

S. Bernardus osculatur vestigia S. Malachiæ.

IX. *S. Mechtildis in hora mortis à Christo Domino visitata, & ad gloriam cœlestem inuitata est his verbis: Veni benedicta Patris mei, &c.*

Ludouicus Blosius in Appendice de 4. sanctis fœminis.

Sancta Virgo Mechtildis, cum feria quarta post diem Paschæ inchoaretur iste Missæ introitus: Venite benedicti Patris mei, ipsa ingenti & insolita quadam lætitia repleta dixit ad Dominum: O si vna essem ex illis benedictis, qui hanc dulcissimam vocem tuam audituri sunt. Et Dominus ad eam: Certo scias, te vnã ex illis esse. Et, vt nihil dubites, ecce ego do tibi cor meum in pignus amoris, & in domum refugii, vt semper maximeq; in hora mortis tuæ consolationem & requiem in illo inuenias. Ab eo tempore cœpit mira deuotione erga cor IESV Christi affici. Vnde & frequenter in simplicitate sua dicebat: Si scribi deberent omnia bona, quæ à benignissimo corde Domini mei accepi, nullo quamlibet grandi volumine comprehendi possent. Instante autem hora, qua migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ maiestatis IESVS eam lumine diuinitatis suæ totam illustrans suaui blandaque voce inuitauit his verbis: Veni benedicta Patris mei, possidẽ paratum tibi regnum à constitutione mundi. Tunc nimirum ipse Dominus cõmonefecit eam doni illius excellentissimi, quo ante aliquot annos, cum eadem verba ad missam cantarentur, donauerat illi cor suum in pignus amoris. Igitur beata illa anima ipsum cor IESV suauissimum admissa, sempiternæ glorię gaudiisq; cœlestibus feliciter fuit sociata.

Reuelatur S. Mechtildi sua prædestinatio ad gloriam.

Beneficiorum Dei grata æstimatio.

IESV inuitatio ad gloriam.

X. *Gloria cœlestis per imaginem conuiuii, & epularum demonstratur.*

Laur. Sur. to. 2. in vita SS. Mariani & Iacobi Martyrum.

Refertur in vita SS. Martyrum Mariani & Iacobi, sanctus Agapius martyr apparuisse sancto Iacobo in carcere existenti, per quietem, velut solenne quoddam & lætitia plenum agitans conuiuiũ. Quo cum ipse & Marianus quasi ad agapen spiritu dilectionis, & charitatis raperentur, accurrit illis obuius puer, quem constabat esse alterum ex geminis ante triduum cum matre passis, corona rosea collo circundatus, & in manu dextra palmam viridissimã præferens, &, Quo properatis? inquit, Gaudete & exultate: cras enim nobiscum & ipsi cœnabitis.

Palma insigne martyrii.

XI. *B. Ignatius Loiola in Casinate monte animam Hozii vnius è sociis cœlum intrantem videt.*

Petrus Ribad. in vita B. Ignatii, lib. 2 cap. 12. Petr. Maffeius eod lib. cap. 6.

Dum in monte Casinate Ignatius est, Hozius (cui Patauiũ vna cũ Ioanne Codurio prouinciã obtigisse diximus) excessit è vita, consummatusq; in breui expleuit tempora multa. Qui cũ viuus nigellus esset ac deformis, tantum decoris, eius mortui ori, splendorisq; additũ est, vt animũ Codurius satiare illius nõ posset adspectu, nullũ intuendi illum finem faceret, magna animi lætitia, lacrymarumq; abundantia. Huius mortẽ multo ante Ignatii animus diuinabat: qui etiã in monte Casinate, vbi D. Benedictus vidit Germani Capuani Episcopi animam

mam

mam in sphæra ignea ab Angelis in cœlum ferri, ipse & animam illius clarissima luce circumfusam, in cœlumq; penetrantem vidit, & animam Hozij esse cognouit. Deinde etiam cum rei sacræ daret operam, & ingenerali confessione, quæ ante Missam præmittitur, ad illa verba peruenisset : Et omnibus sanctis : magnum sanctorum numerum fulgentem gloria ante oculos positum vidit, inter quos & Hozius aderat splendidiore, quam reliqui, habitu, gloriaque multo illustriore, non quod sanctior ille cæteris aut beatior esset: sed quod Deus gloriam hominis, per insigniorem hãc formam compertam Ignatio; vt ipsemet referebat, testatamque esse voluisset. Qua ex re, tanta animi lætitia completus eius animus est, vt per multos dies suauissimum ex recordatione fletum reprimere non posset.

Hozij anima in cœlũ penetrat.

Eiusdem Hozij apparitio.

TIT. XXIII. De Sanctorum è cœlesti gloria apparitione.

EXEMP. I. *Apparet S. Paulus Neroni post suum martyrium.*

Niceph. Call. histor. Eccl. lib. 2. cap. 36.

NEro Imperator certior factus à Petro & Paulo, Simeonem peremptum esse, Petrum quidẽ pedibus sursum versum sublatis (nam id ita petierat, simul quod se indignum reputaret, qui itidem vt Magister suum, recto corporis statu pateretur, simul vt leuior expeditiorq; ei in cœlum esset cursus) in crucem egit : Paulum vero gladio feriens occidit, eodẽ tempore, eodemq; die Sepulti autem sunt in Ostiensi, quæ dicitur, via, trigesimo & septimo post salutiferam Christi passionem anno. Ferunt autem Paulum Neroni antea testatum esse, se illi tertio à cæde sua die viuum repræsentaturum. Quod vbi est factum, in consternationem illum coniecit. Et cum post mortem Paulus, ita vt prædixerat, certo & vere illi adsistens libere Christum verum esse Deum profiteretur, neque vera salutem in alio quam Iesu nomine esse ostenderet : illum quidem dicunt conatum esse minime autem (quod visio ea repente euanuerit) comprehendere Paulum potuisse.

D. Paulus Neroni post mortem apparet.

II. *D. Chrysostomus diuinitus fit certior de migratione sua in cœlum.*

Idem Niceph. lib. 13. c. 37.

Cum D. Ioannes Chrysostomus exularet ad Pityuntem oppidum ad fidem Pontici maris situm, sæuissimis barbaris conterminum, & iam ad Deum migraturus esset, noctu ei oranti, qui vitæ eius duces fuerant, Petrus & Ioannes adsistentes, per quam amice cum eo sunt collocuti: eiq; cum aduersus dęmones victoriam, tum postremo migrationem ad Deum, & quæ eum exceptura essent, bonorum perceptionem cum lætitia annunciarunt. Dein cœlesti & ineffabili eum esca pauerunt : ex quo tempore nihil postea cibi sumpsit. Dicta hęc ab eis sunt, quibus ille ea secum versantibus concredidit. Hinc etiam ille ad maiora progressus est certamina. Ad Gomanenos autem Armenię cum venisset, ad templum Basilisci martyris ductus est, qui Episcopus fuisse & sub Maximino Nicomediæ martyrij certamen obiisse dicitur. Ibi in somnis ei apparens martyr; Bono, inquit, animo esto, Ioannes frater, vtrumque crastina dies coniunget. Ille etiam custodi templi, vt locum Ioanni pararet, præcepit.

SS. Petri & Ioannis Apostolorũ apparitio.

S. Basilisci mart. apparitio.

III. *Præclara apparitio D. Barnabæ Apostoli.*

Ex hist. ab Alexandro monacho orthodoxo scripta Baro. to. 6. annal. ad an. 483. 5. 6. & seq.

Petrus Fullo, qui sedis Antiochenę Episcopatum vi occuparat, vir impius, Arianus, cum innumeris malis partes Orientis affecisset, non contentus in prouincias etiam illas, quæ nihil ad eum pertinebant, manus iniecit. Cum enim Zenonis Imperatoris, & eorum, qui erant apud imperatorem gratiosi, lenitatem auto sibi comparasset, ipsius etiam Dei legem deinceps contempsit : & Cyprios homines Dei & fidei amatores, ac recta sentientes, omni modo vexare cogitauit : quoniam eius insulæ habitatores pietatem à parentibus suis traditam seruantes recusabant cum eius impietate communicare. Itaq; Cypri sedem sanctissimam, & à principio inde vsq; ab Apostolorum tempore liberam, ipse atripere & sibi subiicere aggressus est: idq; ad Imperatorem retulit, falsum deferens, ac dicens : Quoniam verbũ Dei ab vrbe Antiochia ad Cyprum insulam manauit: ob id Cypri Ecclesiam sub Antiochenæ sedis Patriarcha esse oportet, quandoquidem Apostolica & Patriarchalis sit sedes. Hæc ille rectæ fidei & sententiæ desertor contendebat, cum tamen non ignoraret, ea quæ in vrbe Epheso sancta illa Synodus, Cyrillo pręsidente, definierat, à se violari atq; corrumpi. Sed pietatis præco, & sanctissimus Apostolus Barnabas patriæ suæ opportuno tẽpore subueniens, illius Petri stultitiam, vel malitiam potius redarguit. Cum enim Episcopus Salaminæ iussus fuisset ad regiam vrbem se conferre, & aduersus Antiochenos coram Patriarcha causam dicere, præ timore torpescebat, Fullonis illius insidias suspectas habens. Erat tunc Salaminæ vrbis Episcopus Anthemius, vir cumprimis admirabilis, quod ad rectam fidem & vitæ innocentiam pertineret, sed ad disputationem cum aduersariis sustinendam parum valebat. Cum igitur ancipiti fluctuatione fluctuaret neq; certum haberet, quid ageret, num videlicet Constantinopolim proficisci deberet, necne; nocte in somnis astitit illi quidam, diuinam quandam speciem pręse ferens, & luminis splendore multo effulgens lucidaque veste indutus, & sacro habitu decorus; qui & hæc dixit : Cur ita tristis es nunc, Episcope? Quomodo tantus iste torpor te corripuit? Cur vultus tuus ita concidit? Nihil mali ab aduersariis tuis patieris. Hęc cum dixisset, ab Anthemio discessit. Qui experrectus, & timore perterritus Episcopus, in faciem se prostrauit, & multis lacrymis ita Deum deprecatus est: Domine Iesu Christe filij Dei viui, adiuua Ecclesiam hanc: scio autem quod illam adiuuas. Si visio hæc

Cypriorum pietas & religio.

Petrus Fullo nititur contra Acta Concilij Ephesin.

Synodus Ephesina pręside S. Cyrillo.

S. Barnabæ Apostoli apparitio.

à te

2. Apparitio eiusdem.

à te profecta est, fac, quæso, vt ea iterum ac tertio mihi ostendatur; vt te mecũ esse certo scire possim. Interea Episcopus ille diuinis precibus attentius vacabat, ab omnium hominum cõgressione remotus. Nocte autem, quæ deinceps cõsecuta est, cùm astitisset, idem ille vir eadẽ forma & habitu, quo antea visus fuerat; Iam inquit, tibi dixi, nihil mali te passurum ex iis, quæ tibi aduersarij minãtur. Nihil igitur suspicans prompto animo ad vrbẽ Constantinopolim venias. Hęc cum dixisset, discessit. Episcopus vero rursum Domino gratias egit, neque quicquam alicui dixit, sed expectabat tamẽ reuelationem tertiã. Nocte igitur consequente idem vir apparuit; qui

3. Eiusdem apparitio.

grauius eum increpans: Quousque, inquit, non vis credere verbis meis, quæ dieb. his complenda sunt? Proficiscere in vrbem regiã prompto & alacri animo: illinc enim cum gloria reuerteris, nec quicquã mali ab aduersariis patieris; cum Deum ipsum propter me seruũ suum tui propugnatorẽ habeas. Tunc

S. Barnabas se manifestat.

Episcopus; Quęso, inquit, domine mi, dic, quis es tu, qui hæc mecum loqueris? Tunc ille ait: Ego sum Barnabas discipulus Domini nostri Iesu Christi, segregatus à Spiritu sancto, vt vna cũ Paulo Apostolo electionis vase munus Apostolicum inter gẽtes exercerem. Huius rei signũ hoc habeas; Egredere extra vrbem Occidentem versus, stadiis quinq;, in eã regionem, quæ sanitatis locus appellatur (per me enim Deus ipse in loco illo miracula efficit) & sub arbore siliquæ effodias; speluncam enim atque arcam inuenies, quoniam illic totum corpus meum cõditum est, & Euangeliũ propria manu scriptũ, quod à sancto Apostolo & Euangelista Matthæo excepi.

Euangeliũ secundum Matthæum scriptum manu S. Barnabæ.

Quoniã vero aduersarij tui sursum & deorsum miscentes omnia, & iura quædã obiicientes tecum disceptant, Antiochiæ sedem Apostolicã esse contendentes, & tu contra, ius tuum illis opponas: Et mea, inquiens, sedes Apostolica est: nam & Apostolum habeo in patria mea. His dictis Barnabas discessit.

Inuentio corporis S. Barnabæ. Processio cum cruce.

Episcopus vero experrectus Deum adorauit; totoq; Clero & populo Christianissimo congregato, exiit in eum locũ, quem per reuelationẽ didicerat, multo apparatu; & cruce ipsa prælata: Cumque preces ad Deum misisset, iussit locum effodi; quem postquam paulum fodissent, inuenerunt speluncam lapidibus obstructam. Illis autem sublatis, apparuit arca illa. Qua detecta, inuenerunt venerãdas sancti & venerabilis Apostoli Barnabæ reliquias suauẽ gratiæ spiritualis odorem spirantes. Inuenerunt etiã Euangelium supra Barnabæ pectus impositum. Illam vero arcã plumbeo signo munierunt.

Euangelij S. Matthæi inuentio.

Cumq; Deum precati essent, discesserunt, viris religiosis in eo loco ab ipso Episcopo cõstitutis, qui vespertinis & matutinis hymnis Deum collaudarẽt. Ille ergo insigniores Episcopos secum habẽs, venit in vrbem regiã Constantinopolim, & ad Patriarchæ domum deductus est De cuius aduentu cum Imper. audisset, Patriarchæ ipsi mandauit, vt cum Synodo, quę illuc conuenerat, omnium Patrum controuersiam audiret, & quod illi videretur decerneret. Coacto igitur Concilio, cum causa illa tractaretur, aduersarij afferebãt sua iura, vt sibi videbantur, quod Antiochena sedes Apostolica & Patriarchica esset, ob idq; contendebant & alias prouincias sibi subiectas esse debere.

An sedes Cypri sit Apostolica.

Beatus vero Anthemius paulũ moratus, cõtra obiiciens: Et mea, inquit, sedes Apostolica fuit, inde vsque à principio & libertate honorata, qui & Apostolum habeo in patria mea integro corpore constantem; beatissimum, inquam, illum Barnabam sanctarum laudũ præconiis celeberrimum. Hoc cum Anthemius opposuisset, nihil loci aduersariis relictum est cum Episcopi, qui præsentes erant, silentio Anthemij orationem confirmassent. Aduersarij vero rubore perfusi, muti remanserunt, responso illo tam iusto perculsi. Hæc cum Imperator audisset, Episcopum Cypri ad se accersiri iussit, & de reuelatione sancti Apostoli Barnabæ diligenter ab eo quæsiuit. Ille nihil ex his quæ vera cognouerat occultauit, sed ordine rem omnem Imperatori narrauit.

Causa Anthemio adiudicata, Petro repulso.

Ille hæc audiens, valde gauisus est, diuinæ gratiæ diuitias admirans, quod Imperij sui temporibus tantum miraculum à Deo factum cognosceret: Tunc Antiochenæ vrbis Episcopum illinc expulit, & iussit, vt in posterum Cypri Episcopo, quod ad eam causam pertinebat, nihil omnino molestus esset. Beatum vero Anthemium Episcopum ita rogauit: Quoniam sancti Pontificatus tui temporibus Domino nostro Iesu Christo placuit sanctum suum Apostolum Barnabam reuelare, iube, quęso, celeriter Euangelium illud, quod inuentum est, nobis afferri. Id si feceris, mihi filio tuo gratissimum erit: habebis enim & meipsum posthac tibi, Pater, in omnibus obtemperantem. Assensus est eius petitioni Episcopus; & quendam ex eis, quos secum habebat, vna cum fidelissimo Imperatoris ministro Episcopum misit, qui Euangelium illud in vrbem Constantinopolim attulerunt: erant autem libri tabel æ thyinis lignis compositæ.

Euangelij codex vbi asseruatus.

Euangelium illud Imperator in manibus sumpsit, & deosculatus est, auroque multo exornatum in Palatio suo reposuit, vbi ad hodiernum vsque diem seruatur, & in magna quinta Paschę feria quotannis in palatij Oratorio Euangelium ex eo libro recitatur. Episcopum vero Anthemium magnis honoribus prosecutus, pecuniis multis donatum ad insulam Cypri remisit, eique mandauit, vt sancto Apostolo Barnabæ templum in eo loco erigeret, vbi venerandæ ipsius reliquiæ inuentæ fuerant.

S. Barnabæ templum in Cypro.

Multi autem ex optimatum numero pro illius templi ædificatione pecuniam contulerunt. Ille igitur in Cyprum reuersus artifices atque operarios collegit, & ædificationi non mediocrem operam dedit, & Apostolo Barnabæ templum valde magnum tum ædificio, tum multo & vario ornatu insigne construxit.

IV. *S. Thyrsi & quadraginta martyrum militum apparitio.*

Sozom. lib. 9. hist. cap. 2.

Cæsarius Constantinopolitanus, vir tum tempo-

ris

ris potens, consulari quoque & præfectoria dignitate sublimatus, empto loco extra muros ciuitatis, in quo sacræ reliquiæ quadraginta militum, qui Sebastæ Armeniæ temporibus Licinii martyrium perpessi sunt, conditæ asseruabantur, in honorẽ Thyrsi martyris magnificum ibi templum extruxit. Locus autem ille prius fuerat desertus, & totus solo adæquatus, adeo vt nihil sciretur de martyribus. Apparuit Pulcheriæ Imperatrici Arcadii Imperator. filiæ, Theodosii iunioris sorori, tertio celebris ille martyr Thyrsus, qui de absconditis martyribus indicia dedit, iussitq; eos ad se transferri, quo eodem loco collocati, eodem quoque honore potirentur. Et ipsi quoque quadraginta martyres militaribus vestimẽtis splendide induti sese illi manifestarunt. Videbatur autem ea res & incredibilis & prorsus impossibilis: neq; enim antiquiores eius loci Clerici sæpenumero interrogati, neq; alius quisq; martyres illos manifestare poterant. Tandem rebus omnibus desperatis Polychronii presbyteri opera inuentæ sunt duæ pyxides argenteæ, quibus sacræ reliquiæ continebantur. His inuentis Imperatrix Deo gratias agebat, quod tantæ esset apparitionis dignitatem sortita & sacras hasce reliquias inuenisset. Deinde pretiosissima theca martyres cohonestans collocat eos iuxta diuum Thyrsum, simulque, vt par erat, publico festo indicto, competentem pompam cum psalmodiis instituit; cui ego ipse quoque interfui. Et hæc sic gesta esse testificabuntur illi, qui in eo festo præsentes extiterunt: adhuc enim fere omnes supersunt, eo quod illa multo post acciderunt, cum Proclus Constantinopolitanæ præfuisset Ecclesiæ. Ita Sozomenns celeberrimæ translationis earundem reliquiarum testis oculatus.

Templum S. Thyrsi martyris.

S. Thyrsus apparet Pulcheriæ Imperatrici.

Apparitio SS. Quadraginta martyr.

SS. Reliquiarum inuentio.

Translatio earundem magnifica.

V. *Apparitio Alexandri cum corona duplicata.*

Tho. Brabant. lib. 2. Apum, c. 10. §. 4.

Non est hoc loco prętermittenda de Alexandro, S. Macthildis virginis, filiæ Regis Scotiæ fratre, historia. Cum monachus quidam fistulatum ex vlcere pectus haberet, oraretq; ad tumulum iam defuncti, apparuit frater Alexander sole lucidior, coronam gestans in manibus, & corona capitis insignitus. Cum ergo monachus quæreret, quid corona duplicata signaret: Corona, inquit, quam gesto manibus, corona extitit temporalis, quã pro Christo deserui: Illa vero quam gesto in capite, corona est, quam communem cum sanctis accepi; & vt tibi fidentius in hac visione credatur, secundum fidem tuam sanus eris ab omni incommodo quo torqueris.

Coronam pro Christo deserens nõ amittit, sed duplicat.

VI. *S. Dorothea experimento ostendit se peruenisse in paradisum.*

Pet. de Natal. lib. 3. c. 101. Marcus Marul. lib. 6. c. 16.

Dorothea virgo & martyr ad paradisum sponsi sui Christi se per tormẽta peruenisse probauit, brumæ tempore missis rosis Theophilo scribæ. Quam rem ille impensius considerans, cum prius Christianorum religionem irrideret, sequi cœpit, ita vt gratanter & ipse iugulum gladio submitteret, nihil iam ambiguus de beatitudine adipiscenda, quam tali argumento in Christo tantum esse didicerat. Præferens igitur huius vitæ voluptatibus cœlestes rosas, vltro martyrium adiit, & illarum odore decoreque captus mori optauit.

Rosæ è cœlo hyemis tempo. e.

TIT. XXIV. De exiguo saluandorum numero.

EXEMP. I. *Ex sexaginta millibus animarum eodem tempore excedentium in omnibus mundi partibus, tres tantum addictæ sunt purgatorio, vna in cœlum euolauit.*

Ex Annal. Francisc. ex B. Antonio in Chron. 3. p. tit. 24. c. 9. §. 2. Hier. Plat. lib. 1. de bono stat. religios. c. 5.

OMnibus sane lachrymis deplorandum est, tantam hominum partem ad Dei gloriam æternãque beatitudinem conditorum, præsentium rerum specie excæcatorum, & suæ salutis plane oblitorũ, ita in bonis dies suos ducere, vt ait B. Iob, & in puncto ad inferna descendere. Quod Esaias grauissime denunciat, dum ait: Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absq; vllo termino, & descendent fortes eius, & sublimes, gloriosiq; ad eum. Idem etiam certissimis visionibus sæpe à Domino ostensum est, tum aliis alias, tum illa insigni, quam in Franciscanis historiis legimus, non longe post eius ordinis initia. Quo tempore cum Bertoldus vir eiusdem familiæ insignis in Germania inter prædicandum Dei verbum acrius in vitium quoddam inuectus esset, mulier, quæ eo vitio tenebatur, pœnitentiæ, ac contritionis vi in media concione mortua concidit. Verum cum omnibus in preces procumbẽtibus paulo post reuixisset, narrauit mortis causam iussamq; se ad corpus redire, vt peccatũ illud confessione expiaret. Adiecit etiam tum alia multa, quæ viderat, tum illud in primis horribile, & dictu etiam mirabile: Cum ipsa ad Dei tribunal apparuisset, adducta simul esse sexaginta animarum millia, quæ in omnibus mundi partibus fidelium & infidelium variis casibus excesserant ex hac vita, atque ex his tres tantum addictas purgatorio, reliquas omnes ad ignem æternum damnatas; vnum autem ex Franciscanis Fratribus, eodem ipsum quoq; temporis articulo defunctum, per purgatorii quidem locum transisse; sed tamen non modo ibi diutius nõ commoratum, verum etiam par animarũ, quæ præcipua cum eo amicitia coniunctæ fuerant, secum in cœlum abduxisse.

Contritionis & pœnitentiæ magnitudo.

Confessio sacramentalis.

Iudicium Dei particulare.

Purgatorium.

II. *Ex triginta millibus animarum simul migrantium, duæ in cœlum, tres ad purgatorium, reliquæ eunt in infernum.*

Io. Trith. in Chron. Monasterii Hirsaug. ad ann. 1160.

Cum D. Bernardus Abbas Clareuallensis ab hac vita migrasset, quod contigit anno Domini 1153. Indictione I. 13. Calendar. Septembris, anno ætatis suæ sexagesimoquarto, horrenda visio Lingonensi Episcopo facta est. Apparuit ei namque Eremita

Eremitæ ſanctitas.

quidam mortuus, quem viuentem olim nouerat, qui diuino timore compunctus ante aliquot annos, cum eſſet Decanus diues & nominatus, omnia contemnens, eremitorium pro Chriſti amore intrauit.

D. Bernardi mors & victoria glorioſa.

Quem cum de ſtatu ſuo & diuini iudicii diſtrictione interrogaſſet, ille reſpondit: Ea hora, in qua ego de corpore migraui, triginta hominum millia ab hac luce tranſierunt. E quibus Bernardus Clareuallenſis Abbas, qui eadem hora obiit, vna mecum ad cœlos euolauit; tres alii ad purgatorium miſſi ſunt: cæteri omnes per ſententiã iuſti iudicis condemnati, ad infernum perpetuo cruciandi deſcenderunt.

III. *B. Nilus docet ex decem millibus tunc temporis vix vnam animam ſaluari.*

Apud Baronium tom. 10. Annal. ann. Chriſti 976. 2. 3.

His coronidem adiiciet illud B. Nili Abbatis, viri ſanctiſſimi è Calabria, cultoris Dei ab infantia eximii, de rebus geſtis eius Græce ab eius diſcipulo cõſcriptis: Venit Metropolita Calabriæ Theophylactus, & cum eo Domeſticus Leo, viri literatiſſimi & doctiſſimi: Sed beatus pater noſter Nilus fugiens populi tumultum, & dilectum ſibi ſilentium ſemper

Templum S. Ioannis Baptiſtæ.

complectens, exiuit à ciuitate ad templum S. Ioannis Baptiſtæ eremi cultoris, cuius etiam vitam imitabatur, & ibi cum Deo conuerſabatur, & meditationi operam dabat. Ingreſſi autem ſunt ad eum alloquendum Metropolita & Domeſticus & Principes ciuitatis & multi ſacerdotum, & populi magna pars. Inierunt autem conſiliũ in via, quiſnam ipſorum interrogare deberet, quodve ex arcanis ſcripturę, non tam cognoſcendi cauſa, quam periculum faciendi cupidi. Cum vero ex aduerſa parte ſederet

Linguæ cuſtodia in B. Nilo.

B. Nilus, & vidiſſet eos ad ſe venientes, dicit intra ſe: Cur nunc iſti accedentes, ad vana colloquia nos coniicient? Sed ô Domine Ieſu Chriſte, libera nos à laqueis alienis, & concede nobis intelligere, & loqui quæ oportet, & facere quæ tibi ſunt placita. Et cum oraſſet, aperit quem præ manu habebat librũ, & forte fortuna inuenit reuelationem factam S. Simeoni in admirabili monte. Cum igitur illi appropinquaſſent, & poſt ſalutationem ſediſſent, B. Nilus tradit librum Domeſtico, vt legeret, vbi erat ſignũ. Ille vero aperiens os ſuum, cœpit valde diligenter & attente legere. Cum vero veniſſet ad locum illum,

Quam pauci ſaluentur.

vbi dicit, quod ex decem millibus vix reperitur vna anima his temporibus, quæ ad manum ſanctorum Angelorum perueniat; cœperunt omnes quaſi vno ore dicere: Abſit, hoc non eſt verum, hæreticus eſt, qui hæc dicit. Nos igitur fruſtra baptizati ſumus, & Crucem adoramus, & communicamus, & Chriſtiani dicimur? Hæc & his ſimilia cum omnes obiicerent; cum videret B. Nilus quod Metropolita & Domeſticus nihil aliis dicunt, humaniter ipſe reſpon-

Auctoritates ſcripturæ & SS. PP. probant paucitatem ſaluandorum.

dit & dicit: Si vero demonſtrauero vobis magnum Baſilium, & Chryſoſtomum, & Ephræm beatiſſimum, & Theodorum Studitam, ſed & Apoſtolum ipſum, nec non ſanctum Euangelium eadẽ ſentientes, & dicentes: quid patiemini vos, qui inconſulte aperientes ora loquimini, & Spiritui ſancto aduerſamini, & S. Petrum metuenda verba hæreticis tribuitis propter vitæ veſtræ iniquitatem? Dico autem

B. Nili doctrina & admonitio.

vobis fratres, quod ex omnibus quæ feciſtis, nulla erit vobis gratia apud Deum: Quæ enim idola, aut quam hæreſim vos reliquiſtis, & Chriſto adhæſiſtis? audetne aliquis veſtrûm dicere, quod hæreticus ſum, & ingreſſus ciuitatem non ab omnibus lapidibus obrutus interficietur? Intelligentes, quod niſi virtute præditi fueritis, & magna etiam virtute præditi, nullus vos liberabit à pœnis inferni. Hæc cum omnes audiſſent, valde perterriti cœperunt ſuſpirare, & dicere: Væ nobis peccatoribus & miſeris. Dicit autem illi Nicolaus Protoſpatharius: Pater, quare dicit Euangelium, quod quicunq; paruum calicem aquæ frigidæ dederit, non amittet mercedem ſuam? Reſpondit illi: Propter hoc dictum eſt illis, qui nihil habent, vt nullus excuſetur, quod nec habeo ligna, quibus calefaciam aquam: quid vero facietis vos, qui pauperibus frigidum calicem aufertis?

FINIS PARTIS QVARTÆ.

INDEX HVIVS OPERIS COPIOSISSIMVS, IN QVO PRIOR NVMERVS CAPVT, ALTER TItulum, tertius Paragraphum designat.

A.

Ioannis

B.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

impa-

V.

Re-

W.

Z.

FINIS.

INDEX, SEV CATALOGVS CELEBRIORVM ALIQVOT SANCTORVM, QVORVM IN HOC OPERE FIT MENTIO, EADEM qua prior Index, numerorum ſerie.

Doro-

FINIS.

FLORES EX
PLORV..
P. Antonio Dai...